6
10 d
14

6
27 N
38

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6.10.9, 14

15.9.2

DIONIS CHRYSOSTOMI,

PRÆSTANTISSIMI ET PHILOSOPHI, ET ORATORIS,

Orationes Octoginta,

IN LATINVM CONVERSAE;

AVREA ELOQVENTIA REFERTAE.

Index rerum, & verborum memorabilium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS,
Apud Hieronymum Zenarum, & Fratres.
MDLXXXV.

CLARISS.MO VIRO
FRANCISCO BARBARO
M. ANTONII, D. MARCI PROC.
FILIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FECIT mea vetus de litteratis benè merendi voluntas, vt Dionem Chryſoſtomum, aureum eloquentiæ flumen, exſulem fere, denuo in lucem edendum ſtatuerem. In quo maximam me a Studioſis gratiam initurum confido. Cum vere Scriptor is talis ſit, qualem fortaſſe nec tulit prior, nec poſterior ætas feret. Prudentiam enim cum ornatu ita coniunxit, ut, utra magis præſtiterit, adhuc in ambiguo ſit. Facit item, Franciſce Barbare, optimorum omnium iudicium, vt hic tibi Auctor debeatur. Tu enim, maioribus natus ijs, quorum ſplendor non Familiam ſolum Tuam, ſed vniuerſam Venetam, ſed vniuerſam quoque Chriſtianam Rempubl. illuſtrat, vere dignum Te ijs præſtas: inq. publicis muneribus maximum Tuæ & prudentiæ, & eloquentiæ ſpecimen & præbuiſti iam, & quotidie magis præbes. Ego quidem, dum Taurini eſſem, Tuque tunc temporis apud Sereniſsimum Emmanuelem Philibertum Venetæ Reipubl. Legatum ageres, Tuam ſummopere commendari virtutem, maxima animi mei iucunditate, audiebam. Facilitatem om-

nes amabant: grauitatem admirabantur: prudentiam ad cœlum tollebant. Vt Franciſci Barbari, Equitis, & Procuratoris, imaginem in Te intueri liceat. Qui, & Græcis, & Latinis litteris illuſtris, ſcientijs ita animum excultum habebat, ut, ex ijs prudentiam, virtutum omnium ornamentum, hauriens, domi, foriſq. in plurimis Legationibus vtilem Patriæ ciuem ſe præbuerit. idq. ei contigerit, quod nemini fortaſſe contigiſſe legimus, vt Eugenius Pontifex eum a Republ. & quæſiuerit, & impetrauerit, vt turbulentiſſimo tempore Baſilienſis, & Florentini Concilij Legatum ad Cęſarem mitteret. Neque togatum tantum, ſed & armatum Reſp. eum ſingularem ciuem cognouit. Nam Brixiam, a Duce Mediolani validiſſimo exercitu obſeſſam, fame, peſtilentiaque ſæuiſsima afflictam, fereque proſtratam, ita rexit, vt vno eodemque tempore & externo hoſte, & domeſtico liberaretur, florentiſsimamq. ciuitatem conſeruaret. Quibus meritis, Procurator D. Marci a Republ. nondum quadragenarius dictus. Cui non inferior fortaſſe Zacharias eius filius, Eques item, & Procurator, trigintaſex Legationibus pro Repub. functus. in quibus miram prudentiæ, morum, humanitatiſque præcipue laudem eſt conſecutus. Ioſaphat quoque, præſtantiſsimus ciuis, nullis incommodis pepercit, dum ad Perſarum Regem bis pro Republ. difficillimis temporibus, Turcico bello, Legatus profectus eſt. Hermolaus uero, Patriarcha Aquileienſis, Senator dum eſſet, quid non pro Reipubl. & ſalute, & dignitate egit? Plurimas is Legationes obijt, ad Pontificem præcipue, & Cæſarem, in quibus, quantum prudentia valeret, præclare, ſumma omnium admiratione, oſtendit. Eloquentia cum præſtaret, eo nomine maximam ſibi gloriam comparauerat: affirmabantque omnes, eo dicente Forum ipſum exhilarari. Nec vero Patria tantum eum experta eſt. Italia uniuerſa, & Europa eius ſcriptis valde nunc iuuantur. quod vel Plinius, vel Dioſcorides, ab eo vtiliſſimis notationibus illuſtrati, teſtantur; vel Themiſtius, ab eo Latinis datus. Vt, niſi eum mors importuna nobis abripuiſſet, (nondum enim peracto trigeſimoquarto ætatis anno obijt) ab eo ſumma quæque expectari debuiſſent, qui ſumma iam nobis dederat, & eo nomine nomini ſuo immortalitatem ſibi maximam comparauerat. Huic Daniel, Patriarcha & ipſe Aquileienſis, adiungatur. Qui, Hermolai, aui ſui fratris, gloriæ æmulus, Rempubl. gratam ſenſit. quæ eum, ad Angliæ Regem Legatum, reuocauit, Patriarchatuque inſigniuit, quæ dignitas optime ei conuenire videbatur, qui animi candore excellebat, & in omni

virtute

virtute ita præſtabat, vt veræ virtutis ſolidum exemplar eſſet. Philoſophiam ille, Theologiam, & Mathematicam ita callebat, vt nemo magis. Quod plurima eius ſcripta luculenter teſtantur, quæ viuens edidit; maiora editurus, ſi longior ei vita contigiſſet. His ſcientijs cum ſe totum dedidiſſet, & maximam vitæ abſtinentiam quotidie ſingulari exemplo experiretur, Deo, & hominibus apprime carus, immortale nobis ſui deſiderium reliquit. Superſtite nobis relicto Marco Antonio, D. Marci Procuratore, fratre ſuo. Quem viuentem colimus, cuiusque præclara facta omnibus conſpicua cum ſint, cumque ſe ipſum quotidie, nedum maiores ſuos, vincat, næ male me agere putarem, ſi ea tenui oratione mea, ijs prorſus indigna, exornare vellem. Illud tantum dicam, Danielem recte ſcripſiſſe, Marcum Antonium rectiſſime agere; Danielem præcepta dediſſe, Marcum Antonium reipſa probare. nam, quæ Daniel in Commentarijs ſuis in Vitruuium laborioſa, difficiliaque ſcripſit, ea Marcus Antonius ita in apertum protulit, vt ipſe ædificatione & Vitruuij ipſius, & Danielis eius fratris genuinus interpres videatur. quin & in pingendo laudem quæſiuit, & in ſolarijs mirabiliter conficiendis. vt & in hoc quoque Proſpectiuam, & Gnomonicam, a fratre ſuo ſcriptas, illuſtrarit. Minima hæc ſunt ex eius laudibus. Nam eas me ex æquare non poſſe dicendo, & dixi, & dico. Pro Republ. quæ ipſe geſſerit, & Orator ad plurimos Principes, & Senator domi, tam multa ſunt, ut, quod de Carthagine, dicitur, ſatius eſſe ducam ſilere, quam pauca dicere. nam & orando tam apud Principes gratus fuit, vt Reſpubl. ex eius facilitate maximum commodum ſenſerit; & conſulendo in arduis negotijs acumen ingenij ſui nobis declarauit. Vel Conſtantinopolitana ſola legatio, in qua ſex ipſos annos ſtetit, captiuus ex ijs tres, grauiſſimo bello Turcico, qualis fuerit, clariſſime oſtendit. nihil enim ſeipſum reſpiciens, vitam minimi ducens, Patriæ vtilitatem, dignitatemque præ oculis ſemper habens, ea præſtitit in ea captiuitate, quæ a forti viro, amanteque Patriæ ciue, deſideranda ſunt. Vt non minus commodi ex eo captiuo, Pace, eius ductu, firmata, quam ex vniuerſa claſſe, Reſpubl. ſenſerit. Hoc Tu Patre natus, Franciſce, his maioribus; nihil mirum, ſi Te talem proſpicimus, ut maiores omnes Tuos in Te vno intueri videamur. Tu eorum virtutes vnus nobis refers. Tu Familiæ decus, Patriæ ornamentum, eas dignitates & conſecutus es, & quotidie conſequeris, quæ cum tibi, bonorum iudicio, debeantur, in dies Tu magis eas, maioresque Tibi de-

beri oſtendis. Hinc omnes augurantur, fore, vt, quantum Tu ſplendoris a maioribus Tuis accepiſti, tantum Tu illis ſis redditurus. Quod cum Eloquentia, & Prudentia duce facias, iure a me Tibi Dio Chryſoſtomus Prudentiæ, Eloquentiæq́. Princeps, inſcribitur, Quam voluntatis meę ſignificationem, etſi non animo meo reſpondeat, ſpero tamen Tibi non iniucundam futuram. Ego certe, dum Te ſelegi, Iudicij laudem me eſſe conſecutum confido. Quod ſi uires mihi deeſſe in Te, vti decet, ornando, ſentio, animus, Tibi, Tuiſq́. maximis virtutib. addictiſſimus, certe non deerit. Vale.

Venetijs. Kal. Mart. M D L X X X V.

Clariſs. D. T.

Obſequentiſs.

Hieronymus Zenarus.

DE DIONE CHRYSOSTOMO.

...CA NAZ. ROMA ...TORIO EMANUELE

DIONI CHRISOSTOMO, ſummo & Philoſopho, atque Oratori, qui præferri iure queat, vix, aut ne vix quidem reperiri poſſe arbitror. Neq; enim in umbra ſolum verſatus eſt ſcholaſtica, cum diſcipulis quidam pauculis garriens, vt Plato, atque Ariſtoteles, vtq. huius farinæ alii multi: ſed in patria ſua honores, atque magiſtratum geſsit honeſtiſsimè, vt non verbis modoò, ſed etiam operibus philoſophatus ſit. Deinde non ſpinoſa docet, aut iniucunda, neque abruptis ſententiolis rem obſcurat, vt Ariſtoteles; neque abſurda, atque communi ſenſu abhorrentia tradit, vt Plato; neque, vt idem, longis, perplexiſq. ſuſpendit lectorem ambagibus, ac diſputatiunculis: ſed plana, & aperta, vereq. politica, nec omnino protrita tamen, profert in medium. Dicitur patria fuiſſe Pruſenſis: (ea ciuitas eſt Bithyniæ, à Pruſia rege ad Olympi radices condita) quod ex ipſius orationibus liquidò perſpici non poteſt; veriſimile tamen fit. Atque is fortaſſe eſt, cuius meminit Plinius lib. Epiſtolarum x. Cocceiani cognomine. Putoque hoc cognomen illi datum à Cæſare Nerua Cocceio, cui erat familiariſsimus. Ex equeſtri fuit ordine, & in primis nobilis apud ſuos, à patre, & auo, clariſsimis viris, ex quibus etiam ciuis Romanus natus eſt. Hinc & ſenator fuit, & magiſtratum ſæpe geſsit. Apparet eum nobiliſsimorum Romanorum amicitias ſtudioſè coluiſſe, præſidibusque, aut proconſulibus vehementer fuiſſe acceptum, non ſolum ob vitæ ſplendorem, ſed etiam ob ſingularem quandam morum humanitatem, integritatemque, nec minus propter eruditionem, atque prudentiam. Horum autem amicitiis, atque fauoribus, non ad ſuum, ſed patriæ uſus eſt commodum: quam quouis modo, & dignitate, & opibus augere ſtuduit, quemadmodum hæc eadem multæ orationes atteſtantur. Incidit tamen in Domitiani Cęſaris offenſionem, & odium; quem ille quidem non nominat, deſcriptionibus tamen indicat ſatis manifeſtis. Nec, odii cauſa quæ fuerit, liquet: ſed coniicere libet, quoniam Domitianus Philoſophos omnes (vti ſcribit Suetonius Tranquillus) efflictim oderat, pepuleratq. ex vrbe, Deusque, ac dominus volebat nuncupari, atque ita etiam ſemet ſcribebat in edictis (vnde eſt & illud Martialis, Edictum Domini, Deiq. noſtri. Quo ſubſellia certiora fiunt, &c.) auctorem fuiſſe Dionem apud ſuos, ne huiuſmodi illi nomina tribuerentur. Porrò tutum non eſt, tyrannis, ſuis in cupiditatibus obuiam ire, atque reſiſtere, quibus illud plerunque duntaxat cordi eſt, quod ſcribit Iuuenalis: Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas. Quare, vitæ ſuæ metuens, ſolum vertit. Neque ea ſibi fuga malè conſuluit. Nam Domitianus atrocem Pruſæ poſtea cædem fecit eorum, quos intellexiſſet voluntati ſuæ reluctatos: inter quos haud dubiè interfeciſſet & Dionem, vt pote ciuem primarium, ſummæque uirum auctoritatis, niſi fuga

eſſet

eſſet elapſus. cuius rei meminit in prima de Regno; Ignotus igitur, atque in mendici habitu huc illuc uagabatur, quoad uixit Domitianus. Neruæ deinde Imperatori fuit cariſsimus, ſub quo etiam in patriam rediit: patriæque ſuæ cauſa ad eum venit Romam, orationesque de Regno ad eum videtur ſcripſiſſe. Cæterùm morbo Romæ correptus, patriæ cauſam apud Neruam agere non potuit: quod illi maximo fuit dolori, vt confitetur in defenſione, quomodo affectus fuerit erga patriam. Vehementer enim prorſus hic vir patriæ ſuæ in omnib. voluit prodeſſe. Porrò, quod apud Neruam, citò rebus exemptum humanis, efficere non potuit, poſtea impetrauit à Traiano: nempe centum ſenatores, atque alia non pauca honorabilia ciuitati. Non minus enim Traiano, iuſtiſsimo pariter, atque humaniſsimo Cæſari, carus, & acceptus erat, quàm antea Neruæ. Non caruit autem, ob beneficia, ſummumq. in patriam amorem, quorundam inuidia. Nam Cæſarum gratia, atque fauor æmulos illi, atque detractores excitauit, qui vulgus etiam aduerſus illum commouerunt haud difficulter. Quippe alioqui ſolet vulgus eximios, atque præclaros odiſſe viros, eorumque commodis inuidere. vnde & ille ab æmulis, ciuibusque ſuis multa perpeſſus eſt, nullam ob iniuriam, ſed ob benefacta potius. Sic enim eſt vulgi ingenium: malè facta ægrè tolerat, beneficia non intelligit, & diuites inter ipſos ſunt factiones, alterque alterum vulgarium adiutorio ſubuertere, opprimereque nititur. Plurima publica onera ſuis ſuſtinuerat ſumptibus, vt moris erat apud eos: vel quòd locupletes reipublicæ contribuere cogerentur, vel quòd ſibi alioqui ex largitionibus nomen, laudemque apud ſuos quærerent. denique emerat aream quinque myriadibus de ſuo, vbi dirutis vetuſtis, & ruinoſis ædificiis extrueretur porticus, & thermæ publicæ, atque officinæ ad ciuitatis ornamentum pariter, atque vtilitatem. iamque opus inchoauerat: ſed, quia & alii quidam ad id contribuere polliciti erant, moramque dando facerent, ædificatio pauliſper intermiſſa fuit. Ibi ſtatim variæ, & atroces aduerſus illum querimoniæ. Quidam dictitabant, eum tyrannidem exercere; alii, deuaſtare ciuitatem: alii, ut opus inchoatum perficeret; alii, vt rurſus, quod ædificatum erat, deſtrueret, clamabant. Nec deerant ex ciuibus, qui ea ciuitati ornamenta inuidebant: putabantque iniuria ciuitatem affici, ſi quis quid publicorum ædificiorum propriis impenſis extrueret. Tantus eſt quorundam ſtupor, & malignitas, ut beneficia quoq; tolerare nolint. Sub his quum annonæ forte penuria, caritasq; ſolito maior accidiſſet, mox uulgus lapidibus, facibusq; domum eius, atq; alterius cuiuſdam, uenit oppugnatum, crematumq;, cum uxoribus, liberisq;. Deterriti autem ſunt (ut ferebãt) angiporti, in quò habitabat, altitudine. Ipſe paulo poſt in concionem progreſſus, eos propter hoc factum ciuiliter, & verè reprehendit. Poſtremò inuentus eſt, qui eum publicè accuſaret conſimili penè accuſatione, quali Socrates olim fuerat accuſatus. Eam recitat in oratione Politica in patria, cuius principium, Lydo (aiunt) &c. circa finem his uerbis; Iniuriam facit Dion, &c. Vtinam etiam illius defenſio hiſce criminibus oppoſita extaret: cerneremus clarius, quàm iniquè, atque calumnioſè uir diuexatus ſit integerrimus.

Quan-

Quanquam ne ita quidem alicui dubium eſſe poteſt, quin omnia confiƈta fuerint, ac malitioſe intentata. Abſolutum enim conſtat, maioribusq́. poſt honoribus dignatum, atque magiſtratu: quos ille tamen modeſtè recuſauit, iterumq́ue peregrinatus eſt. Expertus videlicet mobilitatem vulgi, atque ignorantiam, ingratitudinemq́ue, ſimul & periculoſos inuidorum morſus, nolebat ſæpius capitis adire diſcrimen. Hinc acceſsit philoſophico habitu nobiliſsimas ciuitates, Alexandriam, Rhodum, Tarſum, Corinthum, Celænas, Elin, &c. magnamq́ue vbique eruditionis, integritatis, atque eloquentiæ laudem, famamq́ue, aliosq́. honores conſecutus eſt. Nicomedenſes eum ciuitate donarunt: apud Corinthios ſtatua ei poſita eſt, quam tamen poſtea falſis inducti calumniis ſubuerterunt. De morte eius nihil comperti eſt. Reſtat nunc, vt & de doctrina eius aliquid dicamus. Ethnicum fuiſſe, ex orationibus hiſce manifeſtum eſt: ea autem eloquentia, vt non immeritò Chryſoſtomi nomen ei tributum videatur. Attica vſus eſt dialecto felicißimè, niſi quòd longis interdum periodis moleſtus eſt, & obſcurior. Ac id Græcis ea tempeſtate familiare erat, (ut ait Plinius) vt extento ſpiritu, prolixiſque periodis immenſam uerborum ſyluam effunderent. De aliis deinde ſingulis quid attinet dicere? Docet, ut initiò dixi, apertè, & planè, afficit mirabiliter, iucundiſsime exponit, effert uirtutes generosè, uitia acriter inſectatur: atque in morali, politicaque philoſophia (nam has partes potiſsimum tractat) præter Xenophontem, atque Iſocratem, haud ſcio an aliquem parem habeat, quem ego quidem legerim. De diis duntaxat, deq́ue religione quid ſentiat, attingam, ut ex eo & cætera expendantur. In Tarſica priore ita ſcribit: Temperantia, ſapientiaq́ue ea ſunt, quæ ſeruant: ea faciunt utentes beatos, ea diis ſunt accepta, non thus, neque myrrha alicunde, neque radices, neque arborum lachrymæ, neque Indorum, aut Arabum ſarmenta. Item in oratione de concordia Niceæ, non magna voce, aut clamoribus apud Deos opus eſſe ſcribit, quum illi precantium cogitationes quoque norint. Præterea in Olympica multis verbis tradit, Dei potentiam ac virtutem non ſolum ab hominibus, verùm etiam a beſtiis percipi, ex rebus creatis. Item in Oratione ad Alexandrinos: Primum quidem omnium (inquit) hoc credite firmiter, quòd, quæ hominibns accidunt in bonum, omnia ſimiliter ſint diuina, etiam ſi quis nauigans peritum nanciſcatur nauclerum, aut gens, aut ciuitas bonos præfectos. Et, ſi medicus opportunè adſit ægrotanti, etiam hunc exiſtimare oportet auxiliatorem venire a Deo miſſum. Et, ſi quis ſermones audiat prudentes, eos quoque inde eſſe tranſmiſſos. Inſummma enim, nihil fortunatum, neque fructuoſum eſt, quod non iuxta Deorum & voluntatem, & potentiam perueniat ad nos: & vbique omnium ipſi bonorum ditionem tenent, diſtribuuntque largiter volentibus recipere. Mala autem aliunde, tanquam ex alio quodam fonte, profluunt, nobis propinquo. Hæc ille. Quid his ſententiis Chriſtianius dici poſsit? Nonne hæc eadem, licet diſtinctius, & Chriſtiana tradit religio? Quare huic uiro nihil defuit, quàm vnius, verique Dei, & Chriſti Ieſu ſalutifera cognitio. Formant exinde regem, magiſtratusq́ue ſanis, ſalubribusque præceptis,

ptis,

ptis, tyrannidem vituperat, damnatque, humanitatem, manſuetudinemq. extollit: fiduciam in opes, clientelas, potentiamq. reiicit, atque deridet: commendat paupertatem ſemper, ac frugalitatem: breuiter, omnium virtutum præco eſt, vitiorumque hoſtis acerrimus. Hoſtis eſt & ſophiſtarum, mendaciorumque, & veritatis patronus. Ad mutuam omnes concordiam ſtudioſiſſimè, accuratiſſimeq. hortatur, ipſe natura concordiæ, pacisq amantiſſimus. Fortunam affabrè depingit, gloriam contemnere docet, virtuti operam dare monet. Quàm validis ille agit argumentis, vt ne quis cui confidat, credatque? id quod ſimiliter & ſacri faciunt libri. Mehercle vna huius viri oratio magis affecit, pluraq. docuit, atque efficaciora, quàm omnes Ariſtotelis Ethicorum libri, aut tota politia Platonis. Arbitrorque eum vnum ex Philoſophorum cohorte dignum, quem reges, ciuitatumque moderatores legant. Atque vtinam illius omnes extarent lucubrationes, aut certè publicarentur: haberemus ab eo doctrinam minimè protritam, neque aſpernandam, ſed multis aliorum voluminibus anteponendam. Non mihi temperare poſſum, quin vnam adhuc illius ſententiam huc apponam. Ea eſt in oratione ad Alexandrinos, his verbis: Pœnas ſumere ita conuenit, vt ſimul parcas; docere uerò, vt nihil parcas. Et boni hoc eſt præfecti, vt ignoſcat; mali autem Philoſophi, vt non ſit acerbus. Supplicii enim plenitudo perdit, ſermonis autem amaritudo naturaliter ſeruare ſolet. His ille pulchre diſtinguit magiſtratuum ciuilium, atque doctorum philoſophorumq. officia in corrigendo, datque vtile vtriſque præceptum: dignumq. foret, ut vtrique, quod ad ipſos pertinet, poſtibus id, & parietibus, immo cordibus inſcriberent. Multum enim in vtranque peccatur partem; fitque, vt illi accuſentur tyrannidis, crudelitatisque, hi verò præuaricationis, ac timiditatis intempeſtiuæ, atque mollitiei. Sed non inſtitui de his in præſentia diſſerere. Hoc ſane quiſque lector fatebitur, me longe imparem eſſe ad huius viri ſcripta laudanda: atque melius, ni fallor, per ſe, quam me indicante, quanta inſit vtilitas, intelliget.

Orationum Dionis Catalogus.

De regno. Oratio I. pag. 1
De regno. II. 9
De regno. III. 18
De regno. IIII. 29
Fabula Libyca. V. 40
Diogenes, aut de Tyrannide. VI. 43
Euboica, aut Venator. VII. 48
Diogenes, aut de virtute. VIII. 64
Diogenes, aut Iſthmica oratio. IX. 68
Diogenes, aut de Seruius. X. 70
Troiana, aut de eo quòd Ilium non ſit captum. XI. 75
Olympica, aut de ptima Dei cognitione. XII. 95
Oratio Athenis habita, de Fuga, aut exilio. XIII. 108
De ſeruitute & libertate prior. XIIII. pag. 113
De ſeruitute & libertate poſterior. XV pag. 116
De ægritudine. XVI. 121
De auaritia. XVII. 122
De dicendi exercitio. XVIII. 125
De ſua auſcultandi cupiditate. XIX. pag. 129
De ſeceſſu. XX. 130
De pulchritudine. XXI. 113
De bello & pace. XXII. 136
Quòd felix ſit ſapiens. XXIII. 137
De felicitate. XXIIII. 139
De genio. XXV. ead.
De conſultatione. XXVI. 141
Expoſitio eorum quæ fiunt in compotatione. XXVII. 142
De Melancoma, prima, ordine ſecunda. XXVII. 143
De Melancoma, ſecunda, ordine prima. XXIX. 145
Charidemus. XXX. 148
Rhodiaca. XXXI. 154
Ad Alexandrinos. XXXII. 180
Tarſica prior. XXXIII. 195
Tarſica altera. XXXIIII. 205
In Celænis Phrygiæ. XXXV. 213
Boryſthenitica, quam in patria recitauit. XXXVI. 216
Corinthiaca, XXXVII. 225
Ad Nicomedenſes, de concordia cum Nicæenſibus. XXXVIII. 231
De concordia Nicçæ. XXXIX. 239
In patria, de concordia cum Apamenſibus. XL. 240
Ad Apamenſes, de concordia. XLI. pag. 246
Diſputatio in patria. XLII. 248
Politica, in patria. XLIII. 249
Oratio beneuolentiæ demonſtratiua erga patriam, honores ſibi decernentem. XLIIII. 251
Defenſio, qui affectus fuerit erga patriam. XLV. 253
De tumultu exorto in patria. XLVI. pag. 256
Concio in patria. XLVII. 258
Politica in concione. XLVIII. 262
Recuſatio magiſtratus in Senatu. Orat. XLIX. 265
De adminiſtrationibus in Senatu. L. pag. 267
Ad Diodorum. LI. 269
De Aeſchyle. LII. 271
De Homero. LIII. 273
De Socrate. LIIII. 275
De Homero & Socrate. LV. 276
Agamemnon, aut de regno. LVI. 279
Neſtor. LVII. 281
Achilles. LVIII. 283
Philoctetes. LIX. 284
Neſſus, aut Deianira. LX. 286
Chryſeis. LXI. 287
De regno & tyrannide. LXII. 290
De fortuna, prima. LXIII. 291
De fortuna, ſecunda. LXIIII. 293
De fortuna, tertia. LXV. 297
De gloria, prima. LXVI. 299
De gloria, ſecunda. LXVII. 303
De gloria, tertia. LXVIII. 304
De virtute. LXIX. 305
De Philoſophia. LXX. 307
De Philoſopho. LXXI. 309
De corporis cultu, vel habitu. LXXII. pag. 310
De fide. LXXIII. 313
De incredulitate. LXXIIII. 315
De lege. LXXV. 319
De conſuetudine. LXXVI. 321
De inuidia, prior. LXXVII. 322
De inuidia, altera. LXXVIII. 324
De diuitiis. LXXIX. 328
De libertate. LXXX. 330

DIONIS CHRYSOSTOMI
ORATIONES OCTOGINTA,
IN LATINVM VERSAE ELOQVIVM,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DE REGNO PRIMA.

TIMOTHEVM quondam illum tibicinem ferunt, quum primùm Alexandro regi artis ſuæ ſpecimen exhiberet, ceciniſſe iuxta illius mores admodum peritè atque muſicè, non mollem neque remiſſam cantionem, neque eiuſmodi quæ ad ignauiam deſidiamq́ue duceret: ſed ipſum, opinor, rectum, qui Mineruæ appellatur, νόμον. Et Alexandrum confeſtim exiliuiſſe ad arma, tanquam numine afflatum: ita vehemẽter illum fuiſſe incitatum ex cantu muſices, atque modulatione tibiæ. Cauſa verò huius eſt, non adeò Muſices vis, vt regis animus incitatus atque iracundus: quoniam Sardanapalum nunquam certè ex cubiculo a mulieribus ſuſcitaſſet, non ſolum Timotheus, aut alius quiſpiam ex iunioribus, ſed neq; Marſyas ipſe, aut Olympus. quin etiam mihi videtur, quòd ne Minerua quidem (ſi fieri poſſet) eundem νόμον percurrente, ille unquam arma erat correpturus, ſed longè prius ſurrecturus adſaltandum, aut fugiendum: uſque adeò miſerè affectus erat ob poteſtatem, deliciasq. Quare conuenit, ne nos noſtro in opere peiores ſiamus homine tibicine, nèue minus uiriles atque magnanimas inueniamus orationes, quàm illius fuerunt ſoni: neque uni tantummodò congruentes, ſed eaſdem & uehementes & mites, bellicas atq; pacificas, legitimasq́ue, ac uerè regias: utpote ad eum qui princeps uelit eſſe, & fortis, legitimusq́ue, multaque opus habeat & audacia, multaque pariter humanitate. Timotheus ergo, ſi, quemadmodum bellicum nouerat νόμον percurrere quendam, ſic etiam nouiſſet iuſtam cantionem, animum prudentem, atq; temperatum, humanumq. reddere ualentem, neq; ſolum ad arma ruentem, ſed etiam ad pacem atque concordiam, deorumq́ue honores ac hominum curas, omnino dignus erat qui uerſatus eſſet apud Alexandrum: eique occinuiſſet non ſolum ſacrificanti, ſed etiam aliàs, quando ſe luctibus præter dignitatem ac decorum mancipaſſet, aut puniuiſſet acerbius, quàm leges aut æquitas ferret, aut ſuis indi-

νόμος eſt Muſicæ modus: atq; ita etiã dicitur apud Suetoniũ in Nerone.

gnatus eſſet amicis atque ſodalibus, aut mortales verosq́ue parentes deſpexiſſet. At enim non omnem medelam, neque ſolidam morib. vtilitatem adferre poteſt muſices ſcientia atque habitus, Neque enim hoc(vt ait poeta) Aeſculapij diſcipulis dedit Deus. Sola autem prudentium ſapientiumq́; oratio(quales multæ habitæ ſunt a maioribus) ſufficiens atque perfecta dux eſt, adiutrixq́; tractabilis & bonæ naturæ, ad omnem dans conſilia virtutem, ducensq́ue diligenter. Quænam igitur decens videatur, dignaq́ue diſputatio, tua animi alacritate? Vnde nos inuenire poterimus orationem ita abſolutam, homines mendici, nullisq́ue doctorib. ad philoſophiam uſi, laboribusq́; & operibus quatenus poſſumus ſemper ferè incumbentes, orationes autem interim adhortationis gratia ſuſurrantes ad nos ipſos, atq; alios qui nos conueniunt, quemadmodum ij, qui mouent aut transferunt difficile onus, ſuſurrant canuntq́. tacitè, in opere ſeſe conſolantes, quum ſint operarij, non cantores, neque canticorum factores? Multi quidem ſunt iuxta philoſophiam ſermones, ijdemq́ue omnes auditione digni atque admirabilem adferentes vtilitatem ijs, qui non perfunctoriè auſcultent, verùm oportet maximè propinquo & conuenienti reperto, aduocatisq́ue Suadela & Muſis ac Apolline, promptè eum quantum poſsibile eſt recitare. Age ergo dicamus & mores atque animi diſpoſitionem boni regis, breuibus quantum licet rem comprehendentes. Sic eſt apud Homerum,

Jliad. 8.

Haud eſt multorum bona res dominatio, verùm
Vnus ſit dominus, rexq́ue omnibus imperet vnus,
Cui ſceptrum, legesq́ue dedit Saturnius ipſe,
Vt iuſtè praſit populis, ac conſulat æqua.

Bene prorſus, cum alijs pluribus, mihi Homerus videtur & hoc dixiſſe, quod non omnes ſceptrum habeant a Ioue, neq; hunc principatum, ſed boni duntaxat, neque alio iure, quàm ad conſulendum, adq́ue curam gerendam ſubditorum, non vt quis laſciuiat, aut intemperanter prodigat, plenusq́. ſit dementiæ, contumeliæq́ue ac ſuperbiæ, omnisq́ue iniquitatis, hisq́ue adeo ſuum ipſius ſemper repleat animum, perturbatum iris & ægritudinib. & timoribus, atque voluptatibus, cupiditatibusq́ue cunctis, ſed quantum fieri poſſit, animum attendat ad ſuam atq; ſubiectorū felicitatem, paſtor & opilio verè eſſe ctus populorum, non conuiuator aut conuiua(vt ait quidam) ita vt ne ſomnum quidem per totam noctem capere ſe debere putet, ut cui nullum ſit ociū ad ſocordiam. Hęc enim dicit & Homerus pariter, & alij ſapientes ueracesq. homines, quod nemo unquam prauus, aut libidinoſus, aut auarus, neq; ſui ipſius poſsit fieri princeps & dominus, neque alterius cuiuſpiam. Neque talis unquam erit rex, etiamſi omnes Græci atque Barbari, & uiri & mulieres affirmarent, neque eum homines ſoli admirarentur, eiq. obedirent, uerùm etiam aues in aere uolantes, feræq. in montibus haud ſecus quàm homines eum accederent, exequerenturq. mandata. Dicamus ergo de rege, qui & iuxta Homerum, ipſamq́ue ueritatem rex ſit. Hic enim ſermo ſimpliciter habitus, abſque omni adulatione aut conuicio, ipſe per ſe optimo ſimilem notum facit, laudatq́ue, quatenus illi ſimilis eſt, diſſimilem autem redarguit, atque uituperat. Eſt ergo primùm deorum ſtudioſus, & diuinitatis cultor. Neque enim fieri poteſt, ut uir bonus & iuſtus ulli magis fidat, quàm iuſtiſſimis atque optimis dijs, Quicunque autem, quum malus ſit, ſe dijs placere putat, eo ipſo primùm iam pius non eſt. Aut enim fatuam, aut prauam ſtatuit eſſe diuinitatem. Secundum deos autem, hominum curam gerit, honorans qui-

Rex in primis religionis & humanitatis amans.

dem

dem & beneficijs afficiens bonos,ſollicitudinem autẽ gerens omnium. Quis
enim pro armento boum magis ſollicitus eſt,quàm is qui paſcit?Quis autem
gregib. utilior,meliorq́; quàm paſtor? Quis ẽt ſtudioſior eſt equorum,quàm
is qui quàmplurimis imperat equis, & maxima ab equis capit emolumenta?
Et quem par eſt tam eſſe humanum, quàm eum qui quamplurimorum qui-
dem hominum rector eſt,maximè autem hominibus eſt admirationi? Gra-
ue eſt enim,ſi alterius generis & ferarum principes beſtiarum, ſubditis ſint
beneuolentiores quàm rex, qui hominibus manſuetis, & eiuſdem generis
imperat. Et quidem amant etiam & patiuntur maximè armenta paſtores
ſuos,equi autem aurigas. Venatoresq́ue à canibus cuſtodiuntur & diligun-
tur,& alia ſimiliter ſubiecta ſuos amant imperatores. Quomodo ergo conſe
quens ſit, quum ſtulta & gratitudinis ſenſu carentia norint amentq́ue eos
qui ipſorum curam gerunt,ut animal omnium intellectu præſtantiſſimum,&
gratiam referre ſciens,ignoret & inſidietur? Imò etiam neceſſe eſt, manſue-
tum & humanum regem,non ſolum diligi ab hominib.ſed etiam amari.Hæc
igitur quum norit, & natura talis ſit, propitium & mitem exhibet animum
ſuum omnibus, ut qui omnes exiſtimet beneuolos & amicos. Et arbitratur
quidem ſe dignum qui plus habeat propter principatum, non pecuniarum
neque uoluptatum, ſed diligentiæ atque curarum. Itaque etiam labotioſior
eſt magis quàm aliorum multi voluptuoſi & auari. Didicit enim,quòd volu-
ptates quidem eos qui ſemper circa ipſas verſantur,& in alijs multis damno
afficiant,& citò reddant erga ipſas impotentes:labores autem,& in alijs mul
tis proſint,& ſemper reddant ad laborem ualidiores. Proinde illi ſoli licet,
milites quidem appellare commilitones,& familiares amicos,non deriſu no
minis amicitiæ: patrem autem ciuium & ſubiectorum,non ſermone tantum
uocari, ſed ipſis etiam oſtendi operibus. Potrò dominus non modo libe-
rorum, ſed neque ſeruorum uocari. Regnare enim ſe putat non ſui unius
magis, quàm omnium hominum gratia. Hinc eſt quòd beneficia conferens
magis lætetur, quàm quibus collata ſunt: & unius huius uoluptatis eſt in-
ſatiabilis. Nam cætera quidem regni officia exiſtimat neceſſaria, unum ue-
ro beneficientiæ facinus eſſe uoluntarium & felix. Et bonorum quidem mi
nimè parcus eſt,ut quæ nunquam ipſum deficere queant:mali autem cauſam
præbere natura prohibetur,quemadmodum & ſol tenebrarum.Eum qui ui-
dent,quique cum eo conuerſantur, nolunt relinquere: qui autem de eo au-
diunt,uidere cupiunt,magisq́; q̃ pueri ignotos parẽtes,hunc reperire.Timẽt
eum quidẽ hoſtes,& nullus ſe fatetur hoſtem:amici aũt confidunt:& qui val
de illi propinqui ſunt,arbitrantur oẽs ſeſe quàm tutiſſimos eſſe. Cuius con
trarium accidit ei, qui malus eſt,vt eius inimici quidẽ confidant,amici aũt &
qui proximi, conſeruentur, timeantq́. Manſueto porro & innocuo,quicunq;
aſſiduo aſtant,ijs magna cum fiducia licet viuere: eos aũt qui accedunt eum,
videntq;,nõ terror,nec timor,ſed reuerentia ſubit,longè timore melior atq;
fortior. Neceſſe eſt.n.vt ij qui timent,oderint,& aufugere cupiant:qui aũt re
uerentur, maneant,& admirentur.Simplicitatem igitur & ueritatẽ, exiſtimat
ad regem & prudentẽ pertinere: aſtutiam aũt & dolũ,ad fatuos, ſeruilemq́;
conditionẽ:conſiderans ꝙ & beſtiarũ timidiſſimę ignobiliſſimęq́; omniũ ma
ximè mentiantur atq; fallant.Quum aũt natura honorũ cupidus ſit, quia con
ſueuerint ferè homines honorib. afficere bonos, minus ſperat honorari for-
taſſe ab inuictis,aut ab oſorib.amicitiam nanciſci.Es belli caſus quidẽ ita eſt,
quod in eius arbitrio poſitum ſit,bellum agere. Pacificus autem verè eſt,ꝙ ni

hil illi reliquum ſit bello perſequendum. Etenim & hoc nouit, quod ijs qui ad bellum gerendum optimè ſunt inſtructi, maxime liceat in pace uiuere. Natura autem ſimiliter & ſociorum & ciuiũ & militum amans eſt. Quiſquis enim contemnit milites, aut nuſquam aut rarò inuiſit periclitantes, laborantesq. pro tuendo principatu, ſtultamq. & inermem turbam colit aſsidue, perinde facit, ac ſi paſtor ignoret eos qui gregem vnà cuſtodiunt, & neque cibum illis porrigat, neque cogitet vt ſimul aliquando uigilet cum cuſtodientib. Hic enim non ſolum beſtijs, ſed & canibus perſuaſerit, vt ne abſtineant a grege. Quicunque autem milites quidẽ delicijs eff*ǽ*minat, neque exercens, neque laborare iubens, aliorum hominum obliuiſcitur, ſimilis eſt gubernatori, qui nautas quidem corrumpit repletione & ſomno totos dies, vectorum autem & nauis pereuntis nullam habet curam. Si quis autem ad hæc quidem mediocriter affectus eſt, proximos autem ſibi & amicos appellatos ui cogit, neque hoc proſpicit, quomodo beati eſſe uideantur, & omnibus ſuſpiciendi, is neſcit quod ſemetipſum & principatum prodat, eo ꝙ ueros amicos quidẽ mæſtos reddit, alios autem abſterret, ut nemo ſuam amicitiam concupiſcat, ſicq. ſe priuat pulcherrima utiliſſimaq. poſſeſſione amicitia. Quis enim magis impiger ad laborandum, quando tempus exigit, quàm amicus? Quis promptior ad delectandum in felicitatibus? Cuius autem laus ſuauior, quàm amicorum? A quo uerum auditum minus contriſtat, quàm ab amicis? Quod præſidium, quæ munitiones, quæ arma firmiora & meliora, quàm beneuolorum cuſtodia? Quot enim quis poſſidet amicos, tot oculis ea quæ uult uidet, tot auribus audit quæ oportet, tot cogitationib. cogitat de ijs quæ conducunt. Non enim eſt aliud, quàm ſi cui Deus unum corpus habenti, multos animos dediſſet, qui omnes ipſi prouiderent. Porro ut multis omiſſis, dicam manifeſtiſſimum ſignum. Talis eſt bonus ille rex, ut quem boni uiri laudibus proſequi non erubeſcant, neque in præſenti tempore, neque in futuro. Et ipſe quidem laudib. opificum & circumforaneorum non capitur, ſed liberorum & nobilium, quib. uita etiam diſpliceat, ſi quid mentiantur. Quis igitur non beatum prædicaret talem uirum, & uitam? & unde fieret, ut non certatim uenirent homines, & uiſuri eum, & fruituri honeſta illius mẽte, & bona? Quod enim grauius ſpectaculum, quàm rex generoſus ac induſtrius? & quod ſuauius, quàm manſuetus & amabilis, qui omnes beneficijs afficere & concupiſcat, & poſſit? Quid autem commodius æquo & iuſto? Et cuius uita tutior, quàm eius quem omnes ſimiliter cuſtodiunt? Cuius ſuauior, quàm qui neminem ſibi exiſtimat eſſe inimicum? cuius animus magis triſtitia uacat, quàm qui nihil habet quod ſe incuſet? Quis fortunatior illo uiro, qui nulli non bonorum notus eſt? Ego quidem ſimpliciter dixi ea quæ ſunt boni regis officia. horum autem ſi quid tibi uidetur competere, beatus quidem es ipſe propter benignam & bonam naturam, beati autem & uos, qui participes eſtis. Porro poſt hunc dictum ſermonem, cupiui equidem narrare de maximo & primo rege & principe, quem debent imitari ſemper mortales, mortaliumq. negotia gubernantes, & parem rebus diligentiam adhibere, ad illius exemplum, quantum fieri poteſt, dirigentes & conformantes ſuos ipſorum mores. Quapropter & Homerus a Ioue nutritos eſſe ait ueros reges, & conſilio illius ſimiles, & Minoa illum, qui maximam iuſtitiæ conſecutus eſt gloriam, congerronem Iouis dixit fuiſſe. Et fere quotquot unquam apud Græcos aut Barbaros fuerunt reges, non ſunt indigni habiti hac ipſa appellatione, ꝙ Dei huius diſcipuli & æmulatores fuerint, ſicut & ipſa demonſtrat oratio.

Minos Iouis congerro.

tio. Iupiter enim ſolus Deorum pater & rex nominatur, & Poleius, & Phi- *Iouis cognomina.*
lius, & Etæreius, & Omoginus, & inſuper Iceſius, & Phyxius, & Xenius, & plurimas alias appellationes habet, bonas omnes, & bonorum cauſa impoſitas. Rex quidem iuxta principatum & uirtutem eſt nominatus: pater autem, opinor, propter diligentem curam, manſuetudinemq́ue: Poleius verò, iuxta legem & communem utilitatem: Omoginus, propter generis communionem cum dijs pariter & hominibus: Philius & Etæreius, quòd omnes homines in unum contrahat, velitq́ue inter ſe eſſe amicos, inimicum autem & hoſtem neminem, Iceſius autem, ut qui facile exaudiat, & propitius ſit ſupplicantibus: Phyxius verò, propter malorum euaſionem, Xenius autem, quod & hoc principium ſit amicitiæ, & quod hoſpites non negligat, neque alienum exiſtimari uelit ullum hominem. Cteſius uero & Epicarpius, ut qui ſit fructuum cauſa, diuitiarumq́ue dator, & poſſeſſionis, non paupertatis, neque egeſtatis. Atque omnes haſce uirtutes ſtatim ineſſe oportet & uirtuti regis, & appellationi. Bonum igitur eſſet dicere de omnium adminiſtratione rerum, quale ſit nempe uniuerſum, quod ipſum illud beatum & moderatum ſemper tranſigat infinita ſecula continenter, per infinitos circuitus, cum anima bona, genioq́ue pariter & prouidentia, & principatu iuſtiſſimoq́ue & optimo, nos autem ſimiles ſui præſtet, iuxta communem naturam & ſuam & noſtram ſub uno iure & legibus exornatos, & unius participes reipublicæ, quam qui honorat & cuſtodit, & nihil contrarium facit, legitimus, dijsq́ue charus & honeſtus dicitur, qui autem perturbat quantum in ipſo eſt, & tranſgreditur, illegitimus atque inhoneſtus appellatur, ſiue priuatus ſiue princeps, multo maior autem & omnibus apparentiot eſt, quæ a principe committitur improbitas. Quemadmodum igitur inter eos quicunque ſunt imperatores, exercituumq́ue & ciuitatum ac gentium principes, quiſquis tuos maximè imitaretur mores, & tuis ſe affectibus (quantum fieri poteſt) ſimilem præſtare ſtuderet, is certe eſſet tibi amiciſſimus & amabiliſſimus, at ſi quis contrarius & diſſimilis fieret, iuſte ſubiaceret reprehenſioni & ignominiæ, & mox ablato ab eo principatu, concedere eum cogeretur alijs melioribus, meliusq. adminiſtrare ualentibus, ſic etiam inter reges, ut qui, ſicut arbitror, a Ioue habent potentiam & procurationem, quiſquis ipſum reſpiciens, ad eius legem moremq́ue iuſte & honeſte omnia ordinat & imperat, bonum ſortitur fatum, & finem uitæ fortunatum. Qui uero tranſgreſſus fuerit, ignominia affecerit committentem aut dantem hoc donum, nihil utilitatis capiet ex bonis tam magnæ poteſtatis & potentiæ, præter hoc ſolum, quod manifeſtus fiet præſentibus & futuris, quod ſit prauus & libidinoſus, ſimilemq́ue tandem fabuloſi Phaetontis naneiſcetur interitum, ut qui fortem & diuinum præter fatum aſcenderit currum, cuius ſufficiens eſſe non poterat auriga. Dicit autem & Homerus ita fere de his. *Phaetontis interitus.*

Qui crudelis & ipſe eſt, & crudelia patrat,
Huic omnes homines viuoq́ mala multa precantur,
Quin etiam infamant illum poſt funera cuncti.
Et contra, quicunque eſt inculpabilis ipſe,
Inculpabilia atque patrat, famam iſtius amplam
Multus terrigenas circunfert hoſpes ad omnes,
Atque virum inde bonum dicunt, laudantq́ue frequentes.

Quod igitur ad me attinet, quemadmodum dixi, libentiſſime promptiſſimeq. eam exponerem narrationem, quæ eſt de Ioue, & omnium rerum natura, quia uero maior eſt, quàm qui in præſentia tractari poſſit, & diligentiorib.

indiget demonſtrationibus, in poſterum aliquando fortaſſe dabitur vacuum eius percurrendi tempus. Nunquid verò fabulam quandam velles audire, imò ſanum & ſacrum ſermonem, ſub fabulæ ſpecie dictum? Forſan autem nõ abſurdus tibi apparebit, & nunc & poſtea cogitanti apud temetipſum, quem ego quondam a muliere Helæa aut Arcadica audiui, de Hercule narrante. Vt enim quondam in fuga errraui (& ſanè maximam dijs habeo gratiam, ꝙ me non permiſerunt ſpectatorem fieri multarum & iniquarum rerum) adibam, ut poteram, plurimas terras in mendici habitu ac ueſte, nunc quidem ad Grę cos, nunc autem ad Barbaros,

Panum fruſta petens, non enſes atque lebetas.

Et tandem perueniens in Peloponneſum, ad ciuitates quidẽ non acceſſi pror ſus: circa regionem verò verſabar, vt quæ præſtaret multum hiſtoriarũ, a paſtorib. & venatoribus, ingenuis & ſimplicib. morib. præditis. Et iam carpens iter, vt ab Erea in Piſam ad Alphęum irem, aliquo vſq; quidem non aberrabã a uia: interea autem in ſyluam quandam & regionem aſperam incidens, multaſq; ſemitas ad armenta quædam & greges ducentes, quum neminem habe rem obuium, neq; interrogare poſſem, peccabam longè, & aberrabam. Medio autem meridie quum uidiſſem in cacumine quadam quercuum conuolu tionem tanquam in nemore, acceſſi, ut inde vel uiam aliquam uel domũ pro ſpicerem: ac deprehendo & lapides aliquos temerè collectos, & coria uictimarum pendentia, & fuſtes ac baculos paſtorum quorundam donaria con ſecrata, ut apparebat. Inde autem haud procul mulierem ſedentem, robuſtam & magnam, ætate ſenem, cætera quidem agreſti ueſtitu, capillos autem canicie inſignes quoſdam demittebat. Ex ea ſingula percontabar. Illa autem planè manſuetè & benignè, Dorica lingua utens, & locum dicebat, ꝙ Hercu li eſſet ſacer: & de ſe ipſa, ꝙ puerum haberet paſtorem, & ipſa quoque ſæpenumero paſceret oues, quodque haberet ſcientiam uaticinandi a Deùm matre datam, qua uterentur omnes in uicinia paſtores & agricolæ ſuper fructuum & pecorum generatione atque ſalute. Et tu quoniam ueniſti, inquit, non abſque diuina fortuna in hunc locum, non ſinam te diſcedere fruſtra. & cum his prædixit, non multum tempus reliquum erroris atque miſeriæ neq; mihi fore, neque alijs hominibus. Hæc autem dicebat, non quemadmodum plurimi qui dicuntur numine afflati uiri & mulieres, anhelans & caput contorquens, & tentans acrè tueri, ſed prorſus continenter & modeſtè. Incides autem, inquit, aliquando in uirum fortem, latæ principem regionis, multorumque hominum: illi ne graueris hanc ipſam dicere fabulam, tametſi quidam te ſint contempturi ut nugatorem & errorem. Hominum enim oratio nes & omnia ſophiſmata nullius precij, ad deorum conſiderationem & famam. Quicunque enim unquam ſapientes & ueri inter homines extiterunt ſermones de dijs & uniuerſo, non ſine diuina uoluntate & fortuna in hominũ animis exorti ſunt, ut cognoſcere licet per primos diuinatores, diuinoſq; uiros, qualem in Thracia aiunt quendam fuiſſe Orphea Muſæ filium, & alium paſtorem in monte quodam Bœotiæ ipſas etiam Muſas audiuiſſe. Quicunq; autem ſine numinum afflatu & inſpiratione, ſermones aliquos tanquam ueros a ſe ipſis reportarunt in uitam, abſurdos prauoſq; ſcias. Quare audi hanc fabulam aure admodum uigilanti, attentoque animo, ut memoriæ commẽdatam illi annuncies, in quem te dixi incaſurum. Eſt autem de hoc Deo, apud quem nunc ſumus. Erat hic quidem, ut omnes aiunt, Iouis filius ex Alcmena, rex autem non ſolum Argiuùm, ſed totius Græciæ. Hoc autem complu

res

res non norunt: ſed quòd peregrinatus ſit cum exercitu,ſuumque defenderit principatum. Atque Euryſtheum aiunt tunc regnaſſe, qui erat omnium maximè induſtrius, & omnium eo loci optimus. Hæc ſanè fruſtra dicuntur a quibuſdam. Ille autem non ſolum rex erat Græciæ,ſed ab exortu ſolis uſque ad occaſum omnium terrarum princeps:aut omnium utique hominũ, apud quos Herculis templa ſunt. Erat autem & ſimpliciter inſtitutus, non uerſutus,neque excellens ſophiſmatibus & aſturijs infelicium hominum. Dicunt autem & hoc de Hercule, quòd nudus inceſſerit, leonis duntaxat exuuium habens,& clauam. Hoc autem ideo dicunt, quòd ille neque aurum neque argentum,neque ueſtimenta magni æſtimarit: ſed omnia hæc duxerit eſſe nihili,niſi quatenus dari poſſent,atque donari. Multis igitur non ſolum infinitas pecunias & terram & armenta equorum boumq́ue, uerùm etiam regna & ciuitates totas dono dedit. Credidit enim omnia ſua eſſe, & nihil alienum,ex donatis autem acquiri accipientium beneuolentiam. Non igitur & in hoc uerum dicunt, quòd ſolus circumiuerit, abſque exercitu. Neque enim ciuitates expugnari, neque hominum tyranni peſſundari,& omnibus ubiq; mandata dari poſſunt,ſine copijs. Quia autem ipſe manibus atque animo promptus erat,corpusq́ue habebat ualidum, & plus omnibus laborabat, ideo ſolum iuiſſe dicunt,& feciſſe omnia quę uolebat. Sanè pater multã illi adhibuit diligentiam illi immittens appetitus, adq́ue bonorum uirorum colloquia inducens. Significauit autem & illi per auguria,& per holocauſta,& per omnẽ vaticinandi ſcientiam,ſingula. Poſteaquam autem vidit,quòd vellet imperare ſibiipſi, neque cuperet voluptates, neque lucra, quorum gratia vulgus diuitias amat,ſed quomodo poſſet plurima, & quàm plurimis benefacere,tametſi cognoſceret eius generoſam naturam,ſuſpicatus tamen,quantum poterat,eſſe mortalem,& quòd praua inter homines eſſent exempla deliciarum & libidinum & multi interdum ſubuerterent inuitum præter ſuam & naturam & ſententiam, etiamſi rectè cuſtoditus ſit. Hæc perpendens, Mercurium miſit, iuſſis quæ facere deberet. Is autem perueniens Thebas,ubi iuuenis adhuc educabatur Hercules,indicauit & quis eſſet,& a quo miſſus.& aſſumens eum,ducit uiam hominibus neque tritam neque notam, donec uenit in ſummitatem montis conſpicuam, & valde excelſam,& in extremitatibus ualde præruptam, rectis præcipitijs & profunda ualle, flumine in gyro circunfluente, multumq́ue ſtrepitum & ſonum reddere, ut qui ex imo ſuſpicerent,unum uiderent ſurſum verticem,ſed reuera erat geminus ex vera radice,& multa erat inter eos diſtantia. Vocabatur autem alter quidem regia arx, ſacellum Iouis regis,alter tyrannica, cognominata Typhonis. Duos autem habebant deforis acceſſus utraque ad ſe. Regia quidem,tutum & latum, ut abſque periculo & offenſione per eum ingredi poſſit etiam curru vectus, ſi cui datum ſit a maximo deorum. Altera autem, anguſtum,tortuoſum & uiolentum, ut plurimi conantes eo accedere, diſperierint per præcipitia & flumen, utpote præter iuſtitiam,opinor,euntes. Apparent quidem, vt dixi, plurimis, ſcilicet a longè aſpicientibus,ambo vertices vnus eſſe,& propè eodem in ſolo. ſupereminet autem regius uertex,ut ipſe quidem ſupra nubes ſit in ipſo puro & ſereno aere,alter autem multo inferius,circa ipſum maxime nubium concurſum,tenebroſus & obſcurus. Mercurius igitur ei illuc ducto,oſtendit regionis naturam. Quum autem Hercules,ut iuuenis & ambitioſus,valde cuperet inſpicere ea quę intus eſſent. Sequere igitur,inquit,vt manifeſte ſcias aliorum diuerſitatem,quæ recondita ſunt ſtultis. Oſtendit igitur illi

Hercules totius terrarũ orbis rex.

Iouis ſacellum Typhonis arx.

illi

illi primùm ſuper maiorem verticem, ſedentem in ſplendida ſede mulierem, ſpecioſam & magnam, candida veſte exornatam, ſceptrum habentem non aureum, neq; argenteum, ſed alterius naturæ puræ & multo ſplendidioris, qualem fere Iunonem pingunt. Vultus autem erat hilaris pariter & grauis, ut oẽs boni quidem confidenter aſpicerent, malorum autẽ nemo aſpicere poſſet: non magis quàm cui uiſus eſt infirmus, ſuſpicere poteſt ad ſolis circulum. Videbatur autem illius ſpecies & conſtans, & ſemper ſui ſimilis, & obtutus nunquam immutatus. Multam autem laudem & quietem ſine tumultu continebat locus, erantque omnia plena fructuum, animaliumque lętantium ex omni genere. Aderat etiam illic aurum ingens accumulatum, & ferrum. at illa nihil affecta erat erga aurum, neque delectabatur eo: ſed fructibus magis, & animantibus. Quum igitur eam uidiſſet Hercules, pudore & rubore ſuffuſus eſt, honorans & uenerans, ut filius probus matrem generoſam. & Mercuriũ

Baſileia. percontatus eſt, quæ nam Deorum eſſet? Qui dixit: Ipſa tibi eſt beata dea Baſileia, Iouis regis gnata. Hercules autem gauiſus eſt, & confidentiam ſumpſit erga eam. Et rurſus interrogauit, quæ nam eſſent mulieres apud eam uerſantes? quàm ſunt, inquiens, honeſtæ & magnificæ, & uirili uultu. Hæc quidem, reſpondit, quę nos acri & miti uultu aſpicit a dextris, ſedetque, Iuſtitia eſt, maxima ſane, clariſſimaque ſplendens pulchritudine. Circa eam autem eſt Eunomia, prorſus illi ſimilis, nec admodum inferior pulchritudine. Porrò in

Baſileiæ ſtipatores. altera parte quæ ſedet mulier, oppidò ſpecioſa, & delicate ueſtita, & læte ſubridens, eam uocant Pacem. Ille autem qui prope Baſileiam conſiſtit, ante ipſum ſceptrum, uir fortis & canus & magnanimus, appellatur Nomos, id eſt lex. idem etiam Logos orthos, id eſt recta ratio uocatur: a conſilijs & aſſeſſor, ſine quo nihil illis fas eſt facere, neque cogitare. Hæc igitur audiens Hercules, uidensq; delectatus eſt, & attendit animum, ut nunquam eorum obliuiſceretur. Inde iam deſcendentes, poſtquàm circa tyrannicum ingreſſum uenerunt, Heus tu, inquit, ueni & ſpecta etiam alteram, quã multi amant, & pro qua multa & uaria habẽt negotia, ſeſe mutuò interficientes, & inſidias ſtruentes miſeri, nonnunquam filij parentibus, & parentes liberis, & fratres fratribus, deſiderantes maximum malum, & beatam prædicantes poteſtatem cum dementia coniunctam. Et primùm quidem illi ea quæ circa ingreſſum erant oſtendit, ut unus quidem appareret, manifeſtus & ipſe fere qualem prius dixi: periculoſus autem, & ad ipſum ducens præcipitium: multæ autem erant obſcuræ occultæque fruſtrationes. Et in circuitu quodammodo exeſus erat locus, & diſiectus ſubter ipſam, puto, ſedem. Viæ autem & ſemitæ omnes conſperſę ſanguine, & plenæ mortuorum per harum autem nullam duxit eum: ſed per aliam deforis mundiorem, tanquam, puto, ſpectatorẽ futurum. Poſt-

Tyrannis. quam autem ingreſſi ſunt, deprehendunt Tyrannidem ſedentem excelſo data opera in loco, fingentem ſe & comentem ut quàm ſimillima eſſet Baſileiæ. multo etiam excelſiore melioreque, ut putabat, utebatur throno, plurimas alias habente ſcalpturas, & diſpoſitiones auri & eboris & electri & hebeni, omnigeniſque coloribus uariegato. In baſi autem thronus non erat tutus, nec firmiter fixus, ſed mobilis atq; labaſcens. Erat autem & aliud nihil ordine decenti diſpoſitum, ſed ad gloriam omnia, & ſuperbiam, deliciaſque. Multa quidem ſceptra erant, multęq; thiaræ & diademata in capite. Quin & imitans illius mores, ꝓ amicabili ſubriſione humile quidddã & doloſum tractim edebat: pro graui aũt uultu, tetricum atq; ferox quiddam tuebatur. Porrò ut magnanima uideretur, haud aſpiciebat accedentes, ſed deſpiciebat, afficiebatq.

batq. ignominia,unde omnium ſibi ét odium conciliabat. Nullius aũt prorſus habebat curam. Quiete etiam ſedere non poterat, frequenterq. circumſpiciebat in gyro,& exiliebat ſępenumero e throno. Aurum autem nunc tutiſſime ſeruabat in ſinu,nunc uero rurſum denſe abijciebat timore conſternata,deinde ſtatim diripiebat quod quis haberet tranſeuntium, etſi pauciſſimum foret.Veſtes autem uariæ erant,partim purpureæ,partim puniceæ,partim quoque croceæ. Quin etiam candidæ quædam apparebant ueſtes. Stola quoque multis in partibus erat dirupta. Varie etiam erat colorata, timens trepidansq. diffidens atque excandeſcens.Et interdum quidem ob ægritudinem humilis,interdum uero ſublimis uidebatur.Et nunc quidem ridebat uultu plane petulante,rurſus autem continuo lamentabatur. Erat autem & cętus circa ipſam mulierem,nulla ex parte illis ſimilium,quas dixi eſſe circa Baſileiam,ſed Crudelitas,Contumelia,& Iniquitas, & Seditio,quæ omnes corrumpebant eam,& peſſime perdebant. Pro amicitia autem aderat Adulatio ſeruilis & illiberalis,haud quaquam illius ſtruens inſidias quàm cæteræ illæ, ſed maxime omnium eam perdere quęrens.Poſtquam aũt & hęc ſufficienter ſpectauerat, percontatur illum Mercurius,utræ res ipſi magis placerent, atque utra ex mulieribus? Alteram equidem (inquit) admiror & diligo,& uidetur mihi uera Dea eſſe,imitatione admirationeq. digna. Hanc autem alteram odioſiſſimam equidem arbitror, & ſceleſtiſſimam, ut libentiſſime eam præcipitem darem ex hoc ſcopulo,& diſperderem.His applauſit Mercurius, eaq. Ioui renunciauit. Et ille permiſit ei imperium ſuper uniuerſum hominũ genus,ut idoneo & ſufficienti. Quapropter ſicubi uideret tyrannidem aut tyrannum, ſupplicio afficiebat, occidebatq. tam apud Græcos quàm apud Barbaros,ſicubi autem regnum & regem, honorabat atque cuſtodiebat. Et propter hoc terrarum & hominum ſeruator dictus eſt, non quod beluas ab illis expulerit (quomodo enim multũ adeo nocumenti adferret leo,aut aper ferus?) ſed quod immites & prauos homines ſupplicio affecerit,& ſuperborum tyrannorum deſtruxerit abſtuleritq. poteſtatem. Et hucuſque hoc facit,& adiutor eſt cuſtoſq. principatus,donec regnum in manu tua fuerit.

Tyrannidis affectæ.

DE REGNO II.

FERTVR, quod Alexander,quum adhuc eſſet adoleſcentulus,cum Philippo patre collocutus ſit de Homero,ualde uiriliter,atque animoſe.Sermones aũt illi propemodum & de regno erant.Alexander.n.iam tum in expeditionem proficiſcebatur cum patre,tametſi Philippus prohiberet,ſed non poterat eum retinere: quemadmodũ generoſi nõ ſuſtinent domi relinqui,cæteris uenatum exeuntibus,ſed conſequuntur, nonnunquam ét ruptis uinculis:aliquãdo quidem perturbant alios in opere,pp iuuentutem & deſiderium uocem emittentes, & ante tp̃s feram excitantes,interdum autem proſilientes capiunt ipſi.huiuſmodi aliquid & illi accidit in principio, ut & pugnæ in Chæronæa & uictoriæ dicant ipſum cauſam pręſtitiſſe,quum pater cunctaretur adire periculum.Tunc ergo a militia reuerſi,ſacrificabant Muſis in Dio Pieriæ,& certamen Olympiorum proponebant,qđ ferunt antiquum eſſe apud eos. Interrogauit illum igitur Philippus in congreſſu: Quì fit o fili, ꝙ ita ibi uehementer ſtupori eſt Homerus? Nam illi uni ex poetis incumbis. Oporteret ſiquidem neque alios negligere: ſunt enim uiri ſapientes. Et Alexander

xander reſpondit: Ideo pater, q̃ non quæuis poeſis regē decere mihi vr, ſicut neq; quoduis veſtimentum. Cætera quidem poemata ego arbitror partim eſſe conuiuatoria, partim amatoria, partim aūt laudatoria athletarum & equorum, qui victoriam ſunt adepti. Alia ēt continent lamentationes ſuper defunctis, alia aūt riſus aut conuiciorum & ſalium facta ſunt gratia: vt ſunt poetarū comicorum, & ea quæ Parius poeta fecit. Nonnulla forſan ēt popularia dici poſſent, conſilia & admonitiones vulgo adeoq; priuatis hominib. præſcribentia: quemadmodum ſunt (opinor) Phocylidis & Theognidis. Ex quib. quid vtilitatis capere poſſet vir, qui nobis ſimilis ſit, cunctisq; præſtare velit, atque omnib. imperare? Homeri aūt poeſim ſolam uideo ingenuam eſſe, & magnificam, & verè regiam, cui animū aduertere decet eum uirū, qui maximè quidem imperaturus ſit omnib. qui ubique ſunt hominibus. quod ſi autem fieri non poſſit, quamplurimis, & maximè illuſtrib us, uerè futurus, vt ille ait, paſtor populorum. Si minus, quomodo tamen non abſurdum fuerit, q̃ rex qui dem equo non niſi optimo uti uelit, ex poetis autem & infimis adhærere, quaſi ocioſo illi eſſe liceat? Hoc ſcias velim, inquit, ô pater, me non ſolum alium poetam, ſed etiam aliud carmen quàm Homeri heroicum audientem, dolore affici. Valde igitur illum Philippus admiratus eſt, propter animi magnitudinem, quoniam perſpicuum erat, nihil eum friuolum aut abiectum in animo cogitare, ſed tale quod Heroum aut ſemideùm factis poſſit comparari. Attamen volens illum excitare, Heſiodum autem (inquit) ô Alexander, parui iudicas eſſe precij poetam? Nequaquam (inquit) at quantiuis precij, ſed non regibus, neque imperatoribus fortaſſe. Quibus nam autem tandem? Hic Alexander ſubridens, Paſtoribus (inquit) & fabris lignarijs, & agricolis Paſtores enim ait charos eſſe Muſis, fabros lignarios autem admodum peritè monet, qualem conueniat axim excidere, agricolas autem quando aperiendum ſit dolium. Quid igitur? (inquit Philippus) nònne hæc vtilia ſunt hominibus? Non nobis certè (inquit) ô pater, neque Macedonibus huius, ſed ſuperioris ſeculi, qui erant paſtores & agricolæ, & ſeruiebant Illyrijs & Triballis. Neque quæ circa ſementem (inquit Philippus) atque meſſem ab Heſiodo ita magnificè dicta, tibi placent?

Poematum diuerſitas.

Homeri poeſis ſola uerè regia.

Heſiodus.

> *Pleiadum exortu gnatarum maximi Atlantis*
> *Meſſes, arua ſed incipias proſcindere caſu.*

Multo magis, dixit Alexander, mihi ea placent, quæ ſunt apud Homerum de agricultura. Et vbi de agricultura Homerus dixit? quæſiuit Philippus, an ea dicis, quæ ſunt in clypeo, imitamina arantium & metentium, uindemiantiumque? Minimè, inquit Alexander, ſed illud longè magis.

Iliad. λ.

> *Aſtbi, vt meſſores, verſo in contraria vultu,*
> *Hordea triticeamque metunt qui ex ordine frugem,*
> *Aruis in locupletis heri, at crebri inde manipli*
> *Sternuntur terra: ſic Troiani atque Pelaſgi,*
> *Mutuò ſe aduerſis vaſtabant frontibus acri*
> *Impete, nil memores trepidi vacuique timoris.*

Hæc quidem ſcribens Homerus, victus eſt ab Heſiodo, dixit Philippus. An non audiuiſti epigramma in Helicone tripodi inſcriptum, HESIODVS MVSIS HELICONIDIS. NVNC AVTEM OBTVLIT, QVVM HYMNO IN CALCIDE VICISSET DIVINVM HOMERVM. Et admodum iuſtè victus eſt, dixit Alexander, neque enim regibus præſentibus certauit, ſed agricolis atque plebeijs, immo hominibus uoluptuoſis & mollib. Quamobrem ultus eſt Eubœnſes in ſua poeſi Homerus.

Quo-

Quomodo? admirabundus interrogauit Philippus. Quia illos ſolos inter *Iliad. β.*
Græcos fœdiſſime circuntondit, ſinens eos comam retro demittere, ſicut
nunc quidam pueros tenellos. Hic cum arriſiſſet Philippus, dixit, Scis, hinc
o Alexander, non eſſe contriſtandos bonos poetas, nec argutos hiſtoriarum
ſcriptores, ut in quorum poteſtate ſit, quicquid uelint, de nobis dicere. Non
omnino, inquit, in illorum poteſtate eſt. Neque.n. Steſichoro bene cecidit, ꝙ
aduerſus Helenam mentitus eſt. Atqui Heſiodus, o pater, non uidetur mihi
neque ipſe ignoraſſe ſuas uires, quanto inferior eſſet Homero. Quomodo di
cis? Quod quum ipſe de Heroibus caneret, ipſe fecerit mulierum catalogum,
& re ipſa gynæceum quaſi hymnis celebrauerit, concedens Homero uiros
celebrare. Ex hoc interrogauit Philippus, At tu, Alexander, utrum cupe-
res Agamemnon, Achilles, an illorum aliquis fuiſſe heroum, an Homerus,
Nequaquam (inquit Alexander) ſed præcellere longe Achillem, & alios,
Neque enim te minorem puto Peleo, neque Macedoniam infirmiorem
Phthia, neq; Olympum minus glorioſum monte Pelio dixerim, quin neque
uiliorem eruditionem adeptus ſum ſub Ariſtotele, q̃ ille a Phœnice Amynto
ris filio, homine in exiliũ pulſo, & cui cũ patre nõ conueniret. Ad hæc, Achil
les quidem ſubditus erat alijs, & mittitur cum paruis copijs, proprie ad hoc
ut alteri auxilium ferret, ego aũt nunquam quenquam hominum ferrem re-
gnare ſuper me. Hic Philippus paulùm irritatus, nunquid non ego, inquit, ſu
per te regno, o Alexander? Non ſuper me certe, inquit. obedio.n. tibi non ut
regi, ſed ut patri. Ergo tu quoque, inquit Philippus, temet dices ex dea ma-
tre progenitum, quemadmodum Achilles? ant Olympiadem comparandam
Thetidi putes? Et Alexander ſenſim ſubridens. Mihi quidem o pater, dixit,
fortior uidetur, quàm oẽs Nereides. Hic ridens Philippus, non fortior ſolũ,
inquit, o fili, uerum ẽt bellicoſior. Neque.n. unquam deſinit mecum bellum
gerere. Hæc ita hactenus illi inter ſe, ſerijs tamen admixtis, iocati erant. Rur-
ſus autem interrogauit eum Philippus. At quum uſque adeo, o Alexander,
Homerum admiraris, quare deſpicis eius ſapientiam? Quia, inquit, & in lu-
dis Olympicis libentiſſime audirem præconem, uocem magnam & claram
emittentem, nec tñ ipſe uellem proclamare alios uictores, ſed multo magis
proclamari. Hæc autem dicens, manifeſtabat, ꝙ Homerum quidem putaret
excellentem & diuinum reipſa præconem uirtutis, ſeſe autem & illos uiros,
athletas & certatores pro bonis factis exiſtimaret. Nihil ſane abſurdum, in-
quit, o pater, etiã ſi bonus poeta eſſet, præſtante hoc natura, quando quidem
& Rhetorica opus eſt regi. Nam tu frequenter reſcribere cogeris & contra- *Rhetorica*
dicere Demoſtheni, rhetori ualde uehementi & impoſtori, atque alijs quo- *etiam Regi*
que qui Athenis rempublicam adminiſtrant. Equidem uellem ſane, dixit Phi *neceſſaria,*
lippus iocans, o fili concedere Athenienſibus Amphipolim, pro Demoſthe-
nis uehementi eloquentia. Sed quomodo Homerum ſenſiſſe putas de Rhe-
torica? Videtur mihi, inquit, o pater, ꝙ eam admiretur. Nunquam.n. Achilli
doctorem orationum applicuiſſet Phœnicem. Ait enim, miſſum eſſe ipſum a
patre, ut fieret orator ſermonum & factor operum. Et alios quoque optimos
& maxime regios ſcripſit ſtudioſos fuiſſe non minus circa hanc facultatem.
ut Diomedem & Vlyſſem & Neſtorem, atq; hunc excellentiſſimum pruden
tia & ſermonis ſuadela fuiſſe. Ait enim in Poeſeos principio,

Dulcior à cuius lingua vox melle fluebat, *Iliad. α.*

Vt & optaret Agamenon, ſibi decem dari tales ſenes conſiliarios, magis
quàm iuuenes, quales erant Aiax & Achilles. Fore enim, ut cito caperetur,
Troia.

Eloquentiæ ſtudiũ quàm neceſſarium.

Troia. Et ſane quàm neceſſarium eloquentiæ ſit ſtudium, manifeſtauit abunde in altero. Quum.n. iam Græci propter belli prolixitatem, expugnationis difficultatem, pręterea ẽt, opinor. propter graſſantem morbum, regumq. ſeditionem Agamemnonis & Achillis, & deſpondiſſent animũ ad expeditionẽ: inſuper & inter eos quidam orator ſurrexiſſet, turbaretque concionem, multitudo ruit impetu ad naues, confeſtimque illis conſcenſis uolebant fugere, & nemo eos retinere poterat, neque Agamemnon quidem habebat, quo pacto reb. conſuleret præſentib. Hic igitur ſolus ipſe potuit eos reuocare & immutare Vlyſſes, & tandem, quum concionaretur, adiuncto Neſtore, perſuaſit ut manerent. Itaque hoc factum manifeſte rhetorum fuit. Poſſet autem aliquis & alia huius oſtendere exempla. Apparet autem non ſolum Hamerum ita ſentire, ſed & Heſiodum. ꝙ nempe philoſophia pariter & Rhetorica uera regi conueniant. Ait enim in ijs quæ ſcripſit de Calliope.

Philoſophia & Rhetorica pariter Regi neceſſarię. In Theogon.

Quæ reges etiam comitatur ritè verendos,
Maximi honorarint gratæ quemcunque Tonantis
Regibus ex altis, & amito lumine natum
Spectarint. —

Verſus quidem facere o pater, aut orationes ſolutas cõſcribere, quales tu in epiſtolis, ex quib. te ualde aiunt magnum nomen aſſecutum, non omnino neceſſarium regib. eſt, niſi forte quum adhuc puelli ſunt, & ocium illius ſuppetit, quemadmodum & referunt Thebis laborem impendiſſe circa eloquentię ſtudium. Neque philoſophiam attingere ad ſummum, ingenue aũt & ſimpliciter oſtendere ipſis factis, morum humanitatem, manſuetudinemque & iuſtitiam inſuper & excelſum animum & fortem, & præſertim gaudentem, ſi cui bene faciant, quod quidem proxime ad deorum naturã accedit. Et ſermones quidem philoſophia ſumptos audire libenter, ſi quando ſit opportunum, ut qui non contratij appareant, ſed conſonent ſuis ipſorum morib. Oblectari aũt poeſi, atque animum attendere, non quidem cuilibet, ſed. optimæ atque magnificentiſſimæ, cõſulerem illi qui generoſus ſit, regiumque habeat animum, qualem dumtaxat nouimus eſſe Homeri atque Heſiodi, huiuſmodi ſaltem in rebus, deinde ſi quis alius quid dicit, quod in rem ſit. Neque.n. Muſicam, inquit, omnẽ diſcere uellem, ſed cithara duntaxat aut lyra uti ad deorum hymnos cultusque, præterea etiam puto, ad bonorum uirorum laudes. Neque ſane Sapphùs canere, aut, Anacreontis amatoria carmina, decorum eſſet regib. Attamen ſi quid talium, Steſicori carmina, aut Pindari, ſi iubeat neceſsitas. Forſan autem etiam ad hoc ſufficit Homerus. Atqui, inquit Philippus, quænam Homeri putas ad citharam cani poſſe? Et Alexander terribiliter obtuens, ſicut leo, Equidem, inquit, o pater. multa Homeri carmina ẽt ad tubam cani haud indecens eſſe reor, at non receptui canentem, ſed exhortantem atque inuitantem, non a muliebri choro dicta, aut a uirginibus, ſed ab armata phalange, multo magis quàm illa Tyrtęi apud Lacedemonios. Hic laudauit eum Philippus, ut qui bene, proq. poetæ dignitate dixiſſet. Proinde, inquit ille, & huius, cuius modo mentionem fecimus, Homerus ſpecimen profert. Scripſit enim, Achillem in Achiuorum caſtris cunctantem non fracta, neque amatoria carmina canentem, tametſi eum dicat amare Briſeida, at cithara quidem uti, non hercle empticia, aut domo allata a patre, ſed ex ſpolijs erepta, quando cæpit Thebas, occiditq. Eetionem Hectoris affinem.

Muſica reges decens cuiuſmodi.

Hac (inquit) oblectabat animum, recubansque virorum
Illuſtres laudes & fortia facta canebat.

Nempe

Nempe ꝙ vir generoſus atq; regius nũquam obliuiſci debeat virtutis,aut glorioſorum facinorum,ſiue bibat,ſiue canat: ſed ſemper ita degere,vt vel ipſe magnum quid atq; admirabile faciat,aut ſimiliũ recordetur.Hæc ille dicebat ad patrem,ſuum demonſtrans animũ.Et ſanè diligebat Homerum:Achillem aũt non ſolum admirabatur,ſed ei inuidebat ẽt ob Homeri poeſim:quemadmodum deformes pueri inuident formoſis,quib. interdum meliores obtingunt amatores. Agamemnonem vero non dicebat beatum. Sperabat.n.ſeſe multo plurib.imperaturũ,aut certe quantis ille.Aliorum aũt poetarum non adeo magnam habebat curam.Porrò Steſichori atq; Pindari recordatus eſt: & illius quidem, ꝙ Homeri imitator eſſe videatur, expugnationemq. Troiæ pro Troię ſcripſerit dignitate: Pindari aũt,& propter illius ſplendorem naturæ, & ꝙ quendam illius maiorum atq; cognominem laudauerit,nempe Alexandrum qui appellatus eſt Philellen.Nam de eo ſcripſit: O cognominis beatorum Dardanidarum. Et ꝑꝑ hoc, quum poſterius ſubuerteret Thebas, ſolã illius reliquit domum,quum iuſſiſſet ei inſcribi: PINDARI MVSICI DOMVM NE CREMETIS. Certè magnã referebat gratiam ijs,qui ipſum nõ frigidè celebraſſent:ita nimis erat ambitioſus.Quid aũt,inquit Philippus,ò fili,(libenter.n.audio te huiuſmodi dicentem) non regem ẽt iubes habitaculũ pręparare,exornatum auro & ebore & electro,rebusq; precioſis?Nequaquã (dixit)ò pater,ſed multo magis exuuijs & armis hoſtium.quin & ipſa templa talib.ornatib. excolenda ſunt,quemadmodum & Hector dignũ exiſtimabat, prouocans ad ſingulare certamen optimum quemq; Achiuorum.ſi.n.uictor euaſiſſet,dicebat,ſe cadauer commilitonib. redditurum:arma aũt ſpoliaturũ,& ſuſpenſurum in templo Apollinis longè iaculantis. Omnino.n.melior hic ornatus locis ſacris,quàm ſmaragdorum,& ſardiorum,& onychorũ,qualiter ornatus erat Sardanapalus quum poterat. Non.n.ad regem pertinent eiuſmodi ambitioſi cultus:nequaquam ad regem,ſed ſunt ſtultæ ludicra virginis,aut petulantis mulieris. Quare neque Athenienſes(inquit)ſic admiror propter ſumptum & impenſam in ciuitatem & templa, quantum ꝑꝑ maiorũ ipſorum facta,a quib.habet ciuitas gladium Mardanij, & Laconum ſcuta, & eorum qui olim in Pylo capti ſunt,multo honeſtiora & meliora anathemata & cultus,quàm ſunt propylæa arcis,& Olympion,quæ pluris quàm decẽ mi lib.talentùm conſtant.Igitur(inquit Philippus)in hac parte Homerũ laudare non poſſes.Alcinoi.n.regiam,hominis Græci, & inſulam,exornauit non ſolũ hortis & plantis & aquis,ut iucundiſſimè inhabitare queas,ſed etiam ſtatuis aureis.Adhuc magis etiam habitaculum Menelai,atque hoc ab expeditione reuerſi.Nunquid non Perſicum quoddam & Medicum enarrat,& propemodum non inferius Semiramidis aut Darij & Xerxis regum? Ait enim :

Steſichorus. *Pindarus.* *Regum & Heroum ornatus.* *Alcinoi regia.*

Splendor erat, ſicut Solis, Lunęque nitentis,
Inclyti in Atridę collucens ędibus altis,
Aurique, electrique, argentique, ac elephanti. *Odyſ.δ.*

Spolijs enim Troianis magis eas oportebat lucere,quàm talibus:iuxta tuam quidem ſententiam. Et Alexander paulùm moratus:Non ego(inquit)Homerum relinquam indefenſum. Fortaſſe enim ſecundum Menelai mores fecit etiam regiam,quem ait ſolum eſſe inter Achiuos mollem pugnatorem. Propemodum enim neq; aliorum hominum quicquam fruſtra Poeta hic dicere uidetur,ſed & veſtitum,habitaculumque,cibumque quotidianum,morib. hominum aſſimilat. Propterea Phæacum regiam exornauit nemoribus, & pomis ſuauiſſimis,fontibusque perennis aquæ. Et adhuc magis habitacu

Menelai regia.

Calypſus. lum Calypſus,tanquam ſpecioſæ & perhumanæ deæ, in inſulam (ut ille ait) remotæ. nunc quidem bonis excellenter odoribus refertam eſſe dicit inſulam,& ſuauiſſimis thymiamatis, nunc autem vmbroſam arboribus uirentib. In circuitu verò ſpeluncæ uitem ſpecioſam, ambientem omnia, vuis grauatam: in fronte autem,prata tenera mixtim apiis & aliis herbis. In medio uero quatuor fontes limpidæ & perſpicuæ aquæ in omnes partes defluentis,ut in regione in nullam partem decliui,neque inæquali. Omnia enim hæc ſupra modum amatoria & ſuauia,moribus(puto)deæ accommoda.Menelai autem aulam dicit eſſe pecuniis multis & auro refertam,quemadmodũ(puto)Aſianorum cuiuſpiam regum. Etenim & hic erat non longè ante Tantali Pelopis filius. Vnde puto & Euripidem Chorum feciſſe obſcurè ad hoc alludentem,in acceſſu regis:Menelaus autem multa mollicie inſignis conſpicitur,or-
Vlyßis. tus ex ſanguine Tantalidarum. Atqui Vlyſſis habitaculum nequaquam fecit his ſimile;ſed ut cauti uiri,& ad munitionem inſtructi.Dicit enim ſic.

Odyſ.π. *Pendent ex alijs alij & ſtudioſius aula.*
Mœnibus & pinnis ſepta eſt, biforeſque coherent
Egregię portę, ut nemo expugnauerit vnquam.

Quædam autem poetæ dicta ſuſcipienda ſunt ut conſulentis & admonentis, quædam autem ut duntaxat recitantis,multa quoque ut exprobrantis & deridentis.Videtur ſanè & ea quæ ad cubile & quotidiani uictus rationem attinent,Homerus ſufficienter & heroica vereque regia diſciplina tradere poſſe, & Laconica conuiuia Phiditiarum cęnarum ab illo didiciſſe Lycurgum,& Inter leges tradidiſſe Spartanis, quoniam etiam aiũt eum Homeri laudatorem
Diomedis. extitiſſe,& primùm a Creta aut Ionia apportaſſe poeſim in Græciam. Diomedem ſanè ualde durè reclinauit ſuper tergore bouis agreſtis, figens in circuitu haſtas,non ornatus gratia,ſed ut paratæ ad accipiendum eſſent. Et carnib. in conuiuio paſcit heroas, & his bubulis,roboris uidelicet, non uoluptatis
Heroum cibus. cauſa. Atque etiam ipſum Agamemnona,regem omnium,& ditiſſimum,bouem ſemper ait immolare,& ad hunc inuitare ſemper præſtãtiſſimos. Et Aiacem poſt uictoriam amicè excipit dorſo bouis. Nunquam autem eos fecit guſtare piſcem,tametſi ad mare fixis tentoriis,& Helleſpontum, quem piſcoſum(ſicuti & eſt) paſſim appellat. Prorſus enim rectè id ipſum commemorauit Plato. Quin neque etiam procos piſcibus accipit,tametſi uehementer libidinoſi & delicioſi eſſent, & præſertim in Ithaca conuiuio acceptos. Quod igitur haud alia ratione iſta percurrat,ipſe manifeſtè oſtendit. Qualem autem oporteat cibum eſſe,& ad quæ ordinari,ſimiliter tradit. Quem enim uult laudare μενοείκεα δαῖτα dicit,qui nempe poſſit præſtare μένος, hoc eſt robur. Hęc autem dicit,docens,& admonens,ꝙ bonos oporteat & menſæ curam gerere,quandoquidem cibi uarij & precioſi non erat inexpertus, ita ut qui nunc circa hæc ſtupent,Perſæ & Syri & Græci,Italiq; & Iones,longe abſint a ſum-
Veſtitus. ptib.& delicijs,quæ ſunt apud Homerum. Quid autẽ(inquit Philippus)nonne erat veſtitum,quãtum fieri poteſt,pulcherrimum heroibus? Ita per Iouem (ait Alexander) ſed non muliebrem,neque uarium,ſed purpura duntaxat ornauit Agamemnonem,& Vlyſſem una læna domo allata. Neque enim exiſtimat Homerus,ꝙ ducem oporteat apparere abiectum,aut vulgo & priuatis eſſe ſimilem,uerùm & ſtola & armatura maiore honeſtioreque, aliis antecellere,non ſane ut delicietur aut ludat. Proinde Carem illum,auro accurate cultum ad bellum,ualde contumelioſe inceſſit,dicens.

Iliad.β. *Qui geſtans aurum, dura eſt ad bella profectus*

Cen

Ceu virgo, ſtultus : nec enim illo euadere lethum
Quiuit, ſed manibus validi eſt occiſus Achillis
In fluuio, aſt aurum prudens accepit Achilles.

Deridet illius delicias ſimul & inſipientiam, q̃ hoſtibus ferè etiam ſuæ mortis
præmia attuliſſet. Non igitur uidetur Homerus auri geſtationem approbare,
& præſertim in bellum, armillarum & torquium, inſuper & aurearum phale-
rarum & frenorum, quib. ſummopere Perſas ſtudere aiunt. Neque enim ha-
bent correctorem rerum bellicarum Homerum. Ex his autem ſtudijs, prin-
cipes fecit bonos, & multitudinem bene compoſitam. Progrediũtur. n. cum
ſilentio, timentes præfectos : barbari uerò cum magno tumultu & ordinum
perturbatione, gruibus ſimiles. Quòd hoc præcipuè ſalutare & uictorioſum
ſit in periculis, ſi milites timeant præfectos, & quicunque ſuos duces non ti
meant, illi ocyſſimè reformidaturi ſint hoſtes. Quin etiam uincẽtes Achiuos *Victoria mo*
per ſilentium ait caſtrametari: apud Troianos uerò, ſi quid uiſi ſunt ſuperio- *derata.*
res, ſtatim eſſe per totam noctem tibiarum & fiſtularum ſonum, hominumq;
clamorem, ut & hoc ſufficiens ſi tuitij ſignum atque uirtutis, ſi qui moderate
felicitates, aut contrarium, haud cum contumelia ferant. Mihi igitur, o pa-
ter, ſufficiens eſt corrector Homerus: & qui huic animum aduertere conatus
fuerit, fortunatiſſimus & optimus euadet rex. Ipſe enim ſubijcit manifeſte *Fortitudo et*
duas rege digniſſimas virtutes, fortitudinem, & iuſtitiam, ubi inquit. *iuſtitia, re-*

Vtrumque, & bonus eſt rex, pugnatorque animoſus. *giæ in pri-*

Quòd cæteræ uirtutes haſce comitentur. Neque ego regem duntaxat excel *mis virtu-*
lere oportere puto fortitudine atq; grauitate, ſed neq; alios audire tibia aut *tes.*
cithara ludentes, neque cantantes languida & delicioſa cantica, neque corru *Iliad. γ.*
ptorum ſermonum malas incitationes amplecti, ad uoluptatem indoctiſſi-
morum inſtitutas: cęterùm omnia talia, primùm quidem & præcipue eijcere *Cantiones.*
quàm lõgiſſime, & ablegare ab ſuo ipſius animo, deinde a ciuitate cui pręeſt,
riſus intemperantes, & huiuſmodi riſus autores poetas, cum ſcommatibus,
ſiue carmine ſcripſerint, ſiue oratione ſoluta. Ad hæc ſaltationes tollere libi
dinoſas, & formas meretricias mulierum in proteruis ſaltationibus, occen-
tionesque acutas, atque illegitimas modulationes, confractasq; cantiones,
inconcinnis compoſitas flexuris, & multarũ vocum varietate. Vnum autem
cantum & canet & amplectètur, qui ſcilicet Marti conueniat, fortem & pene
trantem, non uoluptatem aut ſocordiam afferentem audientibus, ſed immen
ſum timorem atque tumultum, quali & ipſe Mars uſus eſt.

Hortans Troianos ſuprema per vrbis acutùm. *Iliad. ν.*

Et Achilles uocem duntaxat emittens, priuſquam conſpiceretur, in fugam
uertit Troianos, & uiris duodecim cauſam mortis p̃buit, circa ipſorũ currus *Iliad. ε.*
& arma & qui factus eſt a Muſis in laudem uictoriæ, qualemq. iuſſit Achilles
Achiuis pęana canere, quum Hector traheretur ad naues, ipſe incipiens,

Nunc agite Argiui pariter pęana canentes
Ad naues redeamus, eoque trahamus & iſtum,
Gloria magna eſt parta, occidimus Hectora dium *Iliad. χ.*
Quem plebs Dardanidùm ſicut deum in vrbe colebat.

Inſuper etiam puto cantum adhortatorium (vt ſunt Laconum Embateria)
ualde congruentem reipublicæ Lycurgi, illiusque ſtudijs:

Nunc agite ò iuuenes, ciues animoſa creantis
Corda virùm Spartæ, clypeos opponite læua,
Fortiter ac torquete haſtas & ſpicula dextra,

Nemo ſuæ parcat vitę: nam dedecet iſtud
Præclaram patriam —

Saltationes. Tripudium autem & choros ſecundum proportionẽ his conſentientes, non vacillantes, neq; intemperantes, ſed quãtum fieri poteſt, fortes & modeſtos, eum oportebit inducere in conſtituta modulatione: nempe ſaltationẽ armatam, quæ ſimul & dijs primitias ſoluat, & meditatio ſit rerum bellicarũ, cuius non imperitũ poeta dicit Merionẽ eſſe; ſcripſit. n. Troianorũ quendã dicere.

Iliad. π.

Merione, citò te, quamuis ſaltare peritum,
Haſta mea à pugna fixum ſedaſſet, vtrinque,
Si non erraſſem. —

An tu putas eum dicere, aliam nouiſſe Moli filium, commemoratumque inter Achiuùm fortiſſimos, ſaltationem, quàm illam armatam, quæ dicitur Cu retica, quæque erat vernacula Cretenſibus? Illam inquam celerem & leuem motionem, ad facilè dijudicandum & uitandum telum? His comitatur, quòd regem neque eodem quo alios modo deos precari deceat, neque deos inuo care, ſic precantem, quemadmodum Ionum poeta Anacreon.

Preces ac uocata.

O rex, cui domitor cunctorum, acriſque Cupido,
Nigrocŭli & Nympha ſemper, rubicundaque Cypris
Colludunt, montiſque cacumina celſa peragrant,
Iucundi tecum comites, te quæſo benignus
Adſis iam nobis, atque audi vota preceſque,
Conſiliumque dato Cleobulo mite bonumque,
At meum effice vt is non aſpernetur amorem.

Neque hercle temulenta Atticorum cantica, laudatoriæque optiones, reges decent, ſed plebeios potius, tribulesque bonos, atque vehementer molles.

Iambici.

Pulchra lyra fierem vtinam, ò Dei, ac eburnea,
Ferrentque formoſi pueli me in chorum
Bacchi. vtinam & aurum plurimum, & coctum & bonum,
Fierem, & puella pulchra me ferret ſibi.

Multo magis aũt (vt Homer. ſcripſit) decet ita optare omnium Gręcorũ regẽ.

Iliad. β.

Iuppiter inclyte, maxime, qui cæleſtia nigra
Nube tegis, puroque locus tibi in æthere ſedem,
Præſtat, ne ſol antè cadat, veniantque tenebrę,
Quàm Priami flammis altum deiecero tectum,
Hoſtileſque igni crepitanti incendero portas,
Hectoris & tunicam circa corrupero pectus
Ferro, circa ipſum ſociorum & millia multa
Mordicus apprendant proſtrati in puluere terram.

Multa autem & alia quis dicere poſſet, quæ apud Homerum ſunt rudimenta, documentaque virilia & regia, quæ nunc fortaſſe longius fuerit oratione proſequi, præterquam quòd ſuam ſententiam omnem clarè demonſtret, pu tetque regem omnium optimum eſſe oportere. Hoc autem præcipuè in Aga memnone, quando primum ordinat exercitum, aliosque ductores omnes enumerat, & nauium multitudinem. Illic enim, nullum prorſus de bonitate certamen cum eo vlli Heroum reliquit, ſed quantum taurus præcellit armen tum robore & magnitudine, tantum præcellere ait regem, ita dicens.

Iliad. β.

Taurus vt armentis præſtat longè omnibus vnus
Ille, boues alios qui inter præcellit agreſtes:
Illa talem Agamemnona fecit luce videri
Iuppiter, heroaſque inter pręcellere multos.

Hoc autem non ſimpliciter mihi dixiſſe videtur, fortitudinem eius dumtaxat

laudare

laudarē & demonſtrare uolens(nam ſic & leoni comparans,bene eum uide-
retur aſſimilaſſe) verùm & naturæ manſuetudinem oſtendens, proque ſubie-
ctis prouidentiam. Taurus enim non ſolum ex generoſis animantibus eſt, neque ſui ipſius cauſa fortitudine utitur, quemadmodum leo & aper & aqui
læ, perſequentes cætera animalia, ſuique deuincentes cibi gratia: quare po-
tius quis tyrannidis eos dicat quàm regni exemplum eſſe. Taurus autem ma
nifeſtè & in alijs(ut mihi videtur)ad regni regisq́. imaginem factus eſt. Cibus
enim ei paratus & facilis, in ſilentio paſcitur, vt nullum neceſſe ſi vi opprime
re, aut circunuenire illius cauſa: ſed quemadmodum beatis regibus, abſque
defectu atque copioſè ſemper ſuppetunt quæ ſunt neceſſaria. Regnat autem
& principatum gerit inter ſui generis animantia, cum beneuolentia (ut ali-
quis dicere poſſet)& ſollicitudine: cum quòd præcedat ad paſcua, tum quòd
beſtia apparente non fugiat, ſed pro toto armento propugnet, & infirmis
auxilio ſit, & prouideat quo pacto multitudinem a ſæuis & feris beſtiis con-
ſeruet: quemadmodum & principē facere decet, & eum qui reuera rex ſit,
& non indignus maximo inter homines honore. Interdum quidem alio ar
mento conſpecto, certamen init cum illius ductore, uictoriæ cauſa, vt & ipſe
melior appareat, meliusque eſſe ipſius armentum. Atqui in hominum pote-
ſtate ſitum eſt, ne bella gerant. Cæterum quum inter inſipientia animalia ho
mo & optimus, principatuiq. aptiſſimus a natura factus ſit, admittat tamē me
lioris imperium, & robori quidem & furori atque ui nullius ſuccumbat, ra-
tioni uerò & prudentiæ uoluntariè ſe ſubiiciat: quo non & hoc quis cenſeat
pro diſciplina eſſe, regalique decreto modeſtis regib. quod oporteat hominib. ſi
milib. genere eum imperare qui optimus eſſe uideatur, iuſteq. eum & ſecun
dum naturam habere imperium, & multitudinem quidē ſubditorum ſeruare
conſiliis proſpicientem, & bellum gerentem quum opus ſit, cuſtodientemq́;
a feris & iniquis tyrannis? Aduerſus alios autem reges, quicunque ſint, certa
men ſuſcipere oporteat eum de uirtute, & quærere (ſi fieri poſſit)ut oēs ubi-
cunque ſint homines, ſibi utilitatis publicæ gratia ſubijciat? Deos autem me
liores ſequi, ſicuti boues(puto) paſtores, & præſtantiorem atq; beatiſſimam
naturam honore afficere, ſuos dominos & principes illos exiſtimantem, & in
maximi & primi regis Dei declarantem eſſe poſſeſſione, primum quidem ſe-
metipſum ut precioſiſſimum, deinde alios quoque ſub ſe conſtitutos? Siqui- *Taurus regis typus, melior quā leo.*
dem, quemadmodum modeſti paſtores faciunt, quando taurus ſęuus & ferus
factus, imperat petulanter & præter naturam, ſuum quidem ipſius deſpiciēs
armentū & damno afficiens, exterosq́; inſidiantes reformidans, protrudens
ad pericula imbellem multitudinem, & quum nihil difficultatis adſit, iniuria
afficiens, & audaciam oſtentans nunc quidem acutè & minaciter mugiendo,
nunc aūt infeſtis cornib. feriendo non reſiſtentem, & oſtendens robur aduer
ſus inferiores & non repugnantes, boum aūt multitudinem non ſinens paſce
re quietè propter terrorem & timorem: tum domini & paſtores talem remo
uent & occidunt, ut qui idoneus nō ſit, neque commodus, ut imperet armen
to. Qui autem mitis eſt erga ſequentes boues, animoſus autem & imperterri
tus aduerſus feras, grauiſq. & magnificus, quique poteſt tueri & præcedere
armentum, & paſtorib. cedit obeditq. eum ſinunt pręeſſe uſque ad nouiſſimā
ſenectutem, etiamſi iam grauior corpore factus ſit. Similiter ēt dii, & ille ma
gnus rex regum, utpote communis curator & pater hominum atq; deorum
Iupiter, ſi quis hominum factus fuerit uiolentus, iniuſtuſq. & iniquus prin-
ceps, fortitudinē oſtendens non hoſtibus, ſed ſubditis & amicis, inexplebilis

Tyrannidis non tolerandæ typus: et contra.

voluptatum,& inexplebilis pecuniarum, velox ad ſuſpicandum.ad iram prouocatus implacabilis,acutior ipſa calumnia,imperſuaſibilis ſermonibus,aſtutus,inſidiator,abiectus,contumax,malos in altum tollens,melioribus inuidens,non intelligens eruditionem,neminem exiſtimans amicum,neque habens,vt rem ipſo inferiorem: illum procul abijt,remouetque,vt qui ſit indignus vt regnet,& particeps ſit ſui honoris cognominisque:remouetq; cum dedecore & vituperio.quemadmodum puto Phalarin,atque Apollodorum, & alios multos horum ſimiles. At fortem,& humanum,& beneuolum ſubiectis,honorantemque virtutes, ſimulque certamen inſtituentem ne quid bonis deterior videatur, & iniquos cogentem reſipiſcere, bonis autem ferentem ſuppetias,eum propter virtutem approbatum plerunque perducit ad ſenectutem: ſicut audimus Cyrū,& Diocem Medum,& Agathyron Scytham, & Leuconem,& multos Lacedæmoniorum reges,atque etiam Aegyptiacorum ſuperiorum aliquos. Porrò ſi fati neceſſitas properet ſenectutem,attamen bona fama & fauore apud omnes dignatur: quemadmodum (dicebat Alexander) noſtrum anteceſſorem,eum qui exiſtimatus eſt propter virtutem Iouis filius,Herculem. Hæc quum audiſſet Philippus,lætatus eſt: Non fruſtra(dicens)Alexander,magni facimus Ariſtotelem,eique patriam Stagiram conceſſimus inſtaurare,quæ erat Olynthiorum. Vir enim ille maximis atque plurimis dignus eſt donis, ſi te talia docet de principatu & regno, ſiue Homerum enarrans, ſiue alio modo.

DE REGNO III.

SOCRATES Athenienſis, vir ſenex & pauper, (quem tu quoque ex auditu cognoſti,ꝙ ab hinc multos annos vixerit) interrogante quodam, an felicem exiſtimaret Perſarum regem? Fortaſſe(inquit)felix eſt: ſe autem id neſcire dicebat,ꝙ cum eo nunquam congreſſus eſſet, neque cognoſceret quali ſit animo præditus: ꝙ nō aliunde(opinor)felicitas obueniat, nō a vaſis aureis,aut a ciuitatibus,aut a terris,aut ab alijs hominibus, verùm vnicuique ab ſeipſo & ſuo ipſius animo. Socrates igitur,quoniam non expertus erat Perſæ animum,in expertum ſe quoque putauit felicitatis illius. Ego autem,generoſiſſime Imperator,veni ad te & forſan nemine minus experientiam tuæ habeo naturæ,ꝙ magis veritate & loquēdi libertate gaudeas,quàm adulatione & deceptione,deinde voluptates ratione carentes ſuſpectas habeas,vt & homines adulatores,labores autem ſuſtineas,exiſtimans eos virtutis eſſe probationem. Quoniam autem te video(Imperator)conuerſantem cum viris antiquis,atque ſcientiam habentem prudentium & exactorum ſermonum:aio te manifeſtè hominem eſſe beatum, qui ſecundum deos maximam quidem obtineas potentiam,optimè autem ea vtaris.

Felicitas cuique a ſe ipſo.

Cui.n.licet omnib.frui ſuauibus,& nihil experiri laborioſorum,& quantū fieri poſſit,ſocorditer vitam agere,& (vt compendio dicam)facere quicquid libeat, non modò nemine prohibente,ſed etiam omnib. approbantibus: hic vir,quum magis ſecundum leges iudicat, quàm qui ſorte ad iudicandum electi ſunt,& humanior eſt rex,quàm qui in ciuitatib. magiſtratum gerunt,cuius ſunt rationem reddituri,iuſtiorque dux, quàm ſunt milites qui ipſum ſequuntur,& in omnib. magis induſtrius operibus, quàm qui ob neceſſitatem laborant,minusq; vult delicijs uti, quàm quib.nullius cibi copia eſt,beneuolen-

lentiorque eſt ſubiectis, quàm patres indulgentiſſimi ſunt erga liberos: formi dolosior autem eſt hoſtibus, quàm inuicti & inexpugnabiles dij, quomodo non dicat quis, huius viri bonum eſſe genium, non ſibi tantum, ſed etiam alijs omnibus? Vulgarium etenim hominum, & plebeiorum, qui paruum aliquem principatum obtinent, paruus eſt genius, & qui habenti tantum proſit, cui au tem quamplurimæ obediunt ciuitates, perque cuius conſilium multæ guber nantur gentes, innumerabilesq; populi atq; inter ſe commixti ab eius vnius pendent prudentia, hic ſanè fit omnium hominum ſeruator & cuſtos, ſiquidem talis fuerit. Illius enim, qui princeps eſt omnium, & imperator, prudentia quidem ſufficiens eſt, vt & imprudentibus proſit, conſultat. n. ſimiliter pro omnib. modeſtia autem petulantiores modeſtos reddit: inſpicit enim ſi militet omnia. iuſtitia uerò & iniuſtis ſeſe communicat, fortitudo etiam mi nus animoſos, non ſeruare modò, verùm & audaciores reddere poteſt. Nemo enim ita nimis timidus eſt, vt non confidat eum ſequens, qui cum uicto riam adepturus eſt, neque vſque adeo remiſſus, vt ſegnis ſit, eum uidens imperantem, cui ſoli imperium diſtribuit Deus, neque rurſus ita vehementer impudens, vt cum præſtò ſit illi, cui laborare neceſſe eſt, non velit illi collabo rare. Videtur autem mihi & Homerus id ipſum dicere. Quum enim feciſſet mentionem boni regis, poſt omnia dixit.

Ornaturque omni populus virtute ſub ipſo.

Talis enim rex, alijs quidem exiſtimat virtutem eſſe honeſtam poſſeſſionem, ſibi ipſi autemm neceſſariam.

Virtus regi non tantum honeſta, ſed & neceſſaria poſſeſſio.

Cui. n. maiore opus eſt prudentia, quàm qui reb. de maximis conſultat: & cui exactiore iuſtitia, quàm ei qui maior eſt legibus? Cui validiore fortitudi ne, quàm ei ſub quo omnia ſeruantur? Cui modeſtia contentiore, quàm ei cui omnia licent? Quem autem magis delectant virtutis facta, quàm eum qui omnes homines ſui ipſius animi ſpectatores & teſtes habet, vt quicquid faciat latere non poſſit, non magis quàm ſol ingredi per tenebras: omnia. n. cętera illuſtrans, primum ſemetipſum oſtendit. Et hæc dico, non neſcius ꝙ ea quæ dicta ſunt, plus temporis ad dicendum poſtulent, ſed non eſt periculum, vt aliquid ego aſſentatione loqui videar. Neque. n. modicum, neque per modicum tempus ſpecimen meę præbui libertatis. Et ſi ego antea quidem, quan do omnib. videbatur neceſſarium mentiri propter timorem, ſolus auſus fui veritatem dicere, præſertim quum de vita periclitarer, nunc autem, quando omnib. licet vera dicere, mentior, quum nullum inſtet periculum, næ ego pla nè ignarus ſim opportunitatis vel ad loquendi libertatem, vel ad aſſentationem? Et omnes quidem, qui aliquid ſponte faciunt aut pecuniarum faciunt gratia, aut gloriæ, aut propter aliam aliquam voluptatem, aut porrò (opinor) propter virtutem, honorantes nempe ipſas honeſtas actiones. Ego verò pe cunias quidem a nemine concupiui accipere, quũ multi dare uoluiſſent, mea autem propria, quæ modica ſunt, non ſolum communicaui alijs, ſed & abijce re videor perſæpe. Quam autem venatus ſum voluptatem, quando etiam ipſi adulatores, quiq. palam hanc adulandi artem factitant, confiteantur, omnium iucundiſſimum eſſe aſſentari? Quomodo. n. iucundum ſit, alium iniuſtè laudare, qui forſan mallet eum iuſtè vituperare? Et ſanè neq; probabilis neque honeſta eſſe videtur aſſentatio, vt vel precij vel virtutis cauſa illi ſtudeas.

Aſſentari moleſtum, & improbũ.

Omnium. n. (vt ſummatim dicam) vitiorum turpiſſimum inuenias adulationem. Primùm etenim, id quod honeſtiſſimum iuſtiſſimumque in vita eſt, corrumpit, nempe laudem, vt iam haud amplius videatur credibilis, neque

vera:

vera:aut(quod omnium peſſimum eſt)virtutis præmia vitio attribuit. Itaque multo peius faciunt,quàm qui corrumpunt monetam, qui virtutem fide carere faciunt. Deinde autem opinor prauus interdum fatuus dicitur,& eſt re uera. Inſipientia autem omnes uincit adulator. Solus.n.ex his qui veritatem corrumpunt,apud eos audet mentiri, qui maximè nouerunt eum mentiri. Quis.n.ita rerum inexpertus eſt ſuarum,aut quis ita ſtolidus,qui neſciat,utrũ magis labores quàm ſocordiam amet:atque utrum maiore afficiatur volupta te,eo ꝙ plus poſſideat,quàm ꝙ iuſta faciat: & utrum ſuccumbat voluptatibus,an ſit honeſtarum amans actionum? Proinde quo ſe maximè gratificari putat ijs quos laudat(vt mihi quidẽ videtur)eo maximè fruſtratur. Contrarium eſt.n.odio laborare,quàm nõ gratificari ei, qui non planè ſit leuis. Deinde,qui pauperem laudat vt diuitem,ipſe quidem mẽtitur,laudato autem pau pertatem exprobrat. Rurſus qui turpiſſimum laudat honeſtum, quid facit aliud,quàm eum turpitudine aſpergit? Aut qui mutilum dicit integrum eſſe, quomodo gratum faceret illi, ſuum in memoriam reducens infortunium? Rurſus autem, qui fatuum vt prudentem prædicat,is forſan eſſe poſſit fide digniſſimus,propter audientis dementiam: atque hoc maius dat damnũ. Perſuadet enim,vt ſuum ipſius conſilium ſequatur, nihilque permittat prudentib. Nam qui timidum vt fortem admiratur,is iuſtiſſimè eius fruitur demen tia, cui adulatur. Occyſſimè.n.(opinor)perierit illi obtemperans,pariterque fortitudinis factis admouens manus. Summa,adulator deprehenſus nõ dam natur ſolum,ſed & odio habetur.putatur.n.deriſus gratia dicere.Faciens au tem fidem ꝙ vera dicat,non magnam tamen adipiſcitur gratiam.Quid.n.gratificari videatur,quod vera dicat? Quin etiam multo prauior eſt quàm mentientes teſtes. Hi.n.non corrumpunt iudicem,ſed tantum decipiunt: qui autem adulatur,ſimul cum laude & iudicem. Porrò ne ego quoque adulationis reus agar à calumniatoribus,neque tu in oculos vèlis laudari,ſermonem faciam de bono rege, qualem nempe eſſe oporteat: & quod ſit diſcrimen inter eum qui ſe fingit principem eſſe, longiſſimè autem abeſt a principatu & regno. Si quis autem dixerit,me eoſdem facere ſermones:hoc mihi cum Socrate commune crimen fuerit. Aiunt enim,aliquando Hippiam Elæum per multum tempus audiuiſſe Socratem de iuſtitia & virtute dicentem,& pro ſimilitudine adducentem(ut ſolebat) nautas & medicos &.ſutores,& lutiſigulos,eumque vt ſophiſtam dixiſſe.Rurſus ne tu hæc ò Socrates? Ille quum ariſiſſet,dixit: Et quidem de eiſdem. Nam tu quidem,vt par eſt, ob ſapientiam nunquam eadem dicis de eiſdem:nobis autem hoc vnum videtur honeſtiſſimum eſſe. Quippe eos qui mentiuntur,ſcio multa & diſſimilia dicere:ijs autẽ qui veritatem dicere volunt,non eſt poſſibile vt alia quàm vera dicant. Ego ſanè ſi quidem vidiſſem argumentum aliud grauius,tibique conuenientius, illud vtique tractare inſtituiſſem:nunc autem neq; medicum alios quoſdam audire aut dicere ſermones rectè poſſe puto, quàm qui ſunt de corporis ſanitate & morbo? Hi.n.ſani appellantur. neq; nauis gubernatorem alios,quàm eos qui ſunt de tempeſtatib.& ventis et ſiderib. Hi.n.nauitici iure dicuntur. neque principes & reges alios, quàm de principatu atque hominum gubernatione. Quid autem de his cenſuerit Socrates,dicere conabor. Poſt reſponſum.n.ſuper felicitate,percontatus eſt ille Socratem,quæſtionem talem mouens. O Socrates(inquit)hoc tu quidem magis quàm cæteri noſti,quod omnium qui ſub ſole viuunt hominum,ille longè potentiſſimus ſit,neque mino rem ferè quàm dij habeat potentiam: ita vt illi in manu ſit,quæ impoſſibilia ſunt,

Adulator deprehenſus odioſus.

Regia potentia.

ſunt,facere poſſibilia. Poſſet enim,ſi vellet,facere,ut mare pedib.tranſiretur, & montes nauib.flumina autem deficerent & ſiccarentur ab hominib.biben tib. An non audiuiſti, ꝙ Xerxes Perſarum rex ex terra fecerit mare, diſpartiens maximum montium,& ſeparans a continente Athon,per mare autem pedeſtres ducens copias,curru inuectus ſit,qnemadmodum(opinor)Neptunum vehi inquit Homerus, & fortaſſe ſimiliter & delphines & cete eximo ſubierunt ratem,quando ille vectus eſt? Et Socrates,ne hoc quidem tibi poſ ſum dicere,an quum hoc fecerit, plurimùm potuerit,quemadmodum tu dicis,an minimum,an omnino nihil. Conſidera autē hoc inde. Si quidem fuit moderatus,& fortis & iuſtus,& cum conſilio fecit quęcunque fecit,validam eum puto & maximam habuiſſe reuera potentiā.Sin vero timidus,& fatuus, & laſciuus, & iniquus fuit, & contumeliæ cauſa iſta conatus eſt,econtrariò mihi videtur imbecillior fuiſſe,quàm ſunt valde pauperes, qui nullam terræ glebam poſſident,quam ob uictū ligone conterant,nedum ut maximos mon tes frangant,quemadmodū tu dicis.Qui.n.nequit continere iram,quæ nonnunquam propter minima oboritur, neque poteſt abſtinere a turpiſſimis cu piditatibus,neque poteſt repellere animi ęgritudinem,quum interdum nihil triſte acciderit,neque poteſt ſuſtinere,ne eos quidem qui voluptatis cauſa in cidunt,neque poteſt animi abigere timorem,qui in reb. difficilib. nihil prodeſt,ſed obeſt maxime,quomodo hic non valde ſit imbecillis,qui uincitur & a mulieribus,& ab eunuchis? An tu illum fortem eſſe putas,qui infirmior ſit ſomno,re omnium molliſſima,a quo conſtrictus ſæpenumero abſque uinculis,non alteri modo,ſed neque ſibi,pſi auxilio eſſe poteſt, neque adiutorem uocare ullum ex his qui uellent auxiliari? Hæc quū ille audiuiſſet,dixit.Illud certè noſti, Socrates,ꝙ regnet ſuper maximam & optimam totius orbis partem. Præter Græciam enim,& Italiam,& paucas alias gentes in Europa,vniuerſas alias ſibi ſubiecit. Et toti quidem Aſiæ imperat vſq; ad Indos. Ferunt autem multi,etiam in Libya,illi complures obedire. In Europa autem, Thraciam & Macedoniam ſibi ſubiecit,unde & rex magnus ſolus ille nominatur. Et Socrates dixit,ſed neque hoc ipſum ſcis prorſus,an ille rex ſit ullius ciuitatis,aut uici.Tu ergo(inquit) ſolus non audiſti de hoc,quod omnes norunt? Audio(inquit)multos eadem,quæ tu dicere,& Gręcos & Barbaros,quod autem noſcere non ſinit,quod dico tale eſt.Haud ſcio(ò bone)an legitimè & iuſtè in omnib.præſit,taliſq́ue ſit qualem ſæpe prędicaſti.Nam ſi eſt benignus, & humanus,& legitimus,curamq. gerit ſalutis & utilitatis ſubiectorū,ipſeq; primus & felix & prudens eſt,quemadmodum dixi,& alijs cōicat ſuam felicitatem,neque ſeparat ſuam ipſius & ſubiectorum vtilitatem,ſed tunc maxime gaudet,exiſtimatq́ue ſe optime uiuere,quando videat bene uiuere ſubiectos, potentia maximusq; eſt, & rex uere.Sin autem eſt amans uoluptatum atque pecuniarum,& contumelioſus & iniquus, ſemetipſum putans ſolum augeri debere,ut quàm plurimas poſſideat pecunias,maximiſque & plurimis fruatur uoluptatibus,& ſocorditer uiuat,& abſque laboribus,ſubiectos aūt uniuerſos pro ſeruis habeat,& miniſtris ſuarum deliciarum, neque paſtoris humani morib. eſt præditus,tegumenta & paſcua prouidens ſuis ſubditis inſuper,& feras repellens,contraq́ue fures cautionem adhibens,ſed ipſe primus diripit perditq́ue,& alijs idem permittit,quemadmodum hoſtilem prædam, nunquam equidem talem dixerim principem,aut imperatorem,aut regem, ſed multo magis tyrannum & latronem, quo nomine compellauit Apollo Sicyonium tyrannum,tametſi multas haberet tiaras,multaq; ſceptra illi obedirent.

Poteſtas im potens ac im becillis incommoda.

Rex Magnus.

Potētia maximus et verè rex quis.

Tyrannus.

dirent. Huiuſmodi Socrates conſueuerat dicere, adhortans ſemper ad virtutem, & meliores reddens & principes & plebeios. Similia autem dixerunt de principatu & regno, & qui poſt eum vixerunt, ſapiētiſſimas videlicet (quantū fieri potuit) ſententias ſecuti. Principio autem rerum differentiam ipſa nomina manifeſtant. Dicitur.n. Principatus, legitima hominum gubernatio, & prouidentia hominum ſecundum legem. Regnum autem principatus immunis a reddenda ratione. Lex verò regium decretū. Tyrannus autem & tyrannis, contrarium his uiolentum quiddam ſunt, & illegitimus hominum vſus, eius qui ſibi uidetur uirib. præualere. Si autem & nos cogitamus & dicimus de diuino, & dijs charo & præpotente rege. Tres.n. exiſtimantur ſpecies Rerūpublicarum manifeſtiſſimæ, quæ factæ ſunt iuxta legem & ius, aſſiſtente bono Genio, & ſimili Fortuna. Vna quidem & prima, & quæ maximè contingere poteſt, ea eſt, qua de nunc dicimus, quando ſcilicet uiri unius boni conſilio & virtute, ciuitas, aut plurimæ gentes, aut uniuerſi homines reguntur. Altera autem Ariſtocratia dicitur, in qua non unus, neque multi aliqui, ſed pauci aliqui optimi præſunt: multum iam a priore diſtans, quod ad potentiam utilitatemque attinet. Hoc mihi uidetur & Homerus cogitaſſe, quum diceret,

Principatus. *Regnum.* *Lex.* *Tyrannus.* *Rerump. ſpecies.* *Monarchia.* *Ariſtocratia.*

Haud eſt multorum bona res dominatio, uerùm
Vnus ſit dominus, rexque omnibus imperet vnus,
Cui ſceptrum legesque dedit Saturnius ipſe.

Tertia autem, omnium infirmiſſima propemodum eſt & moderatione & uirtute, quæ populo intendit inuenire tandem conditionem æquam atq; uiuendi legem, ea appellatur Democratia. Plauſibile nomen, & mite, ſiquidem fieri poſſet. Tribus autem his, ſicut dictum eſt, rerum publicarum ſpeciebus tres exiſtunt contrariæ, & iniquæ corruptiones. Et prima quidem, & optima atque potētiſſima, Tyrannis eſt, in qua unius peſſimi iniuria & uiolentia, alij percūt. Altera poſt hanc dicitur Oligarchia, dura & iniqua, quæ e diuitum quorundam & prauorum paucorum cupiditate, aduerſus plebeios & inopes conſpiratio eſt. Reliqua autem deinceps, uarius eſt & omnigenus multitudinis impetus, nihil ſcientis ſimpliciter, ſed tumultuantis ſemper, atque ferocientis immodeſtorū opera oratorum, ut fluctus ferus & difficilis a uentis duris huc illuc impulſus. Harum quidem alibi ſermo noſter recitauit multas paſſiones, & poſſem nunc quoque earum cuiuſq; calamitates ex ſuperiorib. temporib. oſtendere: ſed de felici diuinoq; ſtatu, qui modo obtinuit, quædam ſunt commemoranda diligentius. Multæ ſunt ſanè imagines perſpicuæ, & exempla minimè obſcura huiuſce principatus, quæ natura in armentis & apum examinibus notanda præſtituit, ꝙ naturaliter melior imperare inferiorib. debeat, eorumq; curam gerere. Neque quicquam illuſtrius aut pulchrius fieri poteſt, ꝗ uniuerſitatis eſt imperiū quod ſub primo atque optimo Deo Ioue conſtituitur. Qui igitur tantus eſt rex, primùm quidem pius eſt erga deos, utpote adeptus a dijs maximum honorem & fidem. Et primùm ſanè ac maxime ueneratur diuinam naturam, non confitens ſolum, ſed etiam perſuaſus ꝙ dij ſint, ut iam & ipſe ſuos habeat pro dignitate principes. Putat autem alijs hominibus utilem eſſe ſuam prouidentiam: haud ſecus, quàm ſibi deorum principatum. Et ſanè illi hoc certum eſt, ꝙ nunquam dona ſit accepturus a malis hominibus: quia neq; deos donarijs & uictimis iniquorū hominum gaudere arbitratur, a ſolis uerò iuſtis oblata admittere. Quamobrē colit eos liberaliter & his, at uerò nunquā ceſſat eos honorare honeſtis factis, & iuſtis actionib. Vnumquenq; deorum placat poſt ſummi Dei potentiam. Arbitratur autem uirtu-

Democratia. *Tyrannis.* *Oligarchia.* *Principatus naturalis exempla.* *Regis officia.*

virtutem eſſe pietatem,vicium verò impietatem. Eſſe.n.impios & ſceleſtos, non ſolum qui templa ſpoliant,aut conuicijs deos inceſſunt: ſed multo magis qui timidi ſunt,& iniqui atque intemperantes,fatuique,& breuiter quicunque contrarium quid faciunt & potentiæ & voluntati deorum. Non ſolum autem cenſet eſſe deos,ſed ēt dæmonas,& bonos heroas,nempe bonorum virorum animas,& mortali natura mutatas. Hoc autem dogma ſi firmiter tenet,non modicè gratificatur etiam ſibiipſi.Curam autem pro hominib. non rem perfunctoriam,neque negocium intolerabile exiſtimat, grauatus, puto,curas ſuſcipere:ſed ſuum proprium opus & artē. Et quando aliud quid facit,non ſe rem ſeriam,neque ſuam facere.Quando verò hominib.prodeſt, tunc exiſtimat ſe ſuum officium perficere, vtpote à maximo Deo ordinatus ad hoc opus,cui fas non eſt vlla in re non obedire,neque ob vllam contriſtari,eam nimirum ad ſe pertinere exiſtimans,Nullus.n.adeo eſt mollis & voluptuoſus,qui non delectetur ſua propria actione,etiamſi ſit laborioſa. Vt minimè quidem nauclerus contriſtatur laborib.in mari,minimè etiam agricola operib.circa agriculturam:minimè quoque venator,quem oportet uenatione laborare;tametſi vehementer laborioſa ſit agricultura,valde etiam uenatio.Non igitur reſpuit laborare,& moleſtias ferre aliorum gratia;neq; in hac 51
parte peius ſe viuere exiſtimat, ſi ipſum plurimos ſuſcipere oporteat labores,multaq. ſuſtinere negocia. Videt.n.& ſolem nullo deorum minorē non 52
contriſtari,ꝙ hominum ſalutis & uictus gratia,perpetuo tranſigat quæcunq; agit.Fortitudinem quidem & continentiam & prudentiam,neceſſarias exiſtimat,etiam ijs qui iuſtitiam non curant,tyrannidemque affectant. Nam niſi hoc ſtudeant,tales quàm ocyſſimè perduntur. Quare tyrannus magis etiam his dat operam, quando ſe maximè uidet his indigere. Quanto plures.n.habet oſores,pluresque inſidiatores,& neminem fidum,& qui ipſius curam gerat:tanto magis.(ſi modò tempus aliquod ſeruari vult)vigilandum ſibi & curis inſiſtendum eſſe uidet;& ſi ſe velit vlciſci,ne deficiat reb.bellicis:& paſſus inſidias, ne ignoret inſidiatores:& abſtinendum eſſe a uoluptatib. & uentre & ſomno,rebusque venereis minimè attendendum: quanto magis autē his opus eſt ei qui diligitur ab omnibus.& neminem habet inſidiatorem?Nam licet eaſdem curas habere.aut plures.multoq; maiora negotia oporteat,ſimiliter autem abijcere uoluptates,ſimiliterq; pericula ſuſtinere:quanto tamen queſo melius cum iuſtitia & uirtute,quàm cum prauitate & iniuſtitia,his omnib.ſtudere?Et cum laude potius videri uelle talis quàm cum uituperio? Et diligi pariter ab hominib.atque a dijs,quam econtra odio haberi?Et preſens quidem tempus homini breue quiddam eſt,& nulla certa ratione conſtans: comprehendit aūt uitę plurimum memoria piorū,& ſpes futurorum. Vtrius igitur viri magis putamus animum lætari, & utrius contriſtari,& utrius ſpes confidenter agere,& utrius conſternari? Proinde & ſuauiorem eſſe neceſſe eſt uitam boni regis.Cernis.n.ubique ita Deum ordinaſſe,ut id quod melius eſt,imperet & prouideat inferiori:ut ars ei,quod eſt ſine arte,infirmitati,fatuoque fecit prouidere & conſiliis adeſſe id,quod prouidentia preditum eſt, In hominib.autem hiſce curis principatus nequaquam ſegnis eſt, neque moleſtia grauatus,neque plus adhæret remiſſioni & ocio,ſed curis & laborib.Id quod inde colligere licet. Nam in naui licet uectorib. abſque cura agere,& ne aſpicere quidem mare, quinetiam neq; ſcire (quod aiunt)ubi nam terrarum ſint:& multi hoc modo nauigant in ſerenitatibus, & hi quidem talis ludunt,illi aūt canunt,alii conuiuantur tota die; qn̄ autem eos apprehenderit

Impij & ſceleſti qui.

Dæmones.

Heroes.

Propriū Regis munus.

Regi neceſſariæ uirtutes quę potiſſimum.

Regis boni vita ſuauior quàm cōtra.

Melius ut deteriori ſemper pręſit,diuinitùs inſtitutum.

A re nautica.

tempe-

ex pura & ſumma harmonia.vnā & eandē progrediens viam. Et quoniā indiget terra tēpore,ad generandum naſcentia,adq; augendum,& ad perficiēdum:indigēt & animalia,& corporū ſalutis gratia,& voluptatis naturalis:indigemus & nos omnium maximè,vt qui quàm plurimo auxilio opus habeamus:ideo æſtatem fecit,ſemper propriùs ad noſtram accedens habitationē vt omnia plantet,omnia nutriat,omniaq; perficiat,diuinamq; & admirabilē exhibeat hominibus lætitiam,feſtumq; diem. Quoniam autem rurſus multa, & nos quoque opus habemus diuerſa cōplexione, (indigent enim corpora, vt frigore contrahātur:indigēt plantæ,ut dēfentur, indiget terra imbribus) rurſus abit à nobis,certo modo recedens. Ita aūt ſollicitè & per minuta obſeruat ſuos terminos ad noſtrā vtilitatē,ut ſiue accedēs paulo propius accederet,oīa comburerentur:ſiue recedens modicū trāſgrederetur, oīa frigore geluq; perirent. Quoniā aūt imbecilliores ſumus,q̃ vt mutationem feramus præcipitē,paulatim iſta machinatur,& quodāmodo nos latēs, & conſuefacit in vere ad ferendam æſtatē,exercetq; in autumno ad ſuſtinendam hyemē:& ex hyeme fouet paulatim,& ex æſtate refrigerat,vt ſine dolore ad utrūq; frigoris atq; æſtus exceſſum perueniamus. Præbet aūt & lucē,ad uidendū pulcherrimā,& ſine qua nihil agi poteſt. Dormiētes quidē in ſilētio agimus, & nihil vtimur luce:quantū aūt ſatis eſt ad vigilandū,diē fecit:& quantū neceſſariū ad dormiendū,noctē produxit. Circumq; omnē terram vadens, alibi alios ad requiem hortatur, aut ſuſcitat: præteruolans ab ijs qui amplius luce non indigent,& ijs qui iam indigent apparens. Et hæc machinans perpetuò,nunquā grauatur. Vbi aūt deus omnium pulcherrimus & illuſtriſsimus non deſpicit per omne tempus hominum curā gerere,nuncubi hominē Dei amantē & prudentē in hoc grauari oportet? Atqui potius quantum poteſt,oportet eum imitari illorū potentiam & humanitatē. Hæc autem cōſiderans,non offenditur ferendis laboribus:cōtemplatur aūt,quòd labores ſanitatem præbeant,& ſalutem,inſuper etiam bonā gloriā, contrà autem deliciæ omnia his contraria. Præterea labores quidem ſemetipſos ſemper minores faciunt,& ad ferēdum leuiores: uoluptates autem maiores, minuſq; nociuas,ſi poſt labores adhibeātur. Sin hoc minus fiat,labores quidem ſemper difficiliores fiūt:& uoluptates langueſcunt,infirmæq; eſſe demonſtrātur. Homo enim qui ſemper verſatur in delicijs,& per omnem vitā nullum attingit laborē,is certè neq; vllius laborem perferre,neq; ullam ſentire queat voluptatem,ne vehementiſſimam quidem. Itaq; laborioſus & continens,nō ſolum ad regnandum maximè idoneus eſt:verumetiam ſuauius uitam trāſiget, quàm ij qui contrarijs ſunt moribus. Vigiliarum quidem & ſomni ex æquo milites participes ſunt,partim quidem cuſtodientes, partim autem requieſcentes:dux autem magis uigilat,quàm omnes qui cuſtodiunt. Amicitiam cenſet omnium ſuarum poſſeſſionum pulcherrimam & ſanctiſſimam eſſe: neque ſic turpe regno priuari, neque ita periculoſum indigere pecunijs, ut amicis. Neque enim ille expenſis & exercitibus,& alia potentia cuſtodiret felicitatem ita,vt amicorum fide. Solus enim nemo,ad quicquam,ne priuatarum quidem rerum,ſufficiens eſt. Regibus autem, quanto plura & maiora agere neceſſe eſt,tanto pluribus quoq; cooperarijs opus eſt,& maiore etiam beneuolentia præditis. Neceſſarium.n.maxima & ſeria negocia aut alijs credere,aut penitus omittere. Et plebeijs quidē adiumento ſunt leges, ut non facilè afficiātur iniuria ab ijs quib. cū cōtrahunt,aut pecunias credētes, aut domum locantes, aut alicuius operis cōionem facientes (illæ enim damno

De amicitia.

C mul-

mulctant facientem iniuriam)regib.aũt,ne iniuria afficiantur ab iis quib.credunt,non ex legib.adiutorium quærendum eſt,ſed a beneuolentia.Potentiſſimos enim omnium eſſe eos par eſt,qui apud reges uerſantur, ſimulq; principatum adminiſtrant.Aduerſum hos non eſt alia cuſtodia,quàm diligi:ut nõ ſit tutum,quibuſuis potentię quicquam credere.Quanto aũt quis amicos potentiores facit,tanto potentior & ipſe fit.Vide aũt,ꝙ aliarum poſſeſſionum, partim quidem neceſſariæ ſolum & utiles omnib.videantur, delectationem aũt nullam præbeant:partim aũt ſuaues ſolum,non aũt utiles:econtrariò verò multæ ſuaues inutiles inueniuntur.Igitur & quæcunq; neceſſariæ & utiles ſunt poſſeſſiones,omnino nullam præbent uoluptatem poſſeſſorib.Quæ aũt delectabiles,nõ propterea ſtatim ſunt ẽt utiles nã eregionè multæ ex ſuauib. inutiles eſſe conuincuntur.Deinde mœnia quidem,& arma, & machinæ & exercitus,ſunt neceſſariæ poſſeſſiones dominantib. ſiquidem citra has,principatus ſeruari non poteſt:delectationem aũt non video qualem,prẹter utilitatem,habeant. Pulchra aũt nemora & domicilia,& præcioſæ ſtaturæ,& picturæ argutæ ſummæq; artis,& aurei crateres,& uariæ menſæ,& purpura,& ebur,& electrum,atq; vnguentorum odores,& delectationes,quæ ex ſpectaculis aut auditionib.oriuntur,uel ex uoce aut organis,adhęc mulieres ſpecioſæ,& pueri venuſti,uniuerſa hæc nullius vtilitatis, ſed uoluptatis tm̃ gratia inuenta apparent.Vni aũt amicitiæ contigit,ut omniũ ſit vtiliſſima, omniumq; ſuauiſſima poſſeſſio. Rurſus aũt(opinor)ex neceſſarijs maximè,ut ſunt arma & mœnia,& exercitus & ciuitates,ſine gubernantib.amicis neq; utiles,neq; conducibiles ſunt,ſed & ualde periculoſæ:amici aũt,& præter has utiles ſũt. Et hæ in bello ſolum utiles,ſemper aũt in pace victuris(ſi poſſet fieri)inutiles atq;graues:ſine amicitia aũt,neq; in pace uiuere tutum.Præterea ſuaues de quib.dixi poſſeſſiones amicis cõicare,delectabiliſſimum:ſolum aũt frui in ſolitudine,omnium iniucundiſſimum eſt,& nullus ſubſtinere poſſet.Adhuc aũt moleſtius,ſi oporteret cõicare cum ijs,qui non diligunt.Quæ enim lætitia iucunda,etiam ſi omnia adſint maxima,& quod ſympoſium ſuaue,ſine præſentium beneuolentia?Quæ deniq; victima dijs grata,abſq; unà conuiuantibus? Nõnne.n.& res venereæ illæ ſuauiſſimæ,& maximè expertes iniuriarum,quę fiunt cũ amicitia coeuntium?Et quæcunq; conciliant beneuolentiam hominib.ſuperuenere à puerorum aut mulierum amorib.Multa.n.cognomina ſũt amicitiæ,quemadmodum(uerbi gratia)& utilitates.Quæ aũt ex formoſitate

Amor. & venuſtate oritur amicitia,meritò nominata eſt Amor:& vr̃ pulcherrimus eſſe deorum.Præterea utilia medicamenta,ęgrotantib.quidẽ ſunt utilia,ſanis aũt ſuperuacua:amicitia aũt opus eſt non mõ ſanis,ſed & ægrotantib.& cuſtodit quidem diuitias,ſuppeditat aũt neceſſaria paupertati,clariorem reddit gloriam,atq; obſcurat ignominiam:vnũ aũt hoc difficilia quidem oĩa minuit,bona oĩa auget.Quæ.n.calamitas extra amicitiam non intolerabilis? Et

Solitudo. quæ felicitas abſq; amicis non ingrata?Quod ſi ſolitudo tetrica & terribiliſſima res eſt, nõ hominum ſolitudinem oportet rem talem putare,ſed ſolitudinem amicorum:quandoquidem non habitare cum non beneuolis,ſolitudo bona eſt. Ego quidem neq; felicitatem eſſe eam reor,ſi neminem habet uoluptatum participem:facilius enim quis calamitatem duriſſimam ferat cum amicis,quàm ſolus felicitatem maximam.Vt ego illum miſerrimum eſſe meritò iudicem,qui in calamitatib.quidem plurimos habet inſultantes,in felicitatib.aũt neminem qui ſimul uoluptate fruatur.Cui aũt plurimi ſunt & optimi amici,inimicus aũt nemo,& multi quidẽ qui diligant,plures qui laudent

vitu-

vituperare aũt cũ poſſit nemo,qũo nõ talis perfectè ſit fęlix? Talis.n.uir multos hẽt uoluptatis participes,neminem aũt inſultantem, eoꝙ fortunatus ſit in omnib. & ꝙ multos quidem habeat amicos,& hoſtem neminem. Si aũt oculi & linguæ & manus hominum,maximi faciunda ſunt,non ſolum ut lætentur viuentes,verùm vt poſſint viuere:his non minus, ſed magis ẽt amici utiles ſunt. Oculis.n.uix ea videre licet, quæ ſunt ante pedes:per amicos aũt, ea ẽt quæ in terræ finib.ſunt ſpectare. Et aurib. haud q̃s audiat niſi ualde propinqua: per beneuolos aũt,nullius non neceſſariæ rei ubiq; gentium auditũ hẽt. Et lingua quidem præſentib.tm̃ ſignificat.& manib.quis licet vehementer ſit robuſtus,nõ maius perficiat opus q̃ duorũ virorũ:per amicos aũt põt cum oĩb.colloqui,& oĩa opera aſſequi. Beneuoli.n.oĩa quæ illi ſunt cõducibilia,& dicunt & faciunt. Quin qđ oĩum eſt incredibiliſſimum,quũ ſit unus multis ille præditus amicis,multa ſimul põt in vno tpe facere, deq́; multis ſimul conſilium capere,atque multa uidere,multaque audire, inq́ue multis ſimul eſſe locis,qđ & dijs difficile eſt: & nihil vſquàm relinquere deſertum ab eius prouidentia. Quapropter non minus ipſorum amicorum iucunditates, bonum virum naturaliter lætificant, q̃ propriȩ quædã delectationes. Qũo.n. non ſit beatiſſimus, cuicunq; licet multis corporib.ſimul voluptate & lȩticia frui multiſq́; cogitationib.curare & cõſultare,multiſq́; animis fortunato eſſe,& gaudere? Si uerò gloria ambitioſis affectanda,ſæpenumero certè glorioſus eſſe queat laudantib.amicis. Sin uerò diuitiæ naturaliter ſolent lætificare poſſidentes,ſæpenumero certè diues eſſe queat,q amicis tribuit de reb.præſentib. Atq; ſuaue eſt,quũ ſuppetit rerum copia,donare liberis hominib.ſuaue rurſus & dona accipere eum qui iuſtè accipit,& ꝑꝑ virtutem. Qui igitur dona dat amicis,dando lætatur perinde. n.eſt, ac ſi ipſe poſſideat. Etenim uerus eſt ſermo,qui cõia demonſtrat eſſe amicorum oĩa.proinde quũ bona habeant boni,maximè vtiq; fuerint ea cõia. Et in cæteris quidẽ reb. non omnino vult talis rex præcellere plebeios,ſed plerunq; eſſe in illis inferior, uelu ti in ocio,ſegnicie,remiſſione:in una autẽ amicitia vult plus poſse & hr̃e. Et in hoc ſe nihil putat facere abſurdum,uerùm ẽt exultat,qđ magis à minoribus diligitur q̃ parentes:magiſq́; à ſeniorib.q̃ ipſi filios diligunt: magiſq́; à familiarib.q̃ illi ſuos æquæ cõditionis familiares diligunt:magiſq́; ab ijs qui ſolo auditu,audiunt de ipſo,q̃ ualde propinqui ſe inuicẽ diligunt. Quum autẽ ſit cognatorum & familiarium amantiſsimus,eſt tñ ubi maius bonum exiſtimat eſſe amicitiam q̃ cognationem. Sine cognatione. n. vtiles ſunt amici: ſine amicitia uerò,neq; ualde propinqui ſunt cõducibiles. Tanti aũt æſtimat amicitiam,ꝙ neminem putet vnq̃ iniuriã paſſum ab amico,ſed hoc ex his eſſe q̃ dñr impoſſibilia. Itaq; malo affici ab amico,cenſet eſſe impoſſibile.ſimul.n. ut quis deprehenſus eſt iniuriam feciſſe,manifeſtauit ſe,ꝙ non fuerit amicus. Quicunq; aũt graue quid paſsi ſunt,ab inimicis paſſi ſunt:pro amicis quidem habitis,ſed nõ cognitis,ꝙ eſſent inimici. Reprehendenda igitur eſt ipſorum ignorantia,ſed nõ vituperandum amicitiæ nomen:quum fieri poſſit ut & pater filium iniuria afficiat,& puer delinquat aduerſus parentes,ſimiliter & fratres mutuo mali aliquid faciant. Ita aũt prorſus amicitiã rem ſacrã exiſtimat, vt & Deos ſibi conetur facere amicos. In omnib.igitur prædictis licet intelligere,ꝙ his bonis,quæ cõmemorauimus,omnia cõtraria eueniant tyrannis, non modice aũt idem intelligi põt ex iam dictis. Omnium enim egentiſſimus amicorum eſt tyrannus.neque enim poteſt facere amicos. Sui enim ſimiles malos ſuſpectat, à diſſimilib. autem & bonis odio habetur. Qui autem odio

Amicorum omnia comnia.

Tyrãnis omnia prædictorum contraria euenire.

habetur,inimicus eſt,& iniquis iniquus. Nam hi quidem iurè eum oderunt,
qui autem eiuſdem rei tenentur deſiderio,ſibi inuicem ſtruunt inſidias.Ita-
Regis oculus. que rex Perſarũ vnum quempiam habuit,qui dictus eſt Regis oculus:atq; hic
non erat homo grauis, ſed ex vulgarib.ignoransq; boni regis amici oẽs ſint
oculi. Porrò amans familiarum & cognatorum qui non eſſet excellenter,
qui quidem familiares & cognatos partem ſuæ animæ exiſtimat,& prouidet
non ſolum vt ſint participes prędictæ felicitatis,multo ſed magis ut digni vi
deantur cõicatione principatus?Et hoc illi ſemper ſtudium eſt,ut eos nõ ob
cognationẽ, ſed ꝓp uirtutem videatur honorib.præ aliis cumulare. Et eos
qui ſanguine illi ſunt propinqui,prę omnib.diligit,& neceſſarios amicos exi
ſtimat.Nam amicos quidẽ diſſoluere põt difficultas quædam inter eos inci-
dens: inter cognatos verò non poſſibile eſt diſſolui cognationem, ſed qua-
leſcunq; tandem ſint,neceſſe eſt hoc audire nomẽ. Vxorem aũt non lecti tm̃
& rei venereæ conſortem exiſtimat,verùm,& conſilij & operum,& totius vi
tæ cooperatricem.Solus aũt felicitatem non molliciem exiſtimat,ſed multo
magis virtutis ſtudiũ:& virtutem non neceſſitatem, ſed voluntatem: & for-
titudinem,non miſeriam,ſed ſecuritatem.Et voluptates quidem auget labo
rib. proptereaq; ijs fruitur maiorib. Labores aũt conſuetudine facit leuio-
res,& hæc eadem putat eſſe vtilia & ſuauia. Cernit enim plebeios, ſi rectè
ſunt valituri,& peruenturi ad ſenectutem, nunquam ocioſo & laboribus ex-
perti corpori cibum præbere:ſed alios quidem artes exercere, quarum non-
nullæ magnum requirunt laborem:& alios eſſe fabros ferrarios, illos autem
& nauium & domorum conſtructores.eos autem qui terram poſſident,exer
cere ſe in laboribus circa agriculturam:qui uerò in vrbe degunt, facere ali-
quid eorum quæ in ciuitate fiunt.Eorum autem qui ocium agunt eſſe,gym-
naſia plena & palæſtras, & partim currere in curriculis, partim luctari: eos
autem qui non ſunt athletæ,aliud aliquid facere circa certamina. Et ut ſim-
pliciter dicam,vnumquemque qui non valde ſit fatuus, & cibos & lauacra,
& labores,& omnia eò exercitia dirigere, ut bene valeat. Princeps autem
ab his omnibus plurimùm differt, quòd non fruſtra laboret: nec corporis
ſolum ſtudeat incremento, ſed propter actus rerum. Aut enim venit ad
aliquid earum quæ indigent prouidentia, aut præuenit ubi velocitate opus
eſt, aut conficit aliquid confectu difficilium, aut exercitum recenſet, aut
regionem manſuefacit, aut ciuitatem ædificat, aut flumina pontibus ſter-
nit, aut terram facit peruiam. Atque hic non ſanè putatur beatus eſſe,
quòd poſſidere poſſit pulcherrimos equos, & optima arma, & optima ve-
ſtimenta, & alia ſimiliter: ſed quod amicos optimos. Et longè illi turpius
eſt pauciores plebeijs habere amicos, quàm illis in rebus à plebeijs ſupera-
ri. Cui enim ex omnibus hominibus eligere licet fideliſſimos, & ferè nul-
lus ſit qui non ei libenter obtemperet,volenti eius opera vti:quomodo non
ridiculum ſit, non uti grauiſſimis? Plurimi quidem ex potentibus, eos qui
quoquo modo in aulam venerunt, quique adulari uolunt, amant, & expel-
lunt alios,& optimos adhuc magis:hic autem ex omnibus ſelectionem facit,
abſurdum exiſtimans ex inſulis equos accenſere,quod meliores ſint Theſſa
licis,& canes ex India, hominibus autem ſolis uti vicinis. Omnia enim illi
ſuppetunt,vnde amicos & amicitiam parare poſſit. Trahuntur enim ad bene-
uolentiã,ambitioſi quidẽ laude:apti aũt ad regimẽ,ſi participes ſiant princi-
patus:bellicoſi autem,ſi faciant aliquid rerum bellicarum:diligentes autem,
ſi negocia gubernent:qui uerò magno ſuorum affecti ſunt amore, familiari-
tate.

tate. Quis igitur magis poteſt rectores creare? & quis plurium indiget indu-
ſtriorum? quis etiam poteſt plura cõmunicare negocia? cui alij licet credere
res bellicas? à quo illuſtriores conferuntur honores? apud quem menſa eſt
glorioſior? Quod ſi emenda ſit amicitia, quis copioſior pecunijs? ita ut nullũ
habeat, qui de pecunijs cum eo auſit inire certamen. Præterea autem opor-
tet, quum homo natus ſit, interq; eos qui in hac uita præcellunt, numeretur,
& ipſum aliquod habere ſolatium. Vnde ſanè multi multis acciderunt mor-
bi ignobiles, damnoq; afficientes animos, inſuper & detrahentes regni maie
ſtatem. Hic quidem à cantione correptus, ætatem tranſegit cantillans, & la-
mentationes occinens in theatris: & ſui regni incurioſus, amauit hiſtrio ueto
rum regum agere perſonas. alius autem tibiarum amator factus eſt. Bonus au
tem rex nunquam huiuſmodi aſſiduè audit: optimum autem inuentum putat
venationem, & hac maximè gaudet, per quam corpus fit robuſtius, animaq;
fortior, & ad omnes res bellicas exercet. Etenim equitare & currere neceſ-
ſarium, & ſuſtinere incurſum moltarum fortium ferarum, & ęſtum perferre,
frigusq; tolerare, ſæpe quoq; periculum facere & famis & ſitis, reiq; cupidi-
tate aſſuefacientem ſe perferre omnia cum delectatione. Quippe non de Per
ſarum loquimur uenatione. Illi enim hortis incluſas, (ſi quando concupiſce-
rent venari) tanquam in carcere beſtias occidebant, vt nullum ſcilicet habe-
rent laborem quærendo, neque periculum in occidendo, utpote infirmas, &
in ſeruitutem redactas: ſimul etiam abſtulerunt ſibi gaudium ob inuentio-
nem, & ſtudium ad comprendendum, & ſollicitudinem ob euentum. Simile
autem quid fecerunt, quemadmodum ij qui bellicoſi eſſe uolunt, & relicta
hoſtibus pugna, ut captiuos domi acceptos interficiunt.

DE REGNO IIII.

FERVNT aliquando Alexandrum congreſſum eſſe cum
Diogene: non ſane ocioſum, cum ualde ocioſo. Erat enim il-
le rex Macedonum, & aliorum multarum gentium; hic autem
exul ex Sinope. Hæc autem dicunt & ſcribunt multi, Alexan
drum non minus admirantes quàm laudantes, ꝙ tantus prin
ceps, & omnium eo tempore potentiſſimus, non deſpexerit
hominis pauperculi congreſſum, mentem habentis, & tolerantiam edocti.
Omnes enim homines natura gaudent, quando prudentiam uident honore
affici à maxima poteſtate & potentia. Itaq; nõ ſolum uera narrant de his, ſed
& ipſi affingunt ſupra modum, alia inſuper prudentibus auferentes, ut pecu-
nias & honores & corporis robur, vt propter ſolam uideantur honorari in-
telligentiam. Quomodo autem illi conuenienter ſint collocuti, dicam: quan
doquidem nunc ocium agimus ab alijs negocijs. Erat autem Alexander (ut *Alexandri*
aiunt) hominum ambitioſiſſimus, et pręſertim glorię indagator, et quomodo *ambitio.*
quàm maximum ſuum nomen relinqueret inter oẽs Græcos et Barbaros. Et
concupiuit honorari propemodum non ab hominib. ſolum vbiq;, uerùm ẽt
ſi quà fieri poſſet, ab auibus et feris in montib. Alios quidem omnes ſpreuit,
et neminem arbitrabatur dignum, qui ipſi hac in re conferretur, neque Per-
ſarum neque Scytharum neque Indorum regem, neque vllum uirum inter
Græcos, neque vllam ciuitatem. Intellexit enim, quòd propemodum om-
nium animi eſſent corrupti ex delicijs et ſegnitie, lucrandiq; cupiditate, atq;
voluptate uicti. Audiens autem de Diogene, et illius ſermonibus quos di-

xiſſet,& operibus quæ feciſſet,& quomodo tuliſſet exilium,interdum quidē
ſpreuit hominis paupertatem & frugalitatem,utpote iuuenis, & educatus in
regio faſtu:ſæpe autem admirabatur, & inuidebat illi ob fortitudinem & to
lerantiam,& maximè ob gloriam,quod quum talis eſſet inter omnes Græcos
Diogenis ad Alexandrū collatio. cognoſceretur,eſſetque admirationi,& nemo aliorum poſſet ulla ambitione
talis fieri, qualis ille : & ꝙ ſibi quidem opus eſſet Macedonum phalange, &
Theſſaloum equitibus , & Thracibus & Pæonibus,& alijs multis,ſi eſſet itu-
rus quò uellet,& cōſequi ea quæ deſideraret: ille autem ſolus ambularet ual
de ſecurè,non ſolum interdiu,ſed etiam noctu,ubi placeret. Et quod ipſe au
ro & argento quamplurimo indigeret,ut perficeret ea quæ uellet: inſuper ſi
habere cuperet obedientes Macedonas,& alios Græcos,ꝙ ſibi principes &
aliæ turbæ colendi eſſent ſermonibus & donariis ſæpe : ille autem neminem
hominum ſubiret adulans,ſed uera omnibus dicens : & nullam drachmam
poſsidens,pro uoluntate uiueret,nullaq; re parabili fruſtraretur:& uitam ui
ueret ſolus, quam putaret optimam & beatiſsimam : & non acciperet illius
regnum,neq; Perſarum aut Medorum diuitias:pro ſua paupertate. Ob hoc ir
ritatus,ꝙ quis ab ipſo differret, ſic facilè & incurioſè viuens,& ad hoc non
minus celebris fieret: forſan & exiſtimans,ſe vtilitatem capturum aliquā ex
congreſsu hominis,olim quidem concupiuerat uidere hominem,& cum eo
colloqui.Poſtquā autem uenit Corinthum, & Græcorū legationes ſuſcepit,
& alia ſociorum negocia diſpoſuit,dixit ijs qui circa ipſum erant, ſe uelle pau
lùm quid ociari:& abijt non ad fores Diogenis,nullas enim ille habebat fo-
res,neq; minores neq; maiores,neq; domū propriam, neq; focum,quemad-
modum opulenti:ſed ciuitatib. vtebatur pro domibus,& hic conuerſabatur,
in publicis & ſacris locis,quæ dijs conſtructa erant.Focum autē exiſtimabat
omnem ſibi terram,quæ ſanè eſt communis omnium hominum focus & nu-
trix.Is tunc temporis conuerſabatur in Cranio ſolus.Neq; enim ullos diſci-
pulos,neq; circa ſe turbā habebat,ut ſophiſtæ & tibicines,& tripudiorū ma-
Alexandri cum Diogene congreſſus. giſtri.Acceſſit igitur ad eum ſedentem Alexander,& ſalutauit.Et ille ſuſpexit
ad eum acribus oculis,quemadmodum Leones: & iuſſit eum modicùm rece
dere.Apricabatur enim ad ſolem.Hic Alexander ſtatim admiratus eſt homi
nis audaciam & quietem,quod non pauefactus eſſet ipſo aſtante.Atq; aliquo
modo ita natura comparatum eſt,ut audaces diligant audaces,timidi autem
hos ſuſpectent & oderint ut inimicos,ignobiles autem admittant diligantq;.
Vnde fit,ut illis quidem ueritas & loquendi libertas omnium ſuauiſsima ſit,
his aūt adulatio & mendaciū.& audiunt libenter, hi quidē colloquentes ad
gratiam,illi aūt ad veritatē.Diogenes igitur pauliſper moratus, interrogauit
illum,quis eſſet?& quam ob cauſam ad ſe ueniſſet? An(inquit)ut aliquid meo
rum accipias? Num res eſt tibi(inquit Alexander)& habes tantam,ut alicui
cōicare poſſis? Multam ſanè(inquit & magni æſtimādam,quam tu haud ſcio
an unquā recipere queas. Neq; enim enſes,neq; lebetas,neq; crateras, neq;
lectos,neq; menſas poſsideo,ut quidem aiunt poſsidere Darium apud Per-
ſas. Quid autem(inquit)tu non noſti Alexandrum regem? Nomen quidem
(inquit)audio ex multis dicentibus , ut graculi uolant:ipſum uerò non co-
gnoſco.neque enim ſum gnarus illius mentis. At nunc(inquit)cognoſces &
mentem.Ob idipſum enim adſum, ut me tibi præbeam explorandum,ſimul-
que te videam . At difficulter(inquit)me uidendo amabis, quemadmodum
Alexander ſuppoſititius. lucem qui imbecillibus ſunt oculis.Hoc autem mihi dic: Tune ille es Alexan
der,quem aiunt ſuppoſititium ? Hoc quum ille audiſſet, rubore perfuſus eſt,

& incanduit:retinuit tamen ſeſe.Pœnitebat illum autem,quod ſermones mi ſcere cupiuiſſet cum homine ſiniſtro & petulante, ut ipſe exiſtimabat. Diogenes igitur intelligens eum eſſe perturbatum,uolebat eius animum immutare,ſicut pueri inter ſe talis ſolent.Dicente autem illo: Vnde tibi uenit in mentem,ut nos ſuppoſititios diceres?Inde(inquit)ꝙ audio & matrem tuam eadem de te dicere.An nō Olympias eſt,quæ dicit ꝙ non ex Philippo natus ſis,ſed ex dracone,aut Hammone,aut neſcio quo deorum aut hominum, aut ferarum:& ſi talis es,ſuppoſititius vtiq; eſſes.Hic ſubriſit Alexander, & læta tus eſt,ut aliàs nunquam ; & uiſus eſt illi Diogenes non ſolum non ſiniſter, ſed omnium dexterrimus, & qui ſolus noſſet ad gratiam loqui . Quid igitur (inquit)vtrum verus an falſus ille ſermo eſſe uidetur? An non incertum eſt, inquit:Incertum(inquit)eſt.Nam ſi fueris modeſtus & fortis.& Iouis regiam artem didiceris,nihil prohibet te Iouis eſſe filium.Quoniam hoc & Homerū dicere aiunt,ꝙ pater ſit Iupiter, quemadmodum deorum , ita & hominum : ſed non mancipiorum, neq; vllius vitioſi & ignobilis.Sin uerò timidus fueris,& delicijs deditus,& illiberalis,neq; dij neq; homines boni quicquam ad te pertinent.Apud Thebanos,illis qui appellantur Sparti,ſignum quoddam di citur eſſe generis,lanceam(opinor)quandam in corpore : & quiſquis id ſigni non habeat,non videtur ex Spartis eſſe.Iouis autem filijs tu nullum putas ſignum eſſe in anima, ex quo manifeſti fiant ijs qui queant cognoſcere, an ex illo nati ſint,an non ? Valde lætatus eſt hoc ſermone Alexander. Poſt hæc autem interrogauit eum quomodo optimè regnare poſſet ? Et ille acrè obtuens:Sed non eſt(inquit)poſsibile,ut malè quis regnet,non magis quàm ut quis malè bonus ſit.Rex enim hominum optimus eſt,quum ſit fortiſsimus & iuſtiſſimus,humaniſſimusq;, & inuictus ab omni labore, omniq; concupiſcentia.An tu putas eum qui aurigare non poſſit,aurigam eſſe?Aut inexpertum nauis regendæ,nauclerum:aut mederi neſcientem,medicum eſſe?Neq; ſi omnes affirmarent Græci & barbari,multa diademata & ſceptra & tiaras affigerent illi:quemadmodum pelliculæ affigi ſolent pueris expoſitis,ut cognoſci poſſint, Quemadmodum igitur nō eſt poſſibile,ut quis nauem guber net,non ſecundum gubernandi artem:ita nec,ut quis regnet,non ſecundum regiam artem.Hic Alexander metuens,ne inexpertus appareret regiæ artis: Et quis tibi(inquit)uidetur hanc artem tradere poſſe?& quò eundum eſt,ut quis eam addiſcat?Diogenes reſpondit:Sed tu iam eam noſti,ſiquidem uerus eſt Olympiadis ſermo,& natus es ex Ioue.Ille enim eſt, qui hanc artē primus & præcipue habet,& cōicat quib.vult.Quib. aūt communicat, oēs illi Iouis ſunt & dicuntur filii.An tu putas ſophiſtas docere poſſe, qui regnum gubernes?Atqui complures ex illis non ſolum non regnare,ſed ne uiuere quidem ſciunt.Neſcis(inquit)ꝙ duplex eſt eruditio:una diuina,altera humana?Diuina quidem,magna ualidaq; & facilis eſt:humana aūt,parua atq; imbecillis,& multa habens pericula,& deceptionem non paruam. attamen neceſſaria eſt, ut alteri applicetur,ſi recte fieri debeat. Et vocant multi hanc eruditionem: quemadmodum,puto,proprie eruditionem. Et exiſtimant eum qui plurimas literas norit,Perſicas & Græcas & Syriacas & Phœniſſas, & qui plurimos legerit libros,eſſe ſapientiſsimum,& maxime eruditum.Rurſus autem,quum inciderint in horum aliquos,flagitioſos timidoſq; & auaros,rem dicunt eſſe parui precij,ſimiliter & hominem. Alteram aūt interdum quidem eruditionem,interdum autem fortitudinem,animiq; magnitudinem appellant:atq; ita citra illam eruditionem appellarunt ij qui ante nos vixerunt,eos qui bonam

Iouis filij qui.

Thebanorū Sparti.

Iouis filij

Eruditio duplex.

nam nacti eſſent eruditionem, bonamq; animam fortes & eruditos. ut Herculem illum. Proinde quiſquis hanc eruditionẽ habet, ut à natura bene ſit diſpoſitus, facilè & illius particeps fuerit, quũ uel pauca modò audierit. Quippe non rarò ipſis maximis, maximeque ad rem pertinentib. initiatus eſt, eaq; ſeruat in animo: & nemo illi amplius ea auferre poteſt, neq; tps, neq; homo, neq; ſophiſta: Immò neq; ſi quis eum igne exurere uellet. Verùm & ſi hominem quis combuſſerit, ut Herculem aiunt ſemetipſum combuſſiſſe, dogmata tamen in eius anima manent: quemadmodum, opinor, exuſtorum hominum dentes aiunt permanere, reliquo corpore igni conſumpto. Non enim diſcere, ſed recordari tantum debet: deinde ſtatim ſcit & cognoſcit, quaſi à principio hæc dogmata habens in ſuo intellectu. Ad hæc aũt, ſi quidem incidat in hominem qui uiam norit, ille facilè oſtenderit illi ut diſcens ſtatim recedat: ſin aũt in ignorantem & glorioſum ſophiſtam, is ad nihilum rediget eum, circumducens trahensq;, nunc quidem ad orientem, nunc autem ad occidentem, nunc verò ad meridiem, quũ ipſe nihil ſciat, ſed conijciat, & multo prius & ipſe à talib. erronib. in errorem ductus ſit. Quemadmodum indoctæ & laſciuæ canes in uenatione, non intelligentes neq; cognoſcentes veſtigia, decipiunt alias uoce & forma: ex ſcientib. aũt atq; uidentib. multæ eas ſequuntur, ſtultiores propemodum q̃ illæ q̃ fruſtra latrant. Ex illis hæ q̃ vocem nõ emittunt, ſed ſilent, ipſæ tm̃ decipiunt: hæ verò petulantiſsimæ & ſtultiſſimæ ſunt, q̃ priores imitantur, tumultum excitantes: atq; eò imitantur, ut & alias ſeducant. Eiuſmodi quiddam inuenias & circa eos qui dicunt̃ ſophiſtę, quos interdum multa ſequitur turba ſtolidorum hominum: & intelliges, q̧ nihil homo ſophiſta ab libidinoſo eunucho differat. Hoc ille quum audiſſet, admiratus eſt qua nã in re ſophiſtam eunucho comparaſſet, & interrogauit eũ: Quia (inquit) eunuchorum libidinoſiſſimos aiunt uiros eſſe, & amare mulieres, & dormiunt cũ illis, & negocium faceſſunt: generatur autem nihilo plus, etiam ſi totas noctes diesq; cum illis coeant. Ita & apud ſophiſtas multos inuenias, ad ſenectutẽ perueniſſe, adhuc indoctos: multoq; peius errãtes in ſermonib. q̃ Vlyſſem ait Homerus erraſſe in mari: & multo prius ad inferos deſcenderent, quemadmodum ille q̃ fierent boni uiri, quantumuis multa dicant audiantq;. E tu, qoandoquidem hanc indolem nactus es ſi conſecutus fueris uirum doctum ſufficit tibi adhuc vna dies ut negocium intelligas, & artem: & nihil amplius indigebis uariorum ſophiſmatum, aut ſermonum. Sin uerò haud nactus fueris magiſtrum Iouem, aut alium talem, qui citò & clare dicat quæ oporteat facere, nihilo plus conſequeris, neq; ſi totam contriueris vitã, vigilans, & inediam ferens apud infelices ſophiſtas. Hoc aũt nõ ego nunc primum dico, ſed Homerus ante me. An non gnarus es carminum Homeri? Hic Alexander ſibi ualde placebat, q̧ ſciret alterum poema totum, nempe Iliadã, multa quoq; ex Odyſſeia. Admiratus igitur inquit: Et ubi diſſeruit de his Homerus? Illic (inquit) ubi Minoa dicit Iouis confabulonem. An non confabulari eſt colloqui? Ergo collocutorem Iouis dicit eum eſſe, tanquam ſi diceret diſcipulum. Porrò quib. de reb. aliis putas eum cũ Ioue collocutum, aut quæ alia ab eo didiciſſe, q̃ iuſta & regalia, quando & omnium iuſtiſſimus dr̃ Minos fuiſſe? Rurſus, quando dicit reges eſſe à Ioue nutritos, & Ioui amicos, tu ne aliud quid putas eum dicere, q̃ cibum illorum, de quo dixit, eſſe doctrinam & diſciplinam? An tu putas eũ dicere, q̧ reges à Ioue nutriantur lacte tanquam à nutrice, & uino et cibis, et non potius ſcientia et ueritate? Similiter et q̧ Iouis dicit amicos, non aliam dicit amicitiam, quàm eadem conſultare et cogitare.

Sophiſtarũ eruditio.

Sophiſta, eunucho libidinoſo ſimilis

Minos Iouis cõfabulator.

Reges cur à Ioue nutriti Homero dicti.

tare. Talis amicitia concordia quædam eſt. Ita enim & hominibus uidentur amici omnium maximè eſſe concordes,& nulla de re diſſidere. Qui igitur Io ui amicus fuerit,& eadem eum illo ſenſerit,poteſt ne fieri ut rem aliquam ini quam concupiſcat,aut turpe aliquid cogitet,aut prauum? Hoc ipſum autem manifeſtare videtur, quum laudans quendam regem, dicit eum eſſe paſtorē populorum. Paſtoris enim non eſt aliud opus,quàm prouidere ouibus,easq́; conſeruare atq; cuſtodire. non aſſare(non per Iouem)neq; mactare & exco riare. Sanè interdum multas oues vnus coquus pellit,mercatus eas. Cæterũ plurimùm differt ars culinaria à paſtorali, ferè quantum regia à tyrannica. Quando igitur Xerxes aut Darius ex ſuperioribus prouincijs & Suſis multas turbas Perſarum & Medorum & Saccorum & Arabum Aegyptiorumq́; huc in Græciam pepulerunt perdendas, vtrum regis an coqui fecerunt opus,prædam pellentes obtruncandam? Et Alexander: Tibi inquit,ut apparet,non ui detur rex eſſe, neque magnus ille rex? Et Diogenes ſubtidens: Non magis (inquit) ò Alexander,quàm minimus digitus. An neque ego(inquit)quum eum perſundedero, magnus rex ero? Non ſanè ob hoc, dixit Diogenes. Neque enim inter pueros, Is qui uicit,quum ludunt(ut aiunt)reges, reuera rex eſt. Ipſi enim & pueri affirmant,quod ille qui uicit,& rex dictus eſt,ſuto ris filius ſit, aut fabri:& oportet eum paternam diſcere. Qui quum aufuge rit, ludit cum aliis,atque tunc ſibi maximè uidetur rem ſeriam facere. Interdum autem idem facit & ſeruus, deſerens herum. Fortaſſis autem & uos tale quid facitis, quum vterque veſtrùm pueros habeat contendentes, ille quidem Perſas & alias gentes in Aſia,tu aũt Macedonas & Græcos:& quem admodum illi ſe inulcem ſphæra petunt, & ictus vincitur, Ita & tu tunc Dariũ petis,& te ille,& forſan pcuties & eijcies eũ(attẽtior enim mihi eſſe uide ris)deinde qui prius illi adhærebant,adhærebunt tibi,& ſubſternentur,tuq; rex omnium nominabere. Alexauder aũt rurſus cõtriſtatus eſt, & moleſte tulit. Neq; enim viuere volebat,niſi rex eſſet Europæ & Aſiæ & Aphricæ, & inſularum ſi quæ iacent vſquam in Oceano. Diſſimiliter enim affectus erat, quàm Homerus ſcribit Achillem mortuũ affectum fuiſſe. Ille enim dicebat, ſe viuere malle,& mercede ſeruire homini pauperi,cui uictus etiã eſſet penu ria,quàm omnibus mortuis imperare. Alexander autem videtur mihi electu rus fuiſſe imperium ſuper tertiam mortuorũ partem moriens, potius q̃; uitam perpetuã Deus factus,tamẽſi nõ rex fieret aliorũ deorum. Solũ fortaſſe Iouem non deſpexit,licet eum homines regem uocent. Vnde etiam caſtigauit eum Diogenes. Tu quidem ludere (inquit) uideris:ego autẽ quum Darium cæpero,& inſuper Indorum regem, nihil prohibet quin maximus omnium qui unquã fuerunt regum ſim. Quid enim mihi reliquum eſt,quum uicero Babylonem & Suſa & Ecbatana,& quicquid eſt in India negociorũ? Et ille uidens eum ardentẽ ambitione peſſimo animo,totumq́; extentum & tractum,quemadmodum grues quòcunq; impetum faciunt,ſeſe extẽdentes uolant: At nihilo plus habebis(inquit)quàm nullus,neq; reuera regnabis,quãdoquidem hoc animo præditus es:neq; ſi tranſilieris mœnia in Babylone,ſic capies ciuitatẽ:neq; ſi perfoderis extrinſecus, & ſubfoderis,ſimiliter & Suſianorum & Bactrianorum, neq; ſi aſſumeres maiorem continentem q̃ Aſia eſt,tranſnatans Oceanum:neq; ſi Cyrum imitatus,per fluminis alueum ingrederèris. An tu gallos gallinaceos non uocas ſpurios,qui nati fuerint ex diſſi 54
milibus? An non maior differẽtia inter Deum & mulierem mortalem,quàm inter generoſum gallũ? Si igitur ita natus es,ut aiunt: & tu utiq; ſpurius eſſes,

quem-

Rex paſtor populorum.

Alexandri ambitio.

quemadmodum gallus. Forſan autē & omnium pugnaciſſimus eris, propter hanc degenerationem. Et qui præterea mihi (inquit) hoſtis erit reliquus, ſi cę pero quos dixi? Omnium (inquit) in expugnabiliſſimus, non Perſica neq; Lydia utens lingua, quemadmodū (opinor) Darius, ſed Macedonica & Græca. Hic ille perturbatus eſt, eratq; anxius, ne fortè quem noſſet in Macedonia, aut in Græcia, qui ſe ad bellum mouendū præpararet. Et interrogauit: Quis ille meus hoſtis eſt in Græcia, aut Macedonia? Tù ne (inquit) ignoras præ omnibus, qui te putas ſcire? Ergo ne (inquit) tu non dices eum, ſed abſcondes? Iamdudum (inquit) dico at tu non audis. Nam tu ipſe tibi inimiciſſimus es, & maximus hoſtis, quantiſper malus fueris, & ſtultus. Et hic (inquit) uir eſt, quē tu ignoras, ut neminem alium. Nemo enim inſipientium & prauorum ſemetipſum nouit. Neq; enim hoc vnquam in primis mandaſſet Apollo, niſi eſſet difficillimum unicuiq; ſeipſum noſſe. An non inſipientiam reris eſſe maximū atq; extremum inter oēs morbum, & nocumentum, ijs qui eam habēt? & hominem quemlibet inſipientem, ſubijpſi nocentiſſimum eſſe? an non nocentiſſimum vnicuiq; quiq; plurimorum malorum cauſa ſit, inimiciſſimum unicuiq; & maximum hoſtem eſſe confiteris? Ob hæc ſæui (inquit) & ſalta, meq; omnium hominum ſceleſtiſſimum eſſe exiſtima, & conuicijs inceſſe apud omnes, & ſi tibi placet, ēt haſta transfige, ꝙ audieris ex me vno inter homines ꝙ uera ſunt. Et ſanè ab nullo alio hæc diſcere queas. Omnes enim ſunt peiores me, minusq; liberi. Hæc autem dicebat Diogenes, pro nihilo quidem ducēs, etiamſi quid paſſurus eſſet: porro manifeſtè norat, eum nihil facturum. Sciebat enim Alexandrum ſeruum eſſe gloriæ, & nunquam peccaturum in ipſo. Dixit igitur, quod neq; ſignum regium haberet. Et Alexander admiratus: Non ne modo dicebas (inquit) quod nihil opus ſit regi ſignis? Ita per Iouem (inquit) ſed externis, tiara & purpura. In his enim nulla eſt utilitas. At ſignū illud naturale omnino illi adeſſe oportet. Et quodnā illud eſt? inquit Alexander. Id quod (inquit) inter maxima regi adeſt. An non audiuiſti, ꝙ rex ſit inter apes natura cretus, non ex genere hoc habens: ſicut vos dicitis, quod ſitis ex Herculis genere? Quod ergo (inquit Alexander) illud ſignum eſt tandem? Nō audiuiſti (inquit) ab agricolis, quod illa apis ſola aculeum non habeat, quod nullis nempe illi armis opus ſit aduerſus quenquam? Nulla enim aliarum apū cum ea diſceptauerit de regno, neq; ea pugnat cū alia aculeum habente. Tu vero mihi videris non ſolum deambulare, ſed ēt dormire in armis. Neſcis (inquit) quod timidi hominis eſt, geſtare arma? Timidus aūt nullus vnquam rex fieri poterit, non magis quàm ſeruus. Auditis his Alexander, parum abfuit quin haſtam ex manu proijceret. Hęc aūt dicebat Diogenes, adhortans eum, ut ſe potius tueretur beneficentia & iuſticiæ ſtudio, quàm armis. Tu autem (inquit) & furorem in animo geris acutum, tam ſæuum & violentum aculeū. Non tu igitur abiectis his quæ nunc habes, & breui ſumpta tunica, miniſtrabis te melioribus ſed circum ambulabis diadema geſtans deridiculum? Paulo poſt autem fortaſſis & criſtam iactabis, & tiaram, quemadmodū galli. Non animaduertiſti Saccorum diem feſtum, quem Perſæ celebrant, quo tu nunc exercitum ducere te accinxiſti? Et ille ſtatim interrogauit, qualem nam diceret? volebat enim omnes res Perſarum noſſe. Accipiunt (inquit) vnum ex captiuis ad mortem, collocantq; in regis thronum, & eundem illi dant veſtitū, ſinuntq; eum deliciari, & concubinis vti, illis regni diebus & nemo illum vetat quicquam facere quæ velit. Poſt hæc autem exutum, virgisq; cæſum, ſuſpendunt. Cuius rei putas hoc eſſe ſignum, & quamobrem fieri apud Perſas?

Noſſe ſeipſum.

Regia ſigna

Apum rex aculei expers.

Saccorum ludicrum.

Nonne ideo, ꝙ ſæpenumero ſtulti homines & praui, talem ptãtem & nomen adipiſcuntur, deinde aliquanto tpe ſuperbè uiuentes, turpiſſimè atq; ocyſſimè perduntur? Proinde tunc, quum hominem tollunt ex uinculis, uerisimile eſt, fatuum quidem & rei inexpertum gaudere, & ſemet pp ea quæ fiunt beatum prędicare: ſcientem aũt lamentari, & nolle ſponte ſequi, ſed potius in cõ pedib. (ut erat) manere velle. Ne igitur prius, ò vaniſſime regnare coneris, q̃ ſapere. Tantiſper aũt (inquit) melius eſt te nihil præcipere, ſed ſolitarium uiuere, renonem, veſtemq; agricolæ duiã, ad imbrium maximè effugium idoneã, indutum. An tu (inquit) iubes renonẽ ſumere me, qui ſum prognatus ab Hercule, & Græcorum dux & Macedonum rex? Prorſus (inquit) quemadmodũ anteceſſor tuus. Qualis (inquit) anteceſſor? Archelaus. An non paſtor caprarum fuit Archelaus? Nonne venit in Macedoniam, pellens capras? Vtrum igitur in purpura potius q̃ in renone putas eum hoc feciſſe? Et Alexander lætatus eſt, & riſit, dixitq;: De iis q̃ ad oraculum attinent, dicis ò Diogenes. Ille aũt rigido vultu: Quale oraculum, inquit? Me latet, niſi ꝙ paſtor caprarũ fuit Archelaus. At quum diſceſſeris à faſtu, præſentibuſq; reb. eris rex, nõ ſermone forſan, ſed opere: & vinces non ſolum oẽs homines verumetiã mulieres: quemadmodum Hercules, quẽ tu in maiorib tuis numeras. Et ille, Quas mulieres? inquit. An cõſtat (inquit) qđ dicas de Amazonibus? At illas (inquit ille) nõ erat difficile vincere: de alio aũt genere dico, vehementi prorſus, & fero. An non Libycam fabulam audiuiſti? Ille aũt negauit ſe audiuiſſe. Narrauit aũt illi poſtea promptè & iucundè, uolens illum conſolari: quemadmodum nutrices pueros ſolent, poſtquã eis plagas impoſuerunt, conſolari atq; benignè tractare. Fabulam illam in poſteriorib. recitabo. Bene aũt noſti (inquit) ꝙ non prius eris rex, q̃ placaueris tuum Genium, eumq; cultum ut addecet oſtenderis principatu dignum & ingenuum, regiumq; & non qualem nunc habes ſeruum & illiberalem atq; prauum. Hic Alexander ſtupefactus ob hominis fortitudinem & audaciam exiſtimanſq; eum plus q̃ alios ſcire, multum ſumebat operæ, ſupplicans, ne grauaretur vllo modo, ſed diceret, quis nam eſſet ipſius Genius, & quo oporteret eũ placare. Sperabat.n. ſe nomen Genij auditurũ aut ſacrificia quædam, aut purgationes, quas oporteret abſoluere. Cernens igitur illum Diogenes perturbatum, & valde animo ſuſpenſum, allusit & circumiuit ſermone, ſi quo mõ is poſſet remotus à faſtu & gloria paululum quid reſipiſcere. Etenim perſenſit eum nunc quidem lætari, nunc uerò mœſtum eſſe eadem in re, illiusq; animum incerta ferri lege: quemadmodum aerem in ſolſtitijs, quando ex eiſdem nubib. pluitq; & ſplendet Sol. Intellexit aũt eum & modum contemnere, quo cum eo diſputabat: vtpote qui nunq̃ audiuiſſet virum vehementem in dicendo, ſed qui admiraretur ſophiſtarum ſermones tanq̃ excelſos & magnificos. Proinde volẽs illi gratificari, ſimulq; demonſtrare, ꝙ non impotens eſſet, eum tanq̃ equum docilem, & parentem, qñ ſibi uideretur, ſermone erigere, dicit illi ita de Genijs, ꝙ non ſint extra homines tã praui q̃ boni Genij, qui calamitates felicitatesq; illis adferunt. Propria aũt vniuſcuiuſq; hominis mens, Genius eſt ipſius. bonus quidẽ prudentis & boni Genius, prauus autem praui: ſimiliter uero & ingenuus, ingenui, ſeruus autẽ ſerui. Et regius quidem regij & magnanimi, humilis autem abiecti & ignobilis. Vt autem (inquit) non ſingula perſequens, multis utar ſermonib. dicam communiſſimos & maniſeſtiſſimos Genios, à quib. oẽs (ut ita dicam) impelluntur tyranni & plebeij, & diuites & pauperes, totæq; gentes & ciuitates. Hic iam omnibus omiſſis, pulchre admodum atq; excelſe intrepi-

Archelaus

Hominum Genij.

deque

deq́ue ſequentem abſoluit ſermonem. Iam olim planè(ò nate Philippi)om-
nib.in rebus plurima ſunt vicia, corruptionesq́ue hominum: & tantæ ferè,
quantas recitare nemo queat.Reuera enim ſecundum poetam,

Euripid. Oreſte.

> *Nullum adeò uerbum peßimum dici poteſt,*
> *Nec paſſio,nec calamitas diuinitus*
> *Immiſſa,cuius pondus hominis non ferat*
> *Natura.* ---

Viuendi rationes tres.

Tribus enim dominantibus(vt ita dicam)uiuendi rationibus,in quas maxi
mè quāplurimi incidunt,non(per Iouem)cum rōne reb.conſideratis aut exa
minatis,ſed irrationabili impetu & fortuna appulſi:tot ēt dicendum eſt eſſe
Genios.quos ſequuntur,quibusq́; inſeruiunt vulgares illi & indocti hominū
cœtus,alius alij:ſicuti prauo duci & inſanienti,prauus & libidinoſus mulier
cularum cœtus.Eſt aūt harū,quas dixi viuendi rationum,una mollis & deli
cioſa circa corporis voluptates:altera aūt auara,& diuitiarum amans: tertia
ambabus illuſtrior,magis que perturbata,ambitioſa, & amans gloriarū,ma-
nifeſtiorem,& vehementiorem oſtendens perturbationem & inſaniam,de-
cipiens hominem ut ſe putet alicuius eſſe honeſtæ rei amatorem.Age igitur,
ſicuti ſciti opifices ad oīa breui applicant ipſorum conſiderationem,& artē,
non ſolum deorum naturas effingentes humanis ſpeciebus,uerumetiam alio
rū vnumquodq; fluuiosq́; interdum pingentes viris ſimiles,& fontes in mu
liebrib.quibuſdam ſpecieb.& inſulas & ciuitates; & alia ferè uniuerſa, qualē
Homerus etiam auſus eſt effingere Scamandrum loquentem ſub aquarū vor
tice.Et illi quidē voces addere ſimulacris nō poſſunt,ſpecies aūt peculiares
& ſigna ex natura ſumpta,ut fluuios iacentes,nudos,cana barba, multumq́;
promiſſa,myrica aut arundine coronatos. Proinde & nos,ne peiores uilio-
resq́; in ſermonib.videamur q̄ illi in ſuis artib.fingendoq́; & aſſimilando mo
res triplicis Genij,trium viuendi rationum diuerſam & contrariam qualitatē
oſtendemus,ab experientia & diuinatione eorum qui Phyſiognomonici ap
pellantur.Illi enim ex forma & ſpecie mores cognoſcunt & annunciant: nos
aūt ex morib.& operib.characterem formamq́; illis dignam trahemus,ſi for
tè ita magis attingere queamus plurima & peruerſiora, ad demonſtrādū illa
rum viuendi rationum abſurditatem.Neq;. n.deforme neq; odioſum videri
dēt,ſi cōparemur poetis & opificib.& purgatorib.ſiquidē oportet conari,vt
vndiq; imagines & ſpecimina acquiramus ad abſterrendū à vicijs & errorib.
prauisq́; cupiditatib.adq́; promouendum ad virtutis amicitiam,vitæq́; amo
rem melioris.Aut,ut ſoliti ſunt quidam,qui initiationib.& purgationib.dant
operam,ſeq́; Hecates iram dicunt placare uelle,innocuamq́; facere: deinde
(opinor)multa & varia ſpectra ante purgationes enarrant atq; oſtēdūt. Eſto
igitur auarus Genius,auri & argenti & telluris & pecorum & ædium & om-
Genius auarus. nis poſſeſſionis amator, Nonne igitur tetticuſq; & mœſtus aſpectu, inq; ha-
bitu humili & ignobili fingeretur ab opifice artis non ignaro? præterea ſqua
lidus & ſordidus eſt,neq; filios neq; parentes neq; patriam amans,neq; co-
gnationem aliud quid exiſtimans q̄ pecunias.Deos aūt eſſe non amplius exi
ſtimat, niſi ſi multos illi & magnos theſauros commonſtrant,aut familiariū
quorundam mortes & cognatorum,ut hæreditates adire poſſit.Dies autem
feſtos damnum purat & inanem ſumptum.omnis plane riſus expers eſt,me-
tuit,oēs damnoſosq́; putat,& nemini credit,rapax quiddā obtuetur:ſemper
mouet digitos,aut ſuas ipſius ſupputant facultates,aut alterius,cuiuſpiam:cę
tera aūt ſenſu caret,& indoctus ēſt:eruditionē & literas deridet,niſi quantū
ad

ad rationes & contractus faciunt. Cæci iurè & dicti pariter, & picti Pluti cæclor amator, rabioſus eſt erga oēs poſſeſſiones, nihilq́; putat reiiciendum. Non quemadmodum Magnetem lapidem trahere ad ſe ferrum aiunt: ſed hic & æs & plumbum attrahit, immo & arenam & lapidem, ſi quis det. Vbiq; & in omnibus propemodum vtilius meliusq́; putat hr̄e, q̄ nō habere. Maxime aūt in argēti poſſeſſione prudens eſt, & attentus, qđ & ocyſſime & abſq; impenſis maxime accedat, ſingulis dieb. & noctib. greſſum promouens, & præueniens (opinor) lunæ curſus. Porro inimicitias & odia & conuicia nuſquam curat. Præterea aliis poſſeſſionib. fucum quendam & moram adhærere putat, argentum vero compendioſe ualde diuitiarum comprehendere uim. Id igitur inſequitur, & vndiquaq; conquirit, nihil plane in ſe conuerſus, neq; ſi cum iniquitate paretur, niſi quantum pœnas metuit: hicq́; tandem ſibi uſ ſecurior, ſuperatur ab timiditate: & ingratiſſimi hēt hominis animum, hæc quidem rapientis ſpe fallendi, illa aūt intuentis, illiſq; abſtinentis inuite propter aſtātes cuſtodes. Eſto ergo breuis viſu, ſeruilis, peruigil, nur q̄ ſubridens, ſemper aliquem conuiciis inceſſens aut impugnans, lenoni maxime ſimilis & moribus & habitu impudenti & lubrico, tinctum indutus palliolum, qualia meretrices ferunt quas nouimus. Genius aūt turpis eſt & informis, ſuos ipſius amicos & ſocios ſeruoſq; præcipue & miniſtros mutilans & deturpās vſquequaq;, ſiue in plebeii quem habitu apprehenderit, ſiue in regis. An non multos ex regib. videmus eſſe caupones, publicanoſq; & lenones? Sed Eromona quidem atq; Sarabon, ꝙ Athenis cauponā exerceant, & ab Athenienſib. hoc nomine appellentnr, iure ita dicimus appellari: Darium autem illum ſuperiorem, ꝙ in Babylone & Suſis cauponam exercuerit, & Perſæ illum etiamnum cauponem uocent, iniuria ita uocatum putas? Proprium autem huic accidit præ cæteris Genijs, ꝙ interdum quidem cōtinet & uincit animum, interdum autem illi obſequitur: propterea, ꝙ diuitiæ omnis concopiſcentiæ & ſtudii ſeruæ & miniſtræ ſint, nullamque admittāt tergiuerſationem. At ego nunc dico de eo ipſo, qui præſidet infelicis hominis conſilio, neq; ad aliquam uoluptatem, neq; ad gloriam pecuniarum poſſeſſionem refert, neque cōgregat ceu impēdia facturus, aut iis vſurus, ſed vinctas & infrugiferas cuſtodit opes, reuera clauſas in quibuſdam occultis & tenebroſis carcerib. Eſto aūt iam ſecundus uir, & Genius illius uiri qui voluptatis profert Orgia, & hanc deā admiratur & honore afficit, ſupra modum muliebrem deam, varius & multiformis, circa odoratum & guſtum inexplebilis: immo etiam (puto) circa omnes viſiones & auditiones, quæcunque ad voluptatem aliquam faciunt, inexplebilis etiam tactus cuiuſque lenis & mollis, lauacrorumq́; cotidie calidorum, immo binorum quotidie, & vnctionum nihil facientium ad ſanandos labores, inſuper & veſtimentorum mollium. Ad uolutationes & accubitus ſtudio ſe paratos, & miniſteria accurata iuxta omnem concupiſcentiam & vſum propenſus, & circa hæc omnia obſtupefactus, maxime autem & intemperantiſſime circa rerum Venerearum acutam & flagrantem inſaniam, fœminarum & maſculinarum commixtionum, & aliarum plurium infandarum & innominatarum turpitudinum. Ad huiuſmodi oīa ſimiliter ducitur, trahiturq;, nihil fugiendum aut non faciendum ducens. Nunc enim vnum horum ponimus, qui omnes hoſce ſuſceperit morbos, animique intemperantias, ut non magnum aliquod coaceruemus examen quorundam ad ulteriorum Geniorum, uitæ & vini cupidorum, & aliorum ſexcentorum: ſed ſimpliciter vnum Genium ponamus intemperatum, & in ſeruitutē redactum à volupta-

Genius voluptuarius.

te. Cui ſi affluat alicunde ſubſtantia nunquam deficiens ad expenſas, ut regia, vel maxima quædā plebeia, in maxima & abundanti volutatur libidine vſq; ad ſenectutē. Sin minus, admodum cito conſumptis præſentib. egenus fit intemperans & laſciuus, in penuria cum & deſiderio valde grauiter concupiſcentijs relinquentibus. Si quos aūt ille ex ſubiectis in muliebrem trāsformauit vitam & habitum, quemadmodum fabulæ aiunt quoſdam transformatos ex hominibus in volucres aut beſtias, ſi conſequantur eiuſmodi voluptatem deuicti, rurſus & hic expenſis non parcitur. Imbecillis enim & timidus eiuſce modi Genius, ad muliebres morbos, aliàſq; turpitudines, quib. damnū adhæret & opprobrium, facile adducit. Vbi aūt quarundam voluptatū pęnæ ſunt propoſitæ, morib. aut vinculis aut magnis pecuniarum mulctis punietes eos qui peccant, non ferè ad hæc procedit. Generoſior verò & audacior, oīa ſimpliciter trāſgredi compellit, & humana & diuina. Cæterùm ille imbecillis & timidus illic inhærens id genus turpitudinē cōfitetur, nullum attingens uirile negocium, ſed concedens cōes & politicas actiones ijs qui melius vitam egerunt. Improb. aūt & immutabilis, poſtq̄ multas contumelias & turpitudines ſuſtinuit, teſta (quod aiunt) cadente, dux exercitus aut reipublicæ adminiſtrator emergit, acutum & ſonorum inclamans, quemadmodum fabularum hiſtriones: abiecta interea muliebri, & arrepta militis cuiuſdam aut rhetoris veſte, circumambulat ſycophanta, & terribilis ex aduerſo oēs intuetur. Nunquid igitur uirilis & honeſta ſpecies hunc talem Genium decet, & nō potius languida & mollis? Proinde conuenientem illi habitum applicabimus, non illum quem ipſe ſibi fingens ſæpe induit, virilem & terribilem. Præcedat igitur deliciarum plenus, vnguentum & vinum exhalans, crocoton indutus, cū multo & inordinato riſu, ebrio aſſimilis, & cōmeſſanti totas dies laſciuè atq; petulāter, coronis quibuſdam marcidis coronatus caput, & circa collum, & obliq; incedens, ſaltanſq; & cantans muliebre & inconcinnum carmen. Ducatur aūt à mulierib. impudentib. & laſciuis, quæ Concupiſcentiæ dicantur, aliis ad alia trahentib. ille nullam earum reijciat, neq; eis contradicat, ſed paratus & promptus ſequatur. Illæ aūt magno labore cum cymbalis & tibiis ducentes inſanientem illum, procedant. Is vero ex medio illarum proclamet acutius & incontinentius. albus aſpectu, atq; delicatus, tempeſtatum & laborum inexpertus, inflectens collum, humidis oculis meretricum more obtuēs, corpus ſemper aſpectans, animo prorſus neglecto, eiuſq; præceptis. Hunc ſtatuarius aut pictor effingere iuſſus, non alteri facere poſſet ſimiliorem, aut certe regi Syriæ cum eunuchis & concubinis domi viuenti, qui exercitū & bellum & forum omnino nunquam vidit. Horum autem dux ſit etiam error valde ſpecioſus & efficax ad perſuadēdum, ornatus modo meretricio, ſubridens, & pollicens copiam bonorum, ut ſibi videlicet aſcribens felicitatem, donec non animaduerſus in barathrum coniecerit, inque multum & ſordidum cœnum. illic deinde ſinit eum volutari cum coronis & crocoto. Miniſtræ talis heri, & talia paſſæ, errant in hominum uita, quæcunq; animæ ad labores quidem timidæ ſunt & impotentes: in ſeruitutem autem redactæ à voluptatib. corporis, & deliciarum amantes, vitam turpem & probroſam non ſponte uiuentes, ſed in eam inductæ. Poſt hunc iam, quemadmodum in certamine Sphetriorū, tertiū ſermo inducit chorum (ut illic) nempe ambitioſum, nō ſanè admodum alacriter præſens certamen certantem, tametſi cōtentioſus ſit natura in oībus, & primas obtinere conetur: uerùm illi præſens iudiciū non conſtitutum eſt de gloria aut honore, ſed de magna iuſtaque ignominia.

Genius ambitioſus.

Age

Age uerò, qualem fingere debemus & habitum & ſpeciem ambitioſi Genii? An conſtat, quod alatum & ventis expoſitum, ſecundum illius mores atq; cupiditates, cum ventis pariter ruentem, quales Boreæ filios excogitarunt & pinxerunt pictores, leues & ſublimes cum venti flatibus currentes? At illi, ſi quando vellent, ſuam oſtendebant virtutem, atq; cum alijs Heroib. in Argo nauigarunt, atq; alia effecerunt nulli cedentes. Ambitioſorum aũt virorũ præfectus, ſemper eſt in ſublimi ſuſpenſus, neq; vnquam contingit terram, aut aliquid humile, ſed excelſus & ſublimis fertur. Quando nactus fuerit ſerenitatem & tranquillitatem, aut, Fauonium leniter ſpirantem, ſemper magis exultatq; & vadit in æthera ipſum. Et frequenter ſeſe in tenebroſa abſcondit nube, concurrente aliqua ignomina & timore vulgarib. hominib. quos ille colit & honorat, & felicitatis ſuæ dominos eſſe demonſtrat. Non ille quidem, quod ad ſecuritatē attinet, aſſimilari poteſt aquilis, neq; gruib. neq; alii volucrum generi: ſed magis eum dicas eſſe ſimilem Icari, uiolento & innaturali volatu, quẽ Dædalus inſtituerat artificio ſanè acuto, ſed impoſſibili. Qua propter ob iuuentutem & iactantiam, cupiens ēt aſtra tranſcendere volatu, modicum quidem t̄pis conſtitit: laxatis autem vinculis & cera defluente, cognomen ab hoc facto, mari præbuit, vbi interiit decidens. Ita & ille imbecillibus & reuera leuib. ſe credēs alis, puta honorib. & opinionib. ab hominib. vulgarib. caſu exortis, periculoſe & inſtabiliter fertur, hominemq; fert ipſius amatorem & miniſtrum, nunc quidem excelſum & beatum multis apparentem, mox rurſus aũt humilem & miſerum, qui tñ ſibi ipſi maxime primus uideatur. Si cui verò non placet, illum alatũ excogitare & facere, ille aſſimilet cum difficili & violentæ Ixionis reuolutioni & neceſſitati, rotæ cuiuſdam impetu in orbem tracti atq; rotati. Neq; enim abſonum, neq; multis res indiget ſapientibus ſcitiſq; fictionibus. Eſſet autem rota comparata gloriæ, motu & mutatione facillime in orbem currens, In circumferentia verò omnifarias figuras cogeret animam recipere: magis q̃ figulorum rota, ea quæ ſuper eam finguntur. Talem igitur hominem volutum ſemper, & circumrotatum, adulatorem populorum & turbarum in concionibus, in oſtentationibus regum, aut tyrannorum amicitiis & cultutis, quis non miſeraretur ob hanc naturam & violentiam? Non loquor autem de hoc, quicunq; ab optimo præfectus, magnam hominum multitudinem perſuaſione & ſermone, cum beneuolentia atque iuſticia conatur dirigere, & ad meliora promouere. Habeat iam & hic Genius finem, ne veſtes formaſque illi apponentes, aliiq; conuenientia, multos & infinitos adferamus ſermones. Eſſent autē illius mores (ut breuibus comprehendam) cõtentioſi, fatui, futiles, ſuperbiæ & æmulationi atq; omnibus huiuſmodi ſæuis & feris affectionibus proxime accedentes. Omnia enim hæc incommunicabilia & fera, ſæuaque, omnino neceſſe eſt ambitioſam animam conſequi: præterea & ipſum multò magis vacillare, & incompoſita habere conſilia, vtpote incompoſito ſeruientem & adhærentem negocio, crebrius continētiusq; q̃ uenatores aiunt, gaudentem, rurſuſq; affectum ægritudine. Illis enim illud accidere maxime ſolere aiunt, viſa & perdita præda. Ita hic quando magni fit, laudeſq; illi obtingunt, animus eiuſmodi hominis creſcit & pullulat, & admirandam habet magnitudinem: quemadmodum Athenis aiunt ſacrum oliuæ ramum in una die pullulaſſe, maximumque factum mox autem rurſum contrahitur ac deiicitur, & deficit, quum vitupetium aliquod acciderit, aut ægritudo. Error autem etiam hunc Genium comitatur omnium probabiliſſimus. Non enim ut illi auari & uoluptuoſi nihil

Icarus.

Icarium mare.

Ixionis rota.

potuerunt magnificum ſermone polliceri, neq; quod ad honeſta & magnifica promouerent eum quẽ ſeducerent, ſed ſolummodo bonũ nomen ſucclamauerunt adiunxeruntq;, ita & hic ſe hẽt:immò hic verberib. propellens, & præſtigijs illudens, ait eum rei eſſe honeſtæ ſtudioſum, & quaſi ad virtutem quandam bonamq; famam refert gloriam. Atq; hic iterũ periculũ erit, ne in

Ixionis cum Iunone concubitus.

Ixionis fabulam incidat. Quippe illũ aiunt concupiſcentẽ beatas Iunonis nuptias, cum nube quadam coijſſe tenebroſa & obſcura, inutileſq; & portentoſos generaſſe filios, nempe Centaurorum genus varium & commixtum. Qui enim deſiderio bonæ famæ oberrat, cumq; gloriæ cupiditate negocium hẽt, non animaduertit quod reuera cũ nube, loco diuinæ & honeſtæ coitionis, negocium habeat. Ex tali aũt coitu, talibuſq; nuptijs, nũquam quicquam vtile aut frugiferum naſci põt, ſed admiranda & irrationabilia, non diſſimilia cẽtauris, nempe rhetorum quorundam ciuiles orationes, aut commentaria ſo-

Rhetores & ſophiſtæ hoſpitum ſeductores.

phiſtarum. Hoſpitum enim ſeductores ſunt & rhetores & ſophiſtæ. Hoc aũt dico diſtinguẽs duces exercituum, ſapienteſq; & politicos viros à iam dictis. Hi oẽs illi genio attribui digni ſunt, & in illius parte atq; ſocietate numerari. Et nunc ita quidem recitaui eos qui ab uno quoq; dictorum geniorum impelluntur. Sępe aũt & duo, aut omnes tres, vnum atq; eundem ſortiti ſunt, contraria inuicem agentes, & interminantes, ſi non obediat, maximis quibuſ-

Geniorum diuerſorum in uno homine vexando intemperies.

dam mulctare damnis. Voluptuoſus enim prodigere ad uoluptates iubet, & neq; auro neq; argento, neq; alij rei vlli parcere: e regione rurſus auarus & parcus non ſinit, ſed retinet & minatur, ſi illi obtemperauerit, ſe eum fame & ſiti, & omni paupertate egeſtateq; perditurum. Rurſum autem & ambitioſus conſulit & hortatur facultates exponere honoris gratia: ille autem & cũ hac pugnat. & gradum confert contrarium. Porro voluptatis amicus, & gloriæ amicus, nunquam poſſunt concinere, neq; idipſum dicere ille enim contemnit gloriam, & nugas eſſe arbitratur, & Sardanapali ſæpe obijcit carmen:

Hæc habeo, quæ edi, quæq; hauſit blanda libido,
Cætera ſunt verò cuncta relicta bona.

Et mortem præſertim ſemper ante oculos oſtendit: qua ingruẽte, nullius rei ſuauis amplius poſſit eſſe particeps. Ambitioſus aũt ducit & retrahit à voluptatib. opprobria & conuicia interminans. Nõ habens ille quid faciat, quoq; ſe vertat & occultet, aufugit ſæpe in tenebras, & conatur latere, & alteri (genio) gratificari & miniſtrare: alter aut reuelat, & in mediũ ipſum protrahit. Animũ igitur ita huc illuc raptũ, tractumq;, ſemperq; ſecum pugnantem, aſſiduaq; verſantem in ſeditione, in omnem infelicitatẽ peruenire neceſſe eſt. Quemadmodum. n. morbi ſemet implicantes, & inter ſe contrarij, difficilem ferè & ambiguam faciunt medelã: haud alio (opinor) modo fieri neceſſe eſt, cum commixtis animi & implicatis in idipſum affectionibus. Sed iam hinc

Bonus. Genius.

tranſeuntes, puram & meliorem, quàm prior eſt, harmoniam, bonum nempe & modeſtum laudibus celebremus genium, Deumque. Quicunq; illum bona aliqua fortuna nacti ſunt, eruditiones ſanæ, & rationis, ita volentibus fatis, participes fiunt: & hoc quidem illis ita fato à dijs conſtitutum eſt.

FABVLA LIBYCA. V.

FABVLAM Libycam componere, & in huiuſmodi contexere induſtriam circa orationes conceptam, non fauſtum quidem eſt (non enim eſt eorum qui moderatiſſimorum hominũ imitatores eſſe cupiunt) tamen non abſtinendum à talib. contemptu quodam garrulitatis. Forſan. n. & nobis aliquando vtilitatem ea non

con-

contemnendam præbere poſſent, tracta eo quo oportet, & comparata ijs quæ exiſtunt, & ueris. Hæc autem potentia,hicque conatus perſimilis eſt agricolarum induſtriæ circa plantas,ſi quidem idoneo modo fiat. Illi enim interdum infructuoſis & agreſtibus imponentes & inſerentes mitia & fructuoſa,utilem pro inutili, & frugiferam pro infrugifera plantam efficiunt. Ita etiam infrugiferis nugamentis, utilis inſerta oratio & commoda, neque illa ſinit incaſſum eſſe dicta. Forſitan autem & primi qui hæc compoſuerunt, ad aliquid tale compoſuerunt,ænigmatibus & tranſlationibus utentes,illorum gratia qui rectè coniectare poſſunt. Et hoc eſto proœmium (ut ait quidam)legis. Reliquum eſt,ut ipſa lex aut fabula dicatur & cantetur, quali nam imagini aſſimilemus concupiſcentias. Dicitur enim olim aliquando fuiſſe quoddam beſtiarum genus ſæuum & agreſte, plurimùm & maxime prouenìens in deſertis Libyæ. Hæc enim regio etiamnum uidetur omnifarias feræ animalium naturas,reptilium & aliarum beſtiarum. Ac inter eaſdem eſſe & hoc genus,de quo nunc ſermo eſt,compoſitam habens corporis formam propemodum ex vehementer diſcrepantibus,omnino abſurdam. Errare autem ipſum vſque ad mare in Syrtim ferunt,cibi gratia. Venari enim & alias beſtias,& Leones & pardales,ſicut illi ceruos & aſinos agreſtes,oueſque: maxime autem lætari hominum captura, quorum gratia & loca habitata adire vſque ad Syrtim. Eſt autem Syrtis,ſinus maris plurimùm in regionem incurrens,atque trium dierum nauigatione illo(aiunt) abſque impedimento nauigatur. Ingreſſis autem,iam non patere egreſſum. Breuia. n. & bimares loci, & uincula longa,in longitudinem vſque magnam pertinentia,omnino difficile & inuium efficiunt pelagus. Neq;.n. alueus maris in illis locis purus eſt ſed locus concauus & arenoſus intro ſuſcipit pelagus,nihil habens ſolidum. Vnde,puto,magni acerui & aggeres arenarum in illo fiunt, quemadmodum in regione hac contingit à ventorum flatib. illic autem magis à fluctuationib. Sunt autem & omnia ferè incircuitu eiuſmodi deſerta nempe, & arenarum acerui. At.n. naufragos à mari aſcendentes,& ſi quos Libycorum ex neceſſitate diſcurrere aut errare contigerit, illæ beſtiæ rapiunt, ſubito apparentes. Natura aũt corporis ipſarum & forma talis eſt,facies eſt muliebris, & qualis ſpecioſiſſimę mulieris eſſe poteſt: mamillæ aũt & pectora & colla pulcherrima,qualia nulla uirgo mortalis habere poſſit,neque adultæ nymphæ,neque fingens neque pingens quiſq̃ poſſit exprimere. Cutis nitor clariſſimus eſt,& hilaritas ex oculis & deſiderium animis incidit, ſimulac eas quis aſpexerit. Reliquum aũt corpus durum,& infractum ſquamis:& omne quod deorſum uergit,ſerpens eſt. Extremum autem caput ſerpentis, ualde impudens. Ipſæ autem beſtiæ non dicuntur naſci alatæ, quemadmodum Sphinges: neq; colloqui poſſe,ut illæ,neque aliam emittere uocem: ſed ſibilare tantum, ut dracones,acutiſſime. Eſſe autem omnium pedeſtrium velociſſimas,vt nemo ferè eas queat effugere:& alia quidem animalia robore uincere,hominem autem deceptione,oſtendentes pectora & mamillas,ſimulque aſpicientes. Incantare,autem,& vehementem eas coitus iniicere deſiderium.& nonnullos accedere ad eas tanquam ad mulieres: illas autem ſubſiſtere quietè, & ſæpe in terram oculos deiicere,imitantes mulierem honeſtam. Propinquum autem iam factum corripere. Habere enim & beſtiales manus, quas abſcõdant intetrea. Serpens igitur confeſtim mordens, occidit veneno: cadauer autem deuorant ſimul & ſerpens & altera beſtia. Hic igitur apologus, non ſanè pueri cauſa confictus,ut minus ſit temerarius & immodeſtus: ſed maiorum

Syrtis Libyæ.

D 3 gra-

gratia,& perfectiorem inſipientiam habentium,à nobis huc adductus, forſan ſufficienter demonſtrare poterit, quale nam ſit concupiſcentiarum genus, quòd nemperatione careant,ſintque beſtiales. Deinde voluptatem quandam oſtendentes, adducenteſque fatuos deceptione & præſtigijs, miſerrime atque luctuoſiſſimè diſperdant. Hinc timendum eſt,ante oculos hæc habentibus nobis(quemadmodum faciunt nutrices,quando pueri extra legitimum tempus. cibum,aut ludum.aut aliud quid appetunt)quando cibum, aut pecunias,aut rem veneream,aut gloriam,aut etiam aliquam uoluptatem amamus,ne quando accedentes ad aſtutas illas, corripiamur ab illis ad interitum,perditionemque omnium turpiſſimam. Etenim reliquam fabulæ partem huc adaptare non graue eſt homini loquaci, & plus ocij quàm oportet agenti. Apponunt enim, quòd rex quidam Libyæ conatus ſit exterminare genus beſtias,ægrè ferens populi perditionem. Etenim iam multas illic habitare cœpiſſe, & ſaltū ſupra Syrtim apprehendiſſe,denſum & immitem. Collecto igitur magno exercitu) eas enim non potuiſſe latere propter ſerpentum tractus, odoremque inde grauem erumpentem) ſaltuique undique circumdato ignem inieciſſe,relictaſque illic ita periiſſe una cum catulis. Quo facto, Libyes fugiſſe uelociſſime à regione illa, neque noctu neque interdiu ſumpta requie:donec ſe multum promouiſſe exiſtimantes, exonerati quieuerūt propter fluuium quendam. Beſtiæ autem quæcunque abfuerant in venatu, ſimulac citò ſenſerunt luſtra ſua perdita,perſecutæ ſunt exercitum vſque ad fluuium: & partim quidem ſomno oppreſſos, alios autem defeſſos à labore perdiderunt vſque ad unum. Et tunc ita illi(Regi)conatum fuiſſe irritum, in huius generis perditione. Nouiſſimè autem Herculem, omnes terras repurgantem à beſtijs & tyrannis, etiam illuc perueniſſe, locumque illum combuſſiſſe:elapſaſque ex igne,partim claua percuſſas interfeciſſe, quæcunque uidelicet pariter incedebant:aufugientes autem, ſagittis. Fabula igitur forſan obſcure loquitur, dicens quòd inter vulgares homines, ſi quis conatus eſt ſuū repurgare animum, quemadmodum inuium plenumque aliquem ſæuis beſtiis locum,expellens perdenſque concupiſcentias: deinde ſperans ſe liberatum,atque effugiſſe,non ſtrenuo vſus curſu,paulo poſt à relictis cupiditatib. perditur,corrumpiturque. Herculem autem Iouis & Alcmenæ filium, rem aggreſſum, ſuumque reddidiſſe animum purum atque manſuetum. Et hoc ipſum indicare uelle,terræ manſuefactionem. Vultis nunc.modicum quiddam & ex iuniorum ſermonibus pro auctario fabulæ addamus? Ita enim omnino illi eam credunt & arbitrantur eſſe veram, vt tandem aliquando dicant, hoc genus apparuiſſe Græcis ad Hammonis templum euntibus, deumque conſulturis,cum magnis copiis equitum & ſagittariorum conductis. Viſum enim illis eſſe,ſuper quendam arenarum cumulum ſediſſe mulierem.ſupernè renonem indutam, ut Libyſſæ ſolent. Oſtendiſſe autem pectus & mamillas, collumque infregiſſe, & poſt aſſumpta ex quodam uico meretrice quadam, ſic iuiſſe ad turbam. Duos verò adoleſcentes forma illius ſtupefactos, adiſſe eam:& alterum quidem præueniſſe. Beſtiam autem eum apprehenſum traxiſſe in arenæ locum cauum,& comediſſe. Porrò alium adoleſcentem cunctantem ſpectaſſe, & exclamaſſe, atque ita ſuccurriſſe reliquam multitudinem. Beſtiam autem impetum feciſſe in adoleſcentem, prætenſo ſerpente: eoque occiſo,receſſiſſe cum ſibilo. Cadauer autem inuentum eſſe, iam marcidum atque putreſcens:Libyeſque viæ ductores non permiſiſſe tangi cadauer. quaſi omnes inde forent perituri.

Concupiſcētiarū typus.

Hercules.

Diogenes, aut de tyrannide. Oratio VI.

DIOGENES Sinopenſis, poſtquam fugit ex Sinope, perueniens in Græciam, uiuebat nunc quidem Corinthi, nunc autem Athenis. Dicebat autem, ſe imitari regis Perſarum viuendi rationem. Quippe vt ille hyeme quidem in Babylone & Suſis interdũ autem in Bactris, in ſereniſſimis totius Aſiæ locis, æſtate autem in Ecbatanis Medicæ prouinciæ uiueret, ubi ferè ſemper aer frigidiſſimns eſt, ſimilisq́; æſtas hyemi circa Babylonem: ita etiam ſe mutare habitationem, iuxta anni tpa. Atticam enim regionem neq; montes habere magnos, neq; flumina irrigantia, quemadmodum in Peloponneſo & Theſſalia. Eſſe enim regionem mollem & aerem leuem, ut neq; crebrò pluat, neq; aqua diu ſubſiſtat, ſed abſorbeatur. Circumdari autem prope omnem mari, vnde & nomen acceperit, quaſi ἀκτὴ quędam, hoc eſt, littus ſit. Alteram autem contrà, in humili ſitam, adq́; merdiem. Signum autem huius eſſe, quod ſoluentis à Sunio, in Piræeum non aliter poſſint appellere, niſi Auſtro flante. Meritò igitur hyemem in Corintho mitem fieri, & æſtatem ventis temperatam, propter ingredientes ſinus ſemper ferè uentis illic coeuntibus. Idq; etiam Acrocorinthus efficit, & in ea parte magis, qua ad Lechæum & ad Arctum declinat. Multo pulchriores autem eſſe has ciuitates, q̃ Ecbatana & Babylonem: multoq́; melius Cranium & Athenis arcem veſtibulumq́; Mineruæ conſtructa eſſe, q̃ illic domum regiam. Sola autem magnitudine eſſe inferiores has ciuitates. Et quidem ducenta ſtadia conficere circuitum Athenarum, adiuncto Piræeo & męnib. intermedijs ad urbis ambitum. Olim enim etiam hæc uniuerſa habitata fuiſſe, ita ut dimidium Babylonis habeant Athenæ: ſi modò de Babylone uera ſunt quæ dicuntur. Sanè quod ad portuum pulchritudinem, præterea & ſtatuas picturasq́;, & aurum & argentum ac æs, nomiſmataq́; & ſuppellectilem, ac ædium apparatum attineat, uincere quidem ea quæ ibi ſunt: uerùm ſe non multum curare huiuſmodi. Porrò vitæ longitudinem illi, ut redire poſſit, valde magnam eſſe. Namq; illi in via tranſigendam eſſe fere æſtatis & hyemis maiorem partem: ſe autem in propinquo diuertentem Megaris, poſtridie admodum facilè Athenis eſſe poſſe, ſiquidem uelit verſus Eleuſinem: ſin minus, breuiore via per Salaminem, & deſertas ſtationes euntem, ut hac etiam parte regem ſuperet, magiſq; delicietur: melius enim ſibi habitationem eſſe præparatam. Hæc ille ſolebat quidem ludens dicere: attamen oſtendebat admirantibus Perſæ diuitias, iactatamq́; illam felicitatem, ꝙ illius res non tanti eſſent, quanti æſtimarentur. Partim enim ad nihil eſſe utiles, partim autem licere ſimilia & ualde pauperibus facere. Neq; enim ille (ut exiſtimarunt nonnulli inſipientium) nullã gerebat corporis curam. Sed illi quum uiderent eum frigus pati, atq; ſub dio dormire, & ſitire frequenter, putabant nullam valetudinis vitæq́; habere rationem. Ille verò talia patiens, magis q̃ qui ſemper pleni ſunt, magisq́; q̃ qui domi manent, & nunquam frigus neque æſtum experiuntur, & bona ualetudine fruebatur, & viuebat. Præterea iucundius apricabatur in ſole, cibumq; ſumebat iucundius. Maxime vero temporum quoque plus quàm alij mutationibus gaudebat: & nunc quidem delectabatur æſtate ineunte, qñ iam diſcuteretur aer frigidus: neque contriſtabatur ea deſinente, vtpote à feruore liberatus uehementi. Temporibusq́; ſe accommodans, paulatimq́: illis aſſueſcens, abſque moleſtia perueniebat ad alterutram hyperbolem. Supra modũ

Diogenes cur diuerſa loca occupare ſolitus.

Athenarum ambitus.

Babylon.

Diogenis viuendi ratio cuiuſmodi.

autem

autem vel vmbra, vel tegumento rarũ vtebatur, præ occupans opportunitatem. Neq; ſe gerebat quemadmodum alii homines; quibus quia ſemper licet, ignem accendere, copiamq; habent ueſtium, habentq; ædes, ſi vel modicum ſentiant frigus, continuò aerem fugiunt, corporaq; faciunt inutilia & impotentia ad hyemem perferendam: quando aũt æſtate illis licet calore uti abundanti, ædes ſubeunt, bibuntq; vinũ quantum libet: ꝑꝑ hoc ſolis inexperti degunt, inexperti quoq; ſeparatę actionis ſecundũ propriam naturam, aeremq; fugitant, non minus q̃ mulieres, corpora habentes laborum inexpertia, molliaq;, replentes animos crapula atq; obliuione. Vnde etiam machinantur ſibi prauas cauſas, atq; balneas. Hanc ob rem in vna eademq; die, ſæpenumero indigent vento, indigent veſte, indigẽtq; pariter niue atque igni. Et quod omnium eſt abſurdiſſimum, concupiſcunt famem & ſitim. Cumq; ſint libidinoſi, nullam ex uenere capiunt voluptatem, eo ꝙ non expectent naturalem & tempeſtiuum appetitum. Vnde quærunt ingratas & iniucundas voluptates.

Fames opt. obſonium. Ille autem fame & ſiti vtebatur ante cibum ſemper, & exiſtimabat hoc eſſe aptiſſimum & acerrimum obſoniorum. Quapropter iucundius comedit offam, q̃ alii præcioſiſſimos cibos: iucundiuſque bibit fluentem aquam, q̃ alij vinum Thaſium. Deridebat autem eos, qui quum ſitirent, prętetirẽt fontes, quærerentq; vnde omnino emerent Chium, uel Lesbium: & multo hos dicebat eſſe inſipientiores iumentis. Illa.n. nunquam, quum ſitiunt, fontem aut fluentum purum præterire: neque quum eſuriunt, abſtinere à tenerrimis folijs, & herba quæ poſſit nutrire. Domos autem ſe habere dicebat in omnibus ciuitatibus apertas, nempe templa atque gymnaſia. Veſtis autem vna ſufficiebat ei & hyeme & æſtate. Aerem enim facilè ferre poterat, vtpote qui aſſueuiſſet. Pedes autem nunquam velauit. Neque enim aiebat eos eſſe delicatiores oculis & facie. Etenim hæc quum infirmiſſima ſint natura, maximè tamen frigus ſuſtinere, eo quod ſemper nudentur. Neque enim eſſe hominibus poſſibile, ut oculis obligatis incedant, quemadmodum pedibus.

Dicebat autem, diuites ſimiles eſſe nuper natis infantibus: ſemper enim eos indigere faſcijs. Pro quo autem maxima homines habent negocia, pluri-maſq; expendũt pecunias, multæq; vaſtatæ ſunt ciuitates, & cuius gratia multæ gentes miſerabiliter perierunt, illud illi minimo ſumptu & pecunijs conſtabat. Neq;.n. vſquã illi eundũ erat ob rẽ veneream, ſed iocãs dicebat, ubiq; ſibi adeſſe venerem gratis. Et poetas mentiri aduerſus deam, ꝑꝑ ſuam ipſorũ

Venus aurea. intemperantiam, quum auream vocarent. Qm̃ aũt multi hoc nõ credebant, in propatulo ea vtebatur, atq; oĩbus uidentib. dicebatq;: Si homines ita fuiſſent animati, nunquã capta eſſet Troia: neq; Priamus Phrygũ rex, prognatus à Ioue, ſuper Iouis aram eſſet interfectus. Achiuos uero ira uideri inſipiẽtes, ut & mortuos exiſtimarint indigere mulierib. & Polyxenã occiderint ſuper Achillis ſepulchrũ. Dicebat aũt & piſces nõ nihil prudentiores apparere, q̃ homines. Quum.n. illis opus eſt ut ſemen emittant, egredi & affricare ſeſe ad aſpera. Et ſe homines admirari, ꝙ pedem nolint dato argento fricari, neque manum, neq; aliã corporis partẽ, neq; ualde diuites huius expenderent cauſa ne drachmam quidem. Vnam aũt illam corporis partem fricari multis talentis, nonnullos autem & anima ipſa comparare. Dicebat autem iocans, & coitum hunc inuentum eſſe Panos, qñ amatam Echo non potuit comprendere, ſed errauit in montibus noctes ac dies. Tunc Mercurium docuiſſe eum, miſerantem ſcilicet eius deſperationem, ut ſui filii. Qui poſtquam didicit, liberatus eſt ab ea miſeria. Ab illo deinde didiciſſe paſtores, atq; eo uti. Talia in

terdum

terdum dicebat, deridens alios inflatos, fatuoſq; . Maximè autem vitupera-
bat ſophiſtas, qui honeſti uideri vellent, ſeq́; plus alijs, ſcire putarent. Dice-
bat autem, propter molliciem homines miſerius viuere q̃ beſtias. Illas enim *Homines be-*
aqua vti in potum, in cibum autem herba, & multas earum nudas eſſe per an- *ſtijs miſe-*
num, & nunquam ſubire tectum. Igne aũt nihil vtentes partim quidem ſi ne- *rius viuere,*
mo occidat, tantum uiuere tp̃is, quantum natura cuique conſtituit: partim *propter mol*
uerò fortes, beneq; valentes, ſimiliter omnes degere. Nihil aũt prorſus opus *liciem.*
habere medicis, neq; pharmacis. Homines autem ita planè uitę amãtes plu-
rimaq́; ſtudioſe excogitantes pro mortis dilatione, permultos quidem, neq;
ad ſenectutem peruenire: viuere aũt morborum plenos, quos, nec nomina-
re facile: terram autem illis non ſufficere ad præbenda pharmacã, indigere au
tem & ferro & igne, neque tamen eos ſanari poſſe neque à Chirone, neq; ab
Aeſculapio, neq; ab Aeſculapii nepotibus. propterq; ſuam ipſorum prauita-
tem atq; intemperantiã nihil illis prodeſſe, neq; diuinorũ diuinationes, neq;
ſacerdotum purgationes. Conuenire aũt eos in ciuitates, ne qua ab externis
iniuria afficiantur: deinde e regionè ſeſe iniuria inuicem afficere, & peſſima
quæq; operari, quaſi ad hoc ipſum conuenerint. Ea propter putabat & Fa-
bulam dicere, ꝙ Iupiter Prometheum puniret, ob inuentionem & traditionẽ *Promethei*
ignis, ꝙ nempe hic cauſa ſit & occaſio hominib. mollicięi & deliciarum. Neq; *pœna.*
enim Iouem odiſſe homines, neq; illis inuidere quicquam boni. Quum autẽ
quidam diceret, hominem nõ poſſe uiuere ſimiliter ut alia animalia, propter
carnium teneritatem, eoq́; ꝙ nudus ſit, neq; pilis tectus, quemadmodũ mul
tæ beſtiæ, neq; pennis, neq; pellem fortem indutus: ad hæc contradicebat:
Quòd ita teneri eſſent, id propter viuẽdi accidere rationem. fugere enim eos *Hominum*
ferè ſemper à ſole, fugere & à frigore: corporis autem nuditatem nihil adfer *teneritas un*
re moleſtiæ. Monſtrabat autem & ranas, & alia non pauca animalia longè ho *de.*
mine teneriora, longeq; nudiora: & quædam ex his tũ ſuſtinere non ſolum
aerem, verùm et in frigidiſſima aqua viuere poſſe hyeme. Monſtrabat quoq;
ipſorum hominum oculos atq; faciem nihil indigere tegumento. In ſumma
autem, nullo in loco animal naſci, quod non in eo viuere poſſit. Aut quõ cõ
ſeruati eſſent primi illi nati homines, quum neq; ignis vſus eſſet, neq; domo-
rum, neq; veſtimentorum, neq; alius cibi q̃ ſponte nati? Aſtutiam aũt poſte-
riorib. & ꝙ multa inuenerint machinatiq; ſint ad uictum, nihil prorſus cõfer
re. Neq;. n. ad fortitudinẽ, neq; ad iuſticiam homines vti ſapientia, ſed ad uo-
luptatem. Perſequentes igitur ſuauia, ſemper uiuere iniucundius & laborio-
ſius: & volentes uideri prouidentiam gerere ſui ipſorum, peſſimè perire, pp̄
multas curas, multamq́; prouidentiam. Atq; ita Prometheum iuſtè dici alli- *Promethei*
gatum petræ, eiuſq; iecur deuorari ab aquila. Quæcunq; ergo magno conſta *pœna.*
bãt, indigebantq́; negocio atq; miſeria, illa auferebat, utentibuſq́; noxia eſſe
affirmabat. Quæcunq; aũt facile licebat, nulloq́; negocio ſubminiſtrare cor-
pori, & aduerſus hyemem & famem, & ad ſaturandum quemuis corporis ap-
petitum, non prætermittebat illorum quicquã: ſed & locos eligebat ſalubres
potius q̃ inſalubres, & immunitos ũnoquoq; tp̃e. Et ut cibum ſufficientẽ ha
beret, curabat, & veſtem mediocrem. A negocijs vero, & cauſis, contentioni
buſq; & bellis atq; ſeditionib. longè aberat. Et maxime imitabatur deorum *Deorũ vita.*
uitam. Illos enim ſolos ait Homerus facilè viuere: quaſi homines laborioſe &
difficulter viuerent. Similia autem dicebat & beſtias facere. Ciconias enim lo
cis calidis in æſtate relictis, in aerem temperatum ſe conferre, & inibi com-
moratas quantum libuit temporis, deinde agminatim recedere, hyemem fu
gientes.

gientes.Grues autem aduenire ad ſementem, ꝙ hyemem mediocriter ferre
poſſint.& cibi gratia.Ceruos vero,& lepores,frigoris tp̃e in campos & cana
loca ex montib.deſcendere,atq; inibi ſeſe ſubmittere locis mitib.& minime
uentoſis:æſtus autem tempore diſcedere in ſyluas,regioneſq; Boreæ expoſi
tas.Quum videret autem alios homines totius uitæ tp̃e perturbari,omneſq;
ſibi inuicem inſidias ſtruere,ſemperq; in plurimis verſari malis: nunquam
etiam poſſe quieſcere,neque in ſacris menſium ſolennitatibus, neq; quum
inducias pacti ſunt: & hæc uniuerſa ob aliud nihil uel facere uel pati, quàm
ut uiuere poſſint(nam maximè reformidare,ne quando ipſos deficiant,quæ
dicuntur neceſſaria)præterea ſollicitos eſſe,& quærere, ut ſuis liberis multas
Diogenis libertas. relinquāt pecunias: admirabatur ꝙ ipſe nihil tale faceret,ſed ſolus inter oēs
liber eſſet,nemoq; alius intelligeret ſummam ipſius felicitatem. Quare iam
Regis Perſarum miſeria. nolebat cum Perſarū rege comparari:multum enim aiebat intereſſe.Illum
enim eſſe omnium miſerrimum, timentem in tanta auri copia paupertatem,
timentem morbos: nec tamen morbidis abſtinere poſſe, conſternatum ad
mortis memoriam.exiſtimantem omnes ſibi ſtruere inſidias,vſq; ad liberos
& fratres.Propter hæc aūt,neq; veſcentem lætari,ēt ſi ſuauiſſima ſint parata,
neq; bibentem obliuiſci rerum moleſtarum:nullam quoq; diem facilè tran-
ſigere, in qua non uideatur grauiſſima pati. & nunc quidem ſobrium con-
cupiſcere ebrietatem,tanquam ſe ita liberari poſſe à calamitatibus: nūc autē
ebrium putare ſe periiſſe,ut qui impotens ſit ſibi ipſi ſuccurrere:præterea ui
gilantem optare obdormitionem,ut obliuiſcatur timorum: dormientem au
tem ſurgere ocyſſimè,ueluti à ſomnijs pereuntem.Platani uerò aureæ,& ædi
ficiorum Semiramidis,& murorum in Babylone, nullam capere utilitatem.
Et quod præter omnem rationem eſt,timeri ab eo inermes, & credere ſe ar-
matis,& explorare accedentes ne quis habeat ferrum, & in medio eorum ui
uere qui ferrum geſtant,& fugere ab inermibus ad armatos,& ab armatis ſe-
cedere ad inermes,& aduerſus multitudinem cuſtodiri à ſatellitib.aduerſus
autē ſatellites ab eunchis.Non habere autem quo ſe uertat,aut quib. credat,
quo unam diem uiuere queat abſq; timore.Suſpectare cibum & potum, &
prægustatores horum habere, quaſi in uia hoſtiū plena præſcrutatores. Quin
Monarchia. neq; ēt neceſſariis confidere,neq; liberis,neq; vxori. Quumque monarchia
res ſit tam difficilis, atq; infelix,ab ea tamen liberari neq; uelle,neq; poſſe.

Atque omnia quæcunq; hominib.grauia ſunt, conſolationem habere, ꝙ
paulùm fortaſſe ab illis ſint quieturi.nam qui vinctus eſt, ſperat aliqñ ſe libe
ratum iri:& qui exulat patria,poteſt aliqñ redire:& qui ægrotat vſq; ad mor
tem,ſperare poteſt ſanitatem.eum autem liberari non poſſe à negocio,immo
ne optare id quidem.Quicunq; ēt in ægritudine ſunt ob amicum quempiam
mortuum, manifeſte norunt, tp̃s aliqñ dolorem ablaturum: ei aūt ediuerſo,
magis ſemper ſuperuenire mala. & non facile hominem tyrannum ad ſene-
Tyranni ſenectus ut rara, ita grauis. ctutem peruenire.Grauis aūt tyranni eſt ſenectus: non qualis equi,ut aiunt,
Partim.n.ab eo mala ſunt paſſi,& hi quidē plures:partim aūt eum deſpiciunt.
ipſe aūt ſibi corpore ſuppetias ferre non pōt.Omnia quidem dura naturali-
ter magis exterrent expectantes,q̄ contriſtant expertos:ut eſt paupertas,exi
lium,& vincula,ignominiaq;.Mortis aūt ſi quis abſtulerit metum,nihil illi re
linquitur difficile. Non ſolum enim ipſa mors non exhibet moleſtias exper-
Metus, perpetuus monarcharum comes. tis,ſed neque illi amplius contriſtantur.Metus aūt ita difficilis res eſt ut,mul
ti iam opus preoccuparint:hi quidem in naui tempeſtate preſſi,non expecta
uerunt nauis ſubmerſionem,ſed ſemet prius interfecerunt: hi autem ab ho-
ſtibus

ſtibus comprehenſi,licet manifeſte ſcirent ſe nihil grauius paſſuros. Hæc ita difficilis res, ſemper cohabitat monarchis pariter & noctes & dies. Et condemnatis quidem,dies certa pręſtituitur, qua ipſis ſit moriendum:his aũt & hoc incertum,an paulo poſt, an modò : & nullum tempus,q̃uis breuiſſimũ, liberum eſt ab hoc metu:verùm iijs & comedentib.neceſſe eſt timere,diiſque ſacrificantib. Et ſi qñ huiuſmodi homini venit in mentem ludere, & reb. uti vult Venereis, tametſi valde amet,tamen illi mortis incidit memoria, quaſi forſan ab amata periturus: atq; hoc timore ſimul in ſympoſio bibẽs,ſimulq; dormiens in lecto premitur.Itaq; mihi vr̃ tunc gaudere vir tyrannus,qñ occiditur,tanq̃ à maximo libetatus malo. Quod aũt omnium abſurdiſſimũ eſt, alij qui in inſanabilib.ſunt calamitatib.ſciunt nõ multũ rpis illos affligi,quibus non ſit impoſſibile mori:Tyranni aũt,maxima habentes mala,exiſtimant ſe in maximis bonis eſſe,decepti(opinor)in negocio aliorũ hominũ opinione.Et hanc illis Deus ignorantiam coniunxit,ut diu durent pœnas ſufferentes.Vr̃ aũt hominib.bene viuentib.vita eſſe melior,mors aũt acerbior:q vero malè viuũt, vitã difficilius ferre,mortẽ aũt iam præſtolari.Porrò tyrannis hęc vtraque difficiliora q̃ alijs. Viuunt.n.multo iniucundius q̃ qui omnino deſiderant mori:mortem autem ita timent,tanquam ſuauiſſimè degentes in vita.

Tyrannum gaudere cũ occiditur.

Cumq; ita natura comparatum ſit,ut magis delectent ſuauia,ſi fuerint rara:ijs vero qui continue vtuntur,in triſticiam conuertantur:mala aũt grauiora ſint,quæ nunquam recedant:propemodũ ambo tyrannis,& ſuauia & acerba,ſemper adhærent.ut quum contriſtantur,nunq̃ deſinant:quum fruuntur voluptate,nunquam ſentiant.Metuit aũt ſemper fere diuitum potentiam, indigentium aũt diuitiarum cupiditatem. Et ſolis monarchis nemo beneficio affectus habet gratiam:nunq̃ enim putant ſe digna conſecutos . Qui aũt non conſequuntur quæ volunt,omnium maxime oderunt illos. Erſane maxima ille laborat inuidia,qui plurima ẽt iuſtè poſſidet.quare nemo maiore laborat inuidia q̃ tyrannus. Accedit huc, quod illi neceſſe eſt donare his qui circa ipſum ſunt : ſin minus,velocìſs.perditur. Frequenter aũt donare multis,haud facile,niſi ab alijs auferat.Habet aũt & eos à quib.q d abſtulit inimicos,eoſq; qui acceperunt ſuſpectos,ut qui quærant q̃ ocyſſime ab ipſo liberari.Ea quę procul abſunt,ṗp longum interuallum,timet:quæ vero propè, eo ꝙ ipſi ſint propinqua. Et à longinquis ſuſpicatur ſibi inferri bellum, à propinquis autẽ dolum.Et pacem quidẽ exiſtimat infructuoſam,ṗp hominum ocium: bellũ aũt,ꝙ ſubditos neceſſe ſit perturbare exigendis pecuniis,& ad militiam compellendo.Proinde qñ bellum geritur,pacẽ amat:facta aũt pace,ſtatim ſtudioſe apparat bellum.Et nunc quidem quum rerum neceſſariarũ magna præſto eſt copia,multitudinis formidat iniuriam: nunc aũt ſi qua inopia apprehenderit,iram. Arbitratur aũt ſibi neq; peregrinari eſſe tutum,neq; manere,neq; progredi,neq; intus viuere:immò neq; aſcendere ea quæ tuto ẽt aſcenduntur,ſed oĩa eſſe plena inſidiarum atq; doli.Recogitat aũt horũ quiſq;, & tyrannorum mortes & inſidias,atq; diſcrimina quæ vnquam acciderunt. eaq; vniuerſa ſibi imminere exiſtimat,atq; ita metu corripit̃,quaſi oĩbus illis moriens mortib. vnde ſemper circumſpicit atq; circumuertitur, deliberatq; ab omni ſe parte percuſſum iri putans.Idipſum aũt non licet facere, ṗp pudorẽ pariter & timorem.Quanto.n.meticuloſior aut timidior fuerit vir tyrannus, hoc magis illi ſtruunt inſidias,contemnentes eius timiditatẽ. Eſt igitur eius vita eiuſmodi,ut ſi quis compingat aliquem in arctum carcerem,gladiis partim ſupernè dependentibus, partim in gyro fixis,cutemque attingentibus.

Monarchæ et ſemper & omnibus inuiſi.

Tyranni metus atq; animi intemperies.

Tyranni uita qualis.

At

At gladii non ſolum corpori, ſed etiam animæ tyranni infixi ſunt: ut Tan-
Tantalus. talus apud inferos, quem aiunt ſaxum capiti imminens formidare, facilius de
gat. neq; enim Tantalus amplius timet, ne moriatur. Tyranno autē uiuo hoc
accidit, quod illi mortuo dicunt accidere. Quicunq; ergo unius facti ſunt ty
ranni ciuitatis, aut paruæ regionis, iis non licet aufugere ex principatu, atq;
Tyrannus omnibus inuiſus. alibi uſquam refugium habentibus uiuere. Nemo enim uirum tyrannum dili
git, ſed oderunt omnes, ſuſpectumq; habent, & facile tradunt iniuriam paſſis.
Quicunq; autem multis imperant ciuitatib. gentibuſq; atque infinitæ terræ,
quemadmodum rex Perſarum, iis nunquam tantum contingit boni ut mala
ſua intelligant: & tametſi deorum aliquis ab illis auferat ignorantiā non poſ
ſunt tamen effugere. Videtur autem tyrannus nunquam ſecure poſſe uiue-
Tyranno omnia ſuſpecta. re, neq; ſi aheneus aut ferreus fiat: nam ſic quoq; conciſus & conflatus peri-
ret. Si quis ergo cum eo loquitur confidenter, iraſcitur, metuitq; illius loquē
di libertatem: ſin uero obſeruanter & ſubmiſſe, ſuſpectam habet obſeruantiā.
Et à liberis quidem accedentib. ſe putat contumelia affici, ab humiliorib. au
tem decipi. Conuiciis proſciſſus multipliciter contriſtatur, maximè ꝙ quum
ſit tyrannus, male audiat: laudatus autem non lætatur, non enim eos ex ani-
mo putat dicere. Optimæ autem & vtiliſſimæ poſſeſſionis omnium egentiſſi-
mus eſt, nempe beneuolentiæ atq; amicitiæ. Nihil enim boni à quoquā ſpe-
rare poteſt: ſed prius ab altoribus ſæui diligerentur Leones, quàm tyranni à
Diogenis ſecuritas. miniſtris, atq; iis qui eos conueniunt. Ego autem uado quo lubet noctu, uado
& interdiu ſolus: audacter quoq; ſi ſit opus, ꝑ caſtra iturus ſine caduceo, per-
que latrones. Nullus enim mihi eſt inimicus, nulluſque hoſtis eunti. Et ſi de-
ficiat omne aurum, & omne argentum, omneq; æs, nullo ego damno afficiar
uel modice. Et ſi omnes domus cadant à terræ motib. ut quondam in Spar-
ta: & omnes diſpereant oues, ut nemo ueſtem conſequi queat: & non ſolum
Atticam, ſed & Bœotiam & Peloponneſum, & Theſſaliam egeſtas apprehen
dat, quemadmodum iam ante factum aiunt, nihil ego peius, neq; maiori ui-
uam indigentia. Quanto. n. futurus ſim nudior q̃ nunc ſum, quantoq; domò
magis cariturus? Sufficiūt aūt mihi ad alimēta, mala, & miliū, & ordea, & oro
bi, leguminū uiliſſima, & fagus ſub cinere, & corni fructus, quo Homerus ait
Circen Vlyſſis ſocios pauiſſe, à quib. & maximæ beſtię nutritæ conſeruantur.

EVBOICA, AVT VENATOR VII.

ID quod ipſe uidi, non ab aliis accepi, narrabo. Fortaſſis enim
ſenum eſt multa loqui, & nullum facile repudiare inciden-
tem ſermonem. Senibus, autem forſan prope accedunt & cir
culatores, ſeu peregrini.

In cauſa autem eſt, quòd ſenes fere multa ſint paſſi, quo-
rum non ſine iucunditate recordantur. Dicam autem, quib.
hominibus, & qualem uitam uiuentibus, congreſſus ſim in media ferme Græ
cia. Traiiciebam cum quibuſdam piſcatoribus à Chio, extra æſtiuum tempus
in parua prorſus nauicula. Tempeſtate autem exorta, difficulter & uix euaſi-
mus ad caua Euboiæ: ubi nauiculam quidem in aſperū quoddam littus ſub
rupibus eiicientes confregerunt, ipſi autem receſſerunt ad quoſdam purpura
rum piſcatores, qui ſtationem habebant in proximo promontorio illiſque
cooperari cogitabant illic manentes. Derelictus itaque ſolus, ac neſciens in
quam poſſem ſaluus euadere ciuitatem, errabam iuxta mare, ſicubi quoſdam

aut pręternauigantes aut appellantes uiderem, Pręgreſſus autem plurimùm, neminem quidem hominem uidebam. offendo autem ceruum, qui nuper ad modum ex præcipitio ceciderat, iuxta ipſum littus: iamque nerberabatur à fluctib. adhuc ſpirans. Et paulo poſt uiſus mihi ſum audire supernè latratum canum: licet uix id ſane, propter maris ſonum. Procedens autem, & aſcendens admodum ægre in quemdam excelſum locum, & canes uidi, dubitantes & diſcurrentes: à quibus coniiciebam animal coactum deſiluiſſe in præceps: & poſt paululum, uirum uenatorem, quantum ex aſpectu & ueſtitu diuinabam, malis anum, comam habentem nonmale neque illiberaliter retro demiſſam quales ad Troiam ueniſſe ait Homerus Eubœenſes: mordens (opinor) & deridens, quod quum alii Achiui recte eſſent comati, illi ſoli ex parte dimidia tantum comam haberent. Et ille interrogauit me: Nunquid ò hoſpes hac uſquam ceruum fugere animaduetiſti? Et ego: Ille quidem (inquam) iam eſt in fluctib. perductoque ad locum, oſtendi. Extracto igitur ex mari pellem detraxit machera, me adiuuante quantum poteram: & crurum poſtremas detruncatas partes portabat una cum tergore. Hortabatur autem me ut ſequerer ſe, ſimulque ueſcerer de carnib. Eſſe autem non procul habitationem ſuam. Deinde mane (inquit) poſtquam apud nos dormieris, redibis ad mare: in præſentia enim nunc nauigari non poteſt. Et ne ob hanc rem (inquit) timeas. Vellem equidem poſt quinque dies uentum ponere: ſed non facile (inquit) fiet, quando ita conſtringuntur promontoria Eubęæ à nubibus, ut nunc quidem comprehenſa uides. Et ſimul interrogauit me, unde & quomodo illuc appuliſſem, & an non confractum eſſet nauigium. Valde paruum fuit, inquam. traiicientib. quibuſdā piſcatorib. me ſolum adiunxi, feſtinans ob rem quandam. Confractum eſt tamen in terram eiectum. Haud fere aliter poteſt fieri, inquit. Vides enim, quàm ſæua & aſpera ſint inſulæ extrema uerſus mare. Et hæc ſunt (inquit) caua Eubęæ: quo ſi nauis appulerit, haud amplius poterit ſeruari. Rarò ſeruantur ex hominibus aliqui, niſi ualde leues, ut uos, nauigarint. Cęterum ito, & nihil timeas. Nunc enim ex uexatione refouebis teipſum. in craſtinum autem, quatenus fieri poterit, curabimus quo pacto ſeruari poſſis: quandoquidem te ſemel cognouimus. Videris autem mihi urbanorum eſſe quiſpiam. non nauta, neque operarius: ſed infirmitate corporis aliqua laborare uideris, ex gracilitate. Ego uero libenter ſequebar. Neque enim unquam mihi inſidias parari timui, nihil habenti præter uile palliolum. Et ſæpe quidem & aliàs expertus ſum in talib. opportunitatib. utpote in errore continuo, uerùm etiam tunc, paupertatem rem eſſe uere ſacram & tutam: & nemo ferè pauperes iniuria afficit. non magis quàm qui caducea ferunt. Igitur & tunc audacter ſequebar, utpote nihil habens quàm utile palliolum. Erant autem fere quadraginta ſtadia ad uillam. Vt igitur ibamus, narrabat mihi inter eundum ſuas res, & uitam quam uiuebat cum coniuge ſua & liberis. Nos (inquit) duo ſumus, ò hoſpes, in eodem habitantes loco. habemus autem uxores, alter alterius ſorores, & liberos ex illis filios & filias. Viuimus autem ex uenatione plurimum, paululum quid terræ colentes. Prædium enim non eſt noſtrum, neque paternum, nec nos poſſedimus: ſed erant patres noſtri quidem liberi, pauperes autem non minus quàm nos bubulci. paſcentes mercede boues uiri prædiuitis cuiuſdam ex inſula, multa armenta equorum & boum poſſidentis, multoſq; greges, pulchroſq; & multos agros, multaq; alia bona, & uniuerſos hoſce montes. Quo mortuo, & facultatib. eius publicatis, (aiunt autem illum

Caua Eubęæ.

Paupertas res ſacra & tuta.

periſſe propter pecunias.à rege)armentum quidem ſtatim abegerunt ut ma-
ctarent,cumq; armento noſtras quoq; aliquas buculas,& mercedem nobis
nemo reddidit.Tunc ergo neceſſitate cogente, illic remanſimus,ubi habe-
bamus boues:& caulam fecimus ex lignis,non magnam,neque fortem,pro-
pter vitulos,quæ ſufficeret,ut opinor,in illam æſtatem.Hyeme enim in cam
peſtrib. pauimus,paſcua ſufficientia habentes, & multum pabuli repoſitum .
Aeſtate verò armentum propulimus in montes.Maxime autem in hoc loco
ſuam parentes noſtri reſidentiam fecerant.hac de cauſa.Ager ſecretus erat,
& vtrinq; profunda vallis, & vmbroſa: in cuius medio fluuius non aſper,ſed
quem facile poſſent ingredi & boues & uituli. Aqua autem erat copioſa. &
pura,utpote ex fonte propinquo profluens,& uenti æſtate vallem continue
perflabant.Circum vero iacentes ſyluæ molles erant & irriguæ,nullum aſilũ
nutrientes,nullumq; aliud bobus incommodum.Multa autem & pulcherri-
ma prata ſub excelſis & raris arboribus aperiebantur, & omnia plena erant
herbarum virentium per totam æſtatem : ut non eſſet neceſſe multum loci
pererrare, quorum gratia ex more illic armentum locauerant . Atque ita
tunc manſerunt in caſis , donec inuenirent aut mercedem aliquam , aut
opus:alebanturq́ue à paruo valde agello , quem colebant prope ſtatiua. Hic
illis ſuffecit abunde, cum magnam haberent fimi copiam. Quum vero fe-
riati eſſent à bubus, ad venationem ſe uertebant , nunc quidem ipſi ſoli ,
nunc autem cum canibus. Duo enim canes ex ijs qui boues ſequuntur.,
non videntes(vt qui longe aberant)paſtores, reuerſi ſunt ad locum , relin-
quentes armentum. Hi primum quidem eos ſequuti ſunt , tanquam ad
aliud quid : & quum vidiſſent lupos , perſequebantur aliquo vſque , ſues
autem & ceruos nihil curabant. Si quando viderent aliquem hominem
mane uel ſero, conſiſtentes latrabant, & arcebant, quemadmodum ſi ho-
mo aduerſus hominem pugnaret. Guſtato autem ſanguine & ſuum & cer-
uorum, & comeſtis ſæpe carnib. ſero condidicerunt carnibus pro offa gau-
dere. Quibus expleti, alios cibos faſtidiebant. Non eſurientes autem,ma-
gis talibus attendebant, & quodcunque apparuiſſet , ſimiliter perſeque-
bantur.Et odorem aliquo modo atque veſtigia ſentiebant: tandemque eua-
ſerunt pro boum cuſtodibus,eiuſmodi tardi quidam diſcipuli,multoque tar
diores venatores. Hyeme autem adueniente,nullum certum opus illis erat,
neque deſcendebant in ciuitatem,neque in uicum aliquem:ſed obſeptis dili
gentius caſis,cauliſq; denſioribus factis,ita uiuebant, agrumq́ue illum cole-
bant omnem. Venatio autem hyemalis illis erat facilior. veſtigia enim ma-
gis apparebant, utpote humido ſolo impreſſa : & nix valde perſpicua præ-
bet,ut non opus ſit veſtigando magnum laborem ſumere, utpote uia ducen-
te ad ipſas feras, quæ etiam magis tum expectant cunctantes. Licet autem &
lepores & capreas in cubilibus apprehendere. Ita igitur ex illo tempore ibi
manſerunt, nullam aliam ſibi uitam exoptantes: nobiſque coniunxerunt vxo
res,alter alterius filiis,uterque ſuam filiam. Defuncti autem ſunt ambo,anno
fere præterito,(& multos dicebat annos,quibus vixerant)robuſti autem ad-
huc,& iuuenes,& generoſis corporib.Ex matribus autem mea ſola ſupereſt.
Et alter quidẽ noſtrum nunq̃ deſcendit in ciuitatem, annos natus quinqua-
ginta:ego aũt bis dumtaxat. ſemel.quidem adhuc puer, cum patre,qñ adhuc
armentum habebamus.Tandem uenit quidam argentum poſcens , tanq̃ ab
habentib. aliquid,iubenſq; ut ſequeremur ſe in ciuitatem.Nobis aũt nullum
erat argentum,& iuſiurandum,dedi,quòd nullum haberemus:ſin minus,de-

diſſe-

diſſemus utiq;. Hoſpitio autem recepimus eum pro facultatib. præcipue aũt duo ceruina tergora illi dedimus:& ego eum ſecutus ſum in ciuitatem. Dixerat enim, neceſſe eſſe alterutrum uenire,& docere, ut hæ res haberent. Vidi igitur (in ciuitate) ſicut et prius, multas & magnas ædes,& mœnia extra ualida, habitationeſq; excelſas & quadrangulares, in muro nempe turres,& multas naues in portu ſtantes, quemadmodum in lacu ualde quiete. Hoc aũt hic nuſquam eſt, ubi tu appuliſti:& propterea naues pereunt. Hæc ergo uidebã, & interea multam turbam congregatam. atq; immenſum tumultum & clamorem. ut mihi uiderentur pugnam inter ſe conſerere. Duxit me igitur ad quoſdam magiſtratus, dixitq́; ridens: Hic eſt, poſt quem me miſiſtis. Nihil autem habet, præter uillam, caulamq́; ex fortib. admodum lignis. Magiſtratus uero ibant in theatrum, egoq́; cum illis. Theatrum aũt eſt in uallis ſimilitudinem, cauum, non longe utrinq; protenſum, ſed ex dimidietate incuruum: non ita natura factũ, ſed lapidibus exædificatum. Fortaſſis aũt me derides, ꝙ hæc narro tibi bene alioqui ſcienti. Primùm quidem longo tempore alia quædã agebat turba, & clamabant aliqñ quidem manſuete & hilariter oẽs, laudantes quoſdam: aliqñ aũt uehementer, atq; iracunde. Ex hac uero illorum ſæua ira, perterrebantur illi homines, quib. acclamabant, ut illorum quidam circumcurrentes ſupplicarent, quidam ẽt ueſtimenta abijcerent præ timore. Ego ipſe quoq; ſemel propemodum cõcidi præ clamore, tanq̃ tempeſtate ſubita,& tonitru cum impetu & fragore accidente perculſus. Alii uero quidam homines ingreſſi, atq; è medio ſurgentes, ſermonẽ fecerunt ad multitudinem: hi quidem paucis, illi autem plurimis. Et his quidem auſcultabant longum tp̃s, illis aũt iraſcebantur, ſimulac uocem emiſiſſent,& ne mutire quidem permittebant. Poſteaquam uero conſederunt tandem,& ſilentium factum eſt, produxerunt & me. Et dixit quidam: Hic eſt, ò uiri, ex illis qui fruuntur publicis agris multos annos, non ipſe ſolus, uerùm antea ſuus quoque pater,& depaſcunt noſtros montes, uenanturq́;, & uites inſeruerunt, multaſq; conſtruxerunt domos, atq; alia multa habent bona, neq; interim ulli præbent precium illius terræ, neq; gratis acceperũt à populo. Pro qua re enim accepiſſent? Quãquam poſſideant autem noſtra,& diuites facti ſint, neque onera tamen publica unquam ſubierunt ulla, neq; aliquam partem fructuum & redituum ſoluerunt: ſed immunes,& ab onerib. publicis liberi degunt, tanq̃ benefactores ciuitatis. Puto aũt (inquit) eos neq; unquam huc ueniſſe. Et ego abnui. Turba autem, ut uidit, riſit. Ille uero iratus eſt propter riſum, meque conuiciis impetebat. Deinde conuerſus: Si igitur (inquit) hæc ita placent, non prohibere poterimus nos, communia diripientes, partim ciuitatis pecunias, quemadmodum urbi gratia nunc faciunt quidam, partim eos qui regionem abſq; fauore ueſtro depaſcunt, ſi permiſeritis iſtis beſtiis poſſidere gratis, pluſquam mille iugera optimæ terrę, unde uobis uiritim licet tres ſemodios Atticos frumenti accipere. Quibus ego auditis, riſi quantum maxime potui. Multitudo autem non ridebat, ut prius, ſed tumultuabatur. At ille rhetor indignabatur, meque acribus intuitus oculis, dixit: Videtis ne ironiam & contumeliam iſtius piaculi, quàm audacter derideat? quem oporteret fere hinc (in carcerem) abduci, pariterque eius participem. Audio enim eſſe duos præcipuos, qui apprehenderunt omnem propè montanam regionem. Arbitror autem eos neque à naufragis abſtinere, qui interdum illac eijciuntur, quum prope ſupra Caphareidas petras habitent. Vnde enim tam precioſos agros, *Caphareides petræ.* immo magis totos uicos cõpararunt,& tantam pecorũ multitudinem,& iu

ga, & mancipia? Et uos fortaſſe aſpicitis eius tunicam, quòd ſit vilis, & pellem, qua veſtitus huc venit, ut vos decipiat, quaſi mendicus videlicet, & nihil habens. Ego quidem eo aſpectò, ferè extimui, tãquam uiderem Nauplion à Capharco venientem. Quippe & eum puto ignes à promontoriis oſtendere nauigantibus ut in ſaxa illa eijciantur. Hæc illo, atque alia multa dicente, turba quidem exaſperabatur: ego autem hæſitabam, timebamq; ne quid mihi mali facerent. Progreſſus autem alius quidam, uir humanus, ut apparebat & ex ſermonibus quos dixit, & ex habitu: primùm quidem rogabat multitudinem, ut tacerent. Et tacuerunt. Deinde dixit manſueta uoce, quòd nullam facerent iniuriam qui ocioſam regionem colerent & exercerent, verùm econtrario laude eſſent digni. Et non oportere, ædificantibus & plantantibus publicam terram iraſci, ſed ijs qui corrumpunt. Quoniam & nunc (inquit) ò viri, propemodum duæ noſtræ regionis partes deſertæ ſunt, propter incuriam & negligentiam. Et ego multa iugera poſſideo, ſicut alius (puto) quiſpiam, non ſolum in montibus, ſed etiam in campeſtribus: quæ ſi quis vellet colere, non ſolum gratis darem, verùm etiam inſuper argentum illi libentur exolucrem. Manifeſtum enim, quòd mihi inde pluris fierent. Simul quoque iucundum eſt ſpectaculum, regio inhabitata & exculta: deſerta autem, non ſolum inutilis res eſt poſſidentibus, verùm, etiam miſerabilis oppido, & infelicitatis cuiuſdam dominos accuſat. Quare mihi videtur, uos alios magis adhortari debere, quoſcunque poſſetis ex ciuibus, ut acceptam publicam terram colerent: & eos quidem qui facultates haberent maiorem: pauperes autem, quantam quiſq; poſſet colere: ut uobis & regio non eſſet ocioſa, & ciues cultores à duobus maximis liberarentur malis, ſegnicie & paupertate. Et decem quidem annos gratis habeant: poſt hoc tempus autem, conſtitutam modicam partem præbeant de fructibus, de pecoribus autem nihil. Si quis uero peregrinus coluerit, quinque annos: & hi nihil ſoluant, tandem autem duplum illius quod ciues. Quicunque autem peregrinorum excoluerit ducenta iugera, in ciuium numerum recipiatur, ut quàm plurimi ad colendum inuitentur. Quoniam nunc ea quæ ante portas ſunt, agreſtia prorſus & turpia ualde ſunt, quemadmodum in profundiſſima ſolitudine, non ut ſuburbio ciuitatis: ea autem quæ ſunt intra muros, plurima ſeminantur & depaſcuntur. Proinde admiratione digni ſunt rhetores, quòd eos qui in Caphareo, in extremis Euboiæ locis, terram colunt, calumnientur: qui autem gymnaſium colunt & forum depaſcunt, nihil mali arbitrentur facere. Aſpicite enim ipſi quæſo, quod gymnaſium iam uobis aruum fecerint, ita ut Hercules & aliæ ſtatuæ plurimæ tam deorum quàm Heroum à meſſe abſcondantur: quodque quotidie rhetoris huius oues mane irrumpant in forum, & paſcant circa curiam & palatium, ita ut hoſpites qui primùm huc peregrinantur, partim quidem ciuitatem derideant, partim miſerentur. Rurſum igitur his auditis, iraſcebantur aduerſus illum, & tumultuabantur. Et licet (inquit) hæc faciat, miſeros tamen plebeios ducendos putat eſſe, ut uidelicet nemo operetur in poſterum, ſed qui foris ſunt latrocinentur: qui autem in ciuitate, furtis dent operam. Mihi ego (inquit) videtur, hos ita ſinere eſſe in his quæ ipſi fecerunt, in poſterum ſoluturos quo mediocre fuerit. Redituum autem antè perceptorum illis veniam eſſe dandam, quòd deſertam & inutilem terram proſcindentes, cultam reddiderint. Si uero agrorum precium ſoluere uoluerint, minoris illis uendendos quàm aliis. Hæc eo dicente, rurſum denuo ille contradicebat, ſeque mutuo conuiciis inceſſebant

bant plurimum. Demum & me iuſſerunt dicere, quicquid vellem. Et quid mihi (inquam) dicendum eſt? Ad ea reſponde quę dicta ſunt: dixit vnus ex ſedentibus. Dico igitur (inquam) nihil eſſe verum eorum quæ dixit. Equidem ò viri, inſomnia mihi videre viſus ſum (inquam) quum ille de agris & vicis & ſimilib. blateraret. Nos enim neq; uicum habemus, neque equos, neq; aſinos, neq; boues. Vtinam autem verum eſſet, habere nos quæcunq; ille dixit, bona: dediſſemus vtiq; & vobis, atque nos in diuitum numero eſſemus. Et ſane ea quæ nunc habemus, ſufficiunt nobis, ex quib. ſi quid vultis accipite: & ſi omnia volueritis, nos alia poſſidebimus. Ob hunc ſermonem laudauerunt me. Deinde interrogauit me magiſtratus, quid nam poſſemus populo dare? Et ego: Quatuor (inquam) cernina tergora valde pulchra. Multi hic ex illis riſerunt, magiſtratus autem indignatus eſt aduerſum me. Nam vrſina (inquã) ſunt aſpera, & hircina non tanti quanti ceruina: alia uero ſunt partim vetuſta, partim parua. ſi autem vultis, & illa accipite. Rurſus ergo indignatus eſt (magiſtratus) dixitque me omnino eſſe agreſtem. Et ego rurſum: Nunquid & tu (inquam) de agris dicis? Non audis quòd agros non habemus? Ille autem interrogauit me, an vterq; talentum Atticum vellemus dare. Ego vero dixi, Non. Minimè enim tantum nobis eſt carnium: quas autem habemus, dabimus. Sunt quædam paucæ in ſale, aliæ autem ſuſpenſæ in fumum aridæ, non multo illis peiores pernæ ſuillæ, & ceruinæ, & aliæ nobiles carnes. Hic tumultuabantur, mentirique me dicebant. Magiſtratus autem interrogauit me, an frumentum haberemus. & quantum? Dixi igitur, id quod aderat, uerè: Duos (inquam) modios tritici, & quatuor hordei, & totidem milij, fabarum autem ſemiſextarium: non enim bene prouenerunt hoc anno. Triticum ergo & hordeum (inquam) uos accipite, milium uero nobis relinquite. Quod ſi milio indigetis, & illud accipite. Non etiam facitis uinum? alius quidã interrogauit. Facimus, inquam. Si igitur veſtrùm aliquis ad nos peruenerit, dabimus: at veniens ſecum vtrum adferat, nos enim non habemus. Quot autem ſunt uobis uites? Duæ (inquam) ante fores, extra caulas autem viginti: & tranſfluuium, quas nuper plantauimus, aliæ totidem. Sunt autem valde generoſæ, & vuas magnas ferunt, quod tranſeuntes ſentiunt, ſi contrectent eas. Ne autem negocium uobis creetis ſingula interrogantes, dicam & alia quæ habemus: Octo capras, bouem mutilam, uitulumq; ex ea valde elegantem, falces quatuor, ligones quatuor, lances tres, machæram uterque noſtrum habet ad feras. Fictilia autem vaſa quid opus eſt dicere? Et ſunt vxores nobis, & ex his liberi. Habitamus autem in duabus pulchris caſis: & tertiam habemus, ubi victualia iacent, & tergora. Immo per Iouem, (inquit Rhetor) ubi fortaſſis & argentum defoditis. Ergo (inquam) veni, & refode, ò ſtulte. Quis enim defodiat argentum? neque enim vtique naſcitur. Hic omnes riſerunt, illum (ut mihi videbatur) deridentes. Hæc (inquam) ſunt nobis. quæ ſi omnia vultis, nos voluntarie uobis donabimus: & non opus eſt, ut nobis quidquam ui auferatur, tumquam ab alienis aut prauis. quandoquidem & ciues huius ciuitatis ſumus, ut ego ex patre audiui. Atque is aliquando huc veniens, ſuperuenit diſtributioni argenti, & ipſe quoque accepit inter alios ciues. Proinde educamus veſtros ciues, noſtros liberos. Et ſi quando indigueritis, vobis auxilium ferent aduerſus latrones, aut hoſtes. Nunc quidem pax eſt: ſi quando autem talis acciderit occaſio, optabitis multos nobis eſſe ſimiles. Neque enim iſtum rhetorem tunc pro vobis pugnaturum exiſtimetis: niſi ſi quid conuiciis poterit, ut ſolent mulier

Rhetorũ pugnam conuicys cõſtare.

culæ. De carnib. & tergoribus, ſi feram cæperimus, partem uobis dabimus
modo mittite qui accipiat. Si autem iuſſeritis diruere caſas, ſi quid officiunt,
diruemus: verùm ita, ut detis nobis hic domum. qũo enim aliter hyemẽ ſuffer
re poſſemus? Sunt uobis multæ ædes intra mœnia, in quib. nemo habitat: ea-
rum nobis vnæ ſufficient. Quòd vero hic non viuimus, neq; in tot hominum
anguſtiis eodẽ in loco verſantium & nos moleſti ſumus, non ſanè propterea
in exilium mitti digni ſumus. Quod autem auſus eſt dicere de naufragis, rem
tam impiam & prauam, (hoc fere oblitus ſum dicere, quod præ omnib. mihi
dicendum erat) quis vnquam de nobis credat? Præter pietatem enim qua præ
diti ſumus, ẽt impoſſibile eſt, inde uel hoc accipere, ubi ẽt ex lignis nihil præ-
ter cinerem videre licet, ſic ualde parua eijciuntur. Et eſt vnum illud litus
inacceſſum præ omnib. Et lates ſemel aliqñ æſtu vidi eiectos, eoſq; ſuffixi in
ſacram quercum, quæ prope mare eſt. Nunquam enim mihi obtingat, ò Iupi
ter, accipere & facere tale lucrum, ex hominum infortuniis: neq; etiam vnq̃
ne tantum quidem inde commodi percepi. Quin potius ſæpe miſertus ſum
naufragorum ad me venientium, & ſub caſam meam recepi, & dedi quod ede
rent & biberent: & ſi qua alia in re potui, opem tuli, comitatuſq; eos ſum ad
habitata loca. At quis nunc ex illis hominib. mihi præbeat teſtimonium? At-
qui neque illud ſanè feci teſtimonii aut gratiæ cauſa: neque enim, vnde tandẽ
illi erant ſciebam. Abſit enim, ut ueſtrum aliquis in talem infelicitatem in-
cidat. Hæc me dicente, exurgit quidam ex mediis: & ego apud meipſum co-
gitabam, etiam illum aduerſus me forſan eſſe mentiturum. Ille vero dixit:
Ego hunc iam olim noſcitans, dubitabam: tamen quoniam iam ſatis eum ma
nifeſte noui, graue mihi uidetur, immo magis impium, non ea dicere quæ
ſcio, neque ſermone referre gratiam, quum re maximis affectus ſim benefi-
cijs. Sum autem (inquit) ciuis, uti ſcitis, (& ſimul ſuum monſtrabat patrem
ſedentem, qui & ſurrexit) nauigabamus autem iam tertium annum in Soclei
naue. Nauique fracta ad Caphareum, ualde pauci quidam ex multis ſeruati
ſumus. Purpurarum quidem captores perierunt. Habebant enim illorũ qui-
dam argentum in marſupiis. Nos autem omnino nudi eiecti, ſemita quadam
ibamus. ſperantes nos tectum aliquod paſtorum aut bubulcorum inuentu-
ros. Eramus autem in periculo, ne fame & ſiti periremus. Et vix tandem ve-
nimus ad caſas quaſdam, & ſtantes inclamauimus. Egreſſus autem iſte, ducit
nos intrò: & accendit ignem, non plurimum principio, ſed paulatim maio-
rem. & alterum quidem ipſe, alterum autem vxor adipe attriuit. nullum enim
illis erat oleum: demum aqua nos perfudit calida, donec propemodum mor
tuos reduxit in vitam. Deinde feſſum ducentes, & amicientes nos iis quæ ha
bebant, appoſuerunt nobis ad edendum triticeos panes, ipſi autem milium
coctum edebant: dederunt & vinum nobis ad bibendum, quum ipſi aquam
biberent. ceruinaſque carnes dederunt multas, partim aſſas, partim elixas. Po
ſtridie abire volentes retinuerunt tres dies. Deinde cõduxerunt nos in cam-
pum, & abeuntib. carnes dederunt, & pulchrum admodum vtrique tergus.
Videns autem iſte me adbuc ex afflictione male affectum, induxit me tuni-
cam, quam filiæ detraxerat. Quæ quidem aliam vilem inducit veſtem. Illam
autem, poſtquam in uicum peruenimus, illi reddidi. Ita nos ab iſto maxime
ſecundum deos ſeruati ſumus. Hæc illo dicente, populus libenter audiuit, lau
dabant que me. Et ego poſtquam rediſſem in memoriam: Salue (inquam) So
trades: & accedens oſculabar eum, & ſocium. Populus autem ualde riſit, ꝙ eos
eſſem oſculatus. Tunc didici, ꝙ in ciuitatib. ſe mutuo non oſcularentur. Pro-
dicens

diens autem in medium ille humanus, qui initio pro me dixerat: Mihi (inquit) ò viri, uidetur, hunc uocandum eſſe in Prytannium, ut hoſpitalitatem illi exhibeamus. Non enim, ſiquidem in bello aliquem ciuium ſeruaſſet, ſcuto protegens, magna & multa dona conſecutus eſſet: nunc autem quum duos ſeruarit ciues, fortaſſis & alios qui non adſunt, nullo dignus eſt honore? Pro tunica autem, quam ciui dedit periclitanti, ſpoliata filia, reddat illi ciuitas tunicam & pallium, ut & alij exhortentur ad iuſticiam, & mutua auxilia. Decet nendum quoque, ut regionis illius fructus percipiant & ipſi & liberi, & nemo illis ſit moleſtus. Dandas inſuper iſti centum drachmas, ad augendam ſupellectilem. Argentum autem hoc pro ciuitate, ego ex meo do. Hoc quidem recuſatum eſt: alia autem facta ſunt, ut dixit. Et confeſtim allatæ ſunt in theatrum veſtes, & argentum. Ego uero nolui accipere. At dicebant: Non potes cęnare amictus tergore. Proinde (inquam) hodie manebo incęnatus. Attamen induerunt me tunicam, & iniecerunt mihi pallium. Ego autē ſuper hæc uolebam tergus inijcere: quod illi non permiſerunt. Argentum autem nolui accipere vllo modo: ſed deieraui, me non accepturum. Si uerò quæritis (inquam) qui uelit accipere, date rhetori iſti, ut illud defodiat. Scit enim haud dubium. Ex illo autem deinde nemo nobis fuit moleſtus. Quum hanc propè narrationem abſoluiſſet, eramus apud caſas. Et ego ridens dixi: At uero vnum abſcondiſti ciuibus, poſſeſſionem nempe pulcherrimam. Quodnam iſtud? inquit. Hunc hortum (inquam) valde elegantem, multa olera, multaſque arbores habentem. Tunc non erat (inquit) ſed poſtea fecimus. Ingreſſi igitur conuiuabamur reliquam diei partem, nos quidem accumbentes ſuper folijs & tergoribus in excelſo lecto, vxor autem iuxta uirum ſedens. Filia uero iam nubilis miniſtrabat, & infundebat ad bibendum nigrum uinum ſuaue. Pueri autem carnes apparabant, appoſitiſque illis ſimul cęnabant. Vt ego beatos dixerim illos homines, putarimque beatius longe viuere quàm omnes quos noſſem. Atqui & diuitum domos & menſas noueram, non ſolum plebeiorum, verùm etiam ſatrapatum & regum: qui maxime mihi ſunt niſi aliquando etiam prius miſeri: magis autem tunc, videnti eorum hominum paupertatem ſimul & libertatem, & quod nihil illis deeſſet, neque quod ad bibendi & veſcendi uoluptatem attinet, ſed etiam in his propemodum alios ſuperarent. Porro, quum iam ſaturi eſſemus, uenit & ille alter. Comitabatur autem eum filius, adoleſcentulus non illiberalis, ferens leporem. qui quum ingreſſus eſſet, erubuit. Interea autem dum pater eius nos ſalutaret, ipſe oſculatus eſt puellam, & leporem illi dedit. Puella quidem ceſſauit miniſtrare, & iuxta matrem aſſedit: adoleſcens autem pro illa miniſtrabat. Et ego hoſpitem interrogaui: Hæccine (inquam) eſt, cuius tunicam detractam naufrago dediſti? Et ille ridens: Non (inquit) ſed illa iampridem uiro nupſit, & liberos iam grandes habet. Nupſit autem uiro diuiti in uicum. Ergo (inquam) ſuppeditant uobis, ſi qua re egetis? Nulla re (inquit mulier) nos indigemus. Illi autem accipiunt, & quando quis quid venatu cæpit, & poma & olera, nullus hortus eſt apud eos. Triticum accepimus ad ſementem; & reddidimus illis ſtatim à meſſe. Quid igitur (inquam) an non & hanc cogitatis diuiti dare, ut uobis triticum commodare poſſit? Hic ambo erubuerunt, & puella & adoleſcens. At puellæ pater dixit. Pauperem uirum accipiet, ſimilem nobis venatorem, Et ſubridens, reſpexit ad iuuenem. Et ego: Quid igitur obſtat, quo minus iam detis? An oportet eum alicunde ex vico huc accedere? Videor mihi

videre

uidere(inquit)non longe eum hinc abeſſe,ſed hic intus. Et faciemus ſane nuptias,bona ad hoc electa die.Et ego, Quomodo(inquam) iudicatis bonam diem? Et ille: Quando luna non parua eſt: oportet autem & aerem eſſe purum,& ſerenitatem claram.Et ego: Etiam ne reuera bonus venator eſt(inquam)? Sum equidem(inquit iuuenis)& ceruum opprimo,& vrgeo.Videbis autem cras,ſi volueris,ò hoſpes. Et leporem hunc tu(inquam)cepiſti? Ego prorſus(inq.t ridens)funiculo cæpi noctu.Erat enim ſerenitas valde pulchra, & luna tantæ magnitudinis,quantæ nunquam fuit. Hic riſerunt ambo,non ſolum puellæ,ſed & adoleſcentis pater. Ille autem pudore ſuffuſus eſt, & tacuit. Dicit igitur puellæ pater: Ego ſane(inquit)ò fili,non differo: ſed pater tuus expectat,donec aliquò profectus victimam emat.Oportet enim dijs ſacrificare.Dicit adhæc iunior frater puellæ:Atqui victimā iampridem hic cōparauit,& intus eſt,& alitur poſt caſam ualde elegans. Interrogabant ergo illum,Vere ne ita eſt?Et ille affirmauit.Et vnde ea tibi? dixerunt.Quando ſuem (inquit)cæpimus illam,quæ catulos habebat. Et alii quidem effugerunt,uelociores enim erant leporibus.Vnum autem ego lapide iaciens nactus ſum, quem permutaui in vico,& accepi pro eo ſcrofam,& nutriui,facta retro hara.Hoc igitur(inquit mater)tu riſiſti, quando admirarer ſuem audiens grunnientem,& quòd ordeum ita abſumeres. Euboicæ enim(inquit)non aptæ erant ad ſaginandum,niſi glandes uellent edere. Sed ſi eam videre vultis, ibo,eamque adducam.Et illi iuſſerunt.Abierunt igitur & ille & pueri præſentes illic,ad curſum alacres.Interea virgo ſurgens, ex alia caſa attulit cucumulas diſſectas,& meſpila,& mala hyberna,& generoſæ vuæ racemos vigentes: & poſuit ſuper menſam,foliis prius abſterſam à carnibus, ſubſtrataque pura filice. Venerunt autem & pueri ſuem ducentes, cum riſu & ioco. Sequebatur & mater adoleſcentis, duoque fratres adhuc pueri, ferebantque puros panes, & oua elixa in ligneis ſcutellis,& cicera arida.Et mulier quidem fratre & filia & nepte conſalutatis,aſſedit iuxta ſuum uirum, dixitque: Ecce victima,quam hic iam diu aluit ad nuptias, quin & alia quæ noſtra fert facultas ſunt in promptu:& farina tam triticea quàm ordeacea facta eſt.uno duntaxat uillo fortaſſe indigebimus. Et hoc ſane non difficile eſt ex uico accipere.Aſtabat autem prope eam ipſe(adoleſcens) affinem aſpiciens.At hic ſubridens:Hic eſt(inquit)qui abſtinet:fortaſſis enim adhuc amplius vult ſaginare ſuem.Et adoleſcens: Ea quidem(inquit)præ pinguedine dirumpetur. Et ego uolens ei auxilium ferre: Vide(inquam)ne dum ſaginatur ſus, hic uobis macer fiat.Et mater:Verum(inquit)hoſpes dicit,quoniam & nunc macrior ſeipſo factus eſt: & paulo ante ſenſi eum noctu vigilantem, & egredientem extra caſam. Canes(inquit)latrabant,& exiui uiſum quid eſſet. Non tu ſane (inquit)ſed deambulas mœrens. Ne ergo diutius ſinamus eum ægritudinē affici:& amplexa matrem puellæ, oſculata eſt. Illa autem ad maritum ſuum: Faciamus(inquit)ut uolunt. Et ita decretum eſt,dixeruntque: Ad diem tertiam faciamus nuptias. Obſecraruntque me ut remanerem, vſque ad illam diem. Remanſique non illibenter,conſiderans pariter diuitum negocia,qualia eſſent cùm aliis in rebus tum etiam circa nuptias: quot opus ſit pronubis patri,& inquiſitionibus facultatum & generis,quot donationibus & dotibus, & promiſſionibus & fallaciis, pactis & chirographis, denique ſæpe intercedunt inter eos & in ipſis nuptiis conuicia & inimicitiæ. Quocirca omnem ego hanc orationem recitaui non temere, neque ut fortaſſe uiderer quibuſdam nugari uelle: ſed ut eius (quod

prin-

principiò dixit (uitæ, & pauperum conuerſationis ſpecimen proponerem' quod ipſe noſſem: quò illud, quicunq; uellet, ſpectare poſſet, ex ſermonibus & operibus, mutuaq; rerum communione. Nam tametſi diuitibus inferiores ſint propter paupertatem, in eo quod ad eleganter uiuendum attinet, natura tamen et alijs omnibus in rebus ſunt ſuperiores. Atque etiam id quod ſcripſit Euripides, conſiderans, nempe an reuera illis obſtaret paupertas, quo minus hoſpitibus inſeruiant, atque neque ſub tectum recipere queant, aut ulla in re quenquam adiuuare egentem: nuſquam inuenio rem illis ita habere circa hoſpitalitatem. Quippe inuenio, quòd & ignem accendant promptius quàm diuites, uiamque ducant, monſtrentq; abſq; excuſatione: quandoquidem & hæc ſibi diues pudori eſſe duceret. Perſæpe quoque communicant ea quæ habent, alacrius. Neque enim quiſquam ex illis (diuitibus) dabit naufrago ſuæ uxoris purpuram, neq; filiæ: multoq; minus ſuam ipſius ueſtem, lænarum aliquam, aut tunicarum, quarum illis copia eſt: immò neq; ullius ſerui palliolum. Manifeſtat autem & hoc Homerus. Eumæum enim ſcripſit, ſeruum & pauperem, qui tamen Vlyſſem bene acceperit & cibo & cubili. Proci autem, ob diuitias & ſuperbiam, haudquaquam illi communicabant facilè, neq; ex alienis. Quare & ipſum deſcribit dicentē ad Antinoum, exprobrantemq; illiberalitatem:

Venatorum paupertas diuitum ſplendore liberalior.

Hoſpitalitas

Eumæus. Homericus.

Antinous. Iliad. ρ.

Mendico non tu hercle dares linx iſſe ſalillum,
Aedibus ex proprijs: ita quando aliena negaſti
Impertire alimenta mihi, quæ multa ſuperſunt,

Eſto autem, ut hi tales ſint, propter aliam prauitatem: ſed ne Penelopen quidem, tametſi benignam, & ualde iucundè cum illo ſermocinantem, deque uiro interrogantem, neque hanc ait palliolum illi dediſſe, nudo aſſidenti: uerùm dũtaxat promiſiſſe, ſi quidem uerè dixiſſe inueniretur de Vlyſſe, quòd in eodem menſe eſſet uenturus. Et poſtea, quando arcum popoſcit, procis non ualentibus eum intendere, indignantibusq; illi quòd uellet cum ipſis ſuſcipere certamen de uirtute, rogauit ea ut illi daretur: neque enim & illum nuptiarum gratia certaturum, ſed ſi intendiſſet & iaculatus eſſet per ſecures, promittit ſe illi daturā tunicam & pallium, & calceos. Vt nempe oportuerit eum intendere prius Euryti arcum, atq; tot iuuenibus inimicum fieri forſan autem & perire ab illis extemplò, quàm nanciſceretur pallium & calceos: aut Vlyſſem, qui uiginti annis nuſquam apparuiſſet, certo demonſtrare uenturum, & hoc in certis diebus: ſin minus, in illis laceris abire ueſtimentis. Hæc ille, de modeſta & bona Icarij filia & regina narrat. Ferè autem & Telemachus ſimilia de eo dicit ad ſubulcum, iubens eum mittere in ciuitatē quamprimum, ut in ea mendicer, & non plures alere dies apud ſtabula. Nam tametſi illi hæc fecerint ex compoſito, tamen ſubulcos rem atque illam nõ admiratur inhumanitatem, quod uidelicet iam in cõſuetudinem ueniſſet ita attente & illiberaliter agere cum pauperibus hoſpitibus: ſolos autem diuites ſuſcipere benignè donis muneribusq; hoſpitalibus, à quibus nempe & ipſi ſperabant ſe paria percepturos. Qualiter fermè ſe habent & in præſentia, quæ de humanitate inſtitutisq; feruntur. Quæ enim nunc uidentur beneuolentiæ eſſe, & gratiæ, ſi quis rectè inſpiciat, nihil differunt à cõuiuijs, in quæ quiſq; ſuum adfert cibum neque a datis pecunijs pro magna uſura. Et hæc adeo frequenter fiunt, ut in his (per Iouē) longe nunc uincamus ſuperiores, quemadmodum & in alia uniuerſa malicia. Poſſem uero & de Phæacibus dicere, deq; illorum humanitate, ſi cui illi uidentur nõ illiberaliter, neq; aliter ac di-

Penelope.

Telemachus

Phæaces.

ac diuites decet, tractaſſe Vlyſſem. quo maxime conſilio, & quib. ex cauſis ad
ducti ſint large atque magnifice donare. Sed multo plura q̃ par eſt nunc de

Diuites plerumque ſordidi & illiberales.

his dicta ſunt. Manifeſtum vero eſt. ꝙ diuitiæ nihil magni conferunt poſſeſſo
rib. ad hoc vt ſint liberaliores erga hoſpites, aut alios: ſed e regione, ſordidos
parcoſq; plurimùm, magiſq; q̃ paupertas reddere ſolent. Neq; enim, ſi quis
forſan diuitum vnus ex decem millibus largus & magnanimus inueniatur,
id ſatis oſtendit, nõ multos circa iſta peiores eſſe q̃ pauperes. Vir autem pau-
per non vicioſa præditus natura, contentus eſt præſentibus: atque mediocri
correptum infirmitate (tali videlicet accidente morbo, quales accidere ſo-
lent non ocioſis, neq; ſemper plenis) refouere poteſt, & venientib. hoſpitib.
dare grata munera, ac ſuſpicione carentia, qua ab inuitis data ſint, & cum tri
ſticia. Non fortaſſe argenteos crateras, aut varias veſtes, aut quadrigas, aut
Helenæ & Menelai dona Telemacho data. Neq; enim eiuſmodi (ut ueri ſimi
le eſt) hoſpites ſuſcipere poſſet, nempe ſatrapas aut reges, niſi prorſus ſint tẽ-
perantes & boni: quib. nihil ſit ingratum, quod cum amicitia fiat. Superbos
autem & tyrannicos non (opinor) ſufficienter colere poſſet hoſpites, neque
fortaſſe ſibi cuperet talium hoſpitum aduentum, amicitiamque.

Menelai hoſpitalitas.

Neque enim Menelao certe bene ceſſit, ꝙ potuit ſuſcipere ditiſſimum ex
Aſia hoſpitem alius uero nullus in Sparta tantarum erat facultatum, ut ſuſci-
peret Priami regis filium. Proinde euacuata eius domo, & cum pecuniis etiã
vxore accepta, filiaq;, quod ad matrem attinet, pupilla relicta, receſſit domũ
nauigans. Et poſt hæc Menelaus diu vndiquaq; per Græciam volutatus eſt,
deplorãs ſuas miſerias, obſecrans unumquemq; regum ut ferrent auxilium.
Coactuſq; eſt & fratri ſupplicare, ut filiam traderet occidendam in Aulide.
Decem autem annos exegit bellum gerens in Troia rurſus illic adulans du-
ctorib. exercitus tam ipſe q̃ frater ſin minus feciſſet iraſcebantur, minaban-
turq́; perſæpe domum ſe nauigaturos: multoſq; labores immenſaq́; pericula
ſuſtinens, tandem errabat, neque poterat per mille mala domum redire. Er-
gone valde admirandus eſt ob diuitias? & poeta credendus reuera dignus
laude, qui maximum illius bonum fuiſſe inquit, ꝙ hoſpitib. etiam valde deli-
catis ſuam in domum venientib. hoſpitium præbere potuerit, muneraq́; da-
re hoſpitalia, quib. maxime lętarentur? Dicimus aũt hæc recordantes poeta-
rum, non ut cum illis ſuſcipiamus certamen, neq; ut ob gloriam inuideamus,
quæ illis propter poemata & ſapientiam obtigit. Non horum gratia nitimur
eos redarguere: verùm apud eos maxime putamus inueniri poſſe vulgi ſentẽ-
tiam, quid nempe vulgo videatur de diuitiis, aliiſq; quæ admirantur morta-
les. Et ſane maximum ſibi putat euenire bonum, ſi quid talium nanciſcãtur
Manifeſtum enim, quod ſi non poema cum ipſis concordaret, neque eadem.
cum ipſis ſentiret, nunquam ita dilexiſſent, neq; laudaſſent tanquam ſapien-
tes & bonos viros, & uera dicentes. Quia igitur non licet unumquemque ex
multitudine ſumptum redarguere, neq; omnes interrogare ſingulatim. Cur
tu ò homo, ita uehemẽter metuis paupertatem, & diuitias maximi facis? Aut
quid magni te lucraturũ ſperas, etiam ſi diues effectus fueris, aut per Iouem,
mercator, aut rex? Immenſum enim tale eſſet negocium, & effectu carens. Pro

Poetæ vulgi prophetæ, et aduocati.

inde ita neceſſario ad eorum prophetas & aduocatos poetas imus, tanquam
illic inuenturi manifeſtas, metriſque incluſas uulgi opiniones. Et certè non
mihi prorſus uidere uideor, nos fruſtrari ſpe. Et quod nos in præſentia fa-
cimus, conſuetum iam eſt & ſapientioribus: quando his ipſis pauperibus
contradixit ſummus quidam Philoſophorum, quem nemo (ut mihi ui-
detur)

detur) vnquam diceret, contentionis gratia & his contradixiſſe,& illis, quæ
à Sophocle aduerſus diuitias dicta ſunt: illis quidem breuib. Sophocli autẽ
plurib. quanquam non longis, ut nos in præſentia, utpote non quantum ſum
ma facultate potuiſſet, diſſerens, ſed libros ſcribens. De agricolarum igitur at
que venatorum paſtorumq́; uita hæc, longiorem fortaſſe moram præbentia
quàm par eſt, dicta nobis ſint: cupientib. aliquo oſtendere pacto, paupertatẽ
haud rem eſſe ad uictum nihil vitamq́; facientem, quæ liberos homines de-
ceat, operari volentes: ſed ad meliora multo, vtilioraq́; opera atq; actiones
ducentem, quęq́; magis ſecundum naturam ſint, q̃ ea, ad quæ diuitiæ complu
res ſolent adhortari. Age nunc de pauperib. in urbe atq; ciuitatib. cõſideran
dum eſt, quod ad illorum victum & quæſtum attinet, quo pacto maxime de-
gentes, & ad quæ ſe applicantes, nõ poſſint malè viuere, neq; uicioſius quàm
qui magnis vſuris fœnerant, beneq; ualde ſciunt dierum menſiumq́; nume-
rum, & qui ædes magnas naueſq; poſſident, multaq́; mancipia, ne q̃n talibus
inopia ſit, operum in ciuitatib. & iuuamine extrinſecus indigeant, quum eos
& mercede habitare oporteat, & alia habere empticia non veſtimenta mo-
do, ſed & inſtrumenta & frumentum, ſed & ligna, quotidiani vſus & ignis
gratia. quin & aridis lignis aliquando opus eſt, & foliis, & aliis quibuſcunque
plane vilib. Præter aquam enim, alia uniuerſa coguntur accipere dato pre-
cio, uidelicet omnib. incluſis, nulloq́; in medio apparente, niſi opinor, quæ
magno multoque precio venum ſunt propoſita. Fortaſſis enim difficile uide
tur tali uitæ ſuppeditare neceſſaria poſſe eum, qui nullam aliam præter cor-
pus poſſeſſionem poſſideat: præſertim quum non quodlibet opus, neq; om-
nia ſimiliter illis ſuadeamus, vnde lucrum corradi queat, ut fortè compelle-
mur eijcere ex ciuitatib. oratione plurimos pauperes, ut non reddamus reue
ra ciuitates bene (ut Homerus ait) habitatas, ſcilicet à ſolis diuitib. intra mœ
nia autem neminem (ut ueri ſimile) ſinamus liberum operarium. Atque talib.
omnib. quid faciemus? An diſpergentes in regione alibi collocabimus, ut
Athenienſes habitaſſe aiunt per totam Atticam antiquitus, & iterum poſtea
tyrannidem, exercente Piſiſtrato? Quin neque illis inutilis fuit illa uiuendi
ratio, neq; ignobiles protulit ciuium indoles: uerùm in omnib. meliores mo-
deſtioreſque, quàm illorum qui poſtea in urbe nutriti ſunt, concionatorum
& iudicum & ſcribarum ipſorum pariter & cerdonum. Quamobrem non ma
gnum eſt periculum, neque graue, ſi iſti omnes omnino ruſtici fiant: nihilomi
nus enim puto eos non carituros alimentis etiam in urbe. Sed uideamus
quanta & quæ facientes, moderate nobis uitam exigant, ne ſæpius ocioſi ſe-
dentes, ſe ad res malas conferre cogantur. Vniuerſa quidem in ciuitate opifi
cia & artes, multæ ſunt & variæ: & nonnullæ ualde utiles utentib. ſi quis utili-
tatem ſpectet ad argentum. Omnes autem eas nominare ſingulatim, diffici-
le eſt, propter multitudinem, neque minus propter abſurditatem. Proinde
hæc breuib. de illis & laus & uituperatio dicta ſit. Quæcunque corpori ſunt
noxiæ ad ſanitatem, aut robur ſufficiens, uel propter ſegniciem, uel ꝙ ſint ſe-
dentariæ, uel generant animos inuerecundos atque illiberales, uel alioqui
non ſunt vſui, ad nullamque utilitatem ob delicias ſtoliditatemque ciuitatum
ſunt inuentæ, eæ iam à principio neque artes neque opificia rectè nominan
tur. Neque enim Heſiodus vnquam uir ſapiens, ſimiliter laudaſſet quodli-
bet opus, ſi quod prauum aut turpe tali dignatus eſſet appellatione. Quib. igi
tur artibus illa adhæſerint detrimenta, eas nemo ingenuus aut moderatus
attingere debet, neque ſcire ipſe, neque liberos ſuos docere, ut qui neque

Paupertatis vſus.

Pauperum in ciuitatib. degentium, uiuẽdi ratio.

Artium, ſiue opificiorum diſcrimen.

iuxta

iuxta noſtram, neq; iuxta Heſiodi ſnĩam operarius ſit fururus, ſi cui talium ſe applicuerit, ſed ſocordiæ & turpis lucri cupiditatiſq; illiberale habiturus opprobrium, cerdo & inutilis & prauus ſimpliciter appellatus. Quæcunque aũt accedentes nõ debortantur à virtute, neq; vllam inducunt animo nequiciam, neq; morboſos reddunt & aliis morbis, & maximè imbecillitate atque ſocordia, molliciéque, quæ ex nimia quiete corpori innaſci ſolet, pariterque vſum plurimum ad victum parandum præbent, ea eiuſmodi omnia qui promptè facerent ac benigne, nunq̃ certe opere ac uictu eſſent carituri, neq; uerã præbituri diuitib. inſultationem, qua ſolent eos inopes nominare: quum contra magis forent, q̃ illi, opulenti, nullaq́; re (ut ita dicam) neceſſaria commodaq́; indigerent. Age igitur indagemus ab vtroq; genere, licet non admodũ diligenter ſingula dicentes, ſed ſummatim dumtaxat cõſiderantes, quam ob cauſam talia non admittamus: qualiaq́; audacter concedi iubeamus, nihil curantes eos qui talia obiiciunt, qualia ſoliti ſunt nonnunq̃ obiicere inſectantes non ſolum ſua benefacta, quib. nihil abſurdum ineſt, uerùm ẽt parentes, ſi cuius mater lanam precio tractet, aut vindemiatrix ſit, aut olim expoſita, aut nutrix ſit orphanorum aut diuitum liberorum mercede, aut pater doceat literas, aut ſit pædagogus. Nos ergo nihil tale turpe exiſtimantes, contrarium iter incedemus. Neq; enim aliter ea inceſſunt exprobrando, q̃ ut paupertatis indicia, ipſam uidelicet paupertatem mordentes atq; obiicientes tanq̃ malum aliquod & infortunium, non opus ipſum vllum. Itaq; quoniam dicimus,

Paupertas neque peior diuitijs, nec infelicior, aut inutilior.

paupertatem, non peiorem eſſe, neq; infeliciorem diuitiis, neq; fortaſſe multis quoque inutiliorem, non impatientius hoc opprobrium nobis ferendum eſt illo altero. Si cui enim uidetur, eos recte facere, quòd quotidie nominantes rem quam reprehendunt, circa eam accidentia, conuiciandi cauſa obiiciant: is norit, nos multo plura, & reuera turpia obiicere poſſe, quæ ex diuitiis oriuntur. Quin id maxime etiam, quòd apud Heſiodum opprobrioſum iudicatum, nempe aduerſus ſegniciem: --- *Namq;*

Dij, neq; aratorem foſſorémue crearunt,
O homo --- Et, --- *Namq; procos poſt*
Sunt palmæ tibi permolles, nulloq; labore
Attrita. ---

Igitur hoc puto cuilibet manifeſtum, & forſan ſæpenumero dictum, quod infectores, & vnguentarios, alutarioſq;, vnà cum tonſoria

Artes minus neceſſariæ quæ.

arte cùm virorum tum mulierum, quæ non multum differt in præſentia, & oĩ prope variegataria, quæ non modo non à veſtib. ſed neq; à cute & pilis abſtinet, & fuco & omnib. pharmacis id ſtudet, ut falſa & adulterina ſimulacra appareant: præterea cum ijs qui domorum culmina & muros & pauimenta, partim colorib. partim lapidib. partim auro, partimq́; ebore variegãt, partim deniq; murorũ ſculpturis, optimum ſit ciuitatib. oĩno non ſuſcipere, aut (q̃ nobis in præſenti oratione conſtituendum eſt) neminem ex noſtris pauperib. eiuſmodi quempiam fieri. Quippe nos aduerſum diuites contendimus, tanq̃ in chorea, nõ de felicitate propoſito certamine (neque enim paupertati hoc præmium ꝓpoſitũ eſt, neq; diuitiis, ſed unius eſt uirtutis illud peculiare) ſed de viuẽdi regula, & mediocritate quadam. Ergo neq; hiſtriones Tragici aut Comici, aut Mimi, aut ſoluti riſus opifices, neq; ſaltatores, neq; choragi (præter ſacrorũ chororũ, qui tñ Niobes aut Thyeſtis calamitates canãt, ſaltétq́;) neq; citharœdi, neq; tibicines ſuper victoria in theatro certantes, noſtri paupetes fieri debent. Tametſi quædã inclytæ ciuitates ob hanc rem malè erga nos fuerint affectę, Smyrna & Chios, atq; cum his Argos, ut quæ Homeri at

que

que Agamemnonis gloriā non ſinant interire. Sane quod ad nos attinet, ea facile manebit. Forſan aūt & Athenienſes moleſte ferent, exiſtimantes ſuos poetas Tragicos & Comicos ignominia affici, ſi miniſtros eorū auferimus, nulli rei bonæ eos operam dare dicentes. Veriſimile eſt indignaturos etiam Thebanos, quaſi ipſorum victoria vituperata ſit q̃ uniuerſæ Græciæ iudicio adepti ſunt, ſuper tibiarū cantu. Hanc.n.victoriā vſq; adeo dilexerunt, ut vaſtata eorum urbe, & etiamnū ferè uaſtata manente, præter modicā partē de Cadmia, q̇ habitatur, perditarū rerū nihil curarint ex multis tēplis multiſq; colūnis ac inſcriptionib. requirere: Mercuriū aūt requiſitū rurſus erexerūt, ſuper quē erat Epigrāma de cantu tibiarū, cuius erat ſumma: Gręcia iudicauit Thebas viciſſe tibijs. Et nunc quoq; in medio ueteri foro, una hæc ſtatua ſita eſt in ruinis. At nos neminē horū metuentes, neq; eos qui nos obiurgāt, quaſi ea ſpernamus quæ apud Græcos ſerioſiſſime ſint accurata, oīa hæc dicimus ac pronunciamus, non uerecundorū, neq; ingenuorū hominum eſſe opera, ſicut & alia multa difficilia apud eos ſunt: & quod impudentiſſimū eſt, qđ vulgus magis q̃ oporteat, ſibi ſapere vī: qđ quidē animo inflari rectius diceretur. Proinde neq; præcones rerū venaliū, neq; furtorū aut fugarū indicij præmia ꝓponentes in vijs foroq;, cū maxima libertate reboantes, neq; contractuū, neq; proteſtationū, neq; in uniuerſum iudiciorū aut cauſarū ſcribas, legitimorū ſimulantes experientiā, neq; doctos vehementeſq; cauſarū ſcriptores & aduocatos, ex equo pollicentes mercede auxiliū ferre oīb. qui nō maximorū criminū ſint rei, miſericordiamq̇; mouētes, clamanteſq; atq; ſupplicātes pro ijs qui ipſorū neq; amici neq; cognati ſunt, quorū quidam valde honorabiles & clari ſunt in ciuitatib. ſeq; inuerecūde gerētes alienorū criminū cā, neminē putamus pauperū talē eſſe dēe, ſed cæteris cōcedere. Manuarios quoſdam ex illis artifices fieri neceſſe eſt. linguæ aūt & iudiciorū artifices ut fiāt, nulla flagitat neceſſitas. Ex dictis aūt, & dicēdis, ſunt q̇ vrīr utilia ciuitatib. q̇ uidelicet in pręſentia habitant, puta cauſarū perſcriptiones, & cōtractuū, forſan aūt & ꝑconiorū quorundā. Qūo aūt hæc à nobis fieri debeāt, ut q̃ minimè ſint noxia, nō opportunū iā eſt diffinire. Neq;.n. rempublicā in præſentia diſponimus, qualis nā, ut optima, aut melior certè multis euadat, eſſe dēat: ſed de paupertate loqui inſtituimus, ꝙ rerū nō ſit indiga, id ꝙ multis vī, atq; ideo fugiendā eſſe, & malam: ſed ꝙ plurimas ad viuendum præbeat occaſiones, ijs qui operari uoluerint, neq; inhoneſtas, neq; noxias. Hinc enim ſumpto exordio, agriculturæ, & uenationis commoda plurib. recitauimus antea: nunc aūt de agriculturis vrbanis quæ nā decentes ſint, innoxiæq; non prorſus peſſimè victuris quæq; peiores reddant ſibi adhærentes, diſſerimus. Porro ſi multa ex prędictis & in uniuerſum utilia ſunt ad rempublicā, & ad electionē illius qđ cōueniat, eo iuſtius uenia dari dēt ſermonū prolixitati ꝙ non fruſtra neq; circa inutilia oberranti, longiores facti ſunt. Et ſanè conſideratio de agriculturis, artibuſq;, & ſummatim de conueniente uiuendi ratione non ſolum mediocrib. ſed & per ſe digna uiſa eſt plurima & admodum diligenti ſpeculatione. Haud igitur decet ſermonum excurſiones, etiā ſi valde longæ uideantur, ſed non de uilib. neq; oratione indigeis, neq; inconuenientib. factas, grauiter ferre. ꝙ ipſum totius negocii argumentum dicens nō relinquat, ſed de neceſſariis atq; philoſophiæ conuenientib. diſſerat. Propemodum enim in hoc imitati venatores, non erramus. Illi enim poſtq̃ prima veſtigia perceperint, illaq; ſecuti fuerint, interim aūt incidant in alia euidentiora & propiora, non grauantur iſta ſequi, atq; ēt alia poſtea incidētia.

Thebanorū laus ex tibiarū cātu.

Paupertatē plurimas ad honeſtè uiuē dum occaſiones præbere.

Sermonum prolixitas quatenus nō improbāda.

Ergo fortaſſe neq; ille culpandus eſt,qui orſus de uiro iuſto & iuſticia dicere,mentione facta ciuitatis exempli gratia,copioſiſſimã couſumit orationem de republica:neq; prius defatigatur,q̃ oẽs mutationes, omneſq; rerũ publicarũ ſpecies recitauit , ualde euidenter & magnifice accidentib.circa vnamquamq; oſtenſis:etiamſi ſe ſciat in crimen vocari ob ſermonum longitudinẽ, immorationemq;, circa exemplũ uidelicet. Alioqui ſi dicta nihil ad propoſitum faciant, & nullo mõ per ea clarius reddatur id quo de quæſtio eſt,cuiuſque gratia principio in orationem ingreſſus eſt, ob hæc ſanè non omnino iniuſtè reprehenderetur. Quod ſi igitur & nos non conuenientia, neq; familiaria ꝓpoſito diſſeruiſſe uidemur,longos merito ſermones feciſſe uidemur. Per ſe aũt alioqui,neq; ſermonum longitudo, neq; breuitas laudẽ meretur. De cæteris aũt vrbanis actionib.abſoluere nos ſermonem audacter decet, earũ partim mentionẽ facientes,partim vero tacitas atq; incõmemoratas prętereuntes. Non.n.de lenonib.lenonumq; ſtudiis,tanq̃ de dubiis reb.concionandũ eſt: ſed affirmandum prorſus,& pronunciandum,horum nullum eſſe vſum. Neq; igitur pauperem, neq; diuitem tali negocio mercedem ſtupri & libidinis,apud oẽs ſimiliter reprehenſibilem,aucupari decet. Nam hoc negocium amatorum,cõmixtionem ueneri aduerſam inamabilemq; celebrat lucri cauſa congregatq; mulierum atq; puerorum corpora captiua,aut alioqui empticia,adq; turpitudinem proſtituit in cellulis ſordidis, ubiq; per ciuitatẽ notis,in foro tranſituq; principum , prope prætoria atq; templa, in medioq; ſanctiſſimorum locorum. Neq; igitur barbarica corpora,neq; Græcorũ,quæ quidẽ ſuperiorib.tẽporib.non ualde,nunc uero abunde magna ſeruitute pręmunt,ad huiuſmodi turpitudinẽ neceſſitateq; ducẽda sũt,opus multo peius & impurius,q̃ equorum aut aſinorum paſtores hñt,operatura. Non iumenta iumentis abſq; ui, nec uoluntaria uoluntariis abſq; pudore committunt, ſed hominib. verecundantib.& inuitis,libidine percitos & laſciuos homines ad inutilem inijciunt in fructuoſamq; corporũ coniunctionem,corruptionẽ magis q̃ generationem efficientes,nullũ hominẽ reuerentes, nullumq; deorum:non Iouem generationis,non Iunonẽ nuptiarũ præſides,neq; Parcas fatales,non obſtetricem Dianã,nõ matrẽ Rheam, neq; humanæ natiuitati præfectam Lucinã,neq; Venerem cognominatam ſecundũ naturã,qua nẽpe maſculus cũ fœmina congregantur,coeuntq;. Non ſunt huiuſmodi lucra permittenda,neq; legib.mandanda,neq; à principib.neq; à legislatorib.neq; in ciuitatib.excellẽter ad virtutem inſtituendis, neq; in ſecundis aut tertiis aut quartis aut qualibuſcunq;, ſi in illorũ ſitũ fuerit ptãte talia ꝓhibere. Si uero antiquæ conſuetudines, & morbi ætate roborati ciuitates occupauerint,nõ tñ oĩno relinquendi ſunt incurati & impuniti:ſed uidendũ quantum poſſibile eſt, ut aliquò modo cõtrahantur,puniantur q;: eo ꝙ nunq̃ flagitioſa manere ſoleant in eodem ſtatu,ſed ſemper moueantur,procedantq; ad petulantiora, quum modus neceſſario obſeruandus non eſt conſtitutus. Quamobrem cura aliqua habenda eſt, ut non manſuete neq; negligenter ſtupra in deſpectis ſeruilibuſq; corporib. ferantur:non hac ſolum de cauſa,ꝙ cõiter humanum genus omne,honorabile,eodemq; dignum honore,à creatore Deo factum ſit,eadem ſigna ſymbolaq; habens ut iuſte honoretur,idq; etiam iuxta rationem experientiamq; rerum pariter honeſtarum & turpium: verum hoc quoq; nobis cogitandum eſt, ꝙ difficile ſit libidini per poteſtatem alitæ,terminum aliquem inuenire , quem non amplius abiecto timore tranſgredi audeat , ſed ſtudio & conſuetudine in minimis & remiſſis, irrenocabilem turpi-

Lenonũ ſtudia improba, & in republica non toleranda.

Stuprorum licẽtia et turpitudo coercenda.

turpitudinem roburq́; effrene accipiens, nulli vltra cęterorum pareat. Quapropter omnino ita exiſtimandū eſt, ꝙ iſta in medio poſita & manifeſta ignominioſaq́; adulteria, nimiſq; impudenter & perfricta fronte perpetrata, incertorū & occultorum tā in mulieres honorandas q̄ pueros ſtuprorū, haud minimam præbeant cauſam, eo ꝙ tam facilè talia quiſq; audet, & turpitudo in publico contemnitur: & non quemadmodum quidā putant, ꝙ eiuſmodi flagitia ſecuritatis & abſtinentiæ cauſa reperta ſint. Forſan igitur quiſpiam ruſticior ita quodammodo dicere queat: O ſapientes legis latores & principes, qui iſta ſuſcepiſtis initio, quaſi quoddam admirabile ciuitatib. pharmacum modeſtiæ repereritis, ne uobis manifeſta hæc & aperta domicilia, clauſas domos & interiores thalamos reſerent, quiq́; foris & apertè libidinanť modicis impēdiis, ne ſe ad liberas & honeſtas vertant mulieres cū multis pecuniis muneribuſq́;: uidete ne illi re vili, quæq́; ſit in ptāte, nō contenti amplius, id qđ prohibitum eſt, cum timore multiſq; impendiis perſequantur. Videbitis aūt (ut mihi vr̄) euidentius, ſi animum volueritis attendere. Siquidem apud quos magnificentius quodammodo adulteria tranſmittuntur, magnamq́; & perhumanā nanciſcuntur veniā, quū multa ob bonitatē mariti nō ſentiant, multaq́; ſe fateantur ignorare, hoſpiteſq; & amicos & cognatos appellatos adulteros perferāt, interdumq́; benigne prehenſent, vocentq́; in dieb. feſtis atq; ſacrificiis ad conuiuia, tanq̄ (opinor) familiariſſimos, aduerſus uerò ualde manifeſtos apertoſq; mediocres iras concipiant: apud quos (inquā) hæc ad vxores pertinentia tam humaniter tranſiguntur, illic neq; choræis de uirginib. fidendum eſt facilè, neq; Hymenæo verè & iurè in uirginalib. nuptiis cantato vnq̄ credendum. Si ergo neceſſe illic multa contingere antiquis nō diſcrepantia fabulis, citra patrū iram & curioſitatem, multiſq; imitantib. deorum (quos prædicant) amores, multoq; defluente non ſolum auro per culmina (idq; admodum facile, quum domus non æneæ ſint, neq; lapideæ) imo ét inſtillante argento, paulo poſt non ſolū in uirginū ſinus, verū ét matrum & nutricū & pedagogorū, & plurima & pulcherrima dona clam ingrediūtur ꝑ tectū. Eſt aūt ubi hęc nō manifeſte fiunt, circa ipſas nēpe cortinas: qđ aūt fit apud flumina & fontes? Nonne ueriſimile eſt, multa fieri ſimilia his q̄ olim dicta ſunt à poetis, præterq̄ ꝙ fortaſſe non publicitus fiunt, neq; in propatulo? In domib. aūt ita beatis fiūt, hortorūq, & ſuburbiorū precioſis villis, inq; ſponſis quibuſdā præparatis & admirandis nemorib. utpote nō à pauperib. neq; pauperū regū filiab. quales aquā geſtant, luduntq; apud flumina, frigidis lauantes balneis, & in nemorib. apertis: ſed à diuitib. & diuitū parentū in regalib. ſedib. propria hæc oīa habentib. multoq; meliora atq; magnificentiora communibus atque publicis. At nihilominus fortaſſe illi ciuitati ſperare licet, pueros, non defuturos, eiuſmodi nēpe, qualē Homerus dixit fuiſſe Eudorum Mercurii & Polydoræ filium, generationem eius occultans, opinor: *Eudorus.*

Parthenius, Letis quem olim Polydora choręis, Edidit. —

Multos tales & illa ciuitas ſperare pōt. Quin & apud Lacedæmonios fuere quidam hoc cognomine, ſimiliter ex ſtupro nati, dictiq; ſunt Parthenii. Itaq; ſi nō perijſſent multi, ita in deliciantib. ciuitatib. prognati, ueluti nequaquam diuinā (opinor) conſecuti curā, nihil obſtaret, quin oīa eſſent Herouin plena. Nunc aūt tales cōfeſtim pereunt: quicunq; uero apparent, clam in ſeruili manent habitu vſq; ad ſenectā, ut quib. genitores auxilio atq; uſui eſſe non poſſint. Age uero, apud quos res circa uirgines puellas ita ſimpliciter geritur, quid ſperandum eſt pueris? Qualem putamus eos conſequi poſſe diſciplinam *Iuſtin. li. 3. Parthenij.*

Adulterij impunitas.

& educationem? Fieri ne poteſt, ut abſtineat à maſculorũ contumelia & corruptione illud libidinoſum genus, ſitq́; contentum idoneo atq; manifeſto Veneris termino, eo nempe qui eſt ſecundum naturam? Et non, quũ expletum fuerit oĩmodo intemperantia circa mulieres, ſatiatumq́; ea fuerit uoluptate, quærat aliud maius ac iniquius ſtuprum, quaſi mulierum tam liberarũ ꝙ virginum res perfacilis ſit? Et ſane nihil eſt negocii, uenanti cum diuitiis talem prædam. Neq; ſi ad oppidò honeſtas, atq; uere honeſtorũ vxores atq; filias accedat aliquis, Iouis arte aurum manib. afferens, repulſam facile patiť. Cæterùm quæ reſtant, his quæ apud multos fiunt ſatis declarantur. ꝙ qui fuerit inexplebilis talium uoluptatum, ſi nihil inueniat rarum & repugnans in illo genere, contempto eo quod facile adipiſci poteſt, & ignominia affecta muliebri Venere, tanquam parata quadam & reuera fœminea prorſus, ad virilem ſe venerem conuertet, eos qui paulo poſt principatum ſunt adepturi, aut iudices, aut exercituum duces ſunt futuri, concupiſcens turpitudine cõmaculare, quaſi hic tandem difficilem raramque inuentu Veneris ſpeciem offendens: perinde affectus ut ſtrenui potores & uinoſi, qui ſæpe poſt multam & continuam ebrietatem, nolunt bibere, & ſiccitatem data opera machinantur per ſudores, & ciborum ſalſorum & acerborum comeſtionem.

DIOGENES, AVT DE VIRTVTE. VIII.

DIOGENES Sinopenſis, eiectus ex patria, nihil à ualde uilibus hominib. differens, Athenas peruenit, reperitque illic & Megarenſem Euclidem. Hic autem actus erat in exilium, ꝙ cum Cyro profectus eſſet in militiam. Aliis autem cito contemptis, Antiſthene utebatur, non tam ipſum laudans, quàm ſermones quos habebat, putans eos ſolos eſſe ueros, & hominem quem libet maximam ex eis capere poſſe utilitatem. Ipſum autem Antiſthenem comparans cum ſermonib. interdum redarguebat ut multo molliorem, dicebatq́; eum eſſe tubam, mordens. Non enim audiebat eum, etiam ſi maxime clamaret. Et Antiſthenes perferebat illũ, hæc audiens: ualde enim admirabatur hominis naturam. Dicebat igitur, vlciſcens eum pro tuba, eũ veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeũ autem acutiſſimum. Gaudebat ergo Diogenis præſentia, quemadmodum equeſtris rei periti, quum equum nacti fuerint iracundum, alioqui tamen animoſum & laboris patientem, nihilominus probant equi ferociam, imbelles autem & tardos oderunt, reprobantque. Interdum quidem eum intente habebat, interdum autem remiſſius. quemadmodum ij qui chordas faciunt, ita neruos tendunt, attendentes, ne rumpantur. Poſtquam autem deceſſiſſet Antiſthenes, nullumq́; alium putaret dignum, quo cum uerſaretur, transijt Corinthum, & illic degebat, neq; domum conducens, neq; apud hoſpitem quẽdã diuertens, ſed in Cranio pro forib. excubans. Videbat enim, ꝙ quamplurimi homines illic conuenirent, propter portus atq; meretrices: & quòd ciuitas tanquam in triuio Græciæ ſita eſſet. Oportere igitur uirum (aiebat) prudentem, quemadmodum bonum medicum, ubi multi ægrotent, illuc ire ad ſuccurendum: ita ubi quàm plurimi ſint inſipientes, illuc maxime peregrinari, ad redarguendam puniendamque illorum dementiam. Poſtquam autem uenit Iſthmiorum tempus, & omnes erant in Iſthmo, deſcendit & ipſe. Solebat enim inſpicere in publicis conuentibus hominum ſtudia & cupiditates,

Euclidis exilium.

Antiſtenes, tuba.

Diogenes, ueſpę ſimilis.

Diogenes Corinthum profectus.

tates,

tates, & ad quæ nam peregrinarentur, quaſq; ob res ſibi maxime placerent. Præbebat autem & ſe cuicunq; conuenire uolenti: ſeq; mirari dicebat, ꝙ ſi polliceretur dentes ſanare poſſe, omnes haud dubie aduenirent, qui dentem ſibi vellent extrahi: atque etiam per Iouem, ſi ſe diceret oculorum medicũ, omnes ipſi homines oculos vtiq; oſtenderent: & ſimiliter ſi uel ad lienem, aut podagram, aut pituitam noſſe pharmacum. quia autem diceret ſe libera turum ſibi obtemperantes ab ignorantia & prauitate atque intemperantia, nemo illum attenderet, neque iuberet ſe ſanare, neque etiam ſi multum inſuper argentum eſſet accepturus. quaſi hic minus ab his, q̃ ille ab illis moleſtiæ ſentiat: aut peius ſit homini ſufferre lienem tumentem, aut dentem corruptum, q̃ animum inſipientem & indoctum, quàm timidum & audacem, q̃ voluptuoſum & illiberalem, atque iracundum & acerbum, ac uerſipellem, & omni denique ex parte corruptum. Et tunc quoque circa Neptuni templũ multa turba aderat, infelicium ſophiſtarum, clamantium, mutuoq; uituperantium: pariterque diſcipulorum, alius aduerſus alium pugnantium: multorum quoque hiſtoriographorum, inſulſa legentium commentaria: aderant & multi poetæ, poemata canentes, atque alii alios laudantes: multi quoque præſtigiatores, miracula oſtentantes: multique prodigiorum interpretes, prodigia mouentes, plurimi quoque rhetores, cauſas uerſantes: non pauci quoq; caupones, diuendentes quod quiſque habebat. Mox igitur & illum quidam adierunt, at nullus ex Corinthiis: neque enim ſe arbitrabantur ullam capturos utilitatem, quia quotidie illum uiderant Corinthi. Peregrini autem erãt qui illum adierunt, & horum vnuſquiſque breuibus quibuſdam dictis aut auditis abibat, metuens redargutionem. Propterea ſe Diogenes ſimilem dicebat canibus Laconicis: namq; & hos, quum ſteterint in publicis mercatib. à multis contrectari, iiſq; multos alludere: neminem autem facile emere, ꝙ eis uti neſcirent. Interrogante autem quodam, An etiam ipſe ueniſſet certamen ſpectaturus? Non (inquit) ſed certaturus. Et ille riſit, interrogauitq; illum, Quos nam haberet antagoniſtas? At ille, ut ſolebat eum intuens: Sæuiſſimos (inquit) & difficilime expugnabiles, quos nemo Græcorum contra aſpicere audeat: non eos quidem diſcurrentes, aut luctantes, aut ſaltantes, neque pugnis decertantes, neque iaculantes, neque diſco ludentes, ſed modeſtos. Quos nam? (quæſiuit ille.) Labores (inquit) ualde fortes, & inuictos ab hominibus attonitis & inflatis, & totos dies quidem comedentibus, noctes autem ſtertentibus. uictos autem ab hominibus macris, & pauciſſimarum carnium, uentreſque habentibus pluſquam veſparum inſectos. An tu putas, eos ad aliquid eſſe utiles, qui magnos habent uentres? quos oportebat circumductos, & circumpurgatos eiicere, imo potius mactatos & conciſos conuiuiis apponi: quemadmodum puto cetorum carnes, ij qui ſapiunt, coquunt in ſale & mari, pinguedinem autem liquefaciunt, ut apud nos in Ponto delphinorum adipem, ut ea perungant, quibus eſt opus. Arbitror enim eos ſuibus marinis minorem habere animum. Vir autem generoſus, labores putat eſſe maximos ſuos antagoniſtas, ſemperque amat cum his pugnare tam noctu quàm interdiu: non pro apio, quemadmodum mulieres, neque pro oleaſtro aut pinu, ſed pro felicitate & uirtute, per totam uitam: non uero tum, quum Elæi prædixerint, aut Corinthii, aut Theſſalorum communitas, ne quem reformidet, neque optabit alteri ſortitò congredi: ſed ultro prouocabit omnes ex ordine, cumque fame cõtendent, & frigore, ſitimque ſuſtinebit, & uirgis (ſi ita oportuerit) cæſus, & ſectus & uſtus, per

Neptuni templum in Iſthmo.

Laconici canes.

Labores, generoſorũ antagoniſtę.

ferret,& nihilo magis dabit manus. Paupertatem autem,& exilium,atq; contemptum,& ſimilia, nunquam exiſtimabit ſibi grauia,ſed ualde leuia. Et uirũ perfectum interdum illis ludere, quemadmodum pueri ſolent talis & uariegatis globis. Et ſane uidentur quidem hi antagoniſtæ graues & intolerabiles ignauis omnibus: ſi quis autem eos contempſerit, audacterq; acceſſerit, uidebit eos timidos, & inualidos ad uincendum uiros fortes: ſicuti res habet etiam cum canib. Illi enim fugientes inſequuntur & mordent, dilacerantque quos apprehendunt: inuadentes autem & pugnantes timent, & recedunt ab eis: deniq; ſi qua contracta fuerit noticia, eis adulantur. Porrò multi homines attoniti, iudicant eos eſſe graues, ſemperq; fugiunt, nunquam ex aduerſo audentes eos intueri. Etenim quemadmodum qui pugilum nouerunt artem, ſi quidem præoccupent aduerſarium, non ceſſant pugnis urgere, ſæpe etiã ita ipſi inuadentes deiiciunt: ſi uero recedant timentes, tunc fortiſſimas plagas accipiunt. ita ſi quis labores excipiat contemnens, illiſq; alacriter appropinquet, nihil aduerſus eum ualent: ſin uero deſiſtat & ſecedat, longe grauiores uehementioreſque uidentur. Hoc autem uideas & circa ignem fieri. Nam ſi uehementer inuadas, extinxeris ignem: ſin uero ſuſpectans & reformidans, uehementer ureis: quemadmodum pueri interdum ludentes, lingua extinguũt ignem. Hi ergo aduerſarii, ſimiles ſunt iis qui omne genus certaminum obeunt, cædentes, ſuffocantes, dilaniantes, & interficientes interdum. Altera autem grauior pugna, & certamen non paruum, ſed iſto longe maius, periculoſiuſque aduerſus uoluptatem reſtat, quę non palam uim facit, ſed decipit, & excantat potentibus pharmacis: ut cum ea non talis ſit pugna, qualem deſcribit Homerus:

Simile elegans.

Contra uoluptatem pugna acris.

> *Rurſus apud naues oritur duriſſima pugna.*
> *Namq; ſecuribus atq; bibennibus, & gladijs tum,*
> *Pugnabant magnis.* ---

Non hoc (inquam) modo tractatur hęc pugna. Non enim palam uim facit uoluptas, ſed decipit & incantat potentib. pharmacis, ut Homerus ait Circen pharmacis incantaſſe ſocios. Vlyſſis: & deinde alios quidem ſues, alios autem lupos factos, alios uero alias quaſdam beſtias. Talis res eſt uoluptas: non ſimpliciter inſidiatur, ſed omni pacto, per uiſum & auditum, aut olfactum, guſtũ aut tactum, præterea etiam cibis & potib. rebuſque venereis conatur diſperdere tam uigilantes quàm dormientes. Neque enim licet conſtitutus uigilib. ut aduerſus hoſtes, dormire: ſed tum maxime aggreditur, partim quidem ipſo ſomno labefaciens, & ſubiiciens ſeruituti, partim autem immittens ſomnia aſtuta & inſidioſa, quæ ſui faciant meminiſſe. Labor quidem per tactum fit plerunque, atque hac ratione accedit: uoluptas autem per omnem ſenſum, quoſcunque homo ſenſus habet. & oportet ſane laboribus obuiare & congredi, uoluptatem autem fugere quàm longiſſimè, nullumque omnino præterquam in neceſſariis cum ea habere commercium. Atque hic uir fortiſſimus demonſtratur. Fortiſſimus enim propemodum hic eſt, qui poterit quamplurimum effugere uoluptates. Non enim fieri poteſt, ut quis conuerſetur cum uoluptate, continenterque eam experiatur, & non ab ea comprehendatur prorſus. Quum autem illa uicerit, ſuiſque pharmacis animam ſuperauerit, reliquum eſt ut faciat quod fecit Circe: nempe, uirga facillime cædens in haram quandam pellit, concluditque. & ex illo deinde homo uiuit aut ſus, aut lupus. Fiunt autem & ſerpentes à uoluptate uarii & pernicioſi, & alia quædam reptilia, coluntq; eam ſemper pro foribus: obſeruantes, con

Circes incantatio.

Fortiſſimus quis.

cupi-

cupiſcentes quidem uoluptatem,& ſeruientes illi, ſexcentos autem alios labores habentes. Nam quum uicerit eos voluptas, & apprehenderit,laborib. mancipat odioſiſſimis & difficillimis. Igitur quum mihi ualidum certamen, minimeque vulgare aduerſus uoluptatem & labores, nemo me attendit ſpectátque reproborum hominum:ſed potius ſpectant mancipia, & ſaltantes & currentes,& tripudiantes. Neque enim & Herculem ſpectabant, certantem *Hercules.*
atq; laborantem, neque illis curæ fuit:ſed & tunc fortaſſe athletas quoſdam *Zethus.*
mirabantur,ut Zethum & Calain,& Peleum,alioſque tales quoſdam curſo- *Calais.*
res & luctatores:& hos quidem ob formam, illos autem ob diuitias admira- *Peleus.*
bantur,ſicut Iaſonem & Cinyram. De Pelope autem dicebant,ꝙ etiam humerum haberet eburneum:quaſi aliqua eius ſit utilitas, qui auream manum aut eburneam habeat, aut oculos ex adamante uel ſmaragdo. Illius autem animum non cognoſcebant, qualem habebat. Porrò Herculem etiam laborantem quidem & certantem miſerabantur,dicebantq́ue eum omnium hominum eſſe ærumnoſiſſimũ: quapropter illius labores & facta appellarunt ἆθλα, hoc eſt ærumnas,quaſi laborioſa uita ærumnoſa ſit:mortuum uero pro omnib. colunt,deumq́; eſſe exiſtimant,& aiunt Hebes coniugio potiri:atque illi omnes ſupplicant, ne patiatur ipſos ærumnoſos fieri, quum ille plurimas exhauſerit ærumnas. Euryſtheum autem putant illi imperaſſe,& mandata dediſſe:quem tamen nullius precii fuiſſe exiſtimant, neque unquam quiſquã ſupplicauit neque ſacrificauit Euryſtheo. Veruntamen Hercules peragrabat Europam atque Aſiam omnem, in nullo ſimilis noſtris athletis. Quò enim potuiſſet peruenire tot carnib. onuſtus,aut tot carnib. ad uictum indigens,aut profundum ita ſomnum dormiens?immò peruigil & tenuis erat,ut Leones:acutè uidebat, acutè audiebat, neq; hyemem neque æſtum curabat, nihil indigens lectis aut tegetib. aut tapetis:ſed pelle indutus erat ſordida,famem ſpirabat,ſuppetias ferebat bonis,malos puniebat. Et Diomedem Thracem,quòd variam haberet ueſtem, & ſederet in throno totis diebus bibens atque deliciis affluens,& hoſpites iniuria afficeret, ſuoſq; ſubditos cogeret domare pullos,& equos paſcere,claua percuſſum dirupit ceu uetus dolium. Et Geryonem plurimos habentem boues, & ditiſſimum in Occidente omnium, pariterq́ue ſuperbiſſimum,interfecit cum fratribus, boueſque abegit. Buſirim uero offendens ualde diligenter certaminibus ſtudentem, perque totum diem edentem, ualdeque ſibi placentem, ob luctandi artem,in terram deiectum dirupit, ut ſacculi nimis pleni dirumpi ſolent. Et Amazonis ſoluit zonam, quæ illum contemptui habuerat, putaueratque ſe forma capturam. Congreſſus igitur cum illa,oſtendit, ſe nunquam uel à forma ſuperari,uel mulieris gratia à ſuis bonis remorari poſſe. Prometheum autem ſophiſtam quendam(ut mihi uidetur)aſſumens, à gloria pereuntem, & nunc quidem tumente illi & creſcente epate,ſi quando uidelicet laudaretur,rurſum autem deficiente, ſi uituperaret eum, miſeratum hominem & perterrefactum liberauit à faſtu & contentione:atque ita eo ſano facto,diſceſſit. Hęc ille faciebat,non gratificans Euryſtheo. Mala autem quæ exiſtimabat aurea, accepta ab Heſperidibus, illi dedit. ipſe enim iis nihil indigebat:ſed illum habere iuſſit,& plorare. Nullã enim eſſe homini utilitatem ex aureis malis: neque enim Heſperidibus fuiſſe. Tandem autem, quia ſe ipſo tardior & imbecillior factus erat,metuens ne non ſimiliter in poſterum poſſet uiuere,poſtea quoque(opinor)morbo quodam eum apprehendente,optime præ omnibus hominib. ſemet curauit,collecto ex aridiſſimis lignis rogo in Oeta:exiſtimãs,

Iaſon. Cinyras. Pelops. Herculis res geſtæ cur ἆθλα dicta: Euryſtheus. Diomedes Thrax. Geryon. Buſiris. Hippolyta Amazonũ regina. Prometheus ſophiſta. Heſperidum mala.

ſe nihil ſcbre dignum ſtuduiſſe.Prius autem. ne uideretur arduis tantum rebus & glorioſis operam impendiſſe,abiit,ſimumq; iacentem in Augeæ ſtabulis,immenſum quoddam à multis annis collectum ſterquilinium,extulit,expurgauitq;. Arbitrabatur enim non minus ſibi depugnandum eſſe & belligerandum aduerſus gloriam,quàm beſtias atque homines ſceleratos. Hæc dicente Diogene,circunſtabant multi, & admodum libenter auſcultabant ſermones. Qui reuocans in mentem(opinor) Herculis factum,ſermone omiſſo, humi conſidens,rerum contemptarum quid faciebat.Confeſtim igitur multi eum deſpiciebant,dicebantque inſanire:ac rurſus tumultuabantur ſophiſtæ, quemadmodum ranæ in cœnoſo ſtagno,hydrum non uidentes.

Augiæ ſtabulum.

DIOGENES, AVT ISTHMIA ORATIO. IX.

Diogenes cur Iſthmijs ludis intereſſe ſtuduerit.

CVM Iſthmia celebrarentur, deſcendit Diogenes in Iſthmum, ut pat erat, quum uerſaretur Corinthi.aderat autem in illis conuentibus, non eius rei quoque cauſa, cuius multi uolentes ſpectare athletas, & ut impleantur: ſed ut animaduerteret (opinor) homines, eorumque dementiam. Norat enim, quòd ſe clarè oſtenderent in diebus feſtis, ludorumque celebritatibus: in bello autem & caſtris magis laterent, propter diſcrimina, formidinemque. Et ſanè exiſtimabat hos ſanabiliores eſſe: & morbos corporis, quum manifeſte apparent, facilius à medicis curari, quàm ſi diſſimulentur, homineſque neglectos in talibus ſtudiis ocyſſime perire. Propterea accedebat ad ludos. Dicebat autem mordens, quando obiurgaretur ut canis,(propter ſæuitiam enim & mordacitatem,canem eum appellabant) canes ſequi quidem ad ludos, neminem autem iniuria afficere eorum qui illic ſint, uerùm latrare tantum, & pugnare cum ſceleratis & peſſimis: & cum homines inebriati obdormiſſent, eos à canibus uigilantibus cuſtodiri. Vt autem conſpectus eſt in ludorum frequentia, Corinthiorum quidem nemo illi attendit animum:quia ſæpe eum uiderant in ciuitate, & circa Cranium.Homines enim,quos frequenter uident,quoſque facile & quandocunq; uelint,conueniri poſſe exiſtimant,eos nō magni faciunt.Quos autem raro ſint uiſuri,aut nunquam uiderunt, ad eos ſe uertunt. Vnde Corinthii nullam ex Diogene utilitatem cęperunt:quemadmodum nec morbis impliciti à medico peregrinante,ſi eum non acceſſerint. Porrò ab Ionia & Sicilia & Italia quicunque aderant, & ex Africa quidam, & Theſſalia, & à Boryſthene, hi omnes uolebant eum uidere, magis ut aliis de eo annunciare poſſent,quàm ut fierent ipſi meliores,audirentque eum pauliſper dicentem. Videbatur enim aptus eſſe ad mordendum, adque reſpondendum appoſitè interrogantibus. Quemadmodum igitur mel Ponticum inexperti guſtare tentant,guſtantes autem ſtatim exſpuunt, moleſte ferentes eius amaritudinē atque iniucunditatem:ita & Diogenis uolebant experimentum capere,propter curioſitatem:redarguti autem,retrocedebant, fugiebantque. Et quum alii conuiciis onerarentur,lætabantur:ipſi autem timebant,atque recedebāt. Et ſi quando mordebat ludebatque,quemadmodum ſolebat, ſupra modum gaudebant:ſeuerius autem increpantis,& ſeria tractantis,libertatem non ſuſtinebant.Sicut luſitabundi infantes lætantur generoſis catulis:quum autem ſæuiunt,latrantque ſeuerius, conſternantur,& fere ob timorem moriuntur. Ita & ille tum faciebat, non aduertens neque curans,ſiue quis ipſum laudaret

Canum ingenium.

Mel Ponticum.

ret ex præſentib.ſiue uituperaret.Neq; an quiſpiam ex diuitib.& ſpectabilib.
aut dux aut dynaſta accedens cum ipſo colloqueretur, aut aliquis ex uiliſſi-
mis,pauperrimiſque.ſed tales quidem ſuſtinuit,nugantes interdum:qui aũt
uolebant eſſe graues,ualdeq; ſibi placebant propter diuitias, aut genus, aut
aliam quandam potentiam,eos maxime urſit & corripuit quouis modo.Qui
dam igitur illum admirabantur,ut omnium ſapientiſſimum: nonnullis uero
uidebatur inſanire:plurimi autem contemnebãt ut pauperem, nulliuſq; pre-
cii hominem.quidam etiã conuiciis inceſſebant. Alii autem laceſſere cona-
bantur,oſſa illi proiicientes ad pedes,tanq̃ canib.multi quoque accedentes
pallio prehendebãt:multi aũt non ſinebant,ſed indignabantur. Is uero haud
aliter ſe gerebat,q̃ Vlyſſes,quem Homerus ait procis alluſiſſe,eoſque,ac eo-
rum ſimul petulantiam,atq; iniurias,paucos toleraſſe dies.Hic autẽ omni in
re ſui ſimilis erat,referebatq; uere regem, herumq; mendici ueſtem haben-
tem,atq; deinde inter mancipia ſeruoſq; ſuos deliciantes, ignoranteſq; quis
ſit,uolutatum,facileq; ferentem ebrios furioſoſq; homines ob ignorantiam
atq; ruditatem.Attamen Iſthmiorum præfecti,aliiq; ſpectabiles atq; poten-
tes,vehementur hæſitabant,contrahebanturq;, ſi quando circa eum uerſa-
rentur:omneſq; hi cum ſilentio præteribant,eum inſpicientes.Poſtquam au
Diogenes pinu coronatus.
tem & pinu coronatus eſſet, miſſis ad eum miniſtris quibuſdam Corinthii,
iubebant coronam deponere,nihilq; facere illegitimum. Is uero percontatus eſt eos,quamobrem illegitimum eſſet ſe pinu coronari,alios autem ea co
ronari non eſſet illegitimum? Reſpondit igitur quidam ex illis: Quia non ui-
ciſti,ò Diogenes.Tum ille:Ego uero(inquit)multos & magnos antagoniſtas,
Diogenis antagoniſtę.
non qualia hæc ſunt mancipia quæ iam hic luctantur,& diſcum iaciunt, cur
runtq;: ſed longe & omni ex parte ſæuiores, nempe paupertatem,exilium,&
contemptum:præterea & iram,& animi ægritudinem,& cupiditatem, & ti-
morem:& inexpugnabiliſſimam omnium & ignauiſſimam beſtiam,doloſam
que & mollem,uoluptatem,qua cum nullus Græcorum neq; barbarorum di
gnus eſt pugnare,eamque ſuperare,animi ſui imperium adeptus:uerum om
nes ſubiacent,animumque deſponderunt ad hoc certamen, Perſæ & Medi,
Syri & Macedones,Athenienſes & Lacedæmonii,præter unum me. Vtrum
ergo uobis dignus uideor pinea corona,an acceptam dabitis ei qui plurima
rum carnium plenus ſit? Hæc igitur renunciate iis qui uos miſerunt,quodq;
ipſi illegitime faciãt.Quum enim nunquum ullius certaminis euaſerint uicto
res,circumeunt coronati. Et, quòd glorioſiora feciſſet Iſthmia ipſe,adepta
corona. Et,quòd non cum hominibus,ſed capris nempe committendus eſ-
ſet.Poſt hæc autem,quum uidiſſet quendã è ſtadio euntem cum magna mul-
titudine,& neque terram attingentem,ſed ſublimem portatum à turba,quoſ
dam uero ſubſequentes atque clamantes,alios autem ſaltantes præ gaudio,
manuſque tollentes in cœlum,alios quoque iniicientes illi coronas,uittaſq;:
cum licuit,eum acceſſit,quæſiuitq; quis nam eſſet tumultus circa ipſum, &
quid nam accidiſſet? Ille autem dixit: Vicimus, ò Diogenes, uirorum ſta-
dium.Hoc uero(inquit)quid nam eſt? Neque enim prudentior,ne paulum
quidem, factus es, quòd præuertiſti in ſtadio currentes: neque modeſtior
nunc quàm antea, neque minus meticuloſus es, neque minus doles,neque
pauciorum indigebis poſthac,neque alacrius uiues.Non per Iouem, inquit,
ſed aliorum Græcorum omnium ſum uelociſſimus. At non leporum, inquit
Diogenes,neque etiam ceruorum: & quanquam hæ ferę,omnium ſunt ue-
lociſſimę,tamen & timidiſſimæ ſunt, & homines & aquilas & canes metuũt,

uitam-

Velocitas timiditatis ſignum.

uitamque viuunt miſeram.Neſcis(inquit)ꝙ velocitas timiditatis eſt ſignum?
Iſdē enim animantib.obtigit & uelociſſimis eſſe pariter, & ignauiſſimis.Her
cules igitur quum tardior eſſet multis,neq; poſſet curſu pedum tyrannos ca
pere,ideo ferebat arcū,eoq; utebatur aduerſus fugiētes. Et ille:Atqui Achil
lem (inquit) quum velox eſſet dicit poeta animoſiſſimum fuiſſe. Et qūo ſcis
(inquit)ꝙ velox erat Achilles?Certe Hectorem toto die perſequens,compre
hendere nō potuit.Non te pudet(inquit)de re gloriari,qua viliſſimis beſtiis
inferior es?Arbitror enim te non poſſe vulpem curſu ſuperare.Quantum au
tem præuertiſti?Paululum quiddam(inquit)ò Diogenes.Hoc ipſum enim cir
ca victoriam admirabile eſt.Omnes. n.optimi erant curſores. Propter vnum
ergo gradum(inquit)felix effectus es? Caſſitæ autem quanto ocyus,putas,q̃
vos,ſtadium percurrere poſſunt?Alatæ nempe ſunt(inquit.)Proinde,(inquit
Diogenes)ſi velociſſimum quodque optimum eſt, longè melius foret propè
caſſitam eſſe,quàm hominem : ut luſcinias nihil opus ſit miſerari,neque upu
pas,quòd ex hominibus volucres factæ ſunt,ut in fabulis dicitur.At ego(in-
quit)quum ſim homo,hominum velociſſimus ſum. Quid tum? Nonne & in-
ter formicas(inquit)veriſimile eſt, aliam alia eſſe uelociorem? Non eam ta-
men admirantur. An non uidetur tibi ridiculum eſſe, ſi quis admiretur for-
micam propter uelocitatem?Quid deinde ſi claudi fuiſſent omnes qui cucur
rerunt, oportuerat ne te tibi placere, quòd claudos non claudus præueniſ-
ſes? Hæc autem cum homine diſputans,effecit,ut multi inter præſentes rem
deſpicerent,& ille ipſe contriſtatus abiret, multoque ſubmiſſior.Hoc autem
non modicum præbebat hominibus commodum, ſi quando quem uideret
fruſtra elatum ,atque ob rem nullius precij,quæque nihil faceret ad pruden
tiam,correpto breuibus, auferebat modicum quid dementiæ: quemadmo-
dum qui inflata & tumentia pungunt,aperiuntque.Inter hæc autem conſpi-
catus equos in eodem loco ligatos,poſtea pugnantes inter ſe, & calcitrātes,
multamque turbam circumſtantem & ſpectantem, donec alter iam impa-
tiens,defatigatusq;, abruptis loris aufugit.acceſſit ille, & coronauit eum qui
manſerat, præconioque declarauit ut Iſthmiorum victorem, quòd recalci-
trans viciſſet.Super hoc riſus omnium & tumultus exoriebatur: multumq;
mirabantur Diogenem, & deridebant Athletas. & quoſdam inde receſſiſſe
aiunt, ijs nunquam viſis: quicunque nimirum male habitabant, atque ne
hoc quidem conſequi poterant.

DIOGENES, AVT DE SERVIS X.

DISCEDENS quondam Diogenes Corintho Athenas,in-
cidit inter eundum in notum quendam: & interrogauit,
Quònam abiret? Non quemadmodum multi talia interro-
gant, oſtendentes,quòd non plane incurioſi ſint eorum quę
agant amici, deinde illis auditis recedunt: ſed quemadmo-
dum medici examinant ægrotantes, quid ſint facturi, quo
illis conſilio ſubuenire poſſint: & hæc quidem iubent, illa autem interdi
cunt: ita examinauit Diogenes hominem, quid ageret? Qui dixit: O Dio-
genes, vado Delphos, à Deo oraculum petitum. Quum autem inſtituiſſem
per Bœotos ire, ſeruus meus, qui mecum erat, aufugit. nunc uerſus Corin-
thum vado:forſan enim ita & ſeruum inuenire potero. Et Diogenes dixit,

vt

vt ſolebat, ſerio: Itane ergo ô ridicule, Deoſuti conaris, qui non poſſis uti mancipio? An non tibi videtur hoc illo facilius, minuſq; habere periculi, iis qui rectè uti non poſſunt? Quid uero etiam tibi uis, quærendo ſeruum? An non erat prauus? Omnium ſanè (inquit) maxime. Nulla enim à me læſus iniuria, præſertim quum talis ſit, me tamen malum exiſtimauit. Si te enim (inquit Diogenes) bonum exiſtimaſſet, nunquam reliquiſſet. Fortaſſe (inquit) ô Diogenes, quum ipſe malus ſit. Itane ille quidem (inquit) te prauum exiſtimans, aufugit, ne quid abs te nocumenti ferat: tu uero illum quæris, quem dicis eſſe prauum? Non enim dubium, quin & tu ab illo nocumentum laturus ſis, & hoc ſponte. An nō mali homines noxii ſunt habentib. vtentibuſq;, ſiue Phryges ſint, ſiue Athenienſes, ſiue liberi, ſiue ſerui? Atqui nemo canem, quem malum eſſe cenſet, quum aufugerit, quærit. Sunt autem, qui etiam ſi redeat, eiiciant. A malo autem homine liberati, non quieſcunt, ſed multa habent negocia, ſcribentes hoſpitibus, ipſique peregrinantes, & pecunias conſumētes, ut eū recipiant. Et vtrum putas plures damna à malis canib. accepiſſe, quàm à malis hominibus? Sanè a canibus pernicioſis, vnum Actæonem aiunt perditum, & his quidem actis in rabiem: à pernicioſis uero hominib. dici nō poteſt, quot perierint, & plebeij & reges, totæque ciuitates, hi quidem à ſeruis, illi autem à militibus & ſatellitibus, alii ab amicis quibuſdam, nomine tenus amicis: alii quidem à filiis & fratribus, vxoribuſque. Nunquid igitur non magnum eſt lucrum, cui contingit liberari à malo homine? An hunc requirendum putas, dignumque perſecutione: ut ſi quis morbum, à quo eſſet liberatus, quæreret, atque in corpus recipere uellet? Et ille dixit: Hæc tu quidem rectè dixiſti, ô Diogenes: ſed tamen difficile eſt, ut quis iniuriam paſſus, non ſe vindicet. Ille enim nihil à me mali paſſus, auſus eſt (ut uides) me deſerere: qui quidem nullum opus apud me fecit, qualia ſerui faciunt, ſed ocioſe enutritus eſt, nihilque aliud quàm me aſſectabatur. Ergo ne (inquit) nihil illi mali feciſti, quum ocioſum & inertem nutrieris, feceriſque peſſimum? Segnicies enim atque ocium præ omnibus maxime perdunt fatuos homines. Quare rectè intellexit, ſe abs te corrumpi: & iure aufugit, ut operaretur uidelicet, & non ocium agens, dormienſque & edens, in dies ſemper fieret peior. Tu uero fortaſſe putas paruam eſſe iniuriam, quæ hominem facit prauiorem? Et nonne qui eam faciat, præ omnibus fugiendus eſt, ut inimiciſſimus maximuſque inſidiator? Et ille: Quid ergo (inquit) faciam? non enim eſt mihi alius ſeruus. Quid uero facis, ſi non alios calceos habeas: & quos habes moleſti ſint, & atterant pedes? Nunquid non exuis ocyſſimè, & diſcalceatus incedis? ſed ſi ſponte decidant, turſus annectis, & ſtringis pedem? Et ſane quemadmodum diſcalceati, interdum facilius incedunt, quàm qui male ſunt calceati: ita multi ſine ſeruis facilius viuunt, & iucundius, quàm qui multos habent ſeruos. Non vides diuites quanta habeant negocia, hi quidem curantes ſeruos ægrotos, & indigentes medicis, & aliis qui curam adhibeant, (etenim plerunque mancipia ſui curam non gerunt, neque ſibi in morbis cauent, partim quidem ob incontinentiam: partim quòd putent, ſi quid ſibi accidat, heros damno affici, non ſeſe) illi uero flagris cædentes quotidie, alii autem vincientes, alii perſequentes fugitiuos. Quin neque peregrinari facile poſſunt, neque quando ſibi uideatur: neque etiam ſi domi maneant, ocio fruuntur. Et quod ridiculoſiſſimum eſt, interdum carent miniſtris magis quàm pauperes, & qui nullum prorſus habent ſeruum. Et eſt negotium ſimile vermibus qui dicuntur Iuli, quos te noſſe arbitror. etenim & illi quàm plu-

Χρῆσθαι & uti, et oraculum petere ſignificat. hinc Diogenes ſumpſit argumentū.

De malo homine amiſſo non magis, quàm malo cane, laborādum.

Ocium illiberalium hominum maxima peſtis.

Iulis vermibus ſimiles, qui magno famulitio utuntur.

plurimos pedes habentes, tardiſſimi ſunt inter reptilia. Non noſti, quòd natura unicuique corpus fecerit, ſufficiens ad ſuum ipſius miniſterium? & pedes quidem ut incedere poſſit, manus uero ut operari, & aliorum membrorum curam gerere, oculoſque ut uidere, aures ut audire? Et ad hæc certa menſura fecit uentrem: & non indiget homo plus cibi, quàm illi præſtare poſſit: ſed hæc menſura unicuique ſufficiens eſt, optimaq; & ſaniſſima. Sicut igitur manus debilior eſt, quæ plures habet digitos quàm natura naſcuntur, & talis homo mutilus uacatur aliquo modo, cui extrinſecus agnoſcatur digitus ſuperfluus, & neq; alius uti poterit iuxta morem: ita etiam, ſi quando multi pedes, multæque manus, & multi uentres alicui hominum contingant, non ille hercle fortior fit, neq; magis neceſſaria expedit, curatque, ſed multo minus & difficilius. Tu autem (inquit) nunc quidem uni homini quæris cibum, tum uero duob. & nunc unum curas ægrotantem, ſi qua tibi acciderit infirmitas tum autem neceſſe erat curare & illum ægrotantem. Et nunc quidem ſi ipſe, domi ſis, non ſollicitus es ne quid ille ſubtrahat, neq; quando dormis aut uigilas, ne quid ſeruus tibi faciat mali. Omnia ſanè hæc te oportet conſiderare. Vxorem ergo ſi habebas, tum illa quidem te non ſtuduit miniſteriis colere, uidens ſeruum domi nutriri: & partim quidem cum illo pugnauit, partim autem deliciis & ipſa ſtudens tibi fuit moleſta: at nunc minus ipſa dolebit, tuiq; maiorem geret curam. Sane ubi ſeruus eſt, ſtatim corrumpuntur nati liberi, & ſegniores fiunt, atq; ſuperbiores, quum præſto ſit qui miniſtret, habeantq; quem deſpiciant. Vbi autem ipſi ſunt ſoli, multo fiunt animoſiores, fortioreſq;, patremq; ſtatim ab initio addiuuare diſcunt. At ò Diogenes (inquit ille) pauper ſum. Et ſi non prodeſt poſſidere ſeruum alii dabo uenditum. Ergo ne huius (inquit) te non pudet? primum quod alium decipis, uendens illi malum ſeruum? aut enim non dices ueritatem, aut non poteris illum cuiquam uendere. Ad hęc, ſi quis veſtem uendat fucatam, aut inſtrumẽtum, aut iumentum morboſum atque inutile, neceſſarium erit id recipere. Itaque nihilo plus habebis. Quod ſi uero etiam poſſis quempiam circumuenire, & ille non ſentiat hominis prauitatem, non reformidas argentum? Fortaſſe enim emes pernicioſiorem, ſi in uenditorem incidas, qui multo quàm tu ſit acutior. Forſan & pro alia re expones, qua maximum accipias detrimẽtum. Neque enim ſemper argentum adfert emolumentum poſſeſſoribus: ſed multo maiora damna & plura mala paſſi ſunt homines ab argento, quàm à paupertate, quum alioqui fatui eſſent. Non tu ergo illud prius ſtudebis poſſidere, quo poſſis qualibet ex re emolumentum capere, omnibuſque tuis rebus rectè uti, nempe ut ſapias: ſed ante quam ſapias, quæras argentum, aut terram, aut mancipia, aut iuga, aut nauim, aut domum, quibus cum unà ſeruies, propterque ea contriſtaberis, multaque facies incaſſum, perque totam meticuloſus eris uitam illorum curam gerens, nihil autem unquam ex eis utilitatis capiens? Non uides haſce beſtias, uolucreſque quanto uiuant quàm homines iucundius, atq; etiam ſuauius, magiſque ſanę ſint, ualidioreſque uiuatque unaquęque earum quàm longiſſimum poteſt tempus, tametſi neque ſeruos habeant, neq; humanum intellectum: pro omnibus tamen aliis malis hoc maximum habent bonum, ꝙ nihil poſſideant. At uideor mihi (inquit) iã facere poſſe, ò Diogenes, ut ualere ſinam ſeruum, ſi non fortè fortuna in me inciderit. Ita hercle (inquit Diogenes) quaſi diceres, mordentem aut calcitroſum equũ non quęrerem ſanè: ſi autem fortè fortuna eum nanciſcerer, ac cederẽt morderet, & calcib. percuteret. Hæc quidem (inquit) omitte. Deo

Seruis corrũpi liberos.

Seruus malus an uendendus.

uero

Vti re, quã ignores, uel le, & difficile, & perniciosum.

uero cur me uti non ſinis? Num ego interdixi tibi(inquit Diogenes)ne Deo utaris,ſi poſſis? Non hoc dixi: ſed quòd magis ſit difficile quàm impoſſibile, uti uel Deo uel homine,aut ſeipſo,eum qui neſciat. Id aũt conari antequam quis norit,damnoſiſſimum eſt. An qui equorum vſum non eſt expertus, uidetur ille tibi equis uti poſſe? Non equidem. Si autem cogat,non ne potius mali quid ſibi aſciſcat, quàm boni? Verum. Quid autẽ qui canum ignorat uſum, poterit ne illis uti? An non etiam aliqua re uti, eſt utilitatem ex ea capere? Ita mihi uidetur. Nemo igitur qui damno afficitur ab aliquo,eo utitur, à quo damnum ſentit. Non. Proinde qui conatus canib. uti,antè quàm diſcat, damnum ex illis percipiet. Veriſimile ſanè. Non igitur utetur illis: quoniam uſus nullus eſſe poteſt,ubi damnum adeſt. Et non ſolum de canibus & equis ita res habet,ſed etiam de bubus,& auibus. Et quod magis mireris,neq; aſino aut ouicula uti poſſunt inexperti. An ignoras,quoſdam utilitatem, quoſdam uero damnum percepiſſe ex ouium uel aſinorum paſtione? Noui equidem. Vtrum igitur propter aliud,quàm quòd uidelicet neceſſe eſt inexpertos damno,expertos autem emolumento affici & ab aſinis & à ſuibus,& ab anſerib. & ab alio quolibet animali? Videtur. Quid autem? Non ne in inſtrumentis eadem eſt ratio? An cithara uti poterit,muſices imperitus? An non,ſi ea uti conetur,fuerit ridiculus: ꝗ & nihil agat,& inſuper citharam corrumpat, & abrumpat ſonos? Quid autem? Si quis tibiis uellet uti, inexpertus tibiarum, procederetq; in theatrũm ad canendum, non ne pęnas daturus eſſet,iactus lapidibus,atque inſuper etiam tibias contereret? Si quis etiam conetur uti clauo,neſciens nauem gubernare,poſſet ne fieri ut non citiſſimè ſubuerſa naue, ſemetipſum perderet,ſimulq; nauigantes? Quid autẽ? An haſtæ aut ſcuti uſus utilis eſt timidis,& indoctis? Non ne tali utendi inexperientia abiicerent nõ ſolum arma,ſed etiã ſeipſos? Concedo(inquit)ò Diogenes: & uſque ad ſolis occaſum de omnibus poſſes ita interrogare. Et vtrum(inquit)melius,an uſque ad ſolis occubitum audire ea quę oportet, an fruſtra Delphos petere? At tamen in omnibus fere rebus, quarum utendi abſit experientia, difficile eſt aliquid efficere. Et maius damnam accipi ueriſimile eſt,à maioribus. An tibi uidetur,parem eſſe uſum aſini & equi? Nequaquam. Quid autem? An hominis & Dei? At hoc neque dicere fas eſt (inquit) ò Diogenes. Poteſt ne aliquis ulla re uti, quam non norit? Et quomodo? inquit. Ignorans ergo hominem, eo homine uti non poteſt? Non poteſt. Qui igitur ſeipſum non nouit, nihil ſeipſo uti poteſt. Iam audiuiſti illud Delphis inſcriptum: NOSCE TEIPSVM Equidem. Id igitur haud dubiè Deus omnibus præcipit,quaſi ſe non norint? Veriſimile eſt. Vnus ergo & tu ex omnibus eſſes? Quo pacto enim non ſim? Non igitur neque tu temetipſum noſti? Non mihi uidetur. Teipſum autem ignorans, hominem ignoras: hominem autem ignorans,homine uti non potes. Quum autem homine uti non poſſis, Deo uti conaris, quod omni modo maius & difficilius altero eſſe confeſſi ſumus? Quid autem? exiſtimas Apollinem Attica aut Dorica lingua loqui? aut eandem linguæ eſſe proprietatem hominum & deorum? At tantum differt,ut fluuium in Troia Scamandrum,illi Xanthum:& auem Cymindum, Chalcida: & locum quendam ante ciuitatem, quem Troiani uocabant Batteian, dii ſepulchrum Myrrines appellent. Vnde iam & obſcura ſunt oracula, & multos iam deceperunt. Homero fortaſſis abſque periculo fuit ad Apollinem ire Delphos,utpote qui nouerit ex linguis,voces, ſi modo omnes nouit,& non paucas quaſdã,ut illi qui duo aut tria Perſica ſcientes uer

Noſce teipſum, Delphis inſcriptum.

Deos alia quàm homines lingua loqui.

Iliad. v.

Oraculorũ obſcuritas.

Laius, & ei dẽ redditum oraculum. ba,aut Medica, aut Aſsyria,ignorantes decipiunt. An tu non times, ne Deo alia dicente, alia tu intelligas? Quemadmodum feciſſe aiunt Laium illum, qui fuit Chyſippi amator. Ille veniens Delphos, interrogauit Deum qũo liberos gigneret? Qui reſpondit oraculo, ut ne prorſus gigneret, ſed & genitos exponeret. Ita aũt ſtultus erat Laius, ut in vtroq; Deo nõ obediret. Nãq; & genuit, & ſuſtulit. Deinde & ipſe periit, & tota eius domus: eo ꝙ quũ nõ poſſet, conatus eſt Deo uti. Si.n. hæc audiuiſſet, nõ vtiq; Oedipodem expoſuiſſet. Qui *Oedipus.* domi nutritus ſi foret, non occidiſſet Laium, ſciens ſe eius filium eſſe. An nõ ea *Crœſus.* quoq; audiuiſti, q̃ acciderunt Crœſo illi Lydo? Is ſe putãs oĩum maxime Deo obtemperare, tranſgreſsus fluuium Halym, principatum perdidit, & ipſe cõpedib. uinctus eſt, & paulum aberat quin exureretur viuus. An tu te putas prudentiorẽ eſse Crœſo, homine tã diuite, & tot hominum rege, qui & cum Solone conſuetudinem habuit, cumq; aliis quamplurimis ſophiſtis? Quin & *Oreſtes.* Oreſtẽ ipſum utiq; uides in Tragœdiis expoſtulantẽ cum Deo, & reprehendentẽ ſi qñ fureret, qđ cõſuluiſset occidere matrem. Verùm, putas ne Apollinẽ ſẽuũ q.d aut turpe imperare iis qui ipſum interrogãt? At hoc eſt qđ dixi: qui Deo uti non poſsunt, & tñ uti conãtur, nõ ſemet, ſed illũ reprehendunt. Tu igitur, ſi me audias, abſtinebis, dabiſq; operã ut te ipſum prius cognoſcas. Deinde poſtq̃ didiceris ſapere, tum demum oraculum petas. Ego.n. ſcio, ꝙ ni*Mente præditum non egere oraculis.* hil indigebis oraculis, ſi habueris mentẽ. Etenim hoc uide, ſi te Deus iubeat recte ſcribere atq; legere, quum non didiceris grammaticã, nũq̃ poteris. Si uerò literas noueris, Deo ẽt nõ iubente, pro more ſcribes legeſq;. Similiter quoq; ſi tibi aliud qđcũq; cõſulat ut facias, & nõ didiceris, nõ poteris facere. Et recte uiuere nõ poteris, ſi nõ didiceris, etiãſi quotidie Apollini obſtrepas, atq; ille uni tibi uacet. Mentem aũt habens, ſcies ex temetipſo quid tibi *Oedipi ex Tireſiæ diuinatione calamitates.* ſit faciundum, & qũo. Quod autã oblitus ſum de Oedipo dicere, ille Delphos nõ eſt profectus pro oraculo. Tireſiæ autem cõgreſsus, in maxima incidit mala ex illius diuinatione, ꝑꝑ ſuam ipſius ignorãtiam. Inde.n. didicit, ꝙ cum matre rem habuiſset, atq; ex ea ſuſcepiſset liberos: & poſt hæc, quũ forſan oportuiſset, rem cælare, neq; patefacere Thebanis, ille primùm quidem omnibus fecit manifeſtam: deinde indignatus eſt, magnumq; ſuſtulit clamorem, quod eorundem & pater eſset & frater, & eiuſdem mulieris maritus & filius. At galligallinacei non indignantur ſuper his, neq; canes, neq; ullus aſinus: neq; Perſæ, licet uideãtur inter Aſianos optimi. Ad hęc aũt excæcauit ſeipſum. poſtea lumine priuatus huc illuc errabat, quaſi non & uidens potuiſset errare. Et ille his auditis dixit: Tu quidẽ, ò Diogenes, inſulſiſſimum omnium hominum demonſtras fuiſse Oedipodem: Græci aũt putãt, infortunatum quidem eum hominẽ fuiſse, ſed intellectu tñ ꝑditum præ cæteris oĩb. Solum. n. illum ſoluiſse ænigma Sphingis. Et Diogenes ridens: Nequaquã ille (inquit) ſoluit *Spingis ænigma.* ænigma. Nõ audiuiſti ꝙ Sphinx iuſserit eum: hominem cognoſcere? Ille uero quid eſset homo, neq; dixit, neq; ſciuit. Nomen autem hominis dicens, putabat ſe reſpondiſse recte ad quęſitum. ut ſi quis interrogatus, q.d eſt Socrates? nihil aliud diceret, quàm nomen Socrates. At ego audiui quendam qui dice*Sphinx inſcitia.* ret, Sphingem eſse inſcitiam. Illa quidẽ & antea perdidit Bœotos: & modò eos nihil ſinit noſse, utpote hominum indoctiſſimos. Alij quidem homines, *Bœoti ſtupidi.* magis ſuam ipſorum ſentiunt dementiam. Oedipus uero quo ſapientior habitus eſt, eo quòd Sphingem effugiſset, perſuaſiſsetque Thebanis, hoc peius diſperiit. Nam qui ſunt indocti, perſuadent tamen ſe doctos eſse, hi *Sophiſtæ.* multo ſunt miſeriores aliis omnib. hominibus. & tale eſt ſophiſtarum genus.

Troiana, aut de eo quòd Ilium non ſit captum. XI.

Docere & diſcere difficile.

NOVI equidẽ propemodũ, qđ oẽs homines docere difficile ſit: in errorẽ aũt inducere, facile. Et diſcunt quidẽ homines tarde, ſi quid modò diſcũt à paucis ſcientib. in errorẽ aũt inducuntur ociſſimè a multis neſciẽtib. & hoc nõ ſolũ ab aliis, vrtũ ẽt ipſi a ſemetipſis. Veritas.n. amara eſt, & iniucũda ſtultis: mẽdaciũ aũt dulce, & blãdum. quẽadmodum (opinor) iis quib. dolẽt oculi, lumen uidere moleſtum eſt: tenebræ aũt abſq; triſticia ſunt, & amicę, eoꝙ uidere nõ ſinãt. Aut qũo ita ſæpe inualuiſſent mẽdacia, quum ueritas eſſet pſtò, niſi ꝑ uoluptatẽ uiciſſent? Quum aũt difficile ſit (ut dixi) docere, longe tñ difficilius eſt dedocere: pſertim eos ꝗ lõgo tpe mẽdacia audiuerunt, neq; ipſi ſoli in errorẽ inducti ſunt, ſed & patres eorum, & aui, & oẽs fere maiores. Nõ.n. facile eſt horum auferre opinionẽ, etiãſi ꝗs manifeſte cõuincat. Quẽadmodũ puto & iis qui ſuppoſitionis pueros alunt, difficile eſt tandem eximere opinionẽ, ẽt ſi ꝗs uera dicat: q̃ quidem initio ſi ꝗs dixiſſet, nunq̃ eos ſuſcepiſſent. Porro hoc ita ualidũ eſt, ut multi mala potius ſibi vendicẽt, & cõfiteãtur aduerſum ſeſe, ſi prius ſint ꝑſuaſi, q̃ bona, poſt lõgum tpˢ, audientes. Proinde neq; uos (uiri Iliẽſes) mirabor, ſi fide digniorẽ putaueritis Homerũ, ꝗ peſſima aduerſum uos mẽdacia finxit, q̃ me, uera dicẽtẽ. Nãq; ſi credideritis eum diuinum fuiſſe virũ atq; ſapientẽ, veſtroſq; pueros ſtatim à prĩcipio illius carmina docueritis, nihil aliud q̃ execratiões ueſtrę ciuitatis cõtinẽtia, eaſq; nõ ueras: me uero nõ ſuſtinueritis, ea q̃ uere ſunt facta dicẽtẽ, eoꝙ multis annis poſt Homerum natus ſim. Atqui aiunt vulgo, tpˢ negociorũ optimum eſſe iudicem: ſi quid aũt audiãt poſt multũ tpis, ꝓ ꝑ id incredibile exiſtimant. Si quidẽ ſanè apud Argiuos auderẽ cõtradicere Homero, eiuſq; poemata demonſtrare falſa eſſe in maximis: forſan iure mihi iraſcerẽtur, eq; ciuitate eiicerent, quod illorum gloriã uiderer deſtruere & conuellere: uos aũt iure mihi gratiã hr̃e dẽtis, & promptè audire. nã ueſtrorum maiorum gratia hãc operã ſumpſi. Prædico aũt uobis, neceſſe eſſe hoſce ſermones & apud alios dici, multoſq; audire: quorum quidem partim nõ intelligent, partim ſimulabunt ſe contemnere, non contemnentes eos: partim aũt conabuntur redarguere, idq; maxime (opinor) infelices ſophiſtæ. Quin & hoc manifeſte, noui ꝙ ne uobis quidẽ uoluptati ſint futuri. Plurimorum.n. hominũ animi ita nimis gloria ſunt corrupti, ut magis cupiant celebres eſſe uel maximis calamitatib. q̃ nihil perpeti mali, & in obſcuro eſſe. Ipſoſq; puto Argiuos nõ aliter velle facta eſſe ea quæ de Thyeſte, & Atreo & Pelopidis narrantur: uerùm vehementer excãdeſcere, ſi ꝗs redarguat Tragœdiarum fabulas, dicẽs, neq; Thyeſtẽ rẽ habuiſſe cum Atrei cõiuge, neq; illum occidiſſe fratris liberos, neq; detrũcatis membris cõuiuio excepiſſe Thyeſten, neq; Oreſtem ꝓpria manu peremiſſe matrem. Hæc oĩa ſi ꝗs diceret, ægrè ferrent, quaſi cõuiciis ꝓſciſſi. Hoc ipſo uero mõ & Thebanos affectos fore reor, ſi quis ea quę apud eos accidiſſe dñr infortunia falſa demonſtret, nempe ꝙ neq; Oedipus occiderit parentem, neq; cũ matre cõcubuerit, neq; ſemet excæcauerit, neq; illius filii mutua ante muros cęde mortui ſint: neq; Sphingẽ aduenisse, atq; illorum liberos deuoraſſe oſtendat. Verùm lætãtur cõtrarium audientes: nempe Sphingem ipſis immiſsã Iunonis ob irã, & Laiũ à filio interfectũ, & Oedipodem iis factis paſſiſq; cæcum erraſſe: & antea, alterius ipſorum regis, ciuitatiſq; conditoris, Amphionis filios omnium hominum formoſiſſimas, ſagit

Dedocere et dediſcere, difficilius.

Homerus.

Tẽpus opt. rerũ iudex.

Argiuorũ ſtulta arrogantia.

Item Thebanorum.

tis occiſos ab Apolline & Diana. Et eos q̨ hæc uel tibia uel uoce apud ipſos
canũt in theatro, ſufferũt: proponũtq́; præmia iis qui q̃ miſerabiliſſimè dixe-
rint de his, aut tibijs cecinerint: dicentẽ aũt, horũ nihil eſſe factum, eijciunt.
Fabuloſis maiorũ ſuorum geſtis pleroſq; gloriari. Huc inſaniæ q̃ plurimi peruenerunt, atq; ita prorſus illorũ faſtus obtinuit.
Cõcupiſcunt.n. q̃ plurimos de ſe fieri ſermones: quales aũt tandẽ, nihil ipſis
curæ eſt. Interea tñ ipſi atrocia pati nolũt, ob timiditatẽ, reformidãtes mor-
tes & dolores: quaſi aũt paſſi ſint, cõmemorare magni ęſtimãt. Ego uerò neq;
uobis gratificãs, neq; cũ Homero diſſidẽs, neq; illi ſuã inuidẽs gloriam, cona
bor oſtẽdere q̨ nã mihi uideaꝛ falſa dixiſſe de reb. hic geſtis, non aliũde vſq̃,
ſed ex ipſa poeti redarguens, ueritatiq́; ferẽs ſuppetias: & maxime ꝑꝑ Miner
uã, ut ne videaꝛ iniuria ſuã ipſius perdidiſſe ciuitatẽ, neq; cõtraria uoluiſſe ſuo
Iudiciũ dearũ ridiculũ. patri. Nõ minus aũt & ꝑꝑ Iunonẽ, atq; Venerẽ. Graue eſt.n. Ioui nuptam, nõ
exiſtimaſſe ſuã ipſius formã eſſe ſufficientẽ, niſi ẽt placeat bubulcorum uni in
Ida: atq; initio de forma contendiſſe cũ Venere, quæ ſe natu maximam feraꝛ
Saturni liberorum, ut ipſe Homerus annunciat, quum ſcripſiſſet eam dicere,

Iliad. γ. *Et me Saturnus cuncta inter pignora primam Edidit aſtutus. ---*

Præterea tã male affectã fuiſſe erga Paridẽ, quũ ipſa illi arbitriũ permiſiſſet.
Atqui nullus hominũ, q̨ alicui arbitriũ defert, hoſtẽ exiſtimat arbitrũ, ſi non
ꝓnunciauerit pro ipſo. Graue ẽt eſt, Venerẽ tã turpe & iniuſtũ & inutile de-
Helenæ raptus. diſſe donũ, nullamq́; prorſus habuiſſe rõnẽ neq; Helenæ ſuæ ſororis, ñeque
Alexandri, ſecundũ ipſam iudicãtis: ſed donaſſe tales nuptias, ob quas & ipſe
eſſet periturus, & parentes illius, ciuitaſq;. Prętereа indignũ quoq; ꝑterire id
qđ ad Helenã attinet, q̨ Iouis dr̃ filia. Quippe ꝑꝑ iniquã quidẽ famã, inſignis
de re turpi facta eſt: at ꝑꝑ ipſius pudorem, dea exiſtimata eſt apud Græcos.
Attamẽ cũ de tantis reb. ſermo fiat, ſophiſtè quidã impietatis me reum agẽt,
qđ contradicã Homero: & conabunꝛ me onerare calũniis apud miſeros ado
Homeri mẽdicitas. leſcentulos, quorũ mihi minor eſt rõ q̃ ſimiorũ. Primùm igiꝛ aiunt. Homerũ
ob mendicitatẽ & egeſtatẽ mẽdicaſſe in Græcia: & talẽ arbitrãtur nõ potuiſ
ſe mentiri ad gratiã dantiũ, neq; talia dixiſſe, quæ illis iucũditati & uoluptati
futura eſſent. Sane mendicos qui nũc viuũt, nihil ſani ferũt dicere, neq; vllus
illorũ quẽpiã teſtẽ aliqua ĩ re adhibuerit, neq; laudes ab illis ꝑfectas accipiũt
ut veras. Norunt.n. ꝙ oĩa adulantes dicant compulſi neceſſitate. Deinde dixe
runt, alios illi quidẽ ut mẽdico, alios aũt ut furioſo ſtipẽ dediſſe: & magis pu
tãt, illius ſæculi homines cõdẽnaſſe illũ in ſaniæ: an aũt uera dicentẽ, an men-
tientẽ, nõ addiderũt. Nõ aũt ſanè ꝙ ad hæc attinet, uitupero Homerum. Ni-
hil.n. obſtat, quin ẽt uir ſapiens mẽdicet, atq; videaꝛ inſanire: ſed ꝙ iuxta illo
rũ opinionẽ, quã de Homero hñt, deq́; ſimilib. veriſimile eſt, nihil eum ſani
dixiſſe. Quin ẽt neq; hoc exiſtimant, ꝙ in Homeri natura mendaciũ ſit, neque
ille tale quiddã recipiat. At ſcripſit Vlyſſẽ plurima mentientẽ, quẽ maximè
laudat: Autolycũ aũt & peierare dicit, & hoc illi à Mercurio datũ. Porro de
dijs oẽs (ut ita dicã) cõfitẽtur, nihil ſani dicere Homerũ, ẽt ij qui cũ vehemen
ter laudant: & tales conãtur inuenire defenſiones, ꝙ ea dixerit nõ ita ſentiẽs,
ſed ænigmatib. ſit vſus, & trãſlationib. Quid igitur ꝓhibet, quo minus ille &
de hominib. ita dixerit? Quicũq;.n. de dijs nõ manifeſtè uera dicit, ſed cõtra-
riũ, ita ut qui cũ eo colloquuntur, falſa magis credant, & præſertim ijs nihil
proſit: quo pacto poſſet fieri, ut ille cõteτur & de hominib. quodcũq; dicere
Dij Homerici. mendaciũ? Equidẽ ꝙ Deos fecit dolentes, & ſuſpirãtes, & vulneratos, & mo
riẽtes ferè, inſuper & adulteria & uincula & fideiuſſiones deorum, nõ dico,
antea dicta à multis. neq;.n. uolo accuſare Homerũ: ſed ſolũ oſtẽdere verita-
tem

rẽ,ꝙ ea facta non ſint. Cæterũ & defenſionẽ pro illo adferã, in iis quæ mihi uiſa fuerint. Qđ aũt nõ contetur mendaciũ præ cunctis dicere, neq; hoc ſibi turpe ducat, manifeſtũ eſt. Vtrum aũt recte an nõ, omitto nunc conſiderare.

Homerica mendacia:

Omiſſis igitur, quæcunq; intoleranda ſcripſiſſe vĩ de diis, quæq; illũ nõ decent: hoc ſolũ dico, ꝙ deorũ ſermones nõ contatur referre, quos ait inter ſe habuiſſe: & nõ eos ſolũ qui publicitus habiti ſunt, & oĩb. dijs p̃ſentib. uerùm ẽt eos quos priuatim inter ſe habuerũt: ut quẽ habuit Iupiter iratus Iunoni, ꝑꝑ deceptionẽ & infauſtam Troianorum pugnam: quemq; habuit Iuno cũ Venere, exhortans ut patri daret pharmacũ, & ipſi ceſtum, illud nempe lorũ amatorium, qđ rationi cõſentaneum eſt eã ſecreto rogaſse. Neq;.n. ueriſimile eſt ullum alium hominẽ ſcire huiuſmodi, qñ uir & uxor diſſident, & mutuò interdum cõuinciantur. Et Vlyſſem ſcripſit hæc eadẽ corrigentẽ, ne uideretẽ arrogans narrando, deorum ſermones pro illo habitos. Dixit. n. ſe audiuiſſe à Calypſo: illam aũt ab alio quodam percepiſſe. De ſe uero nihil tale dixit, qđ quid à Deo ullo audiuerit: ita ualde deſpiciebat homines, nihilq; illi curæ erat ſi uideretur nihil ueri dicere. Neq;. n. exiſtimauit quẽquam crediturum, ꝙ deorũ ſciret ſermones pro ipſo habitos. Dixit. n. ſe oĩa audiuiſſe, & multis perſuaſit. Narrat aũt concubitum Iouis cum Iunone in Ida factum, & ſermones quos dixit ante concubitum, quaſi ipſe uiderit & audiuerit: nihilq; ipſi (ut par eſt) obſtiterit nubes, qua ſe inuoluit Iupiter, ne eſſet conſpicuus. His aũt impoſuit colophonem ferè. Vt enim non dubitemus, qũo Deos intelligat, ita propmemodum uobiſcum cõfabulatur, quaſi gnarus ſit deorum linguæ: & quod ea non eadem ſit cum noſtra, neq; eiſdem nominib. vnumquodq; appellent, quib. nos. Oſtendit hoc autem in aue quadam quam ait a dijs uocari Chalcida, ab hominib. aũt Cymindin: & in loco quodam ante urbem, quem ab hominib. ait uocari Battian, a dijs aũt ſepulchrum Myrrhinæ. De flumine aũt dixit nobis, quod non Scamander, ſed Xanthus uocaretur a dijs, atq; ita ipſe ẽt in carminib. nominat: quaſi nõ ſolũ illi liceat alia cõmiſcere Græcorũ linguas. & nunc quidẽ Aeolica, nunc aũt Dorica, aliqñ uero Ionica, uerùm ẽt diuina loqui. Porro hæc a me dicta ſunt (quemadmodum dixi) non accuſandi gratia, ſed indicãdi quòd audaciſſimus hominum fuerit ad mendacia Homerus: & non minus confidens & iactabundus in mendaciis dicendis, q̃ ueritate. Ita. n. attendentib. ualde parua & nullius precij uidebuntur ea, quę ego mentirum eſſe dicam. Sunt. n. reuere humana mendacia, & ualde credibilia, ſi cõferantur ad ea quæ de diuina atq; immenſa natura mentitus eſt. Nam quũ inſtituiſſet bellum dicere, quod geſtum eſt ab Achiuis aduerſus Troianos, nõ ſtatim incœpit a primordio, ſed aliunde: id quod fere oẽs faciunt mentientes, implicantes & circumplicantes, nihilq; ordine dicere uolentes. minus. n. ita manifeſti fiunt: ſin minus, ab ipſo negocio redarguuntur. Hæc videre licet & iniudiciis & alibi fieri, ubi artificioſe mentiuntur. At qui facta uere oſtendere uolunt uti quicq; factum eſt, ita recitant, primum primo, ſecundum ſecundo, & alia ſimiliter ex ordine. Vna igitur hæc cauſa eſt, qđ non ſecundum naturã orſus eſt poeſim. Alterum aũt, qđ belli initium & finẽ maxime ſtuduit obſcurare, & contrariã inducere de illis opinionẽ. Vñ neq; principiũ neque finẽ auſus eſt dicere cõfeſtim, neq; pollicitus eſt de illis quicq̃ ducturum: ſed ſicubi & meminit, facit obiter, breuiterq;: ſeq; manifeſtum facit, qđ rẽ ꝑturbet. Neq;.n. in his audax fuit, neq; potuit expeditè dicere. Euenit aũt & hoc pleruinq, mentientib. ut de re, alia quidẽ dicant, illiſq; immorentur: alia uerò quum maxime abſcõdere uelint, nõ inhærẽtes, neq; attẽto dicãt auditori, ni-

Deorum ſermones apud Homerum.

Deorum linguę à noſtris diuerſa.

§ 22

Homerica in Dialectis licentia.

Mentiendi ars.

Homericæ poeſos exordium quale.

hilque ſuo ponũt loco, ſed ubi maximè fallere queat, tam huius gratia, quàm quod mendacium pudorem iniicere ſoleat, faciatq; cunctabundos ad ſe accedere uolentes, præſertim quum fuerit maximis de reb. Vnde neq; magna voce dicunt mentientes, & ſi quando ad mendacium peruenerint quidã eorum aut balbutiunt, aut obſcurè loquuntur: alii autem, non quaſi ipſi quicquam norint, ſed quaſi ex aliis audierint. Quicunq; autem ueraciter quid dicit, audacter & nihil diſſimulans dicit. Neq; igitur ea quę circa Helenæ raptũ acciderunt, Homerus confeſtim dixit, neq; libertate in illis vſus eſt, neq; de ciuitatis expugnatione, tametſi (ut dixi) audaciſſimus eſſet: ſed ſuccubuit & victus eſt, quod iam contraria ueris diceret, & circa totius negocii ſummam mentiretur. Vnde enim potius auſpicari decuit, quam ab ipſa iniuria & ſtupro Alexandri, ob quod conflatum eſt bellum? Hinc enim ad iram commoti eſſent omnes qui in illius poeſim incidiſſent, ſimulq; de fine contendiſſent, neq; quiſquam miſeratus eſſet Troianos ob ea quæ pertuliſſent. Ita nempe beneuolentiorem & promptiorem habiturus fuerat auditorem. Rurſum id decuerat, ſi uoluiſſet maxima & formidoloſiſſima dicere, & varias paſſiones atq; calamitates. Pręterea autem, quod præ omnib. vnuſquiſq; deſideraviſſet audire, quid maius poterat aut atrocius dicere, quàm urbis expugnationem?

Vrbis Troiæ expugnatio quomodo ab Homero deſcripta.

Neq; etiam plures homines interfectos, neq; miſerabilius, qui partim ad deorum aras confugerant, partim pugnauerant pro liberis & vxoribus : neque mulieres plures & uirgines aliò ductas & reginas ad ſeruitutem & turpitudinem, has quidem à maritis, illas autem à patribus, alias à fratribus, alias denique ab ipſis deorum ſimulacris abſtractas, quæ uiderant chariſſimos maritos in ſtrage iacentes, neque ijs uale dicere, neque oculos claudere poterãt. Viderant quoque teneros infantes ad terram eliſos crudeliter. Neque dicere potuiſſet plura deorum templa ſpoliata, neq; maiorem pecuniarum copiam direptam, neque prorſus totam incenſam ciuitatem, neque clamorem maiorem aut ſonitum ferri & ignis, partim quidem ab pereuntib. partim autem à iactantib. Quæ Priamum fecit dicere paucis, quaſi futura: quę ipſe forſan ut facta recitat, at non tanta narratione quali cætera ſolebat, terribilia faciens & adaugens minima quæq;.

Inſigniũ uirorem cædes quomodo.

Si uero uolebat inſignium mortes uirorum dicere, quomodo reliquit Achillis & Memnonis, & Antilochi, & Aiacis, & ipſius Alexandri? Quomodo prætetijt Amazonum exercitum, & pugnam illam quam Achilles cum Amazone pugnaſſe dicitur, tam pulchram & admirabilem? An decuit, quo aliquid diceret admirandum, ut fluuium faceret pugnare cum Achille? Prætereaut diceret Vulcani & Scamandri pugnam, & aliorum deorum, & fugas, & conflictus & vulnera, deſiderans aliquid magnum dicere & admirabile, tot & tantis ob inopiam ueritatis relictis rebus? Sunt autem talia quę dixit Priamus:

Iliad. χ

Quem Saturnius in poſtremo limine vitę.
Fato difficili perdet, mala multa videntem,
Gnatosq; extinctos, abſtractasq; ad ſtupra gnatas,
Et ruptos fœdè thalamos, tenerosq; infantes
Illiſos terræ, pugnę ſub tempus acerbæ,
Correptasq; nurus ſceleratę gentis Achiuæ
Mortiferis manibus: poſtremum forſan & ipſum
In primis foribus catuli rapientq; trahentq;
Crudinori, ſimul ac me quis percuſſerit enſe
Ieeerit aut tela, animaq; orbauerit hoſtis.

Neceſſarium igitur ex his eſt confiteri, Homerum aut iniquum & malum fuiſ

ſe rerum iudicem, ꝙ minora & abiectiora elegerit, reliqueritque aliis maxima & grauiſſima: aut non potuiſſe eum (quemadmodum dixi) fortiter aſſerere mendacia: In his autem oſtentare Poeſim, quæ uolebat abſcondere quomodo eſſent facta. Sic enim & in Odyſſeia, ea quidem quæ in Ithaca & circa procos acciderunt, ipſe dicit: maxima uerò mendacia non ſuſtinuit dicere, nempe de Scylla, & Cyclope, & Circes uenenis, præterea & Vlyſſis deſcenſum ad inferos: ſed Vlyſſem fecit narrantem Alcinoi conuiuis. Illic quoq; de equo & expugnatione Troiæ recitantem fecit Demodocum in cantico, paucis verſibus. Et mihi ſane videtur, quòd ea ab initio non appoſuerit, utpote quæ facta non ſunt: procedente autem Poeſi, poſtquam uidit homines facile credere omnia, contemptis illis, & ſimul grâtificatus Græcis & Atridis, omnia confuderit, & peruerterit res in contrarium. Dicit autem incipiens:

Odyſſeę narrationes euiuſmodi.

Dic mihi damnoſum Pelidę Muſa furorem,
Qui mala crinitis complura inuexit Achiuis,
Multasq; egregias animas demiſit ad Horcum,
Heroum, atq; ipſos canibus proiecit in eſcam,
Cunctiſq; alitibus. Iouis at ſunt omnia facta
Conſilio. ——

Hic dicit, de ſolo ſe dicturum furore Achillis, deq; calamitatibus & interitu Achiuorum, ꝙ multa & atrocia ſint paſſi, & multi perierint & relicti ſint inſepulti: quaſi hæc maxima ſint, & Poeſi digna, ex omnib. quæ ſunt geſta. Et in his Iouis conſilium expletum eſſe ait, quod quidem & contigit. Nouiſſimam vero rerum mutationem, & Hectoris mortem (quæ præter pollicitationem pro auctario erat adhibiturus, neque principio forſan ſatis ei erant deliberata) & quod deniq; Iliũ ſit captum inuertit omnia. Deinde uolens malorum cauſam dicere, omiſſo Alexandro & Helena, de Chryſe nugatur, & eius filia. Ego igitur audiui quendã ex ſacerdotib. in Aegypto, in pręfectura Onuphiti, ualde bene de his dicentem, & alia Græcorum multa deridentem, quaſi nihil ſcientium ueri de plurimis. idque hoc maximè argumento colligebat, ꝙ perſuaſi eſſent, Troiam eſſe captam ab Agamemnone, quodque Helena iam cõiunx Menelai amauerit Alexandrum. Et de his adeo ualde perſuaſi eſſent, decepti ab uno homine, ut unuſquiſq; iureiurando confirmare auſit. Dicebat autem, omnem priorum temporum hiſtoriam apud ipſos ſcriptam eſſe, partim quidem in templis, partim in columnis quibuſdam, & ex iis quædam ſolum memoria contineri à paucis columnis corruptis: multa autem in columnis conſcriptorum incredibilia uideri, propter ruditatem incuriamq; poſterorum. Eſſe autem & hæc inter recentiſſima, quæ circa Troiam accidiſſent. Quippe Menelaum ad ipſos perueniſſe, & omnia quemadmodum geſta eſſent, denarraſſe. Quum autem obſecrarem ut mihi narraret, primùm quidem nolebat, dicens Græcos eſſe arrogantes: & quanquam eſſent indoctiſſimi, ſemet tamen exiſtimarent oĩum doctiſſimos. Non eſſe aũt hoc morbo difficiliorem alium, neq; uni neque multis, ꝗ quũ quis ſit indoctus, ſeipſum exiſtimet ſapientiſſimum. Eiuſmodi.n. homines nunquam poſſe ab ignorantia liberari. Ita uero ridicule ex his (dixit) uos affecti eſtis, ut alium poetam qui Homero crediderit, eademq; omnia de Helena ſcripſerit, Steſichorũ (opinor) excæcatum dicatis ab Helena, ut qui mendacia dixiſſet, contraria aũt ſcribenti uiſum redditum. Et hæc dicentes, nihilominus ueram eſſe aiunt Homeri poeſim. Et Steſichorũ in poſteriore cantico dicere, quòd omnino nuſquam nauigauerit Helena: alii autẽ quidam, quòd rapta quidem ſit ab Alexandro, huc uero ad

Aegyptiorum narratio de Troianis rebus.

Doctrinę falſa perſuaſio.

nos

nos Aegyptum peruenerit. Quumq́; res ita dubia ſit, multamq́; habeat ignorationem, neq; ſic tamen ſuſpicari poſſunt errorem. Hoc autem in cauſa eſſe dicebat, ꝙ Græci eſſent voluptuoſi, & quæcunq; audirent ex aliquo iucunde dicẽte, ea etiam vera exiſtimarent.

Poetica licentia.

Et poetis permitterent mentiri quicquid vellent, dicerentq́; id illis licere: tamen crederent eſſe uera quę dicant, eoſq; teſtes ad ea interdum adhiberent quæ ſunt ambigua. Apud Aegyptios autẽ non licere quicquam carminib. dicere, neq; vllam eſſe omnino poeſim. Scire enim eos, ꝙ hoc voluptatis pharmacum ſit ad auditum. Quemadmodum igitur ij qui ſitiunt, non indigent vino, ſed ſufficit illis aquam bibere: ita etiam qui uera noſſe uolunt, nihil indigent carminib. ſed ſufficit illis ſimpliciter audire. Poeſis autem perſuadet ut falſa audiantur, & tanquam uinum bibantur fruſtra. Sicut igitur ex illo audiui, conabor dicere: appoſitis. ex quib. mihi uera uideantur eſſe quæ dicta ſunt.

Tyndareus.

Dixit enim, in Sparta fuiſſe Tyndareum, uirum ſapientem, & maximum regem. Huic autem & Ledæ duas fuiſſe filias eodem tempore, quas nos appellamus Clytemneſtram, & Helenam : & duos pueros maſculos, pulchros & magnos, atque inter Græcos longè optimos.

Clytemneſtra.

Fuiſſe autem Helenam ubiq; diuulgatam propter pulchritudinem, multoſq; illius fuiſſe procos, quum adhuc parua puella eſſet. Raptam autem eam eſſe à Theſeo rege Athenarum.

Helena Theſeo rapta.

Fratres igitur Helenæ ſtatim ueniſſe in regionem Theſei, & expugnata ciuitate ſororem aſportaſſe: atq; alias quidem captas mulieres dimiſiſſe, matrem autem Theſei captam abduxiſſe, punientes eam. Tales enim illos fuiſſe, qui cum uniuerſa Græcia pugnare poſſent, eamq́; ſibi facile ſubijcere, ſi vellent. Dicebam igitur, quòd etiam apud nos hæc dicerentur: & inſuper, quòd ipſe vidiſſem in Olympia, in poſteriori parte templi Iunonis, monumentum illius raptus, in lignea arca à Cypſello oblata, nempe Dioſcuros Helenam habentes, calcantem caput Aethræ, & coma trahentem, & adſcriptum epigramma uetuſtis literis. Poſt hæc autem (inquit) cum Tyndaridas metueret Agamemnon (ſciebat enim ſe hoſpitem & aduenam imperare Argiuis) uolebat eos adſumere affines : & propterea duxiſſe Clytemneſtram.

Agamemnon.

Helenam autem uolebat deſponderi fratri. Nemo autem Græcorum hoc ſe dicebat permiſſurum: vnuſquſque enim magis eas nuptias ſibi propter generis claritatem competere aiebat, quàm Menelao, qui natus eſſet ex Pelope.

Menelaus.

Venerunt autem & ab exteris nationibus multi proci, cùm propter pulchritudinis gloriam, tum quoque propter potentiam fratrum, patriſq;. Videbatur autẽ mihi & hoc uere dicere, quãdo Piſthenis Slicyonii tyranni filiam, aliquos etiam ex Italia vxorem petijſſe ferant. Præterea & Hippodamiam Oenomai filiam Pelops duxit, ex Aſia ueniens. Theſeus autem à flumine Thermodoonte unã duxit ex Amazonib. Et ut ille dicebat, Io quoque elocata uenit in Aegypiũ, ſed non in vaeca tranſmutata. Quum aũt hæc uiros inter clariſſimos conſuetudo eſſet elocandi & accipiendi vxores, alii ab aliis, etiam ſi longis interuallis abeſſent, & Alexandrum dicebat ueniſſe ambiendi gratia, patris potentia fretum, propemodum totius Aſiæ imperium obtinentis : & ꝙ non ita longe à Troia diſtaret, quum alioqui Pelopidarum genus potens eſſet in Græcia, multaque generis facta eſſet commixtio. Venientem autem cum multis diuitiis, multoq; apparatu, vt ad deſponſationẽ, præſtantemque multum pulchritudine, ſermonem feciſſe cum Tyndareo & Helenæ fratrib. dixiſſeq́ue de principatu Priami opumq́; multitudine, atque alia potentia, quodq́ue regnum ad ſe eſſet peruenturum. Menelaum autem plebeium eſſe : Agamemnonis enim principatum, ſuis liberis, non illi competere:

Alexander Helenã ambit.

petere:

pètere:quodq́; ipſe eſſet pietatis erga Deos ſtudioſus:& Venus ipſi promi-
ſiſſet optimas inter oẽs homines nuptias:eas ſe illius filiæ deferre,quũ alio-
qui ex Aſia ducere aliquas poſſet,ſi vellet,ſiue Aegyptiorum regis ſiue Indo
dorũ.Super alios ſiquidẽ oẽs à Troia uſq; in Aethiopiam.ſe dicebat imperiũ
hr̃e,Etenim apud Aethiopes regnare ipſius cõſobrinũ Memnona,ex Titho *Memnõ Aethiopũ rex.*
no natum,Priami fratre:præterea & alia multa dicebat ad perſuadendũ per
tinentia,donaq́; dedit Ledæ,& aliis cognatis,quanta nõ oẽs Græci dare po
tuerunt.Aiebat aũt & ſeſe conſanguineũ eſſe Helenæ.Priamũ.n.eſſe ex Ioue,
ſeq́; audiuiſſe ꝙ & illi atq; illorum ſoror ex Ioue eſſent. Agamemnoni aũt &
Menelao non conuenire,ut ipſi patriã exprobrent. Quippe illos quoq; eſſe
Phrygas,à Sipylo.Multo demũ melius affinitate iungi cũ Aſiæ regib.q̃ illinc
olim expulſis.Etenim & Laomedontẽ Telamoni dediſſe nuptũ ſuã filiã He- *Laomedon.*
ſionẽ.veniſſe.n.illũ ad Troiã procum cum Hercule:adduxiſſe aũt & Hercu- *Telamon.*
lem,ut amicum & hoſpitẽ Laomedontis.Super hæc Tyndareus conſiliũ iniit *Heſione.*
cum liberis:uiſumq́; illis eſt rem expendentib.non peius eſſe in affinitatem
recipere Aſiæ reges. Domum enim Pelopidarum habere Clytemneſtram,
quæ coniunx ſit Agamemnonis. Cæterum ſi Priamo affinitate iungerentur.
ſe quoq; rerum Aſiæ dominos fore:& neminem ipſos prohibere poſſe,quin
principatũ Aſiæ atq; Europæ obtineant.Aduerſum hæc certabat Agamem
non,ſed uictus eſt ipſa æquitate.dicebat enim Tyndareus, ſuffiecre illi debe-
re,quòd in affinitatem eſſet receptus:ſimulq; docebat non expedire,fratrem
ſuum nanciſci æqualia,ſic enim magis inſidiaturum. Neq; Atreo Thyeſtem
beneuolum fuiſſe.Maxime autem eum perſuadebat dicens,non toleraturos
alios procos ex Græcis repulſam,neq; Diomedem, neque Antilochum,ne-
que Achillem,ſed bellum geſturos:atque eſſe periculum,ne ſibi Græcorum
potentiſſimos faceret inimicos.Satius igitur eſſe,nullum relinquere belli ſe-
ditioniſq; initium inter Græcos. Hæc ægrè quidem ferebat Agamemnon:
non poterat autem prohibere Tyndareum, quum dominus eſſet ſuæ filiæ:
ſimulq́; metuebat illius filios.Et ita demum Alexãdrum accepiſſe Helenam *Alexandri*
ex iuſta cauſa, perſuaſis ipſius parentib.& fratrib. atq; abduxiſſe eum multa *& Helenę*
admiratione & gaudio.& Priamum & Hectorem atque alios omnes lætatos *nuptię legi-*
eſſe ob nuptias,Helenamq́; ſuſcepiſſe cum uictimis & uotis. Conſidera uero *timæ.*
(inquit)fatuitatem ſermonis contrarii.An tibi videtur fieri potuiſſe,primùm
quidem ut quis amauerit mulierem quam nunquam uidit:deinde eam per-
ſuaſerit,ut relicto marito & patria & omnibus neceſſariis,quum iam eſſet,ut
opinor,etiã filiolæ mater,ſequeretur uirum peregrinum?Propter hanc enim
abſurditatem,confinxerunt fabulam de Venere,multo his ſtolidiorem.Eſto
autem,ut Alexander eam ui abducere cogitarit:quomodo id permiſit & pa-
ter non fatuus,ſed valde prudens exiſtimatus,& mater?Quomodo enim ue
riſimile. Hectorem poſtea exprobraſſe illi, conuiciiſque impetiſſe eum ob *Iliad.γ.*
raptum,ut inquit Homerus?(Sic enim ait:

Infelix,formoſe,nurumq́; inſanus amator,
Impoſtorq́; Pari: ô vtinam nunquam ſatus eſſes,
Mortuus aut cælebs,vellem,& lucroſius eſſet,
Quàm ſic te inuidioſum eſſe, & lachrymabile damnum.
Quàm magnum tollunt Argiui iurè cachinnum,
Dicentes.fortem ecce virum,promptumq́; duello,
Quòd forma præſtat:ſed ineſt vis nulla,nec ullum
Planè animi robur.Tú ne olim talis eras,quum
Fluctiuagis ratibus,fidis ſocyſq́; receptis,

Immenſa

Immenſa undiſoni traiecisti æquora ponti,
Immixtusq́; peregrinis terrisq́; virisq́;,
Huc ducta tandem formoſa vxore rediſti ,
Fortis erat ſponſa viri, Martemq́; ſcientis ?
Ingens inde tuo patri & vrbi,omniq; popello :
Naſcetur damnum,atq; inimicis gaudia creſcent
Omnibus,at magnus mæror tete opprimet ipſum .
Haud bellaci vnquam tu congredieris Atridæ :
Quippe viri ſcires vxorem cuius apud te
Detineas.tibi nec cithara, nec dona venuſtæ
Profuerint Veneris:coma nec,neq: ſplendida forma
Puluere campeſtri ſi congredereris Atridæ.)

Iliũ ab Hercule vaſtatum.

Ab initio autem hæc facienti conceſſiſſe?Atque Helenus qũo non prædixit, quum eſſet diuinus,atq; Caſſandra Deo plena?Et cum his Antenor,cur non diſſuaſit,quũ ſapere uideretur?Sed poſtea tandẽ indignati ſunt,eumq; obiurgarunt ob res factas:quũ licuiſſet à principio prohibere ne fierent?Vt autem nimiam cognoſcas ſtoliditatem,& ꝙ mendacia inter ſe pugnent, porrò rem cõſidera.Dicunt enim, quòd paucis retro annis Hercules urbem vaſtauerit, iratus ob paruam cauſam:nempe propter equos,quos illi promiſſos Laomedon noluiſſet reddere.Et ego recordatus ſum carminum, in quib. hæc dicit :

Propter equos olim qui huc venit Laomedontis ,
Sex tantum ratibus , tanto nec milite fultus,
Cępit & Iliacas arces, viduauit & ipſa
Compita. ——

Proinde(inquit)neq; in hoc quidem uerum dicunt.Qũo.n.in modico tpe, ita ciuitas capta & deſolata,tale incrementũ habuit,ut maxima ſit facta inter oẽs q̃ ſunt in Aſia? Qũo aũt & Hercules eam cum ſex nauib.cæpit,quum longum retro tp̃s non eſſet uaſtata:Achiui autem cum nauib. mille & ducentis uenientes,non potuerunt capere ? Aut qũo Priamum permiſit Hercules regnare , quum illius patrem occidiſſet, tanquam omnium inimiciſſimum : & non potius alium conſtituit principem regionis ? Quod ſi autem hæc ita habent,quid dicunt?Quomodo enim non exhorruerunt Troiani atq, Priamus inimicitias ſuſcipere cum Græcis,quum noſſent ſe prius,nequaquam ob tale peccatum,perditos ac uaſtatos: quumq́; multi adhuc meminiſſent urbis expugnationem?Qũo nihil tum tale cogitarunt,neq; eorum quiſquã prohibuit Alexandrum?Quo aũt pacto profectus in Græciam,uerſatus eſt cum Helena, & collocutus eſt,& tandem perſuaſit eam ut parentum & patriæ & mariti & filiolæ & famæ inter Græcos curam deponeret,neq; ẽt fratres reformidaret adhuc uiuentes,qui eam antea Theſeo abſtulerant,neq; neglexerant raptã ? Tum quidem præſentem Menelaum quomodo hæc latere potuerunt ? Tum autem abſente marito,qũo ueriſimile eſt,vxorem ad colloqnium ueniſſe cum homine peregrino,tum quoq; neq; aliorũ quemquam ſenſiſſe inſidias:aut ſi ſenſerunt,cælaſſe?Inſuper aũt & Aethram Theſei matrem ſimul cum Helena profectam,quum eſſet captiua? Non ſatis erat Theſei matrem in Sparta ſeruire,ſed cupiunt ẽt ſequi ad Troiam?Alexander aũt abſq; metu, & cum tanta poteſtate confecit negocium,ut illi non ſatis eſſet vxorem abducere , ſed & pecunias ſimul impoſuerit:neq; eum quiſq̃ nauib.conſcenſis eſt perſecutus, neq; ex Menelai amicis,neq; ex Tyndarei,neq; ipſi Helenæ fratres , præſertim cum naues eſſent in Laconica?Maiorem adhuc dubitationẽ adfert,qũo à Sparta ad mare abſque perturbatione itinere pedeſtri deſcenderit, quum

Aethra an cum Helena Troiam profecta.

raptus

raptus continuo multis,ut ueriſimile eſt,innotuiſſet.Quare fieri non potuit,
ut hoc modo ad Troiam uenerit Helena cum Alexandro:ſed nuptum illi da-
ta,à volentib. cognatis.Ita.n.rationi conſentaneũ eſt,& Aethram cũ ea pro-
fectam, & pecunias aſportatas. Horum enim nihil raptus,ſed nuptiarum ſi-
gnum eſt.Poſtquam autem(ut dixi)Alexander coniugium adeptus receſſiſſet
cum ea,Menelaus affiictabatur propter nuptiarum repulſam:& fratrem accu
ſabat,dicens ſe proditum ab illo. Cæterùm Agamemnon de illo minus erat
ſollicitus; Alexandrum autem metuebat,habebatq; ſuſpectum ne fortè affe-
ctaret imperium Græciæ,quod illi competebat ꝓpter nuptias. Sic igitur cõ
uocatis & alijs Helenæ ꝓcis,dicebat,omnes ſe eſſe iniuria affectos, pariterq;
totam Græciã deſpectam. & optimam mulierẽ nuptum elocatam ad Barba-
ros,quaſi inter ſe nullus ea eſſet dignus. Hæc dicens,Tyndareum quidẽ excu
ſabat,veniamq; illi dãdam dicebat,ut qui per munera deceptus eſſet:Alexan
drum aũt cauſam oĩum eſſe demonſtrabat,& Priamum: hortabaturq; eos ſi-
mul ſuſcipere expeditionẽ ad Troiam.Se.n.magnam hr̃e ſpem,capi eam poſ-
ſe,oẽs eo ſimul nauigent.Quod ſi eueniat,direpturos ſe magnas opes,terrãq;
optimam obtenturos.Eſſe.n.eam ciuitatẽ omnium ditiſſimam,homines ue-
ro ex deliciis corruptos.Habere ſe quoque multos in Aſia cognatos à Pelo-
pe,qui ſint laturi auxilium,quum Priamum oderint.His auditis,partim irati
ſunt,idq; facinus reuera exiſtimabant Græciæ eſſe ignominiam: partim autẽ
ſperabant ſe capturos emolumentum ab expeditione. Fama.n.erat,res Aſiæ
eſſe magnas,atq; opib.excellere.Quòd ſi uicti fuiſſent à Menelao in petitione
Helenæ,nõ utiq; curaſſent illi eſſe ablatam,ſed potius inſultaturi fuiſſent.Iam
uerò Alexandrum oderunt oẽs,ſe putans unuſquiſq; ab eo nuptiis ſpoliatũ.
Sic igitẽ collecto exercitu Agamemnon,miſſis nunciis repetiit Helenam.Con
gruum quippe eſſe,quum ſit Græca,ut uni nubat Græcorũ. Quib.auditis,Tro
iani indignati ſunt,& Priamus,& præ omnib. maxime Hector:ꝙ quum eam
Alexander legitime accepiſſet à patre,Helenaq; illi uellet cohabitare, illi au-
derent tam impudentem proferre ſermonem.dixeruntq; ſeſe cognoſcere,ꝙ
occaſionem belli quærerent. ſequidem bellum non incœpturos,licet eſſent
ſuperiores:repulſuros uero,ſi qui inferre conarentur.Et propterea ſuſtinue
runt Troiani belli iniurias multum temporis:multaq; paſſi ſunt,non quanta
Homerus dicit.At licet terra illorum vaſtaretur,multique morerentur homi
nes:ſuſtinuerunt tñ, ꝙ ſciebant Achiuos inique agere, & Alexandrum nihil
feciſſe abſurdi. Si ſecus eſſet, quis illorum ſuſtinuiſſet uel fratrum, aut paren-
tum,aut aliorum talem ciuium perditionem? Omnino.n.quum cinitas eſſet
in periculo,ne propter illius iniquitatem uaſtaretur,licebat illis Helena tradi
ta ſemet ſaluos conſeruare. At illi etiam poſtea(ut aiunt)mortuo Alexandro
eam retinuerunt,& Deiphobo coniunxerunt,tanq̃ maximum bonum hñtes
in ciuitate,metuenteſq; ne ipſos relinqueret. Et quidem ſi prius remanſit ob
Alexãdri amorem,qũo ultra uoluit manere:niſi etiã dicunt,ꝙ amauerit Dei-
phobum? Veriſimile.n.eſt,ꝙ poterit ꝑſuadere Troianis,ut ſe redderent,quũ
illi alioqui prompti ad hoc eſſent.Quod ſi metuebat Achiuos,cõpoſitiones
prius reperire oportuerat:quippe illi ſane libenter diſceſſiſſent à bello,pluri
mis & optimis interfectis.Porro non erat uerum quod fertur de raptu,neq;
belli cauſam præbuerunt Troiani: vnde bonam habebant ſpem,ſe fore ſupe-
riores.homines.n.ſi accipiunt iniuriam,perſeuerant in defenſione ſui vſque
ad extrema.Hęc ergo non aliter facta eſſe exiſtimato,q̃ ut ego dico.Multo.n.
credibilius, Tyndareum ſponte uoluiſſe affinitate coniungi Aſiæ regib. atq;

Mene-

Agamẽnonis de ab ducta Helena querela, & ad bellũ ſuſcipiendum exbortatio.

Helena repetita negatur.

Troia bello petita.

Anacephaleoſis hactenus dictorum.

Menelaum petitione ſua & ſpe fruſtratum grauiter tuliſſe, & Agamemnonẽ tenuiſſe Priamidas ne obtinerent Græciam, quum audiret & Pelopem ſuum auum ex eadem regione profectum propter affinitatẽ Oenomai Peloponneſum obtinuiſſe, alios autem duces bellum una ſuſcepiſſe, frementes ob iniuriam vnuſquiſq;, ꝙ nuptias non eſſet conſecutus: quàm Alexandrum amaſſe mulierem ignotam, patremq́; illi permiſiſſe vt nauigaret ad tale facinus: cum pſertim (ut aiunt) non multo antè Troia capta à Græcis, ſuuſq; pater Laomedon eſſet occiſus, poſtea quoq; bello preſſos, & tanta perpeſſos mala, noluiſſe tradere, neq; Alexandro viuente, neq; defuncto, quum nullam haberent ſpem ſalutis: Helenam quoque concepiſſe amorem erga uirum peregrinum, quo cum ab initio uериſimile eſt eam nõ collocutam: relictaque patria & domeſticis & marito, cum turpitudine ueniſſe ad homines Græcorum oſores. Et quum hæc omnia fierent, neminem prohibuiſſe: neq; exeuntem illam, præſertim itinere pedeſtri vſq; ad mare, neq; abnauigantem eam quenquam eſſe perſecutum: & ſe adiunxiſſe nauigationis periculo Theſei matrem, iam prouectæ ætatis, quæq; ut manifeſtum eſt, oderat Helenam. Tandẽ etiam mortuo Alexandro, quem amaſſe dicitur, Deiphobo adhæſiſſe: quaſi illi quoq; (opinor) à Venere promiſſam: neque eam uoluiſſe reuerti ad ſuum maritum, neq; Troianos uoluiſſe reddere, donec ui ciuitas caperetur. Horum nihil, ueri præ ſe fert ſpeciem. neq; fieri potuit. Præterea uero ad prædicta etiam hoc conſidera. Alios quidem omnes Achiuos dicit Homerus communi auxilio ad

Caſtorem et Pollucẽ expeditioni Græcorum non interfuiſſe. Iliad. γ.

Troiam profectos, quorum tamen minus intererat: Caſtorem autem & Pollucem ſolos cò non perueniſſe, ad quos maximè ea pertinebat iniuria. Hunc autem errorem abſcondens Homerus, ſcripſit, admirari Helenam cur non adeſſent: deinde ipſe defendit dicens, ante uita fuiſſe defunctos. Proinde quum adhuc in uiuis eſſent, eam eſſe raptam manifeſte conſtat. Ergo ne illi Agamemnonem expectaſſent decem annos morantem, atque colligentem exercitum, & non eueſtigio liberauiſſent ſororem, neq; ſaltem repetituri ue-

Theſeo illatum à Caſt. & Poll. bellum.

niſſent, aut bellum geſturi cum ſuis ipſorum copijs? Nonne Theſeo ſtatim intulerunt bellum, uiro & Græco, & inter omnes optimo, inſuper & multorum hominum regi, & Herculis ſocio, & Pirithoi, & Theſſalos & Bœotos habenti adiutores? Alexandro uerò non intuliſſent, ſed expectaſſent Atri-

Abfuiſſe et Tyndareũ

das, decem annos copias colligentes? Forſan autem par erat & Tyndareum ipſum adueniſſe, & nihil obſtitiſſe prouectam ætatem. Neque enim Neſtore maior natu erat, neque Phœnice: neque magis illos indignari conueniebat, quàm patrem ipſum. At neque ipſe, neque filii uenerunt, neque ex eorum uoluntate ſuſcepta erat expeditio. Sponte enim Helenam elocarant, iudicio præferentes Alexandrum aliis procis, ob principatus magnitudinem, fortitudinemq́ue. Nullo enim erat uirtute inferior. Neque igitur illi uenerunt ad belli ſocietatem, neque Lacedæmoniorum vllus. Sed hoc

Menelaus an Spartæ regnarit, Tyndareo viuente.

quoque mendacium eſt, quòd Menelaus dux fuerit Lacædemoniorum, atq; Spartæ regnauerit, Tyndareo adhuc uiuente. Quippe graue fuit, ſi Neſtor neque prius neque poſtea rediens ab Ilio, conceſſit filijs regnum & principatum propter ſenectutem, Tyndareus autem ceſſit Menelao. Videntur enim & hæc multam habere ambiguitatem. Poſtquam autem ad Troiam venerunt Achiui, primum quidem prohibiti ſunt in terram deſcendere: &

Proteſilai cædes.

Proteſilaus ui conatus deſcendere, interfectus eſt cum multis aliis, ut coacti ſint nauigare in Cherroneſum, receptis mortuis intercedente caduceatore ad ſepulturam, atque illic ſepelierunt Proteſilaum. Deinde circum nauigan-

tes

tes deſcenderunt in regionem, & oppidula quædam expugnauerunt. Porro Alexander cum Hectore congregauit oẽm populum ex regione in urbẽ, par uas aũt ciuitates ꝑꝑ mare dereliquit, eo ꝙ non poſſet ubiq; eſſe auxilio. Rurſum aũt illi quum noctu in Achiuorum portum nauigaſſent, clanculo deſcenderunt, nauiumq; ſtationem munitione circumdederunt, foderuntq; foſſam, Hectorem metuẽtes & Troianos: ſeq; magis tanquam ipſi obſidionem, paſſuri præparauerunt q̃ Troiam obſeſſuri. Sunt qui alia quidem concedant Homero: murũ aũt factũ eſſe falſo aiunt eum dicere, ꝙ ſcripſerit poſtea Apollinẽ & Neptunũ, immiſſis illũ fluminib. deſtruxiſſe, labefactis nempe muri fundamentis aqua: quod omniũ incredibiliſſimũ eſt. Quippe etiamnũ flumina in loco reſtagnãt, & procul à mari receſſerunt. Cæterùm reliquo tp̃e, partim mala intulerunt, partim paſſi ſunt, & prælia non multa facta ſunt aduerſis aciebus. Non.n. audebant ad urbem accedere, ꝑꝑ multitudinem fortitudinemq; eorũ qui intus erant. Leuiores uero dimicationes, furtiuęq; incurſiones fiebãt à Græcis. Atq; hoc modo interfectus eſt Troilus adhuc puer, & Mneſtor, & alii cõplures. Erat.n. Achilles ad ſtruendas inſidias, nocturnasq; incurſiones callidiſſimus. Atq; ita ſuperueniens, parum abſuit quin & Aeneam interficeret in Ida, multoſq; alios per regionem. Et loca munita capiebat, ſi qua indiligenter erant cuſtodita. Neq; enim terram obtinebant Achiui, ſed ſolummodo caſtra. Signum autem huius eſt, ꝙ ſe Troilus nunq̃ extra mœnia exercuiſſet, præſertim procul ab urbe: neq; Troiani coluiſſent Cherroneſum (ut omnes cõfitentur) ſi Gręci obtinuiſſent Troadem, neq; iis uinum fuiſſet aductũ ex Lenno. Porrò quum non proſpere bellum Achiuis procederet, nilq; eueniret ut ſperauerant, ſed indies plures Troianis adiutores affluerent, peſtilentia & fames eos uexauit, & ſeditio orta eſt inter duces: quemadmodum ferè conſueuit fieri inter eos quibus res ſunt aduerſæ, non quib. ſecundæ Confitetur autem & hæc Homerus (neq; enim potuit ueta omnia cælare) ubi dicit Agamẽnonem in conciõnẽ conuocaſſe Græcos, quaſi exercitum abducturũ: uidelicet multitudine ægrè ferente mala, atq; recedere uolente, & turbas impetu ruiſſe ad naues: Neſtorem aũt & Vlyſsẽ uix eas potuiſſe retinere, uaticinium quoddam prætendentes, dicenteſq; modicũ reſtare tp̃s, quod rogabãt eos expectare. Vatem aũt horum in ſuperiorib. carminib. Agamemnon nihil unq̃ dicit ueri uaticinatũ. Hucuſque igitur deinceps non omnino vr̃ Homerus contempſiſſe homines, ſed aliquo modo eſſe ueritatem ſecutus. At uero in iis q̃ de raptu, non ipſe quidẽ ut facta narrat, ſed Hectorẽ inducit ex ꝓbrantẽ Alexãdro, & Helenã deplangentẽ apud Priamũ, ipſumq; Alexandrũ eorũ recordantẽ in cõgreſſu cum Helena, ea præ omnib. dilucidiſsime oportebat dici, & maxima cum grauitate. Præterea neq; illa uera ſunt de ſingulari certamine Alexandri & Menelai. Quũ.n. nõ poſſet dicere Alexandrum à Menelao interfectũ, ut vanas ei donaret glorias, victoriãq; ridiculã, finxit gladiũ eius eſſe confractum. Quid? Non poterat Alexandri gladio uti, qui tantò erat fortior, ut traheret illum uiuum cũ armis ad Achiuos? Quin ſtrangulare oportebat loro. Falſum quoque eſt Hectoris & Aiacis ſingulare certamen: illius admodum fatua eſt tranſactio, rurſum. Aiace uincente, doniſq; mutuo datis tanquam amicis. Porrò poſt hæc iam uera dicit, nempe Achiuorũ cladem & fugam, & Hectoris ſtrenua facta, multitudinemq; occiſorum, uti ſe dicturum promiſit, & propemodum inuitus dicit, referens quoque ad honorem Achillis. Et ciuitatem quidem dicit pietatis erga Deos ſtudioſam: & Iouem palam fecit, dicentẽ quòd inter omnes ſub ſole ciuitates Ilium maxime diligat,

Troię obſidio cuiuſmodi.

Troili, Mneſtoris, et aliorum cædes.

Peſtis & ſeditio inter Gręcos.

Alexandri cum Menelao monomachia.

Item Hectoris & Aiacis.

H &

& Priamum.& illius populum. Deinde teſta(quod aiunt)cadẽte,in tñ immu tatus eſt,ut miſerrimè perderet oium chariſſimã, vnius ob uiri peccatum : ſi tñ peccauit.

Hectoris geſta.

Non tñ potuit abſcondere Hectoris geſta,uincẽtis, & perſequẽtis Achiuos vſq; ad naues,quodque eum reformidarint optimi quoq; inter Achiuos : nunc eum quidem Marti comparans, nunc autem robore dicens flammæ eſſe ſimilem : quodq; ſimpliciter nemo eum ſuſtinuerit, aſſiſtente ei Apolline.& Ioue cęlitùs ſecũda dante ſigna uento atq; tonitru.Hæc ille quidem tam clare noluit dicere:tñ qm̃ vera erant, & ſemel cęperat, non potuit deſiſtere: ſed deſcripſit & noctem illã difficilem,illumq; in exercitu mętorẽ, & Agamemnonis conſternationẽ,fletuſque:præterea nocturnam concionẽ, conſilium ineuntium qũo aufugerent:& obſecrationes ad Achillem, ſi quid ille tandẽ utilitatis adferre poſſet.Poſtridie aũt donat Agamemnonem fatua ſtrenuitate,ſimiliter & Diomedem,Vlyſſemq; atq; Eurypylum:& Aiacem dicit promptiſſimè pugnaſſe,continuo uero Troianos factos ſuperiores:Hectoremq; irruiſſe vſq; ad Achiuorum murum,adq; naues. Atq; quũ hæc dicit, manifeſtũ eſt ꝙ uera atq; facta dicat,ab ipſis huc perductus reb.qñ aũt efferre Achiuos,ſumma laborat dicendorum penuria,omnibuſq; ſe manifeſtum facit ꝙ mentiatur.Hectorem bis dicit uictum ab Aiace,ſemel quidem in ſingulari conflictu,rurſum aũt & lapide : Aeneam aũt à Diomede.quumq; ne hic quidem quicquam effeciſſet,ſed tantummodo accepiſſet equos,ꝙ facile non

Mars & Venus vulnerati à Diomede.

poterat redargui,non habens quod illis donet:Martem,ait, & Venerem vulneratos à Diomede.In quib.ſe oĩb.prodit, ꝙ illis quidem bene uelit,cupiatq; eos eſſe admirandos: ſed quum nõ hr̃et qđ diceret ueri, ꝑꝑ ueritatis inopiã, in res impoſſibiles & impias incidit : quod ferè pleriſq; omnib. accidit, qui repugnant ueritati.At non de Hectore ſimiliter hæſitat, quid nam dicat magnum & admirabile:uidelicet ea,opinor, facta quæ ſunt denarrans :ꝙ nempe eum oẽs effuſo curſu fugerint,& fortiſſimi nominatim:quum dicit,neq Idomeneum manſiſſe.neq; Agamemnonem,neque duos Aiaces, ſed ſolum Neſtorem,ex neceſſitate,& hunc propemodum captum:ſuccurrentem uero illi Diomedem,& pauliſper ferocientem,mox conuerſum fugiſſe:quaſi. ſ.fulminibus eum prohibentibus Tandem autem & foſſam ſuperatam,& naualia oppugnata,& perruptas ab Hectore portas, Achiuoſq; in naues concluſos, & circa tentoria omnem uim belli,& Aiacem deſuper pugnãtem à nauibus, & tandem ab Hectore iactum receſſiſſe,& naues quaſdam eſſe incenſas. Hic.n. non eſt Aeneas à Venere ſubtractus,neq; Mars ab homine vulneratus, neq; aliud quicquam huiuſmodi incredibile:ſed res ueræ,ſimileſq; factorum.Poſt hanc acceptam cladem,non amplius illi prælium inſtaurare poterant,aut recipere audaciã tam deſperati , quib. neq; foſſa neq; munitiones profuerant quicquam,& ne ipſas quidem naues potuerant defendere.Quæ enim prætereà tãta potẽtia,aut quis ita uir inuictus,& Dei robore præditus eſſe potuit, qui cõſpectus potuiſſet ſaluare iam perditos?Illę enim Myrmidonum copiæ,

Achillis robur.

quantulæ erant ad uniuerſum exercitum ? Aut quantulum erat Achillis robur, qui tametſi tum pugnare noluiſſet, prius tamen ſæpe in multis annis cominus pugnauerat, neque tamen Hectorem occiderat, neque aliud quicquam magnum geſſerat, niſi quòd Troilum,puerum adhuc,cæperat? Porrò

Homericorũ figmẽtorum audacia vnde.

quum huc incidiſſet Homerus, haud quicquam amplius illi curæ fuit ueritas, ſed in omnem deſcendit impudentiam, & omnes res ſimpliciter ſubuertit , tranſmutauitque in contrarium . Idque ex hominum contemptu, quòd eos alia quoq; uideret facillime credere,etiam illa de diis. deinde, null

erant

erant alii poetę, neq; hiſtoriographi, à quib. uerum diceretur: ſed ipſe primus
aggreſſus eſt de illis ſcribere, perſuaſitq; cum ſua multis poſt ſeculis compo-
ſuiſſet, eq; medio exceſſiſſent qui res eas nouerant, illarumq; obſcura tm̃ &
imbecillis fama remanſiſſet, ut ueriſimile eſt, rerum ualde antiquarum. Præte
rea ꝙ apud vulgus & plebeios narraturus erat ſua carmina, & præſertim me-
liores facturus res Gręcorum, ut ẽt qui ſcirent, non redarguerent: eas ob cau
ſas auſus eſt contraria geſtis fingere, nempe Achille opem ferente in nauium
occupatione, idq; magis neceſſitatis atq; ſuæ ſalutis cauſa fugam eſſe factam
Troianorum, eoſq; eueſtigio receſſiſſe à nauib. ignemq; eſſe extinctum. Nam
ſubito irruente Achille, & alios retro tuliſſe pedem, & Hectorem ſubduxiſſe
ſe extra foſſam atq; anguſtias circa caſtra, at ferè reſtitãtem: ſicut ipſe inquit
Homerus. Concurrentib. aũt atq; pugnãtib. rurſus Achillem optime certaſ-
ſe cũ ſuis, multoſq; occidiſſe Troianorum atq; ſociorum, quin & Sarpedonẽ *Sarpedon.*
Iouis filium, Lyciorum regem: & circa fluminis tranſitum, cedẽtib. Troianis,
magnam edidiſſe cædem. Non illic cos tñ intento fugiſſe curſu, ſed frequen-
ter conuerſos hoſtib. reſtitiſſe. Hectorem uerò, quum pugnæ eſſet expertiſſi-
mus, obſeruaſſe opportunitatem, qñ prælio adeſſet: atq; donec integris erat
uirib. Achilles, ut qui recens aduenisſet, fortiterq; pugnabat, cum illo non cõ
greſſum, ſed dũtaxat alios inſtigaſſe. Poſteaꝗ̃ uero ſenſiſſet defatigatum iam,
multũq; ex priore impetu remiſiſse, utpote qui nihil non obierat in certami
ne, & à flumine ui maiore irruente afflictum, incautiuſq; tranſeuntem, vulne-
ratumq; ab Aſteropæo Pæonis filio uidiſset, atq; Aeneam cum illo congreſ-
ſum, diutiuſq; pugnaſse, atq; ubi uoluit tuto diſceſſiſse: Antenorem autem li-
cet perſequutus eſset, non tñ comprehendiſse (quanquam pedum uelocitate
maxime præſtare uideretur Achilles) ergo ꝑꝑ hæc oĩa illi uiſus eſt nullo nego
cio capi poſse, ut bellicæ rei ſcientiſſimo. Confidenter igitur obuiauit illi in
campi medio. & primum quidem declinauit, fugam ſimulans, ut eum tenta-
ret, atq; adeo pariter defatigaret: nunc quidem eum expectabat, nunc autem
fugiebat. Poſtquã aũt uidit tardum effectum, & retro relictum, ſic reuerſus *Achillis cæ*
irruit ſuper enm, qui iam ne arma quidem amplius ferre poterat: eumq; com *des.*
prehenſum occidit, atq; arma abſtulit, ſicut hoc quoq; Homerus dixit. Equos
aũt perſecutum quidem dixit Hectorem, ſed non apprehendiſse; quum & il-
los cæperit. Cadauer igitur uix ſaluatum, ab Aiacib. ad naues relatum. Troia
ni. n. iam fiducia pleni, ſeq; victoriam adeptos exiſtimantes, remiſſius ſeque-
bantur. Hector uero, indutus armis Achillis, quum eſsent inſignia, interfecit
& perſecutus eſt Gręcos vſq; ad mare: ut ẽt Homerus confitetur. Nox aũt ſu
perueniens obſtitit, quo minus oẽs incẽderentur naues. His aũt ita factis, nõ
habens quo ueritatem abſconderet, Patroclum fuiſſe ait, qui aduenerit cum *Patroclus.*
Myrmidonib. armis indutum Achillis, & hunc ab Hectore occiſum, atq; He-
ctorem ita obtinuiſse arma. Verùm quo Achilles, quum caſtra in tanto eſ-
ſent periculo, iamq; naues arderent, & tantum non ad ipſum iam perueniſset
malum, & Hectorem audiuiſset dicere, neminem illorum dignum ſibi uide-
ri quo cum conſereret pugnam, ſibique Iouem auxilium præſtare, & bona
ſigna oſtendere, ſiquidem uolebat ſaluos conſeruare Achiuos, ipſe manſit
in tabernaculo, quum eſset fortiſſimus pugnator, & multo ſe inferiorem
emiſit? quin ſimul quoq; ei mandauit, ut fortiter irrueret, & Troianos repel-
leret cum Hectore uerò non pugnaret? Non enim in illius futurum erat
(opinor) poteſtate, quum ſemel prælium iniiſset pugnare quibus cum uel-
let. Quis autem ita deſpiciens præ ſe Patroclum, maleq; illi credens, ſuas ta-

 men

men ili copias permitteret, ſuaque arma & equos; niſi qui peſſime de rebus cōſuleret ſuis, & omnia vellet perdita. Deinde precatus eſt Iouem, ut Patroclum faceret reuerti cū armis oīb. & ſociis, quum eum adeo fatuè miſiſſet ad uerſus uirum longè fortiorē; cui prouocanti optimū quemq;, nemo uoluit

Achillis querela ridicula.

obtemperare. Agamemnon uero diſerte dicit, Hectorem ēt ab Achille timeri, & nolle cum eo congredi. Proindi quum ita reb. ſuis conſuluiſſet, an merito quæritur, ſe ſocio orbatum, & multis aliis, propemodum ēt equis, & inermē factum? Quæ certè nunq̄ fecit Achilles, niſi ſtolidus erat: ſin minus, oīno illi obſtitiſſet Phœnix. At noluit (inquit) Achiuos citò à periculo liberari, donec perciperet dona, paritérq; nondum iram remiſerat. Quid aūt erat impedimenti, cum proceſſiſſet quantum uelet, rurſus iram reſumere? Intellecta uero hac inconuenientia, ænigmata adfert, dicitq; ex interdicto quodam illum remāſiſſe: atq; ſi exiret, oīno interfectum iri: palàm eum accuſans timiditatis. Atqui licebat illi ꝑꝑ hoc ipſum interdictum domum nauigare, cœpta cum Agamemnone ſimultate. Quin ēt de Patrocli morte ex matre audiuerat, quā dixit ſe honorare haud ſecus q̄ ſuum ipſius caput: & neq; ipſe quidē uiuere uolebat, eo mortuo. Vt uerò uidit ꝙ haſtam ſuam ferre non poſſet, alias illi dedit, haud dubium quin haſtæ ſimiles, nec timuit ne eas ferre nō poſſet, quemadmodū & circa pugnas accidiſſe inquit. At. n. ſi quis oīa redarguere vellet, multum haberet negocij. Porrò attendentib. mendacium ex ſeſe manifeſtius

Patroclus ſuppoſititius.

fit: ut nemini incertum eſſe queat, ēt modica mente prædito, ꝙ Patroclus ſuppoſititius ſit, huncq; protulerit Homerus ꝑꝑ Achillem, cælare volens quæ illi accidiſſent. Cæterùm metuens nequis fortè & Patrocli ſepulchrū quære-

Patrocli ſepulchrum.

ret, quemadmodum opinor & aliorum optimatum ſepulchra manifeſta ſunt in Troia, ideo præoccupans, nullum illi proprium dicit factū eſſe ſepulchrū, ſed cum Achille ſepultum. Atqui Neſtor non petiit cum Antilocho ſepeliri, ꝑꝑ ſe licet mortuo, ſed domum retulit oſſa? Achillis autem oſſa cū Patrocli commixta ſunt? Ante omnia igitur uoluit Homerus obſcurare Achillis mortē, quaſi non mortuus eſſet in Ilio. hoc aūt qm̄ uidit impoſſibile eſſe, fama prę uelente, & ſepulchro oſtenſo: hoc abſtulit tn̄, ne crederetur ab Hectore occiſus: ſed contrariū, Hectorē ab Achille interfectū, qui vſq; adeo præſtitit oīb. hominib. Inſuper illius cadauer contumelia affectū, tractūq; vſq; ad muros.

Hectoris ſepulchrum.

Rurſumq; cū intra muros Hectoris ſepulchrum eſſet, & honoraretur à ciuib. redditum fuiſſe illū dicit iubente Ioue, precioq; redemptionis dato. Interea aūt Venerem & Apollinem cadaueris geſſiſſe curam, ne putreſceret. Non hn̄s aūt quid faceret Achilli, qm̄ oportebat eum ab Troianorum aliquo eſſe occi-

Achillis more qualiter ab Homero deſcripta.

ſum (neq;. n. & hunc facturus erat, ut Aiacem, à ſemetipſo peremptum) inuidens occidenti ꝑꝑ gloriam, ab Alexandro ait occiſum, quem ſcripſerat omnium Troianorum ignauiſſimum timidiſſimumq;, & ferè viuum à Menelao captum, ſemperq; probris notatum, ut mollem pugnatorem, uituperiiſq; inter Græcos inſignem. Vtq; Hectoris gloriam auferret, pariter & Achillis uidetur detraxiſſe, multoq; peiorem huius, atq; ignominioſiorem feciſſe mortem. Nouiſſimè autem producit iam moriturum Achillem, facitq; pugnam inire. Quum autem non haberet arma (nam ea habebat Hector) fugit eum, quòd hoc vnum uerè dixiſſet. Etenim è cęlo Thetin ait arma attuliſſe, à Vulcano factà, atque ita ridiculè à ſolo Achille Troianos in fugam uerſos: aliorum autem Achiuorum, quaſi nemo adfuiſſet, omnium eſt oblitus. & ſemel auſus mentiri, omnia confudit. Et hic Deos ſcribit pugnam inter ſe con-

Deorum inter ſe pugna.

ſetuiſſe: propemodum confeſſus, quod nihil curet de ueritate. Prorſus uero

infirme

infirmē atq; incredibiliter Achillis fortia facta commemorans, nunc quidē pugnaſſe ſcribit cum flumine: nunc uero minatum Apollini, eumque perſecutum. Quibus ex omnibus uidere licet illius hæſitationem propè. In ueris enim reb. non eſt ita ad perſuadendum ineptus, neq; iniucundus. Vix porro tandem Troianis in urbem fugientib. Hectorē ſcripſit ante mœnia animoſiſſimè illum expectaſſe, & neq; patri obſecranti neq; matri paruiſſe: deinde fugiſſe circum ciuitatem, quum licuiſſet ingredi, atq; ab Achille, qui ſemper ferè uelociſſimus ab ipſo dictus eſt, non potuiſſe comprehendi. Achiuos autem uidiſſe omnes, tanquam adeſſent ſpectaculo: & neminem opem tuliſſe Achilli. quum tanta eſſent ab Hectore paſſi, eumq; oderant, ut etiam mortuum vulnerarent. Deinde Deiphobum exijſſe extra mœnia, immo Mineruam aſſimilatam Deiphobo, illumq; decepiſſe, atq; in pugna Hectoris haſtam furto abſtuliſſe. neq; inuenire potuit, quō Hectorem interficeret, uertigine capitis laborans circa mendacium, & reuera pugnā tanquam in ſomnio denarrans. Maxime enim abſurdis ſomniis ſimilia uidentur, quæ in ea pugna acciderunt. Quum autem huc proceſſiſſet, cætera trāſilijt ſilentio, non habens quid nam poeſi uteretur: ſimul & infenſus mendaciis, certamen quoddam ſepulchrale appoſuit, idq; ualde ridiculè: & regis Priami aduentum ad Achillem, nemine Achiuorum ſentiente, & precia redemptionis Hectoris allata. Et neq; Memnonis auxilia, neq; Amazonum, tā admiranda magnaq; auſus eſt dicere: neq; Achillis mortem, neq; Troiæ expugnationem. Non enim ſuſtinuit (opinor) olim mortuum Achillem, fingere denuo interfectum: neq; uiciſſe, qui ſuccubuiſſent. & fugiſſent: neq; uictricem ciuitatem uaſtatam eſſe. Poſteri uerò, utpote in errorem ducti, & mendacio præualente, iam confidenter ea ſcripſerunt. Res autem in ueritate ſic habuerūt. Achille interfecto ab Hectore, quū nauib. ferret auxilium, Troiani caſtra, ſicut & prius, prope naues habuerunt, ut Achiuos cuſtodirent: metuebant enim, ne noctu profugerent. Hector autem ſucceſſit in urbem ad parentes & uxorem, gaudens ob res geſtas: exercitui uero interim præfecit Paridem. Atq; ipſe, ſimulq; Troianorum copiæ ea nocte dormierunt, ut ueriſimile eſt, labore defatigati, nihilq; mali expectantes, præterea rebus omnino bene geſtis. Sub hoc Agamemnon cum Neſtore & Vlyſſe & Diomede conſilio inito, ſilentio naues deduxerunt multas, uidentes ꝙ etiam pridie illius diei propemodum perierant, ut ne fugiendi quidē eſſet facultas: & non modica nauium pars erat incenſa, neq; una duntaxat Proteſilai nauis. His ita factis, abnauigarunt in Cherroneſum, multis captiuis relictis, & reb. aliis non paucis, exorto uero die, quum factum apparuiſſet, Hector indignatus eſt, grauiterq; tulit: Alexandrumq; obiurgabat, ꝙ hoſtes dimiſiſſet è manib. Troiani aūt caſtra illorū incenderunt, diripueruntq; derelicta. Porrò Achiuis in tuto conſultantib. (neq; n. claſsem habebāt paratam, qui cum Hectore erant, ut ſequerētur) uiſum eſt omnib. abeundum eſse: quū & magna perijſset multitudo, & fortiſſimi uiri. Periculum autem erat, ne Troiani nauibus fabricatis, ſtatim nauigarent in Græciam. propterea neceſſarium exiſtimarunt remanere, & latrocinia, ut à principio, exercere, ſi quo modo Paridi defatigato ſeſe reconciliarent, cōpoſitaq; recederent amicitia. Hoc ita ut decretum erat fecerunt, manſeruntq; in Chereoneſo. At hic interea Troianis uenerunt auxilia, ex Aethiopia quidem Memnon, Amazones aūt ex Ponto, & aliæ adiutorum copiæ, poſtq̄ res Priami atq; Hectoris proſperè ſuccedere accepiſsent, & Achiuos tm̄ nō omnes perditos, partim quidem ex beneuolentia, partim ob potentiæ timorem. Non enim uictis, neque

Sepulchrale certamen.

Rerum poſt Achillis cædem geſtarum uera hiſtoria.

Suppetiæ Troianis ſeró latæ.

infauſtè agentibus, ſed uincentib. & fortuna ſecunda utentib. omnes vbique uolũt ferre ſuppetias. Accerſiuerũt. Achiui domo auxilia, quæcũq; poterãt. *Græcorum auxilia cuiuſmodi.* Externorum n. iam nemo quicquam illis obtemperabat. Et Neoptolemum quidem Achillis filium oppido adoleſcentem adhuc, & Philoctetam prætexitum antea propter morbum, atque huiuſmodi & infirma & belli inexperta auxilia domo euocarunt. Quę poſtquam adueniſſent, paululũ reſumpto ſpiritu, rurſum inde ſoluentes nauigarunt ad Troiam, aliumque murum multo minorem circum naues conſtruxerunt, non in loco qui prius iuxta littus, ſed excelſiore illic occupato. Partem autem nauium ſubduxerũt eò ſub murum, partem uero trans mare reliquerunt, ut qui nullam haberent ſpem ſe uictores euadere poſſe: ſed conpoſitionem ambientes, ſicut dixi, non continenter bellabant, ſed ferè ambigue, ut qui magis ad receſſum eſſent intenti. Inſidiis igitur & incurſib. plurimum utebantur. Et aliquando forti pugna facta, quũ *Aiacis, Antilochi, Memnonis mors.* locum munitum ui capere vellent, Aiax ab Hectore interfectus eſt, & Antilochus à Memnone, quum is patrem protegeret. Vulneratus autem eſt & ipſe Memnon ab Antilocho, relatuſque in caſtra vulneribus afflictus, in uia defunctus eſt. Vſique tunc ſunt Achiui ſecunda fortuna, quali antea nunquam.

Item Amazonis. Alexandri. Quippe & Memnon magnæ uir autoritatis, læthaliter ulneratus eſt: & Amazonem, ad naues decurrentem improbius, conantemq; incendere, pugnans ex naui, haſta nauali interfecit Neoptolemus: & Alexander ſagitta percuſſus à Philocteta, mortuus eſt. Triſtitia ergo erat & apud Aroianos, quòd nullus eſſet belli finis futurus: neque melius quicquam eſſent habituri, etiamſi uincerent. Quin etiam ipſe Priamus alius factus erat poſt Alexãdri mortem, ualdeq; contriſtabatur, metuebatq; Hectori. Multo uerò peius habebant res Græcorum, Antilocho & Aiace interemptis. Itaq; mittunt pro habẽdo colloquio, dicentes ſe facta pace abire uelle: & utrinq; iureiurando præſtito, in poſterum neq; ſe in Aſiam, neq; illos aduerſum Argos exercitum ducturos. His autem cõtradicebat Hector: ſe enim eſſe multo ſuperiores, affirmabatq; ſe murum, quem conſtruxerant, ui demoliturum, maxime autem ſæuiebat ob Alexandri mortem. Rogante autem patre, ſuamq; ſenectutem, filiorumque mortes commemorante, aliaq; multitudine à pręſentibus liberari cupiente, *Conditiones pacis à Troianis propoſitę.* compoſitiones conceſſit. Poſcebat autem in pactis, Achiuos pecunias ad bellum inſumptas, & mulctam aliquam præſtare, eo quòd nulla læſi iniuria bellum intuliſſent, regionemque perdidiſſent multos annos, multoſq; fortes uiros, ipſumque Alexãdrum, qui ipſos nihil læſiſſet, ſed eam ſolum ob cauſam, quòd factus eſſet ſuperior in petitione vxoris, & vxorem accepiſſet ex Græcia, *Græcorum obiecta.* uolentibus iis in quorum erat poteſtate. Cæterum. Vlyſſes (hic enim legatus erat de pace) recuſabat: demonſtrans quod non minora feciſſent quàm eſſent paſſi, cauſamque belli illi imputabat. Nihil enim opus fuiſſe Alexandro, quum tot in Aſia eſsent mulieres, ut ueniret in Græciam uxorem ducturus, ductaque abiret, deridens Græcorum optimos, eo quòd opibus uicisſet. Neque ſimpliciter eam deſponſationem accidiſse, ſed inſidias eum rebus ſtruxiſse Græcorum: quod ipſos non latuiſset. Quare, quod reliquum eſset, finem belli faciundum, tot utrinque malis acceptis: & præſertim, quum affinitas eſset & cognatio Atridis cum ipſis, propter Pelopem. Quod autem ad pecunias attinebat, deriſit. Neque enim Græcis eſse pecunias, ſed etiamnum eorũ plurimos ſponte in militiam proficiſci propter domeſticam paupertatem. Hæc autem dicebat, dehortans illos ne exercitum ducerent in Græciam. Quod ſi uerò mulctam quandã præſtari oporteret de

cori gratia,eam ſe inueniſſe. Relicturos enim ſe pulcherrimum & maximum Mineruæ donum, & inſcripturos: PROPITIATORIVM HOC DONVM DEDERVNT ACHIVI MINERVAE ILIENSI. Hoc illis magno futurum honori,& aduerſus ſe teſtimonium, ꝙ eſſent victi. Obſecrabat autem & Helenam,ut ad pacem faciendum operam ſuam commodaret:quæ & promptè adiuuabat.Nam moleſte ferebat,ꝙ propter ſe uiderentur Troiani multa perpeti mala.Fecerunt ergo compoſitiones, & fœdera ſunt percuſſa inter Troianos & Achiuos.Homerus autem & hoc tranſtulit ad mendacium,quaſi non ſit factum:ſed Troianos ait fœdera confudiſſe, quæ mutuo iurauerant & Hector & Agamemnon,& alii potentes:ut neque Græci in Aſiam ducerent exercitum,donec imperaret Priami genus:neque Priamides in Peloponneſum aut Bœotiam,aut Cretam,aut Ithacam,aut Phthiam,aut Eubœam.Has enim ſolas in conditionibus exceperunt.De aliis autem noluerunt iurare Troiani,neq; Atridis id curæ erat.His ita iureiurando firmatis,& equus ab Achiuis perfectus eſt,magnum opus,& Troiani ſurſum eum traxerunt ad ciuitatem : quem cum portæ ſuſcipere non poſſent, partem mœniorum depoſuerunt.Vnde ridiculè dictum eſt,ꝙ ciuitas ab equo capta ſit. Hinc receſſit exercitus,huncin modum fœderi illigatus. Helenam autem Hector coniunxit Deiphobo, qui erat poſt ipſum fratrum optimus. Pater autem ipſius mortuus eſt omnium feliciſſimus, præterꝗ ꝙ afflictus eſt pro filiis & interfectis:cumq; multos regnaſſet annos,& maximam Aſiæ partem ſuo imperio ſubieciſſet,ualde ſenex defunctus eſt,& ſepultus ante ciuitatem.principatum uero Scamandro filio reliquit. Hæc ita quum habeant, manifeſte ſcio neminem recepturũ: ſed omnes dicent falſa eſſe,niſi qui mentem habent,non ſolum Græci,uerùm etiam uos.Calumnia enim ualde difficilis res eſt,& multos annos errori adhæſiſſe.Conſiderate autẽ contraria,quo modo ſint ridicula:detrahentes opinionem,qua præoccupati eſtis. Abſconditum fuiſſe(aiunt)in equo totum exercitum: neminem aũt Troianorum id ſenſiſſe,neq; ſuſpicatum,præſertim quum uates apud eos uerax eſſet,ſed portaſſe hoſtes per ſe in ciuitatem. Antea autem vnum virum cæteris ſuperatis, eundemq; nudum apparentem, ſufficientem fuiſſe,ut uoce tot millia in fugã uerteret.Et poſt hæc,arma nõ habentem, ſed è cœlo accipientem,uiciſſe eos qui pridie fuerant uictores,omneſque in fugam dediſſe,quum eſſet vnus.Eũ ipſum autem tanto aliis præſtantiorem,eſſe interfectum ab omnium ignauiſſimo,ut ipſi dicunt:alioꝗ; mortuo,alium eſſe ſpoliatum.Soli autem illi ex ducibus non factum eſſe ſepulchrum. Alium autem quendam ex fortiſſimis,tot annos bellum gerentem,ab hoſtium nullo occiſum, ſed ſemetipſum iracundia commotum occidiſſe,præſertim qui habitus eſſet honeſtiſſimus, mitiſſimuſq; inter ſocios.Poetam autem, quum propoſuiſſet dicere bellum Troianum,pulcherrima & maxima geſta omiſiſſe,& ne urbis quidem captiuitatẽ recitaſſe.Hæc enim ſunt inter ea quæ ſcripſit ipſe,& aliis dicta refert. Achilles,deuictis Achiuis non ſemel, nec ſolum aliis, uerum etiam ſuis copiis,ſolus adueniens res plane uertit in contrarium. Et ille quum Hectorem occidiſſet,ab Alexandro,qui infimus erat Troianorum(ut ipſi dicunt)peremptus eſt. Et quum Patroclus eſſet interfectus, ſpoliatus eſt Achilles, & huius ablata ſunt arma:at Patroclus non eſt ſepultus. Et quia Aiacis extabat ſepulchrum, & omnes nouerant eum circa Troiam eſſe mortuum, ut ne taceret eius occiſorem glorioſum,ſeſe occidiſſe dicit. Porro Achiui fugiẽtes ex Aſia in ſilentio,& caſtris crematis, naualibuſq; incenſis ab Hectore, & muro capto,

Fœdus inter Troianos et Græcos initum.

Equus Troianus.

Helena Deiphobo nupta. Priami mors.

Scamander.

Quàm ridicula ſint, quæ de Troia capta finguntur.

Homerici figmẽti ſumma.

pto,donoq; oblato Mineruæ cum inſcriptione quam uictos moris eſt inſcribere,nihilominus cæperunt Troiam, & in equo ligneo hominum exercitus abſconditus fuit.Troiani uerò quum ipſis res eſset ſuſpecta,& conſultarent exurere equũ,aut diſsecare,nihil horũ fecerunt:ſed biberunt,dormieruntq;, præſertim quum Caſsandra illis excidium prædixiſset. An non hæc ſunt ſomniorum ſimilia planè,atq; incredibilium mendaciorum? Qualia.n.ſomnia in mortuorum loculis ſunt depicta, tales uident homines uiſiones:nunc quidẽ ſibi uidentur mori & ſpoliari,rurſus autem reſurgere,& nudi pugnare: iuterdum ſe quempiam putant perſequi, & cum diis colloqui,& ſemetipſos interficere,nullo præſente malo:atq; ſic,ſi res ferat, aliquando putreſcere,& ambulare ſuper mare. ut rectè quis Homeri poeſim ſomnium quoddam dicere poſſit.& hoc anceps atq; obſcurum.Eſt aũt operæ precium,& hoc cum cęteris confeſſis cõſiderare. Confitentur enim,omnes Achiuos ex Aſia ſoluiſse, quum iam eſset hyems, & propterea magnam claſſis partem perijſse circa Eubœam:præterea neque omnes eundem curſum tenuiſse,ſed ſeditionem incidiſse exercitui & Atridis:& hos quidem Agamemnoni,illos autẽ Menelao adhæſiſse:alios autem proprio arbitrio abiiſse,quorum & Homerus in Odyſſeia meminit.Atqui ſi res illis ceſserunt proſpere,ueriſimile eſt fuiſse concordes, & regi maxime obediſse, & Menelaum non in diſcordiam ueniſse cum fratre ſtatim ab accepto beneficio.Victis autem,rebuſq; eorum afflictis,omnia illa neceſse eſt cõtigiſse. Præterea perterritos atq; fugiẽtes,uerisimile eſt ex ſolo hoſtili q̃ celerrime abire. Victores autem,etiam cum periculo manere,& deniq; rerum dominos ad ſua redeuntes,magnamq; captiuorum pecuniarumq; habentes multitudinem,expectare tutiſſimam tempeſtatem,utpote terræ illius dominos,magnaq; omnium rerũ fruentes abundantia:& non, exactis decem annis, tandem propemodum diſperire.Quin & calamitates q̃ reduces domi apprehenderunt,maxime rem manifeſtant,illorumq; imbecillitatem . Non.n.omnia ſolent inſidiari uictorib. & fortunatis:ſed hi ſunt ad» mirationi,& timori.Infelices autẽ, contemnunt & externi & neceſsarii.Ap» paret autem,Agamemnon deſpectus fuiſse ab uxore propter acceptam cladem.atque Aegiſthus illi inſidias parans,facile obtinuit:atq; Argiui res occuparunt,Aegiſthumq; conſtituerunt regem . Nunquam illa,tanta cum gloria potentiaq; redeuntem occidiſset Agamemnonem,dominatorem Aſiæ.Diomedes uero domo pulſus eſt,nemine belli gloria inferior. Et Neoptolemus, ſiue à Græcis, ſiue ab aliis aliquib.at non multo poſt cum omnib.aliis,pulſus eſt ex Peloponneſo,defecitq; Pelopidarum genus propter illam calamitatẽ: & Heraclidæ,quum antea eſsent modicarum uirium.& ignobiles,eo deſcenderunt cum Dorienſibus. Cæterùm Vlyſses ſponte cunctatus eſt redire,partim ꝙ res haberet ſuſpectas . atq; ideo ad Penelopes matrimonium & opum direptionem ſe uertit Cephalenorum iuuentus, nemine amicorum Vlyſſis ferente ſuppetias,neque Neſtore adeo propinquo.Omnes enim erant humiles,& abiecte ſe gerebant , quicunq; conſortes fuerant militiæ. Contrarium autem euenire oportebat,quàm omnibus apparere timidos qui uiciſsent, & neminem aduerſus eos quicquam conari . Menelaus autem omnino non redijt in Peloponneſum , ſed remanſit in Aegypto:cuius rei quum & alia indicia ſunt,tum præfectura ab eo denominata monſtrat,quæ nunquam,ſi nel errore uel ad modicum tempus illuc appuliſset,id nominis obtinuiſset. Duxit autem illic regis filiã, & narrauit ſacerdotibus omnia quæ in bello geſta etãt, nihil abſcondens.Illi autem dicunt,ꝙ Helenam illic receperit(qui ſermo om

Homeri poeſis ſomnium.

Agamemnonis reditus.

Diomedis Neoptolemi.

Herculis poſteri.

Vlyſſis cunctatio reditus.

Menelaum in Aegypto manſiſſe.

nium

nium incredibiliſſimus eſt) eaq; inibi vſque latuerit, eiuſq, ſimulacrum duntaxat habuerit Troia, & bellum geſtum ſit decem annos pro ſimulacro. Hoc autem propemodum & Homerus nouit, & obſcurè fatetur, dicens Menelaum a morte in campū Elyſium à dijs miſſum, ubi nec niualis imber cadat, *Elyſius cam-* neq; hyems fiat, ſed ſerenitas ſit, & mitis aer per totum annū. Aegypti enim *pus, Aegy-* regio talis eſt. Videntur mihi autem & poſteriorum poetarum quidam, rem *ptus.* ſuſpicati eſſe. Helenam enim inſidias paſſam ab Oreſte, dicit quidam Tragędiarum ſcriptor, iamiam venientem: ex oculis autem euanuiſſe, quum fratres apparuiſſent. Hoc autem ille nunquam dixiſſet, ſi poſtea uiſa eſſet Helena in Græcia uerſans, coniunctaque Menelao. Res igitur Græcorum poſt bellum in tantam infelicitatem humilitatemque deuenerunt: Troianorum uerò multo meliores & glorioſiores factæ ſunt. Hoc inde colligi poteſt, partim quòd Aeneas miſſus ab Hectore cum claſſe & magnis copijs, Italiā occupauit, bea- *Aeneas.* tiſſimam totius Europæ regionem: partim ꝙ Helenus in mediam perueniens *Helenus.* Græciam, apud Moloſſos regnum obtinuit, & in Epiro, prope Theſſaliam. Proinde utrum ueriſimilius fuit, uictos nauigare in uincentium regionem, & regnum apud eos occupare: an econtrario, uincentes in uictorum? Quomodo autem, ſiquidem capta Troia fugerunt, qui circa Aeneam & Antenorem & Helenum erant, non aliò vſquam profugerunt potius, quàm in Cræciam & Europam: nullusque illis Aſiæ arriſit locus, ſed confeſtim in illorum terras nauigarunt, à quibus erant uaſtati? Et quomodo regnum obtinuerunt omnes, non modicarum neque obſcurarum regionum: licebatque illis & Gręciam obtinere, ſed abſtinuerunt propter iuſiurandum? Attamen Helenus non modicam illius abſcidit partem, Epirum. Antenor autem Venetos ſi- *Antenor.* bi ſubiecit, & optimam terram circa Adriam: Aeneas autem totius Italiæ regnum obtinuit, ciuitatemque habitauit omnium maximam. Hæc ſanè non uerisimile fuit feciſſe homines exules, & domeſticis calamitatibus oppreſſos: ſed contentos fuiſſe, ſi quis eos inibi habitare permiſit. Alioqui qua tandem uerisimile eſt facultate pecuniarum exercituſque profectos, per medios hoſtes fugientes, incenſa ciuitate, omnibus perditis, ubi difficile fuit uel ipſa corpora ſaluare hominibus robuſtis, & iuuenibus: nedum cum pueris & mulieribus, & nauibus pecuniiſque inde emigrare, præſertim quum ciuitas ex improuiſo atque præter ſpem capta eſſet? Reſpondeant, non, ut ſoliti ſunt, rem diuellentes, vt paulatim elabi queant: ſed demonſtrantes quomodo quod factum eſt, fieri potuerit. Porrò Hectorem aiunt, poſtquam receſſerunt Achiui, quum magna multitudo in ciuitatem conueniſſet, neque omnes auxiliares copiæ abire uellent: prætereaui deret Aeneam non toleraturum, niſi regni partem acciperet (hanc enim illi Priamum promiſiſse, bellum conficienti Achiuoſque eiicienti) ita tandem coloniam emiſiſse, neque opibus pepercisſe, & multitudinem quantam ille uolebat attribuiſse promptiſſimo animo. Dixiſseque illum Aeneę, ꝙ regno quidem dignus eſset, neq; inferiorem ſuo ipſius habere principatum: magis tamen conuenire, ut aliam alicubi poſſideret terram. Non enim impoſſibile eſse, totam obtinere Europam. Quæ ſi ita facta eſsent, ſe ſpem habere, ſuos poſteros utriuſque continētis imperium habituros, quo ad aliquis de genere ſupereſset. Hoc Aeneam, Hectore rogante, ſuſcepiſse, partim quidem illi gratificans, partim ſe maiora adepturum ſperans. Sic ergo coloniam emiſsam ex roboris animique fiducia, & ab hominibus fortunatis, qui & confeſtim migrare & deinceps poterant. Cæterùm Antenor quum uidiſset Aeneam emiſsum, cupiit & ipſe Euro-

pam

pam inuadere. quare alteram tantam claſsem fuiſse paratam. Ad hæc, cõque-
rentem Helenum, quaſi inferior haberetur Deiphobo, obſecraſse patrem, ac
ceptiſq; nauib. & exercitu, ut ad paratam ſibi Græciam nauigaſse, totamq́;
Diomedis ex Argis fuga. fœdere alienam obtinuiſse. Ita demum & Diomedem fugiſse ex Argis, poſtq̃
accepiſset Aeneam ad ſe uenire cum claſse, utpote pace & amicitia inter eos
contracta rogaſseque ut reciperetur in auxilium, enarrans Agamemnonis
ſuaſq; ipſius calamitates. Illum aũt eum ſuſcepiſse, paucas habẽtem naues, &
partem ei tradidiſse exercitus, ex quo omnem obtinuiſset regionem. Poſtea
Achiuorum migratio. Achiuos à Dorib. expulſos, quum dubitarent, quo nam ſe conferrent, ꝑꝑ
infirmitatem in Aſiam ueniſse, tanquam ad amicos & confœderatos, terrãq;
à Priamo & Hectore acceptã incoluiſse, ex amicitia permiſſis eis & aliis non
paruis prædiis. Quicunq; autem hęc non credit, propter antiquam opinionẽ,
ſciat ſe ab errore liberari non poſse, neq; falſum dignoſcere à uero. Aliquid
enim credi multo tempore ab ſtolidis hominib. nihil habet roboris, neq; qđ
mendacia dicta ſunt apud ſuperiorum ſeculorum homines: quandoquidem
& de aliis non paucis diſcordat, contrariaſq; habent opiniones, ut ſtatim de
Perſicum bellum. Perſico bello. Hi enim dicunt, naualem pugnam circa Salaminam, poſt eam
in Platæis factam eſse: illi autem, geſta in Platæis omnium poſtrema eſse, &
quidem ita ſcripta ſint quaſi poſtrema. Perpauci enim res norunt exacte, ſed
rumorem duntaxat audiunt. atq; hoc, qui eo ſæculo uixerunt; poſteriores ue
Scyrites agmen. ro, & tertii, plane ſunt ignari. Et ſi quis quid dicat, amplectuntur facile: qñ &
agmen Scyriten nominatum apud Lacædemonios, nunquam fuiſse dicat, ut
Armodius. Ariſtogiton. Thucydides: Armodium autem & Ariſtogitona prę omnibus maxime Athe-
nienſes honorant, ut qui ciuitatem in libertatem aſseruerint, tyrannumq́; in-
terfecerint. Et quid opus eſt res humanas commemorare, ubi perſuadent, au
dentq; dicere, Cęlo execta eſse uirilia à Saturno, & Saturno à Ioue? Quum
enim primus aliquis anticipauerit (ut ſolet fieri) iam uidetur abſurdum non
Homeri defenſio. credere. Volo autem & pro Homero defenſionem adferre, ꝙ non ſit indignũ
aſtipulari illius mendaciis. Primum quidem, ꝙ non multo minora ea ſunt mẽ
dacia, quę de diis mentitus. Deinde adferebant quoque utilitatem quandam
illius ſeculi Græcis: ut ne perterrerentur, ſi illis bellum incideret cum Aſia-
nis, quemadmodum expectabatur. Abſque inuidia autem eſt, quod quum
Græcus eſset, uoluerit ſuis quouis modo prodeſse. Et hoc ſtratagema apud
multos eſt in uſu. Nam ego uirum audiui Medum, dicentem, quòd Perſæ
Perſici belli figmenta. nihil eorum confiteantur, quæ feruntur apud Græcos: ſed Darium quidem
dicunt, aduerſus Naxon & Eretriam copias miſiſſe cum Dati & Artapher-
ne, eoſque captis ciuitatibus illis ad regem reuertiſse. Quum autem ſta-
tionem haberent circa Eubęam, paucas naues eſse diſperſas ad Atticam re-
gionem, non plures uiginti, & pugnam inijſse nautas cum illius loci incolis.
At poſt hæc quum Xerxes cum copiis aduerſus Græciam profectus eſset, La
cedæmonios ab eo uictos ad Thermopylas, illorumque regem Leonidem
occiſum. Cumque Athenas occupaſset, eas diruiſse: quique non effugiſsent
ciues, uendidiſse. atque his factis, tributoque Græcis impoſito, in Aſiam re-
diiſse. Quod hæc falſa ſint, non eſt obſcurum. quia tamen ueriſimile erat, re-
gem iuſsurum ſuperiorum regionum gentibus, ut in militiam proficiſceren-
tur, non erat impoſſibile ea dici, credique, ut ne perterrerentur. Si igit̃ & Ho
merus hoc fecit, uenia dignus eſt. Fortaſſis autem dicet aliquis imperitus:
Non tu ergo recte Græcorum gloriam minuis. Atqui nihil tale amplius ne-
ceſse eſt: neque metuendum, ne qui ex Aſia exercitum ducant in Græciam.

Græ-

Græcia.n.iam aliis ſubiecta eſt,itemq; Aſia.Veritas autem non parui æſtimã-
da eſt.Adhæc ſi nouiſſem,me hæc dicentem perſuaſurum,fortaſſis ſuperſediſ
ſem dicere: attamen affirmo,maiora me & indigniora à Græcis remouere.
Ciuitatem.n.aliquam non eſſe captam,nihil eſt abſurdi: neque quod dictum
eſt, copiis in regionem nihil ad ſe pertinentem ductis,deinde compoſita re,
factaque pace receſſiſſe.neque,virum animoſum fortemq;, ab haud diſſimili
uiro in pugna occiſum:neq; hoc opprobrium eſt.Verùm etiam adhuc eligat
aliquis moriturus, talem mortem, quemadmodum & Achilles dicit:

O vtinam occidat me omnes fortiſſimus inter.
Troianos Hector. ---

Porrò fortiſſimum Græcorum ab omnium uiliſſimo interfici, ingens reuera
opprobrium eſt.Similiter quoq;,eum qui habitus ſit uir prudens & Grçcorũ
modeſtiſſimus,primum quidem oues & boues interfeciſſe, quum reges inter
ficere uellet,deinde ſibi ipſi manus attuliſſe ꝓꝑ arma,turpiſſimum plane fue-
rit.Adhæc,Aſtyanacta fortis uiri filium,ita crudeliter peremptum,nempe de
muro datum præcipitem,atq; hoc ex cõi exercitus regumq; decreto:Polyxe
nam quoq; virginẽ ſuper ſepulchro occiſam,taleſq; datas inferias deæ filio:
Caſſandram quoq; valde decoram virginem, ſacerdotem Apollinis,in tem-
plo viciatam, amplexam Mineruæ ſimulacrum: & hoc feciſſe non uilem ali-
quem & nullius precii hominem,ſed qui numeratus ſit inter optimos. Pria-
mum uerò regem Aſiæ,in ultima ſenectute perfoſſum apud aram Iouis,à quo
ducebar genus:neq; hoc facinus deſignaſſe aliquem obſcurum, ſed Achillis
filium, præſertim quum Priamus conuiuio exceptus ante eſſet à patre ipſius,
& conſeruatus.Hecubam autem,infelicem tot liberorum matrem,Vlyſſi do
natam ludibrii cauſa:atq; ob malorum magnitudinem,ualde ridiculè canem
factam.Porrò Grçcorum regem,ſacram Apollini uirginem,quam nemo Dei
reſpectu auſus eſt ducere,ipſum duxiſſe uxorem,vnde viſus ſit iurè occiſus.
Quanto melius eſt,hæc à Græcis non eſſe facta, quàm Troiam captam?

OLYMPICA, AVT DE PRIMA DEI COGNITIONE. XII.

PLANE mihi,ò uiri,abſurdum illud & incredibile,quod de *Noctua.*
noctua fertur,& hic apud uos,& apud alios complures acci
dit.Illam enim,quum nihilò cæteris uolucribus ſit ſapiẽtior,
neque ſpecioſior,ſed talis,qualem ſcimus, quando forte uo-
cem emittit teſtificam, prorſuſque inſuauem, circumſiſtunt
aliæ aues:immo ſi eam tantum uident, partim propè aſſidẽt,
partim in gyro circumuolant.Hoc ego ſane eas facere puto,ex contemptio-
ne vilitatis, infirmitatiſque. homines uero dicunt, quod aues admirentur
noctuam. Quomodo autem fit,ut non magis pauonem admirentur,ita pul- *Pauo:*
chrum & uarium,atque ſemetipſum extollentem,pennarumq; oſtentantem
pulchritudinem,quando delicias agit erga femellam, infringens caudam, &
circumſtaruens ſibi vndiq; tanquam ſpecioſum theatrum,aut pictura quadã
cœlum ſideribus diſtinctum imitantem: quin & reliquo corpore admiran-
dum, propemódum quaſi aurum cæruleo metallo mixtum eſſet? Cur non
admirantur,quòd in ſummitate pennarum ſpecies illi quaſi oculorum ineſt,
aut radiorum,tam ſecundum figuram quàm aliam ſimilitudinem? Cur neque
animaduertunt,miram omnium pennarum leuitatem,ut non difficiles neque
importabiles ſint, ꝓꝑ longitudinem? Neq; quod in medio ſeſe quietum &
im-

immobilem præbet ſpectandum, quaſi in pompa quadam circumactus. Neq;
qñ perterrere uolens concutit pennas, ſonumq́; aliquem non iniucundum
reddit, tanquam ſi uentus haud uehemens ſyluam aliquam denſam commo
ueret? At neq; pauonem ſeſe accuratè ornantem his omnib. modis aues vide
Luſcinia. re cupiunt: neq; luſciniæ quicq̃ audientes uocẽ antelucanę, erga eã afficiunt:
Cygnus. quin neq; cygnum amplectuntur ꝑꝑ muſicam, ne tum quidem quum cãtat
nouiſſimam cantionẽ, utpote in extrema ſenecta præ uoluptate, & rerum in
uita moleſtarum obliuione, proſpera ſibi imprecans, ſimul & deducens abſq;
dolore ſemet, ut par eſt, ad mortem minimè moleſtam. Ne tunc quidem con
gregantur, carminib. demulſæ, ad fluminis alicuius ripam, aut latum aliquod
pratum, aut mundum lacus littus, aut paruam al:q̃ herboſam fluuialemq́; in-
ſulam. Sic vos quoq;, quũ tot amœna habeatis ſpectacula, tot quoq; auditio
nes, partim quidẽ vehementes rhetores, partim aũt conſcriptores iucundiſſi
Sophiſtæ pauones. mos & carminib. & proſa: partim aũt uarios pauones, nempe multos ſophi-
ſtas, gloria & diſcipulis claros, quaſi pennis: uos inquam, his relictis, me con-
uenitis, & audire eum vultis qui nihil ſcit, neq; ſe ſcire affirmat. An non rectè
aſſimilo ſtudium ueſtrum, ei quod noctuæ accidere ſolet ferre haud abſque
Noctua Mineruæ ſacra. diuina quadam uoluntate? Vnde illam aũt & Mineruæ charam eſſe aiunt, dea
rum honeſtiſſimæ iuxtà & ſapientiſſimæ: quin & Phidiæ artificio apud Athe-
nienſes digna habita eſt, ꝙ non dedignatus ſit eam cum deæ ſimulacro ut rẽ
ſacrã proponere, ex populi decreto. At ille & ipſum Periclem (ut aiunt) oc-
cultè ſcuto inſculpſit. At uero non hæc mihi noctuæ felicitati aſcribẽda vñr,
Apologus. niſi al:q̃ maiorẽ præ cæteris prudentiam poſſidet. Vnde & Aeſopum fabulã
compoſuiſſe arbitror, quod quum eſſet ſapiens, conſiliũ dederit auib. ne quer
cum ab initio ſinerent creſcere, ſed eam oĩ modo perderent. Fore. n. ut phar-
macũ ex ea naſceretur ineuitabile, quo cõprehendãtur, nempe uiſcum. Rur-
ſus quum homines linum ſererent, iuſſit illius ſemen erutum deuorare: neq;
ipſis. n. ad bonum creſcere. Præterea uidens hominem quendam ſagittatorẽ,
ꝑdixit: ille homo ueſtris uos pennis anteuertet, pedes ipſe, uobis alatas im-
mittens ſagittas. Illæ uerò his ſermonib. non credebant, ſed fatuam exiſtima
bant, dicebantq́; male ſanam eſſe. Poſtea uerò expertæ, admirabantur, & re-
uera ſapientiſſimam cenſebant. Et propterea ſimulac apparuerit, accedũt, tan
quam ad eam quæ norit oĩa. At illa, nihil illis quidem amplius conſulit, ſed
ſolum lamentatur. Fortaſſis igitur ueracem aliquem uos accepiſtis ſermonẽ,
& utile quoddam conſilium, à philoſophia Græcis ante hac datum, ꝙ illi qui
dẽ tum ignorarunt, deſpexeruntq́; : uos uero nunc redigitis in memoriam,
meq́: conuenitis ꝑꝑ habitũ, philoſophiæ honorẽ exhibentes, tanq̃ noctuæ
non bene uocali, neque liberæ ſatis linguæ. Ego. n. nihil mihi conſcius ſum, ꝙ
uel prius quicq̃ dixerim, quod ſtudio dignum ſit: uel nunc quicq̃ norim, qđ
uos ignoretis. Verum ſunt alij ſapientes & plane beati homines, quos ego uo
bis ſingulos ſi vultis notos faciam, nominatim indicans. Quippe (per Iouem)
hoc vnum me hr̃e puto conducibile, quod ſapientes & eloquentes, omniaq́;
ſcientes uiros norim. Quib. cum, ſi uos cæteris relictis, uolueritis habere fa-
miliaritatem, nempe parentib. patria, deorũ tẽplis, maiorumq́; ſepulchris, il-
loſq; ſecuti fueritis quocũq; profecti fuerint gentium, aut manſeritis ubi ha
bitauerint, ſiue in Babvlone à Nino & Semiramide ædificata, ſiue in Bactris,
aut Suſis, aut Palimbathris, aut alia quadã celebri & opulenta ciuitate, per-
ſuadentes eis pecunijs aut alio quouis modo, feliciores eritis ipſa felicitate.
Quod ſi ipſi non vultis, excuſantes veſtram ipſorum naturam, aut pauperta-

tem,

tem, aut ſeneċtutem, aut infirmitatem: at nolite tamen tale bonum liberis in uidere, atq; eos abſtrahere à maximis: ſed uolentibus permittite, inuitis per ſuadete, aut cogite quoquomodo, ut ſatis eruditi & ſapientes effeċti, apud omnes Græcos & barbaros magnum in poſterum nomen obtineant excellentes uirtute & gloria, & diuitiis, omniq; propemodũ facultate. Non enim ſolum diuitias (ut aiunt) uirtus & gloria ſequitur, uerùm etiam dignitas uirtutem comitatur neceſſario. Hæc aũt uobis in Dei huius conſpeċtu prædico, & conſulo, beneuolentia & amicitia erga vos adduċtus mea. Puto autem & mihi ipſi hæc perſuadenda eſſe ipſumque ad ea cohortandum, ſi uel corporis uires uel ætas mea pateretur. At enim neceſſarium ut propter hoc affliċtemur. Nam quærendum hercle eſt, ſicubi quid poſſimus reperire, ab antiquis uiris, tanquam glebam adhuc non tritam, & reliquias demum quaſdam & meliorum uiuorumq; magiſtrorum. Dicam autem uobis & aliud quod mihi propemodum ut noċtuæ, accidit, ſi non uolueritis ſermones deridere. Quem admodum enim illa non utitur auibus aduolantibus, homini uerò aucupi vtiliſſima poſſeſſio eſt (non illi enim opus eſt ut eſcas proiiciat, neq; ut auium uoces imitetur, ſed mox ut noċtuam oſtenderit, magnam uolucrum habet copiam) ita & mihi ex magna hominum frequentia nulla accedit utilitas (nõ enim recipio diſcipulos, ſciens me neminem poſſe docere, quum ipſe nihil ſciam: vnde ſi quid promitterem doċturum, mentirer, deciperemque homines: non ego tanto ſum prædiċtus animo) At ſi familiaris eſſem homini ſophiſtæ, magnopere illi utique prodeſſem, magnas ad illum turbas congregans, præbenſque illi deinde facultatem ut præda uteretur pro arbitrio. Sed neſcio quomodo fiat, quod me ſophiſtarum nullus recipiat, neque libenter me uideant. Noui ergo ferè, quòd fidem mihi habeatis, de inexperientia inſcitia que mea dicenti: atque hoc manifeſtum eſt, propter illorum doċtrinam & prudentiam. Atque hæc non de me ſolum uidemini credere poſſe, ſed & de Socrate, qui apud omnes hoc idem prætendebat, ſe nempe nihil ſcire. Porro Hippiam, & Polum, & Gorgiam, quorum ſe quiſque admodum admiratus eſt & ſtupuit, ſapientes exiſtimare poteſtis, atque beatos. Quocirca prædico 15 uobis. quod uirum audire contenditis tam frequentes, neque ſpecioſum facie, neque robuſtum, & ætate iam prouectum, nullumque diſcipulum habentem: artem uerò & ſcientiam nullam ferè pollicentem, neque liberalem neque inferiorem, neque diuinandi artem, neque ſophiſticam, imo neq; rhetoricam, neque adulatoriam quandam facultatem, neque idoneum ad conſcribendas hiſtorias, neque vllum opus habentem laude dignum & ſtudio, ſed duntaxat comam nutrientem. Quod ſi uerò hoc uobis ſatius meliuſque uidetur, faciendum eſt quod cupitis, conandumque, quantum nobis fuerit poſſibile. At non ſermones audietis, quales ab aliis in præſentia, ſed multò uiliores abſurdioreſque, quales uidelicet & uidetis. Oportet uos autem paulisper ad id, quodcunq; mihi inciderit, ſequi: & non indignari, ſiquid exorbitare uidear, ſed ueniam dare, utpote audientes hominem plebeium atq; nugatorem. Etenim huc longam nunc profeċtus ſum uiam, reċta ab Iſtro, & Myſorum (ut ait Homerus) aut Mœſorum, uti in præſentia ea gens cognominatur, regione. Veni autem huc non mercimoniorum quiſpiam mercator, neq; ex illis qui ad exercitus miniſteria ſarcinas ferunt, neque ex bubulcis, neque legatione fugiens pro auxiliis, aut alia quapiam boni nominis ex iis quæ lingua duntaxat homines conciliant. Porro hic nihil aliud curioſe agere licet, neque quenquam audire, niſi ſacram duntaxt tubam, atq; beata iſta præ-

Noċtua aucupi utilis.

Socratis diċtum.

conia, quòd hic quidem inter pueros lucta uicerit, ille autem inter uiros cæſtu, alius autem pancratio, alius pentachlo, alius ſtadio, ex uno paſſu ferè beatitudinem adeptus, ſemetipſum & patriam & omne deinceps genus celebre efficiens: atq; hoc nndus, abſque galea & ſcnto, neq; haſtam habens, neq; ét vlla arma abiiciens. Iraqne demirabar, quomodo me ſuſtinuiſſent uidentes me neq; equitare ſciẽtem, neq; idoneum ſagittarium, neq; militem grauis armaturę, neque leuis, neq; ex planè inermib. quempiam, neque iaculatorem, neq; lapidatorem, neque ſyluam ſuccidere; neque foſſam fodere ualentem, neque pabulum ex hoſtili metere prato, frequenter circumactum, neq; tentoria aut vallum erigere: quemadmodum qui caſtra ſequuntur, bellicoſi quidam miniſtri. Ad hæc oĩa quum eſſem inutilis, ueni ad homines non ſegnes, neque vacantes ſermonib. auſcultandis: ſed in opere aſſiduos, & certaminib. intentos, quemadmodum equos ad certamina in carcerib. paratos, impatientes moræ, ob ſtudiumq; & alacritatem ſolum percutiẽtes vngulis. Hic enim uidere licebat ubiq; gladios, vbiq; thoraces, vbiq; lanceas, & omnia equorum, omnia armorum, omniaq; armatorum virorum plena. Inter hos tantos ego ſolus apparui plane ſegnis, ualdeq; pacificus belli ſpectator, corpore inualidus, ætate ſenex, non aureum ſceptrum ferens; neq; ſacras Dei cuiuſdam coronas, pro filia liberanda neniens neceſſariam viam ad exercitum: ſed uidere cupiens uiros decertantes pro principatu & potentia, alios uerò pro libertate atque patria. Deinde neque propter periculum cunctatus (non hoc quiſquam exiſtimet) ſed recordatus antiqui cuiuſdam uoti, huc ad uos conuerti iter, ſemper diuina meliora fructuoſioraq; exiſtimans humanis, qualiacunque ſint. Vtrum igitur uobis iucundius, magiſque opportunum? an narrare de rebus circa Iſtrum, & fluminis magnitudine, naturaque regionis, & temporum temperamento, hominumque genere; præterea (opinor) & de multitudine & apparatu: an magis attingere antiquiorem maioremque hiſtoriam de hoc Deo, apud quem nunc ſumus? Hic enim eſt communis hominum & deorum rex & princeps, & præfectus & pater, inſuper & pacis belliq; præſes, ut ueteribus & expertibus ſapientibuſq; poetis uiſum eſt: ſi quo modo idonei eſſe queamus & ipſius naturam potentiamq; breui laudare ſermone, inferioreque quàm rei dignitas poſtulet. Nunquid igitur, iuxta Heſiodum, uirum bonum, Muſiſque amicum, incipiendum eſt, ut ille cœpit, admodum prudenter: quum non res à ſemetipſo excogitãtes afferre optat, ſed Muſas aduocat, ut de ſuo narrent parente? Omni enim ratione magis illud canticum decebat deas, quàm nominare eos qui ad Ilium ueniſſent, naninmque tabulas ex ordine, quorum plurimi erant fatui. Et quis poeta ſapientior pariter & melior, quàm qui ita ad hoc opus exhortatur?

Diuina ſemper humanis meliora.

Iupiter Olympius.

> *Muſæ Pierides cantus dulcedine claræ,*
> *Hic modò adeſte precor veſtrumque efferte parentem.*
> *Laudibus, à quo ſunt mortales quique creati,*
> *Tam celebres, quàm famæ alta caligine tecti,*
> *Præſtantesque ſimul, plebiſque in fece latentes.*
> *Scilicet hæc magni Iouis eſt æterna voluntas.*
> *Nam facilè quemuis hominem ſuſtollit in altum.*
> *Et facilè elatum deponit ad infima rurſus.*
> *Et facilè inſignem minuit, decus addit & atro:*
> *Et facilè prauum regit, exiccatque ſuperbum*
> *Iuppiter altitonans, ſupremas qui incolit ædes.*

Reſpondete igitur, diciteque, an hæc oratio, vel hoc canticum huc conuenire

venire conuentui poſſit, ò viri Elæi, (uos enim principes ducesque eſtis huius frequentiſſimi mercatus, inſpectoresque atque ſpeculatores operum ac ſermonum, qui hoc loci tractantur) an oporteat eos qui huc uenerunt, ſpectatores duntaxat eſſe, cùm aliorum uidelicet pulcherrimorum glorioſiſſimorumque ſpectaculorum: tum cultus huius Dei, uereque beatæ imaginis quam uobis maiores & maximis uſi ſumptibus, ſummamque conſecuti artem elaborarunt atque dedicarunt, omnium quæ ſunt ſuper terram ſtatuarum pulcherrimam, dijsque chariſſimam, quàm Phidias (ut aiunt) ad Homericam deſcriptionem expreſſit, Iouis qui modico nutu ſuperciliorum uniuerſum quaſſat Olympum, ut ille ualde manifeſtè & confidenter in carminibus dixit: *Ad Elæos apoſtrophe.* *Iouis Olympij ſtatua.*

Sic ait, & cilijs Saturnius annuitatris ,
Diaque cæſaries regis concuſſa ſupernè eſt .
A capite immortali, altum & tremefecit Olympum.

An etiam de his ipſis conſiderandum nobis diligentius, nempe de poematibus donarijsque dijs dedicatis: atq; plane, an tale aliquid ſit in humana natura, quod diuinam aliquo modo formet & effingat, tanquam in philoſophica diſputatione tractare in præſentia? De deorum autem natura in genere, & maxime omnium rerum præſidis, primum quidem & in primis opinio & conſideratio eſt communis, totius generis humani, tam Græcorum quàm barbarorum, neceſſaria & inſita, in omnique ratione prædito animanti innata ſecundum naturam abſque mortali magiſtro & initiatore, abſque errore & anfractu: cùm propter hominum cum illis cognationem, tum plurima huius ueritatis teſtimonia, quæ non ſinant ſomno indulgere, curamque abiicere maximos natu & antiquiſſimos: utpote qui non procul, neq; extra diuinam naturam ſint collocati, ſed in illa media naturaliter creti, & omnimodo ei adhærentes, non potuerunt diutius illius naturæ intellectu carere, quum alioquin etiam intellectum rationemque de illa accepiſſent, utpote ſplendore undique circumdati diuinorum & magnorum luminum, cęli & ſiderum, præterea Solis & Lunæ: haberentque vſum noctis & diei variarum & diſſimilium ſpecierum, uiſioneſque immenſas uiderent, & uoces audirent omnigenas, uentorum, ſyluarum, & fluminum, mariſque inſuper & animalium cicurum & ferorum, ipſique ſonum ſuauiſſimum clariſſimumque ederent, diligerentque humanæ uocis ſuperbiam commoditatemque ad docendum, nominaque imponerent omnibus quæ ſenſibus poſſunt percipi, ut quicquid intelligi queat, facile etiam nominetur & efferatur, infinitarum rerum memoriam & excogitationes aſſumentes. Quomodo ergo ignorantes manere poterant, nullamque habere opinionem, de eo qui ipſos & ſeminaſſet & plantaſſet, ſeruaretque & enutriret, vndique impleti diuina natura perque viſum perque auditum, perque vniuerſos planè ſenſus? Quum habitarent quidem ſuper terram, de cęlo autem lucem uiderent, eſcas uero haberent copioſas, acquiſitas & præparatas à parente maximo, Deo. Et eſcam quidem primam primi illi è terra editi, terreſtrem habuerunt, quum limus tunc adhuc mollis & pinguis eſſet, terram tanquam matrem lambentes, quemadmodum plantæ etiamnum ex ea humorem trahunt. Secundam autem conſequentes habuerunt à fructibus ſponte ſua natis, herbiſque non aſperis, ſed ſimul cum rore dulcibus, & fluentis Nympharum poculentis. & iam demũ ad res præſentes compoſiti, & nutriti ſunt, continuo rerũ affluxu *Opinio de Deo natura omnibus inſita.* *Primorũ hominũ de Deo ſententia.* *Cib. primorũ hominũ.*

aerem humidum trahentes, tanquam infantes pueri nondum deficiente lacte, ſemperque nutrice incumbente. Hanc enim iuſtius ferè primam dicimus fuiſſe eſcam & prioribus & poſterioribus ſimpliciter. Poſtquam enim è ventre ceciderit languidus & imbellis infans, eum quidem terra ſuſcipit,uera mater: aer autem inſpirans & refrigerans, ſtatim erigit humidiori cibo lactis,vocemque emittere facit. Hanc meritò primam natura diceretur præbere in lucem editis mammam.Hæc ergo quum paterentur & conſiderarent, non potuerunt non admirari & amare diuinam naturam. Ad hæc, quum ſentirent temporum uiciſſitudines, quòd noſtræ ſalutis cauſa fiant, ſintque admodum diligenter & moderatè ad vtramque hyperbolen temperatæ. Præterea, quum & hoc peculiare haberent præ cæteris animantibus, deorum munere, quòd ratiocinari & cogitare de omnibus, deque diis poſſent. Reſque ferè ſimiliter habet, ut ſi quis homo Græcus aut barbarus, traderetur ad initiandum, in myſticum quoddam templum, pulchritudine magnitudineque præſtantiſſimum, illicque multa uideret arcana ſpectacula, multaſque audiret tales uoces. apparerentque viciſſim illi lux & tenebræ, cæteraque plurima fierent, præterea & ſi (quemadmodum conſueuerunt initiantes facere initiandis) in throno collocatus circum ſaltantes videret. An hunc uirum nihil animo affici veriſimile eſſet, neque ſuſpicari quòd ea quæ fiunt, conſilio & apparatu fiant ſapientiori: etiam ſi ſit ex remotiſſimis & innominatis barbaris, nullumque habeant expoſitorem & interpretem præſto, ſed animum duntaxat humanum? An non hoc eſſet impoſſibile? Communiter autem quum vniuerſum hominum genus,integra & reuera perfecta initiatione initiatur, non in parua domuncula, ad breuis turbæ ſuſceptionem præparata: ſed in hoc mundo, uario & ſapienti opificio,quàm plurimis ſemper rebus mirabilibus apparentibus:prę terea non hominibus ſui ſimiles, ſed diis immortalibus homines initiantibus, noctéque & die, & luce & aſtris (ſi fas eſt dicere) manifeſtè circumſaltantibus aſſiduè: poteſt ne fieri,ut horum omnium nullum ſenſum aut ſuſpicionem accipiat? Et maxime principalis illius rerum omnium præfecti, dirigentis totum cœlum & mundum, tanquam ſi ſapiens gubernator nauem regat bene prorſus & ſufficienter inſtructam? Non eſt hominum hæc ſtupiditas: & ſi accidet, admirari iure aliquis queat. Quin etiam huius noticia quodammodo & vſque ad beſtias peruenit, uoce & ratione carentes, ut illæ cognoſcant honorentque Deum, & promptiſſime iuxta illius uiuant leges præterea non inconuenienter, ipſæ quoque eam habere dicuntur plantæ, quibus nulla vllius rei ineſt cognitio, ſed ſunt inanimæ & mutæ, & ſimplici quadam natura gubernantur, quòd demum & illæ ſponte fructum adferre uelint cuique conuenientem. Ita prorſus manifeſta & expoſita eſt huius Dei voluntas & potentia. Sed nuncubi valde ridiculi antiquariique uidemus in ſermonibus propinquiorem eſſe dicentes huiuſmodi intelligentiam beſtiis & arboribus, quàm nobis inexperientiam & ignorationem? quando homines quidam ſapientiores effecti, quàm ipſa eſt ſapientia uniuerſæ, non cera auribus infuſa, quemadmodum feciſſe aiunt (opinor) nautas Ithacenſes, ut ne Sirenarum exaudirent cantica: ſed plumbi cuiuſdam, molli pariter impenetrabilíque à uoce natura,inſuper & multis(opinor)tenebris nebulaque oculis obiecta,à qua Homerus ait comprehenſum prohiberi à Dei cognitione, contemnunt diuina vnamq; erigiunt deam, prauas & iucundas delicias quaſdam,aut ſocordiam ma-

Dei cognitionem etiã ad beſtias vſq; perueniſſe,et plantas.

In Epicureos inuehitur.

magnam, & lauguidam incontinentiam, Voluptatem appellantes: atque ita mulicbrem reuera deam colunt atq; honorant præ cæteris, cymbalis quibuſdam & ſtrepitibus & tibiis in tenebris concinentibus. Propter conuiuia ſanè nemo illis inuidet, quãdoquidem omnis illorum ſapientia in cantando conſiſtit:at ne Deos modo nobis auferant, iubeantq; in alias migrare regiones, eiicientes è ſuaipſorum ciuitate & principatu, immo ex toto hoc mũdo in regiones quaſdam abſurdas, & ſicuti homines infelices in quaſdam deſertas inſulas. Aiunt enim, hæc uniuerſa conſilio & ſapientia & domino carere, nullumque habere principem & quæſtorem, neque præfectum: ſed errare temere, & ferri, & neminem ne nunc quidem prouidentiam eorum habere, neque prius omnia ab aliquo eſſe facta: neque tantum diis concedunt, quãtum pueri rotis, quas quum prius ipſi mouerint, deinde ſinunt à ſemetipſis currere. Hęc accuſauit ſermo, digreſſus paulum à ſeſe. Forſan enim difficile eſt philoſophi mentem & orationem continere, ne quo fert impetus feratur, quum id quod occurrit ſemper utile eſſe appareat, neceſſariumq; audientibus: eam præſertim orationem, quæ non ſit inſtituta ad aquam iudiciariamque neceſſitatem (ut quidam dixit) ſed quæ utatur poteſtate, libertateque. Igitur recurrere non eſt difficile, quemadmodum in nauigatione idoneis naucleris, qui non adeo multum deuiarunt. Opinionis igitur circa diuinam naturam, credulitatiſque, primum apertè diximus eſſe fontem, inſitam omnibus conſiderationem ex ipſis ortam operibus atque ueritate, non vulgi tantum commendationem habens, neque fortuitam, ſed vehementer robuſtam & ſemperfluã ex omni retro tempore, & apud omnes gentes cœptam & permanentem, & penè communem publicamque generis humani. Alterum autem fontem dicimus poſſeſſum, neque per alia inſitum animis, quàm per ſermones & fabulas, & conſuetudines, partim incerti autoris & abſque ſcripto, partim autem ſcriptura promulgatas, atque ualde notos habentes autores. Huius autem credulitatis, aliam quidem uoluntariam & cõſultoriam: dicimus: aliam autẽ neceſſariam & præceptoriam. Dico autem, uoluntatis, & cõſilii eſſe, eam quę traditur à poetis: neceſſitatis uerò & præcepti, eam quæ traditur à legiſlatoribus. Porrò harum neutra ualere poteſt, niſi illa prima ſubſit, propter quam uolentibus, & quodammodo præſcientibus hominibus data ſunt præcepta & conſilia. Et aliqua quidem enarrant poetæ, legumque latores, rectè conformiterque ueritati atque cognitioni, in quibuſdam uero aberrant & diſcordant. Ex ambabus autem, utram ſeniorem tempore dicamus apud nos Græcos, an poeſin, an legum lationem, non poſſem in præſentia contentioſe dicere. Decet autem fortaſſis ut indemnis & poetica antiquior ſit, quàm ea quæ mulctam irrogat, præcipitque. Hactenus igitur ferè ſimiliter procedunt hominibus, ea quæ primi immortaliſque ſunt parentis, quem nos omnes in Græcia habitantes appellamus Iouem: & ea quæ mortalium & humanorum ſunt parentum. Etenim erga illos beneuolentia & cultus ineſt prognatis. Prima quidem à natura & beneficentia abſque doctrina ineſt, ubi id quod gignit & nutrit & amat, ſtatim redamatur à genito, mutuiſque colitur officiis, quantum fieri poſſit. Altera autem & tertia, poetarum & legiſlatorum eſt. Vbi illi quidem adhortantur, ne fraudetur gratia id quod ſit antiquius & cognatum, atque inſuper uitę ſit cauſa & eſſentię: hi uerò cogunt, pęnamque minantur inobedientibus, abſque reſpectu & enucleatione quales nam ſint parentes, & quibuſdam benefactoribus debitam uſuram iubent non ſinere inſolutam. Hoc au-

Voluptas dea,

Philoſophi mentem & orationem cõtinere difficile.

Aliç duç credulitatis de Deo cauſę poeſis, & legum latio.

Poeſis legũ latione antiquior.

tem erga vtróſq; fieri, magis uidere licet in ſermonib. fabuliſq; de diis. Certo equidem ego in multis vbiq; diligentiā: conſidero aũt nihilo minus, quō ſe habeant ſermones. Sunt. n. quib. ſermonis longitudo duntaxat curæ eſt, nihil prædicentes, neq; diſtinguentes de negocio, neque quod ſint orationis ſumpturi principium. uerùm (ꝙ aiunt) illotis pedib. differunt manifeſtiſſima, nudiſſimaq;. Et à pedib. quidem illotis non magnum eſt detrimentum, perq; lutum multaq; piacula incedentib. à lingua vero indocta, non parua uenit auditorib. iactura. Sed. n. par eſt, ut eruditi, ſi quem inchoarint ſermonem, pro dignitate ad finem perducant, atq; elaborent: donec quaſi ex anfractu quodam & locorum difficultate, in rectam viam ſermones perducamus. Trib. igitur propoſitis generationib. credulitatis de diuina natura apud homines, inſitæ, poeticæ & legitimæ: quartam eſſe dicimus, quæ à figulis & opificib. oritur, iis nempe qui diuinas ſtatuas ac imagines affingunt. Dico autem de pictoribus & ſtatuariis & lapidicidis, & ſimpliciter omni, qui ſeſe diuinæ naturæ imitatorē ex arte dignatur demonſtrare: ſiue vmbratili pictura, ualde tenui fallacique ad viſum colorum mixtura, & linearum terminis ferè maxime neceſſaria complectente, ſiue lapidum ſculpturis, ſiue ſtatuarum excifionibus, ubi paulatim ſuperflua per artem reſecantur, donec ea quæ illis uideatur ſpecies relinquatur: ſiue arte conflatoria æris & ſimilium precioſorum, per ignē ductorum, aut fluentium in quaſdam formas: ſiue ceræ formationib. quæ facillime artem ſequitur, facilemq; dat locum pœnitentię. Qualis fuit Phidias & Alcamenes & Polycletus, prætetea etiam Aglaophon, & Polygnotus, & Zeuxis, quique eos præceſſit Dædalus. Non. n. ſuffecit his circa alia ſuæ induſtriæ & ſapientiæ ſpecimen exhibere, verum ēt Deorum imagines & omnigenas diſpoſitiones priuatim & publicè exhibentes, ſumptus à ciuitatib. acceperunt, multaque & uaria de diuina natura opinione homines repleuerunt. Atque hi non omnino diſſonant à poetis & legis latorib. tum ut ne uiderentur legum tranſgreſſores, impoſitiſque mulctarentur pœnis: tum quòd uiderent ſe præoccupatos à poetis, eſſeque antiquiorem illorum ſimulacrorum fictionem. Quare noluerunt vulgò videri mendaces & iniucundi, noua confingentes. Plurima igitur fabulas ſequentes, poetiſque patrocinantes finxerunt: quædam autem & à ſemetipſis introduxerunt, æmulatores & ſectatores eiuſdem artificij facti quodammodo cum poetis, ut quod illi per auditum exhibuerunt palam, id ipſi per uiſum: & enarrauerunt diuina plurib. pauperioribuſque ſpectatoribus. Porro hæc omnia robur habuerunt à primo illo principio, ut honoris & gratiæ agendæ cauſa uidelicet faceremus diuinæ naturæ. Atqui præter ſimplicem & antiquiſſimam de diis noticiam, atq; ex cognatione omnibus hominibus vnà cum ratione innatam, ad alias tres interpretes & magiſtros, nempe poetas, legis latores, & opifices quartum neceſſe eſt aſſumere, nuſquam ſegnem, neq; exiſtimatum rerum diuinarum eſſe imperium: dico aũt hominem Philoſophum, aut ſermonum recitatorem, & prophetam immortalis naturæ, ueraciſſimum fortaſſe & abſolutiſſimum. Et legiſlatorem quidem omittamus in præſentia in iudicium trahere, hominē auſterum, & qui ipſe alios in iudicium trahat. Oporteret aũt eum ſibi ipſi parcere, noſtriſq; negociis. De cæterorum aũt vnoquoq; conabimur conſiderare, qui ſit ſupremus, & num quam vtilitatem aut detrimentū attuliſſe uideantur pietati erga Deos, ſuis operibus aut ſermonibus: & pariter in quibus conſentiant, quibuſq; à ſe differant, & quis illorum ueritatem maxime ſequatur, primæ illi & minimè fallaci ſententiæ conſentiens. Omnes igitur hi cōcinūt, tan-

Quartæ opinionis de Deo cauſa: Opifices.

4 *Philoſophus.*

tanquam vnum veſtigium ſequẽtes, idq́; conſeruantes: hi quidem manifeſtè,
illi autem obſcurius. non enim fortaſſe conſolatione indiget is, qui uerè phi-
loſophus, eſt, ſi cum factoribus ſtatuarum & carminum comparetur, præſer-
tim in celebri mercatus turba, quando iudices illis fauent. Nam ſi quis Phi-
diam primum inter Græcos in iudicium uocet, ſapientem illum & diuinum
artificem venerandi pulcherrimique operis, iudices conſtituens eos, qui hu-
ius Dei certaminibus ſunt præfecti, immo magis commune iudicium uniuer
ſorum Peloponneſium, præterea & Bęotiorum & Ionum, & aliorum ubicun
que ſunt Græcorum, in Europa vel Aſia, non pecuniarum rationem poſcẽs,
neq; ſumptuum in ſtatuam, quot nempe talentis aurum ſit emptum & ebur:
neq; cypreſſi & ſulphuris adhibibiti, ut materia ad operãdum durare poſſit,
fiatq́; incorruptibilis: neque ciborum aut mercedum impenſas, operariis nõ
paucis, neq; breue tempus datas, aliiſque non vilibus opificibus, & maximam
denique atque ampliſſimam pro arte mercedem Phidiæ (horum enim Elæis
conuenit rationem ponere, qui abundanter & magnifice fecerunt expẽſas:
nos autem pro alia re dicemus Phidię propoſitum eſſe certamen) ſi quis ergo
ita ad eum dicat: ¶O optime atque excellentiſſime artificum, quod tu qui-
dem iucundum & acceptum ſpectaculum, immenſamque delectationem vi-
ſus feceris omnibus Græcis & barbaris, quicunque huc vnquam venerunt
multi ſæpenumero, nemo contradicit. Reuera enim & brutorum hoc ſtupefa 51
ceret animantium naturam, ſi modò poſſent aſpicere, & taurorum, qui ſem-
per ad hanc aram ducuntur, ut uoluntarie perferant victimarum cæſores, ſi
quam exhibituri ſunt gratiam Deo. Præterea etiam aquilarum & equorum
& Leonum, ut immani ferocique extincto animo, magnum ſilentium agant,
delectati ſpectaculo. Ex hominibus verè, etiam ſi quis fuerit omnino afflictus
animi, multas exantlatus calamitates, ęgritudineſque in uita, neque ſomnum
admittens dulcem, is mihi uidetur eregione ſtans huius imaginis, obliuiſci
omnium poſſe quæ humanę uitæ atrocia & difficilia accidere ſolent: Tale tu
quidem reperiſti & machinatus es ſpectaculum, uerè luctus expers & bilis,
malorumque omnium inducens obliuionem, tanta lux tantaque illi gratia
ex arte addita eſt. Neque ipſum Vulcanum ueriſimile eſt hoc opus repreben
dere poſſe, iudicantem ad uoluptatem oblectationemque humani viſus. An
autem rurſus decentem ſpeciem, dignamque Dei natura formam compoſue
ris, & cur materia delectabili vſus, viri feceris formam pulchritudine quidẽ
magnitudineque præſtantem, niſi quod uiri, aliaque feceris ſicut feciſti, con-
ſideremus in præſentia. Pro quibus ſi te ſufficienter coram præſentib. defen-
deris, ciſque perſuaſeris, ꝙ proprium & decorum, quod ad habitum & formã
primi & maximi Dei attinet, inueneris, mercedem alteram, q̃ ab Elæis acce-
piſti, maiòrem ampliorem q; accepturus es. Vides enim hoc certamen atque
periculum nobis non modicum eſſe. Prius enim, utpote nihil clarè ſcientes,
aliã aliter finximus ſpeciem omne morti obnoxium genus iuxta ſuam ipſius
vim & naturam quique indagantes & ſomniantes, uel alicubi paruas quaſdã
& ignobiles ſuperiorum ſeculorum artificum affectiones, quibus neque pror
ſus credidimus, neq; attendimus animum. At tu artis eminentia uiciſti, & cõ
gregaſti primum Græciã, deinde alios, ꝙ huic ſpectaculo adeo diuinam ſplen
didamq́; formã addidiſti, ut nemo iam plebeiorum amplius aliam facilè opi
nionẽ concipiat. Num uerò putas, Iphitum & Lycurgum, atque Elęos uete-
res, propter pecuniarum inopiam, certamen quidem & victimas conſtituiſſe
Ioui decentes, nullam autem ſtatuam reperiſſe pro nomine habituque Dei,
quum

Philoſophi ad poetas & opifices collatio.

Apoſtrophe ad Phidiam

Laus pictoris ſine ſculptoris.

quum ferè non nihil præſtarent poſteris: an magis timuiſſe, ne forte non poſſent ſufficienter mortali arte ſummam illam & abſolutiſſimam exprimere naturam? Ad hæc forſan ſic diceret Phidias, utpote homo non elinguis, neque ex elingui ciuitate oriundus, præterea quoque familiaris & amicus Periclis.

Phidiæ oratio.

Viri Græci: Præſens certamen, omnium quę fuerunt vnquam, maximum eſt. Non enim de principatu, neque præfectura vnius ciuitatis, aut nauium multitudine, aut peditum exercitu, utrum rectè an ſecus gubernata ſint, in pręſentia rationem reddere iubeor: ſed de omnium imperatore Deo, & illius facta ſimilitudine, an conuenienter & honeſte facta ſit, neque deficiat vlla in re ab hominibus paſſibili ad diuinæ naturæ expreſſionem, an ſit indigna indecoraque. Animaduertite autem, quòd ego non primus fuerim enarrator & doctor ueritatis. Nondum enim natus eram, quum à principio Gręcia haud manifeſta firmaque haberet dogmata de his: ſed quum antiquiore quadam de dijs iam perſuaſa eſſet ratione, eamque firmiſſimè legibus ſanxiſſet. Et quæcunque fuerunt lapidicidarum opera, aut pictorum, vetuſtiora mea arte, inter ſeſe congruunt: præterquàm quod ad artis conſummationem attinet, id ſuperſedeo dicere. Opiniones autem veſtras deprehẽdebam, antiquas, immobiles, quibuſque aduerſari nemo poterat: alioſque opifices circa naturam diuinam, nobis ſeniores, & qui multò uidebantur eſſe ſapientiores poetas: his quidem in omnem excogitationem ducere per poeſin valentibus, illis autem ad noſtra talia opera vnam hanc idoneam habentibus imaginationem. Diuina enim ſpectacula, (dico autem Solis & Lunæ, & totius cœli, & ſiderum) ipſa quidem per ſe, quum apparent, prorſus ſunt admirãda: illorum autem imitatio ſimplex eſt, & arte caret, ſi quis uellet lunæ figuras exprimere, aut ſolis circulum, præterea quoque mores atque animos. Ipſa quidem illa talia ſe oſtendunt cum cæteris omnibus, in expreſſionibus uerò nihil tale poſſunt repræſentare: quod fortaſſe ita à principio à Græcis exiſtimatum eſt. Mentem enim atque prudentiam ipſam per ſe neque quiſpiam figulus, neque pictor exprimere poteſt. Nemo enim prorſus hæc ſpectare poteſt, neque enarrare. Ad illud uero in quo hæc naſcuntur, non ſuſpicantes, ſed ſcientes confugimus, atque ita humanum corpus prudentię rationiſque vaſculum Deo attribuimus, inopia uidelicet penuriaque aliarum rerum: reque apparenti atque ad effingendum poſſibili, id quod effingi nequit, neque apparet, exprimere conantes, in conſilium adhibita potentia. Atque hoc melius, quàm quod aiunt barbaros quoſdam animalibus diuinam aſſimilari naturam, ex paruis & abſurdis moti occaſionibus. Qui autem plurimum præſtat artis pulchritudine ac grauitate, magnificentiaque ferè, ille longe optimus opifex eſt diuinarum ſtatuarum.

Diuinarum rerum expreſſio pro imagine.

Statuarum ſus.

Neque enim melius eſſe, nullam prorſus extare ſtatuam, deorumque apud homines imaginem nullam demonſtrari, quiſquam dixerit: neque, ꝙ ad ſola cęleſtia uiſum oporteat intendere. Hæc.n. uniuerſa quidem is qui mente præditus eſt, veneratur, Deos eſſe putans beatos, procul licet aſpiciens: propter animum autem erga diuinitatem, ualide cupiunt omnes homines cominus honorare, colereq; diuinam naturam, accedentes & contrectantes, cumque fiducia ſacrificantes atque coronãtes. ¶Plane enim quaſi infantes pueri à matre aut patre abſtracti, vehemens deſiderium & cupiditatẽ habentes porrigũt manus nõ præſentib. interdum, ſomniantes: ita ẽt Deos iure cum propter beneficentiam, tum cognationem, homines diligunt: omnique modo huc incumbunt, ut cum illis conuerſentur & colloquantur: Quare multi barbari ob

pau-

paupertatem,artiſq; inopiam,montes appellarunt Deos, & arbores inertes, lapiſq; ignobiles, nequaquam forma diis familiariores. Si autem apud uos reus ſum ob formam,cur non prius Homero potius iraſcimini? Is enim non formam ſolum propinquiſſime ad opificum rationem imitatus eſt, Dei cæſariem nominans,præterea & mentum,ſtatim in poeſeos principio,ubi inquit ſupplicaſſe Thetin pro honore filij:ſed ad hęc,diis attribuit colloquia,& conſultationes,& opificia:præterea,recurſus ex Ida ad cœlum & Olympum, ſomnoſq; & conuiuia & concubitus,ualde quidem excelſe omnia exornans carminibus,attamen ad mortalem ſimilitudinē accedentia.Quinetiam auſus eſt aliquando Agamemnonem comparare Deo, in præcipuis partib.dicens: *Homeri de Deo ſententia.*

Et caput atque oculos torquenti fulmina gnato Saturni ſimilis. ---

Mea autem opera nemo,ne inſanus quidem, cuiquam aſſimilauerit mortali, nedum ſi ad pulchritudinem magnitudinemque Dei examinentur,Deo.Vnde ſi non Homero melior multo modeſtiorque poeta uidear,qui tamen uobis diuina præditus eſſe videtur ſapientia, mulctam præſtare paratus ſum, quamcunque volueritis. Dico autem, iuxta id quod arte mea effici poteſt. Exuberans enim quædam res eſt Poeſis,& omni ratione diues,ſuique iuris, ſimulque linguæ miniſterio & uerborum copia idonea per ſe,ad manifeſtandas omnis animi ſententias. Et quemcunque excogitauerit habitum, aut opus,aut affectum, aut magnitudinem, nunquam illi deerit nuncius uocis, ualde manifeſte vnaquæque ſignificantis. *Poeſeos uis.*

Nam lingua eſt hominum in partem mutabilis omnem,
Sermoneſque ſerit multos ſine fine modoque:

Vt ait ipſe Homerus:

Et varia huc ſe lex verborum flectit,& illuc.

Propemodum enim humanum genus omnium potius rerum penuria laborat,q̃ uocis & dictionis.Harum enim tantum admirabiles quaſdam poſſidet diuitias.Nihil igitur relictum eſt non uoce prolatum,ſignatumq; eorum quæ ad ſenſus perueniunt,ſed confeſtim imponitur rei intellectæ manifeſtum nominis ſignum.Sæpenumero quoq; multas uoces uni eidemq; rei,quai ſi vnaquæq; ſi proferatur,intellectum quendam præbet,non multò infirmiorem,q̃ uerum nomen. maxima igitur poteſtas & uis homini ineſt circa ſermonem, ad demonſtrandum id quod aſtat. At ars poetarū ualde contumax eſt, & incorrigibilis:& maximè Homeri,plurima vtentis libertate,qui non vnum dictionis elegit characterem,uerùm omnino Græcorum linguam hactenus ſeparatam commiſcuit: Dorum & Ionum,inſuper quoq; Athenienſium,eas in vnum temperans magis q̃ colores ab infectorib.ſolēt,haud ſui tm̃ ſeculi,ſed ēt ſuperiorum uerbis utens: & ſi quod vſquam erat uerbum exoletū,& illud recepit,ueluti antiquam monetam ex theſauro alicunde domino carente,ob pecuniarum cupiditatem.Multa quoq; barbarorum recepit,à nullo abſtinēs nomine,quod uoluptatem modo, aut uehementiam illi habere uiſum eſt.Ad hæc quoq;, transfert non uicina ſolum, neq; à propinquis,ſed ualde diſtantia,tm̃ ut auditorem mulceat,cum ſtupore eum incãtans.Neq; ea tm̃ in regione ſinit manere, ſed hæc quidem producit, illa aūt contrahit, alia uerò aliter ſubuertit. Deniq; ſeſe demonſtrauit eſſe nō carminum ſolū fictorē,ſed ēt uerborū: partim quidē ſimpliciter nomina ponens reb.partim aūt proprijs alia ſuperaddens,ueluti ſigillum ſigillis imprimens manifeſtū,magiſq; notum. A nullius ſono abſtinet:ſed breuiter,& fluminū imitatur uoces,& ſyluarum,& ventorum,& ignis,mariſq;, inſuper quoq; æris & lapidis, & uniuerſorū ſimplici- *Orationis vis.* *Homeri varia idiomata, & dicendi copia.*

pliciter animalium & inſtrumentorum, nempe ferarum, & auium, & tibiarũ, & fiſtularũ, καναχὰς & βόμβους & κτύπον & δοῦπον & ἀράβον, primus inuenit, nominauitq́; flumina μορμύροντα, & ſagittas κλάζοντας, & fluctus βοῶντας, ventoſque χαλεπαίνοντας, & alia huiuſmodi uehementia & abſurda reuera miracula, multam inijcientia animo perturbationem & tumultum. Itaque non illi erat inopia ſpecioſorum iucundorumque nominum, neque etiam lenium & aſperorum, & mille alias habentium differentias, inq́; reſonãtiis atq; intelligentiis: ex qua carminum faciendorum facultate, poterat quemcunque uellet in animo excitare affectum. Noſtrum verò genus opificiis manuumq́; laborib. ſuſtentans, nulla ratione peruenire poteſt ad ſimilem libertatem. Sed primũ quidem materia indigemus, quæ ut ſecure permanere poſſit, multum ſumit laboris, nec facilè poteſt acquiri: præterea & non paucis adiutoribus. Accedit, huc ꝙ cuiuſq; imaginis neceſſe ſit vnam tantum figuram elaborari, eamq; immobilem & manentem, ut in ea omnis Dei natura & vis comprehendat. Poetis aũt licet multas quaſdam & varias formas efficere: quia facile poſſunt poeſi comprehendere, motioneſque & quietem illis apponere, ſicuti decere putauerint: tum opera & ſermones, & inſuper (puto) ea quæ ad errorem tempuſq; pertinent. Vno enim ſtudio animiq́; impetu poeta incitatus, magnam quandam copiam efficit, tãquam ſi aqua ex fonte abunde ſcateat, antequam eum derelinquat & effluat imaginatio, excogitatioq́; quam concepit. Quod autem noſtra arte efficitur, laborioſum & tardum eſt, uix & paulatim procedens, utpote in ſaxea & ſolida ſudans materia. Et quod omnium eſt difficilimum, neceſſe eſt opifici imaginem in animo permanere eandem ſemper, donec abſoluerit opus, nonnunquam etiam multis annis. Et ſanè id quod dicitur, oculis magis credendum eſſe quàm auribus, fortaſſe verum eſt: multo ſiquidem minus ad credendum inducere poſſunt, maioreque opus habent efficacia. Nam viſus ipſis viſis concurrit, auditum autem non eſt impoſſibile eleuare & decipi per immiſſa uerba, & quaſi incantata carminibus atq; ſonis. Atqui quæ noſtræ artis ſunt, neceſſariam habent menſuram, quod ad multitudinem magnitudinemq; attinet: poetis aũt licet & ea quantumcunq; uelint, augere. Quo circa Homero quidem facile fuit magnitudinem Contentionis dicere, ꝙ caput fixum habeat in cęlo, & pedib. gradiatur ſuper terram. Ego verò contentus ſum, ſi quo modo locũ ab Elæis aut Athenienſib. monſtratũ, implere poſſum. Tu igitur dices ſapientiſſime poetarũ Homere, & ui poeſeos & tp̃e longe præſtantiſſime (primus. n. ferè Græcis illius ſpecimen edidiſti) cũ aliorũ deorũ, tum quoq; maximi Dei multas & pulchras imagines: quaſdam quidẽ placidas, quaſdam uerò terribiles & atroces. Noſter aũt hic Deus pacificus eſt, & ubique manſuetus, tanq̃ quietæ & concordis Græciæ ſpeculator: quem ego mea arte, & ciuitatis Elæorum ſapienti bonoque conſilio erexi, placidum & grauem, in iucundo habitu tam victus quàm uitæ, omnium dato rem bonorum, communem hominum & patrem & ſaluatorem ac cuſtodẽ, quantum mortali poſſibile erat excogitare, imitariq; diuinum & immenſum animum. Conſidera autem, an non omnibus cognominib. Dei hanc imaginẽ conuenientem inuenias? Iuppiter enim ſolus Deorum pater & rex vnus nominatur, & πολιεύς & φίλιος & ἑταιρεῖος, & ad hæc ἱκέσιος & ξένιος & ἐπικάρπιος, & multas alias habet appellationes, bonas omnes. Rex quidem dicitur, propter principatum, ac potentiam: pater uerò, propter curam & manſuetudinem: πολιεὺς autem, propter legem & communem utilitatem: ὁμόγνιος uerò, propter generis communionem diis & hominibus: φίλιος autem, & ἑταιρεῖος,

Opifices quã to poetis inferiores.

Ars Homerica. Iliad. δ.

Iupiter Olympius qualis à Phidia ſculptus.

Iouis cognomina.

quòd

quòd omnes homines congreget, velitque inter ſe eſſe amicos, nullum autem vllius hoſtem aut inimicum: ἱκέσιον autem, quòd ſit exorabilis ſupplicantibus: φύξιον, quòd malorum præſtet effugium: ξένιον, quòd ne hoſpites quidem oporteat negligere, neque exterum exiſtimare vllum hominem: κτήσιον autẽ, & ἐπικάρπιον, q; ſit cauſa fructuum, diuitiarumq; dator, & potentiæ: neq; oſtendere quis poſſit, ubi non his appelletur nominib. Nunquid non ſatis, quantũ per artem fieri potuit, expreſſus eſt? Principatum. n. habere, regemq; eſſe, fortitudo ſpeciei demonſtrat, pariter & magnificentia. Patrem uerò eſſe, & curã gerere, mite illud, & amicabile. πολιέα uerò eſſe, atq; legitimnm, grauitas & auſterum illud. Hominum porrò & deorum cognationem, ſimilitudo ipſa formæ, & unius ſymbolum ſpeciei. Porrò φίλιον & ἱκέσιον, & ξένιον & φύξιον, & omnia huiuſmodi ſummatim, humanitas, manſuetudoq; atq; bonitas declarant. Effigurat vero κτήσιον & ἐπικάρπιον, & ſimplicitas & animi magnitudo, manifeſtata per formam. Plane. n. danti donantiq; bona maxime conſimilis eſt. Hæc quidem quantum potui, arte expreſſi, utpote quæ nominare poteram. Continenter uerò fulgurantem, propter bellum, multitudiniſque exitium, aut imbrium immenſam uim, aut grandinis aut niuis, pluentem, aut extendentem nigrum arcum belli ſignum, aut mittẽtem ſtellam & aſſiduas ſcintillas, atrox *Iliad.δ.*
oſtentum nautis militibuſq;: aut immittentem diram contentionem Græcis & Barbaris, indeſinentemq; belli & pugnæ inſpirantem amorem afflictis hominibus atque deſperatis, aut ſtatuentem in trutinam hominum ſemideorũ fata, aut totorum exercituum uoluntaria declinatione dijudicanda, non poteram per artem imitari: neque ſi potuiſſem, uoluiſſem vnquam. Tronitrui. n. ſimulacrum mutum, aut fulguris fulminiſue imaginẽ obſcuram, ex hiſce terrenis metallis, quale tandem fieri poſſet? Præterea & terrã quaſſatam, motum que Olympum, breui ſuperciliorum nutu, aut aliquam nubium circum caput coronam, Homero quidem dictu facile, & multa ad huiuſmodi omnia libertas eſt: noſtræ autem arti omnino impoſſibile, è propinquo habenti mani feſtum viſus indicium. Quod ſi uero quiſpiam materiæ ignobilitatem, nõ arbitratur eſſe ex Dei dignitate: hoc uerum eſt, & rectè putat: ſed neque eam dantes, neque accipientem & approbantem iurè quis reprehendat. Non. n. erat altera natura melior, neque ſplendidior ad uiſum, quæ in manus hominum uenire poſſet, & ab artificio tractari. Nunquid enim aut ignem aliquis tractet, formetque abundantem aquarum fontem quibuſdam mortalibus inſtrumentis? Quamque in omnibus his ſolida res efficiatur? Dico autem, nõ auri, neque lapidis (hæc enim parua ſunt, & uilia) ſed omnem naturam fortem & grauem, priuatimque vnumquodque diſcernentem, implicantemque in idem, animalium genus aut plantarum? Hoc uerò ne omnibus quidem dijs poſſibile eſt, aut ferè hoc ſolum. Quod ualde pulchrè alius poeta dixit, Iouem alloquens:

Dodonæe omnipotenſque pater, & artifex Optime. ---

Hic enim eſt primus & abſolutiſſimus opifex qui expenſarum ſuppeditatorem artis ſuæ accepit non Elæorum ciuitatem, ſed omnem vniuerſi materiã. A Phidia uerò, aut Polycleto, nihil meritò plus requiretis: immo & hæc maiora ſunt, grauioraque, quàm quæ queant à noſtro manuario artificio poſtulari. Neque enim Vulcanum Homerus ſcripſit in aliis experientiæ ſuæ ſpecimen dediſſe: ſed artificem Deum quidem nactus ad ſcuti fabricam, materiam uerò aliam non potuit inuenire. Ait enim ita:

Mox æs robuſtum, flammamque iniecit in ignem,

Eximiique

Eximijque aurum preciũ, argentumque refulgens.

Hominum ego quidem nulli conceſſerim, ut me hac in arte ſuperaret: opifici autem omnium rerum, nullus comparandus eſt mortalis. Hæc igitur dicentem, hiſque ſe defendentem Phidiam, meritò mihi uidentur Greci coronare debuiſſe. Forſan autem vulgares homines latet, quibusnam de reb. hæc oratio habita ſit: & ſanè magis (ut mihi videtur) eam philoſophos conuenit, quàm multitudinem audire. Dictum eſt autem de ſtatuarum erectione, quõ nempe oporteat erigere: & de poetis, an melius aut peius ſenſerint de diis: præterea quoque de prima deorum conſideratione, qualis nam & quemadmodum in hominibus orta ſit: multa autem (opinor) & de Iouis potentia dicta ſunt, & cognominibus. Quod ſi uerò omnia dicta ſunt cum laude huius ſtatuæ, & qui eam erexerunt, multò melius eſt. Reuera enim talis nobis apparet ex aſpectu: valde nimirum beneuolus, & curam noſtri gerens, ita ut mihi propemodum & loqui uelle uideatur. Sed hæc quidem hactenus. Elæi autem, & uniuerſa Græcia, bene & congruenter huic Deo ſacra facit, victimas mactans ex præſentibus magnifice: quin etiam iam inde à principio, celeberrimo certamine agilitatis roboriſque atque uelocitatis propoſito, aliaſque feriarum myſteriorumque conſuetudines acceptas conſeruaus.

ORATIO ATENIS HABITA, DE FVGA, AVT EXILIO. XIII.

QVANDO contigit mihi, ut ſolum verterem ob amicitiam uiri non praui, ſed qui tum inter beatos & principes proxime numerabatur: propter ea verò interfecti, propter quæ multis & propè omnib. beatus uidebatur, propter illorum ſemper familiaritatem cognationemque crimini mihi dato, quod illi uiro amicus eſſem, & à conſiliis, (mos enim hic eſt tyrannorum, quemadmodum inter Scythas ſolent cum regibus ſepelire pincernas & coquos & pellices. ita iis quos ipſi interficiunt, amicos adiungere plures nullam ob cauſam) tunc igitur, inquam, quia ſolum uertere decreuiſſem, conſiderabam vtrum uerè res eſſet difficilis, infauſtaque exilium, iuxta multorum opinionem: an omnibus huiuſmodi aliud accideret, quale accidere ferunt mulieribus in delubris circa diuinationem: Illæ enim aram quandam aut lapidem ſuſtollentes, conſiderant in eo rei ſuper qua ſunt interrogatæ, euentum. Et quibuſdam quidem earum aiunt leuem fieri, quibuſdam uerò grauem, ut ne mouere quidem facile poſſint: an ne ita quoque & exilium & paupertas & ſenectus, morbique, & omnia talia, his quidem grauia & difficilia, illis aũt leuia faciliaq; appareant? Illic fortaſſis, iuxta rei differentiam, leue eſſe pondus Deus efficit: hic aũt (opinor) tale fit quodq;, qualis eſt vtentis virtus & ſententia. ¶Et protinus recordabar & Vlyſſis apud Homerum, deplorantis frequenter ſeipſum, uiri ſanè Heroici, & nequaq̃ ad multa perferenda inualidi: indigna tñ dicentis & lamentantis interdum apud mare, propter patriæ deſiderium. Deniq; uerò (ut ait poeta) deſiderabat fumum ex ſua terra aſcendentem uidere, etiam ſi oporteret eum continuo mori: neque eum priora facta conſolabantur, neque dea pulchra & benigna, quæ eum magnifaciebat ut etiam promitteret apud ſe manenti daturam immortalitatem: ſed his omnibus præualuit patriæ deſiderium & amor. Rurſum quoque apud alium poetam ex poſterioribus in mentem mihi uenit Electræ, interrogantis ſuper fratre animo perturbato, & miſerantis eum ꝑ exilium, atq; ita ſciſcitantis:

Vlyſſes quã ægrè tulerit patriæ deſiderium.

Vbi

Vbi gentium fugam ille miſeram fert miſer?

Vbi ille non minus miſerabiliter reſpondet:

Non vrbis vnius fixus perit loco.

Atque illa rurſus interrogat:

Victus quotidianus illi num deeſt?

Et ille dicit:

Habet quidem, ſed rarum, vt ſolum vertens.

¶Ad hæc quoque, audacium plurimorum recordabar facinorum, geſtorumque ab exulibus bellorum, ut domum redire poſſent: atq; hoc aduerſus populos tyrannoſque expulſores, ſupra quàm illorum ferebat facultas: magnum ducentes, etiamſi in pugna mori oporteat in ſua ipſorum terra. Vniuerſa hæc exterruerunt me, coegeruntq; malum exiſtimare & graue, quod mihi accidiſſet. Poſtquam verò cogitaui, quod Crœſo Lydorum regi conſuluiſſet Apollo, ſi quid accideret, fugam ſponte capeſſere, principatumque relinquere, nec turpe ducere ſi eam ob rem ignauus videretur hominibus. Ita autem habet oraculum:

Oraculum Crœſo regi editum.

At mulus quum rex Medos regnauerit inter,
Tunc te mollipedem Lydum fugere inde licebit,
Hermum ad arenoſum: maneas neque, conſulo, tardus:
Nec tibi ſit, ſi tum ignauus videare, pudori.

Videlicet pudorem nominans pro turpitudine, ut moris eſt poetis: &, ignauum uideri, pro male audire apud multos. Ex hoc (inquam) cogitaui, quòd non omnino exilium noxium, neque inutile: neque manere in patria, bonum magnique æſtimandum ſit. Non enim alterum vtique admonuiſſet & conſuluiſſet Apollo, nempe fugere: alterum autem, nempe manere, interdixiſſet palam: præſertim viro vaticinans, qui diligentiſſimus erat circa diuina, plurimaſque ſacrificabat victimas, & maxima donaria Delphos miſerat, præ omnibus quæ vnquam antea conſectata fuerant. Hæc mihi cogitanti, viſum eſt eundum eſſe & mihi Delphos ad Apollinem, ut eo conſultore vterer, iuxta veterem Græcorum conſuetudinem. Neque enim putaui, quum de morbo & prolis defectu, ſi cui nempe non gignerentur liberi, deque fructibus, ſufficienter poſſet conſulere: in hoc negocio minus eum valiturum. Et demum oraculum petenti mihi, reſpondit abſurdum & coniectu difficile reſponſum. Iuſſit enim me idipſum in quo eſſem agere omni alacritate, ut honeſtam quandam & vtilem actionem, donec (inquit) in poſtremam terræ partem diſceſſeris. Atqui malum eſt & circa homines, mendaciis uti, ne dum circa Deum. Ratiocinabar igitur, Quòd ſi Vlyſſes poſt tot errores, non cunctatur eſt iterum errare remum ferens, conſultore vſus Tireſia, homine mortuo, vſque dum in homines incideret, qui ne auditione quidem mare noſſent: ego ne hoc non faciam, Deo iubente? Ita demum adhortatus memetipſum, neque metuebam, neque turpe exiſtimabam negocium: veſteque humili aſſumpta, & meipſum attemperans, errabam vbique. Homines uerò qui me conueniebant, uidebantue, partim quidem erronem me, partim uero mendicum uocabant, quidam autem & philoſophum. Inde mihi contingit, & paulatim & nullo meo ipſius conſilio, neque memetipſum aliquid magni reputanti, ut hoc nominis obtingeret. multi ſiquidem qui philoſophi appellantur, ſemet proclamant, quemadmodum præcones in ludis Olympicis: at ego aliis de me dicentib. non poteram ſemper & cum omnib. pugnare. Forſan autem & nonnihil contigit mihi hac ex fama vtilitatis capere. Plu-

Philoſophi appellatio.

rimi enim me conuentum rogabanr, hoc, vtrum bonum an malum mihi ui-
deretur? vt coactus ſim, de illis rebus cogitare, ur quid reſponderem interro
gantibus haberem. Rurſum quoq; productum in publicum, iubebant oratio
nem habere. Quare etiam illud neceſſitatem mihi impoſuit ea dicendi, quæ
ad hominum officia pertinerent, & à quib. vtilitatem capturi eſſent mei au-
ditores. Videbãtur mihi aũt oẽs (vt ſummatim dicã) inſipientes eſſe, & nemo
eorum quicq̃ quæ oportet facere: neq; conſiderare, qui nam à præſentib. ma
lis liberatus, multaq; inſcitia atq; perturbatione, moderatius meliuſq; vitam

Hominũ ſtudia circa quæ potiſſimum.

ageret. Commiſcentur aũt & feruntur omnes in eodem, & circa eadem ferè:
circa pecunias & glorias, & quaſdam corporum uoluptates: nemoq; liberari
ab his poteſt, neq; in libertatem ſuum ipſius animum aſſerere. Quemadmo-
dum (opinor) incidentia in vertices aquarum, voluuntur & circumuertũtur
ſemper, neq; ſe liberare poſſunt à vertigine. Ob hæc & talia cùm alios oẽs,
tum maxime & primum reprehẽdi memetipſum. Interdum verò ob inopiã,
ferebar in ſermonem aliquem antiquum, dictum à Socrate quodam, quem
ille ſemper & ubiq; ſolebat inculcare, apud oẽs clamans atq; contendens,
in palæſtris & in Lyceio, inq; iudiciorum locis, & foro, tanq̃ Deus eſt machi
na, ut ait quidam. Non ſanè fingebã meum eſſe ſermonem, ſed dicebã illius
eſſe cuius erat: rogabamq; ſi forte non poſſem exactè omnia uerba, neq; totũ
commemorare intellectum, ſed plus aut minus quicquam dicerem, mihi ve-
niam darent: neq;, ꝙ ea dicerem, quæ multos quoq; ante annos eſlenr dicta,
propterea animum minus aduorrerent. Fortaſſis.n. (dicebam) ita maxime vti
litatem percipietis. ¶ Non.n. veriſimile eſt, antiquos &̃ ſermones, ſicut anti-
qua pharmaca, ſpiritu exhalato vim perdidiſſe. Ille ſiquidem, quando videret
plures homines uno in loco, miſerãs increpanſq; clamabat plane viriliter, &

Socratis oratio in frequẽti huminum cœtu qualis.

abſq; diſſimulatione: Quo tandem ferimini ò homines, & ignoratis uos nihil
facere eorum quæ oportet? pecuniarum quidem geritis curam, eaſq; acqui-
ritis omni modo, ut & ipſi copiam habeatis earum, pluresq; inſuper liberis
tradatis: ipſos autem liberos, atque prius uos ipſos patres neglexiſtis, ſimili-
ter omnes, nullam prouidentes eruditionem, neq; exercitium idoneum aut
utile hominibus, quo eruditi queant pecunijs uti & rectè & iuſte, & non dam
noſe ac iniuſte, & uobis ipſis ad mulctam. Hoc maiori dignum ſtudio exiſti-
mare deberetis, q̃ pecunias acquirere: veilioreſq; ita eſſetis hominib. & filia-
bus vxoribuſq;, & frarrib. & amicis, & ipſi uobis. An cithara ludere, atq; lu-
ctari, literaſq; diſcentes à parentib. & liberos docẽtes, putatis modeſtius me
liuſq; vos inhabitaturos ciuitatem? Verùm ſi quis congregat cithariſtas, præ
ceptoreſq; in palæſtris puerorum, & literatores, qui optimè ſuam quiſq; no-
rit artem, ciuitatemque ex ipſis aur gentem conſtituat, ſicuri uos quondam
Ioniam: qualis nam uobis vr̃ fieri poſſe ciuiras, & quo tandem modo habita-
ri? Nonne multo peius & rurpius, q̃ in Aegypto ciuitas cauponum, ubi oẽs
inhabitanres ſunt caupones, tam viri q̃ mulieres? Nonne multo ridiculoſius
habitabanr illi, de quib. dico, ueſtri nimirum liberorumq; veſtrorum docto-
res, luctandi præceptores, cithariſtæ & literatores, aſſumptis pariter carmi-

Studiorum cuiuſque ſcopus.

num recitatorib. hiſtrionibus? At.n. quæcunq; diſcunr homines, eam ob cau
ſam diſcunt, ut quum inſtans vſus flagitet, ad quem vnuſquiſque ſuum dire-
xit ſtudium, faciat quod artis eſt, ut gubernator, quum nauem fuerit ingreſ-
ſus, ut clauo dirigat nauem: propter hoc enim didicit nauem gubernare. Et
medicus, quum acceperit ægrotantem, ut pharmacis, atq; aliis ad uiuendi ra
tionem pertinentib. ſanet: cuius gratia medicandi acquiſiuit experientiam.

Pro-

Proinde & uos(diecbat)quando conſulendum eſt aliquid quod ciuitati cõmodum ſit, conuenientes in concionem, partim ex vobis ſurgant, & cithara canant, partim luctentut, alii uero legant aliquid Homeri aut Heſiodi, (hæc enim melius ſcitis quàm aliud) an ex his putatis ſtrenuos viros euadere, & res publicas atq; priuatas rectè adminiſtrari poſſe? Et nunc ſanè his freti ſpebus, habitatis ciuitatem, liberoſq; inſtruitis, tanquam tales euaſuros, qui & ſua ipſorum & publica negocia tractare poſſint: quib. ſufficit, ſi cithara ſciant canere Palladem vrbium populatricem Mineruam, aut pede recte ingrediantur ad lyram: ut uero cognoſcatis quæ nam vobis & patriæ ſint utilia, & legitime iuſteque cum concordia rempublicam geratis atq; habitetis, nullam facientes alter alteri iniuriam, neq; mutuo ſtruentes inſidias, hoc nunquam didiciſtis, neq; uobis curæ fuit vnquam, neque adhuc curatis. Atqui Tragœdos frequenter videtis in Bacchanalibus, & miſeremini hominum in Tragędiis nominatorum, propter infortunia: ſed tamen nunquam animaduertitis, ꝙ non illiteratis, neq; muſices imperitis, neque luctari ignorantibus ea mala acciderint: neq; eo ꝙ quis pauper fuit, quiſpiam Tragędiam docuerit. E contrario enim, de Atreis, & Agamemnonibus ferè, & Oedipodibus, uideas omnes Tragędias ſcriptas, qui plurimas poſſederunt opes auri & argenti, & terræ & pecorum: quin etiã infortunatiſſimo omnium auream aiunt fuiſſe ouẽ. Et quidem Thamyris, optime ſciens cithara canere, & cum Muſis ipſis contendens de harmonia, excæcatus eſt propter hoc, atq; inſuper dedidicit artem cithara canendi. Et Palamedi, ꝙ literas inueniſſet, nihil profuit ut nõ iniuſte ab Achiuis, & iis quos ipſe docuerat, lapidibus oppreſſus interficeretur: ſed dum erant illiterati & indocti in ea diſciplina, uiuere eum ſinebant: poſtquam vero & alios docuit literas, & Atridas videlicet primos, atq; cum literis quomodo facibus ſublatis ſigna eſſent danda, numerandaque multitudo (quia prius neſcierant recte turbam numerare, ut paſtores oues) tum ſapientiores redditi, atq; meliores, interfecerũt eum. Quòd ſi verò (dicebat) rhetores putatis idoneos eſſe ad cõſulendum, & ex illorum arte viros bonos fieri: demiror ꝙ non & iudicia ſuper omnibus rebus, illi permiſeritis, ſed vobis ipſis: & qui non iuſtiſſimos optimosq; eſſe credideritis, & pecunias illis permiſeritis diſpenſare publicas. Simile enim faceretis, ac ſi gubernatores, triremiumq; præfectos crearetis, remiges, aut remigũ moderatores. Si quis verò ex ciuilium rerum adminiſtratoribus, rhetoribuſque illi diceret, ꝙ hac inſtitutione vſi Athenienſes, Perſas cum tot hominum millibus ciuitati bellum ſemel atque iterum inferentes, atque aliæ Græciæ, & primùm quidem copiis & ducib. à rege miſſis, deinde & ipſo Xerxe adueniẽte cum omni Aſianorum militia, eos omnes viciſſent, & ubiq; illis facti eſſent ſuperiores & cõſiliis & pugna: verùm quomodo potuiſſent ſuperare tantum apparatum, tantamq; multitudinem, niſi virtute fuiſſent præſtantiores? Aut quomodo uirtute præcelluiſſent, non optima inſtituti diſciplina, ſed mala atq; inutili? Huic talia obijcienti diecbat, ꝙ neque illi veniſſent vlla inſtituti diſciplina, neque de negociis conſulere ſcientes: ſed ſagittare, equitareque duntaxat, ac venari illis curæ fuiſſet, corpuſq; nudari turpiſſimum exiſtimaſſent, atq; futuere in propatulo: quæ ne ipſis ſibi quidem erant profutura. Proinde nullus erat illorum dux, neque rex: ſed multæ hominum myriades erant ineruditæ & inſipientes, infeliceſque omnes. Si quis autem inter eos fuit rector habens tiaram, ſeditq; in aureo throno, ab illo omnes tanquam à dæmone pellebantur ad vim inferendã, partim in mare, partim ſuper montes: & flagris cęſi, me-

Tragœdiarũ materia.

Thamyris.

Palamedes.

ticuloſique, & impulſi,& trementes cogebant mori. Quemadmodum ſi duo homines neſcientes luctari, luctentur, & alter deijciat interdum alterum, non per experientiam, ſed fortuna quadam, ſæpius autem & bis deinceps idem: ita & Athenienſibus cum Perſis confligentibus accidiſſe. nunc enim Athenienſes ſuperiores fuiſſe, nunc Perſas: quemadmodum tandem, quando & mœnia ciuitatis diruerunt, bellum gerentes adiuuantibus Lacedæmoniis. Poſſesne autem mihi dicere, num quãdo Athenienſes muſicam literaſq; minus ſciuerint: deinde rurſus duce Conone, quando nauali pugna circa Gnidon vicerunt, melius ſint luctati, & cecinerint? Sic igitur demonſtrabar, eos nullam vtilem diſciplinam adeptos. Hoc autem non ſolum Athenienſibus, ſed ferè omnibus hominibus & ante & nunc contigit. Atqui ineruditũ eſſe, & nihil ſcire quæ oportet, nec ſufficienter ad vitam inſtructum eſſe, & viuere, & agere conari tam magna negocia, ne ſibi ipſis quidem placere. Indo-

Indocti qui. ctos enim & ineruditos ab ipſis vituperari. Eſſe autem indoctos, non illos qui texere aut calceos conſuere ignorent, neque qui ſaltare neſciant: ſed qui ea ignorent, quæ honeſtum bonumq́ue virum ſcire deceat. Atq; ita adhortabatur, ut diligentiam adhiberent, animumq́; illi aduerterent, darentq́ue operam philoſophiæ. Nouerat enim, qui hoc quærerent, nihil aliud quàm philoſophiæ operam daturos. Nam quærere & contendere, ut quis fiat honeſtus

Philoſophiæ ſtudere qd. & bonus, & nihil aliud eſſe, quàm ſtudere philoſophiæ. Non ille quidem ſæpius ita nominabat, ſed tantum iubebat quærere ut boni viri fierent. Cæterùm & ego propemodum hæc vilia atq; antiqua apud multos diſputabam. & poſtquam non ſinebar, quum Romæ eſſem, ſilentium agere, priuatum quidẽ nullum audebam differere ſermonem, metuens ne ridiculus ſtultuſque viderer, vtpote multæ mihi ſimplicitatis inſcitiæq́ue conſcius: cogitabam vero, Age, quid ſi hunc imitatus, aliquos ita referam ſermones, aut de his reb. quas ipſi admirantur, ꝙ earum nihil ſit bonum, deq́; deliciis & intempetantia, & ꝙ eruditione & magna & bona indigeant: forſitan non me deridebunt hæc dicentem, neque fatuum nuncupabunt? Sin minus, potero dicere, hoſce ſermones illius viri eſſe, quem & Græci admirati ſunt omnes ob ſapiẽtiam, quin & Apollo iudicauit eum eſſe ſapientem: & Archelaus Macedonum rex, qui multa norat, cumq́; multis ſapientibus habuerat cõſuetudinem, promiſſis donis atque mercedib. eum uocauit, ut tales audiret diſſerentem ſermones. Ita tandem & ego tentaui diſſerere apud Romanos, quum me uocaſſent, iuſſiſſentq́; dicere, non duobus aut tribus aſſumptis in palæſtra aut deambulationibus (neque enim erat poſſibile in illa ciuitate, ita eos conuenire) ſed multis & frequentibus in idem loci conuenientibus, quod indigerent meliore diligẽtiore que eruditione, ſi uellent reuera felices fieri, & non multorum opinione hominum tantum. Quemadmodum ſi quis eos nunc ex curſu reuocet, doceatque ſic aſſumens, quod horum nihil bonum, quibus tanto incumbunt ſtudio, quæq́ue omni promptitudine poſſident: exiſtimantque quanto plura poſſederint, tanto melius beatiuſque victuros. Hoc illis demum contingere poſſe, ſi modeſtiam & fortitudinem iuſticiamq; meditentur, animiſq; ipſis recipiant, harum alicunde repertis doctoribus, & alijs omnibus ne-

Non quis, ſed quid dicatur, attendendum. glectis. Nec referre an doctores ſint Græci an Romani, an aliquis apud Scythas aut Indos vir ſit, qui ea quæ dixi docere poſſit, ſicuti opinor artem ſagittandi & equeſtrem: aut qui, (per Iouem) ut medicus ſciens corporis curare morbos, ita idoneus ſit animi ſanare morbos. Quiſquis igitur ab intemperantia auariciaque & ſimilibus ægritudinibus poterit liberare eos qui ab

ipſis

ipſis poſſidentur, hunc aſſumentes, abducenteſq;, uel ſermone perſuaſum, uel amicitia (pecuniis enim non poterit eiuſmodi uir perſuaderi, neq; aliis donis) conſtituentes eum in arcem, legem promulgare debere, ut adoleſcentes omneis eum adeant, cumq; eo conuerſentur: & non minus etiam ſeniores, donec omnes facti ſapientes, & amantes iuſticiæ, contemptoreſq; auri argenti & eboris, & opſoniorum deniq; & unguenti, & ueneris, felices reuera habitent, & principes maxime ac primum ſui ipſorum, deinde & aliorum hominum. Tunc.n. (inquã) veſtra ciuitas erit magna & fortis, & principatum tenebit in ueritate, quod hæc in præſentia illius magnitudo ſuſpecta ſit, & plane periculoſa. Quanto enim (inquam) pluris & iuſticia & fortitudo modeſtiaq; apud uos æſtimata fuerit, tanto minoris erit argentum & aurum, eboreaq; vaſa & electrina & cryſtallina, & Thyos & Hebenus, & mulierum mundus, atq; variegationes iſtæ & tincturæ: & oĩa breuiter, quæ nunc ſunt in ciuitate precioſa, adeptuq; difficilia: & paucioribus his indigebitis. Quum uerò ad virtutis perueneritis faſtigium, nullo horum indigebitis: verùm etiam ædes minores melioreſq; inhabitabitis, & non tantam aletis turbam ocioſorum mancipiorum. & nulli rei utilium. Deniq; quod omnium eſt incredibiliſſimũ. quanto pietatis erga Deos ſtudioſiores ſanctioreſq; facti fueritis, tanto minus apud uos thuris erit. & thymiamatum, ac ſertorum: & ſacrificabitis pauciores victimas, minoribuſq; impendiis: & omnis multitudo quæ nunc apud uos alitur, multo erit minor: totaq; ciuitas quẽadmodum nauis, releuata ſurſum emerget, multoq; erit leuior atq; tutior. Hęc ipſa & Sibyllã inuenietis, & Bacidẽ vobis diuinaſſe, qui quidẽ boni fuerunt fatidici, uateſq;. Vt aũt nunc præſentia ſunt diſpoſita opũ & multitudinis gratia, quæ omnia undiq; in vnum hunc accumulata ſunt locum, delicijs dominantib. atq; auaricia: ſimile eſt Achilis facto, qui rogum Patrocli exornauit multis lignis, multiſq; corporibus & veſtimentis, pręterea & pinguedine & oleo: deinde aduocauit uentos libaminibus, pollicitiſque ſacrificiis, ut uenirent, accenderentq; omnia atque comburerent. Nam talia non minus naturaliter ſolent accendere hominum ſuperbiam, libidinemque. Non tñ dicebam, difficile fore illos erudiri: qñ & alia (inquam) quum nullo meliores eſſetis antea, quæcunquẽ uoluiſtis, facile didiceritis: nimirum artem ſagittandi, & equitandi, atq; armaturę.

Philoſophiæ ueræ profeſſor quanti faciendus.

Virtutis poſſeſſione cętera omnia uileſcere.

Pietatis ſtudium.

Sibylla. Bacides.

DE SERVITVTE ET LIBERTATE PRIOR. XIIII.

CONCVPISCVNT quidem homines eſſe liberi pręomnib. dicuntq; libertatẽ maximum eſſe bonum, ſeruitutem uero rem turpiſſimam, infauſtiſſimamq;: hoc ipſum uerò, quid ſit liberũ eſſe, aut ſeruire, neſciunt. Quįnetiam nihil faciunt prorſus (ut breuiter dicã) quo turpem rẽ & difficilẽ effugiãt, nempe ſeruitutẽ: & qđ maximi pendunt, acquirant, nempe libertatem: ſed econtrario ea faciunt, quibus qui operam dant perpetuò ſeruiant neceſſe eſt, & nunquam conſequi poſſunt libertatẽ. Verùm tñ hoc fortaſſe non dignum admirari, ꝙ neq; amplecti neq; uitare queant, qđ non norunt. Nã ſi nõ nouiſſent ouem & lupum, quod eſſet vtrumq; horum, ut putarent alterum quidẽ vtile & bonum ad poſſidendum, alterum aũt noxium & inutile. non eſſet admirabile, ſi ouem metuerent, fugerentque interdum: lupum verò admitterent ac expectarent, ouem eſſe putantes. Ignorantia enim huiuſmodi efficere ſolet apud ignaros, compellitq; contraria fugere, & per-

Ignorantię malum.

Vulgi de libertate & ſeruituti ſententia.

ſequi quæ uolunt,quæq; exiſtimant vtilia. Verùm age conſideremus, quidnam vulgus de libertate & ſeruitute manifeſtè norit.Forſan enim fruſtra eos culpamus,quum præ cæteris iſta ſciant.Si quis igitur eos interrogaret, quid eſt liberum eſſe?diceret fortaſſe,nemini ſubiectum eſſe,ſed facere ſimpliciter quod ſibi uideatur.Hunc uero reſpondentem,ſi quis interrogaret, ſi quis in choro ſaltator ſit,& non attendat præfecto chori,neqoe ſit illi dicto audiẽs, ſed canat & diſſonet, utcunque ſibi ueniat in mentem,an hoc putet eſſe honeſtum & liberale?contrarium uerò huic,ſi attendat,obediatq; chori præfecto,& incipiat & deſinat canere,quum ille iubeat, an turpe ſit & ſeruile?non (opinor)confiteretur.Neque ſi quis interrogaret, ſi nauigans nihil curet de nauclero,neq; faciat quæ ille dicat,an putet tale eſſe liberale?ueluti quum iubeat ſedere,ille ſtet in naui:ſi incidat ſibi,iuſſus haurire aliquando,aut contra here uela,neque hauriat,neque funes attingat:neque hunc ſanè liberum diceret,neq; imitatione dignum, ꝗ faciat quæ ſibi uideantur. Quinetiam neq; milites eſſe ſeruos,dicere poſſet,propterea ꝗ duci obtemperent,& tum ſurgant quando ille præcipit,cibumque capiant,& arma accipiant, aciemq; inſtruant,& inuadant & recedant,nõ aliter quàm duce iubente.Neque decumbentes morbo,eo ꝗ medicis parent,dicent eſſe ſeruos:quanquam non in paruis,neque facilibus, illis obediunt,ſed interdum famemq; ſitimq; perferre præcipiunt:Et ſi quando medico videantur ægrotum vinculis conſtringere, confeſtim conſtringetur: & ſi ſecare,aut urene,uretur & ſecabitur, quãtum illi uidetur.Et ſi non obtemperet,omnes qui in domo ſunt,medico aſſiſtũt, non liberi ſolum, ſed frequenter etiam ægrotantis ſerui ipſi ligant herum, ignemque adferunt ut uratur ,atque alia ſubminiſtrant. Non enim vnquam neque Perſarum regem Darium poſſis dicere liberum,quando decidens ex equo in venationibus,emoto talo obediuit medicis,trahentibus & torquentibus pedem,ut in rectum articulus ſtatum reformaretur,præſertim hominibus Aegyptiis. Neque rurſum Xerxem,quando recedens ex Græcia, & tempeſtate iactatus in naui,in omnib. obediuit gubernatori:& præter illius ſententiam,non permiſit ſibi ipſi neque annnuere,neque locum mutare. Quamobrem,nequaquam nemini obedire,neque facere quod quis uelit,libertatem eſſe,amplius affirmauerim.Sed dicent fortaſſe,quod hi ſuæ vtilitatis gratia obediunt:ut nauigantes gubernatori,& milites duci,& ægrotantes medico propterea auſcultant. Neque enim alia hi præcipiunt, quàm illis vtilia.at heri non ea ſeruis præcipiunt,quæ illis conferant, ſed quæ ſibi putant commodo fore.Quid verò tandem? Nunquid igitur vtile eſt hero,ut ſeruus moriatur,aut ægrotet,aut prauus ſit? Nemo hoc dixerit,ſed contrarium potius, opinor:nempe ut uiuat, beneque valeat, & ſit frugi . Hæc eadem autem apparent & ſeruo eſſe utilia. Itaque herus ſeruo non minus , ſi quidem habet mentem,utilia illi præcipiet : ea enim & ſibi ipſi videntur vtilitatem adferre. At enim,pro quo quis argentum expoſuit,is ex neceſſitate ſeruus eſt. An nõ multi pro multis etiam liberis expoſuerunt argentum: hi hoſtibus,illi latronibus precia dantes,pro redemptione? Quidam autem ſuum precium reſtituerunt dominis,& hi iam tum non ſunt illorum ſerui . Atqui quem licet alteri virgis cædere , & uincire atque occidere, & aliud quod uoluerit facere, hic illius ſeruus eſt.Quid ita? Non licet latronibus hæc facere,ijs quos cęperunt?Nihilo tamen minus ſerui ſunt,Quid vero?Iudicibus non licet punire uinculis & morte,& alia qua uideatur poena , multos eorum qui accuſantur,qui tamen nullo pacto ſunt ſerui?Quod ſi vna illa die qua accuſantur,ſer-

uos

nos eſſe quis dicat, ne hoc quidem eſt. Etenim vnam diem quis dicit quen-
quam fuiſſe ſeruum? Verum, uno ſermone res comprehendenda, & demon-
ſtrãda eſt: quòd, cui licet quod vult facere, liber ſit: cui vero nõ licet, ſeruus.
neque, de nauigantibus, neque de ægrotantibus, neque de militantibus, neq;
de diſcentibus literas, aut cithara canere, aut luctari, aut aliam quamlibet ar-
tem, poſſis dicere. Neque enim his licet facere ut ipſi uolunt, ſed ut, & quæ
nauclerus atque medicus præceptorque facit. Non igitur & aliis licet quæ
uolunt facere: ſed ſi quis contra poſitas leges quid fecerit, mulctabitur. Pro-
inde quæcunque non interdicta ſunt legibus, neque præcepta, qui in his ipſe
poteſtatem faciendi habet ut vult, liber: eregione qui non habet, ſeruus eſt.
Quid ita? Putasne licere tibi, quæcunque non interdicta quidem ſunt à ſcri-
ptis legibus, turpia autem alioqui uidentur hominibus, & abſurda, puta pu-
blicanum aut lenonem agere, aut alia ſimilia, facere? Non hercle dicere poſ-
ſem, talia ne liberis quidẽ licere. nam & his propoſita eſt mulcta: nempe odio
haberi, & inuiſum eſſe hominibus. Quid uerò? An immodeſtis hominibus
quæcunque faciunt per intemperantiam, & ſtultis quæcunque per demen-
tiam, uel fortunas negligentibus aut corpora, aut iniuſtè ac ingrate inter ſe
agentibus, non omnia hæc facientibus damnoſa ſunt? Aut enim in corpore,
aut in ſubſtantia, aut quod maximum eſt, in anima ſua damnum accipiunt.
Hoc tu quidem uere dicis. Proinde neque hæc facere licet. Non ſanè. Breui-
ter autem, pernicioſa atque abſurda & inutilia non licere facere: iuſta uero &
utilia & bona, dicendum eſt, conuenire atque licita eſſe? Mihi ſanè uidetur.
Igitur, nemini pernicioſa & inutilia facere, abſque mulcta eſt, neque Græco
neque barbaro, neque pro quo quis præcium dedit, argentumque. Non ſa-
nè. Contraria autem ſimiliter omnibus permittuntur: & qui permiſſa agunt,
indemnes uitam degunt: qui uero prohibita, damno mulctantur. Alij num
uidentur tibi agere quæ licet, quàm qui ea didicerunt: & alii contraria, quàm
qui ignorant? Nequaquam. Ergo prudentibus, quæcunque uolunt facere, li-
cent: contra imprudentibus, quæ uolunt, non licent. Itaque neceſſe eſt, pru-
dentes & eſſe liberos, & licere illis facere ut volunt: fatuos autem & ſeruos
eſſe, & quæ non licent illis, ea facere. Fortaſſe. Ergo & libertatem dicere con
uenit, eſſe ſcientiam rerum permiſſarum & prohibitarum: at ſeruitutem, igno
rantiam eorum quæ licent, & quæ nõ licent. Ex hoc ſermone nihil prohibet,
quo minus & rex magnus, magnam tiaram habens ſuper caput, ſeruus ſit, &
nihil liceat ei facere eorum quæ facit. omnia enim damnoſe & inutiliter fa-
ciet. Alius autem quiſpiam, qui ſeruus videtur & appellatur, nec ſemel, ſed ſæ
pius (ſi ita fortuna ferat) venditus ſit, & (ſi hoc contingat) compedes ualde
craſſas habeat, magis ſit liber quàm rex magnus. Mihi quidem vehementer
videtur abſurdum, ſi quis compedes geſtans, aut ſtigmatis notatus, aut in pi-
ſtrino molens, magis uideatur liber quàm magnus rex. Quid? fuiſti ne vnquã
in Thracia? Equidem fui. Vidiſti igitur illic mulieres liberas ſtigmatum ple-
nas, & tanto plura habentes, magiſque varia ſtigmata, quanto honeſtiores, &
ex honeſtioribus ſunt natæ? Quid tandem iſtud? Quod nihil prohibet, regi-
nam (vt veriſimile eſt) ſtigmatis notatam eſſe, regem autem prohiberi putas?
An tu neque de illa gente audiuiſti, vbi rex in turri ualde excelſa cuſtoditur,
& non licet illi deſcendere de turri? Si uero audiuiſti, non credidiſti certè, ꝙ
vinctus & circumuallatus rex eſſe poſſit. Et forſan audiuiſti, illos homines ad
miratos fuiſſe, quum illis narraſti de rege Perſarum, nec tibi credidiſſe, ꝙ rex
quidam ſit qui curru circumuehatur, vadatque quo uelit. At uinctum, non de
mon-

monſtrabis regem eſſe poſſe. Inter homines fortaſſe: quandoquidem rex deorum primus & antiquiſſimus vinctus eſt, ut aiunt, ſi credendum eſt Heſiodo *Saturnus rex vinctus.* & Homero, alijſque ſapientibus viris, qui de Saturno hæc dicunt. Et hercle non ab inimico iniuſtè hæc patitur, ſed ab iuſtiſſimo chariſſimoque, videlicet ut regia atque illi vtilia faciente. Sunt autem qui hoc ignorant, & nunquã putant mendicum aut vinctum aut obſcurum hominem, poſſe fieri regem: *Vlyßes.* tametſi audiant de Vlyſſe, quòd quum eſſet mendicus, & à procis peteret, nihilominus rex fuerit, & ædium dominus: Antinous autem, & Eurymachus, quos Homerus reges appellabat, miſeri & infortunati. Sed hæc (ut di- *Regum inſignia.* xi) ignorant. Signa autem illis circumdant, tiaras & ſceptra, & diademata, ne neſciantur eſſe reges: quemadmodum (puto) pecoribus characteres imprimunt domini, ut cognoſci queant. Quapropter Perſarum rex, ut ſolus quidem haberet rectam tiaram, curauit: & ſi quis alius hoc feciſſet, confeſtim iuſſiſſet eum interfici: quòd non poſſibile ſit, neque utile, inter tot hominum millia duos eſſe, qui tiaras gerant rectas ut autem rectum haberet animum, & nemo alius prudentia eum ſuperaret, nunquam illi curæ fuit. Non ergo, ſicut illud regnum talia habuit ſigna, ita etiam nunc oportet libertatis talia eſſe ſymbola, & ingredi pileum habentem in capite: aut alioqui non poterimus liberum aut ſeruum dignoſcere.

DE SERVITVTE ET LIBERTATE POSTERIOR. XV.

ENIMVERO nuper veni ad quoſdã diſceptãtes de ſeruitute & libertate, non coram iudicibus, neque in foro, ſed ſic forte fortuna in ædibus: idq; per multum temporis. Et aderant vtrique viro fautores non pauci. Antea enim de alijs diſputauerant, ut mihi uidebatur: victus autem in ſermonibus alter, & hæſitans, ad conuicia ſe uertit (quemadmodum hoc frequenter ſolet fieri) & obiecit alteri, quòd non eſſet liber. Et ille ualde placidè ſubriſit, dixitque: Vnde uerò licet ò bone cognoſcere, qui ſit ſeruus, & quis liber? Inde mehercle, inquit. Scio enim meipſum eſſe liberum, & hoſce omnes: tibi verò libertatis nihil conuenire. Et quidam qui aderant, riſerunt. Et ille nihil magis pudefactus eſt, ſed quemadmodum galli gallinacei ex plaga excitantur, audaceſque fiunt, ita & ille excitatus eſt, & audaciam ſumpſit ex conuicio: percontatuſque eſt, unde hoc ſciret & de ſe & de ipſo. Quia (inquit) meum patrem ſcio eſſe Athenienſem, ut ſi quem alium: tuum autem ſeruum illius, dicens nomen. Et ille: Quid ergo, inquit, iuxta hoc prohibet me in Cynoſargi perungi cum nothis, ſiquidem ex matre ſum libera? Fortaſſis autem & ex ciue matre natus ſum, & ex patre ex quo tu dicis. An non multæ mulieres ciues propter ſolitudinem & paupertatem, partim ex hoſpitibus conceprunt, partim ex ſeruis: & quædam hoc ignorantes, quædam autem etiam ſcientes? Et nullus eſt ſeruus, ſed tantum non Athenienſis, ex his qui ita nati ſunt. At ego (inquit) & matrem tuam noui, conſeruam eſſe patri. Eſto (inquit) tuam autem noſti? Omnino ſanè (inquit) & ciuem ex ciuibus prognatam, & dotem magnam patri attuliſſe. An etiam haberes (ait alter) iuratus dicere, quod ex eo natus ſis, ex quo te illa dicit? Certè Telemachus noluit for- *Penelope.* titer aſſeuerare pro Penelope Icarii filia, valde caſta habita muliere, quòd uerum diceret, Vlyſſem affirmans ipſius eſſe patrem. Tu autem non ſolum pro te verùm etiam pro tua matre, ſi quis iubeat, iuſiurandum præſtaturus uideris

ris fortaſſe: ſed & de ſerua quacunq; , ex quocunq; tandem conceperit, uti
de ea quam dicis matrem meam. Impoſſibile enim tibi videtur, ex alio viro
concepiſſe libero, aut etiam ex ſuo hero. Nonne multi Athenienſes rem ha-
bent cum ſuis ancillis, quidam clanculo, quidam etiam manifeſte? Neq; enim
vnquam ſunt Hercule meliores omnes, qui neq; cum Iardani ſerua rem ha-
bere de dignatus eſt, ex qua nati ſunt Sardienſium reges. Præterea non uidetẽ
tibi, (quod veri ſimile eſt) Clytemneſtra Tyndari quidem filia, coniunx autẽ *Clymtemneſtra.*
Agamemnonis, nõ ſolum cõcubuiſſe cum Agamemnone ſuo marito: verùm
etiam eo peregre abſente, cum Aegyſtho rẽ habuiſſe? Et Aerope Atrei vxor, *Aerope.*
Thyeſtis amplexa eſſe conſuetudinem? Et aliæ multæ tam olim quàm nunc,
illuſtrium & diuitum uirorum vxores, cum aliis concubuiſſe, & pueros inter
dum ex illis ſuſtuliſſe? Quam tu uerò dicis ancillam, ita prorſus diligenter fi-
dem ſuo ſeruaſſe putas marito, ut cum altero nõ concubuerit? Inſuper autem
& de te ipſo, & de me confirmas, ꝙ vterq; noſtrùm illius eſt matris, quæ &
exiſtimata & dicta ſit mater. Atqui multos Athenienſium poſſes dicere, eoſq;
valde notos, quos tandem compertum erat non ſolum non patris, ſed neque
matris fuiſſe, cuius dicebãtur; ſed ſuppoſititionis, alicunde educatos. Et hęc
tu nonnunquam uides oſtenſa dictaq; à Comœdiarum ſcriptorib. & in Tra
gœdiis: & tamen nihil minus fortiter affirmas & de te & de me, quaſi optime
ſciens quomodo nati ſimus, & ex quibus. Neſcis (inquit) quod lex dat actio *Calumniæ pœna.*
nem aduerſus eum, qui quem conuiciis inceſſerit, nec ualeat demonſtrare
manifeſte quicquàm eorum quæ dicit? Et ille: Scio (inquit) quod liberæ mu-
lieres ſupponunt ſibi ſæpe propter prolis carentiam, quum non poſſunt ipſæ
concipere, volens vnaquæque retinere ſuum maritum & domum: & pariter
non illis deeſt, vnde pueros alant. Seruas uerò econtrario, has quidem ante
partum, fœtus corrumpere: illas autem poſtea, quando factum abſcondere
poſſunt: propterea & uiris conſcijs, ut ne plura negocia habeant coactæ pue-
ros alere, ad ſeruitutem. Ita hercle (inquit) at præter opinionem Pandionis *Pandionis*
nothi pueri. Illius enim paſtoris qui erat in Eleutheris, & paſtoris vxor, nõ ſo *nothi.*
lum non expoſuerunt ex ipſis genitos, verùm etiam alienos in uia repertos
pueros, neſcientes cuius eſſent, ſuſtulerunt, aluerunt q; tanquam proprios:
neq; vnquam poſtea ſponte confeſſi ſunt ꝙ alieni eſſent. Tu verò fortaſſe &
Zethum & Amphionem conuicijs impetijſſes ante quàm innoteſcerent, & *Zethus.*
deieraſſe de Iouis filijs tanquam de ſeruis? Et ille ridens ualde ironicos, Tra- *Amphion,*
gœdos (inquit) uocans ad perhibendum teſtimonium. At quibus (inquit) cre
dunt Græci. Quos enim illi demonſtrant eſſe Heroas, illis parui parentant vt
Heroibus, & monumenta illis heroica uideas ædificata. Verumtamen cogi-
ta, ſi vis, & Phrygiam Priami ancillam, quæ Alexandrum in Ida nutriuit ut *Alexander*
ſuum filium, acceptum à viro paſtore, & pueri educationem non difficulter *Priami.*
tulit. Telephum autem Auges & Herculis alium, non à muliere, ſed à cerua *Telephus,*
alitum eſſe dicunt. An uidetur tibi cerua magis miſerari infantem, & cupere
nutrire, quàm homo, ſi forte præſto ſit? ago dic quæſo propter Deos? Quod
ſi tandem & aſſentiar tibi illos eſſe meos parentes, quos tu dicis, vnde ſcis de
illorum ſeruitute? An etiam illorum parentes nouiſti manifeſte, & paratus
es de vtroque iuſiurandum dare, ꝙ ex ambobus ſeruis natus ſit vterque, &
præterea illorum maiores, & ab initio omnes? Manifeſtum enim, ꝙ ſi vnus
quilibet ex genere liber fuerit, non iam fieri poteſt ut ex illis deinde nati re-
ctè ſerui exiſtimentur. Hoc autem fieri non poteſt, ò bone, ut ab omni (ut
aiunt) æuo aliquod ſit hominum genus, in quo non innumerabiles liberi ſint

pro-

procreati,nec pauciores qui ſeruitutem ſeruierint, &(per Iouem)tyranni,&
reges, & vincti,& ſtigmatis notati,& caupones & ſutores, aliarumque quæ-
cunq; inter homines ſunt conditionum fuerint,omniaq; opera, oẽs viuendi
conditiones,omnes fortunas atq; calamitates viciſſim ſint experti. An igno-
ras ꝙ huius gratia heroum generationes ſtatim in Deos referant poetæ, ita

Heroum generatio cur ad Deos referri ſolita.

ut nõ amplius examinetur perſona? Et plurimos quidem illorum ex Ioue di
cunt eſſe natos, ne ipſis & reges & urblum conditores, clararumq; autores
familiarum in ea inciderent,quæ uidentur apud homines eſſe probroſa. Qua-
re ſi ita habent res hominũ,ut nos alijq; nobis ſapientiores dicunt, nihil ma-
gis ad te pertinet libertas iuxta genus,quàm ad quemlibet eorum qui nimis
exiſtimantur ſerui. Quod ſi non & tu præueneris,referens ſurſum ad Iouem,
aut ad Neptunum,aut ad Apollinem tuos maiores, non eſt quod mihi obij-
cere queas de ſeruitute. Igitur (inquit) quod ad genus & maiores attinet,
omittamus, quandoquidem ita tibi, certo expendi non poſſe,uidetur. Fortaſ-
ſe enim appareres prognatus quemadmodũ Zethus & Amphion, & Alexan
der Priami filius. At te quidem ipſum oẽs nouimus ſeruiuiſſe ſeruitutẽ. Quid

An omnes qui ſeruiunt ſerui, & an hi ſolum?

aũt?inquit. An videntur tibi omnes qui ſeruiunt ſerui? An non multi illorũ,
quum ſint liberi, iniuſte ſeruiunt, quorum iam quidam coram iudicib. ſeſe li
beros eſſe demonſtrarunt? Quidam verò ſuſtinent vſq; ad omne tempus, nõ
habentes vnde manifeſte probent de libertate, aut quib. difficiles ſunt præ-
ſumpti heri. deinde age, nonne Eumæus Cteſij Ormenidæ, hominis plane li-

Eumæus.

beri & diuitis, filius, ſeruiuit in Ithaca apud Vlyſſem & Laertem: quumque illi
liceret, ſæpenumero domum abnauigare, ſi uellet, nunq̃ uoluit? Quid uerò?
multi Athenienſes capti in Sicilia, nonne ſeruierunt in Sicilia & Peloponne-
ſo, quum eſſent liberi? Et in aliis multis prælijs qui capti ſunt, partim tẽpus
quoddam, dum inuenirent redemptores, partim uſq; in omne tempus ſer-
uierunt? Quando etiam Calliæ filius, ſeruiuiſſe viſus eſt in Thracia poſt cladẽ
quã in pugna Athenienſes acceperant circa Acanthon: ut & poſtea effugiens
rediensq; poſtliminio diſceptauit de Calliæ hæreditate, & multum exhibuit
negotii cognatis? Ille quiden(opinor)mendaciis uſus eſt. Nõ enim filius, ſed
equiſo Calliæ fuit aſpectu uero perſimilis Calliæ adoleſcentis, qui in pugna
mortuus erat. prĕterea & Græcam linguam accurate & literas nouerat. Quin
aliis etiam ſexcentis hoc euenit: quoniã & ex his qui hic in prĕſentia ſeruiũt,
non deſpero multos eſſe liberos. Non enim, ſi Athenienſium aliquis captus
in bello, in Perſas abductus ſit, aut per Iouem, ſi in Thraciam aut Siciliam du
ctus venundatur, dicemus ſeruire, quum ſit liber: ſin uerò Thracum quiſpiã,
aut Perſarum, non modo ex liberis illic natus, huc ductus, ſed & ptimatis cu-
iuſdam aut regis filius, non confitebimur liberum eſſe. Neſcis Athenienſium

Lege Athenienſium ſerui è ciuium numero excluſi.

legem, quæ & apud alios multos eſt, quæ ſeruum effectum eijcit è ciuium nu
mero? Calliæ uerò filium, ſi quidem uerè ex captiuitate ſaluatus eſt, redijtq; è
Thracia, poſtquã multos illic annos fuiſſet, & ſæpius flagris eſſet cæſus, nemo
vnquam eiecit è ciuium numero. Quare & lex non ait factos eſſe ſeruos, qui
iniuria in ſeruitutem ſunt redacti. Quid autem, propter Deos ſcis me feciſſe,
aut paſſum, unde me ſeruitutem ſeruiuiſſe noris? Nempe (inquit) te ſcio ali-
tum ab hero, & illius fuiſſe pediſſequum, & feciſſe quicquid ille præceperat:
ſin minus, uapulaſſe. Ita tu quidem(inquit)& filios patrum ſeruos eſſe demon
ſtras. Quippe ſequuntur multos ex pauperibus, ſimulq; in gymnaſiũ uadunt,
& ad cĕnam, & aluntur omnes à patribus, & cæduntur ab illis ſæpe, & ſunt
dicto audientes, quodcunq; illi eis prĕceperint. Quin ẽt propter obedientiã,

uer-

verberumque paſſionem,& literatorum ſeruos eos eſſe dices qui diſcunt, & pædotribas diſcipulorum eſſe dominos,aut alios aliud quid docentes. Nam & præcipiunt illis, & percutiunt non obedientes.Ita per Iouem(inquit.)at non eſt pædotribis & aliis doctorib.diſcipulos ligandi poteſtas,neq; venden di,neq; in piſtrinum conijciendi:at heris uero oīa hæc permiſſa ſunt.Fortaſ ſe.n.ignoras(inquit)ꝙ apud multos,& ualde legitime inſtitutos, hęc quæ di-cis,patrib.licita ſunt circa filios,& uincire quum uoluerint,& alienare, & qđ his immitius eſt:permittitur enim illius occidere,licet neminem occiderint, nec ullius planè criminis ſint accuſati:attamen nihilo magis patrum ſunt ſer ui,ſed filij. Deniq; ſi maxime ſeruiui,& ſerui à principio iure facti ſunt,quid nunc me(inquit)prohibet,quo minus liber ſim,q̃ quiſq̃?Tu uerò ecōtrario, etſi ualde ex liberis oriundus es,quid obſtat,quo minus ſeruus ſis.q̃ quiſq̃? Ego ſane(inquit)non uideo,quomodo liber quum ſim,ſeruus ſiam:tu autem liber fieri potes,ſi te herus manu miſerit.Quid ita ò bone?(inquit.)An nemo poteſt fieri liber,niſi ab hæro manu emiſſus?Quomodo enim?inquit.Eo mo-do(inquit alter)quo Athenienſes decreto ſanxerunt poſt pugnam in Chæ-ronæa,omnes ſeruos qui militauerant vnà,liberos eſſe. Et ſi bellum diutius protractum eſſet,neq; Philippus ocyus cum illis bellum compoſuiſſet,multi Athenis ſerui,& propemodum omnes in libertatem veniſſent, non quiſq; ab hero ſuo manu miſſi. Eſto hoc ſanè(inquit)ſi te publice ciuitas liberum eſſe iuſſerit.Quid uero? meipſum(inquit) non uideor tibi in libertatem aſſerere poſſe?Si quidem argentum(inquit)alicunde ſoluas hero.Non(inquit)hoc di co modo: ſed,eo quo Cyrus non modo ſeipſum,ſed omnes Perſas vindica-uit in libertatem tantam multitudinem,neq; argentum cuiquam ſoluens, ne que ab hero manu miſſus.An neſcis,ꝙ lucernariū opifex fuerit Cyrus Aſtya-gis filius:& quando potuit, ſibiq; viſum fuit, liber ſimul & rex factus eſt to-tius Aſiæ?Eſto(inquit)Me autem(inquit)quomodo dicis ſeruum eſſe natum, quando plurimi nonnunquam tradant ſemetipſos,quum ſint liberi,in ſerui-tutem,ſecundum ſyngrapham interdum, ſuper nulla re mediocri, ſed ſuper omnib. difficillimis?Hactenus quidem attenderunt ſermonib. qui aderant, quaſi non ſerio dictis magis,q̃ ioco.Poſtea uero contendebant, & uidebatur illis abſurdum,ſi nullū poſſet dici ſignum,quo quis abſq; ambiguitate diju-dicet ſeruum à libero.ſed facilè queat dubitari & contradici de omnib.Reli cta igitur conſideratione de illo,deq; illius ſeruitute, conſiderabant, quis nā eſſet ſeruus:& uidebatur illis,ꝙ qui ꝓprie poſſideretur ab hero, ut aliud q̃d ſuarum rerum,aut pecorum, ut hero liceat eo vti quamcunq; ad rem vellet, eū recte & dici & eſſe ſeruum poſſidentis.Rurſum autem dubitabat is qui de ſeruitute contradixerat, quidnam tandem eſſet proprium poſſeſſionis. Ete-nim domum & prædiū & equum & bouem,multos iam uiſos poſſidere mul to tempore,non iuſtè acquiſita, interdum ēt à patrib.accepta: ita etiam fieri poſſe, ut & homo iniuſte poſſideatur. Et iam ſane & ſeruos haberi inter res poſſeſſas,quemadmodum & alia uniuerſa.Et hi quidem aliter acquirunt:aut ex commodato, aut ex hæreditate,aut empto: quidam vero à principio eos poſſident qui apud ſe nati ſunt, quos appellant vernas.Tertius autem poſſeſ-ſionis modus,ſi quis quem in bello captum, aut latrocinio nactum,hoc mo-do detineat, redactum in ſeruitutem. Qui modus opinor omnium eſt anti-quiſſimus. Nam qui primi facti ſunt ſerui,non ueriſimile eſt ex ſeruis natos à principio,ſed ex latrocinijs & bello captos,atq; ſic coactos eſſe ſeruire ca-pientib.Proinde hic antiquiſſimus modus eſt,ex quo cęteri omnes pendent,

Cyrus Aſtyagis F. lucernarū opifex

Seruus propriè quis.

Poßeſſionis varij modi.

valde

valde infirmus,& nihil roboris habens. Quando enim cunque illi potuerint
aufugere nihil prohibet eos eſſe liberos, ut qui iniuſte in ſeruitutem redacti
ſint:itaq; neque prius vnquam ſerui erant. Nonnunquam uerò non ipſi ſo-
lum effugerunt ſeruitutem,verùm etiam heros in ſeruitutem redegerũt. Et
hic iam teſta(aiunt)cadente,omnia contraria fiunt prioribus. Dixit ergo qui
dam ex his qui aderant,quòd illi quidem ipſi fortaſſe non dici poſſent ſerui:
iis vero,qui ex illis naſcerentur & ſecundis & tertiis, proprie iam illud nomẽ
conueniret. Et quomodo?(inquit).Si enim eo quod capti ſunt, coguntur ſer
uire,captis magis conueniret,quàm ex illis prognatis. Sin verò eo quod nati
ſunt ex ſeruis,uidelicet qui ex liberis ſunt capti,eorum poſteri non vtique eſ
ſent ſerui. Etenim videmus Meſſenios illos, poſt multos annos non ſolum li-
bertatem, ſed & regionem ſuam recepiſſe. Poſtquam enim Lacedæmonij in
Leuctris victi ſunt à Thebanis,ducto Thebani exercitu in Peloponneſum, cũ
auxiliis, coegerunt Lacedæmonios & regionem Meſſenorum reddere, &
quotquot ex Meſſeniis nati ſeruiebant. Prius enim Lacædemonii, eos qui ap
pellantur Eilotæ, collocauerant rurſus in Meſſenam. Et hæc nemo ait Theba
nos iniuſte feciſſe,ſed honeſtiſſimè,iuſteq;. Ergo ſi quidem hic poſſidendi mo
dus non eſt iuſtus,ex quo omnes reliqui habent originem: periclitantur &
alii omnes,ut non ſint iuſti, vtq; ſeruus nullus reuera & iuxta ueritatem di-
catur. At non ita à principio dictus eſt ille eſſe ſeruus, pro quo quis argentũ
ſoluiſſet, aut qui ex ſeruis appellatis eſſet natus, quemadmodum multi exiſti
mant: ſed multo magis,quemadmodum dicitur liberalis & ſeruilis. Inter eos
enim qui ſerui dicuntur,multos confitebimur eſſe liberales: & inter liberos,
multos eſſe ſeruiles. Præterea,quemadmodum generoſos & nobiles eos à
principio nominauerunt,qui bene nati eſſent ad virtutem:neq; curioſe ſunt
ſcrutati,ex quib.nam eſſent. Poſtea autem,qui erant ex ualde diuitibus ſpe-
ctabilibuſque geniti,à quibuſdam nobiles ſunt uocati. Huius verò hoc mani-
feſtiſſimum ſignum eſt. In gallis enim gallinaceis,& equis, canibuſque manſit
nomen quemadmodum erat in hominibus quoque antiquitus. Quicunque
enim ſpectat animoſum & ſuperbum & ad curſum bene ualentem equum,
non interrogans an pater eius ſit ex Arcadia,an ex Media,an ex Theſſalia, iu
dicat generoſum eſſe equum. Similiter quoque, qui canum habet experien-
tiam, ſi canem uidet uelocem & promptam & ſagacem circa veſtigia,nihil re
quirit præterea,utrum ſit nata in Caria,an Lacedæmone, an aliunde vſquam,
ſed dicit generoſam eſſe canem. Idipſum etiam fit in gallis,atque aliis animan
tibus. Igitur patet, quòd & in hominibus ita fieri debeat, ut qui bene natus
ſit ad uirtutem, eum generoſum appellare conueniat,tametſi nemo norit pa-
rentes eius,neque maiores. Atqui fieri non poteſt, ut quis ſit generoſus,ut
idem non etiam ſit nobilis:neque ut quis ſit nobilis,ut non idem quoque ſit
liber. Quare ignobilem omnem neceſſe eſt ſeruum eſſe. Et ſi quidem moris
eſſet ſeruitutem libertatemque etiam circa equos dici,& gallos atque canes,
non utique alios quidem generoſos eſſe diceremus,alios autem liberos,ne-
que alios quidem ſeruos,alios autem ignobiles. Similiter autem & circa ho
mines, haud par eſt alios quidem dicere generoſos & nobiles, alios autem
liberos,ſed eoſdem:neq; alios quidem ignobiles & abiectos,alios autem ſer-
uos. Atque ita demum hic demonſtrat ſermo,quod non Philoſophi nomina
transferant,ſed vulgus fatuorum hominum,propter imperitiam.

Meſſenij à Thebanis in libertatẽ uindicati.

Eilotæ.

Generoſi & nobiles qui.

DE AEGRITVDINE. XVI.

QVOD multi quidem à uoluptate deuincuntur, in cauſa forſitan eſt, ꝙ deliniti & incantati, apud eam manent: ęgritudini vero ſuccumbere, omnino ratione caret, & admirabile eſt. Luctu etenim repleti, tortiq; difficilimo oĩum tormẽto, in eo manemus: & rationẽ, quę nos liberos facere queat, noſq; abſoluat à dolorib. nõ admittimus. At uerò quid tandem abiectius homine ægritudine affecto, & qđ aliud turpius ſpectaculum? Etenim & corporis opinor craſſitudinem contrahit, & tetricũ aſpectũq; inamœnũ reddit. Non ſolum uerò cedere huic animi corruptioni, uerùm alias ẽt quaſdam extrinſecus ſtudioſe comparare, ut nigrum amictum, & manuum cõplicationes, & humiles cathedras, quo ab his oĩb. quodammodo animus compellatꝰ nunꝗ ægritudine deſiſtere, ſed ſemper recordari atq; ægritudine affici, certũ habẽtes, quaſi nulla futura ſit liberatio huius, niſi ſemper omnino aliqua perturbationis cauſa appareat, nonne vehementer ſtolidum eſt? Et cauſam ſanè præſtat, aut neceſſarii cuiuſdam mors, aut familiarium cuiuſdam morbus, aut ſuus cuiuſq;: ad hæc, ignominia, pecuniarum amiſſio, & rerum neceſſariarũ penuria, aut nimia negociorum diſtractio, & periculũ, & mille alia quæ in vita contingere ſolent: propemodum neceſſum eſt, horum ſemper aliquid adeſſe. Deniq;, etſi ſciatur tẽpus, quo nihil occurrat difficile: attamen illius expectatio ſcientiaq;, accidere poſſe, affliget animum eorum qui ita ſunt affecti. Non igitur horum ſingulis afferẽda eſt conſolatio (hoc.n. effici nequit, & moleſtiarum plena eſt uita) ſed prorſus hæc affectio ex animo eximenda eſt: atq; hoc firmiter iudicandum, ꝙ uiro prudenti nullam ob rem ægritudo admittenda ſit: unde cætera libere uiuere licebit, nihilq; rerum grauium reformidabit. Nihil enim omnium graue eſt: ſed ob opinionem, noſtramq; imbecillitatem tale fit. Quare multi, ſi quid accidit quod abſurdum exiſtimatur, ſemper eius recordantur, quum grauis ſit memoria perinde affecti ut pueri. Nam & illi igneni tangere cupiunt: & licet vehementer doleant ex tactu, tamen iterum tangunt. ¶Quemadmodum igitur in bellum exeuntibus nulla eſt utilitas, ſi nudi ad hoſtes accedant, & poſtea telorum uolantium vnumquodq; declinare velint (non enim fieri poteſt, ut omnia uitentur) opus eſt aũt thorace ſolido, & alia omni armatura, ut etſi telum aliquod incidat, non penetrare poſſit: Eo modo & ijs qui in hanc uitam procedunt, poſſibile non eſt ut omnia declinent & euitent, vtq; à nullo feriantur eorum quæ ſexcenta in vnumquemq; iaculatur fortuna: ſed opus eſt animo firmo, & maxime impenetrabili, nulliq; cedente, aut certè haud facile, quiq; non qualibet à re vulneretur, quãdoquidem neceſſe eſt pungi, & plurima accipere vulnera. Etenim quipedes habent teneros, & penitus non attritos, deinde nudis incedant, nũquam talem inueniẽt uiam, ut nõ pungantur, doleantq;, quin & leuia illis erunt moleſta: exercitatis uero, ne aſperrima quidem via difficilis eſt. Quum tot igitur dura ſint, quæ & corpori noſtro poſſint accidere, quid tandem expectandũ? eſt? Aut quomodo fieri poteſt, ut is qui vnũquodq; horũ ſentiat, facileq; ſuccumbat, non omnium ſit infeliciſſimus, Deos ſemper orans ut ne hoc, ut ne illud accidat? Quemadmodum ſi quis in pluuia uadat, & nullum habeat velamen, ſed ſolummodo optet, ut ſingulas guttas poſſit effugere. at uero longe guttis continentiora ſunt, quę fortuna immittit, moleſta An non per Iouẽ fatuus fuerit, qui nauigans non attendat ad clauum, neq; fluctum irruentẽ fortiter

Aegritudine affecto homine nihil abiectius.

Aegritudinis cauſæ.

Viro prudenti nullam ob rem admittẽda ęgritudo.

Simile.

titer excipiat,ſed precetur, ut nullæ undæ nauem tundant? Age igitur ò inanis,etiamſi omnia tibi alia pro uoto ſuccedant:at quam tandem habes in diē ſequentē uiuēdi fiduciā,ut nō inter oīa q̄ bona exiſtimātur,ſtatim auferaris? Proinde de hoc primo te cōuenit mœſtum eſſe,& rei metuere incertitudinē. Si uerò illud conſideraueris, ꝙ nullum ſit oīno certū uitæ tp̄s,ſed oēs beatiquiq; nimis felices ſunt habiti,defuncti ſint : & tibi iam adſit ille uitæ terminus,etiamſi diutiſſime viuas: magnas putabis eſſe nugas,magnamq́; ſtoliditatem,exiſtimare quicquam ex vniuerſis quæ fiunt,graue eſſe,aut magnum,aut admirabile,præter vnū , qđ mœſticiæ & timori atq; hujuſmodi affectionib. nō eſt ſubiectum. Vnam tranſegiſſe diem Iaſonē ferunt,uirtute quadā vſum accepta à Medea,deinde(opinor)neq; à dracone neq; à tauris ignem efflantib.quicquā paſſus eſt.¶Hæc igit̄ uirtus acquirenda eſt, aq́; Medea,hoc eſt à prudentia accipienda,ut in poſterum oīa contemnantur.Quā ſi non haberimus,oīa nobis ignis erunt,& peruigiles dracones.Proinde vnuſquiſq; mœſtorū, id quod ſibi accidit,ait eſſe atrociſſimum, maximeq́; dignum mœſticia. Etenim & vnuſquiſq; portantium,ſuū onus ait eſſe grauiſſimum. Eſt hoc aūt infirmi & mali corporis.Ipſum enim quū alius fortior acceperit,facile feret.

Vitę tempus omne incertum.

Iaſon.

Medea.

DE AVARICIA. XVII.

VLGARES quidem homines de iis dicendum putant,de quib. vnuſquiſq; non uerā hēt opinionē, ut reb.antea ignorantis audientes diſcāt: de notis uero,oībuſq; ſimiliter apparentib.ſuperfluū eſſe quicq̄ docere. Ego ſanè ſi viderē uos in iis q̄ recta eſſe cenſemus,permanere,nihilq́ue facere qđ rationi confirmatę aduerſetur,neq; ipſe putaſſē neceſſariū eſſe loqui de reb.perſpicuis. Qm̄ aūt nō à bonorū & malorū ignorātia adeo uos uideo perturbari, quantū ab eo ꝙ non reputationib. de his obtemperatis,neq; ſequimini eas quas ipſi habemus opiniones:magnam me arbitror utilitatē allaturum,ſi eas continue vobis in animum reuocē,ſermoneq́; adhorter ut obediatis,factoq; conſeruetis officiū. ¶Quemadmodum enim(opinor)& medicos & naucleros videmus ſępeius eadē p̄cipere,nō eo ꝙ nō primū audierint quib.iubent,ſed ꝙ eos negligere,animūq́; nō attēdere videant: ita & in uita utile eſt,ſæpe eiſdē de reb.dicere,qđ multi quidē ſciant q̄d cōueniat,ſed nō faciant.Non.n.finis eſt neq; ęgrotantib.ſcire quid ſibi proſit,ſed eo(opinor) uti,hoc.n.illis ſanitatē præſtat:neq; aliis,diſcere fructuoſa & nociua ad uitā, ſed nō aberrare in horum electione.Sicuti.n.uidere licet,ꝙ qui ex oculis laborant,ſciant quidē ſe ſentire moleſtiā ſi manus oculis admoueāt,nō uelint tn̄ abſtinere:ſimilimodo & in alijs accidit negociis, ut multi quidē & clare ſciant ꝙ non proſit quid facere,nihilominus incidant in illud. Quis enim neſcit,incontinentiam magnum eſſe malum,habentib? Sed tamen quamplurimos inuenias incontinentes.Et per Iouem,ſegniciem omnes ſciunt non ſolum non poſſe uitæ acquirere neceſſaria, uerum etiam acquiſita diſperdere: tamen reuera plures inuenire eſt ſegnes,quàm qui aliquid operis facere uelint. Vnde conuenit(opinor)ut qui rectius ſentiunt, ſemper & aſſidue de his dicant,ſi quō fiat ut homnes cōuertantur,compellanturq́; ad meliora. Quēadmodum enim in myſteriis ſacerdos non ſemel tantum prædicat iis qui initiantur vnumquodq; eorū quæ oportet:eo modo & ſermones de utilib. reb. tanquam ſacram prædicationem,cōducit frequenter, immo ſemper haberi.

Eiuſdem rei crebra admonitio, eiuſq; vſus.

Corpo-

Corporum partes inflammatæ, ſanè non ſtatim cedunt ad primam aſperſionem, ſed ſi quis continenter faciat, molliuntur, & melius habent: ſimiliter ergo & illam in multorum animis inflammationem ſi quis mitigare queat, aſſiduis vſus ſermonibus, rem gratam fecerit. Dico verò & de auaricia, ꝙ omnes quidem ſciant eam non eſſe utilem, neque honeſtam, ſed multorum malorũ cauſam: haud tamen abſtineant ab ea, neque quiſquam velit hominum æquali cum proximo contentus eſſe re. ¶Atqui ſegniciem & incontinentiam, vniuerſaque breuiter alia uicia, inuenias quidem ipſis habentibus noxia: & iure, qui horum aliquo tenentur, admonitioni ſubiacent, & condemnationi: non tamen ſunt inuiſi, neque ut communes omnium hoſtes reputantur. ¶Auaricia verò maximum eſt ipſi vnicuiq; malum: affligit autem & proximos. & auari nemo miſeretur vnquam, neque docere dignatur: ſed omnes eum deſignant, hoſtemq; exiſtimant. Illorum autem quiſque ſi vult huius magnitudinem prauitatis cognoſcere, cogitet quomodo ipſe ſit affectus erga plura appetentes. ſic enim facile conijciet, quomodo alii omnes erga ipſum poſſint eſſe affecti, ſi talis fuerit. Sanè Euripides, nullo poetarum gloria inferior, locaſtam inducit dicentem ad Eteoclem, admonentemque, deſiſtat ab habendi plura quàm frater habeat cupiditate, his uerbis: *Auaritia malum.* *In Phœniſſ.*

Cur peßimam ò fili dearum amplecteris
Cupiditatem? Ah abſtine, haud ſit tuum hoc,
Aequi nihil dea illa curat, & boni,
In ciuitates qua, domoſque plurimas
Subijt, & exijt in malum colentibus.
Hanc deperis tu. Melius, ò fili, eſt ſequi
Aequalitatem, amiculos qua amiculis,
Et ciuitates ritè ciuitatibus,
Socioſque ſocijs aſſolet connectere
Semper. Homines æqualitatem enim probant:
Semperque quod plus eſt, cum eo quod eſt minus,
Bellum gerit, quotidieque exordia
Prebet inimicitiarum. ---

Appoſui aũt ordine ſenarios. Bene dictis. n. uti noſſe, hominis eſt mente præditi. In his ergo oĩa inſunt, quæ ſolent ex auaricia euenire. & primum ꝙ neq; priuatim neq; publice proſit: verùm econtrario, & domorum & ciuitatũ felicitatem euertat & corrumpat. Et rurſus, ꝙ lex hominib. præcipiat æqualitatem colere. & præterea, ꝙ illud communem amicitiam pacemque omnib. inter ipſos conciliet: diſſidia autẽ, ciuileſq; contentiones & externa bella ex nulla alia re accidant, q̃ propter plura habendi cupiditatẽ, ex qua vnuſquiſq; & reb. ſufficientib. priuatur. Et quid tandem magis neceſſarium eſt, q̃ viuere? aut quid pluris faciunt omnes, quàm uitam? Attamen & hanc perdunt, propter pecuniarum cupiditatem. Alii autem ſuas ipſorum patrias fecerunt deuaſtari. Poſt hæc igitur ille poeta, non eſſe ait in diuinis auariciam: & ideo ea incorruptibilia & ſenectutis expertia permanere, conuenientem ſibi vnumquodque ordinem conſeruantia, & noctem & diem & horas. Nam ſi ita non agerent, nihil illorum poſſe conſiſtere. Quando ergo diuinis auaricia inducit corruptionem, quid oportet exiſtimare humana perpeti ab hoc morbo? Pulchre autem meminit & menſurarum & ponderum, ut rei iuſtæ, & ad hoc inuentæ, ut plura quàm alter habeat, appetere debeat nemo. ¶Heſiodus autem dimidium dicit eſſe plus toto, auariciæ (opinor) damna & detri- *Dimidium plus toto.*

menta perpendens. Quis enim vnquam aut rex aut dynaſta, aut populus, conatus iuſtam menſuram tranſgredi, & plura appetere, non omnem præſentem felicitatem perdidit, magniſque & difficilibus afflictus eſt calamitatibus, omnibus poſteris clara exempla inhumanitatis & prauitatis de relinquens? Aut quis fuit, paucioribus volens eſſe contentus, iacturamque uiſam facile perferre, qui non copioſiora quàm alii poſſederit, ultro ipſi & abſque labore accedentia, plurimumque temporis felicitatem retinuerit, tutiſſimeque vſus ſit bonis à fortuna datis? Statim igitur Iocaſtæ filii, nonne quando diſſederunt ob plura habendi cupiditatem, & hic quidem ſolus regnare uolens, alter autem omnino quærens principatus habere partem, cum fratres eſſent, ſe mutuo interfecerunt, magnorumq; extiterunt cauſa malorum militiæ conſortibus vtrique? his quidem qui bellum intulerant, confeſtim perditis, aliis autem repellentibus paulo poſt uictis, quòd mortuos non ſinebant ſepeliri? Quin etiam propter vnius uiri auariciam, qui Helenam & Menelai rapuerat opes, maximæ in Aſia ciuitatis habitatores perierunt cum pueris & vxoribus, & vnius ſuſceptæ mulieris paucarumque opum tantam luerunt pœnam. At Xerxes, alterius continentis dominus, poſtquam etiam Græciam concupiuerat, & tantam claſſem & hominum myriades congregans adduxerat in Græciam, omnem turpiter perdidit exercitum, vixque ſuum ipſius corpus fugiens ſaluare ualuit. Et poſt hæc quum vaſtaretur regio, ciuitateſque maritimæ, coactus eſt ferre. Quin & Polycratem aiunt, donec Sami vnius tenuit imperium, feliciſſimum omnium fuiſſe. Quum uellet autem & rebus tranſmarinis ſe immiſcere, nauigaſſetque ad Orontem, ut pecunias acciperet, nec facilem mortem nactus eſt, ſed in crucem actus à barbaro, perijt. Hæc quidem, ut nobis ſint exemplo, partim ex antiquis ualde & inſignibus factis, partim ex poetarum narrationibus, aliorumque ſcriptorum attuli: Operæ precium uero eſt, & Deum animaduertere, quomodo & ille ſoleat auaros punire. Lacedæmoniis enim interrogantibus, an ipſis daret Arcadiam: non ſolum negauit, ſed & inſatiabilitatem exprobrauit, ſic dicens:

Polinices et Eteocles. *Alexander Priami.* *Xerxes.* *Polycrates.* *Auaritia et oraculo taxata.*

Arcadiam petis à me, rem magnam, haud dedero vnquam.

Quin etiam pœnam impoſuit illis, prædicens quidem quid eſſet futurum: ita tamen, ut ne illi intelligerent, bellumque inferrent Tegeatis, inque notiſſimas omnibus calamitates inciderent. Atqui manifeſte Arcadiam illis negans, neque Tegeam dederat. Etenim hoc oppidum Arcadiæ & forte & maximum erat. Attamen propter auariciam neque aures habent permulti homines, neque intelligunt ea quæ dicuntur. Rurſum Athenienſibus interrogantibus de Sicilia inſula, reſpondit, copulare eos debere ciuitati Siciliam. tumulus uerò quidam ita appellabatur prope ciuitatem. Illi autem ea quæ iacebant ante pædes, erantq; ante oculos, neglexerunt: ita amentes erant, propter plura habendi concupiſcentiam. Itaque Deum ipſis putabant reſpondiſſe, ut vnis mœnibus comprehenderent Athenas, & inſulam decem ferè ſtadiorum millibus diſtantem. Igitur eo nauigantes, non ſolum Siciliam non obtinuerunt, verum etiam Attica priuati ſunt, & ſuam ipſorum ciuitatem uiderunt, hoſtibus ſubiectam.

Tegea. *Sicilia.*

Et talia ſi quis uellet recitare, palam eſt, ſatis fore ubique exemplorum. Conſiderandum autem eſt, quòd corporis fortitudinem plurimi in bonis ducant: ſed puto ſumma præditis fortitudine, nimiſque excellentibus bona corporis habitudine, conducere, ut partem aliquam demant.

Plus

Opum mediocrium vſus.

Plus enim habere, quàm recta proportio requirit, peſſimum arbitror. Similiter & diuitiæ quandam habent utilitatem, & ſi quidem fuerint mediocres, non grauant poſſeſſores, ſed faciliorem &(per Iouem) magis prouiſam reddunt uitam: ſin uerò excellant, plures præbent curas, & triſtia pro pręſumpta voluptate. Et multos pœnituit, quod ad ſummum diuitiarum perueniſſent. Alii verò, propter idipſum, minimarum quoq; rerum ſuſtinuerunt indigentiam. Age verò in nobis ipſis, ſi quodque membrorum naturalium plus habere uelit, poteſt ne fieri ut uel breuiſſimum tempus conſiſtere queamus?

Verbi gratia, ut ſi cui plus quàm iuſta menſura flagitat, ſanguinis naſcatur, aut etiam(per Iouem) ſpiritus ille calidus, ſi interdum in nobis augeatur præter iuſtam & conuenientem menſuram, non ne ſcitis magnos ex his & difficiles exoriri morbos? In harmonia uerò instrumentorum, ſi quis ſonorū plus appetat intendi, nonne, per Iouem, neceſſe eſt omnem diſſolui conſonantiā? Vhementer ſanè equidem admiror, quid nam feciſſemus, ſi non uitæ etiam minutiſſimorum temporum menſuram eſſemus à diis conſecuti: quum nunc quaſi ad perpetuam vitam pocreati, alius alio plus habere contendamus.

Quemadmodum igitur ſi quis ſciat ſe tantum duorum aut trium dierum (ſi multū effluat temporis) habiturum nauigationem, deinde annuum uictū imponat, fatuus uidebitur; eodem etiam modo ſi cui conſtat, ꝙ ultra ſeptuaginta annos non ſit victurus, in annos mille victum comparet fortaſſis, nonne ſimiliter eſſet inſanus? ¶Nonnulli.n. tanta apparauerunt, ut ſi illis eſſet nauigandū, ſtatim ſubmergeretur nauis: & hoc hercle contingit plurimis. Age, ſi quis ad conuiuium vocauit decem aut quindecim, homines, oporteatq; eū hoſce explere, is vero quingentis aut mille præparet eſcam, nonne prorſus mente captus exiſtimabitur? Quapropter, & nos, quum ſciamus corporis neceſſitates certum habere numerum (veſtimentis enim, opinor, & tecto & cibo indigemus) inſani cenſemur, quod ita deinde cōtendimus, tanquam exercitui neceſſaria congregantes. Atque hercle merito forte. Siquidem multi alunt apud ſe concupiſcentiarum exercitum. ¶Et veſtem quidem nemo corpore maiorem habere vult, ut ad vſum inhabilem: facultates uero prorſus neceſſitate maiores concupiſcunt habere omnes, ignorantes, quod hoc illo difficilius inhabiliuſque eſt. Videtur autem mihi Cręſus ille Lydus recte, quum hominum inexplebilitatem uellet redarguere., quibuſdam inductis ad theſauros, tantum auri permiſiſſe efferre, quantum quiſque carpere poſſet. Multoſque non ſolum impleuiſſe ſinum ferunt, ſed etiam in capite ramenta extuliſſe, & ore, ut uix ingredi poſſent, ualde ridiculos & intortos. Sic ergo & circa uictum quoſdam ingredi uideas. indecore ſe gerentes ob auariciam, ualdeque ridiculè.

Cræſus. Alomæon. Herodotus.

DE DICENDI EXERCITIO. XVIII.

QVVM ſæpe laudarim tuos mores, ut boni viri, digniq; qui primas obtineas inter optimos: nunquā ita tñ prius admiratus ſum, ut nunc. Nā quū ætatis ſis florentiſſimæ, nulloq; potentia inferior: & opib. abundes, ſummaq; tibi facultas ſit noctesq; dieſq; deliciis incumbendi, adhuc tñ eruditionē appetas, & ſtudioſus ſis circa dicēdi experientiā: neq; in hoc quicquā diffugias, etiam ſi laborare te oporteat: valde mihi hoc viſum eſt animi generoſi, & non ambitioſi ſolum, ſed reuera philoſophi officium eſſe. Quippe

Solonis di-ctum, Seneſco ſemper plura addiſcens.

inter ueteres optimi quiq;,non ſolum adoleſcere,ſed etiam ſeneſcere ſe dixerunt diſcendo. Valde autem mihi videris ſapere,ꝙ exiſtimes homini rempupublicam tractanti opus eſſe peritia & potentia dicendi. Etenim & ad amorem conciliandum,adq; comparandam potentiam, & ad honores conſequẽdos,adq; effugiendum cõtemptum,plurima inde eſt vtilitas.

Dicendi facultatis vſus.

Qua enim re homines timidi magis confidunt,quàm oratione? Qua re contumelioſi & elati magis ſubuertuntur,& puniuntur? Quaue magis mouentur,ad abſtinendum à cupiditatibus? Quemq; admonentem mitius ferunt, quàm qui oratione delectet? Frequenter igituruidere licet in ciuitatibus,eos qui alios docent,acceptos eſſe quidem, & ſuſpenſis donatiis exornatos: eos vero qui oratione valent,laudatos,tanquam eorum quoq; ipſorum autores. Quare etiam poetarum antiquiſſimi,quiq; à dijs ipſis poeſim acceperunt, neq; fortes neq; pulchros dixerunt aſpici tanquam Deos,ſed ſolummodo diſertos. Quia igitur hæc & animaduertiſti pariter,& conaris agere,laudo te,& admiror. Gratiam autem non mediocrem tibi habeo,pro meipſo, ꝙ me ad hoc conſilium & conatum tibi vtilem exiſtimaris.

Sibi quiſque malus.

Hactenus enim(ut dixit veterum quidam, ſibi vnumquemq; malum eſſe vatem)& ego mihi ipſi ſufficere putaui circa ſermones,& hoc quoq; uix:tu uero me extollis,audacemq; eſſe perſuades, quaſi uiro & ſumma eruditione prædito,& tanto poſſim eſſe utilis. ¶Poſſem autem foſtaſſe,quemadmodum iter agenti ualde robuſto, & vigenti puer, aut quiſpiam ſenex interdum paſtor,compendium aut viam publicam, quam neſcit oſtendat. Sed ne multa dicamus ante rem,iam ijs quæ cupis, manus ſunt admouendæ. Adoleſcentulo quidem,& viro iuueni, qui velit & ad agendum inſtitui,& exercitio applicari,& vim acquirere ſermonum,aliis operib. & actionibus opus eſt:tu uero non inexpertus es operis, neq; in agendo tibi quicꝗ deeſſe poteſt,neq; iudiciaria indiges ui & vehementia,ſed ea quæ & politicũ virum deceat,atq; eidem ſufficiens ſit. Hoc quidem primùm ſcias,ꝙ nõ opus eſt tibi labore & miſeria. Hæc plurimum quidẽ promouent eum,qui ad multa exercetur: eius uero qui in paucis vſurus ſit,comprehendunt animum, ſegnemq; reddunt ad aggrediendum:ſicuti inſuetos circa corporis exercitiũ, ſi quis laborare faciat grauioribus exercitiis,infirmiores reddit. Verùm ut qui non aſſueti ſunt ad laborem,vnctione corporis & mediocri motu magis opus habent ꝗ graui exercitio:ita & tibi in ſtudio dicendi commixta magis opus eſt uoluptate,ꝗ exercitio & labore.

Menandri et Euripidis lectio.

Ex poetis ſanè cõſuluerim tibi,Menandrum comicum non perfunctorie legere, & Euripidem tragicum: atque hos tñ non ita legere,ut alia urgentia omittas,ſed maxime eos apud temetipſum ſuauiter & iucunde æſtimare. Plus enim ille rem æſtimare poteſt, qui ſe à continua lectione liberat. Et nullus me ſapientum reprehendat,ꝙ anteferã veteri Comœdiæ Menandrum,aut ueterib. Tragicis Euripidem. Neq; enim & medici ſumptuoſiſſimos cibos cõſtituunt indigentib. curatione,ſed vtiles. At multum ſane negocii eſſet dicere,quãta ex his hauriri queant utilia. Namque Menandri imitatio omnium morum & gratiarum,omnem ſuperauit veterum comicorum vehementiam:atq; Euripidis adhortandi uis, atq; perſuadendi,ad Tragicam fortaſſe contumaciam maieſtatemq; non perfecte accedit,homini autem politico vehementer vtilis eſt. Præterea ad mores & affectus ſupplendos idoneus. Et ſententias ad omnia utiles poematib. immiſcet, ut qui Philoſophiæ non ſit inexpertus.

Homeri præſtantia.

Homerus autem & medius & nouiſſimus & primus eſt,omni puero & uiro & ſeni: tantum ex ſe cuique præſtans, quantum vnuſquiſq; poteſt accipere. Cantica aũt & elegiæ & iambi & dithy

rambi

rambi ocioſo ſane non ſunt aſpernandi:ei uero qui inſtituit & agere,& pari-
ter rerum orationiſq; copiam conſequi,non ocium ad illa fuerit.Hiſtoricos *Hiſtoricorũ*
uerò propter multa neceſſarium eſt ſtudioſe legere homini rempublicam tra *lectio.*
ctanti:quia & ſine orationib.experientiam habere rerum atq; infortuniorũ,
non ſolum ſecundum rationem,ſed etiam præter rationem hominib.ciuitati
buſq; accidentium, ualde neceſſarium eſt homini politico, & Rempublicã
gerere deſtinanti.Qui enim plurima nouerit quæ alijs euenerũt, is optime ea
quib.ipſe manum admouet, conficiet,quantumq; licuerit tutiſſime. Et neq;
in reb.ſecundis ultra modum uehemens erit, aduerſos uero caſus omnes to
lerabit generoſe,eo ꝙ neq; in ſecundis reb.inſcius erat,poſſe omnia in cõtra-
rium mutari.Herodotum igitur, ſi qñ nihil potius habes, cum multa quiete *Herodotus.*
legas.Remiſſa enim,dulciſq; narratio,ſuſpicionem præbet,fabuloſum magis
quàm hiſtoricũ eſſe quod ſcripſit opus.Ex ſummis autem Thucydides mihi *Thucydi-*
uidetur,& ex ſecundis Theopompus.Etenim hiſtoricum quid circa ſermo- *des.*
num narrationem habet,neq; impotens,neq; modicus circa explicationem: *Theopom-*
& negligentia circa dictiones non ita uilis eſt,ut te contriſtet. Ephorus autẽ *pus.*
multam quidem hiſtoriam tradit,ſupinum autem illud & remiſſum narratio *Ephorus.*
nis genus non eſt tibi neceſſarium.Rhetorum porro optimos quis nõ nouit?
Et Demoſthenem quidem potentia narrationis & uehementia intellectus, *Demoſthe-*
copiaq; ſermonum omnes rhetores ſuperaſſe:Lyſiam uerò breuitate & ſim *nes.*
plicitate,& coaptatione conſiliorum,diſſimulationeq; uehementię? Verum *Lyſias.*
tamen non ego tibi autor fuero, ut frequenter hoſce legas: ſed Hyperidem *Hyperides.*
magis,& Aeſchinem.Horũ enim ſimpliciores ſunt uires,& apparatus captu *Aeſchines.*
faciliores, nominumq; pulchritudo nihil illis inferior.Sed & Lycurgum cõ
ſulerem dignari lectione,faciliorem his,& præſe ferentem in orationib.mo- *Lycurgus.*
rum quandam ſimplicitatem. Hic uero aio oportere,(etiamſi me quiſpiam
in hanc admonitionem incidens,eorum qui nimium ſunt diligentes,carpat)
neq; recentiorum,quiq; paulo ante noſtra tempora vixerunt, inexpertum eſ
ſe. Dico autem de ijs,qui temporib. Antipatri & Theodori,&Plutionis Co-
noniſq; fuerunt,& tali ſylua.Horum.n.uirtutes uel ea nobis ratione condu-
cerent,ꝙ non legeremus eas in ſeruitutem redacta ſententia, quemadmodũ
ueteres.Ex eo ſiquidem ꝙ dictorum aliqua poſſimus reprehendere, maxime
fiduciam ſumimus ad conandum ſimilia.Certe & libentius ſe quis illi accom
modat,quo cum comparatus, non ſe credit inferiorem,ſed nõnũ q̃ & ſupe-
riorem uiſum uiri. Conuertam autem me iam ad Socraticos,quos maxime
neceſſarios eſſe aio,omni uiro facultatem dicẽdi ambienti. Quemadmodum
enim nullum opſonium ſine ſalis guſtu gratum, ita nulla orationum ſpecies
(mea ſententia)auditui blandiri poteſt, quæ Socraticæ ſit expers gratiæ. Et *Socratica*
alios quidem multæ operæ fuerit laudare,eoſq; legere non mediocre.Xeno *gratia.*
phontẽ aũt ego arbitror uiro remp.gerenti uel ſolũ ex antiquis ſufficere poſ *Xenophon.*
ſe,ſiue quis in bello exercitum ducat,ſiue pręſit ciuitati,ſiue dicat apud popu
lum,ſiue in ſenatu:neq; tantum ſi uelit ut rhetor, ſed ẽt ut rempublicam ge-
rens,regiuſq; uir,tali conuenientia in iudicio dicere,omnium optimus mihi
atq; vtiliſſimus ad oĩa hęc vr Xenophon. Cõſilia.n.manifeſta & ſimplicia hẽt
quæq; cuiuis facilia appareant.ſpecies narrationis blanda & grata & credi-
bilis eſt,multum habens probabilitatis,multumq; gratię & impetus:ita vt nõ
ſolum oratoriæ uehementiæ,ſed ẽt incantationi ſimilis ſit illius uis.Si igitur
uolueris illius opus de Aſcenſu ualde diligenter pellegere, nullam inuenies
orationem quæ à te haberi poſſit,non illic tractatam,& regulæ inſtar promit

ten-

tentem, ad eam ſe dirigere atq; imitari volenti. Siue. n. erigere ſermonib. ual
de conſternatos ex vſu eſt viro rempublicam gerenti, & hoc ſæpius quomo
do facere oporteat oſtendit: ſiue hortari, ſiue conſolari, nullus eſt Græciæ lin
guæ gnarus, qui non exhortatoriis erigatur Xenophontis orationib. Mihi ſa
ne commouetur animus, & interdum inter tanta opera lachrymas emitto,
quum orationes lego. Siue cum arrogantib. & elatis prudenter ſermocinan-
dum eſt, ut & nihil ab illis mali feras indignantib. neque indecore ſubiicias
tuum ipſius animum ſeruituti, neque illis in omni re morem geras: & hæc in
ſunt. Et ſecretis quomodo cõueniat uti ſermonib. uel ad duces excluſa mul-
titudine, uel ad multitudinem eodem modo, & qui regaliter quodam modo
ſit differendum, quoq; pacto falendi ſint hoſtes quidem ad ipſorum iactur ã
amici uero ad ipſorum vtilitatẽ: quiq; fruſtra perturbatis, iucunde atq; fide-
liter verum dici poſſit, & ꝙ non facile ſit credendum eminentib. & quib. in re
bus decipiant eminentes, quibuſq; bellicis aſtutiis decipiant, decipianturq;
homines, omnia hæc ſufficienter opus illud continet. Nimirum, ut opinor,
miſcuit rebus orationes, non ex auditu accipiens, neq; effingens, ſed quas ip
ſe geſſit pariter, habuitq;: atq; ita probabiliſſimas in omnib. libris orationes,
& maxime in hóc cuius memini, conſcripſit. Atque hoc certum habeas, ꝙ te
nullo pœnitebit modo: verùm & in ſenatu & apud populum ſenties, uirum il-
lum tibi manum porrigentem, ſi eum prompte animiq; contentione legeris.
Vt ipſe ſcribas, nõ tibi conſuluero, niſi ualde raro: magis autem ut dictes. Pri

Scribendi et dictandi ratio.

mum enim pomptior eſt dictans, ut aliquid dicat, quàm ſcribens: deinde mi-
nore fit labore: præterea ad potentiam minus confert ſcribere, ad habitum
uero plus. Et ſcribere quidem ſi volueris, non te iubeo figmenta commenta
ticia, ſed orationem aliquam, quam iucunde legas, maxime ex Xenophontis,

Repetendi vſus.

ut uel diuerſam tuearis partem dictorum, uel eadẽ alio modo proponas. Et
ſane repetere melius eſſet, ſi tibi facile modò illorum dictorũ meminiſſe. Hoc
enim modo & narrationes, ſolertiamq; cogitationum, prorſus familiares ti-
bi feceris. Hoc autem dico, non ut in libro totam, ut pueri ſolent, ſeriem con
cinnes: ſed ut, ſi quid tibi ualde placuerit, iſtud contineas. Plura de his ado-
leſcentulo ſcripſiſſem, tibi verò hęc ſufficiunt. Nam & ſi pauciſſima repetieris,
magnum reportabis fructum. Nec neceſſe eſt, ut ſemper te afflictes, & dolori
bus ſtudendo conficias. Sed videor nimis extendere conſilium: tu uerò in
cauſa, qui mihi perſuaſiſti, meq; prouocaſti: quemadmodum in lucta præſtan
tiores infirmiorib. concedentes interdum, eis perſuadent ut ſe credant eſſe
fortiores: ita & tu uideris, ea quæ melius ipſe noſti, mihi ut minus ſcienti ſcri
benda impoſuiſſe. Vellem autem, ſi tibi eſſet gratum, ut in vnum aliquando
conueniremus, quo & veterum ſcripta legentes, de illiſque diſputantes, alter
alteri proſimus. Quemadmodum enim pictoribus fictoribuſque non ſatis eſt
dicere, tales oportere eſſe colores, taleſque lineas: ſed maxima utilitas eſt, ſi
quis eos aut pingentes aut fingentes cernat: Vtque puerorum exercitatori-
bus non ſatis eſt dicere luctandi genera, ſed neceſſarium oſtendere ea diſcen
ti: ita & in huiuſmodi conſiliis uberior eſſet vtilitas, ſi quis quem conſulta fa
cere videret. Itaque ego ſane, etiamſi me oporteat legere tibi auditori, tuæ
gratia utilitatis non ſegnis ſum futurus, eo quod & te amem, tuumque vehe
menter ſtudium approbem: tibique magnas habeam, pro habito mihi ho-
nore, gratias.

DE SVA AVSCVLTANDI CVPIDITATE. XIX.

OLIM quidem rogabant me quidam mei familiares, ut ſibi liceret me conuenire: quin & ciuium dicebantur multi cupere me uidere, exiſtimãtes in me plus aliquid eſſe cæteris, cùm propter mutatam uiuendi rationem, tum propter corporis male (ut ipſis uidebatur) affecti miſeriam: denique conquerebantur etiam, ſeſe dicentes à me iniuria affectos. Ego autem nolebam propè ad terminos ipſos ciuitatis accedere, ſed uidebatur mihi hoc illius eſſe qui ualde fuga grauaretur, atq; in patriam redire, deſideraret: quemadmodum qui nihil relinquunt in calice, magnam ſe habuiſſe ſitim demonſtrant. Quum ergo ueniſſem Cyzicum, illic uerſabar, præbebamq́ue me conueniendum neceſſariis quicunque uellent. Et tandem illud citharœdi (quod aiunt) ſeruauit me, qui canticum quoddam illis cecinit. Poſtquàm. n. uenit optimus eorum qui nunc ſunt citharœdorum, atque ut aliqui dicunt, neque ullo primorum inferior, neque Arione ex pelago (nimirum uaticinantes: qui enim hoc manifeſte noſſent, quum illos non audierint) ſimulat igitur (inquam) ſenſerunt uirum illum peregre aduenisse, mox immenſum erat ſtudium, omneſque ibant in curiam. Ego igitur & ipſe decere exiſtimans & nos audire, & participare tam honeſto conuiuio, cum tribus hominum millibus, aut amplius, ueni inter primos admodum audax. Sum autem auſcultationũ & muſices plane cupidus, licet non admodum peritus muſices: ut ſiquidem fuiſſem in uiuis temporibus Orphei, uidear mihi ſectator eius fuiſſe inter primos, etiam cum hinnulis quibuſdam, aut uitulis: neq; me puduiſſet. Quoniam & nunc idipſum frequenter patior, quando ſophiſtam conuenio, propter orationis auſcultandi innatam mihi cupiditatem. Et cum talibus ſpecioſis boniſque pecoribus in idem congregor armentum, alioqui tumultuantibus, & ſalire conantibus. Hoc autem affectu ſum erga omnes propemodum ſophiſtas, rhetoraſque. Sicuti pauperes, eos etiam qui mediocres facultates habẽt, beatos cenſent, propter ſuam ipſorum inopiam: ita ego, quodammodo dicendi uim quandam obtinentes. At uerò ars citharœdorum, atque hercle etiam hiſtrionum, non parum mihi ab aliis differre uidetur. Ad uoluptatem enim procurandam & uxor maior, & accuratius comparata, & geſtus ipſe nõ impræmeditatus, ſicut rhetorum ex tempore pleraque dicere ſtudentium: ſed qualis poetarum, qui accurate, perq́ue ocium ſua faciunt. Quorum multa quoq; ſunt antiqua, & hominum ſapientiorum, quàm eorum qui nunc ſunt. Et talia quidem ſunt Comędiæ omnia. Tragędiæ uerò, fortia quidem permanent: dico autem iambos, & heroum particulas, qui recitant in theatris: molliora autem exoleuerunt, una cum cantionum modulis. Quemadmodum puto, & ſeniorum hominum partes corporis quæ ſolidæ ſunt, permanent tempore, ut oſſa & muſculi: aliæ uero minores fiunt. Proinde corpora uidentur ualde decrepitorum, flaccida, uacuaque. Quicunque autem craſſi ſunt ſenes, ob opes, & delicias, nihil quidem amplius roboris habentes, ſed pinguedinem pro carnibus, bene habiti uidentur multis, atque iuniores.

Arion. *Orpheus.*

DE SECESSV. XX.

QVID tandem eſt quæſo ſeceſſus? aut quos nam exiſtimari oportet ſecedentes? Num eos, qui à conuenientib. ſibi operibus & actionib. deſiſtunt, dicere oportet ſecceſſum quęrere? Scilicet ſi quis Athenienſis, cui ſit militandum pro pàtria, Lacedæmoniis in Atticam irruentib. aut Philippo aduentante, aut aliis hoſtib. ſecedat Megaram, aut in Aeginam, eo ꝙ militare nolit, aut periclitari, hiccine ſeceſſiſſe dicendus eſt? An ſi quis multas poſſidens facultates, ut fugiat publica munera, abeat ex urbe? An ſi quis ſciat ſanare morbo decumbentes, iamque amici & neceſſarii illius morbis vexentur, ne uero illorum cauſa affligatur, moleſtiaſque ſuſtineat ex eorum curatione, relinquat & peregrinetur in alium locum? An ſi quis alius in ciuitate, quū delectus eſt habendus, aut ipſi magiſtratus gerendus, aut magiſtratibus inſeruiendum, aut cuſtodiæ quædam ſunt cuſtodiendæ peruigilanti, nō velit: ſed ut ab his liberetur omnib. nemoque ipſum redarguat, neque prohibeat bibere & dormire & ocium agere, aliò ſecedat quoquam, num hoc ſecedere dicendum eſt? Atqui palam eſt, ꝙ hi fugiant, deſerantque ſua officia: & nullus poteſt his eſſe prætextus, aut venia talis ocii atque fugæ. An ergo ij qui ab inutilibus negocijs actionibuſq; ſibi non conuenientibus diſcedunt, & ocium quoddam ſibi comparant à moleſtis incaſſum rebus, dicendi ſunt ſecedere? At ſic quidem non qui tranſit ex quadam ciuitate in aliam, neque ex loco in alium locum, ſecedere dici poſſet: quocunque enim peruenerit, multa fient quæ offendant, neque ſuum facere ſinant officium. Etenim ad compotationes conuenire, atque ætatem exigere bibendo aut ludendo, aut aliud quid damnoſum atque inutile faciendo, moleſtum eſt, & impedit. Et ubique talia ſunt Item nugari atque ſermones audire nulli rei utiles, aut circa regis negocia verſari. Stultus enim non eſt ſui animi dominus: circumuoluitur enim, trahiturque facile à leui quacunque occaſione & colloquio. Itaque, ſicut prodigi pecuniarum haud queunt reddere rationem, ad quid quaſque expenderint, & nihilominus multas apparet expenſas eſſe pecunias: ita multi neque temporis neque uitę poſſent reddere rationem ad quid quãque diem inſumpſerint, aut menſem, aut annum: apparet tamen uitam prætérijſſet, & tempus eſſe inſumptum, non parui æſtimandum hominibus, neque minoris (mea ſententia) quàm argentum. Attamen una drachma perdita, neceſſe eſt animum aliquo modo ſentire & morderi: ſi uero plures profuderit quis, non multi ſunt qui non commoueantur. hoc autem dico, non ꝙ contriſtētur & mordeantur ob negligentiam, & eo quod non attenderint propter quæ dignum erat morderi, ſed ob drachmarum perditionem. Dies uerò tranſacta & perdita, aut duabus aut tribus, nemo eſt qui curet. Cæterum illic computare rem poſſunt: quod ſi non attendant, curamque adhibeant, latenter omnes facultates effluxerint, perierintque: hic vero non poſſunt idipſum computare, quòd ſi non prouideant vnamquamque diem, vigilentque ne temere tranſigatur, ne latenter omnis uita effluat, diſpereatq;. Porrò quòd nullus ſit locus, neque peregrinatio quæ hoc præſtet ut non vilia quædam facias, certum eſt. Neque Corinthum neque Thebas ſecedere, efficit ut quis ſibi attendat. Nam & Thebis & Megaræ, & ubique ferè quo quis abeat, uel in Græciam uel in Italiam, fieri poteſt ut ſegnis & ocioſus degat, neque deerit occaſio vbicunque fuerit. Siue igitur torpeat quis, ſiue ſit

Seceſſũ quære quid.

Temporis iactura.

di-

diſtrictus negociis (ſi ita cadat) permultum inſumet temporis. Non igitur optimum & utiliſſimum inter omnia eſt ſeceſſus, ut ſuis quiſque rebus poſſit animum aduertere, ſiue in Babylone ſit, ſiue Athenis, ſiue in exercitu, ſiue in parua inſula, & ſolus. Huiuſmodi enim ſeceſſus & peregrinationes, parui ſunt momenti ad hoc, ut vaces agaſque quæ oportet: quemadmodum neq; ægrotis prodeſt, in alium atque alium lectum reclinari. Fert id quidem aliquam interdum requiem, ſed non ſufficientem, neque ut à morbo liberētur. Videre autem licet, in magno ualde tumultu, magnaq; turba, neminem prohiberi ſuum facere opus: ſed hoc facit & tibicen, aut qui tibia canere docet, ſæpe circa ipſam uiam ædes ad docendum habens, nihilque illum diſtrahit multitudo, neque tranſeuntium tumultus. ſimiliter & ſaltans, & ſaltandi doctor, in eo manet quod cępit, nihil curans de pugnantibus & exuentibus, aliaque facientibus. Idem & citharista & pictor facit: & quod omnium terribiliſſimum eſt literarum doctores cum pueris in viis ſedent, & nihil illis eſt impedimento in tanta multitudine, quo minus doceant diſcantque. Vidi autem ego ipſe nuper per Hippodromum vadens, multos eodem loci homines, alium aliud quid facientes: hunc tibia canentem, illum ſaltantem, alium miraculum oſtentantem, alium poema legentem, alium cantantem, alium hiſtoriam quandam aut fabulam recitantem: & ne vnus quidem horum quenquam prohibuit ne ſibi attenderet, faceretque quod cęperat. Atqui nihil horum ex his operibus eſt, quæ animum contrahunt & componunt, atque alia omnia faciunt contemnere. Eruditio uerò (ut uidetur) & Philoſophia, quæ maxime hoc efficiunt, magna ſolitudine & ſeceſſu indigent: & quemadmodum ægrotantes, niſi undique magnum ſit ſilentium & quies, non poſſunt ſomnum capere. Itane ergo & ſtudioſis contingit, ut niſi omnes illis obticuerint, neque vllum aliud ſit ſpectaculum, neque auſcultatio vllius obſtrepat non poſſit illorum animus iiſdem attendere, neque circa eadem uerſari? At, uideo equidem eos qui propter mare habitant, nihil pati, ſed poſſe cogitare quæ uolunt, & dicere & audire, & dormire quandocunque illis fuerit opportunum eo quod nihil ad ſe pertinere putent illum timorem, neque curent, Si uerò uellent attendere, quando maior aut minor fieret ſonitus, aut numerare fluctus irruentes, aut laros aut alias aues ſpectare, quomodo uolent ſuper fluctus, facileque illi innatent, non eſſet utique illis ocium aliud quid facere. Quare quiuis poterit cogitare de hominum multitudine, tumultuque illorum & negociis, quòd hæc nihil differant ab iis quæ fiunt in mari: nihil ſentiet ab omnibus moleſtiæ. Verùm hoc (vt par eſt) docere atque diſcere, res magni eſt precii: nempe ut quis animum couſuefaciat rationem ſequi, neque ſe ad alia vertere quàm quæ ſunt præ manibus, rectèque habere uidentur. Et nobis animus ita aſſuefactus, ratione omnia poterit efficere, quæ ipſi conueniunt. Circumuolutus autem & errans, & alias ad aliud ſe uertens: quandocunque quid conſpicatur aliquam in ſe habere uoluptatem, aut quietem, quemadmodum aqua in loco in utramque partem mobili, quocunque caſus tulerit vertitur, nullam capiet utilitatem, ne ex omni quidem ſolitudine & quiete. Scio enim ego, quòd canes rectè induſtrieque inſtitutæ, ſi dimittuntur, ſtatim requirunt ueſtigia: neque ſi omnes reuocent, illa vnquam relinquunt: neque ſi multæ vndique uoces inſonent, multique odores ex fructibus & floribus contexantur, magnaque hominum atque aliorum animalium multitudo appareat, ueſtigiaque equorum & boum ouiumque: neque tameu uident quicquam horum neque ſentiunt quicquam,

Studiis ac Philoſophię ſeceſſu quatenus opus.

Elegans ſimilitudo.

quam, ſed illis omiſſis vndique colligunt veſtigia, & illa ſequuntur, donec inueniant ſuſcitentque leporem, & poſt hæc inſtant perſequendo per quaſcunque tandem fugiat regiones, & neque campus neque uia, neque ualde aſpera, neque hiatus neque riuus illas prohibet, etiamſi lepus varios quoſdam curſus faciat,& conetur decipere. Cæterùm canes indoctæ & inuditæ,quæ tardè ſentiunt veſtigia, cito autem deficiunt, ſi quando aliunde acciderit rumor ſiue canum latratus, ſiue hominum viatorum aut paſtorum uox, ſtatim ex veſtigiis ſurſum reſpiciunt,illucque feruntur. Horum autem omnium cauſa eſt conſuetudo. Similiter verò & animum aſſuefacere oporteret, ne quando exorbitaret, neque recederet ab opere ad officium pertinente. Quod ſi non fit, difficile eſt omnia ſuperare, & rectè quicquam conficere, ne in quiete quidem & ſolitudinibus. Nonne in his maxime inuenerunt fatui homines, ut nihil cogitarent quę oportet? ſed alias multas & abſurdas habent cogitationes, de rebus quibus delectantur, finguntque ſibi tyrannides & diuitias, & alia quædam admiranda? Hi quidem imaginantur ſibi theſauros auri & argenti, ſubito copiam horum immenſum quantam poſſidentes. Illi autem ſeſe reges & monarchas ciuitatum gentiumque creant: deinde iam deinceps & ea quæ ad tyrannidem ſpectant, faciunt: & hos quidem occidunt, illos autem agunt in exilium: cumque virginibus & adoleſcentulis & mulieribus, quibus cum uolunt, rem habent, participes facti cœnarum & conuiuiorum ſumptuoſiſſimorum: Porrò alii argentum dant ad uſuram, aut alium quæſtum exercent, qualia vigilantes videntesque varia & omnigena ſomnia ſibiipſis fingunt. Et ſanè interdum ex his ſomniis contingunt illis uerè peruerſiſſima, abſurdiſſimaque. At tyrannides haud ferè ex talibus naſci conſueuerunt. Non enim vult tyrannis à ſegni & quodam pacto ſemper dormiente cogitatione acquiri, ſed è diuerſo ab acuta & peruigili cura. Sumptus uerò & amores, & huiuſmodi quædam ſtudia, multis iam frequenter occurrerunt, ueluti (opinor) & Alexandro. Quum enim ageret in Ida circa armenta, talis illi cogitatio & concupiſcentia incidit, ſummam felicitatem beatitudinemque eſſe, ſi quis omnium pulcherrimam haberet mulierem: neque rei huic conferri poſſe regnum, neque diuitias, neque pugnando omnes homines in ſuam redigere ditionem. Deinde poſthæc iam cogitauit, quæ nam, & apud quos talis eſſet mulier, & vnde ſibi tales obtingere poſſent nuptiæ. Et tandem nymphas & virgines in Ilio, utpote tyrannus, neglexit, indiginasque iudicauit quas duceret. Similiter autem & Lydorum & Phrygum, quæque erant in Leſbo & Myſia, mulieres deſpexit. Quum uerò audiuiſſet in Sparta quandam eſſe Iouis filiam, Menelao nuptam, homini regi, & regis fratri totius Græciæ, quam expetiuiſſent ſtuduiſſentque ducere magnis dotibus muneribuſque datis primi & ſummi Græcorum: quin etiam fratres dicebatur habere ſtrenuos Pollucem & Caſtorem, Iouis filios: concupiuit ergo hanc vxorem ducere. Porrò aliter hoc fieri poſſe haud putauit, niſi Deus promitteret daretque aliquis: tum fortaſſe fieri poſſe. Quem uerò alium Deum par eſſe talia dona donare, quàm Venerem, quæ ſua ditione teneret & imperio regeret nuptias & amores? Quare ea non dante, impoſſibiles exiſtimauit eſſe nuptias. Quomodo autem illi perſuaderet, ad donandum talia? Aut quo nam modo fieret deæ acceptus? Quod munus illi donumque afferret? At norat eam non indigere pecuniis, utpote quæ eſſet aurea, & omnes ſimpliciter opes poſſideret: neque ſacrificiis, quum omnes

Ocio abutentium uitia.

Tyrannis vide.

Alexandri Paridis ocium, atque inde ad uitia occaſio.

Venus aurea.

nes ubique homines illi ſacrificarent: neque alio quopiam colloquio facile & obſecratione flecti poſſe: ſed ſi quis id quod maxime concupiſceret, quodque omnium precioſiſſimum exiſtimaſſet, illi apponeret, teſtareturque eſſe pulchrrimam, forſan id eam grato animo accepturam. Quem autem in hoc uincere eam diceret, aut cui anteferret tandem merito', quàm deabus primis & maximis, Mineruæ & Iunoni? atque hoc magis, ſi uiderentur illæ magna & admiranda præbituræ dona ob uictoriam. Sic igitur pergens, abſoluenſque ſuam opinionem, excogitationemque, ſcilicet animo nocturnam imaginationem atque opinionem conſequente, & longum quoddam ordinatumque texente ſomnium, iudex à Ioue conſtituitur dearum: & has quidem & ipſas & ipſarum dona deſpexit, illam autem prætulit, pro mercede do noque, ut nuptias adipiſceretur illius mulieris, de qua cogitauerat, quamque optauerat. Si quidem hoc ipſum bubulcus & plebeius cogitaſſet, nullum eue niſſet negocium, ex tali ſomnio. Iam uerò quia tyrannus & dynaſta erat, & di uitiis pollebat, imperiumque habebat urbis tunc maximæ, multumque pote rat parentum erga ſe beneuolentia, cætera iam facto executus eſt: ut propter hæc quaſi uerè facta, nauesque ædificauerit, ſociosque collegerit, nauigaritque in Græciam ac Spartam, atque in ædes venerit Menelai & Helenæ: & hoſpitalib. acceptis muneribus, perſuaſerit ei relinquere maritum & Græciam, duxeritque ad Troiam, magnarum & difficilium rerum & calamitatum principium. Sic quidem plebeii & impotentis animi dementiæq; & cupiditates ſubuëraneæ ſunt & debiles, & nihil ex illis oritur atrox. ſed quemadmo dum uera exurgentium ſomnia ſtatim intereunt, & eorum nullum (ut aiunt) ſolem neque diem perfert, ita propemodum & talia ſe habent deſideria & uota. Monarcharum uerò aut diuitũ, aut aliam quandam habentium potentiam, ad finem perueniunt frequenter terribilem & atrocem. At illa ſimilia ſunt (ut mihi uidetur) ſubuentaneis fœtibus. Aiunt enim oua gigni ſic abſque coitu & commixtione maſculi, quæ uocant ſubuentanea, quaſi à uento afflan te nata. Vnde & Homerus hoc mea ſententia non impoſſibile exiſtimans, neque incredibile hominibus, uiſum eſſe ait equorum ſubuentaneum genus. Boream enim ait amauiſſe Troicas quaſdam equas, eaſque impleuiſſe femine, genuſque equorum ex illis procreatum. Vt nonnunquam argumento fal ſo & impoſſibili euenire poteſt res uera. Et dicta ſunt hæc omnia à me ab illo principio & digreſſione, quod oporteat animum aſſuefacere ad faciendum & cogitandum ea quæ oportet ubique, & in quouis tumultu, & in quouis ſilentio. Quod ſi non fit, ſolitudo & ſilentium ipſum, nihil conferunt maius & ſecurius fatuis hominibus, ut non multa & abſurda cogitentque peccentque.

Paridis iudicium.

Subuëtanea oua.

Equorum genus ſubuentaneum.

DE PVLCHRITVDINE. XXI.

DII boui, quàm excelſæ ſtaturæ adoleſcẽns, & formoſus? Præterea ſpecies illi eſt antiqua, qualem ego in nemine huius ſeculi vidi: ſed ſimilis eſt conſecratus admodum veterum puerorum imaginibus. Nam poſteriorum imagines ſemper peiores & ignobiliores eſſe videntur, tam ita ab opificibus factæ, quàm ꝙ magis illi ipſi tales ſunt. Certè rem dicis malã, ſi quemadmodum plantæ atq; animalia, ita & pulchri tempore defecerunt, ut

Σιωπητικός

Leones olim etiam in Europa fuiſſe.

ut leonibus accidiſſe aiunt in Europa. Neque enim illorum ſupereſt genus. Prius uerò erant & circa Macedoniam, & aliis in locis. Malum hercle eſt, ſi ita pulchritudo periit ex hominibus. Virilis, ò bone, pulchritudo, nam mulie bris forſan adhuc redundat. Vir autem pulcher, & rarò nunc extat, & exiſtens à plurimis ignoratur: multo magis quàm pulchri equi à mulionibus. Quin etiam ſi quis talem attingat, fit cum contumelia, & nullam ob rem bonam. Quare mihi uidentur, etiamſi extent, citò deſinere, & obſcurari. Non enim ſola virtus laude augetur, verùm etiam pulchritudo, ab honorantibus eam, & venerantibus. Porrò neglecta, & nemine in eam ſpectante, aut prauis ſpectantibus, extinguitur, ſicuti ſpecula. Nunquid ergo (quod Athenienſes ſæpe fecerunt) & nos oportet præſens ſeculum perſcribere interregnum, quod nullus ſit formoſus? Ita hercle, ut Perſæ quidem exiſtimabant: nullus autem Græcorum, aut quiſpiam ex Triginta. An neſcis Critiam illum ex Triginta uiris, pulcherrimam dixiſſe ſpeciem, inter mares quidem eſſe fœminam, inter fęminas autem è diuerſo? Igitur merito Athenienſes illum fecerunt legiſlatorem, ut refigeret ueteres leges: qui & nullam reliquit. Eſto. Perſæ uerò quomodo exiſtimabant? An non manifeſtum, quòd eunuchos faciebant ex formoſis, ut ipſis quàm pulcherrimi eſſent? tantum differre putabant fęmineam formam, quod ad pulchritudinem attinet. Ita ferè & omnes barbari, qui ut cætera animalia, veneream duntaxat rem cogitant. Vt igitur dicitur feciſſe Dædalus, taurum decipiens, ligno circundato tergore bouis: ita & illi mulieris ſpeciem circumponunt amatoribus, aliter autem neſciunt amare. Fortaſſe autem & cibus in cauſa eſt Perſis, quòd diu aluntur à mulieribus, & ſenioribus eunuchis: pueri uero cum pueris, & adoleſcentes cum adoleſcentibus prorſus nullam habent familiaritatem, neque nudantur in palæſtris & gymnaſijs. Vnde ego puto accidere illis, ut rem habeant cum matribus: quemadmodum pulli, quando adultiores facti, adhuc ſequuntur matres, inire eas conantur. Cibi uerò uis & hinc oſtenditur. Multo enim pulchrior eſt equus aſino. Aſini autem non concupiſcunt equos, propter naturam, niſi ſi quis nutritus ſit lacte equino. Similiter & equus ſub aſino educatus, affectus eſt. Inter homines uerò, & poteſtas multum habet iniquitatis. Neronem ergo omnes nouimus noſtro tempore, quòd non ſolum uirilia exſecuerit amato, ſed & nomen illi indiderit muliebre, nempe ſuæ amicæ & uxoris, quam ille concupiſcens duxerat: palam excluſa priore, ſub qua regnum acceperat. Quod erat nomen mulieri, quod indidit eunucho? Quid hoc ad te? Prorſus ſanè. Nonne dicta fuit Rhodogune? Sed ille quidem & capillos capitis diſcreuit, & famulæ eum ſequebantur quocunque iret, amiciebaturque ueſte muliebri, aliaque ſic cogebatur facere. Denique propoſiti ſunt magni honores, & immenſa pecuniarum copia, ſi quis illum facere poſſet mulierem. Et erant qui pollicerentur. Cur enim non promitterent tanta danti? An noſtis, dantis potentia quanta ſit? Sanè vbi & quando imperatorem creare oportet, ditiſſimum eligunt, & à quo ſperant quamplurimum argenti recepturos ſe. alia uero non ſunt illis curæ, qualiter habeant, etiam ſi omnes adepto imperio ſit caſtraturus, & alios, & eos ipſos qui pecunias receperunt, & inſuper omnibus fortunis ſpoliaturus. Hoc uerò maxime ſuperabat Nero: & nemo illi ulla de re quam diceret contradicebat: neque impoſſibile aiebat, quod iuſſerat: ita ut quum quendam etiam uolare iuſſiſſet, ille

Critiæ dictum.

Dædali vacca.

Cibi vis.

Neroni eunuchus pro vxore habitus.

Rhodogune.

ille ei promiſerit, multoque tempore nutriebatur intus apud eum in aula, tanquam uolaturus. Solus enim haudquaquam parcebat pecuniis, neque dando neque accipiendo. Propter vnam illam ergo contumeliam, qua eunuchum affecit, & interfectus eſt. Iratus enim foras extulit illius conſilia, ad eos qui circa illum erant: atque ita ab eo defecerunt, coactique ſunt quo cunque tandem modo eum perdere. Nondum enim etiamnum illud certum eſt: quandoquidem quod ad alios attinet, nihil obſtitit, quo minus perpetuò imperium tenuiſſet. & adhuc omnes cupiunt eum uiuere, plurimi quoque id putant: neque ſemel, ſed frequenter, poſt eius mortem, affirmant unà cum multis, vehementer putantibus eum uiuere. Tu quidem ſemper ſermones re peris, ut humana negocia carpas, atque nunc ex nihilo (ut ſimpliciter dicam) ad hæc uenisti. Quòd autem interrogare uolui, non permiſiſti. Forſan me contemnis, & exiſtimas nugas agere, quòd non de Cyro, neque de Alcibiade dico, ut ſapientes etiam nunc: ſed de Nerone, talibusque rebus recentioribus & ignobilibus, quarum facio mentionem. Hoc autem in cauſa eſt, quod prorſus non amem Tragœdos, neque admirer: quoniam ſcio turpe eſſe in Tragiœdia, nominare præſentes: ſed uetuſto aliquo opus erat exemplo, neque ualde credibili. Superiores quidem non erubuerunt illius ſeculi homines nominare dicendo & ſcribendo: qui uero nunc uiuunt, eos ſemper nominare ſtudent. Qua autem hoc faciant ſapientia, ego tibi dicam; ut ne omnia nugari me dicas: ſed fortaſſe ubi opus erit. Omnino ergo alicui bibliopolo adhæſiſti? Quamobrem iſthuc tandem me interrogas? Quia quum norint antiquos libros expeti, ut melius ſcripta, & in melioribus chartis: illi uiliſſimos præſentium ſcriptorum demittentes in frumentum, ut colorem ueteribus ſimilem contrahant, pariterque corrumpentes, uendunt prò antiquis. Sed quid erat, quod iam olim interrogare feſtinas? De hoc adoleſcente, quis nam ſit, & cuius filius: quo ego, ut nullo unquam, obſtupui. Aetas enim puerum eſſe oſtendit, ſedecim forſan, aut ſeptemdecim annorum. Magnitudo autem, nulli uirorum cedit. Tantus autem pudor illi ineſt, ut & accedentem continuo pudere faciat. Et non licet diutule faciem eius intueri, niſi & ipſe fortè fortuna reſpiciat. Nemo enim adeo impudens lapideuſque eſt, qui ſubſtineat, ſtetque ex aduerſo intuens eum: ſed ſtatim neceſſe eſt auertere, & transferre oculos. Quod autem ita fiat, vehementer admiror: quòd pulchritudo, ſi adiuncta ſit pudori, & ipſos impudentes auertit, cogitque pudore ſuffundi. Fortaſſis non animaduertiſti, quod fit in aquis. Quidnam? Quòd ſole radios immittente directos, maxime reſplendeat. Et fortaſſe uidiſti in parietibus vibratum & circumcurſitans lumen non uerum, ſed à ſolis ſplendore in aquis factum, ad id quod maxime ex aduerſo directe eſt. Tale igitur aliquid & à uero pudore relucet, facitque ut amantes uideantur pudore ſuffundi. Poſtea ſtatim audacia ſumpta, impudentes ſunt: ut mihi ſanè & pædotribes viſus eſt, licet & ipſe antea quaſi numine afflatus atque obſtupefactus fuiſſet. Proinde adhuc magis admiraberis, cognito quòd hic, quum talis ſit, nullius filius eſt. Quomodo dicis, nullius eum eſſe? Ita, quod tu ſciſcitabaris cuius eſſet. Puto enim quærere te, cuius filius ſit. Sed certè Spartanorum vnus eſt. Deceret enim magnitudinem illius, & fortitudinem, ſiquidem moderati erant & perhumani natura, quemadmodum iſte: neq; prorſus duri & agreſtes, ut terræ filii. Quoniam corpus haud male aſſimilas, magis ego eum Bœotio aſſimilo, quàm Laconico, aut Attico. Quòd

Cur in Tragœdijs præteritorũ tantum, & non præſentium fiat mentio.

Pulchritudinis pudori adiunctæ vis.

ſanè Græcorum ſummus ſit, non oportet ignorare. Quæ enim eſſet generis differentia, quod ad pulchritudinem attinet? An non putas barbarorum aliquam eſſe ut ſpeciem, ſic & pulchritudinem? An nullum putas naſci inter barbaros formoſum, & hoc proprium Græcorum eſſe, ut uocem & ueſtitum? Sed ſimiliter ne tibi uidetur formoſus fuiſſe Achilles & Hector? Non enim ſolum de Hectore poeta narrat, ut de forti, ubi naues incendit (non enim puto illum tunc decuiſſe pulchritudinis facere illius mentionem) porro quum mortuus eſſet, & nudatus, obſtupuiſſe ait Achiuos, viſa illius pulchritudine. Sic enim dicit:

Achillis & Hectoris pulchritudo.

Hectoris aſt illi formæ mirabile donum.
Spectabant. ---

Neque enim, opinor, antea illis erat ocium ſpectandi illum accuratè. Et alia ferè apertius recitat, ut de alio quodam ex pulcherrimis. Nam caput dicit illius eſſe venuſtum, & comam ualde nigram, corpusque non aſperum. De ſpecie uerò Achillis nihil aliud dicit ſingulatim, quàm de coma, quod flaua erat. Dicit & de Euphorbi coma, & Patrocli, ut ualde in adoleſcentia mortuorum. Et de aliis modicum quid, de vnoquoque uirorum & mulierum pulcherrimorum. Verumtamen haud dicere queam, eum ſimiliter laudaſſe pulchros: neque Alexandrum dixiſſe, aut Euphorbum, aut Troilum, ſimiles fuiſſe Menelai & Patrocli et Nirei: neque inter barbaros Seſoſtrem Aegyptium, aut Memnonem Aethiopem, aut Myniam, aut Eurypylum, aut Pelopem.

DE BELLO ET PACE. XXII.

Philoſophis & rhetorib. communia quæ.

MVLTA quidem & alia inuenias, & uniuerſa planè quę opere aut actione conſtunt, communia eſſe philoſophis & Rhetoribus, quicunq; uidelicet non ſunt circumforanei & mercenarii, ad pecunias duntaxat & plebeias controuerſias reſpicientes, eo quod ſe de contractibus aut aliis publicitus conſulere, & leges ferre debere exiſtimant. Sicut fuerunt (opinor) Pericles & Thucydides Athenis, & Themiſtocles antea, & Chiſthenes, & Piſiſtratus, donec adhuc rhetor & orator ſuſtinuit dici. Ariſtidem uerò & Lycurgum, & Solonem & Epaminondam, & ſi quis alius fuit talis in republica, philoſophos cenſeri oportet, aut rhetoras, ſecundum ingenuam & ueram rhetoricam. Dico autem de iis, qui de educatione puerorum conſilia dederunt, tuleruntque leges, quemadmodum in Lacedæmone Lycurgus, & de amatorio congreſſu, & de pecuniarum poſſeſſione, quantam & quomodo parare oporteat, & de nuptiis, & de ſocietate: & de moneta, & de honore & ignominia, deq; ædium ſuppellectile: & vtrum oporteat ciuitatē mœnibus circumdatam inhabitare, an (quemadmodum Deus admonuit Lacedęmonios) abſq; mœnibus: & de bellorum exercitio & ordine non tantum grauis armaturæ, ſed & qualem Epaminōdas inueniſſe dicitur: qui amatores cū amatis collocauit, quo magis ſeruarentur, & teſtes eſſent alter alterius uirtutis & ignauiæ. atq; hac cohorte, ſacra cognominata, Lacedæmonios aiunt eſſe uictos prælio in Leuctris, quum omnes illos Græci ſequerentur. Et qđ eſt omnium ſumma, & multis ſæpe accidit, de pace & bello, quod nunc inquiritur. Omne autem hoc genus apud philoſophos uocatur de officio. Vt quum quæritur, an ſit matrimonium contrahendū, an reſpublica gerenda, an regno

Sacra cohors apud Thebanos.

De officio tractatio.

uten-

utendum, an populari gubernatione, an alia quadam reipublicæ conſtitutiotione: inter quæ eſt & hoc, mea ſententia, an ſit bellum gerendum. Non enim ſimpliciter philoſophi de hiſce inquirunt, ſed quando, & cum quib. & aduerſus quos, & quibus contingentibus, aut non contigentibus vnumquodque horum ſit faceindum. Differunt autem in hoc, ꝙ rhetores in hæc aut illa ſuam dirigunt conſiderationem: ueluti, an utile ſit bellum gerere Athenienſes contra Peloponneſios, aut ſuccurrere Corcyræis contra Corinthios: aut Philippo, belli ſocietatem capeſſere cum Thebanis aduerſus Phocenſes, aut Alexandro tranſire in Aſiam. In his enim omnibus conſiliis maxime incidit & hoc ut quæratur, an iuſtum ſit bellum aduerſus eos gerere, qui nulla ante affecerunt iniuria, an acciderit maleficium ab his quibus cum cogitant bellare, & quantum tandem ſit illud quod accidit. Philoſophi uerò à longe negocia uident, ab exordio examinantes qualia nam ſint. Multo enim ſatius, in conſilium iuiſſe de omnibus à multo tempore, reſq; diſpexiſſe, ut quum cuiuſque rei venerit opportunitas, poſſint ſcientia uti, & alios admonere: & nõ de ſubito arreptos quodammodo perturbari, & dicere ex tempore de quibus nihil ſciant. Rhetores enim quum neceſſe eſt conſiderare de re quapiam, nihil plus aliis ſcientes, neque antea re perpenſa, pariter & ipſi deliberant modo quodam, & cõſulunt aliis. Philoſophi autem de actionibus antea ſciunt, atque olim conſultarunt de rebus. Itaque ſi quis eos aduocarit ad cõſulendum ciuitatibus, aut gentibus, aut regibus, melius habebunt & tutius res demonſtrare, non id quod illis ſubito incidat, neque modo hæc modo contraria dicent, uel ob iram, uel contentionem, aut pecuniis percuſſi: & ſicut in trutina (ut rhetorum ipſorum, opinor, quiſpiam dixit) illuc declinantes ſemper, ubi plus datur. Hoc autem dico, non uituperans Rhetoricam, neque rhetores bonos. ſed malos, remq́ue duntaxat ſimulantes.

In quib. differant à rhetoribus philoſophi.

QVOD FELIX SIT SAPIENS. XXIII.

VTRVM tibi uidetur vnquam homo aliquis fuiſſe felix: aut ſi non fuiſſe, an fore quempiam: an impoſſibile putas hoc accidere poſſe homini, quemadmodum ſi quis hominem dicat immortalem? Fortaſſe in eadem opinione es cum Homero & aliis poetis? Et ubi aliquid de hoc diffinit Homerus? Vbi finxit Iouem ipſum dicentem, non alium quenquam deorum, quod homine nihil eſt ærumnoſius inter omnia animantia quæ ſuper terram ſpirant & repunt. Non tibi uidetur ærumnam hanc infelicitatem quãdam dicere? Mihi prorſus, Alius etiam poeta non ita priuatim, ſed publicitus in theatro certans, conſulit, natum hominem lamentis proſequendum, propter ea in quæ uenit mala: & rurſus, mortuum & abſolutum laboribus, cum gaudio & exultatione cenſet efferri oportere. Eſt ita, ut dicis. Rectè ergo admonuerunt? Si enim ſemel deflendi ſunt homines propter infelicitatem, & natos conuenit lamentari, aduenturorum ipſis malorum cauſa: & mortuos, ꝙ multa & atrocia paſſi ſint: & omnes, quod ſint in malis. Itaque tempus eſſet, iuxta poetam, nunquam ceſſare à luctu, multo magis quàm luſcinias. Illæ enim uere dicuntur lamentari Ityn: homines autem par eſſet lamentari uere & hyeme. Quanto autem melius, natos ſinere confeſtim perire à malis, & non faſciis inuolutis & euolutis, & lactatis tantam adhibere diligentiam, ut miſeri fiant? Hoſtium enim hoc eſt, non amicorum,

διαλογισμὸς

Homines omni tempore deflendi.

Luſciniarũ luctus.

neque curam gerentium. Et hercle oporteret, ut ſe quiq; primos liberarent à uita. Propemodum enim iuxta hanc rationem ſoli prudentes fuerunt, qui
E draconis dẽtib. in Colchis nati. nati ſũt in Colchis ex draconis dentib. quos ſeminauit Iaſon. Illi.n. ſimulac ſe natos ſenſerunt, confeſtim mutuo ſe peremerunt, donec nemo ſuperfuit, mutuo ſibi uidelicet auxilium ferentes, & ob amicitiam hoc facientes, non inimicitiam. At in hoc mihi uidetur poeta nugas garrire. dictum autem Homeri me conturbat, ꝙ ita manifeſte hanc de hominib. pronunciauerit ſententiam. Et quid tandem abſurdi dixit? Neq;.n. ꝙ oẽs homines miſeri ſint dixit:
Nullum animal homine miſerius, quomodo ab Horo dictũ. ſed ꝙ nullum animal ſit miſerius homine, nempe miſero: ſicuti & nos utique diceremus. Forſitan.n. ſolus inter alia animalia homo infelix eſt, quẽadmodum & felix. Qm̃ & ſolus eſt imprudens, quẽadmodum & prudens. Neq.n. iniuſtus, neq; immodeſtus fuerit equus, aut ſus, aut leo: quemadmodum neq; illiteratus, & muſices ignarus. Recte plane mihi uideris correxiſſe dictũ Homeri, & reſpondiſſe ad hoc, an arbitrer hominem felicem eſſe. Nunquid felix bonus eſt? qui autem bonus eſt, hunc felicem eſſe ais, flagitioſum autem
Genius bonus aut malus. infelicem? Prorſus. Genium autem aliter bonum dicis? Quomodo? Quemadmodum hominem. Præterea aũt magis Deum aut Deos, ſiquidem bonos exiſtimas eſſe, nonne iuſtos exiſtimans, & prudentes, & modeſtos, aliiſq; præditos virtutib. ſed iniquos & fatuos magis, & intemperatos? Nequaquam equidem. Proinde & Genium, ſi quem bonus putas, certum eſt, ꝙ iuſtum putes, & utilem, & prudentem? Et quopacto non? Nonne quem malum exiſtimas, prauum putas eũdem eſſe, & iniquum & fatuum? Neceſſe prorſus. Quid uerò? Non putas vnumquemq; hominem ſecundum ſuum ipſius Genium viuere, qualiſcunq; fuerit, ſed ſecundum alium? Nequaquam ſecundum alium. Ergo qui nactus eſt bonum Genium, eum putas iuſte viuere, & prudenter & modeſtè: talem.n. confiteris eſſe illius Genium? Prorſus. Qui uerò nactus eſt flagitioſum Genium, uiuere prauè & imprudenter, & fatuè & immodeſtè? Videntur hæc vſuuenire ex prædictis. Iam ergo, ſi quis homo mente præditus, iuſtus eſt & modeſtus, ille felix eſt, cum bono Genio habens conſuetudinem. Quiſquis uerò libidinoſus eſt, & imprudens & aſtutus, neceſſe eſt eum dicere infelicem, malo Genio coniunctum & ſeruientem. Verum Sapiẽtem aũt alium quem uocas, q̃ prudentem hominem, & iuſtum & ſanctum, & for
Sapiens ſolus & in omnibus felix. tem: uilem aũt, & nullius precii, alium q̃ iniquum & impium, & timidum? Nõ alium. Ne ergo amplius admireris dicentes ſapientem ſolum & in omnib. felicẽ eſſe, vicioſorum aũt neminem non infelicem: quandoqnidem & tibi eadem vñr. Alia quidẽ uideris mihi non præter opinionem diſſeruiſſe: qũo aũt oporteat Genium aliquem prauum exiſtimare, & iniquum & fatuum, haud queo dicere. Quin etiam neq; alioqni veſtrum eſt Philoſophorum, ſi quidem diuinum exiſtimatis Genium, huiuſmodi credere. At ego in præſentia non iuxta meam ipſius opinionem diſputaui plurima, præter hoc ipſum ꝙ mihi vr̃ omnis & ſolus felix eſſe ſapiens: alia aũt dicta ſunt ſecundum vulgarium hominum opinionẽ, ne eos urgere uidear. Porrò age, ſi putatis δαίμονα hoc eſt Genium oẽm eſſe diuinũ & bonũ, & nullius prorſus mali autorẽ, qũo dicitis
κακοδαίμων. hominem fieri κακοδαίμονα, hoc eſt, infelicem? An quũ non attendunt obediuntq; Genio qui bonus eſt? Quemadmodũ ſi exiſtimas omnes medicos eſſe bonos, artiſq; peritos, & eorum neminẽ prauum medicum, neq; noxium: inter ægrotantes aũt quoſdam uidemus male habere, damnumq́ue accipere in morbis, hoſce uidelicet quos diceremus nolle facere ea q̃ ſunt præcepta: obedientes uerò, neceſſum ſ recte à morbis liberari: & ſi quid ſecus fiat, nonne

ad-

admirabile ſit quod ita habeat? Vtrum igitur tibi uidentur continentes eſſe, & modeſti atq; prudentes, hi qui nõ ſunt dicto audientes expertis medicis, & utilia præcipientibus an è diuerſo, fatui & intemperantes? Manifeſtum, ꝙ intenperantes. Quid verò? bono Genio obedire, & viuere iuxta illius præſcripta, an eſſe putas modeſtorum, & mente præditorum, an prauorum, & fatuorum? Modeſtorum. Non obedire uerò, neque attendere, ſed contraria Deo & Genio facere, malorum putas eſſe, & mala mente præditorum? Quomodo aliter diceremus? Eſſe autem, obedientes Genio bono, felices: inobedientes uero, infelices? Neceſſe eſt. Ergo & hic quoque contingit, ſapientem quidem & prudentem felicem eſſe in omnibus, uicioſum autem infelicem: non quia Genius ſit malus, ſed quia ille non auſcultat ei qui bonus ſit.

DE FELICITATE. XXIIII

MVLTI homines in uniuerſum quidem nihil cogitauerant quales eſſe oporteat, neq; quid optimũ ſit homini, cuius gratia oporteat cætera oĩa agere: priuatim uero ſedulo ſtuduerunt equitare, hi exercitum ducere: illi circa certamina, alii circa agriculturam, alii in arte dicendi. Quam aũt utilitatem illis præſtet horũ quodq;, aut quod emolumentũ ex ijs capi poſſit neq; ſciunt, neq; inquirunt. Quapropter equites quidem boni euadũt nonnulli, & qui ſudent ipſi & ingenioſi ſint ad luctandum, atq; alii aliis magis idonei ad ceſtuum certamen, & curſum, aliaq; certamina, & ut circa ſemẽtẽ nõ errent, & nauigãtes, ne nauẽ frangãt, & circa muſicã quidã aliqua melius norũt aliis: bonũ aũt virũ, & prudentẽ, & hoc ipſum ſcientẽ quis nam ſit bonus uir, & mente præditus, neminem ex his licet inuenire. Continuo ſtuduerunt arti dicendi, & multi ex ingenuis, & qui vñr eſſe liberales: hi quidem, ut in iudiciis, & ad populum, concionantes certent, & propter hoc plus aliis ualeant, faciantq; qđ libeat: illi vero ꝑꝑ honorem qui ex negocio obtingere ſolet, ut eloquentes exiſtimẽtur: quidã uero ipſam aiunt ſe deſiderare experientiã. Et horũ partim quidẽ dicunt, partim uero ſua tãtũmodo ſcriptis prodũt: ꝙ quidam ex ſuperioris ſeculi hominib. dixit eſſe cõfinia philoſophorũ & rẽpublicam gerentiũ: quid aũt utile agentib. & cui rei gloria illis ſit utilis, aut quod nam huius experientiæ ſit commodum, non conſiderant. Ego aũt aio, omnia alia abſq; huiuſmodi cura & quæſtione parui eſſe: ei uero qui hoc cogitat, intelligitq; & dicẽdi exercitiũ, & rei militaris peritia, & quicquid aliud fecerit, conducibilia eſſe, & in bonũ cedere. Qm̃ laudari per ſe à fatuis hominib. quale eſt vulgus, aut poſſe aliq̃d, aut iucũde uiuere inter eiuſmodi, nihil differt à uituperari, nihilq; poſſe, & laborioſe uiuere, qđ ad felicitatẽ attinet.

DE GENIO. XXV.

PHILOSOPHOS aiunt dicere, ꝙ ſolus ſapiens εὐδαίμων, hoc eſt felix ſit. Dicunt plane. Ergo ne uera tibi uidentur dicere? Mihi ſanè. Quare ergo non mihi quoq; indicas illorum ſententiam? Si tu mihi primum dixeris, quid exiſtimes eſſe δαίμονα, hoc eſt, Genium. Ego ſanè arbitror eſſe id quod cuiq; imperat, & ſecundum quod uiuit hominum vnuſquiſq; tam liber quàm ſeruus, tam diues quàm pauper, tam rex quàm plebeius, facitque

διαλογισμός Solus ſapiẽs felix.

Dæmon, ſiue Genius qd.

quæ-

quæcunque facit. Hoc autem in ipſo putas eſſe homine, quod cuiq; imperat, quem Genium vocas: an extra hominem, cuius imperator & dominus eſt? Extra equidem. Hominem ergo alterum? Eſt enim alicubi homo qui uni imperet, eſt qui multis, ducitq; quò & quomodo vult, ſiue perſuaſione, ſiue violentia, aut utroq;. Dico autem nihil incognitum, ſed de oratoribus, quib. ciuitates in omnibus obediunt: & ut illi exponunt & conſulunt, ita faciunt, ſiue bellum ſuadeant ſiue pacem, ſiue mœnia ædificare, ſiue triremes apparare, ſiue ſacrificia facere, ſiue eiicere quoſdam ex ipſis, ſiue pecunias auferre, aut et iugulare & reges & tyrannos. Similiter autem & de ſeruorum heris, qui uel

Lycurgus. dato argento, aut alio modo quem poſſident. ut ſi Lycurgum Lacedæmoniorum Genium uoces. Eo enim iubente, etiamnum flagris cæduntur Lacedæmonii, & ſub dio excubant, & ceſtibus pugnant, aliaq; multa, quæ ſæua aliis

Piſiſtratus: uidentur, perferunt. Et Piſiſtratum, Athenienſium olim. Noſti enim haud dubie, quod Piſiſtrato præcipiente & imperante, in ciuitatem quidem non deſcenderunt populus, ſed in regione commorantes agricolæ facti ſunt: & Atticàm antea glabram & arborib. carentem oleis conſeuerunt, Piſiſtrato mandante: & alia ut ille uoluit, ſic fecerunt. Poſtea uerò fortaſſe alios illorum Ge-

Themiſtocles. *Pericles.* nios quis dicat fuiſſe, & Themiſtoclē & Periclem. Hauddubie enim de hiſce uiris audiuiſti. De illo quidem, quod Athenienſes nauali prælio certate coegerit, qnum antea fuiſſent pedites: & regionem & ciuitatem barbaris dimittere, & deorum templa maiorumq; ſepulchra, atq; in nauib. oīa ſua facere negocia: & poſtea Piræum mœnib. circundare amplius nonaginta ſtadijs, & alia ſimilia mandauit illis, quę partim eo uſq; fecerunt, donec ille ſuperfuit, partim quoq; eo in exilium profecto & defuncto. Et poſt hæc alios quoſdam fortaſſe Ge-

Alcibiades. *Nicias.* *Cleon.* *Hyperbolus.* *Cyrus rex.* *Cambyſes.* *Darius.* nios dices fuiſſe Athenienſiū, ſcilicet Alcibiadē Cliniæ, & Niciam & Cleonē & Hyperbolum: & quoſdam quidem moderatores forte, quoſdam autem valde prauos ſæuoſq;. Præterea quoq; Cyrum Perſarum aliquanto tempore fuiſſe Genium, regium quendam & liberalem, qui eos antea ſeruientes Medis in libertatem aſſeruit dominoſq; effecit omnium in Aſia habitantiū. Præterea & Cambyſen, & Darium, & alios deinceps. Et Cambyſen quidem, pecunias illorum dilapidantem, ſagittiſq; illos confodientem, expeditionesq; imperantem difficiles & aſſiduas, & nunquam ſinentem manere domi: Dariū autem, pecunias quidem quantum poterat plurimas colligentem, autoremq; factum ut regio excoleretur, bella & hunc cogentem gerere difficilia & periculoſa, ſicuti (opinor) id fuit aduerſus Scythas & Athenienſes. Sic etiam Ro-

Numa. *Hanno.* *Hannibal.* *Alexander.* *Philippus.* mani Numam ſuum poſſent Genium dicere. Carthaginienſes autem Hannonem & Hannibalem. Macedones quoq; Alexandrum aut Philippum, qui Macedonas humiles & infirmos, ſuoq; patre concedente Olynthiis principatū, fortes fecit & bellicoſos, & propemodum totius Europæ dominos. Alexander autem poſt illum in Aſiam ducens exercitum, ditiſſimos quoq; omnium hominum eos effecit, ſimul & pauperrimos, & pariter fortes, & pariter infirmos, exuleſque & reges eoſdem, Aegyptum & Babylonem & Suſa & Ecbatana imperio addens, Aegas, uerò & Pellam & Dion auferens. Carthaginienſes autem Hanno fecit pro Tyriis eſſe Libyes, & Libyam habitare pro Phœnicia, & pecunias multas poſſidere, & plurima emporia & portus & triremes, & dominari latè terra mariq;. Hannibal autem præbuit, ut ad Libyam etiam Italiæ haberent imperium ſedecim annos. Ruſuſque autor fuit ut uaſtarentur, & urbs ipſa ſubiiceretur Romanis, multis antea perditis Romanis, & propemodum ipſa etiam Roma capta ab illo. Noluit autem (ut aiunt)

pro-

propter aduerſas ſibi domi factiones. Et hunc fortaſſe neq; Carthaginienſibus neque Romanis bonum appellare Genium conuenit. Numa autem Romam accipiens paruam & ignobilem, inſuper & in aliena regione conſtitutam, ciuesq; habentem mixtos & prauos, & uicinis omnibus hoſtes. & pauperes & agreſtes & periculoſe viuentes propter Romuli ſæuitiam, ipſe eos terram firmiter retinere fecit, & amicos eſſe uicinis, legesq; Deos & rem publicam conſtituit, & omnis autor fuit eius, quæ poſtea conſecuta eſt, felicitatis. Poſſem autem & de aliis dicere ciuitatib. & familiis & hominibus eodem modo, qui bene & male uixerunt propter principes quoſdam & præfectos, qui illis obtigerunt: ſed ſufficienter his mihi uideor meam ſententiam oſtendiſſe. An ergo has uoces Genios, eorum qui ſubditi illis fuerunt, & per quos vnuſquiſque bona aut mala fortuna vſus eſt, libenter audirem.

DE CONSVLTATIONE. XXVI.

IAM diu ſedens, uosq; audiens, quando multas horas immorati eſtis apud quendam rempublicam adminiſtrantem, conſultantes de negociis quibuſdã: cõſidero apud memetipſum, & inquiro, quid nam hoc ſit, de quo dicitis uos conſultare, aut quid ipſa ſit conſultatio? Nunquid enim hac de re quis conſultat, quam ſcit, nouitque? Non mihi uidetur quiſpiam de his quæ nouit conſultare, ſed iam ſcire. Quid uerò? An quæ neſcit, neque didicit, de iis conſultat, tanquam diuinans & inquirens cognoſcere quæ neſcit? Non uidetur mihi neque ita conſultatio procedere, de iis, quorum nullam haber ſcientiam. Nunquid ergo tale quid eſt conſultatio, ut ſit de iis quę partim ſciantur, partim ignorentur, taliaque ſint quibus de conſultant homines? Vt uerò magis ſermonem intelligamus, per quandam ſimilitudinem demonſtrabimus rem. Ponamus enim, uos noſſe Charicleum & Charizenum, ubi autẽ habitent ignorare, ſed coniectare de illorum domiciliis. An igitur hoc eſt conſultare, ut ea quæ adhuc neſcimus, ex his q̃ ſcimus, conijciamus, quemadmodum par impar ludentes? Sciunt enim illi, quòd qui eos prouocant, in manibus habeant pecuniam: ſed non ꝗ tantam, ſed interdum fortè fortuna dicunt, & ita tandem uincentes diſcedunt. An igitur conſultatio tale quid eſt, ut ſciamus quidẽ quidpiam, alia autem quæ faciunda ſint conijciamus, atque interdum caſu rem tangamus, nulla cum ſcientia? Age uerò uideamus, qualiter res ſe habeat, Ea quę ſunt, & ſunt, & facta, ſunt, & ſubſiſtunt. Quæ uerò non ſunt, nec ſunt, nec facta ſunt, neque ſubſiſtunt. Non oportet autem de iis quæ iam ſunt, conſultare. Sunt enim: & nulla eſt utilitas, de factis & ſubſiſtentibus conſultare. Quid enim & conſultabimus de illis? An ut non fiant quæ facta ſunt? Non poteſt fieri quin facta ſint. An ut nõ ſint, quæ ſunt? Quomodo poterimus facere, ut non ſint ita ut ſunt. At ut non ſubſiſtant? Omne quod eſt, ſubſtantiam habet. Sed de exiſtentibus quid quis conſultet? De quibus ergo conſultamus? Num de futuris, ut ſermo oſtendit? Porrò futura neq; ſunt, neq; facta ſunt, neq; ſubſiſtunt. De iis igitur quæ nõ ſunt, quis poteſt conſultare, & de his quę non ſubſiſtunt? Quod enim nondum eſt, prorſus non eſt. De eo uerò quod non eſt, nemo poteſt conſultare. Nemo ergo poteſt conſultare de futuris. Conſilium enim propter aliquid habetur, futurum autem non eſt: non ergo conſultatio de futuris eſſe poteſt. Quid igitur? Rudis muſices, & indoctus harmoniæ & cantus conſonantiæque, & horum

Conſultare quid, et ad quæ pertineat.

ordinis & motus, num bene poterit conſultare de muſica,& operibus,muſicis? Nequaquaquam. Quid uero? Inexpertus geometriæ, ſi de corpore & longitudine & latitudine & craſſitudine conſultet, num bene conſultabit? Neque hic. Quid uerò? Qui nauem gubernare non didicit, num de nauis gubernatione & operibus naucleri conſultans, ſufficienter conſultare poterit? Neque hic ergo, quiſquis non ſufficienter ulla de re eruditus eſt, neque ſcit, ille neque de ea conſultare idoneus eſt. Oportet ergo maximam adhibere curam, ut prudentiam atque eruditionem adipiſcamur, quo nobis procliue ſit de omnibus rebus conſultare: ſciréque quid ex quoque conſilio boni liceat expectare, neque in his falli, ſed quemadmodum muſici & geometræ & naucleri de propriis operibus uerè conſiderant, & omnes aliqua in re callidi, callidi etiam ſunt ad eam intelligendam: ita & nos de propriis idonei ſumus conſultare, & dicere. Abſurdum enim eſt, par impar ludentes, intelligentiam oſtendere, præſertim coniectantes ſolum, & non uidentes, id de quo pronunciant: eos uero qui de negotiis conſultant, neque intelligentiam, neque ſcientiam, neq; experientiam oſtendere, quum præſertim negocia nonnunquam maxima ſint, de concordia & amicitia familiarum & ciuitatum, & de pace & bello, deq́ue deducendis coloniis, & iure coloniarum, deq́ue liberis, & de coniugibus.

EXPOSITIO EORVM QVAE FIVNT IN COMPOTATIONE. XXVII.

HOMINES ſeſe declarant, qualem quiſque animum habeat in publicis mercatibus, non minus quàm in compotationib. niſi quòd magis uaria ſunt quæ in mercatib. accidunt, & plus requirunt temporis. Ergo ad cõpotationes quidam ueniunt bibendi gratia, & nihil aliud faciunt: quemadmodum ſitientes uiatores, ſi quando uenerint ad fontem aliquem, corpore inclinati toto bibunt. Cęterùm hi quidem impleti, ſitiq; reſtincta, tacitè recedunt, neque clamantes neq; dicentes quicquam abſurdi. Illi aũt multa & grauia interdum & dicunt, & faciunt. Non enim ſimiliter recipiunt indigentes ſe Nymphæ & Dionyſius. verùm, utpote bis natus Dionyſus, & ſub fulmine & tonitru, ut potæ dicunt, indoctius vtentes planè igne replet, & reuera eorum multos attonitos facit. Hi quidem propemodum inſanientes, multa quoq; faciunt, qualia Homerus ait Centaurum ebrium in ædib. Pirithoi mala feciſſe. At alii natura loquaces, quaſi auditores acceperint quoſdam ex compotoribus, inſenſatos & longos digerunt ſermones. Alii uerò canunt & diſſonant, muſices vehementer ignari: & propemodum magis ſunt moleſti, q̃ qui pugnant, & conuicia iactant. Porrò alii auſteri & modeſti eſſe uolẽtes, occidunt alios mœſticia, neq; bibere neq; confabulari cum aliis ſuſtinentes. Qui aũt fuerit uir manſuetus, & morib. ſatis commodis prædituſ, is & aliorũ facilè perfert moroſitatem: & ipſe, quantum fieri poteſt, indoctum chorum ad conuenientes modos inſtaurat conſonatia & cantu, & familiares compotationib. ſermones infert, dexteritateq́; & perſuaſione conciliat præſentes, ut concinnius & amicius inter ſe conuerſentur. Ea quidem quæ in compotationib. fiunt, talia ſunt. Conueniunt aũt ad publicos mercatus hi quidem propter hiſtorias, & alia ſpectacula, & certamina. Et ex his ſi qui ualde huius rei ſunt ſtudioſi, nihil aliud à ſummo diluculo faciunt. Multiuaria adferunt

Dionyſius Bacchus bis natus.

Mercatuum publicorum conuentus quales.

uena-

uenalia, turba forenſis. Alii ſuarum ſpecimen edituri artium, & opificii. Alii ſuam proponunt ſapientiam. Multi quoq; poemata oſtentāt Tragœdiarum & carminum heroicorum. Multi uerò ſoluta oratione ſcripta commentaria legunt, ocii gratia uenientibus, animumque oblectare uolentibus moleſti. Hi maxime ſimiles ſunt uibriſſantibus, cantantibuſq; in compotationibus, quos audire neceſſe eſt uelis nolis. Inter hos, ſi quis poteſt ſermones dicere utiles atq; conducibiles, & totum conuentum honeſtiorem melioremq; reddere, is ob tumultum aliorumq; multitudinem cogitur quieſcere, ſecumq; habitare. Plurimi enim perinde affecti ſunt erga philoſophiæ ſermones, ut erga medicorum (opinor) pharmaca. Neq; enim quis ſtatim ad hæc accedit, neq; mercatur prius quàm inciderit in manifeſtum morbum, membrumque aliquod corporis doluerit. Neq; etiam illos ſermones audire ſuſtinent ferè, niſi triſte quid cui acciderit, aut res quæpiam uiſa atrox. Cæterùm fortunatum hominem (qualiter vulgus fortunatum appellat) nempe multas ex fœnore pecunias & latifundia poſſidentem, ipſumq; bene valentem, & liberis ſaluis & vxore, & quandam potentiam aut principatum habentem, magnum abſque bello & ſeditione manifeſtiſque periculis, nō inuenias qui ad tales facile accedat, aut dignetur negocium habere cum philoſophicis ſermonibus. Si cui uerò detrimentum acciderit circa uitam, ſiue pauper ex diuite factus ſit, aut infirmus & inualidus ex ualido, aut aliam quandam habet triſticiam, hi familiarius quodammodo diſpoſiti ſunt ad rem, & aliquo modo philoſophorum ſuſtinent ſermones, & quodammodo fatentur ſe indigere conſolatione. Et ſi quis fortè perdat aliquos domeſticorum, aut vxorem, aut filium, aut fratrē, rogant, ueniat Philoſophus, & hortetur ad æqua conſideranda, & quomodo quis ferat mediocriter ea quæ ſunt facta, cæteriſq; poſſit reſiſtere. Antea autem nō. Ita enim & circa corpus ferè affecti ſunt fatui. Nam alio quidem tempore nullæ illis curæ eſt, qui poſſint bene ualere: neque de aeris mutationibus ſunt ſolliciti, ſed cibis & uino & rebus Venereis & alia uictus ratione quàm intemperantiſſimè & ſecuriſſime vtuntur. At ſi quis apprehēderit morbus, tum requirunt medicum, & ſe curare iubent, pleni multa confuſione, morbiſque ualidis. quales par eſt, eiuſmodi homines apprehendere, qui ut ne medicis opus ſint habituri, ab initio non conſiderant.

Erga philoſophiam pleroſq; affici, ut ad medicorum pharmaca.

Fortunatus vulgò quis.

DE MELANCOMA. PRIMA, ORDINE SECVNDA. XXVIII.

CVM aſcendiſſemus à portu, confeſtim ibamus viſuri athletas, ut qui totam peregrinationem ſuſcepiſſemus ob certaminum ſpectacula. Quū autem ad gymnaſium veniſſemus, quoſdam quidem uidebamus extra in ſtadio currentes, magnuſq; adhortantium erat clamor, quoſdam autem aliter ſe exercentes. His quidem ut attenderemus, nobis uiſum non eſt: ubi autem maxima eſſet turba, illuc ibamus. Videmus igitur oppido multos conſiſtentes ad Herculis exedram, atque alios ſemper accedentes, alios autem abeuntes, eo ꝙ uidere non poſſent. Primùm ergo tentabamus aſpicere, digitis pedum inſiſtentes: & uix uidebamus eius qui exercebatur, caput manuſq; extenſas. Deinde paulo poſt interius peruenimus. Erat autem adoleſcens valde magnus & pulcher: & quū talis eſſet, maius (ut par erat) & pulchrius illius corpus exercitatio reddebat. Valde autem ſplendide, cumque grauitate exercebatur, ut magis certaturi uideretur ſimilis. Poſtquam autem ceſſauerat ab exer-

exercitatione, multitudoque receſſerat, cõtemplabamus eum curioſius. Erat autem ſimilis ſtatuis accurate factis, colorque cutis illi erat ſimilis æri mixto. Poſtquam autem abijt, quendam ex præſentibus ſenem ſciſcitabamur, quis nam eſſet? Qui tetrico vultu reſpondit: Hic quidem eſt Iatrocles ille Melancomæ aduerſarius, quique ſolus illi noluit concedere, quòd quidem in ipſo fuit. Nihil ſiquidem plus faciebat. Succumbebat enim ſemper, interdum per totam diem certans: mox enim defatigabatur, ita ut nouiſſimo hoc certamine habito Neapoli, nullum eo citius uicerit. Sed nũc uidetis quàm ſibi placeat, coramque quanta multitudine exerceatur. Puto ego quoque quòd etiam inſultet illi. & ſanè ueriſimile eſt. Non enim ſolùm hanc coronam, ſed etiam alias omnes ſcit illius eſſe. Num (inquam) mortuus eſt Melancomas? Nam nomen & nos noueramus, ipſum autem nunquam uidimus. Non ante multum temporis, inquit. Sed hæc tertia opinor dies eſt à ſepultura. Qua autem in re (dicebam) ab hoc & aliis differebat, an magnitudine, an animoſitate? Ille (inquit) ò bone, omnium hominum, non ſolum aduerſariorum, animoſiſſimus & maximus erat, ſed inſuper quoque formoſiſſimus. Et ſi quidem priuatus manſiſſet, nihilque prorſus egiſſet, propter ipſam pulchritudinem celebris eſſet factus: quando & nunc omnes ad ſe conuertebat, quocunque abiret, atque eos ipſos qui neſciebant quis eſſet: quanquam neque ueſtitu ſeſe ornabat, neque alia ulla re magis ſtudebat cognoſci quàm latere. quum uero ſe exuiſſet, nemo quemquam alium ſpectabat, licet multi pueri multique uiri pariter exercerentur nudi. Quum verò pulchritudo ſoleat ad delicias ducere etiam mediocriter pulchros, ipſe quum talis eſſet ſpecie, adhuc erat modeſtior. Et contemnens quidem pulchritudinem, nihil minus tamen eam conſeruabat, in tam difficili ſtudio. Ceſtibus igitur certans, tam ſanus erat, quàm curſorum aliquis. Ita autem vehementer exercitabatur, & vſque adeo uincere poterat labores, ut poſſet duos continuos dies manere expaſſis manibus, & nemo eum uidit manus demittentem, aut interquieſcentem; quemadmodum conſueuerunt. Prius uerò cogebat aduerſarios à certamine deſiſtere, non ſolum prius quàm ipſe cæderetur, ſed etiam quàm ipſe cæderet illos. Neque enim uerberare & vulnerari fortitudinem eſſe putabat: ſed eſſe hoc eorum qui labores ſufferre non poſſent, & recedere uellent. Sufferre autem tempus, & neque manuum grauitate uinci, neque ſpiramine deficere, neque æſtu grauari, hoc eſſe generoſum. Rectè ſanè (inquam) ſenſit. Etenim in bello ignauiſſimi arma abijciunt, neſcientes quod nudi magis pateant vulneribus, atque ita magis vincuntur à labore quàm à vulneribus. Proinde (inquit) ex quo cœpit certare in Pythicis ludis, primus omnium quos nouimus, abſque equo perſeuerauit, plurimaſque & maximas coronas reportauit: aduerſariis neque uilibus vſus, neque paucis. Et patrem qui notior erat, Melancomam illum à Caria, qui & alia certamina & ludis Olympicis uicerat, nondum uirilem ingreſſus ætatem ſuperauit. Ille enim non continenter certauerat. Talis igitur quum fuerit, miſerè fato functus eſt, quamplurimis quidem in certaminibus ſumptis laboribus. nullam uero rem omnium in uita delectabilium expertus. Ita autem ualde ambitioſus erat, ut morti iam proximus, Athenodorum Pancratiaſten, qui ei amicus erat à puero, interrogarit, quotnam eſſent dies reliquæ certaminis? (& ſimul hæc dicens, lachrymatus eſt ſenex.) At tibi quidem (inquam) venia dari poteſt, huius nimiæ mœſticiæ, eo quod omnino aliquid ad te pertinuerit. Non ad me hercle (inquit) quicquam. Neque enim cognatus mihi fuit, neque eius in

exer-

Margin notes: Iatrocles. Melãcomas (beside "nam eſſet? ... Melancomæ aduerſarius"); Melancomas. (beside "tior erat, Melancomam illum à Caria")

exercitatione magiſter fui, ſed pueri cuiuſdam ex Paneratiaſtis. Homo autem talis fuit, ut omnes ob eum contriſtentur, qui eum nouerunt. Non ergo (inquam) miſerum eum uocari conuenit. E diuerſo enim feliciſſimus eſſet, & beatiſſimus, ſiquidem talis fuit qualis dicitur, qui & ſplendidos ſortitus eſt natales, & pulchritudinem atque inſuper fortitudinem & robur, modeſtiam que, quæ maxima bona ſunt: & quod admiratione digniſſimum eſt, inter homines inuictus fuit, non ſolum ab aduerſariis, ſed etiam a labore & æſtu, & uentre, rebuſque Venereis. Oportet enim primùm ab his inuictum eſſe eum, qui ab aduerſariis noluerit comprehendi. Voluptates uerò quis maiores cæpit, quàm ille: qui quum ambitioſus eſſet, ſemper vicit, ſeque eſſe admirationi ſenſit? Et mihi illum ualde uidentur dij dilexiſſe, & maxime morte honoraſſe, ut nihil ſentiret atrocium. Neceſſe enim erat, progredientibus annis illum pro pulcherrimo turpiorem fieri, proque fortiſſimo imbecilliorem, forſan & alicubi comprehendi. Quiſquis autem maximis perfruitus bonis, rebusque optime geſtis diſcedit è uita, ille feliciſſime moritur. *Feliciter mori quid.* Inuenias autem & ex antiquis quoſdam dijs charos, qui cito ſunt defuncti. Quos nam (inquit) hoſce dicis? Achillem (inquam) & Patroclum, & Hectorem, & Memnonem, & Sarpedonem. Quum autem & alios inſuper nominarem: Hæc quidem (inquit) bene dixiſti ad hominum conſolationem. & uellem ſanè te amplius audire: ſed iam tempus eſt puerum exercitare, & abeo.

DE MELANCOMA: SECVNDA, ORDINE PRIMA. XXIX.

AT mihi quidem, ò viri, neque quid dicam in mentem uenit, ob triſticiam pariter & ſtuporem repentini mali. Non enim ſolum propter magiſtratum quem gero, magis ad me quàm ad alios ciues pertinet quod accidit, ſed etiam priuatim mihi amicus fuit Melancomas ſuper omnes, quemadmodum & veſtrum plurimi nouerunt. Et mihi ſanè abſurda uidetur conſuetudo, quæ circa mortuos obſeruatur: quia iis maxime qui nulla ægritudine affecti ſunt cõuenire puto, ut de illis dicant. Qui enim vehementer animo perturbantur, ob idipſum orationem habere nequeunt. Præterea hoc quoq; ætatis ſum, quo uis dicẽdi in omnib. minus iuget: gaudium uero atq; ægritudo ualidiſſima fiunt. Cæterum quoniam pluris eſtimatur, ſi dux militem mortuum laudet, pluris etiam eſt laus à magiſtratu omni quàm à plebeio, & mihi dicendum eſt propter magiſtratum, quantum potero. Deceret autem illius virtutem, meamque adoleſcentiam nihil longè repetere, neque magis accuratam quàm ingenuam laudem adferre. Primum quidem ex uera nobilitate genus ſortitus eſt. *Melancomę nobilitas.* Non enim ſi cui contingit à diuitibus originem trahere maioribus, immo neque à regibus, cætera ignauis, ille bene natus eſt: ſed qui naſcuntur ex ſtrenuis, quemadmodum hic quo de agimus. Suus enim pater excelluit inter omnes ſui temporis, ſummis uirtutibus, magnanimitate & robore. id quod uictoriæ demonſtrant, quas adeptus eſt & in Olympieis, & in aliis certaminibus. Ipſe autem fuit hominum pulcherrimus, non modo huius ſeculi, uerùm (ut conijcere licet ab excellentiia) etiam omnium ſimpliciter qui quouis ſeculo nomen ſunt adepti ob pulchritudinem, quicunque fuerũt mortales. *Pulchritudo eiuſdem.* Alii enim qui habiti ſunt formoſi, partib. quibuſdam corpo-

N ris,

ris prædíti decentibus uiſi ſunt formoſi:quum viſus ſemper iucundiſſima uidere uelit, negligatque deteriora. Quidam uerò ſpecioſum corpus natura nõ ſunt nacti, iuuentus autem illis acceſſit: deinde qui vincebantur à iuuentutis decore, eóſque uidentes, pulchritudinem eam appellarunt, quum ſemper iuuentus floreat in omnib. & animalibus & plantis. Tales igitur inuenias ſexcentos, qui iidem nunc pulchri habentur, nunc turpes: quique his quidem ualde placeant, apud alios uero nullo habeantur in precio. Integra autem & ùera pulchritudo, omnibúſq; admirãdã, nõdum cuiquam obtigit, ſicut huic. In toto enim corpore eam poſſedit, & ſemper ſimiliter & ante pubertatem, & poſt: neque mutata eſt, licet huc vſq; ætatis perueniſſet: neq; etiam ſi ad longiſſimam ſenectutem proceſſiſſet, foret obſcurata. Hoc uerò indicium eſt excellentiæ. Neq;.n.ſolum inter plebeios dijudicatus præcelluit, neque à paucis ſpectatus admirationi illis fuit, ſed ſemper ferè inter omnium pulcherrimos athletas conuerſatus eſt. Qui enim maximi & ſpecioſiſſimi habentur, plurimamq; corporum curam gerunt, illi ſunt. Conſpectus eſt autem propemodum ab omnibus hominibus. Nullã enim ciuitas eſt inſignis, neque gens vlla, quò non peruenerit: & apud omnes ſimiliter eandem habuit gloriam, ꝙ neminem uidiſſent pulchriorem. Ille igitur, quum quamplurimis quidem eſſet admirationi, inter pulcherrimos autem ſolus haberet pulchritudinis famam, manifeſtum eſt, diuina eum fuiſſe quadam forma præditum. Proinde ego primùm eum beatum dico ob pulchritudinem, quæ humanorum bonorum illuſtriſſimum eſt, & iucundiſſimum tam deis quàm hominibus, habentique promptum & cognitu facilimum. Nam alia bona quum cui adſunt, latẽt ferè, ut fortitudo & prudentia, niſi ex facto quodam demonſtrentur: pulchritudo uero non poteſt latere. Siquidem & habenti apparet: & dicere poſſes ꝙ etiam prius, atq; etiam aliis acutum ſui ſenſum præbet. Præterea quoq; alia bona inuidioſa ſunt, & inimicos habent: pulchritudo autem ſui ſenſum habẽtes facit amicos, nullumq; ſibi inimicum permittit fieri. Si quis uero dicit, me pulchritudinis recitare encomium, nõ uiri: nõ rectè reprehendit. Statim enim ẽt uiri laus dicetur, qñ illius fortitudinem recitabimus. Vbi.n. dubitari põt quem eſſe talem, tunc demonſtrandum eſt: ubi autem non poteſt natura boni laudanda eſt, quod cui ineſt. Huius.n. laus ſimul & ad habentem illud pertinet. Maximè uerò quis admiretur Melancomam, ꝙ quum forma talis eſſet, fortitudine præſtiterit. Videtur enim mihi, quòd contenderit animo aduerſus corpus, conatuſq; ſit ut propter hunc glorioſior fieret. Sciens igit, inter fortitudinis facta, honeſtiſſimum pariter & laborioſiſſimum eſſe athletarũ ſtudium, ad hoc ſe contulit. Factorum enim bellicorum & tempus non erat, & exercitium leuius eſt, atque etiam mea ſententia illo inferius. Solius enim animoſitatis oſtenſio in bellicis eſt: athletarum autem ſtudium, pariter & fortitudinem, & pariter animoſitatem, pariterq; robur, pariterq; modeſtiam inſerit. Proinde etiam inter athletarum ſtudia non facillimum elegit, ſed difficilimum: ceſtuũm enim certamini ſtuduit. Difficile eſt etiam in minimo opere ad ſummum peruenire, nedum in maximo & difficilimo omnes ſuperare, quemadmodum hic. Et coronas quidẽ illius recitare, & certamina in quib. uicit, apud uos ſcientes ſuperfluum: maxime quum & alios quis dicat, eaſdẽ adeptos. Quod autem nemo eſt adeptus, noſtis quidẽ ſimiliter: propter hoc ipſum tamen dicendum eſt. Neſcientibus enim neque creditu facile, quod cum tot tamq; ſtrenuis aduerſariis certans, à nullo uictus ſit, ſed ipſe omnes ſemper uicerit. Atqui neque ducem quis inueniat omni tempore inuictum,

Pulchritudo bonorum omnium illuſtriſſimũ.

Fortitudo Melãcomæ.

Athletice.

Ceſtuũ certamen.

neque

neque ſtrenuum bellatorem, qui non aliquãdo ex pugna fugerit. Neq; enim
quia cito deceſſit, propterea quis dicat eum perſeueraſſe. Longe. n. plurima
certamina certauit, in experimento peccandi, non in longitudine temporis.
Præterea & ob hoc illius factum quis obſtupeſcat, ꝙ neq; percuſſus neq; per
cutiens uicerit. Tanto ſuperior erat robore, & laboris tolerantia. Frequenter
enim per totum diem decertauit in vehementiſſimo anni tempore; cumque
poſſet citius victoriam aſſequi percutiendo, noluit: exiſtimans plagis & opti-
mum quemque à uiliſſimo uinci poſſe, ſi ita cadat. veriſſimam uero eam eſſe
victoriam, quũ aduerſarius integer & abſq; vulnere cogitur cedere. Tum. n. *Victoria*
non à vulnere, ſed à ſemetipſo uinci. Et toto quẽ corpore cedere, & nõ per- *optima quę.*
cuſſa ſolum parte, ſplendidum. Feſtinantem autem uictoriam adipiſci quàm
poteſt ocyſſime, & percutiendo, manuſque conſerendo, illum iam uictũ eſſe
ab æſtu & tẽpore. Si quis uerò hoc non credit, animaduertat, ꝙ ſues & cer-
ui, donec ipſis robur ſuppetit, neque hominib. neq; canib. congrediuntur:
quum uero uicti fuerint, & defecerint, tunc aggrediuntur cominus, magisq́;
uolunt vulnerari, motiq́;, quam amplius ſuſtinere perſecutionem. Similiter
etiam uiri in bello, tametſi ſciant ꝙ magis cædantur fugientes q̄ reſiſtentes,
eo tamen ꝙ nolint diutius laborẽ perferre terga dant percutienda perſequen
tib. Ita vulnera contemnere, non eſt fortitudinis, ſed ignauiæ. Puto me iam *Vulnera cõ*
in hoc oĩa dixiſſe, & de fortitudine, & de animoſitate, deq́; continentia atq; *temnere, nõ*
modeſtia. Niſi enim fuiſſet continens & modeſtus, non adeo (opinor) robore *fortitudinis*
excelluiſſet, etiamſi natura fuiſſet fortiſſimus. Atque equidem dicere nõ con *eſt, ſed igna*
tarer, eum non minorem uirtutem habuiſſe, q̄ ueterum Heroum quemlibet, *uię.*
quos omnes laudib. celebrant: uel eos qui circa Troiam bella geſſerunt, uel
qui poſtea barbaros è Græcia expulerunt: ſiquidem tunc geſtum eſt, ꝙ illos
geſſiſſe dicitur. Atque in uniuerſum ego hoc certaminis bellicæ uirtuti præfe *Bellica uir-*
ro, quia primùm quidem in illo fortes, etiam in hac pręſtarent. Qui enim cor *tute potior*
pore robuſtiſſimus eſt, pluſque temporis laborem ſufferre poteſt, is mihi & *uirtus athle*
abſq; armis & cum armis ſtrenuus fore uidetur. Deinde non eſt ſimile, certa *tica.*
re aduerſus plebeios, & per omnia ignauiores: atque ex omni orbe terrarum
fortiſſimos habere aduerſarios. Et illic quidem qui ſemel uincit, aduerſariũ
interficit, ut eum rurſus ipſum non habeat aduerſarium: hic autem uictoria
de illa die eſt, deinde & uictos ſimiliter uictor aduerſarios habet, & ex aliis
quemlibet qui uelit. Præterea hic quidẽ melior ſuperat peiorem, nulla enim
re alia quàm animoſitate & robore uincere oportet: in bellis uero, uis ferri
multo fortior exiſtens humana natura, non ſinit corporum uirtutem exami-
nari. Sæpenumero autem & ab ignauis fortiores occidunt̃. Verùm de athle-
tarum ſtudio, deq́; athletis hactenus. quum demonſtratum ſit, eum hoc in ſtu
dio fuiſſe optimum. Forſan autem & mihi & præſentib. hic ſermo conuenit,
quo hunc optimum fuiſſe demonſtremus. Qui enim præditus fuit corporis
pulchritudine, præditusq; fuit fortitudine & animoſitate, inſuper & mode-
ſtia, atq; inuictus fuit, hoc uiro quis nã dicat aliquẽ eſſe feliciorẽ? Porro eidẽ
ineſſe difficilimum eſt fortitudinem pariter, & pulchritudinem, modeſtiam-
que. Pulchritudo. n. homines maxime mollit, perſuadetq́; deliciari, ut nullius *Pulchritu-*
alterius gloriæ indigos, quum quis & celebris factus eſt ob formã, ſocordia- *do cum for-*
que eſt ſuauior. Inuenias autem à principio reputans, pulcherrimos ex prio- *titudine &*
ribus complures, nullum fortitudinis neque uirtutis facinus deſignaſſe. Sed *modeſtia ra*
Ganymedes quidem eo quod puer ex hominibus ſublatus eſt, nihil uidetur *ro iuncta.*
ſplendidum feciſſe. De Adonide uero, & Iaſone, aut ſimilibus, quicunq; ma- *Ganyme-*
des.

Adonis. Iaſon. Theſeus. Achilles. Hippolytus.

gnam ob formam adepti ſunt gloriam, nihil prӕterquam de pulchritudine audimus. Solos autem quis dixerit ex ualde pulchris fortes fuiſſe Theſeum & Achillem, atque his non admodum modeſtia inerat. Neque enim unquã ille quidem Helenam ui rapuiſſet, neque hic mouiſſet ſeditionem. Hippolyto ſanè modeſtia erat: an fortis uero fuerit, incertum. Neque enim uerum indicium eſt venatio. Verùm, qui ita omnia inter homines bona poſſedit, dignus etiam eſt, ut morte beatus prӕdicetur. Nam ſi longiſſimum tempus hominibus optimum foret, hac ratione quis eum ſanè deplorare poſſet: nunc uerò, quum hominibus breuiſſimum omne uiuendi tempus datum ſit, plurimos inuenias, quib. longè melius fuerat cito deceſſiſſe: tot calamitates apprehendere ſolent. Prӕterea & ex antiquis eminentiſſimos audimus, neminem multos uixiſſe annos, Patroclum & Antilochũ, inſuper & Sarpedonem & Memnonem, & Achillem & Hippolytum: & Bœotos illos Othum & Ephialten, quos maximos & pulcherrimos fuiſſe ait Homerus, poſt Orionem, atque illum ipſum. Sed hi quidem per inſipientiam periérũt. Alios uerò, quos dixi, deorum filios & nepotes appellauerunt. Non ergo dii ſuis ipſorum liberis, & quos maxime dilexerunt, uelocem prӕſtitiſſent mortem, niſi bonum hoc hominib. exiſtimaſſent. Hӕc igitur, ò uiri, uos cogitare, atque illum beatum cenſere conuenit: voſq; ipſos nihilo minus propter hoc labores laudemque ex ſtrenuis factis appetere, ut ſi cui acciderit ocyus hinc decedere, ne ſe putet aliquo bono priuatum iri: (qui enim inſignem gloriam conſecutus eſt, plenus bonorum hinc decedit) ſed exercete uos alacriter in certaminibus, laboreſque capeſſite: ac iuniores quidem exiſtimate uobis illius relictum, locum, ſeniores uero condigne propriis operibus bene de illis ſentite: ut conuenit uiros qui ad laudem & gloriam viuunt, & uirtutis ſunt ſtudioſi. Defunctum uerò memoria honorate, non lachrymis. non enim decet hic honor generoſos à generoſis: neque Homerum laudauerim, quod dicit irrigatam eſſe arenam & arma Achiuorum lachrymis. Sed ille quidem poeticam ſecutus eſt voluptatem, lamentorum excellentiam oſtentans: uos autem, ferte id quod accidit moderate.

Defuncti nõ honorandi lachrymis.

CHARIDEMVS. XXX,

διαλεγομένε

AVDIVERAM quidem & diu antè, quam uos uiderem, de Charidemi morte. Statim enim atq; huc appuli, percõtabar cùm de alijs quibuſdam, tum maximè & de his ambob. ubi & eſſent, quidq; rerum agerent & mihi quidam oblatus eſt, nõ admodum illorum habens noticiam: ſed ut nomina audiuit, quӕrebat, an Timarchi filios dicerem? Et me annuente, horum narrabat alterũ (dicebat aũt de iuniore) in Meſſene adhuc eſſe, ꝑꝑ luctum fratris: ſeniorem. n. diem ſuum obijſſe Manifeſte ergo nunciabat, Charidemum obiiſſe. Et tum quidem dubitatio quędam ineſſe uidebatur, etiamſi homo perſpicue dixiſſet: deinde aũt diligentius cognouimus. Et arbitror ſanè meipſum non minus quàm uos morſum eſſe: magis enim dicere nefas eſt, pium nobis, nempe quòd quis eum magis amauerit, quàm uos, pater & frater. Quamquam haud adeo multum natura ualere uidetur apud malos. uelu ti & circa illum Opuntium audio fuiſſe gratioſum & egregium adoleſcentem: ſed tamen eum, quum amiſiſſet & noſtrum & ſuum amicum, minus contriſtatum fuiſſe aiunt, quàm ſi quid aliud ex ӕdibus perdidiſſet. At uos ſanè

pror-

prorſus uidemini huius calamitatis moleſtiam ſentire:& non eſt mirum,quã do ueſtræ ciuitati & toti Græciæ utilis erat talis uir, diutius in uiuis permanens, qualis Chridemus mox erat futurus.Non enim ego quenquam eo adhuc adoleſcente uidi animoſiorem, neque meliore indole præditum . Si tu quidem noſſes,quomodo erga te affectus erat, multo certè magis eum laudares.Mihi enim uidebatur,ꝙ te & mihi patri,non ſolum aliis hominib.præferret: qui & in ęgritudine,& poſtquam iam ferè morti eſſet proximus,noſq; intus eſſemus,& alii cognati,notique ciues,te nominabat,quum iam admodum uix poſſet loqui: nobisq; mandabat,tibi, ſi quando te conueniremus,diceret,ꝙ tui memor moreretur. Quippe intelligere & diſſerere vſq; ad nouiſſimam horam poterat. Quin enim uiuens ita affectus erat.ut te & taciturnitate & inceſſu & aliis omnibus imitaretur:ut dicebant,qui norunt.Non ille in his neque me neque aliũ quenquam imitabatur, ſed habebat à natura.Antea autem fortaſſe uos latuit,quum adhuc eſſet puer:deinde ætate progrediens, manifeſtior factus eſt. Multo enim magis illum decuit, quàm alium quempiam,uirilitas illa, & grauitas habitus. Sed nunquid iis uobis moleſtus fuit, aut tetricoſior uobis eſt uiſus ? Mihi quidem uidebatur multis eſſe hilarior, adq; ludendum promptus, quicunque ludi ſunt honeſti.ſemperque ſubridere ad familiares . Ridentem uerò eum impudenter, haud frequenter uidi. Nihil ergo nobis moleſtus fuit. Quippe demum laudabatur etiam à multis, magiſque illum reuerebantur ciues duos & uiginti natum annos (tot enim natus deceſſit) quàm & ſeniores atque magni nominis quoſdam . At nunquid aliud uobis mandauit , aut diſſeruit moriens ? Multa & præclara : ut mihi uideatur , illi hoc innatum fuiſſe, qui hoc ætatis è uita diſcedens, non ſolum non lamentabatur ſeipſum , aut perturbati erat ſimilis, ſed è diuerſo nos conſolabatur. Et tandem accerſitum puerum iuſſit ſcribere,tanquam numine afflatus, quandam nobis conſolationem : ut ego ſuſpicarer,ne forte ex mentis deliquio iam propter mortem id faceret : niſi ij qui aderant, mirabiliter laudaſſent. Habes ergo quæ ſcripta ſunt : Prorſus. Pręcipe recitari. At erubeſco, ne non rectè habeant : ut à iuuene, & in tali tempore,dicta. Nam & ille uidebatur mihi te uno præſente plus abſtenturus fuiſſe,ne quid diceret, quam cæteris omnibus . Non alieno lecturus es,ò bone:atque ſimul non adeo ſenſum cupio cognoſcere,quantum animum,quo dixit, an reuera tranquillo animo & confidenter deceſſerit . Sunt autem hæc. Quæ nobis quidem acciderunt, ſic facta ſunt vt Deo viſum eſt. Nihil autem quod ab eo fiat,durum exiſtimandum, neq; grauiter ferendum eſt: ut & alii ſapientes admonent,& maxime Homerus, dicens,non reiiciendа eſſe hominibus deorum dona:rectè deorum opera dona nominans,quod omnia ſint bona,bonique alicuius gratia fiant.Ego igitur ita ſentio,& amplector manſuetè fatum: haud alio tempore hæc dicens,ſed eo inſtante, mortemq; uidens tam propinquam . Vos autem credite mihi,quia magis,at que uos, curam habui ueritatis:& quantumcunq; poteritis, nolite concedere luctui & dolori, eo quod nihil acerbi mihi acciderit , etiam ſi quis orationem difficilimam incidat.Eam autem uobis dicam,non ſanè delectabilem, neque gratioſam(neque enim opinor ad noſtram gratiam habita eſt)continentem autem fortaſſe aliquid mirabile . Ait enim,quod è Titanico ſanguine ſimus nos omnes homines procreati. Vt igitur illi diis fuerunt inimici , bellumque aduerſus Deos geſſerunt:ita neque nos iis amici ſumus, ſed punimur ab ipſis,& ad ſupplicia facti ſumus. Qui igitur iam diu ſatiſque fuerunt in cuſto-

Charidemi iamiam morituri oratio.

Homines omnes è Titanico genere procreati.

Mundus carcer. dia,ſoluuntur & liberantur.Eſſe autem hunc locum quem mundum nominamus,carcerem à diis fabricatum,ſæuum, & aere peſtilente plenum, nunquã eandem complexionem acris & ſtatum cuſtodientem: uerùm nunc quidem frigidum & gelidum, vento & luto & niue & aqua implicatum, nunc uero rurſus calidum & æſtuoſum. modicum quoddam omnino anni tempus mediocriter diſpoſitũ:decidere tamen etiam in eo fulmina exurentia,ventoſq; impetuoſos innaſci,atq; interdum totum funditus commoueri. Hæc autem omnia eſſe pœnas acerbas. Homines.n.ab iis,ſi quando accidunt perterreri ſemper,& metu affici. Adhæc,quum ſuſtinere aeris uicia & mutationes nequeamus,alios rurſum nos excogitare paruos carceres,nempe domos & ciuitates,ligna & lapides componentes.quemadmodum ſi quis in magno carcere alios anguſtiores inædificet. Et hæc naſcentia, & fructum hunc è terra idcirco prouenire,ut durare queamus, tanquam vinctis cibum præſtitum, iniucundum & uicioſum.Nos tamen alioqui eum magnifacere, propter neceſſitatem & indigentiam.Quippe & iis qui à nobis puniuntur, quæcunque quis præbeat ob famem conſuetudinemq; ſuauia uideri.Et cibaria hæc in veritate quidem praua & corrupta eſſe. Manifeſtari autem corruptionem, ex corporum infirmitate:deinde, ꝙ non ſunt in promptu, neq; omnib.abunde ſuppetunt,ſed cum immenſis laborib.& afflictiouib.acquirũtur. Nos autem cõpoſitos eſſe ex iis quæ nos torqueant,nempe ex anima & corpore. Illam enim deſideria & ægritudines, & iras & timores, curaſq;, & ſexcentas tales in ſe habere affectiones, atq; dies noctesq; ſemper ab his diſtendi & rotari. Etenim quicunq; etiam moderatius affectus eſt, in uniuerſum tamen ab horum nullo plenè abſolutus eſt:ſed quemadmodum feras intus habet incluſa, ui pariter & ſuadela quadam coacta quieſcere.Si uerò vel modicum ceſſet in cantando & attendendo,continuo tum ualde ea moneri.Corpus autem uertigines & ſpaſmos,& morbos comitiales, atque alias habere ægrotationes, quantas nemo ſermone conſequi queat: ut quod ſanguinis & ſpiritus plenũ ſit, præterea & ex carnib.& neruis & oſſibus conſtet,ex mollibus & duris,ex humidis & aridis, & breuiter ex diuerſiſſimis. Et cibaria,ut dixi, quum ſint pernicioſa,& aer varie diſpoſitus,in corporib.alios quidem morbos intendere, alios autem excitare qui prius non uidebantur ineſſe, inerant autem in corporum natura. Et hæc quidem mala intus in nobis ipſis premere: alias autem pœnas extrinſecus accidentes,ſi quis comparet, ex natura orientib. eſſe leuiores.Ignis enim & ferri natura,& plagarum & aliorum,acute & cito ſenſum perimit,ſi quis uel paululum modum tranſcendat.Morbi autem non nunquam ſenſum extendunt in longum tempus. Talib. ergo & tantis compreſſos homines in hac cuſtodia & hoc carcere, manere præfixum vnumquemque tempus neque ante diſcedere plurimos,quàm alium ex ſe procreatum relinquant cruciatuum ſucceſſorem,partim vnum,partim plures.Manere autem eos non ſponte, ſed una omnes catena uinciri, & corpora & animas: ſicuti noſtro ſeculo uidere licet in una catena multos ex ordine uinctos,hos quidem paruos,illos uero magnos:& hos quidem deformes,illos autem formoſos. Nihilo uerò minus omnes ex æquo in eadem neceſſitate teneri.Similiter autem & fortunis,& gloriis,& honoribus alterum ab altero ſuperari,quemadmodum corporibus. Eſſe enim hos quidem reges,illos autem priuatos:& hos quidem diuites,illos autem egenos. Et nihil ſanè propter hoc minus affligi,& teneri eodẽ uinculo eos qui beati uocantur, quàm pauperes & ignobiles:ſed magis illos etiam, quàm hos. His enim,quum ſint

Domus & vrbes parui carceres.

Homines ex anima et corpore ueluti tortoribus compoſiti.

ma-

macriores,uinculum relaxari,& remiſſius cuiq; circumdatum eſſe.Reges autem,& tyrannos,utpote inflatos animo,& admodũ bene habitos,magis premere,& arcta eſſe illis:& quemadmodum contingit qui corpore uincti ſunt. Craſſos enim & tumidos magis, quàm tenues & inediam paſſos, uinculum conſtringit.Quoſdam ſane,& hos admodum paucos,remiſſionem quandam habere à Deo:& uinctos quidem eſſe,ſed leuiter,propter moderationem,de quibus poſtea dicemus. Antea autem dictu dignum eſt, ut ego olim puer ab homine circulatore audiui, qualem dixerit eſſe catenam, non hiſce ſimilem ex ferro & ęre factis,ſed multo fortiorem:uerùm quod ad formam connexionemq; attinet,haud diſſimilem.Quemadmodum enim iſtæ ex quibuſdam annulis ſunt fabricatæ,mutuo immiſſis,& hoc à principio vſque ad finem:ita & illam habere,qua diximus homines à dijs vinciri. Compactam verò eam totam ex uoluptate atque ægritudine,& hæc ſibi inuicem iugiter implicari, iucundum & moleſtum,& alterum alteri ex neceſſitate ſemper cohęrere,quemadmodum(opinor)annuli catenæ.Sequi autem poſt magnas voluptates,magnas ægritudines:poſt paruas uero,minores.Et maximam tandem in fine eſſe uoluptatem, nempe mortem:atq; propterea ante ipſam, & ægritudinem contingere maximam.Manifeſtum eſt enim,ꝙ homini nulla maior ęgritudo neq; dolor accidere poſſit,quàm is qui trahit ad mortem. Dicebat autem & viritim alia eſſe vincula, his quidem minora illis autem maiora circundata, tanquam compedes:uocari uero ea à nobis Spes. Quemadmodum igitur compedes eſſent in infima corporis parte, & circa extrema membra: ita & ſpes in infimo eſſe,& circa extremam uitæ partem,& maxime in ditionem redigere homines,cogereque omnia pati & ſuſtinere.Stultis igitur & ſtolidis, ualde tumidas eas eſſe compedes,& percraſſas:induſtriis uero,relaxatas eſſe & tenues circumdatas. Et ſane etiam eas aſſimilauit limæ alicui, admodum uiriliter imaginem ſequens:hãc enim ſolos aiebat inuenire induſtrios & acutos.Reconditam quippe eſſe plane diligenter:quemadmodum ſi quis in carcere limam abſcondat,ne quis ea captiuorum reperta,ſemetipſum ſoluat.Ergo honorum & laborum cupidos, uix quidem eam, ſed tamen inuenire. Eam uerò ab ipſis uocari Rationem.Simulac igitur inuenerint,& uti, & lima re uincula, & facere catenæ partem, quæ eos tenet, quantum fieri poteſt tenuiſſimam & infirmiſſimam, donec fieri poſſit ut abrumpant & voluptates, triſticiaſq;.Tardè aũt hoc fit. Vix enim eas ratio,utpote ſolidas & adamantinas, attingit, & paulatim abedit. Oĩno uerò eas abſumere & diſſecare haud poſſet. Cuicunq; hoc pharmacũ innatum fuerit,atq; induſtrie eo fuerit vſus noctesque dies que, quantumcunq; põt,facile is iam cuſtodiam tolerat,& circumambulat ad alios tanquam ſolutus:& fato inſtante facile recedit,ut qui haud amplius vi detineatur,neq;conſtringatur.Ex his quoſdam dij nonnunquam aſſeſſores ſibi faciunt,propter virtutẽ & ſapientiã,plane à ſuppliciis liberatores.Hæc dixit uir mea ſententia moroſus, multiſq; afflictus moleſtiis in uita,feroq; ueræ eruditionis ſenſum accipiens:at hæc uera non ſunt, neq; Deos decent.Eſt aũt melior hoc alius ſermo,quẽ ego multo dixerim promptius.Audiui uerò eũ ex homine agricola in agreſti rhythmo & cantico:uerũ hoc quidem fortaſſe nihil nos oportet imitari, intellectum uero conabor memoriter recitare. Dicebat autem,laudibus celebrãs Iouem & alios Deos, quod boni eſſent,noſq; amarent,utpote qui eſſemus illorum cognati.A diis enim creatum eſſe aiebat humanum genus, non à Titanib. neq; à Gigantib. ortum. Quando enim omnia habebant in manu,ſicuti coloniam quandam

Catena cuiuſmodi à diis conſtricti inter ſeſe homines.

Spes.

Ratio.

Humanum genus à diis creatum.

ſuam:

ſuam:ita homines in terram deſertam deduxerunt, collocaueruntq; ſub minoribus quidem honoribus & opibus,paribus autem iuribus & legib.quemadmodum magnæ & felices ciuitates minores faciunt inhabitari.Et mihi videbatur dicere, haud apponens ipſa nomina, ut Athenienſes Cythinos aut Seriphios,aut Lacedæmonii Cytherios antiquitùs ſub iiſdem legib.deduxerunt: & eorum imitamina apud horum quoſq; uidere licet,in deorum cultu & republica, quam conditores habent, infirma autem omnia & deteriora. Differentiam uerò non æqualem eſſe. Hos enim ut homines ab hominibus differre,deorum autem excellentiam erga nos infinitam quandam eſſe. Donec igitur uita fuit recenter adhuc inſtituta, Deos ipſos aduenisse, & miſiſſe à ſe tanquam prætores & principes,qui rerum hominumq; curam gererent, vt Herculem & Dionyſum & Perſea,atque alios, quos partim deorum filios eſſe audimus, partim eorum nepotes apud nos natos. Deinde eos tandem permiſiſſe noſtro arbitrio res gubernare,ut poſſemus,Atque tum peccata & iniquitates eueniſſe.Cecinit verò & aliud canticum. Quòd mundus,domus ſit ualde pulchra & diuina à diis inſtructa quemadmodum ab appellatis felicibus diuitibusq; hominibus domos quaſdam uidemus poſtibus & columnis auroq; & picturis ornatas, faſtigia quoque & muros ianuamq; fabricatos. Similiter etiam factum eſſe mundum ad diuerſorium & lęticiam hominum, ſpecioſum & varium aſtriſq; & ſole & luna, terraq; mariq; & plantis, quæ ex deorum diuitiis & arte illorum ſunt comparata. Aduenire uerò homines in mundum hunc,tanquam ad diem feſtum à deorum rege inuitatos, ad conuiuia & dapes ſplendidas, omnibus fruituros bonis. Recumbere autem alios alibi,ſicut in cœnis:hi quidem meliorem regionem,illi autem uiliorem ſortiti. Eſſe autem omnia ſimilia iis quæ apud nos fiunt in diuerſoriis,præter quàm quòd paruis & ignobilib. diuina & magna comparamus. Lucem enim apud nos à diis præberi duplicem per luminaria quædam,nunc quidem multam,nunc uero minorem:hanc noctu, illam interdiu. Appoſitas quoque eſſe menſas omnium bonorum plenas, & frumenti & pomorum, partim ſponte naſcentium,partim ex cultura: pręterea & carnium manſuetarū & ferarum, quin etiam animantium ex mari. Menſas autem eſſe dicebat,(ualde ruſticè) & prata & campos & ſaltus & littora,in quibus hęc quidem naſcerentur,illa autem paſcerentur,alia uero venatu apprehenderentur.Alia porrò aliis plura ſuppetere,ut in qua quiq; menſa recubuiſſent.Hos enim ad mare, hos uero in campis,alios deniq; in montib.recumbere.Miniſtrare uerò aiebat Horas,ut minimas natu dearum,bene ueſtitas, aſpectuq; pulchras,non quidem auro exornatas, ſed omnium florum coronis. Diſtribuere eas autem & flores ipſos,atq; alia curare quæ ad cōuiuium pertinēt: hæc apponentes,illa auferentes opportune. Haberi aūt & choræas,& aliam omnem iucunditatem. Locum uerò hunc quem habere uidemur,agricultura & uenationib.& plantationib.talem eſſe,ut accumbentib.vnumquodq; porrigat,manuq; carpere faciat.Quod autem dixit alium alibi accumbere,huic & aeris complexio cauſam præbet.Hos enim primos,illos uero ultimos magis q̃ alios eſſe:atq; hos in frigore,illos in aeris tēperie: atq; hos luci propinquos,illos procul à luce. Lætitia igitur & conuiuio non oēs ſimiliter, ſed vnumquenq; iuxta ſuam uti naturam. Luxurioſos enim & incontinentes neque uidere neq; audire quicquam omnium, ſed cernuos comedere, ſicuti in hara porcos, deinde ſomnum appetere.Porrò quoſdam eorum non eſſe contentos præſentibus, ſed ad longinqua manus extendere:ueluti,quum ſint mediterranei,piſces appetere,

Homines in hunc mundū uenire tanquam ad conuiuium à Ioue inuitatos

Horæ.

tere, multaque habere negocia. Alios autem eſſe inexplebiles & miſeros, metuendo ne quando ipſis deſit: atque ideo ad ſe congregare & coaceruare quæcunq; poſſunt. Et poſthæc, quum illis abeundũ ſit, ire nulla re aſſumpta, ſed ualde egenos, & derelinquere illa aliis. Neq; enim licet quicquam ſecum auferre. Hos ergo eſſe deridiculo, ſeq; inhoneſte gerere. Alios autem teſſeris, alios talis ludere. Eſſe autẽ teſſeras taloſq;, non quales nos nominamus: ſed hos quidem aureos, illos uero argenteos, quam nos monetam appellamus, pro qua diſſident, conaturq; quiſq; plus habere. Maximum uerò tumultum & dehoneſtamentum hos præbere aleatores, & uideri conuiuarum eſſe moleſtiſſimos. Nonnunquam enim eos pugnare cominus, & vulnerare mutuo. Maxime autem ebrios hoc deſignare. Inebriari uerò eos nõ à uino, ſicut apud nos, ſed à uoluptate. Hunc enim potum in conuiuio præberi à deis, ad redarguendos vniuſcuiuſque mores. Duos autem aſtare pincernas: alterum maſculum, alteram fœminam. Nominari autem apud eos, illum quidem Animum, hanc autem Incontinentiam. Prudentes ergo maſculum habere pocillatorem, eoſq; ab illo duntaxat accipere, idq; raro, & paruis calicibus, & potum admodum tuto temperatum. Præſto enim eſſe unum craterem, nempe Modeſtiæ. Stare enim multos in medio, guſtu ualde differẽtes, ut multorum uinorum. Eos autem eſſe aureos & argenteos, præterea & extra animantia in circuitu habere, & flexuras quaſdam, & tornaturas. Illum uerò Modeſtiæ & læuem eſſe, & non magnum, & ut quis coniicere queat, æneum. Inde igitur frequenter ſumentes & commiſcentes, oportet modicum quid uoluptatis bibere. Quib. autem eſt Animus pocillator, ille infundit metuẽs, animaduertensq; ne qua in temperatura peccet, offendatq; conuiuã, & decipiat. Porrò Incontinentiam plurimis quidẽ infundere meram uoluptatem, & ne modicum quidem modeſtiæ admiſcere: aliis uero omnino modicum quid, rationis gratia. hoc uero continuo dilutum fieri, & nuſquam apparere. At uerò bibentes non interquieſcere, ſed eam hortari ut properet, iubereq; citius ad ipſos eat, & vnumquemq; poculum præripere. Illã autem feſtinare, & diſcurrere anhelantem, & ſudore diffluentem. Proinde illius conuiuas iraſci, & uolutari, alter in alterum irruentes in medio, & pugnare & clamare, qualia faciũt qui à uino ſunt ebrii. Verum hi quidem pauliſper & modice. Paulùm. n. illis ſufficit dormire: deinde melius ſe habent, utpote leuata ebrietate. Qui uerò a uoluptate capita habent aggrauata, ut a fortiore potu oppreſſi, per totã uitam hæc faciunt, & uiui liberari non poſſunt, niſi moriantur. Hic. n. ſomnus eſt hoc modo inebriatorum, & ſolus illis prodeſt. Multi quoq; vomunt ob repletionẽ: fit aũt cũ lacernatione, triſticiaq; extrema, uoluptatis eiectio. Quicunq; aũt præualuerit, releuatur, & facilius degit in poſterũ. Hoc uerò raro cõtingit: ut euomere quis uelit, ſed multo magis bibere uolũt. Neq;. n. a ſiti deſinunt, ſed ſemper habent uehemẽtiorem. Hi quidem huiuſmodi ſunt, turpitudineq; & iniuria deorum donum officiunt. Temperati uerò & moderati uoluptate leniter fruuntur, & per certa tempora cum timore. Quemadmodum. n. homo liber uocatus a quibusdam maioribus, uel rege uel dynaſta, edendi quidem & bibendi negligens eſt, niſi quantum flagitat neceſſitas: animaduertit autem ea quæ intus ſiunt, & iis delectatur: ita & illi ebrietatis quidem & teſſerarum & talorum curam nõ habent, ſpectant uero quomodo interiora habeant, & uirorum diætam in qua recumbunt, admiranturque & inquirunt quomodo facta ſit, & omnia quæ ſunt in ea tanquam picturas quaſdam ſpecioſas & pulchras contemplantur, inſuper & aliam ſtructuram & ordi-

Moneta homines inter ſe ludere tã quàm teſſeris.

Animus et Incontinentia, pincernæ.

Modeſtiæ crater.

Vnluptate ebrij.

Voluptatis uomitus.

ordinem & horas, quàm bene doćteque uniuerſa faciant,& attendũt illis, &
ſoli demum pulchritudinẽ ſentiunt.Magnę autem illis curę eſt,ut ne videant
tanquam cæci & ſurdi horum participes fuiſſe,ſed ut reddentes habeant qđ
de his dicant, ſi quis percontetur quę nõ uiderint,quęq; cognouerint.Atq;
hæc curantes,& prudenť cocinneq; voluptatem participantes degunt, alter
cum altero diſputantes,uel bini uel terni,ſimiles.Porrò interdum magno cla
more facto & tumultu ab ebriis,etiam illuc reſpiciunt,deinde ſtatim ad ſe re
uertuntur. Et quando abeundum fuerit, luxurioſi quidem & continentes à
pediſſequis feruntur & trahuntur cum doloribus & ægritudinibus clamantes & plorantes,nihilq; ſcientes,neq; quã prætetierint,neq; quomodo conuiuio ſint accepti,etiamſi quis illorum longum ualde tempus maneat.Illi autem recti & tuto ſuis ipſorum pedibus abeunt, appellantes amicos hilares &
læti,ut qui ſe nulla in re indecore geſſerunt.Hęc igitur Deus ſpeculans, & omnia uidens ut in domo propria, qualiter ſe quiſque in conuiuio geſſerit,optimos ſemper ad ſe uocat;& ſi quem nactus fuerit qui ualde placeat,illic mane
Nectar. re iubet,cõuiuamque & amicum facit, atq; ille iam deinde nectar bibit.Hoc
autem ſimile eſt quidem modeſtię potui:longe uero eo pellucidius eſt,& purius,ut quod ſit(opinor)diuinæ & ueræ modeſtiæ. Papæ ò Charideme,qualis uir nobis mortuus es, qui longe tui ſeculi hominibus futurus eras præſtantior?Quale porro & patri & ciuibus ſpecimen tui dediſti,non hercle ſermonum, uerum magnæ veræq; fortitudinis.Quare mihi non eſt, vnde uos conſoler,qui hoc tali eſtis orbati,ut non moleſte feratis.Neq; enim memetipſum
ſatis queo in præſentia conſolari. Tu uerò ò Timarche,ſolus releuare ab his
patrem potes, eiuſque mederi infortunio, ſi tibi curæ fuerit ne illo deterior
eſſe uidearis.Quippe abſurdum eſt,ſi tu quidem illius ſubſtantiam partim iã
recepiſti non modicam,partim poſtea recepturus es hoc mortuo:illius uero
modeſtiam & animoſitatem, & rerum honeſtiſſimarum amorem,dimiſeris :
tanquàm illi nulla, quod ad hoc attinet,neceſſitudine ſis coniunctus.

RHODIACA. XXXI.

VERI ſimile quidem eſt,(ò uiri Rhodii) multos veſtrum exiſtimaſſe, me huc ut proprii cuiuſdam negocii cauſa uos conuenirem,aduenìſſe. Itaque quum ſenſeritis me quiddam veſtrarum rerum communium corrigere,indignabimini fortaſſe, quod neque ciuis,neque à uobis accerſitus conſulere uelim, præſertim de eorum nullo de quibus deliberaturi conueniſtis.Ego uerò ſi uobis audientibus,nihil quod oporteat,aut de aliquo non admodũ neceſſario dicere uidebor,merito ſane vtrunq; me uocari aio oportere,pariter & ſtolidum & curioſum . Sin verò quantum fieri poteſt & maxima de re,atque ea ualde uicioſe diſpoſita, ut publicè ciuitas propterea male audiat,& vos omnes,cæteris in rebus bonam habentes famam, per hoc vnũ rumorem non conuenientem habeatis : iure mihi gratiam habere debetis, & exiſtimare me uobis beneuolum eſſe.Manifeſtum eſt,enim, ꝙ qui uos nõ vehementer diligat,non erit vnquam de aliis veſtris rebus ſollicitus,quæ uel turpitudinem uobis,aut detrimentum adferunt.¶Proinde abſurdum, quod ſi quis uobis,aut hoſpes,aut inquilinus,ultro donet argentum,accipitis,neq; eum putatis curioſum,ꝙ nulla uobis neceſſitudine iunctus,neq; uobis petentibus largitus eſt: conſulentem uero quid utile,difficilius audieritis,qui neq;

uoca-

uocatus ſit, neq; ciuis. Atqui pecuniis quidem neque uos fortaſſe in præſen-
tia indigetis: & ſexcentos inuenire licet, quibus magis profuerit auferre eas
quam adiicere. bono autem conſilio nemo eſt qui non indigeat omni tẽpo
re, & ad omnem uitam, ne is quidem qui feliciſſimè degere uidetur. Si igitur
de propoſitis dicerem, non tantam ex me caperetis utilitatẽ. ueriſimile enim
eſſet, per uos ipſos eo ſemel quod ſit facto opus conſiderato, me ſuperuacuũ
facere ſermonem: quia uero illud, de quo neque principaliter quæritis, quo
tandem pacto ſe habeat, oſtenſurus ſum turpiſſime fieri, qui fieret ut non rem
omnino uobis utilem facerem, ſi quidem ueritatem dicere videbor? Exiſti-
mo autem ego omnib. conuenire hominib. ut amplectantur eos qui beneuo
lentia moti quicquam dicunt, uiq; huiuſmodi neminem cenſeant moleſtum:
maxime autẽ uobis, uiri Rhodii. Palam ſiquidem eſt, quod huius gratia coea
tis cõſultaturi quotidie: & non ſicut alii, difficulter & ex longo interuallo, &
pauci quidam ex ingenuis habitis, ut uobis ſit ocium de omnib. audiendi, ni-
hilq; indiſcuſſum relinquatis. Hæc mihi igitur neceſſaria dictu in præfatione
viſa ſunt, ut uos à principio ad rem adduceremini. nunc autem ad ipſam acce
do. hoc tantum præmittens, mihi conuenire uideri, ut oĩa in uita iuſte & ho
neſte gerantur, & maxime qui publice quippiam faciunt, non eo ſolum ꝙ
publica magis quàm priuata conſpicua ſint, ſi qua gerantur inconuenientia:
verum etiam propterea, ꝙ priuatorum delicta non confeſtim demonſtrent ci
uitatem eſſe uicioſam, ex iis uero quæ publicitus non eo quo conuenit modo
geruntur, neceſſe eſt & ciuitatem & ſingulos uideri flagitioſos. Quales. n. fue
rint plures in populari gubernatione, tales etiam uidentur publici eſſe mo-
res: quæ enim his placent, obtinent uidelicet, nõ alia. Maxime uero dico ego
familiare eſſe bonis, ut honeſtiſſimis grauiſſimiſq; attente utãtur. Nam apud
quos talia negliguntur, ibi & prauitas quædã ciuitatis declaratur, nihilq; alia
rum rerum commode geri poteſt. Atqui quod ſecundum ea quæ ad deorum
cultum ſunt deſtinata, quæ uos præ cæteris putatis eſſe maxima, nihil ſit ho-
neſtius neq; iuſtius, quàm honorare bonos uiros, & benefactorum meminiſ
ſe, arbitror oratione non indigere, tametſi & utilitatem in hoc non minus ui
deas. Qui enim ſtudioſi ſunt circa benefactores, quiq; iuſte agunt cum iis à
quib. ſunt dilecti, eos arbitrantur oẽs gratia dignos: & vellet quiſq; prodeſſe
pro ſuis uirib. cuiq;, multoſq; habere beneuolos & adiutores quum flagitat
tẽpſ, atq; hinc ciuitas tota & quiſq; priuatus tutius degit. Proinde hęc putate
(uiri Rhodii) ualde uicioſe apud uos, & nõ ex ciuitatis dignitate tractari. De
iis dico, quæ ad benefactores pertinent, & honores fortium uirorum, quæ ſa
nè ab initio haud ita apud uos ſunt tractata quondam. E diuerſo enim, quẽ-
admodum & alia quædã veſtra excellẽter quis approbare admirariq; queat,
ita mihi quoq; uidemini honoris prouidentiã habuiſſe. atq; hoc quis cogno-
ſcat, reſpiciens ad imaginum multitudinem. Flagitioſa uerò abſq; cauſa obti-
nuit conſuetudo per aliquod tempus, qua de cætero nemo apud uos hono-
re afficitur (ſi vultis uerũ noſſe) atque ſimul ſuperiores & generoſi uiri, proq;
ciuitate ſtrenui promptiq;, non ſolum priuati, uerum etiam reges & populi,
contumelia afficiuntur honoribuſq; priuantur. Quando. n. alicui ſtatuam de
creuitis, (facile autem hoc uobis iam in mentem uenit, tanquã facultate ſup
petente) illud quidem non culpauerim tempus & moram intercedere: e di-
uerſo. n. continuo eiectus eſt quemcunq; dicitis, immo uerò antea q̃ decerni
tis: res uero accidit abſurdiſſima. Prætor. n. quæcunq; illi uiſa eſt ex conſecra
tis his ſtatuis, eam deſignat: deinde deſtructa priore inſcriptione, atque alte-

rius

Bono cõſilio omnes & ſemper habere opus.

Boni uiri honorandi.

Statuarum apud Rhodios alijs atque alijs deſignandarum mos.

æquam, memoriamque. Si quis igitur à uobis ſciſcitetur, vniuerſis his olim ablatis, nullaque in poſterum recordatione relicta, neque laude benefactorum, quotumquemque putetis uirum emerſiſſe admirandum apud omnes, promptéq; in bello decertãtem, aut tyrannos expellentem, aut ſemetipſum liberoſque deuouentem ſalutis communis gratia, aut magnos exantlantem labores uirtutis cauſa? quemadmodum Herculem feciſſe aiunt. & Theſeum, alioſque ſemideos & Heroas: neminem uos nominare poſſe puto. Nam quæ prouocantem quemlibet, quælibetque pericula contemnere, & labores ſuſtinere, uitamque voluptuoſam & ſocordem deſpicere faciat, haud aliam ullam apud pleroſque cauſam inuenias. Hoc eſt, quod in pugnis facit ſtrenuos uiros ex aduerſo vulnerari, neque tergo dato aufugere, tametſi nõnunquàm ſalutis id præſidium ſit. Propter hoc, ait Poeta, Achillem noluiſſe ſummam conſecutum ſenectutem domi mori: atque Hectorem ſolum ſtetiſſe ante ciuitatem, cumque omnibus ſi oporteret, pugnare fuiſſe paratum. Hoc erat, quod Lacedæmoniorum quoſdam fecit in locis anguſtis in acie ſtare aduerſus tot Perſarum millia. Hoc fecit veſtros maiores omnem terram & mare implere trophæis: & quum reliqua Græcia quodammodo extincta eſſet, ſolos ipſos per ſe defendere communem Græcorum autoritatem, vſq; ad præſens tempus. Vnde merito mihi uidemini excelſiores animos, quàm omnes illi, gerere. Illi enim in principio bene geſtis rebus aduerſus barbaros clari erãt, in cæteris deliquerunt, inuidiæ magis & dementiæ & contentionis quàm virtutis ſpecimen exhibentes: donec nemine extrinſecus obturbante, ipſi ſenio defecerunt, & quemuis volentem eſſe dominum receperunt. Vos autẽ tot bellis egregiè adminiſtratis, omnia non minus fortiter toleraſtis, aut generoſe bellaſtis. Verumtamen illud ſanè manifeſtum eſt, quod neque uos, neque alij quidam qui uel inter Græcos uel barbaros magni vnquàm uidentur extitiſſe, ob aliud quid ad gloriam peruenerunt, & potentiam, quàm quòd ſigillatim decus ſibi quæſiuerunt, pluriſque fecerunt bonam apud poſteros famam, quàm ipſam uitam. Nam veſtis, & epigramma, æneumque ſtare, magnum eſſe videtur generoſis viris: & digna uirtutis merces, non unà cum corpore petire nomen, neque in eadem conditione eſſe cum his qui nunquàm ſunt nati, ſed veſtigium quoddam relinqui, & ſignum (ut ita quis dicat) ſtrenuitatis. Athletas hoſce certaminum uidetis, quanta patiuntur ſemet exercentes, ſumptumque facientes, & denique ſæpius mori eligentes in ipſis certaminibus. Quid igitur, ſi quis auferat coronam, cuius gratia contendunt, & inſcriptionem futuram in Olympia aut Pytho, victoriæ? Nunquid putatis eos vnam dũtaxat diem ſolem toleraturos, ne dum alia quæcunq; huic negocio adhærent iniucunda & grauia? Quid uero, ſi fiat palam illis, quod imaginem quàm erexerint, alius ſuam facturus ſit, ablatoque erigentis nomine, ſemet inſcripturus: num putatis quenquàm illuc ſpectatum venturum, ne dum certatum? Vnde etiam reges (puto) iudicio contendunt pro tali teſtimonio. Ab omnibus enim magni æſtimantur uirtutis ſigna: & nemo ex vulgo eligat, ut quicquid honeſtum putat eſſe, id ſolum factum ab ipſo ſit, nemo autem ſciat. Per Iouem, num ignoratis quod iſtud factum non illos ſolos ignominia afficit, uerùm etiã ciuitatem orbat beneuolis in futurum, alacriterq; pro ea certaturis? Neq; enim hoc cuiquam ueſtrum incidat, quod licet vnum quemlibet ſtatuarum honorem euertatis reliquis tamen incolumes menſuros. Primùm.n. qui maximum deſtruunt, & quem præcipue vnuſquiſq; deſiderat adipiſci, hi confitentur uidelicet ciuitatem maxima in parte nocere: ſi quidẽ

Gloria uirtutis calcar.

Virtutis ſigna magni fieri ab omnibus.

aiunt noxium eſſe, omnes eos honores euertere. Accedit huc & illud, quod apud quos vnum abrogatur, apud eos omnia pariter abrogata ſunt, & rerum affinium firma ne una quidem eſt. Qui enim cauſam trãſiliunt, propter quam non uiſum eſt quid contingere poſſe, atque eam nullius faciunt, omnia euerterunt, quæ eundem habebant prætextum ut firma permanerent. Veluti ſi quis unam quamlibet tollat pœnarum, neq; aliarum ullam relinquit ſolidã. Si quis autem maximam abroget, exilium, aut mortem, minores multas in poſterum ne ſcriptas quidem eſſe uideri neceſſe eſt. Quemadmodum igitur qui deprauant monetam, tametſi partem lædant, uniuerſam tamen corrupiſſe uidentur, rem iudicio perſequendam facientes: ſimiliter & qui partem quandam honorum aut pœnarum abrogant, rem totam euertunt, nullius precij eſſe oſtendunt. Quinetiam ſi quis me interroget, quum maximum vtriq; nocumentum quantum fieri poteſt adferant, & qui honores ſuſpectos reddunt, & pœnas infirmas, ſi utraque caueri nequeant, vtrum eorum ab æquioribus & moderatiorib. hominibus fieri iudicem, abſque ambiguitate, id de pœnis dicerem. Quippe hoc referri poſſet ad humanitatem, ad miſericordiam, adque alia ſimilia, quæ familiaria ſunt benignis. Obliuiſci autem optimorũ uirorũ, virtutemq; ſuis priuare præmiis, fieri non poteſt ut ullum habeat decentem prætextum: ſed eſt ingratitudo, inuidia, parcitas, quæ omnib. turpiſſimis neceſſario conueniunt. Præterea ij qui ſupplicia remittuut, prauos quidem minus à maleficiis arcent: illi autem in maximis delinquũt circa benefactores. Tanto autem hoc illo peius, quanto iniuria afficere alterum peius eſt, quàm non uehementer alterum prohibere. Proinde neq; hoc dici poteſt, quod nõ hoc maximum ſit, inter ea quæ quibuſdam data ſunt. præterquam enim qđ hoc omnibus liquidum eſt, ſibi ipſis etiam contraria dicent, qui dixerint. Aiunt enim neceſſe eſſe, multos in præſentia honorare duces, quibus omnibus ſi oporteat imagines fabricare, magnas quaſdam futuras expenſas, eo quòd alii honores non ſint ex illorum dignitate: neque illos accepturos, tanquàm multo minores. Sanè quod ad expenſas pertinet, quale ſit, uidebitis paulo poſt: maximum uero eſſe eum honorem, quẽ auferunt ab iis qui prius acceperunt, ex his in confeſſo eſt. Verum, quum abſurdum plane ſit preterire quenquam honore dignum, & nihil rependere pro beneficio, ut omnes confiteri neceſſe eſt, hi qui infra dignitatem quenquam honorare non ferendum putant, honorantque quantum iuſtum exiſtimant, deinde nihil cauſantes, auferunt quæ dederunt, qui non nimiam quandã faciunt iniuriam? Illud enim ingratitudinem arguit erga benefactores, hoc autem contumeliam. Illud eſt non honorare fortes uiros, hoc vero ignominia afficere. Illi enim quæ uidentur debere viris fortibus, non tribuunt: hi uero, quæ ſolent fieri aduerſus ſceleratiſſimos, ea faciunt illis. Si quis enim eorum qui quondam habiti ſunt moderati, denuo facinus deſignet inſanabile, graueq;, puta ſi proditionem ſuadeat, aut tyrannidem, talium honores ſolent abrogari, etiamſi inſcriptionem quãdam antea ſint adepti. Ita ne uerò non turpe eſt, uos eiſdẽ afficere, quos confitemini eſſe optimos, quib. impios & ſceleſtos afficere leges iubent, quib. & ſepultura negatur? Itaq; quantũ mihi uidere uideor, quanto apud alios cuncti honorũ cõſequendorũ tenentur deſiderio, tãto aut maiore etiam tenebuntur apud uos, ut nunq̃ adipiſcantur horũ quippiã: nẽpe quanto vnuſquiſq; iniuriam & contumeliam maius malum exiſtimat, quàm honorem bonum eſſe cenſet. Si ergo quem uocetis ad primum conſeſſus locum, aut ciuem faciatis, referatiſque in publicas tabulas, poſtea ſuſcitaturi

Honores ne an pœnas minui tolerabilius in Repub.

Honorẽ uel nõ conferre merito, vel collatum auferre, æque indignum.

è loco,& ciuitatẽm adempturi: malle illum arbitror eos à nobis honores ſe nunquam conſecutum,quàm cõſecutum cum ignominia ſpoliari. Tyrannos igitur,aut reges, quorum poſtea quidam uiolenter atque inique imperantes imagines abſtulerũt,nominaq; obſcurarunt, quod quidem puto & in veſtra ciuitate accidiſſe: affirmare auſim,ſi præſciuiſſent hoc futurũ,neq; ſuas à quo quam imagines erigi,neq; nomina inſcribi permiſſeros fuiſſe. Quãquam hoc non ſolum illos iniuria affectos & atrocia paſſos: ſed & prætextum oſtendit eſſe inanem, propter quem fortaſſe uos quidam illud cenſent facere,quũ ma gis rei aduerſetur. Si enim neceſſarium pariter & utile dixerint eſſe alios honorare,quomodo non contrarium hoc ſit illi, quod antea honoratos ita affi citis contumelia? Quod enim ſuperiorum quiſpiam nunquam accepiſſet, hoc ſciens futurum: quomodo ueri ſimile eſt,præſentium aliquem id libenter accipere, qui quid fiat, cernat? Proinde, ſi non propter illos qui mox futuri ſunt benefactores, tamen propter hos quos nunc honoramus, par erat, ea ab re abſtinere. Omnes ſiquidẽ ſuſpecta habent quæ ab ijs præſtantur,quos norunt,laudatum prius quendam,habitumq; amicum,ita habere neglectui: maxime uero,qui eadem adipiſcuntur,quibus uident alios qui ante acceperunt ſpoliari. Si uerò demum hoc fieret,ut ipſi accipiant,immmo ut uideãtur accepiſſe,omnino iam negocium ſimulationem eſſe, & ſubſannationem exiſtimant. Multo igitur melius erat,uolentib. efficere apud uos ne magni penderetis antea honoratos,ut dicerent nullam eſſe amplius neceſſitatem hono randi quenquam: quàm econtrario, maximam huius eſſe ciuitati neceſſitatem. Et apud plures nunc quàm antea hoc uos male audire facit. Proinde (per Iouem & omnes deos) ſi uobis ſupremam gratiam eſſent habituri, qui nunc videntur imagines adipiſci, vehementerq; laudaturi populum,nec ita tũ oporteret illud fieri. Solum enim quærere ea,quib. factis alicui quis placeat, haud illum ita demerebitur. Quod ſi uerò ea faciens, alium quem non conue nit,iniuria afficiat,aut in uniuerſum præbeat cauſam,quo minus conuenien tia conſiderentur,hoc (per Deos) neq; liberorum eſt hominum, neq; morib. moderatis præditorum. Nemo enim etiam valde peruerſorum quicquam eli git uitioſum,quod non ſibi ad præſens commodum arbitretur. Cæterũ illud ipſum ſumma prauitas eſt, lucri & vſus gratia à nulla re turpi & iniqua auerti,neq; curare quale ſit quod faciat,ſed id ſolum an utile. Quare qui præſentem colit, negligit aũt eum qui paulo poſt futurus eſt amicus: & præteritæ quidẽ neceſſitatis obliuiſcitur, futuram uero utilitatem maximi facit, an neſcitis quomodo ſit appellandus? An non talis apud omnes nominatur adulator? An non degener & infidelis cenſetur? Nunc ergo ne hoc quidem reſtat ciuitati,ut quidam ab ea colantur,ſeq; putent magni aliquid nanciſci, quorũ nomina inſcripſeritis. E diuerſo.n. indignantur,queruntur q; apud ſe,etiam ſi ſoleant,aliter nolentes uobis aduerſari. Si cui monetam donaretis adulterinam,nemo ſponte acciperet,immo potius contumeliam quàm donum factũ illud arbitraretur: honorem autem & adulterinum, & nihil habentem ſani, ſponte putatis accipere quenquam? Verùm ſi quis ſeruus alienum uas cui reddat tanquam ſuum,mentiens, vehementer quiſq; indignatur,deceptus: & demirarer, ſi non morte talem vos plecteretis. at ſi alienam quis imaginem,nihilq; ſibi conuenientem deceptus accipiat ab ijs, quorum in poteſtate non eſt (quod enim alij quis dederit,eius in poteſtate iam non eſt idipſum deinde alteri dare) num gratiam illis deceptoribus habiturum putatis? Obſecro autem,ſi ſermones uideantur amariores, ne mihi iraſcamini. Non

Lucri & vſus gratia à re turpi non auerti, nefas.

Adulator.

enim uos dico hoc facere, ſed quodammodo inuita ciuitate hoc ipſum fieri
negocium. Quod ſi igitur tale eſt, ut expenſum prorſus turpe uideatur: tantò
promptius vos auſcultare dicentem oportet, ut liberemini in poſterũ ab hac
turpitudine. Neq;.n.etiam in corporib. difficilia, abſq; dolore curari poſſunt.
Frequenter uerò hoc ipſum ſignum eſt, quod valde approperet medicina, ſi
valde doleat id cui medendum eſt. Quod igitur dixi in exordio, ne nunc qui-
Bonos uiros nihil ſimulare, aut diſſimulare. dem contarer dicere, quod ubiq; familiare ſit bonis uiris ut ſani a ppareant,
nihilq; ueteratorium habeant, neq; difficile, ſed quàm longiſſimè à deceptio-
ne & prauitate abſint. Dico autem de veſtri ſimilib. præcipuè uero eam rem
puto, quæ conſiſtit circa honores & donationes. Turpe enim putare, capeſſe
re honeſta, & inique facere id quod omnium ſit æquiſſimum; hominum eſt
vniuſcuiuſq; naturam non intelligentium. Quemadmodum igitur ij qui in ſa
cra delinquunt, q̃ qui in alia quæcunq;, peiores ſunt: ita & qui circa hæc, ini-
qui & praui apparent. Quid enim ſacrius honore aut gratia? An ignoratis,
Gratiæ deæ. quod hominum q̃ plurimi deas eſſe cenſent Gratias? Si quis igitur earũ ſta-
tuas concidat, aut aras ſubuertat, eum putatis impie agere: ſi rem ipſam detri
mento afficiat, corrumpatque, unde etiam deę nomen ſunt adeptæ, nullo mo
do gratiam referens, ſed cuncta timide atq; illiberaliter faciens, artificioque
quodam ingratum ſe exhibens benefactorib. eum ne dicemus prudentem,
præq; alijs intelligentia præditum? Atqui caupones, qui in menſuris doloſe
agunt, quibusq; inde victus quæritur, ob turpe lucrum odio proſequimini &
punitis: ciuitatem autem inclytam circa laudes bonorum uirorum doloſe
agere, & donationes cauponari, non verecundamini, nempe aſtuta & uete-
ratoria facientẽ quæ honeſta eſſe debent? Et neq; hoc animaduertitis, quod
neq; cum cauponib. quiſquã facile amplius commercium habet, apud quos
malæ ſunt menſuræ? Et ſanè qđ hæc res talis ſit, nonne ipſa ratio exprobran-
do ita ſpectare cogit? Si quis enim uos interroget, vtrum uelitis honoratos à
uobis, quib. putatis dediſſe imagines, uerum noſſe, & quale ſit factum veſtrũ,
an eos latere: non obſcurum eſt, quid ſitis dicturi, atque id ſanè prudenter.
Quid enim prohibuit ſtatim in decreto perſcribere, quemadmodum alia, ita
& hoc: eſſe imaginem illis unam datam ex conſecratis, aut certi cuiuſdam, ſi
& illius eum nomen vultis cognoſcere? At nunquam puto hoc ſcripſiſtis.
Quamobrem, quod ea q̃ recte fiunt, nihilq; habent abſurdi, nemo obtegat.
manifeſtũ eſt. Quod aũt minime quis caueat, ne ij quib. beneficia confert, no
rint quo modo gratiam adipiſcantur, & quęcunq; circa honorem fiant, ſi qui
dem quiſpiam id ſimpliciter & iuſte faciat, priore mihi adhuc euidentius ui-
detur. Quare neceſſe eſt iſtud facinus eſſe vndiq; uicioſum, & neminẽ ne pri-
uatum quidem decere. Qui enim in ijs, quibus aliquos beneficio afficit, ipſe
prius affectus, aut etiam per Iouem beneficia inchoans prouocansq; ad ami-
citiam, fraudem facit & fucum, quid ille aliud aliter faceret? Scitis igitur, qđ
neminem facinus lateat, ſed ſit diffamatum diuulgatumque apud omnes,
non ſolum poſtquam ſatis abunde & impudenter eo abuſi ſunt quidam,
ſed ideo quòd apud vos fiat. Ciuitatis enim dignitas & magnitudo nihil
ignotum eſſe ſinit, eorum quæ in ea fiunt: & eo quòd in aliis uos ipſos om-
nium grauiſſime geratis: præterea id quod præ cæteris Græcis feliciſſime ui-
uitis, excitat inuidiam æmulationemque, ut multi ſint qui ſcrutentur, ſi quid
delinquere uidemini. Proinde qui magis ea quæ faciunt ignorari quàm ſci-
ri uolunt, maliciæ hoc ſignum edunt: ſi uerò ea quæ nemo non audit latere,
ſtultitiæ, quorum utriuſque nolletis utiq; ciuitatem eſſe ream. At per Iouem,

ſum-

ſumptum faciemus, ſi non ijs quæ præſto ſunt ſtatuis utamur. Et quantis opus erit pecuniis, ſi omnib. apparabimus ſtatuas, quibus decernimus? Et quanto melius, paucioribus dare id doni, quàm plures decipere: atque à pluribus damnari, & odio dignos haberi, manifeſte ſcientib. id quod facitis? Etenim ſi non vehementer moderati ſunt, quos quomodocunque in præſentia erigitis, quod nullo modo ſentientes diceretis, uidete quid fiat. Propter malos enim iniuria afficitis bonos. Nam quòd maiores veſtri neminem fruſtra neq; indignũ ſunt admirati, ego planè affirmauerim. Si uerò bonos honoratis, eos tali uериſimile eſt negocio indignari. Quis enim uir moderatus vellet alium malè tractari, & iuſte datis ſpoliari propter ſe? Aut quomodo non ſuper hoc facto magis iraſcatur, quàm gratiam habeat? Certè mulierem nemo ſuſtineret bonus ducere per adulterium, eo quod priorem maritum iniuria affecerit: immò nemo prorſus duceret eam quæ eſt alterius uiri, etſi frequenter hoc fiat haud mala ex cauſa. Honorem autem alterius quem non licet iuſte accipere, neque ſine illius contumelia, quenquam diligere putatis: præſertim neq; ipſum ſperantem, quòd nihil tale ſit paſſurus? Porrò mãcipium quis empturus, an vnquam aufugerit conſiderat, & ſi non permanſerit apud primum herũ: donum autem & gratiam, quam quis infidelem arbitratur, & perſpicue nouit nihil habere firmi, uoluntarie admittat? Romani enim ſunt complures eorum, & quis eos attingat? Aſtantes autem illis Macedones, alij uero Lacedæmonij, & quamobrem hos attingimus? Atqui conſecratos olim omnes, aut certè quàm plurimos, propter beneficentiam dicetis eſſe poſitos. Qui uerò nunc honorantur, eorum multos propter potentiam colitis. Vtros, autẽ eorum iuſtius eſt pluris facere, omittam. Quod ſi nõ omnes iuſte poſſident quæ data ſunt, utros magis par eſt in re incerta accipere, neque eos ipſos fugit. Sciunt enim omnes, quãto firmior ſit beneficẽtia, quàm potẽtia. Nulla enim potentia eſt, quam non abrogat tempus, nullam autem beneficentiam. Vt igitur hyperbolen illam quis dimittat, aliquo modo ueram, quòd erga ciuitatẽ moleſtius affecti ſint, hoc tanto honore affici querentes, quod obtingit in cõtumeliam recipiant, ſuiq; contemptum: at hoc ſane firmiter ſcio, quod nullã uobis gratiam habeant, neq; ſe quicquam ex facto nactos arbitrentur, ſcientes fallaciam facti, per Iouem. Deinde ea, quæ etiamſi hi ſuſciperent, non tamen par erat auferri illis qui prius acceperunt, auferimus ab habentib. neq; aliis dari. Quinetiam, ſi quidem, in quibus ciuitas uidetur aliquo indigere, expenſas duntaxat conſideramus, & quomodo facilime fiat, nihil aliud exquirentes: numquid prohibet, non hoc ſolum paratiſſimum eſſe donum, uerum etiam ſi cui quid aliud donare uolueritis, terram argentum, domum ſi uolueritis his auferre qui habent? Aut quid opus eſt reditus quærere, & publica expendere, quando opportunum fuerit mœnia reficere aut naues, & non potius ea accipere quæ illius ſunt, aut ciuium alicuius, aut peregrinorum inter uos habitantium? At nonne uociferabuntur, ſeque atrocia pati dicent? Ergo licebit videlicet non illis attendere? Etenim licet nunc ſint quibus talia accidere poſſent, quum vos talia faciatis: prius tamen nemo alter maiore vtebatur poteſtate quàm populus. Num igitur qui nunc viuebant, ita ſe exhibuerunt erga ſingulos vnquam, qui hoc omnium putarunt intolerabiliſſimum, deosque rogauerunt, ne vnquam tale accideret tempus, quo oporteret uiritim quemque ex proprijs conferre? Et ſanè hoc raro apud uos accidiſſe memorant, & ne in omnibus quidem bellis, ſed tantum quum ſemel ciuitas ad extremum periculum deueniſſet. Forſan autem quis dicat,

Sumptus in erigendis nouis ſtatuis.

Beneficentia firmior potẽtia.

Statuę quatenus ciuitatis ſint propriæ.

quòd ciuitatis ſint ſtatuæ. At.n.& regio ciuitatis eſt, nihilominus tamen poſ
ſidentium quiſq; dominus eſt rerum ſuarum. Atq; in genere ſi quis percun-
ctetur, cuius eſt inſula? aut, cuius eſt Caria? reſpondebunt, Rhodiorum. Sin
uerò aliter interroges, cuius hoc eſt prædium, aut ager? manifeſtum eſt, ꝙ dñi
ſis auditurus nomen. Et imagines ſimpliciter quidem oẽs Rhodiorum eſſe
dicunt, priuatim autem vnamquamque illius aut illius, cuicunq; data eſt. ve-
rùm prędia & domos & alias poſſeſſiones haud cognoſcere queas cuius ſint,
niſi interroges: imago uero inſcripta eſt, & non ſolum nomen, uerùm etiam
figuram ſeruat accipientis, ut accedenti ſtatim liceat noſſe, cuius ſit. Dico au
tem de iis, in quib. adhuc uerum permanet nomen. Atqui in publico ſtare
riſu digniſſimum eſt, ſi quis planè hoc ſignum eſſe putat, ꝙ ſtatuæ nõ ſint illo
rum qui acceperunt, ſed ciuitatis. Ita.n. licebit dicere, & ea quæ in medio fo
ro uenum expoſita ſunt, populi eſſe: etiam naues uidelicet, non poſſidentiũ,
ſed ciuitatis, quandoquidem in portubus conſiſtunt. Quod igitur audiui à
quodam hac de re dicente tanquam firmiſſimum, non potero abſcondere:

Statuæ publice in acta relatæ. ἀπογράψασθαι.

ꝙ publice uos ſtatuas in acta retuliſſetis. Quid autem iſtud eſt? Nam & om-
nem planè regionem, & Carpathum hanc, & continentem, atq; alias inſulas,
& ſummatim multa poſſunt inueniri, quæ communiter quidem in acta pu-
blica retulit ciuitas: diuiſa autem ſunt in ſingulos per partes, per totum ue-
ro non. Niſi fortè hoc modo quiſque honoratorum imaginem habet, ſicut
aliam quampiam poſſeſſionem: atque ideo minus ad eum pertinere dicatur,
nullaq; ipſe affici iniuria, ſi uos illius imaginem alteri detis. Sexcentos. n. in-
uenietis modos, quib. quid cuiuſq; eſſe dicimus: & plurimũ inter ſe diſſerũt,
ut ſacerdotium, magiſtratum, nuptias, ciuitatem: quorum nihil habentibus li
cet alteri dare, neq; eo uti modo quo uelit. Communis igitur in omnib. præ-
finita eſt æquitas, qua omnia quæ quis iuſte accepit, cuiuſq; ſemel nactus eſt
poſſeſſionem, etiam in aliquod certum tempus, quemadmodũ puto magiſtra
tus, firmiter retinet, atq; à nemine auferri debent. Quomodo igitur iuſtius
eſt poſſidere quodcunq;, q̃ ſi quis, qui ſe ſtrenuum præſtitit uirum, eoq; di-

Multum intereſt, à quo quid conferatur.

gnus eſt beneficio, pro multis & bonis poſſideat honorem? A quo aũt fide di
gniore maioreq; q̃ à populo Rhodiorũ & veſtra ciuitate? Quippe & hoc non
modicũ eſt, non Calymnios eſſe qui dederunt, neq; hoſce malis utentes con
ſiliis, Caunios. Quemadmodum in rebus priuatis, quanto quis meliorem &
fide digniorem profert poſſeſſionis autorem, tanto firmius retinet. nemoq;
ſuper ea re cum eo diſceptauerit. Atqui tota ciuitas, quamcunq; quis nomi-
nare poteſt, uno uiro priuato, tametſi ſit honeſtiſſimus, quauis in re fide di-
gnior eſt, & melior: & quæ publicitus geruntur, priuatim geſtis fortiora ſunt.
Conſiderate uerò, ꝙ omnes arbitrentur ea magis rata haberi, quæ publice
contrahunt per ciuitatis literas, atq; ita geſtorũ nihil licet reſcindere: neq; ſi
quis emat ab aliquo prædium, aut nauem, aut mancipium, neq; ſi qua det ad
vſuram, neq; ſi quis ſeruum manumittat, neq; ſi quod præſtet. donum. Quid
tãdem accidit, ꝙ hęc aliis ſunt firmiora? Quia ciuitatem fecit, rei geſtæ teſtẽ,
qui ad hunc modum quicquã rerum ſuarum adminiſtrauit. Per Iouem. Itane
ergo quę quis à priuato conſecutus eſt ciuitate teſte, illis ſpoliari nequit: quę
uero quis accepit non ſolum publicè, ſed etiam ipſo populo præſtante, firma
non erunt? Et ꝙ ab aliis hoc modo geſtum eſt, non reſcindetur, propter ciui
tatem: quæ autẽ ciuitas ipſas fecit, facile ita retractabuntur? Præſertim quũ
non ſimiliter uti dedit, ſic etiam communi auferat conſilio, ſed uno, homine,
ſi ita cadat, prætoris potentiam obtinente, hoc faciat? Atqui etiam literæ pu
bli-

blicæ ſunt de his, pro quibus dico. Plebisſcita enim ſcripra ſunt uidelicet de honorib. facta, & publicè permanent in omne tempus. Repenſio enim beneficii adeo diligenter apud uos curatur: ablatio autem ab iis qui acceperunt, admodum facile. Deinde illud non poteſt fieri abſq; decreto omnibus uobis conſentientib. hoc autem conſuetudine quadam contingit, etiam ſi uni tũ uideatur. Veruntamẽ hæc (nt dixi) publice conſcripta ſunt, neq; ſolum in plebiſcitis, ſed ſuper ipſas etiã imagines, & nomen eius qui honore affectus eſt, & ſtatuam populum dediſſe, atq; hæ rutſus in publico ſunt propoſitæ. Quod igitur neq; publica in tabulas relatio, neq; poſitio in publico, obſtet, quo minus ſtatuæ eorum ſint qui acceperunt, iam olim fortaſſe manifeſtum eſt: cæterùm nequis conetur contradicere, illud uobis dicam. Noſtis haud dubie Epheſios, apud quos multæ ſunt pecuniæ partim priuatorum reconditæ in Dianæ templo, non ſolum Epheſiorum, ſed & hoſpitum, & hominum vndecunq; gentium, partim & populorum regumq;. Deponunt autem omnes eo ſecuritatis gratia, nemine vnquam auſo locum afficere iniuria, tametſi plurima iam bella geſta ſint, ciuitasq; ſæpius fuerit capta. Quare ꝙ in loco communi pecuniæ illæ iaceant, palam eſt: ſed & publice ſecundum indicem eas deſcribere Epheſijs mos eſt. Quid igitur? Nunquid ex illis ſumunt, quum poſtulat neceſſitas? An fœnerantur, quod forſan non uidetur intolerandum? At opinor citius deæ mundum detraherent, q̃ illas attingerent. Atqui Epheſios non dicetis eſſe uobis locupletiores. E diuerſo enim uos antea quoq; ditiſſimi fuiſtis Græcorum, & adhuc eſtis: illos autem uidere licet indigentiores degere, haud tamen illas licet auferri deponentibus. Imaginis autem ſuæ ita nemo eſt dominus, neq; uos rem eſſe ſimilem putetis. Nam non oĩa eſſe ciuitatis quæ publico in loco poſita ſunt, inq; publicas tabulas ſunt relata oſtendere uolens, ideo hoc exemplo uſus ſum. Quod enim nemo ad aliud imaginẽ habet, q̃ ut ſtet, apud uos, quo uno differunt hi ab illis qui illic pecunias deponunt, adhuc magis pro illis facit. Quæ. n. neq; accipientib. auferre licet, non ẽt vtiq; dantib. licere conuenit. In uniuerſum autem fruſtra cõtendere viſus ſum, aduerſus dicentem, ꝙ ciuitatis eſſent omnes ſtatuæ. In hoc enim nullũ eſt argumentũ, ꝙ facinus iſtud non ſit abſurdum. Donaria in templis ſuſpenſa, quæ ciuitas ipſa comparans ex propriis dicauit, nemo hercle dubitauerit quin publica non ſint. Num igitur haud intolerandum, ſi hiſce abutamur ad aliud quid? Ita per Iouem. Sunt enim donaria dijs dicata, imagines autẽ ſunt honores: & illa data ſunt diis, hæ autem uiris ſtrenuis, qui ſane diis proximi ſunt. Siquidem diis chari omnes boni dicuntur eſſe, & ſunt. Deinde uos quidem iniuria afficit non ſolum qui quid veſtrarum poſſeſſionum aufert, uerũ etiam qui ueſtris nocet amicis: an Deos dicemus (vt uериſimile eſt) minorẽ amicorum curã gerere, aut poſſeſſionum? Cæterum omnia quidem firmiter retinere conuenit poſſidentes, & præſertim ſub imperio populari, & apud uos: qui uobis maxime placetis, ꝙ legitimè iuſteq; cuncta ueſtra adminiſtretis, maxime autem puto honores & beneficia. Nõ ideo ſolum, ꝙ alia quidem & uicioſus habere queat, hæc autem ſoli uirtute præditi: uerùm etiam propter illud, ꝙ alia licet ex alia cauſa poſſidere, uel ex hæreditate, uel empto, horum autem ex ſola uirtute obtingit poſſeſsio. Quin etiam, quarum rerũ quis ſoluit precium dominis, nullus dubitat uidelicet, quin iuſtum ſit ſinere, ut ille eas habeat: idq; tanto magis, quanto pluris emit. Igitur omnes hi dederunt precium, vnuſquiſq; ſuæ imaginis: & hoc non mediocre. hi enim rem militarẽ ſtrenuè adminiſtrarũt pro ciuitate, illi legationes, alii etiam trophęa

Statuę neluti literæ publicæ.

Epheſiorum Dianę templum ęrariũ publicum.

Rhodiorum opulentia.

Donaria tẽplorum quatenus publica.

Precio à dominis empta nemini licere tollere.

ab

ab hoſtibus attulerunt, alii quidã & pecunias fortaſſe dederunt, non hercle mille aut quingentas drachmas, quanti conſtat imaginem erigere. Quid igiẽ? Nonne legib. ſancitum eſt apud non prorſus iniuſtos, ut ulla re ſpoliatus reſtitutionem conſequatur. Ei quiquid depoſuit, licet id auferre ab depoſitario. Nunquid igitur uelletis reddere beneficia, pro quib. illas ſtatuas decreuiſtis? Emolumentum adferet rependentib. quandoquidem emolumenta ſemper ſpectari debere quidam putant. Si quis igitur aut bellum aliquod cum uirtute profligauit, ꝙ ſi non profligatũ forte eſſet ab illis tunc, nos nunc ciuitatem non haberemus: aut libertatem nobis attulit, aut cõditorum fuit unus huius ciuitatis (neq;.n. clare poſſumus dicere, qui nam ſit quib. hoc vſuuenit, aut vſuueniet, facinus ita temere factum, & duntaxat cõſuetudine quadam) nonne difficile eſt dicere quod poſt hæc ſequatur, quod nempe à ciuitatis cõmercio recedendum erit, nolentis facere ꝙ iuſtum eſt? Si uerò oportet, quotuſquiſq; eſt qui tale quid dedit, ꝙ neq; à uolente reddi poſſit? Sexcenti autẽ ſunt, qui ſuas ipſorum animas profuderunt pro ciuitate, propriaq́; uita emerunt imaginem & inſcriptionem, ſicuti & antea dicebam. Nunquid non atrocia patiuntur illi nunc? Neq; illud dici poteſt, ꝙ nos non hi ſumus, qui acceperunt. Primùm.n. uniuerſorum debitores ſumus, quæ maiores acceperunt, non minus q̃ qui ipſi, ad quoſcunq; pertinuerit illud genus. Neque. n. uos à ſucceſſione deſtitiſſe dicetis. Deinde omnia quib. tunc eos aliqui beneficio affecerunt, magnoq́ue ſtudio incubuerunt, patientes aut agentes pro illis, ea iam conſueta, ordinata & magna uos habetis, ut gloriam, ut ciuitatis amplitudinem, & quod excepta una omnib. alijs pręſter. Si igitur, quia à uobis honores non acceperunt, propterea minus inique uos facere putatis eos auferendo, aut ſi quid cui aliarum poſſeſſionũ aufertis, res nimis perſpicuas ignoratis. Primùm quidem, ꝙ qui quem ſpoliant, & eum qui accepit id quo ſpoliatus eſt, neque minus eum quicunque dedit, afficiunt iniuria: ueluti ſi quis publica deſtruat ędificia, quæ ciuitas ſingulis beneficii gratia conſtruxit: vnde magis intelligere poteſtis, ciuitatem ab eo iniuria affici. Proinde eadem ratione & ciuitas in ominibus quæ cui priuatim dedit, atque is qui illis ſpoliatur, iniuria pariter afficiuntur. Ergone uos, & eos quib. imagines erexiſtis, & ciuitatem quæ dedit, hoc eſt uoſmetipſos iniuria afficietis? Ar qui aduerſus alium delinquit ſui commodi gratia, maliciæ ſolum habetur reus apud multos: qui uero in eo quo quid aduerſus alium iniq; agit pariter & ſemetipſum iniuria afficit, prauitatis quidem excellentiam quandam præ ſe tulit, ex ſuper fluo autem ſtultus uidetur. Ad hoc, uidere poſſis & aliud. Qui enim ſpoliat, is circa rem ipſam delinquit, natura quid faciens abſurdi: qui uerò aliquem datis à ſe honoribus & beneficiis priuat, non ſolum communem illam regulam, qua neminem lædere iubemur, tranſgreditur, verùm etiam bonum uirum afficit iniuria, & hunc quem minimè illi conueniebat. Nuſquam enim uidere eſt, malis datos honores: neque ijs, à quibus nihil beneficij acceperunt. Quanto igitur peius ſit bonos ſpoliare honoribus, quàm alios, & benefactoribus nocere, quàm quemlibet alium iniuria afficere, nemini obſcurum eſt. Vt igitur Epheſios aliquid ex illis depoſitis ſumentes pecunijs, ita hercle iuxta hoc ipſum quis dicere queat delinqueret & eos, qui hoc modo agunt cum imaginibus, non ſolum propter hæc modo dicta, ꝙ homines quos minime conuenit afficiunt iniuria, quorum multos ne norunt quidem, ſed etiã propter cauſam hoc ex negocio exorientem. His enim qui depoſitum quoddam non cuſtodiunt, nemo quicquam amplius rerum crediderit ſuarum: contumelio

Spoliatis reſtitutionem deberi.

tumelioſos uero erga benefactores, nemo beneficio dignos iudicat: ut uobis periculum ſit, ne nemo uobis poſthac benefaciat: illis uero, ne amplius cuſtodiant aliena. Volo igitur factum quoddam veſtrum referre, non uetus quidem, ſed non præclarum minus apud omnes quàm ualde grauia: ut reb. comparatis uidere poſſitis, an tales in uniuerſum dignum ſit iſtiuſmodi quid deſignare. Poſt continuum enim, & longum illud Romanorum bellum quod inter ſe geſſerunt, quando uos in calamitatem incidere contigit propter beneuolentiam erga plebem, poſtquam finis erat impoſitus rebus difficilibus, & omnes iam putabant ſe ſaluatos, quemadmodum in magnis morbis ſæpenumero difficili opus eſt auxilio, ita etiam tunc uiſa ſunt negocia talem poſtulare correctionem. Vnde omnibus exteris conceſſa eſt debitorum remiſſio. Libenter autem illis admittentibus, remque pro dono reputantibus, uos ſoli inter alios non recepiſtis, tametſi captiuitas uobis nuper admodũ (ut dixi) accidiſſet, & hoſtes in ciuitate ſolas ædes relinquiſſent: attamen graue uobis uiſum eſt, in qualicunque tempeſtate tranſgredi quicquam æqui: propterq; calamitates quas vos apprehendiſſent, inſuper etiam fidem deſtruere ueſtrã. Atque alia omnia permittentes Romanis, hoc unum illis noluiſtis concedere, ut aliquid turpe eligeretis lucri gratia. Quibus enim illorum ciuitatem (opinor) non uidebatis indigere propter uirtutem ſimul & felicitatem, his ueſtram quoque non egere demonſtraſtis ob ſolam uirtutem. Haud igitur dicetis minorem (ò uiri Rhodij) gratiam deberi iis qui bene fecerũt, quàm qui ſoluunt debitum. Deinde non ſponte exoluere quod debebatur, graue uobis uiſum eſt à reddentibus autem auferre, mediocre. Non enim cum omnibus turpiter ſe gerere turpius eſſe credidiſtis, quàm ſi uos ſolos ita gereretis. Verùm tanta mutatione eo quo dixi tempore facta, circaque omnes confuſione, quæ data erant licebat firmiter retinere eos qui ante recepiſſent, & nemo auſus eſt exigere quicquam ab iis qui quid eſſent adepti. Porrò uos in præſentia neque permittitis beneficia rependere benefactoribus, ſed qui nihil paſſi eſtis eorum quæ illi tunc, præſertim qui ceciderãt extremè, id nũc fortunati facitis, quod tum illorum ne vnus quidem. Sed factum id circa debita, inuenias etiam in alio tempore: & Solonem aiunt apud Athenienſes olim feciſſe. Præter enim quod frequenter neceſſario id contingit ex inopia æris alieni: eſt tamen quando neque iniuſtè ſit propter magnitudinem vſurarum, quando nonnulli ſæpius in illis ſortem recepiſſent. Quod uerò beneficia, quæ pro benefactis quidam receperunt, aufertis, nullam rationabilem poteſt habere cauſam, neque quiſquam introduxit vnquam, ſed huius unius inter omnia nunquam fuit opportunitas.

Debitorum remiſſio poſt bellum conceſſa exteris.

Atqui hæc duo ſimiliter ſumma in legibus cautione dignata ſunt, & exercatione, mulctisq; extremis, ſi quis introducat nouas tabulas, aut agrorum diuiſionem. Horum alterum quidem apud vos non factum eſt: alterum uerò, quod omnino nullo tempore accidit conſiderate, componentes huic negocio quod examinamus. Nam regione denuo diuiſa hoc eſſet grauiſſimum, quod æquaretur qui prius poſſederat, ei qui nihil poſſediſſet: imagine uero alteri data, nequaquam is cui ablata eſt, æqualis eſt ei qui accepit. Hic enim aſſecutus eſt honorem, alteri uero nihil reliquum eſt. Age ergo, ſi quis interroget prætorem uobis præſidentem, iubentemque eradere inſcriptionem, atque alium inſcribere, quid eſt quod facis? An adhuc (per Iouem) inficias ire poteſt: quod intoleranda faciat? Adeone neque ciuitatem tot retro annis hic uir (per Iouem) neque uos reuereatur, præſertim ſi ſit moderatus? Ego

ſanè

ſanè puto, & artificem rubore ſuffundi. Si uerò domum liberi aut cognati quidam aduenirent illius viri, quantas illos putatis emiſſuros lachrymas, qũ quis incipiat demoliri nomen? Certe: ſed & cõſurgẽt omnes aduerſum uos, & procedent ad populum uociferantes. Num ergo ne quid tale accidat, non prohibebitis, neque adhibebitis curam? Equidem nihil tale de uobis crediderim, magis uero & nunc aio latere hoc factum: ſed non ſinetis, quum rem intellexeritis. Nondum enim totam rem uidelicet ſcitis. Quare ſemel prohibere conuenit per Iouem. Cæterum non ſimile eſt, quum multi ſint, quib. nullus eſt cognatus, & res contingat nulli notorum. Ego uerò ꝙ etſi quidam ignorent cognatos ſiqi eſſe horum quoſdam, quod ueri ſimile eſt, non minus tamen propterea iniuria afficiantur, maioribus ita deſpectis, omitto. Sæuius autem alioquin mihi eſſe videtur id quod fit in illos, quib. non ſupereſt amicus, & ne vnus quidem. Siquidem inter uiuentes cenſetur grauius eſſe eos afficere iniuria, quibus ne unus quidem amplius ſupereſt adiutor. Iuxta hoc dicant ergo, nihil eſſe mali pupillis nocere vndiquaque deſertis: qui neque ſemetipſos uindicare poſſunt, neque alium habent ſui curam gerentem. At uos è diuerſo, magiſque his læſis indignamini, & publiee inſtituitis tutores ut ne qua iniuria afficiant. Summa, inter omnes ſermones quos dicturi ſunt, quorũ nullus quicquam habet æqui, hic talis longe abſurdiſſimus eſt, quod nullam ex natis ſtatuam attingant, neque quas quis norit cuius ſint: ſed ignotis quibuſdam, & ualde antiquis abutantur. Quemadmodum ſi quis dicat, ſe nemini illuſtrium ciuium facere iniuriam, ſed plebeijs, & quos nemo nouit. Atqui per Iouem nõ eſt ſimile. Inter viuentes enim, & propter nobilitatem, & propter virtutem alius alio notior eſt: & propter diuitias hoc contingit, atque alias rationabiles cauſas. Circa imagines autem contrarium quis dicat, nempe quòd illæ ſint meliorum uirorum. Non enim propter ignobilitatem aut maliciam quandam eos ignoramus, qui à ſuis ſplendidiſſima dona ſunt nacti: ſed propter temporis hoc factum eſt longinquitatem. Quanto igitur ſuperiorum homines ſeculorum ſemper omnes putant poſteris meliores natura, & quoſdam olim hunc honorem nanciſci rarius contigit: tanto circa meliores uiros, maiorumque autores bonorum ſe delinquere confitentur. Quòd autem hæc utraque vera ſint, liquet. Valde enim antiquos, ſemideos fuiſſe ſcimus: quique eos ſunt ſecuti, non multo peiores: deinceps uero ſequentes, ſemper minores iuxta tempus: & tandem qui nunc uiuunt, quales nos ipſos eſſe nouimus. Et olim quidem non omnibus qui mortem oppetijſſent pro ciuitate, erigebantur æreæ ſtatuæ: ſed tantum ſi quis egregia admodum & admiranda deſignaſſet. Nunc autem præternauigantes honoramus, cuius rei cauſa poſteriores potius & nuperrime conſecratæ tranſmutandæ eſſent. Neque enim illud ignoratis utique, quod omnes qui ſapiunt veteres amicos magis amant, pluriſque faciunt, quàm nuper factos: & pater nos adeo plus quàm omnes à ſe cognitos. Qui enim aduerſus hos delinquunt, atque aliquid tranſgrediuntur, eos ſolos iniuria afficiunt: qui uero erga illos officij aliquid abrogant, maiores etiã ſuos qui eos ante poſſederunt, negligunt. Summa, quemadmodum quando uiuentium quiſpiam apud uos exploratur, quem uel ipſi bene noſtis, uel omnino ignoratis, his qui eum norunt attenditis, & ſuffragia fertis ſecundum teſtes: ita ergo, ut ne hi praui uideantur, id ipſum facite: quando quidem de uiris ſermo habetur, quos aiunt à nemine cognoſci viuentium, ab his qui eos nouerunt diſcite. Qui igitur tunc uiuebant, & manifeſtiſſime eos nouerant, benefactores ciuitatis exiſti-

Antiquas ſolum et nulli notas ſtatuas mutari æquè impium.

Semidei.

Statuę quibus erigi olim ſolitæ.

exiſtimarunt: quibus fidem abrogare, quum ſint progenitores veſtri, vobis fas non eſt, neque prauos dicere. Non igitur neq; tale quid dici poteſt, quod ſatis multo tempore habuerunt honorem: nõ enim poterunt oſtendere, plus temporis eos eſſe honoratos à ciuitate, quàm ciuitatem ab illis cultam beneficiis.

Sat honoris prioribus illis ſtatuis exhibitum eſſe.

Quemadmodum igitur, qui debitum olim contraxit, atque olim diſſoluit, nihil plus fecit, quàm qui nunc reddit quod debet: ſimiliter neq; ſi quis valde ante longũ tempus beneficio accepto, aliquem tũc remunerauit. Alioqui enim qui immunitate olim data, aut pecuniis, aut terra, aut alia huiuſmodi re ſpoliantur, minus fortaſſe iniuria afficerentur, quàm qui poſtea, ijſdem acceptis. Qui enim per aliquod tempus talia poſſedit, emolumentum ex iis percepit, & utilitatem. In honore uero nihil eſt tale. Illi enim opulentiores ſunt & in reliquum tempus: habent enim, quæ ex iis acquiſiuerunt, His uerò è diuerſo contingit, ignominioſiores eſſe factos. Vbi enim minus eſt damnũ? apud eos qui multo tempore fructum perceperunt. Vbi maior eſt ignominia? apud eos qui ualde antiquo honore ſpoliantur. Quod ergo neq; ab impietate iſtud facinus uindicari queat, maxime hoc modo ſciri poteſt: etiamſi quibuſdam hæc propter hyperbolen dicere uideor: non, ut antea dixi, quòd omnia ſimpliciter ſint impietates, quæ aduerſus defunctos patrantur: ſed quòd omnes ueteres admodũ uiri, heroes cenſentur: & ſi nihil habeant eximium, propter ipſum tamen puto tempus.

Heroes, omnes admodũ priſci.

Tam graues uerò, adeoque maximis dignos habitos honoribus, quorum nonnulli & heroum parentationes habuerunt, quique tot annos ænei ſteterunt, ut & eorum memoria ſit extincta, quomodo congruit eandem habere appellationem, cum his qui noſtris temporibus uel paulo ante mortui ſunt, alioqui etiam nullo precio digni habiti? Atqui impietatis aduerſus heroas, nemo ſanè dubitauerit, non eandem habere æſtimationem, quam illæ circa Deos. Quid igitur? Nonne ſaltem iniuria eſt, memoriam abrogare? honorem auferre? nomen excludere?

Impietas alia maior.

Atrox ſanè, & miſero, ò Iupiter. An ſi quis coronam auferat, unum fortaſſe aut alterum durantem diem, aut maculam aliquam æri aſpergat, hunc putabitis impiè agere: eum uero qui prorſus demolitur & tranſponit & euertit gloriam, nihil facere abſurdum? An ſi quis haſtulam eripiat è manu, aut galeæ abrumpat criſtam, aut ſcutum auferat à brachio, aut equo frenum, carnifici ſtatim illum tradetis, & eandem ſuſtinebit pœnam cum ſacrilegis: quemadmodum nimirum multi mortui ſunt ob huiuſmodi cauſas, & nihil illis plus imputãt, quàm quòd nomine carentium quandam & ualde antiquarum mutilarunt imaginem: publice autem ciuitas omni ex parte peior & uicioſior apparebit circa Heroas? Et nunc ſi quis dicat ingrediens, quod deprehenſus ſit hoſpes quidam, aut ciuis, manum aut digitum auferens à ſtatua, clamabitis, & eueſtigio iubebitis rotæ imponere. Atqui manu quidem ablata, aut phiala, (ſi fortè tenuit) honor permanet, & ſymbolũ uirtutis retinet is qui honoratus eſt, æs autem ſolum diminutum eſt: ſublata uero inſcriptione, ſublatum eſt vtique teſtimonium & exiſtimatio, illum virum fuiſſe laude dignum.

Inſcriptionẽ tollere, ſumma ignominia.

Volo igitur, quod Athenis quidem factum ſcio, puto autem & hic fieri, ſecundum legem quandam admodum iuſtam, uobis dicere. Illic enim, quando publice ciuium quendam ob ſcelus commiſſum mori oportet, prius illius nomen è publicis tabulis deletur. Quamobrem? Primùm quidem ab hoc, ne qui ciuiſ ſit, tale quid patiatur: ſed quantum fieri poteſt, in peregrinorum habitus numero. Deinde etiam ſupplicii ipſius (puto) id non minima eſſe uidetur pars, quòd nec appellatio amplius appareat illius, qui huc progreſſus eſt ſcele-

Supplicio affectorum nomina à publicis tabulis delẽdi mos.

rum,

Proditores non ſepeliri. rum, ſed omnino obſcuretur: ſicuti etiam puto, ꝙ non ſepeliuntur proditores, ut nullum reſtet ad poſteros ſceleſti uiri monumentum. Age nunc ſi quis dicat, idem apud uos fieri benefactoribus, quod apud multos moris eſt fieri ſceleratis, an non ualde dolebitis? Nolite igitur iraſci ei, qui id uidetur nũc dixiſſe: ne enim amplius, neque ſemper dicatur, uobis autor eſſe poterit. Porrò ſi quis vnum tantum uerbum eradat è columna quadam, an non occidetis illum, haud iam inquirentes quodnam erat, aut de quo? Et ſi quis eo ueniens ubi uobis publicę tabulæ ſeruantur, apicem quendam tantum ant ſyllabam cuiuſdam decreti deleat, an non ita eum habebitis, quemadmodum ſi quis quid de curru detrahat? Ergone qui inſcriptionem tollit imaginis cuiuſdam, minus quid facit, quàm qui columnam abradit? Atqui totum delet decretum, iuxta quod ille honorem accepit: imo prorſus irritum facit id qđ ſcriptum eſt. At ſi quis condemnatus ob quamcunq; rem, & pœnam quandam ſortitus, ſemetipſum deleret, abrogare uideretur rempublicam: ut grauius uobis uideatur, quempiam à pœna quadam ſeſe liberare, quàm priuare honore alium. Non igitur ne illud quidem prætereundum, quandoquidem ſermonem tanquam de impietate feci. Scitis enim manifeſte, quòd tota quidem ciuitas ſit ſacra: ſtatuarum autem multas inuenietis in ipſis templis ſtantium, hanc paſſas iniuriam. Nam & antiquiſſimas haſce eſſe contigit, & prætorum quiſque quemcunq; uolebat obſequio demereri, eum quaſi uobis honorantib. contendebat quàm honeſtiſſime locare. Et quid ſermonib. opus eſt? Arbitror enim nihil referre, an ſic an aliter locentur: niſi ꝙ, ut ego nunc dicebam, multorũ nomina ſunt tranſmutata: & quorundam (puto) valde propin-

Sacrilegiũ. que dijs aſtantium. Itane, ubi neq; qui malũ quid patrarunt, ſi eo confugiãt, conſuetudo eſt lædere: non graue eſt, ſi benefactores iniuria illic afficere uideamur: & defenſionem, quam tales loci flagitioſis præbent, ſolis (ut uériſimile eſt) bonis præbere non poſſint? At ſi quis thuribulũ vnum eo loci poſitũ mutet, aut phialã, non minus ſacrilegus cenſebitur, q̃ qui abſtulerunt: ſi uero imaginem mutet, aut honorem, nihil abſurdi facit? Atqui & ſtatuas quis dicere poſſet diis conſecrata eſſe donaria, eas nẽpe q̃ ſunt in tẽplis. Et multæ talẽ habent inſcriptionem, puta: Ille dijs conſecrauit ſemetipſum, aut patrem, aut filium, cuicunque tandem deorum. Si igitur ab aliis donariis conſecratis auferens conſecrantis nomen, aliud tantum inſcribat, illum non impie agere

Apollo & pullos ſuos auferri non paſſus. dicemus? Certe Apollo nõ permiſit, ex porticu pullos auferre Cumano, ſuos dicens eſſe ſupplices. Quib. ergo argumentis tentabũt quidam, rem hanc eſſe æquiorem, demonſtrare? Peſſime hoc probant, quum dicunt, ſe ualde antiquis abuti, & quaſdam eſſe ſine inſcriptione. Nam ſi quis etiam hoc illis det ita habere, haud dicerẽ id quod eſt impromptu, me nunc loqui de inſcriptis:

Inſcriptione cur quædam ſtatuæ careant: & ab iiſdem nõ abſtinere, æque impium. ſed neq; illas attingi debere aio. Conſiderate enim (viri Rhodii) cauſam, quamobrem quaſdam ita poſitas eſſe veriſimile ſit. Neq; enim oblitum eſſe, neq; grauatum poſitorum ueriſimile eſt, neque pepercifſe hac in re expenſis. Nullę enim erant. Reliquum eſt igitur, ut ex duobus alterum fuerit in cauſa: aut ꝙ quidam fuerint ualde magni, atque in ueritate heroes, eoque non putarũt illorum nomina inſcribi oportere, ut qui omnib. alioquin eſſent noti: exiſtimantes propter tunc vigentis gloriæ excellentiam, in omne tempus atq; in poſterum nomen manſurum, ut quorundam ſemideorum, aut etiam, deorum: deinde tandem propter temporis longitudinem in ignorationem ueniſſe. Deos enim non moris eſt inſcribere: ut ego non deſperem, & aliorum

Alcæus. Hercules. quaſdam eſſe huiuſmodi. Thebis Alcæus quidam conſecratus eſt, quem

Hercu-

Herculem eſſe aiunt, antea ita uocitatũ: & apud Athenienſes Eleuſinii ſaccrdotis pueri imago eſt, non habens inſcriptionem, & illum dicunt eſſe Herculem. Et apud alios ſcio multas partim ſemideorum, partim Heroum ſtatuas: ut Achillis, Sarpedonis, Theſei, propter hoc antiquitus non inſcriptas. Et Memnonis ita in Aegypto coloſſum eſſe aiunt. Cæterùm in quibuſdam gloria permanſit, tempusq; famam cuſtodiuit: at uero non in omnib. id cõtigit, quicquid tandem fuerit in cauſa. Proinde & apud uos non impoſſibile eſt, tales quaſdam eſſe. Quale igitur eſt, Herculis aut Tlepolemi (age dicite) aut Solis filiorum cuiuſdam ſtatuam, dare illi, bono quidem uiro, & honore digno, (ſint enim omnes quos ciuitas colit, tales: & oportet ſanè optare, ut omnes ſint boni, maxime præfecti) ſed non tamen illorum unquam ſimili? Neque illi ipſi quos honoratis dicere poſſent, ſe illis modicum quid ſolũ eſſe minores. Verùm etſi metuerent tale quid dicere ergo ne uobis ex prædictis uidetur, potius ab his re inçepta (dico autem de non habentib. inſcriptiones) eam ad omnes transferendam, aut ualde eſſe talib. parcendum? Atqui ignorationis & antiquitatis cauſa ſimilis eſt: ut ſi quis dicat, neq; eos qui ualde antiqua refodiunt ſepulchra, nihil delinquere, quod nemo illic ſepultis reliquus ſit cognatus, neque ſciamus quinam ſint. Sepulchrum quidem nõ eſt argumentũ uirtutis, ſed opulentiæ: neq; poſſumus dicere, quod qui in ſepulchris iacent, fuerint ſtrenui niſi ſi quis publicè ſepultus uideatur, quod quodammodo his contigiſſe reor. Imago autem propter ſtrenuitatem data eſt, eoque quòd quis antea habitus eſt uir fortis. Quod enim nemo horum erectus ſit, conuictus furti aut adulterii, non eſt incertum: neque etiam propter facta mediocria. ſed quantum poſſibile eſt propter maxima. Quòd igitur & diuina quadam potentia prouidentiaq; (ut ita dicã) tales participient, factũ uobis circa ſtatuã uolo dicere. Theagenes quidã fuit, Thaſius athleta. Hic uidebatur fortitudine antecellere ſuis æqualib. Et iam cum aliis multis, & in ludis Olympicis ter acceperat coronam. Vt aũt à certaminib. deſtitit, uenitq; in patriã, corpore ob ſenectutem defecto, uir fuit nemine inferior circa rempublicã: ſed quantum fieri poterat, optimus. Hinc, ut uериſimile eſt, inimicitias ſuſcepit cum quodam rempublicam adminiſtrante. At is huic uiuenti tantum inuidebat. Hoc autem mortuo, facinus ſtultiſſimum omnium & maximæ impietatis deſignauit. Huius enim ſtatuam in media ſitam ciuitate, noctu flagris cędebat. Igitur ſiue forte fortuna, ſiue Genio quodam illi indignante, mota eſt tandem è baſi, & ſecuta eſt una cum flagro, & occidit hominem. Quum aũt lex eſſet quæ iubet in mari demergere, ſi quid inanimatum incidens quempiam occidat: occiſi illius cognati, iudicum ſententia ſtatuã obtinent, & ſubmergunt. Quum autem peſtilentia coorta eſſet (ut aiunt) ſęuiſſima, atq; Thaſii nullo modo liberari poſſent à peſte, demum oraculum adeuntib. exules illis eſſe reducẽdos, reſpondit Deus. Quum autem omnes eſſent reuerſi, nulluſq; foret reliquus, rurſus conſulentibus Deum, ita antiſtitam reſpondiſſe ferunt.

Memnonis coloſſus.

Ignoratio-nis & antiquitatis cauſa ſimilis.

De Theagenis Thaſii ſtatua miraculum.

Oraculũ de reſtituenda Theagenis ſtatua.

Theagenis verò vos longa oblinio capit,
In nuda indignè prorſus recubantis arena,
Qui luctator erat longè fortiſſimus olim.

Quo reſponſo palam erat, quòd etiam prius non exulum gratia id datum fuerat oraculum, quodque peſtilentia nulla aliam ob cauſam accidiſſet. Et nullus hoc reſpondeat: Quid? ergo nos ſtatuas demolimur, aut in mare proiicimus? At ignominia afficitis illos quorum ſunt, & aufertis ab habentibus, id quod tunc quoque diſplicuit Deo: quando de ære non uериſimile eſt

eum fuiſſe ſollicitum. Ne igitur putetis, ob Thaſii illius contumeliam Geniũ ita eſſe indignatum: inter eos autem qui à uobis ſunt honorati, neminẽ eſſe diis charum, neq; heroa. Non ergo neq; hoc licet dicere, ꝙ nõ etiam hoc ob inimicitias à quibuſdam fieri poſſit, ſi quis prætorum odio habuerit quempiam qui ante eum uixit. Id quod Theageni accidit audiuiſtis, ꝙ nempe acciderit propter inuidiam, æmulationemq; contractam ex republica. Etenim ſi modo in ſolis uetuſtis id ſe dicunt facere, tempore procedente (quemadmodum in uiciſſios ſemper ferè contingit conſuetudinib.) neceſſe hoc erit & ad plures peruenire. Neq; enim quicquam cauſari poterunt, quum in illius poteſtate totum conſiſtat negocium. At hercle prohibebunt neceſſarii. Si uerò abſentes fuerint, aut ignorauerint, aut quum reſciuerint, quid faciemus? Nunquid hunc oportebit rurſus eradere, quem quis præoccupans inſcripſerit? Quum ergo facinus hoc vehementer ſit abſurdum, imo impium, minus tñ eſſet intolerandum, ſi non ob talem prætextum contingeret, qualem dicunt quidam, quaſi ciuitatem defendentes.

Propter argẽtum quid in repub. facere turpiſſimum.

Nam propter argentũ quiduis facere, inter alia turpia omnes turpius ducunt, quàm ſi aliam vllam ob cauſam. Qñ igitur prætexentes ſumptum, aut ꝙ oporteat facere expenſas atque alias ſtatuas, putant ſe rem honorifice excuſaſſe: certum eſt ꝙ maius comparant opprobrium, ſi pecuniarum gratia iniuriam facere uideamini, præſertim quum ſitis diuites, ut alii Græcorum nulli. Et cur tandem tempore progenitorum veſtrorum nihil tale factum eſt, quum non plura haberent quàm uos nunc habetis?

Rhodiorum opulentia,

Quòd enim inſula non ſit facta peior, & ex Caria fructum percipiatis, & ex parte Lyciæ, & ciuitates poſſideatis tributarias, pecuniæque iugiter multæ à multis deponantur populo, & priores nullus abſtulerit, neminẽ putate ignorare.

Reipub. impenſæ: eæq; quanto belli quàm pacis tempore maiores.

Et neque dicere poteritis, uos nunc maiores facere expenſas. Nam etiam tunc in omnia, in quæ nunc, factæ ſunt: in conuentus ſolennes, in pompas, in ſacrificia, in mœnia, iudicib. ſenatuiq;. Nunc ergo nõ ſunt maiores priorib. etiam in aliis. Sumptus enim bellici, quum ipſi ferè continenter bella geſſerint, raroq; interdum quieuerint, non ſunt opinor comparandi expenſis in pace factis. Non enim ſimile, centum nauium aut etiam plurium claſſem emittere, & rurſum ſeptuaginta & triginta aliarum, atque his domum non reuerſis nonnunquam in trib. aut quatuor annis: neq;, aſſiduè triremes nauigare non ſolum vſque ad Cyprum & Ciliciam, ſed interdum quidem in Aegyptum, interdum uero in Euxinum, deniq; etiam in ipſo Oceano: neque peregrinum militem alere munitiones & regionem defendentem: cum eo, ꝙ nunc ueſtro tempore uidere licet, nempe unius ſingulis annis aut duorum Aphractorum occurſu in Corinthum. Et hęc dico exprobrans, neq; uos peiores maiorib. veſtris conſtituens. Non enim, ꝙ non poſſitis hæc, ſicut & illi: ſed quod talium nunc tempus non ſit, & in pace degatis. Palam enim eſt, illos quoque maluiſſe non tot adire pericula: & propterea laborauerunt, ut aliquando tandem ſtabilirentur res. Verùm hoc tantum dico, ꝙ non pares illorum atque ueſtræ ſint expenſæ. Vt enim quis alia omittat, quæ ad naualia & arma & machinas, de quib. nunc dixi, ſpectant: ipſum utiq; quod ad mœnia pertinet, par non eſt ut ueſtro tempore inſtruuntur. Nam et ſi quis ponat, inter diligentiam nihil intereſſe, fiunt tamen per ocium & paulatim, & quando placet: tunc autem non licebit emittere. Et nunc quidem ea quæ uos decernitis, ædificantur: tunc autem, quæ cogebant hoſtes. Quin etiam neq; hoc dicere licet, quod plures honoretis. Ipſa enim hoc multitudo indicat, ſtantium ex illo tempore ſtatuarum. Abſq; hoc autem quis dicere poſſet, plures

nunc

nunc eſſe, qui decus ſibi quærant beneficiis erga ciuitatem? At hercle, uobis incumbit neceſſitas, præfectos omnes honorandi. Quid igitur? Nonne & Athenienſes & Lacedæmonii, & Byzantini & Mitylenæi, eos ipſos colunt? At tamen quando illis uidetur alicui æneam erigere ſtatuam, erigunt, & ſumptibus ad hoc abundant. Atqui iam quendam audiui Rhodiorum dicere, non pares eſſe illorum & veſtras res. Illis enim ſolam ſupereſſe libertatem exceptis Athenienſib. & hos tamen nihil magni poſſidere: veſtram autem ciuitatē inuidia laborare apud omnes tanquam opulentiſſimam, ideoq; eam plurib. beneuolis indigere. Præterea neminem Romanorum ægrè ferre, ſi non apud illos erigatur: honorem autem huius ciuitatis eos non negligere. Hæc ſanè ſunt uera quidem, magis autem propterea ab illo facinore deſiſtere debetis. Qui.n. magni æſtimant honorem apud uos nanciſci, ueriſimile eſt eos non negligere quō eum conſeruent, neq; quomodo eum conſequantur: ſed pariter & animum conſiderare ueſtrum. Qui autem confitentur inuidioſas eſſe ciuitatis opes, eos non conueniebat ad calculos reuocare ſumptus. Quippe tāto plures propterea præ aliis honoratis, quāto plura quàm illi poſſidetis. Et ſanè imperatorum etiam num facitis imagines, & aliorum qui autoritate pollēt. Neq; enim uos fugit, nihil eſſe hoc modo erigere. Vt ergo in poſterū aliquos honoretis, ita turpe uobiſq; indignum ipſis facinus deſignabitis? Si enim cū omnib. eodem modo ageretis, præter imperatores, nō ita argueremini. Nūc autem ſunt quos illic erigitis, ut aliis palam ex his fiat, ꝙ eos non honoretis. Si uerò ex plebe hi ſunt, & qui nihil profuerunt, cuius gratia uos inhoneſtè geritis? Aut quid uobis vultis, eos colendo? præſertim quum uobis facultas ſit, alio modo illorum curam gerere. Etenim munera plura hoſpitalia, & liberalitas in excipiēdo, plebeiis ſufficit, etiam ſi ſit quis præſtantior. Præterea & decretum ſufficeret ſimplex, ut uel in Prytaneium uel conſeſſus honorabilē locum uocaretur. Nunc ſiquidem uidemini, quemadmodum naucleri qui nauem nimis onerarunt, & cum tempeſtate conflictantur, propterea iacturam facere ſtatuarum. Atqui age, ſi quis uobis dixiſſet, multas ſtatuarum uendendas, ut pecuniarum habeatis copiam: quis non putaret, illum hoc dicentem eſſe mancipium. Attamen venditis: licet non ut auehantur, ſicut opinor & ualde improba mancipia. Breuiter aūt bene noſtis, quòd nihil horum magnū eſt, neq; precioſum, niſi propter dātes, ſi dent ut tale. Si uerò ex his reb. quid eſt, quæ cuicunq; uolenti & vulgari facile tribuuntur, cito uidebitur nullius eſſe precii. Quocirca honeſtius eſt apud uos uocari, q̄ apud alios imaginem nanciſci. Atq; à uobis ſedentib. quenquā laudari, ſplendidum eſt: alii uero ēt ſi ſe clamando ruperint, non uidētur ſatis laudare. Coronam in ludis Olympicis ſcitis utiq; oleaginā eſſe, quam multi pluris faciunt q̄ vitam, non quod illic nata olea aliquid in ſe habeat admirandum: ſed quod non facile, neque pro re parua detur. Proinde ferè circa ueſtra tempora, ut ſcitis, imperatorum quidam, ita ualde eam affectauit, ut concupiuerit illic uictoriam, certaueritq; apud Elæos, atq; hunc felicitatis terminum ſtatuerit ſuæ. Si uerò omnes coronaſſent venientes ad ſpectaculum præfectos, quam admirationem, aut qualem amplius gloriam corona habuiſſet? At illos aiunt neque epiſtolas reſignare, quæ in commendationem athletarum cuiuſdam ſcriptæ ſunt, niſi poſtquam certauerit. Et hoc nullum illis vnquam attulit periculum, ſed è diuerſo honorem & laudem, ut digni certaminum præpoſiti cenſerentur. Neque enim exiſtimetis Romanos ita eſſe læuos & indoctos, ut neminem ſub ſe perferant liberum eſſe, neque bonum, ſed malle mancipiis imperare.

Præfectos omnes honorandi neceſſitas ridicula.

Imperatorū imagines.

Olympica corona oleagina.

Deinde Elæi tanti ſua faciunt, nemine Peloponneſiacorum, ꝙ ad alia attinet,
meliores: uos autem prætereuntes timetis, ut ſi uni cuipiam non æneam eri-
gatis ſtatuam, libertatem putetis vos amiſſuros. Verùm ſi quidem ita ualde in
diſcrimine uerſatur libertas, ut nobis ex quauis leui cauſa auferatur, ſeruitus
urbis ex omni parte melior eſt iam. Nam qui corpus habent tam periculoſè
affectum, ut amplius portare nequeant, iis mori melius eſt q̃ uiuere. Si. n. no-
bis tanto ſeruata tp̄e fides, & apud illorum plebem beneuolentia, ſocietaſq;
omnis fortunæ rempublicā ſtabilire non poteſt, neq; Mithridates deuictus,
neq; Antiochus, neq; maris imperium per multa pericula & labores traditū,
neq; icta ante tot annos amicitiæ fœdera, neq; ipſæ iuxta ipſum Iouem uſq;
huc ſtantes columnæ, neq; veſtræ copiæ periclitatæ vſq; ad Oceanum, neque
poſtremo propter illos capta ciuitas: ſed, ſi non illum & illum adulatione ſer
uiliter colatis, omnia hæc ſubuerſa ſunt, ut ſemper expectāda ſit ira uel odiū:
vehementer male res veſtræ habēt, nullaq; re firmiter poteſtis inniti. Auſim
ēt dicere, licet non libenter audiatis, melius q̃ uos degere eos, qui media in
„ Phrygia ſeruiunt, aut in Aegypto uel Libya. Qui enim ignorantur nulloq; ha
» bentur in precio, ſi quid faciunt, minus turpe eſt: tam uero inſignibus cele-
» bratiſq; apud omnes, neceſſitatem incumbere, quemadmodum canes ſolent
» ignobiles, adulari prætereuntibus, intolerandum eſt. Age verò, ſi prorſus ho-
norare oportet omnes, ut quis ciuitatem extrema laborare fingat inopia
quanto melius eſt ipſum de imagine ſtatuenda decretum mittere, ut ſi uelit,
ſuis erigat ſumptib. At per Iouem, turpe eſt ſi tantas confitebimur anguſtias,
& Rhodiis indignum. Et quis prudens nō malit haberi pauper q̃ prauus? An
quod nunc fit, minus uobis turpe videtur eſſe? vt quis poſſit ſtatuas veſtras
commemorare, ſicuti domos, ꝙ antea hæc quidem fuerit illius, nunc uero fit
illius, facta: & ſi hic deceſſerit, rurſum erit hæredis, uel emptoris? Atqui ima-
ginem nullo licet iure transferre, ſicut domum. Iam enim audiuiſtis quendā
tale quippiam ex tempore dixiſſe, quod etiam apud alios hoc uideatur fieri.

Pauperē haberi quā prauum tolerabilius.

Et rurſus alium, ꝙ & apud Athenienſes multa nunc fient, ob quæ quis haud
immerito eos obiurget, etiam circa honores. Illi enim certum quendā Olym
pium uocarunt, qui neq; natura illorum ciuis eſt, ſed homo ex Phœnicia, nō
à Tyro & Sidone, ſed à uico quodam aut continente, pręſertim brachia pice
oblitum, & faſcias ferentem. Illum quoque leuem admodum poetam, qui
etiam apud uos aliquando artis ſuæ ſpecimen exhibuit, non ſolum æneum
erexerunt, ſed etiam iuxta Menandrum. Dicere quoq; ſolent, qui ciuitati ma
le loquuntur, illi etiam tributum epigramma, quod ſuper Nicanoris erat ima
ginem, qui illis Salaminem redemit. Ego uerò, ſi quis aut reprehendens Athe
nienſes hæc dicit, atque oſtendens quod nunc inhabitantes non ſint ciui-
tate digni, neque ea gloria quàm ſuperiores reliquerunt: aut uniuerſam
Græciam miſerans, quo reciderit, quando talia faciunt, qui tempus quod-
dam illi uidentur præeſſe, bene ipſum puto dicere. Sin autem ideo, quòd
neque uos conueniat animos tollere, neque melius ſapere quàm illi, haud
queo ſatis explicare ſtupiditatis abundantiam, iſta dicentis. Non enim,
quemadmodum rectè ab aliis facta omnes prædicare ſolent æmulationis
& exhortationis gratia: ſimiliter etiam, ſi quid uicioſe apud alios fit, com-
memorandum eſt, ut id alii imitentur: uerum è diuerſo, ut uitetur, neue
improuiſe in ſimile quid incidamus. Namque ſi quis eos laudare uolens, illa
dixit, aut demonſtrare, non minorem eſſe gloriam conſecutus: ille fuit uti-
que ſtolidus, immo impudens, niſi quod ſecundum ſuam ſententiam, præ-
buit,

Athenienſiū Olympius.

Aliorum rectè aut perperam facta quomodo cō memorāda.

buit auſam quandam peccare volentibus. Sin autem ut turpia & probra omnes talia proferunt, & nemo ciuitatem laudare uolens tale quid diceret vnquam, ſed ſiue maledicens quis, aut reprehendens maxime, & inuehens, omnino ſtolidus eſt, per talia nos adhortatuτū ſe ſperans, ut negligamus ea quæ apud nos fiant. Vt ſi quis tentans Athletam perſuadere ut cedat, coronamque omittat, ad eum dicat: Non uides illum diſcedentem ante te, flagris cæſum? Aut hercle ſi quis oſtendens hiſtriones illic cadentes & exibilatos, ita te conſoletur, ut ne tu quoque attendas, ſed ſimiliter certes. Ita nunc uobis propemodum illi dicunt: Non uidetis Athenienſes, quàm inhoneſtè ſe gerant? quàm male audiant? quàm ſint in exemplum omnibus ignobilitatis & iniuriæ, qua patriam affecerunt? Cæterum haud ſcio, vtrum quis eos ponat ut colluctatores veſtros, quemadmodum putant, an (quod omni ex parte & melius & iuſtius) & hos & Lacedæmonios, omnesque huiuſmodi, partem potius eſſe veſtri, quàm uos illorum? Sed neque colluctatores delinquentes ratio dictat imitandos eſſe: ſed è diuerſo, tanto magis rectè facere, ut omnin re uideamini eos præcellere, & non ſolum propter illorum prauitatem, uerùm etiam propter veſtram ipſorum uirtutem glorioſi ſitis. Neque enim & cognatos in delictis decet imitari, ſed magis prohibere eos. Itane ergo nitimini veſtris ipſorum factis, illorum delicta minora facere? Præterea, quia in aliis nihil ab illis differtis, nihil fortaſſe opus erit ut in hoc uno uobis decus quæratis, caretiſque ut illis uideamini meliores? Nunc uerò nihil eſt quod illic fiat, de quo quis non erubeſcat. Vt ſtatim id quod ad gladiatores attinet, in quo ita vehementer æmulati ſunt Corinthios, imo ſuperarunt in felicitate & illos & alios omnes. Nam Corinthii quidem extra ciuitatem ſpectant in valle quadam multitudinem quidem recipiente, loco uero alioqui ſordido, & in quo nemo liberum hominem ſepelire uelit. Athenienſes uerò in thatro ſpectant honeſtum hoc ſpectaculum, ſub ipſa arce, ubi Dionyſum ſuper orcheſtram diſpoſuerunt, ut ſæpius nonnulli in ipſis ſedibus obtruncentur, ubi pontificem alioſque ſacerdotes neceſſe eſt ſedere. Quin Philoſophum de hoc dicentem, eoſque corrigentem, non receperunt, neque laudarunt: ſed ita ſunt indignati, ut ille generis claritate Romanorum nullo inferior, tantam autem obtinens gloriam, quantam nemo inter ualde multos aſſecutus eſt, ſoluſque poſt ueteres maxime uiſus ad ſermones congtue uixiſſe reliquerit ciuitatem, malueritque alibi in Græcia uerſati. Sed non uos (ò uiri Rhodii) tale quid ſuſtineretis, apud quos lex eſt, qua cauetur, ne unquam carnifex ingrediatur ciuitatem. Cuius igitur gratia huius feci mentionem? Non mehercle conuiciis inceſſere volens Athenienſes: è diuerſo enim, omnes moderatos illorum ſubit miſericordia: ſed ut cognoſcatis, quod de cætero uobis nulla ſit ad illos comparatio, ſed ad voſmetipſos, adque alios quicunque ſunt modeſti. Quin etiam omnia quæ quis aduerſus Athenienſes dicat, aut contra Lacedæmonios, aut alios quoſcunque, apud quos alia quædam uicioſe & ualde ſupine adminiſtrantur, mihi in hoc certamine feret ſuppetias. Quod enim circa imagines fit, apud illos ita fieri non licet uidere: ita ut quod ne apud eos quidem delinquitur extreme perditos, quomodo non maximam habeat abſurditatem? Præterea magis ipſa quæ circa honores fiunt, inter ſe compoſita, hoc ipſum oſtendunt. Si enim præſentium quandam cuidam veterum applicari uidetur intolerandum: quanto magis intolerandum eſt, ita cuiquam illorum auferre honorem,

Gladiatorū ſpectacula Corinthi & Athenis cuiuſmodi.

Rhodiorum lex, ne nunquam carnifex ingrediatur ciuitatē.

rem, ut alteri detur? Et ſi nomẽ cuiuſdam inſcribere alteri multo minori, tantam adfert damnationem: delere atq; deſtruere nomen melioris, ſi ita cadat, qualem tandem rem uideri putatis? Atqui ſi quis uos Cauniorum, aut Myndiorum dicat eſſe ſimiles, ualde iraſceremini, & maledictis ab eo dicere-tis onerari ciuitatem: quomodo ergo amplius defenſionem uobis adferre poteſt, ꝙ vlla res apud uos & illos ſimiliter fiat? Quemadmodum ſi quis & mœnia apud uos diruenda putet, aut ruentia ſinere, eo ꝙ & apud illos corruerint, immo uero apud alios ferè omnes. At męnia corruerunt propter pacem, cætera autem nonne ſunt prauitatis indicia? Porrò ita agere cum antiquis benefactoribus, ob ingratitudinẽ fit. Ego uerò auſim dicere, apud illos ne benefactorib. quidem iniuriam fieri. Quis enim apud Caunios fuit vnquã uir generoſus? Aut quis illis vnquam aliquid boni fecit? Nam hi ſeruiunt non vobis ſolis, ſed etiam Romanis, propterquẽ ſummam dementiam & nequitiam duplicem ſibi ſeruitutem comparauerunt. Hæc autem & de aliis huius farinæ quis dicat. Ego uerò in uniuerſum, tametſi tantos quidam gerant animos, quantos uos ipſi iuſte: non tamen ad alios, quæ faciant, uos reſpicere oportere puto, nedum ad tanto inferiores: ſed ad veſtram ipſorum gloriam, autoritatemque ciuitatis. Ridiculum enim eſſet, ſi quis veſtrorum ciuium, Doricus ille aut Leonidas, quos toties aiunt in ludis Olympicis euaſiſſe uictores, ad alium quendam reſpiciens ſe exerceret, præſertim ad eum qui nunquam conſecutus eſſet coronam. Cum Athenienſibus ſane & Lacedæmoniis ſi vultis examinari, concedo; ſed cum illis qui olim uixerunt. Nam ſimilium quiſq; merito uobiſcum diiudicatur. Quippe & athletam adhuc elatum animi, & quem nondum robur deficit, non ægrotantes conuenit prouocare, ſed ſui ſimiles celebres: neque cum defunctis, ſed iis qui fortitudine uigent, de uictoria contendere. Sin minus, illud facere, quod cum ſuperiorum nullo inferiorem declaret. Hęc quidem ſana eſt ad talia ratio. Si quid uerò prætermittendum eſt, neq; ad eos qui tunc fuerunt optimi, uos comparantes rem examinare: neque ad præſentes, qui à uicioſiſſimis nihil differunt: ſed ad medios illorum, aut etiam his inferiores. Igitur apud Athenienſes regnante Philippo, maxime uerò quando imperio aliis conceſſo, ſolam retinuerunt libertatem. Leptines quidam legem tulit, ꝙ oporteret immunitates auferre ab iis qui haberent à populo, præter Harmodium & Ariſtogitonem, atque haud amplius in poſterum licere cuiquam hoc donum dari. Quid ergo? Num amplexi ſunt legem? Nequaquam: ſed propter hanc ſcriptam legem damnatus eſt. Age nunc comparate hanc veſtram conſuetudinem illi legi: & ſi uobis aliqua conueniens uidebitur, cuſtodite eam, faciteque fortiorem in poſterũ, ꝙ ſanè neceſſario fiet, niſi eam in præſentia abrogaueritis. Si verò vndique conſiderata, peior inuenta fuerit, imitemini illius temporis Athenienſes: magiſq; abſurdum q̃ fuit id quod illi tunc abrogarunt, & uos nũc abrogare. Et mendacẽ quidẽ oſtendere ciuitatẽ, & circa dona infidelẽ, iniuriamq; facere benefactorib. ablata retributione, & oĩa huiuſmodi, æqualiter cõia vtriſque ſunt, ſed illic quidẽ qui habuerãt immunitates, nõ carebãt cõpendio. Quæ.n. ea ex remiſſione acquiſierant, in omne illis reliquum deinceps remanſit ipſis, ditioreſq; ex ea erant futuri. His uerò quib. auferunt imagines, ex eo ꝙ prius ſunt honorati, nihil plane ſupereſt præter contumeliam, ignominiamq;. Ad hæc, ille qui tunc legẽ tulit, accuſauit eos qui acceperãt immunitatẽ: maloſq; eorũ multos eſſe probauit, non ſolum non beneficiis dignos, ut illud ſolũ fuerit intolerandũ, quod nõ omnib. reprehenſis, omnes tamen dono priuabat.

Cauniorũ & Myndiorum ad Rhodios collatio.

Leptinæ lex.

Rhodiorum de auferẽdis imaginibus inſtitutũ Leptinea lege multo eſſe abſurdius.

Hic

Hic autem, auferentes nihil habent quod dicant aduerſus illos: quos enim ne norunt quidē (ut aiunt) quomodo eos poſſent culpare? Præterea lex quoſdam excepit, eos nempe qui maximis ciuitatem uidebantur affeciſſe beneficiis, Harmodii & Ariſtogitonis poſteros. Hic uerò nihil eſt exceptum. Nam quum res fiat abſq; ſcriptura, & neq; ſecundum legem, neq; ſecundum decretum, de nullo prorſus eſt interdicta: & quibus libet contingere poteſt, circa quoſcunq; prætori viſum fuerit. Atqui lex intoleranda facere uidebatur, auferens populi poteſtatem, ut neq; de cętero tale donum decernere liceret. Et quāto ſatius erat prohibere à principio, ne populus quid donaret, (ſi nō pro fuit ciuitati) omitteretque beneficia collocare, quàm auferendi ea uni dare poteſtatem? Quum. n. turpe ſit (quod nemo poterit negare) auferre aliquid illis qui acceperunt: ſecundum legem quidem id ſemel factum eſt, ſecundum conſuetudinem uero ſemper contingit. Et ſanè ſi graue uidetur, aliquam auferre ciuitati poteſtatem: uos quoq; eam aufertis, eo quod non firma cuſtoditis quæ dedit. Cuicunq; enim uos tribuitis honorem, non amplius in ueſtra eſt poteſtate, ut eum retineat: ſed vnius in hominis iuriſdictione id ſitum eſt, nēpe prætoris. Atqui peius eſt conſuetudine quid non eſſe in ueſtra poteſtate, quàm ſi eſſet prohibitum legib. Hi enim non ſpoliati ſunt quodammodo hac poteſtate, quod ne facerent, ſemetipſos lege prohibuerunt: ſed uoluntarie deſtiterūt, utilitatis gratia. In conſuetudine uerò, neq; hoc dicere licet quod ſemetipſos priuarūt eo, quò de neq; iudicauerunt, neq; deliberarunt. Et illic quidem conſolationem quandam habebant ex æqualitate & communitate rei, omnibus ſimiliter oblatis immunitatibus. Apud uos autem illi quē caſus obtulerit, imago aufertur, & frequenter meliori. Præterea illic lex aufert ab habente, non ut alter eam accipiat: apud uos uero huius gratia fit, quod omni ex parte moleſtius eſt, quàm duntaxat ſpoliari. Et quidem illud non ignoratis utiq;, quanto grauius ſit pati quid propter alium, quàm propter ſeipſum. Igitur ex lege quidem id euenit, ut ne quidam haberent immunitates, propter quos ut indignos dicebat & cæteros reſtituere debere: ex ueſtra autem conſuetudine eam ob cauſam ſpoliantur habentes, ut alii accipiāt, hoc uero omni modo grauius eſt patientibus. Proinde ſi circa quos maxime neceſſarium eſt, circa eos quis vult uidere, quibus nam iniuriam faciat hæc conſuetudo, & quos contriſtatura erat illa lex, auferens non ſolum immunitatem ab habentib. verum etiam imaginem ab iis qui ſunt nacti, ita conſideret reliquos utrorumq;. Hi enim quodammodo nihil paſſi ſunt: quod enim acceperunt tanquam auctarium, id perdiderunt, maiore illis dono reſeruato. Circa alios uero fortaſſe eadem uidetur ratio. Cæterum res manifeſta (opinor) eſt etiam inde. Quanto enim donum imaginis præſtat munerum uocationi, tanto ſunt meliores qui id ſunt adepti. Præterea inde quoque res clare perſpici poteſt. Immunitas enim accipientes facit ditiores. & hi maxime eam concupiſcūt, qui fuerint circa pecunias ſtudioſi: Imago uero, honeſtatem ſolam in ſe habet, & honorem. Quanto igitur omnes diceremus eſſe meliores, qui gratis ob vnamq; gloriam quibuſdam malunt benefacere, quam pro argento & lucri cauſa: tanto auſim ego dicere non ſolum meliores homines ab illa conſuetudine iniuria affici, uerùm etiam à melioribus uos prohiberi beneficia percipere, id quod illi lege prohibentur? Cæterum anceps animi ſum, cur non & legem tandem hac de re feratis, iuxta quàm in poſterum agatis, ſi quidem ita ueſtra eſt ſententia. At per Iouem haud paruam haberet turpitudinem talis lex in ciuitate lata. Itane ergo id quod ſcribere putatis turpe, facere turpe

Conſuetudine aliquid non licere, quàm legib. eſſe prohibitum, deterius.

Donum imaginis, munerum vacationi præſtare.

turpe non eſt? Et quanto melius, non uti quibuſdam uicioſe ſcriptis, q̃ facere? Aut utros diceres eſſe meliores? eos ne, qui ita ſunt animati erga abſurda, ut etiam ſi permiſſa ſint, ab eis abſtineant, an eos qui non cõceſſa faciunt? Verum ego dicerem, id quod in confeſſo eſt, nequaquam quidem quicquam iniquũ aut indecens faciundum: apud quos tñ tale aliquid lege fiat, minus reprehendi poſſe, q̃ ſi fiat ex cõſuetudine. Primum.n. lex certis finita eſt limitib. neq; deterior fieri poteſt: neq; enim ſcriptis auferre licet, & adiicere. cõſuetudo uero ſi fuerit uicioſa, neceſſe eſt indies eam uicioſiorem fieri, eo ꝙ non eſt comprehenſa, neq; definita. Dico autem hoc ideo ſcilicet, ꝙ hæc conſuetudo ſtatim (ut aiunt) initium ſumpſit à contritis ſtatuis, neque iam in ſuis ſtantib. gradib. His.n. abuſos eſſe prætores, reparantes eas, & quodammodo denuo alias facientes. Deinde quod reliquum erat, integris quidem, ſed non habentib. inſcriptiones, inſcripriones affixerunt: & poſtremo iam etiam inſcriptis quibuſdam, & admodum uetuſtis. Verum ſiquidem erit, quod aiunt, ꝙ tandem neceſſe ſit nullum reſtare diſcrimen. Nam in aliis iam ita res habet: inſumptib. in ornatus neglectu, in deliciis. Et nunquam malarum quicq̃ conſuetudinum inuenietis ſtabile atq; firmum donec vndiquaq; prohibeatur. Eo enim ꝙ indies appoſitionem ſuſcipit, fereq; caret redargutione, nemoq; facile cernit quanto hoc illo ſit deterius, ad omnia procedit. quemadmodum (opinor) & hulcera quædam, & morbi, qui indies naturaliter incrementum capiunt. Accedit huc & illud, quod qui lege quid faciunt rerum malarum, non id quaſi tale faciunt, ſed in errorem perducti: qui uero uicioſa faciunt conſuetudine, uniuerſi ſanè dicere poſſent, eos ſcientes uolentes delinquere ea, quæ ſcripta eſſe neque ipſis quidem congruum uideatur. Non ergo ideo ꝙ antea cœpit, multumq; temporis durauit, propterea minus conuenire uobis exiſtimetis, illa negligere. Nihil enim minus notantur turpitudine qui talia cuſtodiunt, quàm qui primum ſuſceperunt: ſed è diuerſo magis, qđ primum factum eſt, latere potuit tum uiuentes, præſertim quum adhuc obſeruarentur hi qui facerent, quod autem à multis uſuuenit annis, nemo id ignoret neceſſe eſt. Atq; alioqui prorſus hic uobis ablatus eſt prætextus, qui de hoc ipſo ſedetis iudicaturi. Quemadmodum igitur, ſi quid uobis rerũ honeſtarum auſpicandum foret, non vtiq; cunctaremini: quare ſimiliter uos cõuenit eſſe affectos, ſi quid uicioſarum abrogandum eſt. Ne ergo conſuetudini tempus ſuffragetur, ſi quidẽ eſt flagitioſa: ut mihi iam olim uideor demonſtraſſe. Non enim, ſi longum tempus uos damno affecit, ideo opinor illi conuenire, ut nunquam damno afficere deſinat. Neq; enim ſi hominem flagitioſum à longo tempore comprehenditis, dimittitis eũ tẽporis gratia, ꝙ vixit flagitiis dans operã. Neq;, ſi quis morbum ſanare poſſet olim moleſtum, ad ſanitatem denuo redire ſuperſedeat. Arbitror uos autem, ſi quis deorum uobis planum faceret, futurum ut poſtea aliquando ciuitas perturbaretur: omnino illud prouiſuros, quantum in uobis eſt: deinde non neglecturos ꝙ aliis ſit nociturum, quia his conſequens eſt. Ergone id ſinetis, quod uos ipſos in maximis iniuria afficit, ideo tantum quod ſuperioribus temporibus incœpit? Hoc quidem omnino ſtolidum eſt, ſi quis id putat nunquam prohibendum, quod conſuetò quidem: abſurde autem fit. Rogo autem uos, id potius cogitetis, quod quum multa ſint in ciuitate, quorum omnium gratia iure gloriamini: primùm quidem leges, & diſciplina circa rempublicam, ob quæ præcipue uobis placetis: deinde (opinor) huiuſmodi, templa, theatra, naualia, mœnia, portus, quæ partim quidem diuitias oſtendunt & magnanimitatem,

Lege quæ fiunt, minus reprehenenda, quã quæ cõſuetudine.

Conſuetudinum malarũ inſtabilitas.

Eandem eſſe alacritatem debere & uitioſa abrogãdi, & auſpicandi honeſta.

tatem, priorisq; magnitudinem potentiæ, partim aũt pietatẽ erga Deos: non minus lætemini tamen ſuper multitudine ſtatuarum, atq; id meritò. Non.n. ſolum huiuſmodi ornatum adfert, ſicut alia diis conſecrata donaria, ſed etiã ciuitatis fortitudinem maxime declarat, & mores. Neq; enim homines contempti à multis beneficia percipiunt, neq; uolunt, neq; fortaſſe poſſunt multos honorare. Præterea & hoc ineſt. nõ enim ſolum, quod plurimę apud uos ſint ſtatuæ, id accidit: uerùm (opinor) etiam ideo, ꝙ quum Romani ſæpius vndique ſupellectilem templorum palatiorumq; acceperint, nunquam eorum quidpiam mouerint quæ apud uos ſunt. Quum & Nero, tantum deſiderium ſtudiumq; circa hoc habens, ut ne iis quidem in Olympia abſtinuerit, neque iis quæ Delphis erant, licet præ cæteris omnibus illa templa honoraſſet, prætereaquoque plurimas ex Athenienſium arce tranſtulerit, multas quoque ex Pergamo, quum illud fanum ſibi competeret: (de illis enim quæ fuerunt apud alios, quid opus eſt dicere? Eas duntaxat quæ apud uos erant, intactas dimiſerit: tantamque oſtenderit erga uos beneuolentiam & honorem, ut totam ciuitatem iudicaret ſanctiorem, quàm præcipua templa. Noſtis enim, quot Craton ſolus illi miſerit, orbem ferme omnem peragrans huius gratia, neque vicum ullum præteriens, atque tandem etiam huc uenerit. Quum autem uos, ut par erat, contriſtaremini, ſpectandi gratia ſe dixit adeſſe. Neque enim ſe habere poteſtatem quicquam eorum attingendi, quæ hic eſſent. Proinde, præter communem aſpectus ornatum, aliam etiam uobis gloriam acquirit imaginum multitudo. Amicitiæ enim erga duces, atque illius erga vos reuerentiæ, teſtimonia atque demonſtrationes hæ ſunt. Ergone Romani quidem & Nero hoc modo ea quæ apud vos ſunt ſeruauerunt, & veneranda iudicarunt: uos autem non cuſtodietis? Et Nero quidem imperatorum vehementiſſimus, & plurimum ſibi tribuens, & ad omnem potentiam omnia minora exiſtimans, nullius abſtulit imaginẽ eorum qui apud ſolos Rhodios erant honore affecti: ipſi autem uos auferetis? Et quanto melius erat & hic idem factum eſſe? Apud alios enim manent honoratorum nomina, & inſcriptiones nemo deleuit: uos autem tanquam aliquid ab illis mali perpeſſi eraditis. Atqui & hoc dicere quis poſſit, ꝙ ſi ab imperatorib. eſſent ablati, non adeo iniuria affectos uideri uiros. Non enim tanquam aliis daturi, ſed ornatu indigentes tranſtulerunt, ita ut nullus eorum nomen abſtulerit, neque illis in deterius ceſſit tranſlatio. pro Megaris enim, & Epidauro, & Andriorum ac Mycenenſium foro, in Romanorum templis conſecratæ ſunt. Hæc quis non dicat melius eſſe, quàm quod per uos ita eorum deſtruuntur honores? Nullum enim in nobis fuiſſet delictum: neque ipſi ueſtros ipſorum benefactores iniuria affeciſſetis, & Heroas, ſed ſimul cum illis uobis facta eſſet iniuria. Verùm ſi quis vos interroget, etiam ſi videatur ridiculum, cur tandem neque uos neque alius vllus fictiles feceritis imagines illis, quos hoc cenſuiſtis dono dignos, quod utique facilius eſt, & nullos aut ualde paruos poſtulat ſumptus? diceretis (opinor) non ſolum, ut ne illi contumelia notarentur, ſed etiam ut manerent, ſi fieri poſſit, in ſempiternum bonorum uirorum honores. Nunc ergo ſcitote, ſtatuas uobis uniuerſas cereis eſſe infirmiores. Non enim quòd ſolem ferunt, conſiderandum eſt. Ob adulationem enim erga alios corrumpuntur, atque certo cuidam ob qualem cunque cauſam inſcribuntur, & iam non ſunt illæ quæ fuerunt antea. Longe igitur deterior talis eſt corruptio. Tunc enim argui poterat materiæ fragilitas, nunc autem ciuitatis malicia apparere uidetur. Quapropter ſimili

Statuarum multitudo quid ciuitati conferat.

Neronis φιλοκαλία. (Νερωνις φιλοκαλία)

Craton.

Ab imperatoribus Ro. potius auferri debuiſſe ſtatuas.

Cur non fictiles potius quàm aneæ ſtatuæ poſitæ.

modo

Statuas non aliter dari, quàm puppas pueris.

modo datis ſtatus, quo puppas iſtas pueris dant ementes. Nam & illi ita dant, ut paulo poſt ob confractas contriſtentur. Num ignoratis, quanta inſit huic rei turpitudo? & quãtum excitetis riſum püblicitùs mentientes, & hoc ita manifeſte? In decretis enim ſcribitis, erigi oportere certi cuiuſdam imaginem. Quomodo (dicat uobis aliquis) uiri Rhodii ſcribitis, erigi oportere, quæ iam erecta eſt ante annos fortaſſe quingentos? Mulieres ſibi pueros ſupponentes, iudicatis eſſe prauas, & intolerandum quod facere exiſtimatis, ꝗ mendaciis utuntur: uos autem non uerecundamini, hoc facientes circa imagines, dicenteſque ſtatuas illorum eſſe quorum non ſunt: præſertim quum uos non prætereant, ſcommata, quæ iaciuntur aduerſus ciuitatem? Multi enim aiunt, Rhodiorum ſtatuas ſimiles eſſe hiſtrionibus. Quemadmodum enim illi in ſcenam prodeunt alia atque alia ſumpta perſona, ita ueſtras ſtatuas aliam aliàs ſumere perſonam: ut modicum abſit, quin ideo erectæ ſint, ut alias perſonas repræſentent. Eundem enim nunc quidem eſſe Græcum, nunc uerò Romanum, rurſus autem fortaſſe Macedonum aut Perſam. Atque hæc ita perſpicue in quibuſdam, ut qui uideat, confeſtim agnoſcat. Veſtitus enim, & calceatus, & alia ſimilia, mendacium arguunt. Et ſexcenta prætermitto quæ fiunt: ut, quod hominis ualde ſenis imagini, iuuenis cuiuſdam nomen inſcribitur: admirabili quodam (opinor) à uobis inuento dono, ſi una cum honore etiam ætatem datis. Et rurſum, quòd Athletæ cuiuſdam ſtatua erigitur, quæ hominis eſt ualde imbecillis, & corpore mediocri. Nam quòd certus quidam apud uos uidetur equitans, aut cum hoſtibus congrediens, aut exercitum producens, homo qui nunquam ſuis ipſius pedibus terram attigit, atque à ferentium humeris deſcendit, nihil eſt fortaſſe abſurdi. Verum quòd certus quidam apud uos ſtat cæſtibus pugnans, qui & corpore ſit tenui & imbecillo, cæſtumque nunquam attigerit, planè ridiculum eſt. Et hæc dico, non (per Iouem) odium mihi à uobis aſciſcere uolens, neque infamare ciuitatem: ſed ut nihil ſe indignum, neque alienum ab alia diſciplina & republica facere uideatur. Et mihi ſanè uidetur quod meritò huc prouectus ſim, propter beneuolentiam erga omnes Græcos, non ſolum propter eam quam habeo erga uos: ut ſi quid haberem recti, etiam hic apud uos dicerem & ſignificarem. Antea enim ex multis conſtabat communis autoritas, & multi Græciæ imperauerunt: uos, Athenienſes, Lacedæmonii, Thebani, aliquod tempus etiam Corinthii, antiquitus Argiui. Nunc uerò aliorum autoritas nulla eſt. Partim enim eorum prorſus deſtructi ſunt & perierunt, partim uero in honeſte ſe gerunt facientes qualia auditis, atque omni modo ueterem obſcurantes gloriam, putantes ſe uerſari in deliciis, ſtulti: proque lucro numerantes, quod nemo eos prohibeat delinquere. Reliqui autem uos eſtis, inque uobis ſolis conſiſtit, ut uideantur inter Græcos clari extitiſſe uiri, neque omnino contemptui habitos. Propter eos ſiquidem qui ita ſua utuntur patria, ut uere quidam dicunt, nihil obſtitit olim, quo minus omnes Græci Phrygibus & Thracibus contemptiores eſſent habiti. Quemadmodum igitur domo felici & magna exhauſta, quando unus adhuc ſuperſtes eſt ſucceſſor, in eo ſunt omnia: & ſi quid is delinquit, & male audit, totam obſcurat domus gloriam, omneſque dedecore afficit ſuperiores: ita etiam ueſtræ res habent erga Græciam. Nolite enim putare, ò uiri Rhodii, quenquam illorum illius tenere principatum, nolite putare. Eorum enim qui adhuc uiuunt, gloriamque & ignominiam ſentiunt, eſt principatum tenere. Res autem illorum interierunt,

Scōma: Rhodiorum ſtatuæ hiſtrionibus ſimiles.

Rhodijs inter Græcos ſolis adhuc ſuperſtes autoritas.

runt,& omni modo turpiter miſerabiliterque ſunt corruptæ: & ne cogitare quidem de cætero licet excellentiam ſplendoremque priorum geſtorum, ſi quis homines inſpiciat. Cæterum lapides magis declarant grauitatem magni tudinemque Græciæ,& ruinæ ædificiorum. Quoniam eos qui nunc inhabitant, & rempublicam gerunt, ne Myſorum quidem quis poſteros dixerit. Quare mihi uidentur ciuitates funditus euerſæ melius agere, quàm ita habitantur. Illarum enim integra adhuc manet memoria, nomenque ex priorib. reb. honeſtis adeptum, ob nullum facinus contumelia afficitur. Quemadmodum(puto)& mortuorum corpora ſublata eſſe ut nemo uideat, melius omni ex parte eſt quàm uideri putreſcentia. Et hæc fortaſſe plura quàm par ſit, mihi uenere in mentem, recordanti totius conditionis. Illud autem uobis planum facere uolebam, quod ſoli relicti ſitis ex Grecis, quos quis admonere audeat,& pro quibus adhuc quis contriſtetur, ſi quid delinquere uideamini. Meritò ergo attenderetis, omniaque talia exactius expenderetis, quàm maiores ueſtri. Illis.n. in multis aliis ſuppetebat oſtendendæ uirtutis facultas. nempe, aliis imperãdo, ſuccurrendoque iniuriam paſſis, auxiliaribus copiis conciliandis, ciuitatibus extruendis, uincendo hoſtes. uobis autem horum nihil facere licet. Relinquitur autem(opinor)ut uobis ipſis imperetis,& ciuitatem gubernetis,& aliquẽ honore afficiatis,& plaudatis non eo modo quo multi,& conſulatis iudicetiſque, diiſque uictimas offeratis, agatiſque feſtos dies: in quibus omnib. uidemini aliis meliores. Quamobrem & huiuſmodi uobis laudem pariunt, cognoſcunturque apud omnes ut non parua: inceſſus, cęſaries, & quod nemo tumultuoſe uadit per ciuitatem, compellãturque propter ueſtram conſuetudinem & peregrinãtes hoſpites compoſitè incedere: ſicut(puto)& homines agreſtes, quando in palæſtram aut gymnaſium ueniunt, minus incontinue mouentur. Præterea huc accedit & ueſtitus modus, ut alicui ridicula uideri queat purpuræ mẽſura. Iam & illa manifeſtiora, quod ſpectatis cum ſilentio,& popyſmis utimini moderatis. Hæc omnia grauitatis commendant ciuitatem, propter hæc omnia ab aliis differre uidemini, in his omnib. eſtis admirationi, atque diligimini: magiſque quàm portus, quàm mœnia, quàm naualia, uos ornant antiqui mores,& uerè Gręci. unde uos quilibet, ſimulac è naui deſcendat, nouit, etiam ſi ſit barbarus, aut ueniat è ciuitate quadam Aſſyriæ aut Ciliciæ. apud alios uerò ſi non quis audiat loci nomen, Age(inquiunt)quid uocatur? & nulla eſt inter Lycæum Academiamque differentia. Cuius igitur gratia iã finem faciens, hoc ego dico, & planum facere uolo? Quòd tanto magis uos decus quærere oporteat, nihilque leniter tranſmittere eorum quæ fiunt. Et ſi hoc modo in omnibus quę facitis, fueritis animati, nihil fortaſſe maiorib. veſtris uidebimini deteriores. In tali enim rerum ſtatu ſemetipſos cuſtodire, manereque in uirtutis habitu, uidetur mihi ſanè admirandum. Quemadmodum (puto) in nauigantibus uidere licet, quòd tempeſtate irruente, aut uento vehementi, ne laſciuiſſimi quidem inter eos quicquam turpe faciant, ſed duntaxat ad nauigandum aduertunt animum: in tranquillitate uero, & nautarum & uectorum palàm conſpiciuntur procacitates, tametſi non ſint libidinòſi. Simili, opinor, modo & in bellis euenire ſolet, quòd & ignauiores excitentur & antecellant: in tanta autem pace & ſocordia optimorum uirorum, in nullam turpitudinem aut confuſionem deduci, non eſt quorumuis, ſed ſingulari uirtute præditorum.

Miſorum poſteri, puerb.

Rhodiorum honeſtatis publicæ reliquiæ.

AD ALEXANDRINOS. XXXII.

NVNQVID tandem velletis(ò uiri)paulíſper ſeria agere,& attendere: quandoquidem ludendo ſemper ætatem tranſigitis, nulli rei animum ſeriæ aduertentes? Ludi ſanè & uoluptatis & riſus (ut dicam quod res eſt) nunquam ulla uobis eſt penuria: nam & ipſi ridiculi eſtis,& iucundi,& multos horũ habetis miniſtros, rerum aũt ſeriarum magna uos uideo laborare penuria. Quanq̃ ſunt qui uos laudent tãquam ſapientes & acutios, ꝙ tot hominum millia pariter & quæ oportet cogitetis, citoq́; proloquamini quicquid cogitaueritis: ego uero magis uos laudarem, ſi tarde proloqueremini,& modeſtè taceretis, rectéq́; cogitaretis, quod & nunc facietis, quo ad illam laudem acquiratis aliam maiorem, nouamq́; & honeſtiorẽ: quod quũ tot ſitis numero, ſermonib. tamen habitis utilib. omnes tenueritis ſilentium: & ad hoc oſtenderitis, quòd non ſolum idonei ſitis cogitata proloqui, ſed etiam audita intelligere.

Chorea & populi diuerſa laus.

Choreæ hæc quidem laus eſt, ſimul loqui poſſe, (imo ne choreæ quidem. cur enim omnes defraudentur melodia?) populi uero, bene auſcultare. Nunc eo delicto, quo Athenienſes olim, delinquitis. Quum enim illis reſpondiſſet Apollo, ſi uellent bonos uiros in ciuitate prouenire, ut optimum quod eſſet puerorum aurib. inſererent: illi aliud animaduertentes,

Oraculum Athenienſibus perperã intellectum.

aurum inſeruerunt, Dei uidelicet reſponſo nõ intellecto. Hoc enim puellas magis decebat,& Lydorum aut Phrygum pueros. Porrò Græcorum pueris, præſertim Deo præcipiente, haud aliud congruebat, quàm eruditio & ſermo, quæ nactos merito bonos efficiunt uiros,& ciuitatum ſeruatores. Illi igitur male uſi ſunt puerorum aurib. uos autem ueſtris ipſorum adhuc peius.

Theatrũ, populi auditorium.

Populi enim auditorium eſt theatrum: hoc autem aliquid honeſtum, aut honorabile uobis, nunquam aut admodum raro ingreditur. Nam muſicorum ſonitibus inſtrumentorum tumultuque ſemper plenum eſt, & ſcurrilitate & ſcommatibus, auri nulla ex parte ſimilibus. Quapropter rectè dixi, uos ſeriarum rerum laborare inopia. Neque enim ipſi ſerioſi eſtis, neque qui uobiſcum agunt conſuetudinem: & frequenter ad uos ingrediuntur.

Mimi, ſaltatorque frequens, luſiſſe chorais.
Optimus, atque equites veloces, qui citò magnum
Diſſidium ſoliti, rixaſque citare cruentas,
Spectatorem indoctum apud & puerilia amantem,
Vrbibus & commune ferunt damnumque malumque.

Hæc enim ſemper uidetis,& talib. animum aduertitis, ex quib. neq; mentem neq; prudentiam, neq; iuſtum affectum, neq; pietatem erga Deos adipiſci licet: ſed indoctam contionẽ, ambitionemq́; immoderatam, & inanem triſticiam, gaudiumq́; ſtultum,& uituperium & expenſas. Hæc aũt dico, nõ ut uos dehorter, aut abrogare iubeam huiuſmodi oblectationes, erroreſq; ciuitatis (inſanirem enim) ſed ut uos rogem, quemadmodum uos ad hęc promptos & intelligentes exhibetis, ita ẽt ſermonẽ aliqñ utilem audiatis: eamq́; quæ commodũ ſit allatura, boni cõſulatis loquendi libertatẽ qñ ẽt Athenienſes, quorum paulo ante feci mentionem, non in omnib. inueniemus deliquiſſe: uerũ

Veteris comœdię libertas.

hoc illi,& optime quidẽ faciebant. Poetis. n. permittebant, non modo quẽq; uiritim arguere, ſed & publicitus ciuitatem ipſam, ſi quid non rectè facerent. Itaq; inter alia multa,& talia in Comœdiis dicebantur: Populus ſuffocator, moroſus, ſeniculus & ſurdaſter: &, Quid eſt Athenienſis? Res iniurata. Et hęc

au-

audiebant,dies feſtos agentes,inque populari uiuentes gubernatione,quum non ſolum ſuorum ciuium,ſi quem talia dicentiũ uoluiſſent ira cõmoti per dere,domini erant conſtituti,uerùm etiam ſuper alios Græcos obtinebant imperium:licebatq; illis,ſi uoluiſſent,nihil audire moleſtũ. At uobis neq; talis eſt Chorus, neq; Poeta:neq; alius ullus, qui uobis quid exprobret cum beneuolentia,in lucemq; proferat ciuitatis morbos. Proinde quandocunq; tale quid emergat,cupide uobis amplectendum eſt,uoſq; tum putate feſtum agere diẽ. Sed ne grauemini oro, quin etiam uereamini dicere, Qñ finẽ faciet?&, Qñ ingredietur præſtigiator,aut nugator, aut alius eiuſmodi? Hi.n. (ut dixi ſemper uobis ſunt præſtò,neq; metuendum eſt ne uos deficiant. Tales aũt ſermones,per quos homines fiunt felices,melioreſq; & modeſtiores, utq; melius queant habitare ciuitatem,non frequenter audiuiſtis: nolo.n.dicere, Prorſus non audiuiſtis. Et hoc fortaſſe non ueſtri cauſa accidit, (palam facietis aũt, ſi hodierna die ſuſtinueritis) ſed magis illorum qui philoſophi appellantur. Illi.n.partim prorſus non ueniunt ad multitudinem,neq; periculum ſubire uolunt, nullam fortaſſe ſpem habentes ſe poſſe uulgum reddere meliorem: partim uero in auditoriis(quò uocant)uoces exercent confœderatis aſſumptis auditorib.ſibiq; cicurib. Cynicorum uerò(ita. n.quidam appellantur)eſt in ciuitate quidẽ multitudo non parua: & ſicuti alterius rei,ita & huius magnus factus eſt prouentus,neq; is degener inter homines(ut dicã ꝙ res eſt)nihil ſcientes,ſed circa uictus neceſſitates occupatos: hi aũt in triuiis & angiportis & templorũ atriis congregant decipiuntq; pueros & nautas,& huiuſmodi turbam,ſcommata atq; alia nugamenta congerentes, forenſeſq; has reſponſiunculas. Quamobrem boni quidẽ efficiunt nihil,mali uero quantum fieri poteſt plurimum,aſſuefacientes homines fatuos, ut philoſophos derideant: quemadmodum ſi quis puerum aſſuefaciat contemnere præceptores. quumq; illorum oporteret extundere contumaciam, illi eã adhuc augent. Qui aũt ad uos procedunt tanq̃ eruditi, partim oſtentationis gratia ſermones habent,& hos indoctos:partim poemata cõpoſita offerunt, certi ꝙ ualde cantilenarum amantes ſitis. Hi, ſiquidem hoc faciunt ut poetæ & rhetores,non eſt fortaſſe intolerandum: ſi uero ut philoſophi, lucri & ſuæ ipſorum gloriæ,non ueſtrę utilitatis gratia,hoc ſanè tolerari non debet. Simile.n.eſt,ac ſi medicus ad ęgrotantes ingrediens,ſalutis illorum & curationis nullam habeat rationem:ſed coronas,& meretrices, & unguẽta illis inferat. Cæterum pauci quidam loquendi libertatem intulerunt ad uos,& eam parcè,neq; ita ut aures ueſtræ implerentur,neq; ut orationem abſoluerent: ſed uno aut duobus dictis uerbis,& conuiciantes magis quàm docentes,feſtinato receſſerunt, metuentes interim ne tumultum excitaretis ipſoſq; repelleretis, ut qui hyemis tempore mare ingrediuntur ad breuem quandam & compendiariam nauigationem. Hominem autem habere, qui purè & abſq; fraude libere loquatur ueritatem, neque gloriæ gratia, neque propter argentum ſimuler, ſed propter beneuolentiam aliorum & paternam curam paratus etiam ſit(ſi ita ſors ferat) derideri, & multitudinis tolerare confuſionem & tumultum difficile eſt, & ciuitatis ualde felicis in tanta generoſorum & liberorum hominum inopia, abundantia autem adulatorum & impoſtorum & ſophiſtarum. Ego enim non à me ipſo mihi uidere uideor hoc elegiſſe,ſed ex diuina quadam ſententia.

Cynici.

Quorum.n. dii prouidentiam habent, illis comparant etiam bonos conſiliarios,uel ultro uenientes,& ſermones conuenientes atque utiles dici. Et de hoc uos minime decet dubitare,apud quos præcipuè diuinitas honorat:

Boni cõſiliarij Deorum munus.

Q ma-

maxime uerò ipſa ſuam ipſius oſtendit potentiam,& tm̃ non ſingulis diebus per oracula ſomniaque. Nolite ergo putare, noſtri tm̃ dormientium curam Deum gerere,& priuatim cuique ſignificare id quod commodet: uigilantes aũt negligere,& in cõi & cõgregatis nihil rerũ monſtrare vtiliũ. Sæpenumero.n.iã & vigilantib. profuit,& interdiu manifeſtè quædã ꝓdixit. Scitis haud dubie Apidis famã hic in Memphi prope uos, ꝙ pueri ludãt annũciantes id ꝙ Deo uideatur,& hoc nõ vanũ apparuit. Veſter aũt Deus tanq̃ (opinor) perfectior, ꝑ viros atq; ſerio uobis vult ꝓdeſſe,non paucis uerbis, ſed forti & pleno vaticinio, & ſermone perſpicuo, deq; maxime neceſſariis docenti, ſi ſuſtinueritis cum uoluntate & obedientia. Et primũ quidẽ omniũ (vt à proximo inopiã, vñ oportet) hoc credite firmiter, ꝙ q̃ hominib. accidunt in bonũ,

Dei prouidẽtia fieri, quæcunque hominibus accidunt bona.

oĩa ſimiliter ſunt diuina, etiamſi quis nauigans peritũ nanciſcat̃ nauclerũ, aut gens aut ciuitas bonos ꝑfectos. Et ſi medicus opportune adſit ægrotanti, et hũc exiſtimare oportet auxiliatorẽ uenire à Deo miſſum. Et ſi q̃s ſermones audiat prudẽtes, eos inde eſſe tranſmiſſos. In ſumma.n.nihil fortunatũ neq; fructuoſum eſt, ꝙ nõ iuxta Deorũ & voluntatẽ & potẽtiã perueniat ad nos: & ubiq; oĩum ipſi bonorũ ditionẽ tenẽt, diſtribuũtq; largiter volẽtib. recipere.

Mala vnde.

Mala aũt aliunde, tanq̃ ex alio quodã fonte profluunt, nobis propinquo, quẽadmodũ in hac ipſa aqua cõtingit. Quæ.n. ſeruat & nutritit, fœcũdatq;, vere cęlitus alicunde ex felici quodã fonte defluit: ſordidos aũt aquæ ductus & fœtidos, nos ipſi facimus, noſtraq; opera cõſtituuntur. Nã ꝑꝑ hominũ dementiã & delicias & ambitionẽ, difficilis eſt uita, plenaq; errore, prauitate, ægritudine,& ſexcentis aliis malis Horũ aũt vnã medicinã & pharmacũ dii fecerunt, nẽpe eruditionẽ & ſermonẽ, quo quis ꝑ totã vſus uitã,& aſſiduo, finẽ

Eruditio & ſermo vnicũ malis humanis datum à dijs remedium.

tandẽ attingit ſanũ & felicẽ. Qui aũt raro & ꝑ interualla utuntur, aliqñ quidẽ uiuũt, aliqñ verò alternatis uicib. mortui ſunt. Attamẽ iã interdũ ab immenſis, ipſiſq; imminentib. malis ſunt reuocati. Qui uerò ſemꝑ inexperti ſunt huius pharmaci,& nunq̃ ad honeſta ducenti ſermoni aures accõmodant, ꝓrſus miſeri ſunt, nullũ regimẽ neq; ꝓpugnaculũ hñtes aduerſus affectiones, uerũ in nuda miſeraq; uita fluctuãt, quẽadmodũ ĩ lacera ſcapha & ſoluta, in oĩum rerũ iniquiſſima ſñia & prauitate. Cõtingit aũt fere, ut peſſimus atq; infortunatiſſimus quiſq; longiſſime fugiat à ſermone, nolitq; audire, neq; tametſi q̃s cõpellat: quẽadmodum (puto) & hulcera nimis difficilia, nõ ſinunt ſe tãgi. & hoc eſt indicium, ꝙ ſupra modum male hẽant. Tales aũt apud alios medicos

Duplex contra maliciã remedium.

fortiores ſibi medelã q̃rant, quum à mitiorib. nequant curari. Duplex.n. eſt remediũ & ꝓuidẽtia cõtra maliciã, quẽadmodũ & cõtra alios morbos: una quidẽ ſimilis diætæ & pharmacis: altera aũt ſectioni & vſtioni, cõueniens magis principib. & legib. & iudicib. q̃ ſuperfluũ iã immedicabile euellunt. Meliores aũt ſunt, q̃ nõ facile id faciunt. Alterã aũt curã officiũ eſſe aio eorũ, q̃ per ſuaſione & ſermone animas poſſunt manſuefacere & emollire. Hi aũt ſaluatores ſunt, cuſtodeſq; oĩum q̃ ſeruari poſſunt, anteq̃ ad extremum progrediat̃ finẽ, prauitatem arcentes & retinentes. Vtriſq; ſanè opus hñt ciuitates: multo autẽ humaniore hi, qui ptãtem obtinent. Pœnas.n. ſumere ita conuenit, ut ſimul parcas: docere uerò, ut nihil parcas. Et boni hoc eſt præfecti, ut ignoſcat: mali autem philoſophi, ut non ſit acerb. Supplicii.n. plenitudo perdit, ſermonis autem amaritudo naturaliter ſaluare ſolet. Periculum autẽ eſt, ne uobis magna eorum ſit penuria, qui poſterius ſciant. Neque.n. pecuniæ illis, neque potentia acquiritur ex hoc, ſed magis odium & conuicium, vituperiumque: quorum fortaſſe nulla habenda eſt cura. Quapropter ob illorum ſeceſſum ſilentiumq;, contentionum uobis gliſcit copia, & iudiciorum,

Nõ eadem,, puniendi ,, et docẽdi ,, ratio.

&

& aſper clamor,& noxiæ linguæ,& intẽperantes accuſatores,calumnioſæq; ſcripturæ,& rhetorum deniq; turba.Quemadmodũ(puto)p p medicorũ inopiã,aut p p inexperientiam, plures fiunt pollinctores.Atq; ego hæc in principio accuſaui:ſimul eos quoq;,qui uolunt procedere ad multitudinẽ,neq; uobis audent diſſerere:ſed dum graues eſſe uolunt, inutiles exiſtunt: ſimilesq; ſunt ignauis athletis,q, omnib.ſunt moleſti in palæſtris & gymnaſijs,manib. geſticulantes & luctantes,in ſtadium uero procedere nolunt,ſolem,et plagas metuentes.At res ipſa uere difficilis eſt et propter uos.Non enim facilis toleratu tantæ tumultus multitudinis,neq; infinitorum hominũ millium aſpectum ferre,abſque cantilena et cithara procliue eſt. Hoc enim ſolum remedium eſt aduerſus trib. veſtras quemadmodum aiunt quorundam animaliũ adipem prodeſſe ad difficiles morbós. Proinde ego ſanè,ſi cantionum eſſem peritus,haud huc ſuſtinuiſſem ingredi ſine concentu aut cantico.Nunc uerò hoc mihi deeſt pharmacum: Deus autem (ut dixi)me confidere iuſſit,

Qui fortem quamuis hominem terrore metuque
Concutit, & facilè victrici denique palma
Exuit: interdum quoque ſciat ipſe viciſſim,
Reſque iubet tentare graues. ---

Vt uerò et ego Mercurii uerſus ad uos dicam, quibus ille ſe in Odyſſeia defendit apud Calypſo, nuncii gratia, quod iniucundum exiſtimabat. Forſan nugari me dicetis, dicendi tamen ſunt: Odyſſ.

Iupiter inuitum ſanè huc me vadere iuſſit:
Namque uolens undas quis tot percurrat amaras,
Immenſaſque? hominumque nec eſt urbs vlla propinqua.

Ille quidẽ quũ eſſet Deus,et alatus, q̃ritur de undis et pelago,deq; inter ciuitates hominesq; ſolitudine: ego uero homo,precii nullius, et nulla de gente, in uili palliolo,neq; cantus dulcedine p̃ſtans,neq; maiorẽ alio hñs uocẽ,cur, nõ extimui ueſtrũ rumorẽ,neq; riſum,neq; iram,neq; ſibila, neq; ſcommata quib.oẽs exterretis,omnesq; ubiq; ſemp ſuperatis et plebeios et reges? Præſertim quum audiã,Homerũ et alios poetas ſemper canentes,ꝙ multitudo res ſæua ſit,et imperſuaſibilis,et prompta ad iniurias? Illo quidem ita dicẽte:

Hic hominum verò commota eſt concio, ſicut
Immenſi fluctus pelagi, quos Auſter & Eurus
Fortiter impellunt, Iouis atra è nube ruentes.

Alio autem rurſum:

Eſt malum inſtabile populus, marique ſimilis Trochaici.
Parte ab omni: namque ventis verberatus
Huc & illuc: ſique tranquillum ſonat modo,
Mox tamen, uentis ut excitatus omnibus,
Surgit in rabiem, manuſque armat cruentas:
Siqueca uſa ſuppetit vel parua, ciuem Deuorauit. ---

Forſan igiť,ne et uos me tumultu et turbatione deuoraretis,metuendũ erat, uobis utilitatem adferre uolentem. Si manſeritis uerò, et audieritis uſq; ad finẽ,omnib.eritis admirationi,uidebiminiq; nõ ſolũ ſonorum periti atq; ſaltationum,ſed ẽt ſermonum prudentium ut ẽt mihi aduerſus eos qui me reprehẽdunt,damnantq; ꝙ huc ſim ingreſſus,iuſta præbeatur defenſio. Noſtis enim bene,ꝙ me reprehenſuri ſint, et dicturi uanæ gloriæ cupidum, et inſanum,qui me turbæ et tumultu obiecerim.Vt igitur habeam dicere,non oẽm multitudinẽ eſſe laſciuam, et audiẽdi impatientem,neq; ab omnib. eruditis,

eſſe fugiendum. Euidentius autem uobis(ſi placet)diſſeram de populi natura,hoc eſt,de uobis ipſis. Quippe hoc vnum eſt utilium: & magis uobis profuero,q̃ ſi de cœlo & terra dicerem.Aio populum maxime ſimilem eſſe uiro primati,& ualde forti, magnam quandam ptãtem & robur habenti:& tanto maiori primati,& plurimum principi,quanto ipſe maior fuerit populus.& ciuitatis nobilioris.Huius igitur reges ſunt dij, pro communi ſalute præfecti, reuera curatores & præſides boni & iuſti.Et bonorũ quidem uoluntarii promi:mala uerò rarò tribuentes,& neceſſitate cõpulſi,ornatu lætantes ciuitatũ. Qui uerò è diuerſo ſunt duri & feri.tyranni uocantur, ſæui tam ad audiendũ q̃ ad congrediendum.Horum quidẽ ira ad omnia eſt prompta,quemadmodum ferarum beſtiarum: aures aũt obſtructæ,& ingreſſus in eas nõ patet ſermonib.æquis ſed adulatio & deceptio obtinent apud eos.Similiter aũt & populus.Nam aliquis eſt bonus & æquus,mitiſq; & tranquillus uerè,qui guſtare poſſit loquendi libertatem,neq; in omnib.uelit deliciari,humanus,magnanimus,uenerans bonos tã uiros q̃ ſermones,corripientib.docentibuſq; gratiam habens:quem ego cenſeo diuinæ & regiæ naturæ eſſe dicoq; condecẽs eſſe ut quis hũc accedat,& alloquatur, quemadmodum generoſum equum loro inutili manſuete ducẽs,haud indigẽs annulis.Cõplures uerò & audaces & ſuperbi,& implacidi ad oĩa,& nouarum rerum cupidi,tyrannis ſimiles,& longè peiores : utpote quorum malicia non uniuſmodi eſt,neq; ſimplex, ſed commixta ex q̃ plurimis:ut ualde uaria & ſæua ſit beſtia,ut poetæ & opifices fingunt Centauro & Sphingas & Chimæras, ex omnigenis naturis in unam formam idolum componentes. Huiuſmodi aũt cum portento congredi, aut cõtra ire,inſanientis cuiuſdam uere factum eſt,aut admodũ animoſi, & alati Perſeos aut Bellerophontis. Alexandrinorum ergo populum infinitum (ut aiunt)vtra in parte ponamus?Ego ſanè me uobis exhibui:ut illis,qui melioris ſint naturæ. Fortaſſis aũt & alius hoc præſumpſerit,qui melior me ſit. Et ſanè,neq; habetis ſpectaculũ pulchrius, neq; admirabilius q̃ uos ipſos modeſte gerentes & attendentes. Diuinum.n.quiddam eſt,& grauitatis reuera plenum & magnificum,populi vultus manſuete cõpoſiti, neq; riſu uehemẽti ac intemperanti efferuentis,neq; tumultu continuo & incompoſito perturbati,ſed quum eſt auditio una tantæ multitudinis. Aſpicite autem uos ipſos in præſentia,& quum cõſueta ſpectaueritis,quales nam ſitis. Mihi nunc ſanè ſpectatu digniſſimi uidemini & plebeiis & regib. & nemo eſt qui non ingrediens obſtupeſceret,uoſq; honore afficeret ut ſi nihil aliud,hoc ſaltem uobis non paruum præſtiiit ſermo,ut unam horam uos modeſte geratis. Nam & ægrotantib.momentũ ad ſalutem nõ modicum eſt,ſi pauliſper poſſunt quieſcere. In aliis autem ſodalitatib. quum uobis inciderit confuſionis ſpiritus: quemadmodum ſi uelox uentus commouerit mare lutoſum & ſordidum,plane tum(opinor)iuxta Homerum ſpuma uidetur, & palea, & algarum copia effuſarum:ſimiliter tum apud uos uidentur ſcommata,plagæ,riſuſque. Quis igitur uos ita affectos laudare queat? Non enim propter hoc & principibus videmini magis immunes.Et antea quendam dixiſſe aiunt:De Alexandrinorum uerò multitudine quid quis dicat , quibus duntaxat abiicere oportet multum panis , (ita enim multo melius cuſtodiri) & ſpectaculum equorum,ut quibus cætera omnia nulli ſunt curæ. Nonne uos, quum ſe quis ex maioribus inhoneſte gerit in medio omnibus uidentibus, eum deſpicitis, & cenſetis nullius precii, etiamſi centies inter uos aliquam habeat poteſtatem: ipſi autem poteſtis uideri graues & honeſti talia facientes? Neſcitis,

quòd

Populi natura & ingenium.

Tyranni.

Centauri Sphinges. Chimæræ.

Perſeus. Bellerophõ.

Confuſionis ſpiritu agitatus populus, qualis.

quòd ſicut princeps & rex progrediens tunc clariſſimè uidetur, ut oporteat eum nihil ignobile aut turpe facere: hoc modo & populus, quum huc progreſſus fuerit, & in unum congregatus. Oportet quidem (opinor) & alias vos modeſte gerere: ſed tamen quando quis quid facit apud ſe, non publicũ id, neque ciuitatis eſt putandum: in theatro autem uidentur publici mores. Vos autem præcipue hoc in loco incircumſpecte uos geritis, gloriamque de ſtituitis urbis: quemadmodum malæ mulieres, quum oporteret eas honeſtè in publico uiuere, etiamſi domi immodeſte ſe haberent. Quid igitur, dicat forſan aliquis. Num hoc ſolo delinquimus, ꝙ uicioſe ſpectamus? Et de hoc ſolo nobis dicis, aliud autem nihil? An metuis & de cæteris differere? Et quidem, forſan dicet aliquis, quod quamuis multa dixerim, nullum tamen dederim uobis conſilium, neq; planè expoſuerim, id de quo uos præcipue reprehendo: hoc autem officium eſſe docentis. Ego uerò & nunc me arbitror multa & utilia dixiſſe attendentib. & de Deo, & de populi natura: & quod oporteat audire, & non repudiare ſermones. Hoc enim (opinor) admodum fuit neceſſarium, ut nempe primùm præpararem uos, ut ſuſtineretis audire. Quare ſi nihil aliud, hoc tamen haud vulgare uobis præſtitit ſermo, quòd tanto tempore ſedetis, modeſte uos gerentes. Namque & ægrotantibus magnum ad ſanitatem momentum eſt, ſi paulum quieſcant. Atqui de aliis omnia percurrere, præſertim in una die, eoq; uos deniq; compellere ut maliciam & delicta condemnetis, non eſt poſſibile. Neque ſi mihi decem linguæ, decemque ora eſſent: niſi mihi cœleſtes Muſæ Iouis filiæ in memoriam reuocent, quanta ubique malicia ſit apud omnes, non apud uos ſolos. Illud autem ipſum de quo cœpi dicere, uidete quale ſit. Quomodo enim cœnetis apud uos, aut dormiatis, aut gubernetis ſuam quiſque domum, non admodum manifeſtũ eſt: quomodo autem ſpectetis, & quales nam hic ſitis, omnes Græci & barbari nouerunt. Ciuitas enim ueſtra magnitudine & loco, immenſum quantum differat, & clare ſecundas obtinet partes inter omnes quæ ſunt ſub ſole. Aegyptus enim, tanta natio, veſtræ corpus eſt ciuitatis, immo mantiſſa. Nam fluminis naturæ proprietas præter alia omnia, ſermone explicari non poteſt, nec non illius utilitas & miracula: & quòd mare circa uos totum recipiatis, & portuum pulchritudines, magnitudineſque claſſium, & ubique terrarum naſcentium copia & diſpoſitio: & mare quod extrinſecus adiacet rubrum & Indicum, cuius nomen antea difficulter audiebatur: ut negociationes non inſularum, neque portuum, neque freti modici & anguſti, ſed propemodum totius terrarum orbis exerceantur apud uos. Poſita enim eſt in coniunctione quadam totius terræ, & multis deductis gentibus, quemadmodum in forum unius ciuitatis, in idem loci congregat omnes, atque mutuo alterum alteri oſtendit, & quantum fieri poteſt unam ex omnib. facit gentẽ. Fortaſſis ergo gaudetis hæc audientes, uoſq; putatis laudatos, hæc me dicente, quemadmodum ab aliis qui ſemper uobis adulantur? Ego uerò laudaui aquam & terrã, & portus & loca, & omnia potius quàm uos. Vbi enim dixi quòd ſitis prudentes, & modeſti, & iuſti? Nonnne his contraria? Hominum ſiquidem laus eſt diſciplina, manſuetudo, concordia, ornatus reipublicæ, attendere rectè dicentib. & non undique conquirere uoluptates. Subuectiones autem mercium, & diſcretiones, excellenſque copia uenalium atque nauium: mercatus & portus & fori ſunt encomia, non ciuitatis. Neque enim ſi aquam quis laudet, ea laus hominum eſt: ſed puteorum. Neq; ſi de temperie aeris quis dicat, homines dicit eſſe bonos: ſed regionem. Neque ſi de piſcib.

Spectaculorum apud Alexandrinos immodeſtia.

Alexandrinæ ciuitatis præſtentia, & ſitus.

Hominum laus vera quæ.

ciuitatem vnquam laudauerit,ſed mare aut lacum,aut flumen. Vos autem ſi quis Nilum laudib. euehat,animos tollitis, quaſi ipſi fluentes ex Aethiopia. Ferè autem & alii complures ob tales res gaudent,ſeq; beatos iudicant,ſi ha birent(iuxta Homerum)inſulam arborib. conſitam, aut altam,aut continentem quendam paſcuoſum, & uiciſſim habentē umbroſos montes,aut fontes perſpicuos;quorum nihil illorum proprium eſt. Virtutis autem ne ſomnium quidem illis curæ eſt. Ego autem horum recordatus ſum,non ut uos extollerem, neque ut me familiaritèr eadē canentib. rhetorib. aut poetis compararem. ſunt enim illi eloquentes,& magni ſophiſtæ & impoſtores. noſtra uerò uilia ſunt,& ſermones ſoluti,haud tamen de uilibus. Ipſa enim quę dicta ſunt, non ſunt magna:at de magnis,quantum fieri poteſt. Et nunc hæc dixi de ciuitate,oſtendere uobis cupiens, ꝙ ſi uos inhoneſte geratis,hoc clam fieri nō poſſit,neque inter paucos,ſed inter omnes homines.

Rhetorū & poetarū laudationes cuiuſmodi.

Alexādriæ celebritas.

Video enim ego non ſolum Græcos apud uos,neque Italos,neque à propinquis regionib. Syria,Libya,Cilicia,neque qui ſupra illos Aihiopas habitant, neq; Arabes : ſed etiā Bactrianos, & Scythas, & Perſas, & Indorum quoſdam, qui concurrunt,& ſemper apud uos uerſantur: ut uos quidem audiatis unum (ſi ita fortuna ferat) citharœdum,& illum familiariter notum : audiamini autem à ſexcentis gentibus,qui uos non norunt:& uideatis quidem tres aut quatuor aurigas,videamini autem à tot Græcis & à tot barbaris. Quid eos putatis,quum ad terræ terminos peruenerint,dicere? Nonne,ciuitatem (dicent) uidimus cætera quidem admirandam,& humanorum ſpectaculorum omnium optimum ſpectaculum, & templorum ornatu,& ciuium multitudine, rerumque neceſſariarum abundantia : & omnia exactè ſuis enarrantes quantum poſſunt, quæ paulo antè dixi,de Nilo & regione & mari,& ꝙ maximum eſt,apparitionem Dei:furentem autem ob cantica,& curſus equeſtres,& nihil dignum facientem: In ſuis ipſorum rebus illi quidem homines ſiue ſacrificent,ſunt moderati,ſiue ad ſua negocia eant,aut alia faciant: quum autem theatrum ingreſſi fuerint,aut ſtadium,tanquam pharmaca ſibi illic habeant defoſſa,nihil iam ſciūt rerum priorum,neque erubeſcunt dicere aut facere quicquid illis uenerit in mentem. Et quod omnium eſt grauiſſimum, ſtudium adhibentes circa ſpectacula,non ſpectant:& audire uolentes,non audiunt:manifeſte mente capti & delirantes. non ſolum uiri,ſed & pueri & mulierculæ. Poſtquam autem ceſſauerit illa vehemētia,& ſoluta fuerit concio, turbatio quidem uiolentior eſt extincta:adhuc tamen in compitis & angiportis manet,perq; totam ciuitatē plurimos dies:ſicuti magno deſinente incēdio,aliquandiu fumum aſcendentem,& partes adhuc quaſdam ardentes, uidere licet.

Rurſū Alexādrinorum in ſpectaculis immodeſtiam taxat.

Atqui forſan aliquis Perſarum aut Bactrianorum dicet,quod & ipſi ſciant equitare: & optimi ferè uidentur eſſe equites. huic enim rei ob principatum libertatemque ſtudent:attamen nihil tale,neq; ſimile paſſi ſunt. Vos autem qui equos nunquā tetigiſtis,neq; aſcēdiſtis,nō poteſtis uos ipſos retinere,ſed ſimiles eſtis claudis de curſu contendentib. Quare quum timidi ſitis, & minime militares,in multis iam equeſtribus pugnis euaſiſtis uictores.

Perſæ et Bactriani equites.

Conſiderate autem, ne de vobis uerius hi dicant,quàm de Græcis Anacharſin Scytham dixiſſe aiunt : habebatur enim ſapiens. venit autem in Græciam mores ſpectatum , homineſque. Dicebat igitur,quòd in vnaquaque Græcorum ciuitate certus deſignatus eſſet locus , ubi interdiu inſanirent. (dicebat autem de gymnaſio.) Poſtquam enim huc venientes ſe exuerint , unguntur pharmaco. Hoc autem(dicebat)illos inſtigare ad inſaniam. Statim enim hi quidem currunt,illi au-

Anacharſidis Scythæ elegans in Gręcos ſcomma.

autem ſe mutuo deiiciunt: alii uero manus extendentes, pugnant aduerſus hominum neminem, alii uero cæduntur. His factis, abraſoque pharmaco, ſtatim ad ſe redeunt, & amanter iam mutuo affecti incedunt cernui, erubeſcentes ob ea quæ fecerunt. Ille quidem ludens, deridenſque rem (meo iudicio) non malam, hæc dicebat. De uobis autem quid quis dicat? Nam & uos quum conuenitis, cæſtib. pugnatis, clamatis, proijcitis, ſaltatis, quo quæſo vſi pharmaco? Videlicet illo dementiæ, quod non potuiſtis illa animo cernere moderato. Neque enim hoc me putetis dicere, quod non huiuſmodi facienda ſint in ciuitatib. Facienda enim ſunt fortaſſis, & neceſſarium eſt, propter multorū infirmitatem & ocium. Fortaſſe verò ſunt etiam inter optimos qui tali indigeant exercitio, & ſolatio in uita. Faciēda autem ſunt cum decoro, & habitu homines liberos decente. Nō enim circa hoc vllus equorum curret tardius, neque peius canet vllus canentium, ſi uos geratis decore. Nunc autem aurigarum quempiam decidere è curru, rem atrocem exiſtimatis, & calamitatem omnium maximam: ipſi autem excidentes è conuenienti decoro, veſtraque dignitate, nihili facitis. Et ſi uobis citharœdus inconcinnè canat, & præter tonum intelligitis: ipſi autem omnino extra naturalem harmoniam exorbitanter, ualdeq; inconcinnè uos gerentes, non in animo expenditis. Atqui quot veſtrùm propter hæc iam perierunt? Ignominioſi illi enim iure habentur omnes. Sirenes autem num aliud quid faciebant, ut fabula refert? Nonne perdiderunt eos, qui vehementer ipſis lætabantur? At illæ in deſerto erant pelago, & longe ab hominib. ſua habebant domicilia, in ſcopulo quodam, quo nemo facile appulit: quin etiam illic, qui prudens fuit, quieteq; auſcultauit, ſeruatus eſt. Hi autem in medio ferè orbis terrarum, in populoſiſſima omnium ciuitate, talia operantur: non (per Iouem) propter ſuam quandam uoluptatem ac uirtutem, ſed veſtram propter ſtoliditatem. Cur enim extra theatrum eodem auſcultant modo quo alii, & frequenter moleſti habiti ſunt, ne fortè illic illorum oblitæ eſſent aures? Quid igitur hoc oſtendit? Non, per Iouem, muſices vim, neque artis excellentiam: ſed auditorum leuitatem, imbecillitatemq; ciuitatis. Aiunt igitur iam quoſdam eorum qui perierunt ex tali cauſa animoſe ſe geſſiſſe, non deprecantes mortem, ſed ſupplicantes ut diutius audire liceret. Hoc aūt eſt admirabile in opprobrium & deriſum ciuitatis, quod apud alios quidem uiri ſtrenui & tyrannorum interfectores celebrantur memoria ſempiterna, ꝙ patriæ ſalutis cauſa ſe morti obtulerint: apud nos autem pro chorda, propterq; paruam uoluptatem hoc patiantur, immo propter inanem gloriam. Non enim tantum læticia affecti, quantum putantes, & uolentes, ſemetipſos produnt. Tanta uerò miſerorum eſt infelicitas, ut animoſum id eſſe putent, quod eſt ignauiſſimum: & honeſtum, quod turpiſſimum. Mallem equidem latrocinia exercens mori, quàm ob talem cauſam. Illa enim uiri praui mors eſt, hæc autē infelicis mancipii. Et latro iniuria fortaſſe affectus, ad hoc uenit, pro legib. certando deſtitutus: & forſan aliquod generoſum facinus efficere potuerat, ſi nō talem nactus eſſet Genium. Iſte verò ex clamore ſolum & dementia infauſta, propterq; uocē, & malā eius inclinationem, diſſonaſq; flexuras & nugamenta, caninoſq; latratus & clades, inglorius perit. Eſt autē talis capræ mors. Nam & illæ, ſi quid guſtantib. ualde uideatur dulce, apud illud diſpereunt. Quid igitur hoc præclari eſt, ò infelices? Pro iuſticia enim, & uirtute, & primis honorib. legibuſq;, & pro bono rege, ſi res poſtulet, laborare & mori, boni, & nō vitæ cupidi animi eſt: pro pſaltria uero ſtrāgulari, ignobilis piaculi, uitaq; indigni. Sed hos omittamus. Verùm in ipſo ſpectaculo

Gymnaſiorum exercitia cum decoro facienda.

Sirenes.

Latronis mors, quàm pro pſaltria occumbētis, honeſtior.

Capræ mors.

quæ

quæ turpiter fiunt,plenaq́; ſunt contumeliarum, extollere,& uenerari,quantæ tandem verecundiæ eſt? Quum quidam tantum non in labris animam habeant,quemadmodum(opinor)eos decet,qui etiam per aures felicitatem excipiant. Saluatorem atq; Deum uocant,miſerum hominem. Quanto putatis riſu uos à diis derideri,quando deinde ipſos adorantes, eadem adſertis nomina,atq; per ea colere diuinam alios cogitis naturam? Porrò æqua mente præditus eſt Deus,uti Deum(opinor)decet, & manſuete fert vulgi dementiam. Quapropter uobis ut pueris pædagogos dedit,prudẽtiſs.in ciuitate,cũ quib.& ſpectetis,atq; alia melius faciatis. Quomodo.n.alioqui alter ab altero uobis temperaretis? At quales uos ipſos homines arbitramini,quib.libertas non conducit? Sic.n.eſt(per Iouem)& res ipſa natura talis eſt. Nonne.n. & in aliis ciuitatib.canunt & uoce & tibiis,& currunt, & omnia fiunt quæ & apud nos & apud alios quoſdam? Verùm nuſquã tantus huius rei amor eſt, neq; aſylus. Nouiſtis Rhodios, ita prope uos uiuentes in libertate,cumq́; ſecuritate omni: ſed apud illos neq; currere in ciuitate uidetur decorũ,ſed & hoſpites increpant qui proteruè uadunt. Quare meritò magni fiunt, & oẽm conſequuntur honorem. Reuerentes.n.ſeipſos primùm,& nihil ſtultũ facientes,iure(opinor)& ab aliis & à præfectis reuerentiã cõſequuntur. Quãquã.n. & in aliis plurimis eadem facere inueniemus & modeſtos & ſtultos, puta comedere,ire,ludere,ſpectare: natura enim cõpellit,ut multis ſimilib.indigeamus: differunt tñ inter ſe in omnib.& primùm quidẽ comedendo. Hi.n.neq; indocte neq; indecẽter degunt,ſed honeſte pariter & manſuetè: conuiuiũ, non uinolentiam auſpicantes: amice compellantes alios, ſimul edentes, non faſtum erga eos oſtendentes: illi autem ſæue atq; intemperanter, cum clamore & diſſolutione iraſcentes,ridenteſq;,alterq́; alteri cibũ præripientes, non cohortantes deniq́; abeunt, malum aliquod conuiuis dantes,aut ab illis accipientes, quale olim fuiſſe aiunt. Centaurorum conuiuiũ. Et quid opus eſt alia recitare ſingillatim? Quin & inceſſus non cõe eſt uidelicet, neq; ſimplex. huius.n.declarat ſedatos mores,& attentionẽ ſui ipſius: illius uero perturbationem, impudentiamq́;. cum feſtinãter graditur, loquitur inter eundem: aut poſtquam cadentem ſeruanit aliquem, pugnat aduerſus àlium. Similiter etiã circa ſpectacula, hi quidem ſunt inexplebiles & auidi,& circa omnia ſimiliter ſtupidi fortuita: illi aũt modeſte & cũ pace participes fiunt. At non uos: ſed attoniti ſedetis, & ſubſilitis magis q̃ ſaltatores, & dimicatis ob cantiones. Alios quidem homines ebrietas ad cantum & ſaltationem trahit: apud uos aũt fit ediuerſo. Cantus.n.ebrietatem efficit,& uinolentiã. Vini quidem talis eſt natura, ut ſui compotes eſſe non poſſint,ſed multa difficilia facere cogant qui eo ſiniſtrè & immoderate utuntur. Qui uerò ob cantum offendant, multoq́; peius ſint affecti q̃ uinolenti ſtatim à principio, non quẽadmodũ incõpotatione procedente potu,alios uidere non eſt. Nã apud quoſdã barbarorum ebrietatem dicũt fieri lenem,& per uaporẽ, quibuſdam ſuffitum facientib.deinde gaudent & exurgunt ridẽtes, omniaq́; faciunt q̃ bene poti facere ſolent, ſed abſq; vlla mutua læſione. Inter Grecos aũt uos ſoli per aures & uocem id patimini, immo nugamini peius q̃ illi, & de prauamini, magiſq; ſimiles eſtis crapulantib. Atqui Muſarum & Apollinis dona ſunt blãda, & mitia. Hunc.n.Pæona & Alexicacon appellant, ut mala auertentem atq; ſanitatẽ in animis corporibuſq; efficientem, non morbum, neq; furorem. Illas uerò, uirgines perq̃ uerecundas & modeſtas. Atq; muſica ꝑ curationem humanarum inuenta uidetur affectionum, & maxime in rectum conuertere poſſe

Nullos vſquam ita in ſpectaculis ineptire, ut Alexandrinos.

Rhodiorum grauitas.

Eadem ſæpe & modeſtos & ſtultos facere, ſed non eodẽ modo.

Vini natura.

Muſarum et Apollinis dona, atque cognomina.

Muſicæ vſus.

ſtatim

ſtatim animos ſæuicia ac feritate affectos. Ob hanc rem & philoſophorũ quidã, ad lyram ſemetipſos compoſuerunt matutini, ita ceſſare facientes ex ſomniis collectã perturbationẽ. Quin ẽt diis cũ cãtu ſacrificamus, ut cõpoſiti & moderati ſimus. Alius rurſus modus eſt tibiæ & cantus in luctib. quo uidelicet (opinor) affectionũ aſperitas duricieſq; paſſionũ ſanet, męſticiaq; mollior efficiat per cantũ occultũ cũ luctib. quẽadmodũ medici inflammata hulcera madefacientes, emollienteſq;, dolorẽ ceſſare faciunt. Non minus & in conuiuiis uiſa eſt docere muſices potentia, inducens animis harmoniã, ordinẽq; voluntariũ, & lubricã uini delectationem cum cognata conſolans potentia, ut illi commixta concinnũ fiat & moderatum cõuiuiũ. Hæc iam oĩa inuerſa ſunt, & tranſlata in cõtrariũ. Non. n. à Muſis, ſed à Corybantib. detinemini, & credibilia redditis poetarũ figmenta. Vt. n. illi introducũt Bacchas quaſdã inſanientes ob cantũ, & Satyros: ita uos ſimilia facto repręſentatis. Igit dũtaxat pellib. uobis ceruinis & thyrſis opus eſt, & ut Leonis feratis in vlnis.

Corybantes.
Bacchę.
Satyri.

Cętera verò ualde mihi ſimiles uidemini Nymphis, Satyriſq;. Hilares. n. eſtis ſemper, & cachinnones, & ſaltatorũ amantes. Verũ nõ vltro uobis ſitientib. ſcatet uinũ, ex ſaxo alicũdè quodã, aut ſaltu: neq; lac & mel ita facile hr̃e poteſtis, ſummis digitis ſcindẽtes terrã: quin ne aqua quidẽ huc ꝓuenit ultro, neq; offam hẽtis in facultate utiq;, ſed & hanc ex meliorũ manu accipitis. vñ fortaſſe tp̃s foret ut ceſſaretis à debacchationib, magiſq; illis attenderetis. Iam aũt ſi mõ chordã audieritis, tanq̃ audiuiſſetis tubã, haud amplius poteſtis ſeruare pacẽ. Nũquid nõ Lacedæmonios imitamini? Aiunt. n. eos antiquitus bellaſſe ad tibiã: uos aũt ad citharã illud facitis. An vultis, qñ quidẽ populos & ego regib. cõparaui, uideri cũ Nerone eodẽ laborare morbo? At neq; illi profuit tanta experientia circa hoc, & ſtudiũ. Quanto aũt melius imitaremini præſentẽ imperatorẽ, eruditioni & ſermoni attendentẽ? Non deponetis ergo turpẽ hãc & immmoderatã ęmulationẽ? Non uitabitis in alios dicteria iacere, ꝑſertim inter homines (ſi fas eſt dicere) nihil magnũ aut admirandũ in ſe habẽtes?

Spartani ad tibiam pugnare ſoliti.
Neronis circa muſicæ ſtudium furor.

Si enim Iſmenias caneret apud uos, aut Timotheus ille antiquus, aut Ariõ, quo canẽte in pelago deldhinas aiũt ad naue acceſſiſſe, & poſthæc eiectũ eũ fortè fortuna recepiſſe, incolumnẽq; cõſeruare, qũo eſſetis affecti? Horũ. n. nullus eſt Amphion, neq; Orpheus nam hic quidẽ erat Muſæ filius; iſti aũt nati ſunt ex Amuſia, id eſt, ex ipſa canẽdi imperitia, ſubuertẽtes & confringẽtes cãtus grauitatẽ, atq; oĩ pacto ueterẽ mutilantes muſicã.

Iſmenias.
Timotheus.
Arion.
Amphion.
Orpheus.

Quis. n. iſtorũ abſolutã aut virilẽ conſonantiã canere nouit? Imò norunt muliercularũ cãtiunculas, & ſonitus ſaltatorũ, & vinolẽtias laſciuarũ cãtionũ: & ſicuti mali & curioſi coqui, cõtritis modulis plebeios & auidos mouẽt auditores. Quare nõ à cygnis, neque luſciniis nominata eſt illorum apud uos ipſos imitatio: ſed, ut par eſt, Cyzethmis & Hylegmis aſſimilatis, tametſi philoſophos nouerim ita appellatos. Charędi aũt Cynici apud uos ſolos nati ſunt Amphion quidẽ (ut aiũt) cãtu cõdidit, & turrib. muniuit ciuitatẽ: iſti aũt ſubuertunt, & deſtruunt. Et Orpheus ſanè feras cicurauit, & canoras reddidit per cantũ: iſti aũt ex uobis hominib. feras beſtias fecerũt, & ineruditas.

κυζαθμοὶ. ὑλαγμοὶ, vtrunque ab incondito canum latratu ductum eſt.
Amphion.
Orpheus.

Habeo aũt uobis & aliũ dicere ſermonẽ, quẽ ex homine Phryge audiui, Aeſopi cognato, qui aliqñ huc peregrinatus eſt, quẽ de Orpheo & uobis dicebat. Eſt aũt abſurdior, & lõgior multo q̃ ueſtra cauilla. Conſiderate ergo ſi uultis audire, & nolite iraſci. Dicebat ergo ille, circa Thraciã & Macedoniã Orphea cecinisse, ſicut dictum eſt: atq; illic animalia ad eum acceſſiſſe, magnã quãdam (puto) oĩum ferarum, copiã. Inter eas aũt plurimas fuiſſe aues & oues. Leonib. n. et ſimilib. beſtiis, ꝑꝑ for

Orphei cantu excitata animalia, & qualia.

titu-

titudinem & ferocitatem difficulter perſuaderi potuiſſe: & partim omninò
nõ appropinquaſſe, partim uero ſtatim receſſiſſe, non lætantes cãtibus. Vola-
tilia aũt & oues magis acceſſiſſe, nec amplius auelli potuiſſe: oues quidẽ, opi-
nor, propter ſtoliditatem, hominumq; amorẽ: aues aũt, ꝙ & ipſæ canorũ ge-
nus ſint, & obſtreperũ. Viuente quidẽ Orpheo, ſecutas illum eſſe vndiq;, ſi-
mul & audientes illum, & paſcentes. Nam & illum ferè in montib. & circa ſal
tus plurimum commoratum. Quũ aũt is in fata conceſſiſſet, deſertas planxiſ-

Calliopes precib. animalia illa in homines mutata.

ſe, moleſteq; tuliſſe: ita ut mater illius Calliope, ꝑ illarum erga filium bene-
uolẽtiã & amicitiã, à Ioue impetrauerit, ut earũ corpora in humanã mutarent
tur formam, animi aũt manerent quales erãt prius. Dura eſt iam reliqua ſer-
monis pars, & referendo eam uobis clare dicere. Dicebat. n. ex illis Macedo

Alexandrinis unde illa circa cantus inſania.

num quoddam genus ortum eſſe, & hoc poſtea ſtatim cum Alexandro mare
tranſijſſe, & hic cœpiſſe habitare. Et propterea iam Alexandrinorum populũ
à cantu duci, ut nullos alios: & ſi audiant citharam qualemcunq;, mente ex-
cidere & horrere, quod illis Orphei ueniat in mentem. Eſſe aũt morib. leuẽ
& ſtolidũ, utpote ex tali prognatum ſemine: quandoquidẽ alios Macedonas
fortes & bellicoſos fuiſſe dicunt, & ſpecie barbaros. Dicebat aũt & de citha-
rœdis ueſtris poſtea talem ſermonem. Animalium. n. in concurſu ad Orphea,
alia quidẽ duntaxat uoluptate affecta eſſe, & obſtupuiſſe, nihilq́; conata eſſe
imitari: canũ aũt quoſdã, utpote genus impudens & curioſum, aggreſſos eſſe
muſicam, atq; tunc ſtatim meditatos, ad ſua diſceſſiſſe. Quumq́; in homines

Citharędorũ genus è canibus natum.

eſſent transformati, eam adhuc naturam ſeruare. Eſſe aũt hoc citharœdo-
rum genus: propterea eas non poſſe ſuã prorſus relinquere naturã, ſed pau-
lum quiddam adhuc ex Orphei doctrina retinere, multũ uerò canini cantus
apud eos uerſari. Hæc quidem ille Phryx ludendo dicebat. Ego uerò Lacedæ

Spartanorũ in citharędũ admirabile factum.

moniorũ uobis factũ narrare uolo, quo illi egerunt cum homine citharędo,
qui tum celebris erat inter Græcos. Quia. n. nimis uidebatẽ eſſe ſuauis & excel
lens, non ſolum non honorauerunt eum: ſed ablata cithara, & fidib. inciſis, è
ciuitate abire iuſſerunt. Illi igitur rem ità habebant ſuſpectam, & cuſtodiebãt
aures, ut ne corrumperent auditus, neue delicatiores fierent q̃ oportet. Vos
aũt ita ignaue in ſeruitutẽ à tali uoluptate redacti eſtis, ut uix dici queat. Pro
pter uos aũt iam res mihi uĩ ẽt rhetorum fore & philoſophorum quorundã.
Immo uerò rhetores neq; facile cognoſci poſſunt. Quum. n. uideant ueſtrũ
circa hoc ſtudium, deſideriumq́;, oẽs iam canunt & rhetores & ſophiſtæ, &
oĩa terminantur cantu: ita ut ſi quis tranſeat forum iudiciariũ, haud facile no
rit, utrũ intus potent, an iudicia exerceant. Et ſi ſophiſtæ domicilium in pro-
pinquo ſit, non licet cognoſcere diſputationẽ. Porrò mihi vĩ ꝙ ẽt qui in gym
naſio procedunt, iam quoq́; exerceantur ad cantum & ægrotãtes ſanentur.
De arte. n. iam nunc apud uos diſputãt canentes. In periculo aũt uita fere to-
ta eſt ne comeſſatio facta ſit, non iucunda quidem, neq; mitis, ſed agreſtis &
ſęua, ſaltantium pariter, & laſciua canentium, hominesq; occidentium. Igitur

Lacedæmonij quantum ab Alexandrinis differant.

Lacedæmonii immenſum quantum à uobis differant, circa hæc, ut dixi, cautè
agentes. Illi. n. ad imperandum erant idonei, & Græcis pręfuerunt multos an
nos, oẽs uerò barbaros uicerunt ſemper. At uos ne imperio quidem parere
bene ſcitis. Quare niſi præfectos nacti eſſetis, difficulter (opinor) ſeruaremi-
ni. Indicio aũt ſunt ea q̃ poſtremo uobis euenerunt. Quũ. n. adhuc in ueſtra
eratis ptãte, nõ ne rex ueſter circa tibiarũ cãtũ erat occupatus, & huic uni at
tendebat? uos aũt aduerſus illum inimicè, aduerſus uos aũt mutuo ſeditioſe
eratis affecti, ſeparatim quiq; & ꝑ uos ipſos rempub. corrũpentes, Simariſti

&

& huiuſmodi ſodalitatum uocabulis conſtitutis, ut eum ad fugam compuleritis? Et poſt hæc bello reductus eſt, & per Romanos. Tandem ille quidem canens tibia, uos autem ſaltantes, ciuitatem perdidiſtis. Et nunc tam humanos habentes præſides, in ſuſpicionem tamen eos contra uoſmetipſos duxiſtis, quum æquiore vti cuſtodia voluiſſent atque antea: & hoc prohibueritis propter ſuperbiam, non ſanè ſtruentes inſidias. Num uos enim deficiatis à quoquam? Vos ne bellum gerere poſſitis vnum diem? Nonne in exorta perturbatione audaciam oſtenderunt ſuam multi cauillis duntaxat, pauci quidam quod erat obuium iacientes ſemel aut bis: quemadmodum qui perfundunt prætereuntes, deinde mox diſcubuerūt canētes, alii uero iuerunt ad monilia, haud ſecus quàm ſi dies feſtus eſſet facientes. Et illud quidem meminiſtis ridiculum, quod optimus ille Conon uobis oraculum reſpondit, eo progreſſus, ubi præcipuè ueſtra multitudo coierat: & oſtenſo quodam breui loco, prædixit, ut ſi ipſe quidem illuc præueniret, uictoriam foret adeptus, uoſq; oporteret quemque recedere ad ſua, & hinc abire: ſi autem uos (inquiebat) quatuor aut quinque paſſus, uiciſtis, & ego abeo. Hęc autem dicebat parcens uobis, uoſque deridens, & tanquàm pueris alludens, ad exercitum aduentabat. Et ille neminem permiſit attingi, licet uideret omnes eſſe nudos, paratoſque perditioni. Quam igitur nim poſt fecerunt? Petulantes illi & intemperantes, & ex induſtria ſubuertere confundereque omnia inſidioſe moliti, non antè uos dimiſerunt, quàm bellum guſtaretis, reique atrocitas ad terminum vſq; progrederetur. Cur uerò horum ſum recordatus? Vt ſciatis, quæ naſcantur ex tali uitæ diſſolutione. Non. n. poſſunt, ita attoniti circa parua & nullius precii, & uicioſe & intemperanter ſe gerentes in iis quæ quotidie faciunt, in aliis eſſe modeſti, & de maioribus rectè conſulere. Morum enim leuitas & inconſideratio non finit manere in minoribus: neque vllum habet modum delictorum dementia, ſed ad omnia ſimiliter progreditur, & omnia pari tentat facilitate. Nolite ergo putare paruis de rebus haberi ſermonem, quando quis uobis de tumultib. in theatro diſſerit. Non. n. tam cito paupertas ſolet accidere propter damna paulatim accepta, quàm malicia prouenit ex his particularib. delictis: & poſtremo cum ſuſceperit incrementum, in ipſo etiam fine interitum adducit. Et hæc hactenus quidem, de iis quæ in theatro fiunt. Cæterum cum in ſtadium perueneritis, quis dicere queat illic exorientes clamores, & tumultum, & ſollicitudinem, & habituum mutationes, & colorum, & conuicia quæ & quanta iactetis? Quippe ſi non equos uideretis concertantes, & hoc conſuete, ſed ipſi tragicis flagris impellemini, haud ita ſeuè debeetis eſſe affecti. Ipſum (opinor) quod de Ixione dicitur, magnas eſſe nugas efficitis: qui in rota apud poetas uinctus eſt, & punitur, propter aliquam certā impietatem. Age igitur, ſi interea Deorum uobis aliquis aſſiſtat, dicatque inuehens: O boni, inſanitis, & adhuc non conditis in animum unde vnde habeatis cibum atq; potum? Quid adeo vehementer tumultuamini? Quod hoc ſtudium? quod certamen? Nō. n. Pelops eſt qui perſequitur, neq; Oenomaus, neq; Myrtilus. Is quidem Iouis eſt nepos, alter uero Mercurii filius. Neq; de regno, neq; de uxore, neq; de morte diſceptatio eſt propoſita: ſed certamen eſt mancipiorum pro uili argento, nunc quidem nictorum, nunc uero uincentum, ſemper eorundem. Si hæc dicat, quid reſpondebitis? An manifeſtum, quod non ea audiretis illo tempore, neq; ſi ipſe uobis Pelopis progenitor loqueretur? Quod igitur quis auxilium inueniat? aut quem nam Deorum placare oportet? Eſt in Olympia iuxta Nemeum hippodromū, Neptuni exterrentis

Alexandrinorum rex à Romanis reſtitutus.

Cononis oraculum.

Circa paruas res attonitos, nō poſſe in maioribus rectè quicquā ſtatuere.

Quomodo tumultuentur in ſtadio.

Ixionis rota.

Neptuni ara in Olympia.

tis equos ara,ubi maxime contigit equos conſternari,multoſq; confringere
currus. Viſum eſt igitur Elæis, quaſi diuina quadam uoluntate id fieret, ædifi
care aram. Et ex illo deinde aiũnt locum illum tutum factum. Multo uerò ma
gis ego uobis conſulo,ut Deum hunc placetis,aramq́; ædificetis eidem, nõ
(per Iouem)pro equis,ſed pro uobis ipſis,ut non perturbemini,neq; excida
tis è diſciplina. Nonne.n.hæc diuinitus prorſus immiſſa ſunt,& maiore indi-
gent auerſione? Ferunt ab antiqua quadam regina in Creta ex Heliadib.ama
Minotaurus. tum eſſe taurum: quumq́; cum eo concubuiſſet, ſæuum quoddam & magnum
peperiſſe monſtrum. Metuo & ego equinum ciuitatis huius amorem, nequid
difficile uobis & peregrinum procedente tempore afferat. Rurſum aiunt aliã
uirginem in alicuius fluminis incidiſſe amorem,quotidieq́; itaſſe ad alueum,
illiuſq́: ſpumam vlnis indidiſſe,& aquam ſuſcepiſſe ſinu. Athenis quoq; illud
ipſum animal,quod & apud uos in precio eſt, amatum eſſe aiunt, & nunc eſt
Equi & virginis cõgreſſus. in ciuitate locus ſic nominatus, Equi & uirginis inacceſſum. Aiunt enim, ꝙ
pater puellam cum equo incluſerit, atq; ita diſperierit puella. Conſiderate
uerò, ne & uos à tali concupiſcentia pereatis. Qualis enim Homerus, aut
quis hominum poteſt ea quæ accidunt enarrare? Non enim ille ita dicit, cur
rus fieri humiles interea, & rurſus ualde excelſos in curſu, ut ueſtros pati il-
lud animos uidere licet. Ait autem ſic,ut uobis paulum quid gratificet:

Iliad. ψ.

At currus humiles modò,tellurique propinqui,
Elati modò celſe ibant,rapiente uolatu.
At verò aurigæ ſtabant in curribus altis,
Quiſque animo trepidi;palmam obtinuiſſe ſtudentes.
Hortabantur equos etiam flagriſque ſonoque
Quiſque ſuos, illi verò lati in puluere campi
Ibant præcipites. —

Hic quidem aurigas fecit certatores & ambitioſos, ſpectatores autem per
ſilentium ſpectantes, ſicuti etiam conueniebat. Duntaxat in fine ait, Aiacem
Aiacis intẽperies. Locrum ſpectaſſe indecentius, & conuicia iactaſſe, propter equos Eumeli.
Hic autem ille eſt, qui deinde impie egit circa Mineruam capta Troia: etiam
ipſe propterea fulmine percuſſus eſt, tempeſtatiſq; & naufragii omnibus cau
ſa fuit. Qui.n.in huiuſmodi audax eſt, & petulans, neque etiam in aliis mode-
ſtus eſſe poteſt: ſicut iam dixi. Hoc igitur tale exemplum maliciæ dementiæ-
que propoſitum eſt, ſed non à ſimilibus hominibus, quales ſunt inter uos.
Nam veſtrùm nullus ad pugnam eſt idoneus, neque ad ſtrenue agendum, ne
que ad expugnandas urbes, ut ille. Veſtrùm autem nullus in ſpectaculo quie-
te conſiſtit, ſed multo magis uolatis quàm equi & aurigæ, & ridiculi eſtis, &
præceditis & caditis. Quare non male quiſpiam ex ſpurcis his poetis tale
carmen fecit:

At currus humiles modò, tellurique propinqui,
Elati modò celſe ibant, feruente uolatu:
At nullus ſtabat penitus, nulluſque ſedebat
Sede locoque ſuo ſpectator, pallidus illis
Vertebat timor, & turpis trepidatio mentem.
Hortabantur, & ob palmam ſe mutuo vaſtis
Vocibus & geſtu, manibuſque ad ſidera tenſis,
Cunctos quiſque Deos vocis precibuſque vocabant.
Vtque gruum reſonat, picarumque æthere clangor,
Sic illi ſimulac zythum vinumque bibere

Per

Per ſtadium clangore volant, rabieque furentes.
Aſt alij, ſturnorum & picarum vt venit agmen,
Clamore immenſo vidiſſent quando ruentem
Cornipedem, qui fata viris fert triſtia ſtultis,
Vociferabantur vaſtè, pugnaque cadebant
Mutua, & vt ventus paleas fert per loca plana,
Vtque ebullit edax altis in vallibus ignis,
Quem partes rapidus conuoluit ventus in omnes,
Impete procumbunt luci radicitus ignis:
Sic hi pugnabant ardenti corpore flammæ
Conſimiles, nec tu poſſes tum dicere ſolem
Sedibus in ſuperis, nec Phœbes lampada ſaluam,
Quale genus ſiquidem foliorum, tale virorum eſt,
Qui mentis bonitate vigent, miroque feroces
Cantorum ſtudio citharaque feruntur amore.
At vox amborum ſuperas aſcendit ad arces.
Sic autem acrè tuens dixit ſibi quiſque propinquo,
Ebrie, lumina habes canis & qui pectora cerui,
Quid trepidas, ſpectaſque iſto in certamine currus?
Aſt age rem tenta mecum, quo præmia ſoluas
Deflexus. Porrò Hippocoon reſpondit ad illa:
Quæſo ſede tacitus, moremque meis gere dictis.
Namque tibi famulus nequam eſt, tardique caballi.
Huic verò varius pedibus ſub fune iugali
Dixit equus: Num non cernis, quàm magnus & ipſe,
Et pulcher ſim, mors nihilo minus imminet atra
Et pulchro & magno mihi, & haud vitabile fatum.
Sic vtinam uobis aliqua præſentibus atque
Omnibus vnglas det magni ſoror alta Tonantis,
Edatis penitus garritus vt mihi nullos,
In quauis etiam ſedeatis parte theatri.
Sic ait: Aſt illi regem fulgentis Olympi
Multa precabantur.---

Hæc ego uobis ex multis & uilibus pauca recitaui, quòd non mihi ſoli deridiculi uideamini. Sanè turpe eſt (uiri Alexandrini) quòd percunctantes de ciuitate, alia quidem ualde admiranda audiant: de uobis autem ipſis nihil honeſtũ dici, neq; imitatione dignum, ſed ediuerſo ut homines uitioſos infa mari, mimis & morionibus ſimiliores quàm hominibus mente ſanis, ut quidam comicorum inquit. Accedit ad hæc omnia, quòd turba apud uos eſt ſcurrilis, & nautica diſſolutio. Simile enim eſt, ut ſi quis ædes uideat admodum pulchras, dominum autem earum mancipium, qui nec ianuam cuſtodire dignus ſit. Omni enim ex parte melius eſt ſolitudinem aſpicere, & quindecim locupletes homines, quàm multitudinem miſerorum & inſanientium hominum infinitam, tanq̃ fimum profundũ ex uariis ſordib. in unum coacer uatum. Neq; ciuitatem rectè dixeris, quæ ex talib. cõſtat: ut neq; chorum, qui ex qualibuſcunq; congregatis: neq; exercitum, quamlibet turbam. Neque. n. Xerxis exercitus ſplendidus erat, niſi forte ad perfodiendos montes, aut aliud ſimile opus efficiendum. Neq; Troianorum ciuitas felix: ꝙ prauorum & laſciuorum plena erat ciuium. Atqui magna erat, & celebris: eam tamen Ithacæ ciuis expugnauit, ille illius paruæ & ignobilis ciuitatis, eam, quæ latiſſi

Alexandrinorum ſtulti tia.

Xerxis exercitus.

mas habebat regiones. Metuo uero, ut & uos eodem modo pereatis, (etſi frigidius eſt, quàm ut dicatur) quod & illam ab equo quodam diſperiiſſe ſciāt: uerum illi quidem fortaſſe ab uno, uos autem à pluribus capti eſtis. Nō enim hoc ſolum putetis ciuitatis eſſe expugnationem, ſi quidam diruant mœnia, & occidant homines, & mulieres abducant, domoſque exurant. Hæc fortaſſe extrema eſt, & breui cōnfecta, facienſque ut illi, qui ſunt eam experti, magis miſericordia uideantur digni, quàm deriſu. Apud quos autem fuerit rerum omnium negligentia honeſtarum, unius autem rei ignobilis cupido, homineſque eam duntaxat ſuſpexerint, circaque ea conuerſentur, aut ſubſilientes & inſanientes, & mutuo cedentes, infanda dicentes, deoſque ipſos conuiciis ſæpenumero enecantes, & quæ ſunt ad manum proiicientes, & nudi nonnunquàm è ſpectaculo domum redeuntes: hæc eſt turpis & probroſa ciuitatis expugnatio. Quippe homines captos eſſe dicimus non ſolum à latronibus aut ſociis, ſed etiam à meretricibus & uentre, & alia quadam uitioſa cupiditate. Proinde in captiuitatem ductus rectè dici poteſt uir & ciuitas, q̃ meliorib. remiſſis ſtudiis, neq; audit neq; uidet quicquam quod ſit ſalutare: ſed capta ab ebrietate & mulierum cātu aut currib. fertur, & agitur, & tota omnino rumultuatur circa hæc, & proclamatur. Hæc (per Iouem) capta eſſe rectè dici pōt, idq; impetu & uirtute: ut nemo tam captus, manibusq; poſt terga reuinctus eſſe dici queat. Non. n. ſi cuiuſquàm corpus imperio ſubiicitur, de ea ſolum queri conuenit ſeruitute & fraude: anima aūt cum in ſeruitutem redacta eſt, & perdita, id diſſimulandum, aut obiter caſtigandum eſt. Sunt talia quidem intoleranda, ſi à ſingulis fiant: omni aūt ex parte turpiora ſunt, ſi publicitus appareant. Etenim & reliqui morbi donec ſingulos inuadunt, non magnam neq; terribilem appellationem ſortiuntur: cum uerò res communis fit, tunc appellatur peſtilentia. Summatim. n. ſic etiam habet, ubi omnia delicta obtinuerunt publicè. Etenim ubiq; gentium aliqui ſunt uinoſi & ſcortatores & mulieroſi, idq; in omnib. ciuitatib. ſed hoc non difficile, neq; excellens quiddam. Cum uerò inualuerit uitium, & uideatur commune, fiatque publicè, tum fit inſigne & magnum. Qualis enim ciuitas eſt ex iis, quæ non vehementer ſunt deſertæ & paruæ, in qua non quotidie aliquis omnino febri corripiatur? ſed Caunios tamen ſolos ea apprehendit, & illorum eſt opprobrium, quia omnes ea laborant: quemadmodum etiam à rebus melioribus aliqui fuerunt admirationi, & gloriam reportarunt. Quot enim putatis Athenienſium, aut Megarenſium, aut Corinthiorum ſua corpora exercuiſſe, uixiſſeque laborioſe? Multos utique, præſertim quando illis neceſſarium erat, ut ſtrenuos ſe præſtarent uiros pro patria. Cur igitur ſoli Lacedæmonii hoc habuerunt nomen, fructumque huius gloriæ tulerunt, atque etiamnum ferunt? Quia publice in id incubuerunt, ut ſtrenui eſſent: Athenienſes uerò quia magis ſtuduerunt eloquentia excellere, & poeſim choroſque amauerunt, eam ob rem fuerunt admirationi. Quare hanc ob cauſam conſiderate, ne uos non ſimiliter gloriæ fiatis participes cum Athenienſibus & Lacedæmoniis, ſed magis cum aliis quibuſdam. Nolo enim nominare. Quod enim iam ſæpius dixi, turpia fiunt turpiora, magiſque ridenda, quando ipſas occupant ciuitates. Quemadmodum in Comœdiis, perſonarumque repræſentationibus Carione quidem introducto ebrio & annoſo, non admodum mouent riſum: Hercule autem tali conſpecto, atque ut ſolent in crocoto circunducto, ridiculum uidetur. Simili modo & populus tam ualde cantillans per uitam, & rurſum aurigans ſine equis, turpe fit deridiculum. Hoc ipſum. n. Euripides ait, Herculem paſſum furentem, ſic dicens:

Ciuitatis expugnatio verè quæ.

Capti homines qui propriè.

Ciuitas capta quæ.

Peſtilentia.

Tunc

Tunc inde gradiens, nullum habens currum, tamen
Habere ſe dicebat, hinc currus rotas
Conſcendit, & quaſi ſtimulum haberet in manu
Sic verberabat. ---

Iambici Senarij.

Ne igitur & uos talis furor apprehendat, ob zelum quem habetis propter Alexandrum. Nam & ille dictus eſt Iouis filius. Potius uerò non Herculi aſſimiliari debet veſter populus, ſed Centauro cuidam, aut Cyclopi ebrio & amanti corpus quidem habenti validum & magnum, animum autem indoctum. Per Iouem, nonne uidetis quantùm imperator veſtræ ciuitatis curam habeat? Ergo vos quoque viciſſ. oportet ambitioſos eſſe, & patriam facere meliorem, non (per Iouem) fontibus neque templorum veſtibulis (hęc enim uos non poteſtis conſummare, neque vnquàm illius ſuperaueritis magnanimitatem) ſed diſciplina & decore, & demonſtrando uos eſſe modeſtos & conſtantes. Ita enim neque eorum quæ facta ſunt illum pœnitebit, ſed pluribus inſuper uos benefactis cumulabit, atque hinc illi fortaſſe huc ueniendi deſiderium facietis. Non enim ita eum huc ædificiorum pulchritudo adduxerit: omnia enim meliora & ſplendidiora habet, quàm quæ hic uel vſquàm gētiū ſunt: ſed cum audierit, eos qui ipſum ſunt excepturi, beneuolentia & fide dignos, & miſſorum & gubernantium quiſque uos extulerit. Nolite enim putare, quod cum uos interrogetis de huc appellentibus, quales ſint, & deinde iuxta famam quam de illis audiſtis, ſtatim talem quoque animum erga eos habeatis: illi uero nihil de uobis curioſe inquirant, qualis nam ſit Alexandrinorum populus. Igitur cum audierint, quod prudens ſit, & non ut nunc diximus, ꝙ ſtupidus & leuis, & paruorum admirator, & rerum vilium amator, vt citharędorum & aurigarum, haud obſcurum eſt, quomodo erga uos afficientur. Theophilum quendam aiunt apud uos fuiſſe, uirum ſapientem, qui ſemper apud uos ſilentium tenuerit, noluèritq; quicq̃ diſſerere: & quem animū exiſtimatis ipſum erga uos habuiſſe? Vtrum ut erga ſapientes, nullaque indigentes curatione: an magis, ut inſanabiles deſperaſſe? Perinde enim eſt, ut ſi quis mercator merces multas & precioſas habens, adnauiget ciuitati: deinde ſiue à uentis quibuſdam, ſiue alia fortuna detentus, & commoratus illic longum tempus, neque proponat venalium quicq̃, neque oſtendat vnquam. Manifeſtum.n. quod extremæ eos damnauerit paupertatis & inopiæ, eoque noluerit illis eſſe moleſtus fruſtra: clare ſciens, quod illorum hominum nullus quicq̃ emeret, neq; etiam fortaſſe progrederetur. Ita ergo Theophilus, quum multa & magna apud ſe domi haberet uenalia, abſcondit, ſciens extrema uos laborare inopia, non pecuniarum, ſed mentis & cõſtantiæ. Proinde in fata conceſſit, ſilentio prætereiens veſtram ciuitatem: hoc eſt, condemnans eam. Et uos certum quendā ſæpius audiuiſtis, dicteriorumq; illius meminiſtis, & alterius certi canticorum: Theophilum uerò haud ſcio an vnq̃ audieritis. Quemadmodum quidā ait ſcarabeos in Attica, licet illic mel ſit puriſſimum, illud tñ nunq̃ guſtare, neq; ſi effundatur, ſed potius alium cibum: ita & uos ſermones de uirtute, uiroſq; ſapientes non curatis, ſed eſtis hilares, & ad cauillandū oīum facundiſſimi: quod ſane populi ſtudium eſſe nunquàm debet, neque ciuitatis, ſed Therſitæ cuiuſdam. Illum enim dixit Homerus, inter omnes Græcos veniſſe ad Troiam morionem, & qui noſſet ridiculus eſſe apud Argiuos. Porrò quod ridiculum eſt, non eſt bonum, neq; pręcioſum: ſed læticia, & inopia mentis, & ignorantia, & gaudio homines riſum gubernant. De herba utiq; audiſtis, quam Sardonion uocant: q̃ riſum quidē facit, ſed difficilē, & pernicioſum. Ne ergo ita vehemēter illi ſitis addicti, neq;

Theophilus Alexandrinus.

Scarabeos in Attica mel non guſtare.

Therſites Homericus.

Sardonia herba.

Muſarum expertes:neque odioſas neque indoctas reddite Charites,ſed magis imitemini Euripidem ſic dicentem,

Trimetri anapæſtici.

Miſcere ego nunquam ceſſabo Charites Muſis
Siquidem iucunda nimis coniunctio ſit talis.

Muſcion.

Vt ne Muſcion ſiue cauſa uobis locus eſſe uideatur in ciuitate : quemadmodum puto & alii Poematem appellant,rem nõ habentes cum nomine. Atqui metuo ne etiam mihi contigerit, quod Aegyptiorum cuidam ualde antiquorum muſicorum accidiſſe.Illi enim aliquando Genius in ſomnis prædixerat, fore ut in aſini aures caneret. At ille futurum tẽpus non attendit, neq; ſomnium illi erat curæ,ut qđ nihil eſſet.poſtq̃ aũt tyrannus Syrię Memphim venit,aliis cum Aegyptiis ad mirantib.accerſiuit. Omni ergo alacritate ſpecimen artis,& accuratius multo exhibebat.Ille verò(quum eſſet muſices ignarus)iuſſit eũ deſinere,ignominia afficiens.Qui ſomnii illius recordatus :Hoc

In aſini aures canere.

ergo eſt(inquit)in aſini aures canere.At tyrannos ab interpretib.auditis quę dixiſſet, uinxit,& flagris cecidit hominem:& belli aiunt eum autorẽ extitiſſe.

TARISICA PRIOR. XXXIII.

DEMIROR equidem quæ tandem res veſtræ ſint, aut quænam expectatio aut uolũtas,q̃ tales uobis homines diſſerere cupiatis. An bene uocales putatis eſſe, uocemq́ue emittere aliis ſuauiorẽ? atq́; deinde eos audire cupitis tanq̃ volucres uobis canentes:an aliam vllam potentiam poſſidere,inq; nominib.atq; ſenſib.acutioris cuiuſdam eſſe ſuadelæ,& reuera vehementis,quam rhetoricam appellatis,in foro atq; tribunali dominãtem? An laudem aliquam uos putatis auditores ab illis, & pub. quendam ciuitatis hymnum: de Perſeo & Hercule & Apolline & tridente, deque oraculis redditis,& quòd Græci ſitis & Argiui,& adhuc meliores : & autores habeatis heroas & ſemideos,imo Titanas? præterea etiam de regione puto, & in

Cydnus fl.

in ea montibus & hoc Cydno, qui omnium fluuiorum commodiſſ. & pulcherrimus eſt: & qui ex eo bibunt, diuites & beati ſunt, iuxta Homerum? Hæc ſunt uera quidem, & aſſiduo ea auditis & ex poetarum carminibus & aliis uiris, hoc munere fungentibus ut talia laudibus celebrent. Opus autem habent magno quodam apparatu atque ui. Quid ergo nos dicturos ſperatis? Aut quid præcipue audire properatis à viris minime facetis, neque ad gratiam loqui ſcientibus neque blandis, neque animi gratia ad ſermones habendos accedentibus? Quòd enim nullas à nobis ſperetis pecunias, aut aliud donum, ſatis noui. Age igitur,ego meam dicam ſuſpicionem. Videmini mihi frequẽter diuinos audiuiſſe homines,qui ſe omnia noſſe putant,deq́; omnib.dicere poſſe quatenus quis præfinit q̃ ſunt poſtulata, & aliquam hũc in rerum natura eſſentiam,deq; hominib.& Genijs, deque dijs & terra & cœlo, & mari, & de ſole & luna & aliis aſtris,& de uniuerſo mundo,& de corruptione & generatione,& ſexcentis aliis. Deinde accedentes ad vos percunctantur, quid nam ipſos dicere uelitis,& qua de re,iuxta Pindarum, an Iſmenum,aut aurata colo Meliam,aut Cadmum.Quicquid uerò uos uolueritis,inde auſpicantes,denſum & multũ effundunt ſermonem,tanq̃ quoddam exundans intra uiſcera concluſum. Quib. vos auditis,neq; ſingula examinare,atque credere nolle homini ſapienti,vicioſum putatis, & irritum. Quinetiam alioqui robore & uelocitate ſermonũ eleuamini,& planè gaudetis iis qui magnam accumulant,idq; abſq; reſpitatione uerborum, copiam: ſimiliter affe-

ſtis illis, qui equos è careerib. uident currere, nullam nempe percipiẽtes utilitatem: admiramini tamen, atque beatam pronunciatis illam eſſe faculta tem: tametſi uidere liceat, ꝙ equis frequenter non domini ipſi utantur, ſed uile mancipium. Talis igitur auditio quum ſpeculatio quædam ſit & pompa, ſimile quiddam habet cum oſtentationib. quorundam medicorum, qui ſe in medio collocantes, artuum commiſſuras, & oſſium compoſitiones, & huiuſmodi alia recitant, poroſq; & ſpiritus & colationes. Vulgus aũt hianti auſcultat ore, magiſq; q̃ pueri mouetur. Verus aũt medicus non eſt talis: neque ita diſſerit vnquam reuera ope indigentib. ſed præcipit quid ſit faciendum, edere & bibere uolentem prohibet, & accipiens reſecat qđ corpori faciendum, edere & bibere uolentem prohibet, & accipiens reſecat quod corpori inutile factum eſt. Quemadmodum igitur, ſi ægroti conueniant, cumq; medico uelint laſciuire, & libertus compotare, non illis res ex animi ſnĩa eueniret, ſed fortaſſis indignarentur quod eum ſuſcepiſſent: ita mihi plurimi vſtr eſſe affecti, conuenientes ad talem uirum, & dicere iubentes, quum uidelicet nunq̃ ueritatis ſermonem guſtauerunt, deinde iucundum quid & blandum audire expectant. Age uerò per Deos, num ſuſtinebitis, ſi quis non ualde dicendi utatur libertate, neque oĩa diſcutiat attingatq; quæ apud uos ſunt, ſed unum duntaxat dicat, aut alterum? Conſiderate uerò, ne idem uobis contingat quod Ilienſib. illis, qui Tragico cuidã hiſtrioni peregrinanti moleſti erãt, iubentes eum artis ſuæ ſpecimẽ edere. Ille uerò rogabat, omitterẽt & eſſent quieti. Quanto. n. (dicebat) melius egero, tanto uos uidebimini infortunatio res. Ergo multis quoque melius eſt, ut hominem philoſophum ſilentium tenere ſinant. Conſiderate autem rem, qualis ſit. Athenienſes enim ſoliti male audire, & (per Iouem) ob hoc ipſum conuenientes ut conuiciis proſcinderentur, & proponentes certamen & uictoriæ præmium illis qui id melius feciſſent: quod quidem non ſuo inuento, ſed Dei faciebant conſilio, & Ariſtophanem quidem audiebant, & Cratinum, & Platonem, atque hiſce nihil mali fecerunt. in Socrate autem, qui ſine ſcena & tabulatis exequebatur Dei mandatum, nõ laſciue ſaltans, neque cantillãs, non ſuſtinuerunt. Illi enim ſuſpectantes metuenteſque populum, ceu dominum, adulabantur, ſenſim mordentes, & per riſum: quemadmodum nutrices pueris, quum bibendum fuerit iniucũdum quid, ipſæ adferentes melle perungũt calicem. Quapropter non minus obfuerunt quàm profuerũt: ſuperbia, cauillis, ſcurrilitate replentes ciuitatẽ. Philoſophus autem redarguebat, admonebatq;. Atqui quanto cõuiciis inceſſere, & cuiuſque ſtoliditatem prauitatemque manifeſtare præſtet, quàm gratificari per ſermones, & laudib. facere delicatos auditores, inde maxime cognoſcetis. Quum enim duo fuiſſent poetæ per omne ęuum, quibus cum aliorum neminem comparare dignum eſt, Homerus & Archilochus: horum Homerus quidem, omnia ferè laudib. extulit, & beſtias & plantas, & aquã & terram, & arma & equos: & nihil eſt, cuius modo mentionem fecit, quod abſq; laude & honore (ut ita quis dicat) præterierit. Vnum duntaxat ex omnibus execratus eſt Therſitem, atque hunc obſtreperum dixit eſſe oratorem. Archilochus uerò diuerſum ingreſſus eſt iter, adque uituperandum ſe contulit, cer nens (opinor) homines hoc magis opus habere, & ſemetipſum primum. Quapropter ſolus & poſt mortem, & ante quàm naſceretur, maximum conſecutus eſt à Deo teſtimonium. Eum enim qui illum interfecerat, è templo expulit Apollo, dicens eum Muſarum interfeciſſe miniſtrum. Atq; iterũ quum cauſam belli diceret illius eſſe necem, rurſus Muſarũ uocauit miniſtrũ Archilochum. Patri uerò illius ſciſcitanti oraculum ante natiuitatẽ, immorta

Medici ueri munus.

Tragici hiſtrionis in Ilienſes ſcõma.

Athenienſes audiẽdis poetis faciles, male erga Socratem affecti.

Philoſophicę adhortationes quanto poeticis reip. utiliores.

Homerus.

Therſites.

Archilochus.

lem prædixit filium naſciturum. Itaque totum ad mordendum obiurgandumque idoneum, adq; manifeſtanda oratione delicta, palam eſt eſſe meliorem, & prælatum eſſe laudantibus. Si ergo uos laudibus magis delectamini, ad alios uobis eundum eſt. Quando igitur quempiam uideritis ſibi ipſi primum adulantem in omnibus. quæ facit, & gratificantem in cibis, in veſtimentis, & circũeuntem immodeſtè, illum putate & uobis adulaturum, & ab illo iucundum expectate ſermonem, quem uos nominatis laudem: delicatum nempe à delicato. Quando autem ſqualidum quempiam & contractum videritis, & ſolum incedentem, & ſemetipſum primùm examinantem, & conuiciis impetentem: nolite ab illo ullam quærere adulationem, neque deceptionem, neq; dextrum illum & blandum ſermonem, qui maxime iam uerſatur circa populos & ſatrapas & tyrannos.

Delectus qualis habẽdus in iis quos auditurus ſit populus.

Odyſ. o.

Haud tales ſiquidem ſunt illis praſti miniſtri:
Sed iuuenes bene amicti etiam tunicisque, togiſque
Atque oleo caput aſſiduè faciemque perunctis.

HI etenim tanquam comeſſatores quidam & ebrii, ad diem feſtum quẽdam & luxurioſorum conuentum ſe perueniſſe exiſtimant. Alius autem quiſpiam cernens, quanta intoleranda & grauia ubique fiant, quodq́ue hoſtium omnia ſint & inimicorum plena, ubi deliciæ & deceptio dominantur.

Seſe ſubiiciens plagis immitibus ipſum,
Veſtibus & laceris humeros induens, egeno
Conſimilis verna, latam peruenit in urbem,
Delicias unas ſectantum & ſuaue virorum:

Non ut malum det proximis ſicut Vlyſſes malum procis daturus domum rediit: ſed è diuerſo quærens, nunquid boni ocultè queat operari. Quid ergo talem hominem excitatis? Aut quid prouocatis, moroſum quendam & agreſtem uobis uiſum oratorem? Non enim veſtræ ita inſtitutæ ſunt aures, ut aſperos & duros ſuſcipere poſſint ſermones: ſed quemadmodum vngulæ ſunt infirmę iumentis, in locis mollibus & planis educatis: ita & veſtræ aures ſunt delicatæ, in adulatione uidelicet educatæ, & ſermonibus mendacibus. Quid igitur ea inſtituitis audire, quæ non poteritis ſuſtinere? Enimuero eodem modo animati eſtis, quo Aeſopus ait oculos affici. Nam quum illi ſe putarẽt magni eſſe precii, os autem uiderent aliis omnib. frui, atq; etiam melle dulciſſimo: indignati ſunt, accuſaruntq́ue hominem. Qui poſt quam & illis mel indidit, ſenſerunt morſum, lachrymaruntq́ue aſperum illud & iniucundum ducentes. Nolite ergo & uos guſtum philoſophicorum quęrere ſermonum, quẽadmodum oculi mellis. Nam deinde (opinor) lachrymantes indignabimini, & dicetis fortaſſe, nequaquam philoſophiam eſſe, ita loqui, ſed conuicia atq; damnum. Exiſtimatis enim ò uiri, uos ipſos felices & beatos, ꝙ magnam inhabitetis ciuitatem, & bonam depaſcatis regionem, & plurima apud uos & copioſiſſima videatis neceſſaria, & fluuius uobis iſte per mediam fluat ciuitatem. Præterea accedit his, quòd Tarſus ſit metropolis omnium in Cilicia. Archilochus autem, quem Apollini placuiſſe aio, de duce loquens ita dicit:

Aures delicatæ ab educatione.

Apologus de oculis.

Tharſus Ciliciæ metropolis.

Dimetri Iãbici.

Non diligo magnum ducem,
Stupido nec animo præditum,
Nec gloriantem pendula
Cæſarie, & adraſum undique:
Magis ſed incuruum probo,
Tutoque qui ponit gradum,
Et qui piloſus mente ſit,

Con-

Conducat vt quid cogitet .

Ne igitur illum putetis non diligere quidem ducẽ,qui talis ſit qualem dixit, neque in corpore magnitudineque & coma ducis ponere utilitatem, ciuitatem autem laudaturum fuiſſe unquam horum reſpectu , aut fluminum aut balneorum,& fontium,& porticuum,& multitudinis domorum,magnitudinisque.Hæc enim omnia comæ & cæſariei palam ſimilia ſunt,ſed mihi magis uidetur eum tali fuiſſe prælaturum,paruam & exiguam,modeſtè habitatam, etiamſi ſita ſit ſupra petram.At Archilochus quidem ſic dixit: Homerus uerò an non ita quoq; ? Vlyſſes ſanè inſulanus erat,neque mediocrium inſularum, neque frugiferarum: ſed ſolum quum laudare vellet, dixit eam capris paſcendis aptam. attamen ait huius conſilio & ſententia Troiam eſse captam, tantam ciuitatem, & tot gentibus imperantem,

Dux,aut ciuitas, qualis quali pręferenda .

Vlyſſis laus.

Quot Lesbos ſupra locupletum grata virorum
Concludit,ſedes quot & in regione morantur
Dice Phrygum infra,& quot magnus tenet Helleſpontus.

Quam ab omnib. ait uocari auro & ære opulentam. Nihil igitur illis profuit diuitiarum magnitudo, aut ſubditorum ſociorumque multitudo,aut camporum & Idæ pulchritudo,aut Simoentis aut Xanthi uorticoſi,

— Genuit quem Iuppiter ipſe .

Quin ẽt dicit,& fontes quoſdam ualde pulchros eſſe in ſuburbio,Vnum quidem remiſſe fluentem,& oppido mitis aquæ, ut etiam fumus ab eo excitetur, alterum aũt frigiditate conſimilem glaciei æſtate, ita ut tam æſtate q̃ hyeme non difficulter lauare poſſint pulchræ Troianorum filiæ.Non ſolum aũt diuitiis & regionis fertilitate & copia præſtiterunt,uerùm etiam homines formoſiſſimi apud eos naſcebantur , & uiri & mulieres, & equi uelociſſimi: & diis chari eſſe uidebãtur,& mœnib.fortiſſimis erant circumſepti. Et mœnia quidem ipſis Neptunus ædificarat,& Apollo. A Ioue aũt inter oẽs ſub ſole ciuitates eam præcipue ait fuiſſe dilectam: equorum aũt velocitas tanta erat, ut ẽt in ſummis poſſent ariſtis currere.Ob pulchritudinem verò Ganymedem Iupiter fecit ſtare ad cyathum:Alexandrum, ex Græcia optima quæ illic erant mulierum ſecuta eſt:at Caſſandram Homerus Venere non inferiorem forma ait.Attamen poſtquam deliciæ & incontinentia ad eos ſunt ingreſſæ, atque eruditione & modeſtia nihil ſe putarunt indigere, longe omnium infeliciſſimi euaſerunt.Nonne per omnem terram illorum calamitates ſunt diuulgatę? & nihil illis profuit neque equorum uelocitas,neque Iupiter, neq; Ganymedes:ſed à uiro ex tam triſti & ignobili ciuitate oriundo perditi ſunt , & præualuit Ithacæ ciuis omnes ex Ilio ſuperare, atque illam latis compitis urbem totam expugnare & capere?Neque enim iam ipſi dii diligunt laſciuos & imprudentes & inconrinentes, & in ſuperbiam declinantes & ſocordiam deliciaſque. Quare nolite his confidere, neque amplectimini congratulantem uobis,uoſque admirantem ſermonem,neque vehementer eloquentes ad laudandum.Hi enim decepiunt uos, & fruſtra erigunt, quemadmodum pueros infantes. Sed illum magis, qui uobis ueſtrorum aliquid delictorum oſtenſurus ſit,& imprimis(ſi fieri poterit)uos ita abſoluturus, ut ſapiatis: quia propter ea quæ dixi,non eſtis felices , neq; ſi Nilus per veſtram fluat ciuitatem, perſpicacior Caſtalia factus:neq; ſi Pactolus hic viſus, nõ arenulis aurum uobis afferat,ſicut aiunt Lydis olim,ſed denſum tanquam limum:neq; ſi Aegyptum aut Babylonẽ ædificiorum ſumptuoſitate ſuperetis. Nam ſi hæc reddere poſſunt homines beatos,uel flumen, uel aeris temperies, uel locus terræ, aut portus maris, aut tẽplum aut mœnia, dici nõ poteſt quãto Byzantius il-

Troianæ vrbis encomia.

Troianorum calamitates vnde.

Orator qualis maxime ciuitati amplectendus .

Byzantij ſitus .

lis

lis ſitis inferiores,ad ipſum pontũ habitantib.paulumq; extra oſtium: quib.
interdum ultro piſces eiiciuntur: ſed tñ nemo dixerit pp piſces beatos eſſe
Byzantinos,niſi pariter & laros. Neq; Aegyptios pp Nilum, neq; Babylonẽ
Peneus fl. pp mœnia. Nonne Penæus per deſertam fluit Theſſaliam? Nonne Ladon per
Ladon fl. uaſtatam Arcadiam? Nõne ipſe Cydnus ſuprà purior eſt? Num igitur illic ha
Cydnus fl. bitantes meliores eſſe uobis dicetis? Forſan quidem ſi dicatis, uerum dice-
tis. Quippe deliciarum inexpertos,& aſtuciarum, eos ego dico melius dege-
Sybaris. re. Quid aũt ipſius Italiæ urbes? Nonne Sybaris quidem quanto magis deli-
Croton. ciis ſtuduit,tanto magis diſperiit? Croton aũt, & Thurii & Metapontini &
Tarentum, quæ tanto quondam fuerunt in uigore, tantamq; habuerunt po-
tentiam,qua ciuitate iam nõ ſunt deſertiores? Multum eſſet negocii oẽs re-
citare, qui pp delicias perierunt: Lydos olim,& Medos, & Aſſyrios antea,
poſtremo Macedonas,qui quondam uilib.erant pannis amicti,& paſtores di
cti,quiq; pro panico bellum cum Thracib.geſſerant, mox Græcos ſibi ſubie-
cerunt:cumque tranſiſſent in Aſiam,ad Indos uſq; imperium tenuerũt. Poſt
quam uerò Perſarum bona acceperunt,conſecuta eos ſunt & mala. Igitur ſi-
mul ſceptra & ueſtes purpureæ, & Medica menſa, & genus ipſum defecit. ut
Pellæ rudera. ſi quis nũc petranſeat Pellam, ne ſignum quidem ullum uidebit ciuitatis, ſed
multas regulas contritas eſſe in loco. Atqui manent regiones ciuitatũ, quas
dixi,& gentiũ,quales & prius erãt,& flumina nemo aliò auertit: ſed tñ quos
ſumptuoſitas & deliciæ attigerint,ij longũ tp̃s perdurare non poſſunt. Ne.n.
Delicijs plures ciuitates perire, quã machinis bellicis. putetis arietes & helopoles aliaſq; machinas ita ciuitates euertere, ut deli-
cias: ſiue quis uirum euerſum uidere uelit, ſiue ciuitatem. Nõ flumen eſt,neq;
campus,neq; portus,qui ciuitatem faciat felicem:neq; pecuniarum multitu
do,neq; ædificiorũ,neq; deorum theſauri, quib. nihil afficitur diuinitas:neq;
Ciuitas felix unde fiat. ſi quis in ciuitates montes quoſdam & ſaxa cum multis ærunnis & laborib.
infinitiſq; ſumptib.transferat:ſed modeſtia ſapientiaq;, ea ſunt quæ conſer-
uant,ea faciunt utentes beatos, ea diis ſunt accepta: non thus, neq; myrrha
alicunde,neq; radices, neq; arborum lachrimæ; neq; Indorum aut Arabum
ſarmenta. Vos autem,ſi fortuna quadam flumen immutatũ, aut fluit turbi-
dior,moleſtè fertis:& illis qui primum apud uos peregrinantur, cauſam dici
tis:mores aũt ciuitatis quũ uideatis immutatos,peioreſq; factos, ſemperq;
magis fieri perturbatiores,non curatis. Et aquam quidem non ſolum bibere
vultis puram,ſed & uidere: mores aũt puros & moderatos non quæritis. Ve
rùm ſæpius aliquos audire licet, Num nos ſoli ſumus immutati,& non ferè
oẽs? Eſt aũt hoc eiuſmodi,ut ſi quis in peſtilentia,eo qđ oẽs aut plurimi ęgro
tent, nullã uelit ſalutis ſuæ hr̃e rationem, ut eam tueatur: aut (per Iouem) ſi
tempeſtate iactatus in mari,omneſq; uideat qui ſunt in naui periclitãtes, ip-
ſe ſuam negligat ſalutem. Quid aũt,ſi tota ſubmergatur claſſis? An propterea
id quod accidit,minus eſt abſurdum? Quid igitur nos peccamus? Cæterea
quidem omitto. Ridiculum.n. ſi quis illi qui prorſus citharã pulſare neſciar,
atq; fortè pulſet, dicere uelit eum peccaſſe,aut ſonum aliquem tranſgreſſum
eſſe. Hoc autem ſolum dictu dignum eſt,quod nemo inficias iuerit. Aio autẽ,
mirabilem rem multos in hac ciuitate paſſos, quod apud alios quoſdã antea
audiebam magis q̃ apud uos fieri. Quid aũt iſtud eſt? Si ego non potero cla-
re manifeſtare,at uos tñ ſuſpicari conemini:& nihil me dicturum exiſtimate
rerum reconditarum,neq; id quod facientes abſcondant, etiam ſi oppido ui
debitur admirabile. Plurimi igitur erecti & inter eundum & loquẽdum, dor
Lepores apertis oculis dormire. miunt:ſi uerò uigilare plurib. videantur,falſum hoc eſt. Nam & lepores inex
pertorum aliquis diceret uigilare, ſi uideat dormientes. Vnde igitur hoc col

ligunt?

ligunt? Ex aliis quibuſdam, quæ ſomni ſigna ſunt, quia oculi eorũ aperti ſunt. Quid igitur faciunt dormientes? Multa quidem & alia, propemodum aũt oĩa illorum opera ſomniis ſunt ſimillima. Nam & gaudent fruſtra, & contriſtantur, & confidentes ſunt, & metuunt quum nihil adſit metuendum, & conant & concupiſcunt impoſſibilia, & ea quæ non ſunt eſſe putant, & quæ ſunt non ſentiunt. At hæc fortaſſe communia & nobis ſunt. Illud aũt (opinor) clariſſimum ſomni edunt ſignum, q ſtertunt. Nõ.n. poſſum (per Deos) decentius dicere. Atqui & dormientium pauci quidam hoc patiuntur: inter alios autem ebriis contingit, & repietis, & male iacentibus. Ego verò dico, hoc factũ turpitudine afficere ciuitatem, & publicè pudefacere: maximamq; eos patriæ facere contumeliam, qui ita interdiu dormiunt, & iure & apud uos & vſquequaq; exterminarent. Neq;.n. mediocre eſt qđ faciunt, neq; raro contingit: ſed ſemper & vbiq; in ciuitate, etiam ſi quis minetur, ſi ludat, ſi derideatq;. Et de cætero iam in conſuetudinem abiit etiam paruis admodũ pueris, & adultorum multi qui tamen uidentur erubeſcere, eò perducuntur, ut tanquã pro dono aliquo vtantur, etiamſi præfecti deterreãt. Reſpirant ergo ſimiliter. Si qua autem talis exiſteret ciuitas, in qua ſemper lamentantes audirentur, nemoque ſine hac ægritudine poſſet circum ire nẽ pauliſper quidem, eſt ne aliquis (per Iouem) qui illuc libenter peregrinaretur? Atqui lamentari infelicitatis (ut omnes confiterentur) ſignum eſt: tale autem, impudentię, extremæq; laſciuiæ. Proinde veriſimile eſt, vnumquẽq; inter infortunatos malle agere, quàm inter ſcurras. Ego.n. nollem audire, neq; tibia indeſinenter canentes: ſed ſi quis extat talis locus in quo cõtinuus eſt ſonus, ſiue tibiarum, ſiue cantus, ſiue citharę, qualem aiunt Sirenarum eſſe ſcopulum iugiter cantu crepantem, haud ego poſſem illuc profectus degere. Hunc autem agreſtem ſæuũq; ſonum quis homo moderatus ferre queat? Porrò ſi quis ædes præteriens, talem audiat, vtique dicet lupanar illic eſſe. Quid autem dicens de ciuitate, in qua propemodum vbique vnus hic obtinet ſonus, & neq; tempus neq; diem neq; locum vllum exemptum habent? ſed in angiportis, in ædibus, in foris, circa theatrum, in gymnaſio res hæc dominatur? Et tibia quidem canentem matutino tempore audiui neminem ego hactenus in ciuitate, hic autem præclarus cantus primo mane exercetur. Et ſanè me non fugit, q me fortaſſe quidam nugas agere exiſtimabunt talia recitantem, & nihil eſſe propter hoc incommodi: modò olera plauſtris feratis, multoſq; panes uideatis in medio, & ſalſamentum & carnes. Conſiderate aũt ipſi tñ rem hoc modo. Si quiſpiam illorum perueniat in ciuitatem, ubi omnes, quicquid oſtendere uolunt, medio digito oſtẽdant: uel ſi quis dextram iniicit, ita iniiciat: uel ſi quis omnino manum porrigit, uel ſi populus ſuffragia, uel ſi iudices ſententiam ferunt, qualem tandem exiſtimabunt hanc eſſe ciuitatem? Et ſi omnes deteſtis incedãt pudendis tanquam in ſtagno, quid dicent? Nunquid ignoratis, q hęc illa ſint quæ anſam præbuerunt contra uos maledicentiæ, ut publicè contra ciuitatẽ habeant quod dicant, qui uobis ſunt inimici? Sed vnde radios uobis inclamarit, & non aiunt referre oporrere neq; veſtra neque aliorum quid alii dicant, ſed quid uos faciatis? Age ſi apprehendat talis affectio quoſdam publice, ut omnes muliebrem ſumant uocem, & nemo poſſit neque iuuenis neque ſenex uirili uoce quicquam dicere, an nõ uidebitur durum, & omni (opinor) grauius peſtilentia (neque enim febri laborare turpe eſt, neque occumbere) ut quis merito ſacrificia inſtaurare debeat, et diuinitatem reddere propitiã? Atqui muliebrem emittere uocem, humanam uocem emittere eſt: et nemo audiens mulierem indignaretur. Talis aũt ſonus quorum eſt? Nonne eorum

qui

qui pariter uiri ſunt & mulieres? Nonne eorũ, quib. virilia ſunt abſciſſa? Neq;
horum ſemper, & ad oẽs, ſed proprium ipſorum tanq̃ ſymbolum. Age ſi di-
ſcincti oẽs iretis, & tympanizantes, an hoc uobis non uideretur intolerãdũ?
Et ſi contigiſſet uobis excelſam quandam hr̃e arcem, aut per Iouem, ſupra
aerem poſitam, quo quis aſcendens ſingula quidem clare exaudire nequeat,
vniuerſam uerò uocum confuſionem: qualis ſonus uobis concitari uiderẽ?
An nõ manifeſtum, ꝙ ille magis audiretur, ſicut in harmonia, qui præualeret?
Si uerò ex auditu coniicere oporteret de hominib. quẽadmodum Homerus
ait Vlyſſem, quum ſuas præteriret ædes, non expectaſſet dum uideret ꝓcos
conuiuantes: ſed ſtatim dixiſſe ad Eumæum, quum cithara illis circumferrẽ,
ſe cognoſcere, ꝙ multi diſcumberent in cònuiuio: & rurſum ex inſula Cyclo
pum, audiendientem oues balantes, & illorum uocem, ut qui paſcentes ani-
maduerteret: dixiſſe, regionem illam paſtorum quorundam eſſe age ſi
quis & de uobis ex ſublato ſono eminus coniecturam faciat, quales nam uos
eſſe homines & quid rerũ agere ſuſpicabitur? Neq;.n. ad boues, neq; ad oues
paſcendas idonei eſtis. Vtrum uos Argiuorum colonos (ut dicitis) quiſpiam

Tarſorũ petulãtia atq; procacitas.

exiſtimabit, an magis illorum Aradiorum? & utrum Græcos, an Phœnicum
libidinoſiſſimos? Ego ſanè exiſtimo, in tali ciuitate, homini modeſto magis
conuenire, cera aures obturare, q̃ ſi præter nauigaret Sirenas. Hic. n. mortis
ſubeſſet periculũ: illic uero laſciuiæ, procacitatis, & extremę corruptelæ. Nul
la quoq; adeſt oblectatio, neq; narratio vſquã. Antea quidẽ meliorũ obtine-
bat admonitio, nunc uero (ut ueriſimile eſt) deterioruum. Demirari aũt quis
poſſit, quæ tandem cauſa ad huius æmulationẽ adducat indies plures hic ve-
ſtrum, magiſq; ſemper in conſuetucinem habeat temporis proceſſu. Quẽad-
modum Ionica quędã obtinuit harmonia, & Dorica, & Phrygia alia, & Lydia:

Aradiorum & Phęnicũ muſica.

ita nunc Aradiorum muſica obtinet, & Phœnicum uobis ſoni placent: atque
hanc conſonantiam eximie diligitis, ſicut alii ſpondaicam. An vnq̃ quoddã
hominum genus apparuit quod narib. bene caneret, quemadmodũ cygnos
facere aiunt alis? Deinde ita uocàlium more auium oblectant ſe mutuo in
uiis & circa ſympoſia, nulla indigentes lyra, neq; tibiis. Nimis priſca ſunt hęc,
& duræ adhuc & ruſticæ muſicæ organa. At nunc alius floret modus longè
melior, blandiorq; q̃ barbitorum. Proinde paulo poſt & chorum ad hoc can
ticum puerorum & uirginum conſtituemus, ſtudioſe edoctum. At ꝙ moleſtè
feratis hæc audientes, clare ſcio: & ꝓdixi, uos ſermones non libẽter eſſe acce
pturos. Vos aũt me fortaſſe de aſtris & terra dicturũ putaſtis. Et veſtrùm quí
dã mihi iraſcuntur, ciuitatẽq; aiunt à me iniuria affici: eos aũt qui faciũt, non
reprehendunt. Quidam aũt fortaſſe derident, q' de nulla re meliore, repere-
rim quid dicerẽ. Ego aũt & medicos uideo nonnunq̃ attingere ægrotos nõ
ea parte qua uolunt, neq; corporis pulcherrima: multoſq; noui ex his qui cu
rabantur indignatos fuiſſe, attacta parte corporis male affecta. Ille uerò laniat
eam, ſecatq;, parui pendens illum clamantem. Non igitur omittam de his di
cere, priuſq̃ vehementer morſum ſentiatis. Porrò admodum infirmum phar
macum uobis eſt hæc oratio, multoq; inferius q̃ par eſt. Age uerò, per Her-
culem quæſo, & Perſea, & Apollinem & Mineruã, alioſq; quos colitis Deos:
reſpondete mihi expeditè, num quis veſtrùm talem uellet hr̃e uxorem, quæ
tali quidẽ narium ſono aſſiduè ſtrepat, uerbo aũt appelletur citharistria, aut
tibicina, aut poetria, aut alio ſimiliter nomine ab aliis pro more ſtudiis indi-
to? Et ne indignemini, neq; moleſte feratis. Hoſce. n. ſermones res ipſa ſuppe
peditat, uolenti de ipſa dicere: non ego ipſe inuenio. Mulieri vtiq; huiuſmo-
di cohabitare nemo ueſtrum, uellet, neq; (opinor) pro quingẽtis talentis. An

quis

quis talem ſibi optaret filiam? An matrem denique? Et q̃uo nõ difficile foret
talem habere, eiuſque ſenectuti præbere alimenta? Honeſtũ. n. uidelicet hoc,
& ſeniores magis decet: eſto. Igitur quum de tali uxore, uel filia, ne audire
quidem ſuſtineatis: talem aũt inhabitare ciuitatem, talemq́; patriam, non in
tolerandum uobis uidetur? Et præſertim (quod omni ex parte peius eſt) quæ
non talis fuerit ab initio, ſed quam uos ipſis talem redditis? Et ſanè metro
polis ueſtra eſt ciuitas, ut & grauitatem autoritatemq́; metropoleos habeat:
Tarſus metropolis.
attamen neq; nomini, neq; uetuſtati, neq; gloriæ parcitis, Quid ergo ſi (quẽ-
admodum veriſimile eſt, aiuntq́; conditores heroas uel Deos ſæpenumero
ſuas ipſorum adire ciuitates, non conſpicuos aliis, ad ſacrificia, adq́; quoſdã
feſtos toti populo dies) q̃n dux ueſter Hercules adueniat, ad rogũ quem illi
ſanè pulchrum facitis, num putatis eũ ualde lætaturum talib. uocib. auditis?
Herculis rogus.
Nonne mauolet abire hinc in Thraciã, aut Libyam, & intereſſe Buſiridis aut
Diomedis nepotib. ſacrificantibus? Quid uerò Perſeus? Nonne reuera ſuper-
Perſeus.
uolaturus urbem uidetur? Et quid opus eſt meminiſſe deorum? Quin Athe-
nodorum, qui ante hæc tpa uixit, quem reuerebatur Auguſtus quoq;, num
Athenodorus.
putatis, ſiquidem talem iam factam noſſet ciuitatem, prælaturum illi cum eo
conuerſationi, hanc in hac urbe fuiſſe? Antea quidem ob diſciplinam & mo-
deſtiam diuulgata ueſtra erat ciuitas, & tales protulit viros: nunc aũt metuo
ne diuerſum ſortiatur ordinem, ut cum his aut illis nominetur. Et ſanè multa
adhuc vtcunq; manentia, declarant modeſtiam veteris & auſteritatem diſci
plinæ: ut eſt illud, quod circa mulierum ueſtitum obſeruatur, ut ita modeſtè
ſint cultæ, & incedant, ut nulla earum pars conſpicua ſit, neq; faciei, neq; reli
qui corporis, neq; quicquam ipſæ uideant extra uiam. Atqui, quidnam tale
Veteris diſciplinæ & modeſtiæ veſtigia.
uidere poſſunt, quale audiunt? Quapropter ab aurib. incepta corruptione, pe
rierunt complures. Laſciuia. n. & per aures oculos vndiq; ingreditur. Itaque
facie quidem tecta incedunt, animo verò detecto, & ualde patulo. Quare acu
tius uno tuentur oculo, quemadmodum geometræ. Et ſanè, quod per nares
fit, perapertum eſt. Neceſſe eſt autem hanc talium cõſonantiam & alia ſequi.
Ne putetis enim, quemadmodum alii morbi ſæpius partes ſolum quaſdam in
uadunt, ut manus uel pedes aut faciem, ita quoq; apud uos indigenam quen
dam morbum naribus incidiſſe: neq; quemadmodum Lemniis mulierib. ira-
tam Venerem aiunt corrupiſſe axillas: ita & hic exiſtimetis complurium cor
ruptas eſſe nares ira ex diuina, atq, ita talem emittere uocem: ſed eſt indiciũ
extremæ procacitatis & ſocordiæ, rerumq; cõtemptus omnium honeſtarũ,
Per nares canere, extremæ procacitatis indicium.
quodq́; nihil exiſtimetur eſſe turpe. Aio igitur, quòd ij, qui hoc faciunt, ſimili
ter etiam loquantur & incedant, & tueantur. Si uerò nihil tam manifeſtũ fa-
cere poſſunt per oculos, ut conuertantur uniuerſi, aut artem eo nondum per
duxerunt, nihilo moderatius in aliis tamen ſunt affecti. Deinde iraſcimini
Aegeenſibus & Adaneoſibus, quum uos conuiciis proſcindunt: eos autem
ex veſtris ciuibus, qui illis, quod vera dicant, teſtimonium perhibent, non
eiicitis è ciuitate. Neſcitis, ꝙ rerum quid infandarum & præter naturam face
re, ſuſpicionem duntaxat plurimarum faciat, & nemo quicquam uideat ex
vulgo, ſed in tenebris latentes & clam impie agant infelices: hæc autẽ intem-
perantiæ ſymbola, de morib. indicium faciunt, deq́; affectu: nempe vox, intui-
Intemperantiæ ſymbola.
tus, habitus: quinetiam ea, quæ videntur eſſe parua, & nullo in numero, vt ton
ſura, deambulatio, oculorum cõmutatio, colliq; inclinatio, ſermocinatio ma
nibus ſupinis. Ne exiſtimetis. n. tibiarum modulationes atq; ſonos cantuſq;
partim quidem virilem declarare animum, partim vero muliebrem: motus
autem & actiones nihil referre quales ſint, neque vllum eſſe in his indicium.

Porrò ego ſermonem uobis quendam narrare uolo, quē fortaſſe & aliàs audiuiſtis. Aiunt enim ueniſſe in ciuitatem quandam, acutum quendam ex iis, quibus illud eſt ſtudium, ut ſtatim cuiuſq; mores norint, & enarrare poſſint animi affectus, nullaq; prorſus in re aberrent: ſed quemadmodum nos animalia ex aſpectu cognoſcimus, ꝙ hoc eſt ouis, (ſi res ferat) illud autem canis, hoc uero equus, aut bos: ita ille homines ex aſpectu norat, poteratque dicere ꝙ hic quidem eſſet fortis, ille uero timidus: hic petulans, ille ſuperbus, aut cynędus, aut adulter. Vt igitur ſpecimine artis exhibito admiratione fuit, & nuſquam aberrauit: adducunt illi quendam corpore durum & ſuperciliis iunctis hominem, ſquallentem, maleque diſpoſitum, calloſq; habentem in manibus, fuſcum quoddrm & aſperum indutum ueſtimentum, piloſum vſq; ad pedis plantam, & uitioſe tonſum: deq; hoc rogabant, ut pronunciaret. Ille uerò, ut longo tempore inſpexerat, tandem cunctatus opinor quicquam ex tempore

Sternutatione hominis mores deprebenſi.

dicere, ſe neſcire dixit, iuſſitq; illum abire. Qui quum recederet, ſternuit. tum ille ſtatim exclamauit, eſſe cynædum. Itane ergo hominis mores ſternutatio redarguit, ualuitq; eo ut fallere non poſſet: ciuitatem autem nullum horum calumnia onerare queat, opinioneque praua impleat: præſertim ubi non acuto interprete eſt opus, quid cuiuſq; iudiciū & ſignum ſit? Cęterùm ego libenter audirem ex peritis, cui rei hoc quod facitis ſimile ſit, & quid nam ſignificare uelit (non enim ſclopus eſt, neq; popyſmus, neque ſibilus) & cuius nam operis ſit proprium, & quando præcipuè fiat. Neq; enim ſic paſcunt, neque arant, neque venantur: quin neque illorum eſt uox, qui ſe mutuo ſalutant, aut

Himenæus.

vocant, aut beneuole compellant: ſed quemadmodum Himenæus peculiare quoddam canticum eſt vetuſtum, in nuptiis: ita noua hæc inuenta eſt conſonantia, alterius cuiuſdam diei feſti. Verùm abibitis indignantes, meq; nugas effutiiſſe dicentes, ꝙ tantum ſermonem fruſtra compoſuerim, adq; nihil, ꝙ ex vſu futurum ſit. Nullum enim ex his damnum emergere, neque peius habitari ciuitatem. Porrò apud Græcos antea intolerandum viſum eſt, muſicam im

Muſicam immutare apud Gręcos religioſum.

mutare: & uociferabantur omnes contra eos, qui aliam conſonantiam introducerent, magiſque varios facerent cantus, quaſi per eos Græcia corrumperetur in theatro. Sic illi vehementer cuſtodiebant aures: & tantam exiſtimabant auditum habere uirtutem, ꝙ effœminaret animos, & modeſtiæ officia iniuria afficerentur, ſi uel paulum remitteretur harmonia. Quapropter aiunt

Timothei ars apud Spartanos probibita.

Lacedæmonios, poſtquàm Timotheus ad eos uenit, iam inſignis & potēs in muſica, & citharam illi abſtuliſſe, & ſuperfluas incidiſſe chordas. Et uos igitur viri Tarſenſes, imitemini Lacedęmonios, excindite ſuperfluum ſonum. Vetus

Circes pharmaca.

ait fabula, Circen pharmacis mutaſſe homines in ſues & lupos: & nos credere dedignamur Homero dicenti, At illi ſuum quidem habebant capita & uocem & ſetas & corpus, mentem autem (ait ille) manſiſſe ſolidam? Horum autem mens prima diſperiit, & corrupta eſt. Quinetiam haud ita atrox foret, ſi homines interdum ouium acciperent uocem, neque ſi boum, neque ſi hin-

Hecuba in canem verſa.

niant, neque ſi latrent, quemadmodum Hecubam poetæ aiunt ſuper omnia acerba tandem ab Erinnybus factam eſſe

--- Terribilem canem.
Eamque canis edere è buccis truces
Audiuimus voces, & Idæi incolæ
Et Tenedÿ, ſaxoſa quique Thraciæ
Patria mea charſſima habitamus loca.

Virum quā dedeceat muliebris uox.

Haud ita, inquam, hoc prodigium eſſet atrox atque abominabile, quàm cum quis uir, uiriq; characterem habens, vocemque propriam, & ſigna naturæ

ſuæ

ſuæ haud extinguere ualens, neque ſi omnia faciat: ſemet obuoluens, tegẽs
que, ut fures res furtiuas ſolent, ab Erinnybus quibuſdam uerberatus qui-
dem, ſed non immutatus, & omni modo ſemet infringens, omnia uelit face-
re, & nihil ut fert natura; & deinde Protei modo ius immutet, ſeq; transfe-
rens inueniatur uocem emittere neque uiri neq. mulieris, neq. alrerius animã
tis paruam, ſemiuirum imitatus, neq. ipſis lupanarib. conuenientem, ſed tur-
piſſimi operis laſciuiq. actus ſigna ſono emiſſo edat; atq. hoc interdiu, ſole lu
cente, multisq. præſentib. Non tã intolerandum foret. ſi boũ tergora ſerpe-
rent, & carnes mugirent. Qualis igitur Homerus, aut quis Archilochus, hæc
mala carminib. exprimere ualeãt? Videtur mihi enim (per Herculem) hoc ho
minum facinus, ualde generoſo & tragico opus habere poeta, qui uel inhibe
re, uel reſecare tantum queat impetum. Nam res iam turpi indecentiq. ſimi
lis eſt inſanię. Et ipſe hic morbus indecentiæ impudentięq. in gyro perambu
lans, ad omnia de cætero ducit opera & uoces & habitus, oẽsq. attingit &
penetrat partes; pedes, manus, oculos, linguam deniq;. Ex nobis ergo nulla
uobis põt eſſe utilitas, neq. ex hoc remiſſo debiliq. conſilio, ſed Stẽtore quo *Stentor.*
dam opus eſſet, qui ſonum emitteret æreum, uel ferreum, uoceq. inclamaret *Barbarum*
& maiore, clarioreq. Videte.n. quò res tandem progrediantur. Barbarũ pri- *tonſura.*
mùm inuenta eſt tonſura; & uidebatur moderatum eſſe, ne ualde promitte-
rentur, neq. nimium, ſed leniter corrigeretur natura. Talis ergo a multis ha-
bitus eſt homo dexter. Deinde radebant uſq. ad genas. Neq. hoc fortè into-
lerandum; attamen Comicus & hunc iuſſit igni tradere, ſuper ſedecim ficul-
nis faſciculis. Verumtamen facies habebant formoſas, & pueriles præter æ-
tatem. Mox ab hac lanugine liberati, proceſſerunt ad crura & pectus, ut etiã
in alijs partibus pueris ſimiles eſſemus. Deinde uſque ad brachia, deinde uſq;
ad pudenda tranſierunt, ut pubes ẽt uideretur ſuperflua. Cauillis ergo inceſ
ſitur, derideturq. naturæ artificium apud ſapientes iuuenesq. tanquam pri-
ſcum quoddam, & oppidò ſtultum & inutile, quod corpori ſuperflua præbue
rit. Quid.n. nobis opus erat unguibus? Quid pilis? Quin etiam ne manib. qui
dem & pedib. fortaſſe. Pudenda ſolum nobis debuerat facere, & uentres, &
cibum proponere, aliaq. quib. frui poſſemus. Quaprope nos ipſi reſecamus,
& barbam & pubem auferimus, quæ uirorum ſunt propria. Si uerò alia poſ-
ſemus a mulieribus accipere, tum uidelicet omnino eſſemus felices: non, ut
nunc, inopes, ſed integri quidam, & ſecundum naturam ſemiuiri.

TARSICA ALTERA. XXXIIII.

NOn me præterit (o viri Tarſenſes) legib. receptum eſſe & apud
uos & apud alios, vt ciues accedant & conſulant, non quili-
bet, ſed noti & locupletes, inſuper & qui bene publica mune
ra obierunt. Neq; enim fortaſſe rationi conſentaneum eſt,
quum locupletum ſubſtantiæ ſitis participes, non illorum
etiam frui conſilio, qualecunque tandem ſit. Atqui quum ci
tharœdos audire uultis, aut tibicines, aut ſpectare athletas, non vocatis di-
uites, neque ciues, ſed eos qui ea & ſciant & poſsint: atque hoc non vos ſo-
li, ſed omnes huiuſmodi faciunt. Porrò ne illud quidem me latet, quòd ta-
li habitu utẽter, a multis more quodam Cynici appellentur: eosque nõ ſolum *Cynici.*
a ſe nihil differre putant, neque idoneos ad conſulendum de rebus, verum
etiam ne ſobrios quidem eſſe prorſus, ſed homines inſanos quoſdam & mi-
ſeros. Ad mordendum autem cauillis, adque deridendum nonnulli ho-
ſce habent: & ſæpe nec ſilere illis permittunt, nedum eos dicentes perfe-
rant. Præterea aiunt nos in præſenti nimis eſſe irritatos contra philoſo-
phos, eosque deuouiſſe, non quidem omnes, ſed ueſtros. Et ſane cau-

te admodum & moderate a vobis factum eſt, quòd non communiter omnes maledictis deuouiſtis, quũ ſoli hi qui hic ſunt, peccaſſent. Illud aũt fortaſſe ignoratis, quòd ſi quos deuouiſtis, non philoſophos deuoueritis. Neque.n. vllus iniquorũ & prauorum philoſophus eſt, tametſi ſit (quod aiunt) ſtatua nudior. Qui ergo nocuerunt patriæ, aduerſusq. ciues fecerunt coitionẽ, procul mihi ab hoc vñr nomine abeſſe. At uerò admiramini fortaſſe, quid tandẽ ego ſperans, mihique quærens, huc aduenerim, & tali habitu, taliq́. tempore. Veræ enim hoc inſaniæ ſignum videri queat. Hoc aũt ſcire debetis, quòd nõ huius gratia, ut mihi a uobis aliquid petam, ſed veſtræ utilitatis cauſa hoc conatus ſim. Si igitur me non ſuſtinueritis, manifeſtum eſt, ꝙ non me, ſed uos ipſos damno afficietis. Proinde neq; etiam vos decet, vt vnum me ex his putetis, qui reuera mente capti ſint, atque ideo non audiendum. Ne exiſtimetis enim, aquilas quidẽ & uultures antea ſignificare hominib. quid oporteat facere, illorumq. conſiliũ haberi fidele, eo ꝙ vltro & diuinitus dari uideatur: uirũ aũt ita aduenientẽ, nullaq. ex parte ad uos pertinentẽ, nõ diuino uenire cõſilio, & ad dicendũ, adq. conſulendũ. Quanq̃ auguria coniecturis indigẽt: q̃ aũt à me dicentur, audientib: uobis licebit intelligere, & conſiderare num manifeſte quid adferam utile. Volo aũt uobis, quandoquidem talium mẽtionẽ feci, id quod in Phrygia accidit, narrare, vt iã inde mei deridendi occaſionẽ habeatis. Homo phryx, iumẽto inſidens iter faciebat. Vt aũt cõſpexit cornicem, augurium faciens (ſunt aũt Phryges in talib. acuti) lapide petit, & forte eam percuſſit. Valde ergo gauiſus eſt, & exiſtimans in illius caput uerſum eſſe quod portendebatur mali, occidit, & iumento conſcenſo equitabat. Illa aũt modico facto interuallo, cõmouit ſe, & palpitauit: vnde iumentum conſternatum, excuſsit hominem, cadensq́. humi fregit crus. Ille igitur hoc deceſſit modo, quum ingrate accepiſſet datum ſymbolum. Ego mihi uerò uideor tutius deliberaſſe quàm cornix, adq́. homines multo venire gratiores q̃ Phryx ille fuit. Nam ſi uobis uidear nugari, haud utiq. lapidib. me petetis, nec tumultum excitabitis. Age igitur, qm̃ tacetis, & ſuſtinetis primũ quidẽ illud, niſi antè liquidè noſtis, demonſtrabo, ꝙ animo indigeatis in pñtia, resq. ueſtræ eiuſmodi ſint, quæ conſilio opus habeant, multaq. prouidentia. Deinde ꝙ nemo uos facile poſſit quid in ijs fieri oporteat, admonere, partim quidem propter ignorantiam, quid conducat: partim aũt ꝙ aut uos aut alios metuãt, & ſua ipſorum nonnulli magis fortaſſe conſiderant. Præterea, quæ mea ſit de ijs ſentẽtia, & quib.nam a uobis factis circa res pręſentes, & quo pacto in uniuerſum præſidentes ciuitati, in oẽ reliquum deinde tempus conducere putem. Vobis enim (uiri Tarſenſes) obtigit, ut primi ſitis in hac gente, non ſolum quòd maximam omnium in Cilicia inhabitetis ciuitatem, & metropolim ab initio: uerũ etiam quòd Cæſarem ſecundum, ſuper omnes optime uobis habuiſtis uolentẽ & familiarẽ. Infortuniũ.n. quod ciuitati illius cauſa acciderat, meritò eum uobis beneuolũ fecerat: utq́; daret operam, quò maiora in uos ſua apparerent beneficia, quàm calamitates propter illum acceptæ. Quapropter omnia quæ quis amicis reuera & ſocijs, & tantam oſtendentib. alacritatem, præſtaret; ea & ille uobis præſtitit: terras, leges, honorem, poteſtatemque fluminis & maris circa eam: vnde citò maior effecta eſt ciuitas, licet ab expugnatione haud ita longo interuallo. Quemadmodum qui magno aliquo decumbunt morbo, citò autem exurgentes ſufficientem nãciſcuntur curam, poſtea frequenter fiunt habitiores. Porrò ea quæ deinceps accidunt, non quantum quis putet, profuerunt ciuitati: quòd nẽpe præfectorũ quidã fuerũt uiolenti, eosq́. vos puniuiſtis. Hoc.n. eò quidẽ profuit, ut uideremini eſſe aliqui: & non ſolum uobis ipſis, ſed etiam alijs ſuppetias ferre poſſe: & per Iouem,

Philoſophus iniquorum nullus.

Bene monentis conſilium quantumuis peregrini, nõ aſpernandũ.

Phryges augures.

uem,

uem, vt deinde illi ad delinquendũ pigriores eſſent, contulit ꝙ dederunt pœ
nas. alioqui verò ciuitatẽ inuidioſam reddidit, vtq; videremini natura moro
ſiores eſſe, & ad querimonias prõpti. Sæpius.n.accuſare iã olim habitũ eſt
ſignũ calũniæ, maximè qñ de præfectis ad præfectos querela defertur. Inimi
citias.n.fieri ſuſpicantur, nõ inde ꝙ ſubdiri aliquid iniuriæ ſint paſſi, ſed ꝙ im
perio ſubeſſe nolint. Rurſus alia res accidit pro uobis, quodãmodo huic non
diſſimilis. Aegæenſes.n.ſtulta aduerſum uos ſuſcepta æmulatione, circa publi
cas tabulas deliquerunt: ac ipſi quidem cauſa ceciderunt, adhuc aũt magis
inuidiã contra uos, & talẽ quandã occultè calũniã contra ciuitatẽ excitarũt,
quaſi moleſtã alijs & grauẽ. Et hæc quidẽ ex ſuperiori tpe. In pñti uerò Ma-
lotæ uobiſcũ diſſidẽt, ipſi quidẽ iniurioſi & audaces in oĩb. quia verò imbe
cilles ſunt, multoq. ſemper inferiores, in eorũ hñr potius ordinę qui iniuriã
patiuntur. Quidam.n.non conſiderant quæ faciant, ſed qui ſint: neq; iniuriã
facienres, neq; uiolentiã paſſos volunt examinare plerũq, ſed quib. veriſimi-
le ſit iniuriã fieri ab ijs qui plus valent. Si igitur a uobis tale quid factũ eſſet,
quale ab illis nunc factũ eſt, vaſtare videremini ciuitates, & defectionis præ
bere principiũ, & belli, & exercitu aduerſum uos opus eſſe. Ergo intolerãda
patimur, dicet aliquis, ſi illis quidẽ licet facere quod libet, atq; ita ſua fruũtur
ſolitudine: nos aũt ſi dũtaxat moueamur, in periculo ſumus. Eſto ſanè intole
randũ & iniquũ. Sed non, ſi quid iniqui ſolet fieri, vos aduerſus illud inſtitu-
ta contentione, aliquo abſurdo irretire oportet, ſed magis prouidere & caue
re. Quod.n.hic accidit, ſimile eſt ei quod accidit circa athletas, qñ minor cõ
tra lõgè maiorẽ pugnat. Huic.n.nihil licet prętcr legẽ: quinetiã ſi quid inuitus
delinquat, flagris cędit: illũ uerò nemo, oĩa facere quæ põt, uidet. Quare & il-
lic modeſti uiri officium eſt, & in ueritate melioris, uirtute ſuperare. Has aũt
cupiditates, ſi uos prudentes fueritis, planè amittetis, iuſtoq. potius & æquo,
ciuitatisq. magnitudine ſuperabitis inuidentes: ira aũt & indignatione com
moti, nihil facietis. Sed de his quidem poſtea, ſicut (opinor) & propoſui.
Nunc autem reliqua oratione proſequar, maiori cum conſideratione, qua
præſens tempus indigere aio. Malotenſium.n.inimicitiæ & ſeditio, minus vos
debet contriſtare. Quòd aũt Solenſes & Adanenſes, & alij quidam fortaſſe
ſimiliter ſunt affecti, nihilq. moderatius, ſed grauantur, & malè dicunt, ma-
giſq. quàm alij obtemperare nolunt: ſuſpicionem facit, ne Aegæenſes qui-
dem forſan, neque Malotas prorſus iniquè iraſci: neq; hos quidem inuidia,
illos uerò cupiditate plura habendi a uobis alienari: ſed fortaſſis eſſe aliquid
circa ciuitatem in cauſa, eãq; aliquo modo iniuriã facere, & moleſtã eſſe infe
riorib. Hæc.n. non ſunt quidem uera, ſed tñ uos tanq̃ uera damno affecerint.
Age verò, ẽt erga prætorem qũo res ueſtræ habeant, cogitate. Antea quidẽ
ſuſpicio tñ ſuberat, quod non admodum iucunde eſſetis affecti, attamen & il
le remp. gratè uobis geſſit, & uos illi: nihilq; palàm emer ſerat. Nuper aũt exa
cerbati, uidebamini ſuccubuiſſe. Dicite, quid nam & ille compulſus ſit, ſcripſe
ritq. ira cõmotus, feceritq. quod non ẽt antea? Dicite hercle. At per Iouem,
ꝑꝑ ipſam ciuitatem, & mutua inter uos negocia, uobis præeſt ut oportet: nõ
ut antea, cũ ſeorſim ſua curabat plebs, & ſeparatim ſenatus: atq; ut huc uſque
ſui iuris ſunt ſeniores, ſua uidelicet quiq; cõmoda conſiderantes: quẽadmo-
dum ſi inter nauigantes priuatim ſibi nautæ ſua quæreret ẽt cõmoda, priuatim
quoq; gubernator, priuatim ẽt nauclerus. Etenim tametſi ſæpius hæc dicun
tur: haud tamen propterea conuenit præterire ſilentio. Neque enim quod
primitùs dictum eſt, neq; quod quis non antea audiuit, promptè amplecten-
dum: ſed ſemper, quod familiare propriumq; ſit negocio, & vtilitatem aliquã
adferat. At hercle nunc conſenſimus, & in cõe conſultamus. Et quis tutam
firmamque putet talem concordiam, quæ propter iram conciliata eſt, & tres

Sępius accuſare, calumniæ ſignum.

Aegæenſiũ æmulatio.

Malotarum diſſidium.

Solẽſium & Adanẽſium inimicitiæ.

Tarſenſium cum prætore contentio.

vel quatuor durauit dies? Neque.n. quis eum tutò dixerit ſanum eſſe,qui pau lò ante febri laborauit.Ne igitur uos concordes eſſe dicite prius,q̃ vobis q̃ plurimum prætereat tempus hac in concordia:nec tantum,quo non diffidea tis,neque diuerſum loquamini,ſed vt idem appetatis:& tum exiſtimate, ciui tatis morbum eſſe exemptum. Nam & in inſtrumentis ad concordantiã non aptatis,fit interdum vt ſoni pauliſper concordent, deinde verò ſtatim diſſo nant. Quemadmodum igitur vulnerare aliquid & diſſecare citò fit, & admo dum facile,conglutinare aũt & contrahere indiget tempore & prouectu: ita ſe etiam in ciuitatibus habet. Diſſentire & ſeditionem excitare procliue eſt, & ex minima frequenter cauſa contingit: componere uerò res ut conueniẽ tem accipiant diſpoſitionem & fidem,per Iouem non ſtatim licet habere eos qui uel dicunt uel putant ſe reſipiſcere. nam apud vos ita parturbatos for ſan,immò & apud omnes alios, magna quadam hoc indiget medicina, imo potius uoro.Non.n.aliter fieri põt,qq̃ vt malis his mouentib. ac perturbanti bus abſoluti,homicidijs,auaritia, contentione (quæ oriri ſolent, vbi quiſque patriæ & publica utilitate omiſſa, ſuum priuatum quærit commodum atque incrementum)fortiter tandẽ conſpiretis,& publica pluris faciatis. Nã apud quos illa obtinent, aliaq. his ſimilia, eos neceſſe eſt ſemper verſari in pericu lo,& res ob paruas concurrere & tumultuari,ſicuti in mari uentis aduerſum ſeſe præualentibus. Quandoquidẽ neq; ſenatũ ipſum putatis conſentire,ne que uos populum. Si quis ergo oẽs examinet, videtur mihi ne duos quidẽ ui ros haberi in ciuitate idẽ ſentientes,ſed quemadmodũ qui dã inſanabiles & difficiles morbi,qui per tota cõſueuerũt trãſire corpora,nullaq.pars ſupereſt in quam non deſcendant : ita aſperitas ipſa, & quòd parũ abſit quin oẽs alij ab alijs ſitis auerſi,permeauit ciuitatem. Vt.n.ſenatum omittam,populumq; & iuuenes & ſenes, eſt multitudo non parua,tanq̃ extra rempublicam, quos aliqui Limurgos ſolent appellare:& interdum quidem ijs grauantur, aiuntq; turbam eſſe ſuperfluam,& tumultus & confuſionis autorem:interdum verò partem eos arbitrantur eſſe ciuitatis,rurſumq. ciuitate dignantur. Quos qui dem ſi vobis obeſſe putatis,& ſeditionem excitare,& perturbationem, oĩno oportebat expellere,neq; admittere ad conciones. Si verò aliquo modo ci ues eſſe, non ſolum ideo quòd habitent,ſed ẽt cõplures hic nati ſint, & nul lam aliam ſciantur habere ciuitatem,neq; ignominia eos vnquã affici conue niebat, neq; eos a uobis abrumpere.Nunc aũt neceſsitate cõpulſi, ſuis ſentẽ tijs publicã vtilitatẽ deſtituunt, opprobrio affecti,atq; alieni exiſtimati. Ni hil aũt hoc magis noxium eſt ciuitatibus, neq; quod magis ſeditionem exci tet,& perniciem.Quemadmodum ſi corporib. accedat tumor, qui ſi quidem reliquo corpori eſt familiaris & agnatus,habilitatem facit,& magnitudinẽ : ſin minus,morbi atq; perniciei cauſa fit. Quid igitur(dicat aliquis)tu nos fa cere iubes? An omnes pro ciuib. inſcribere? Ita inquam, & eorundem auto res : non aũt afficere probris, neq; abijcere : ſed eos veſtri partem , ſicuti & ſunt,cenſere. Non.n.ſi quis ſoluat quingentas drachmas, amare uos poteſt, dignusq. confeſtim fieri ciuitate : ſi quis uerò pauper ſit , aut aliquo ciues in publicas tabulas perſcribente , nomen ciuis non ſit pariter conſecutus : nec ſolum ipſe apud uos prognatus, ſed ẽt eius pater & progenitores.ille non po teſt diligere ciuitatem, neque eam ſuam eſſe patriam putare . Et graue qui dem eſt,ſi is qui operatur,peior eſt alio. Et hoc illi obijciendum eſt, & uer tendum probro,Tu infector aut ſutor,aut faber, dicendo : quando minimè ea conuenit exprobrare. In vniuerſum autem, hoc maximè ex his quæ in ci uitate fiunt,dicere uolens,neque ad oſtendendum quale ſit,proceſſi fortaſſe uerum ad illud uobis planum faciendum, qũo erga uos inuicem affecti ſitis.

Seditionẽ excitare,quàm ſedare uerò lõgè facilius

Limurgi.

In ciues adſcribẽdi qui.

Et per Iouem, dignum ne eſt vt præſenti ſtatui fidatis. & iuxta rei veritatem? Putatis ergo uos vnanimiter conſpiraſſe? Domum.n.ego, & nauim, & alia, ſic puta approbari, non loco conſiderato, neq; tecto, neq; quod mare non accipiat: ſed in vniuerſum, qũo fabricata ſit, & compacta: ſi nihil hiet, neq; carioſum ſit. Quin etiam quod dicebam antea attuliſſe incrementum ciuitati, id iã non uideo apud uos eſſe, nempe ut peculiare beneficium gratiamq́. reponatis imperatori: Quid aũt eſt in cauſa? An ideo uidelicet, ꝙ ille talib. nullis indigeat? Cæterum ita hoc excuſari poſſet, ſi non plus alijs ab eo haberetis. Itaq; quæ ab eo tunc ꝑꝑ beneuolentiam amicitiamq́. conſecuti eſtis, ea debetis in reliquum conſeruare tempus uitæ modeſtia, nullamq́. dando cauſam unde meritò poſſitis accuſari. Et nemo putet hęc me ſimpliciter dicere, uosq́. hortari vt oẽs perferatis, omniaq́. patiamini: ſed vt experiri ueſtrarum rerum facti, nunc quoque melius conſuletis. Et de cætero ita poſtulate ab eo qui huc ad conſulendum proceſſit, ut non negligenter vobis, & vt in mentem uenerit, quum nihil ſciat, autor ſuaſorq́. ſit: ſed vt oĩa norit, & antè de oĩb. conſiderauerit. Nam & medicũ, qui omnia ægrotãtis accuratè exquiſiuit, ut nihil illum lateat, eum ueriſimile eſt optimè curaturum. Quod igitur præſentia, attentione & meliore conſiliario opus habeant, non ijs qui propter fortunas aut argenti copiam aut genus accedunt, hinc tandem perſpicite. Cum.n. ne ipſi quidum ſoli ſolidè conſentiatis, neq; multæ in gyro ciuitates erga uos amicè ſint affectæ, ſed partim inuideant, iam olim eoſdem uobiſcum petentes honores: partim oderint, eo ꝙ diffidant uobiſcum ob regionem: partim uerò, ꝙ haud ſcio quomodo ſe moleſtiam paſſas dicant: prætor aũt putet ſe quidẽ meliora ſapere circa vos ipſos, coacti aũt ſitis & antea in mutuas incidere offenſiones: prætereà quoque illud accedat inuidioſum, quod ciuitatis maguitudine cenſemini, multaque quæ ſuperſunt recuperare poſſitis, qũo non propter hæc diligenti & conſiderato undique conſilio indigetis? Quid ergo? An hæc ciues perſpicere & admonere non poſſunt? Vnde quæſo? Nam ſi id quod fieri oporteret in ciuitatib. inuenire poſſent præfecti, & qui rem publicam gerunt, oẽs vtiq; ſemper bene gubernaſſent, nihilq́. malorum fuiſſent paſſæ ciuitates, niſi qua vltro quibuſdam calamitas aduenieſſet. Cæterùm arbitror & olim & nũc plura inueniri poſſe ciuitatib. acerba accidiſſe, eo ꝙ quid vtile eſſet ignorarẽt: & præfectorum delicta peiora ſunt ijs quæ diuinitùs & a fortuna immittũtur. Hi.n. nihil rerum neceſſariarum cernere valentes, neque prius ulla de illis habita ſollicitudine, ne vicum quidẽ eo quo oportet modo gubernare poſſent: alioqui quoq; ꝓb pecunias duntaxat aut genus coeuntes, accedunt ad remp. Quidam aũt hanc ſibi impoſitã putant curã, ut pecunias cõportent, præſertim vulgi. Quo igitur citius congregent, calũnias ſtruunt, & exactiones tm̃, nullaq́. in re ſunt alijs meliores. Maximum verò in rep. gerenda, nempe ut ſuas ad optimũ ſtatum utilitateq́. patrię curas conferant, non attendunt. Reliquũ eſt, quod quidã rẽp. gerunt ꝑꝑ gloriam & honores, vtq́. plus poſſint q̃ alij, & coronas & primas cathedras purpureaſq́. veſtes affectant. Ad hæc reſpicientes, & ex his ſuſpenſi, talia faciunt, dicuntq́. ex quib. ipſi nomen affequantur. Quapropter coronatos quidem multos uidere licet in vnaquaq; ciuitate, & ſacrificantes in publico, & procedentes in purpura: generoſum autem & prudentem uirum, & reuera curam ſuæ patriæ gerentem, & mente pręditum, ueraque dicentem, & per quem melius habitetur, & boni aliquid ciuitas illi obtemperans accipiat perquàm rarò inuenire licet. Et hoc quodammodo neceſſe eſt ita euenire. Quum enim putent eos qui munera publica geſſerunt, aut geſturi ſunt, ſibi oportere conſulere, etiam ſi quis ſit gymnaſiarches, aut opifex quidam: atque huic ſoli permittant dicere, aut (per

Conſulturus in publicum qualis eſſe debeat.

Præfectorũ delicta diuinitùs immiſſis peiora.

Gloriam & honorem in adminiſtranda repub. affectantes cu iuſmodi.

Iouem) ijs qui appellantur rhetores: ſimile eſt, vt ſi præcones vocarent ſolos, aut citharœdos, aut trapezitas. Quapropter homines gaudent & ſtulti,& uanæ gloriæ cupidi, & multitudinis tumultui inhiantes, nihil tuto con cinnatum conſilio dicunt: ſed quaſi in tenebris eũtes, iuxta plauſum ſemper & clamorem feruntur? Atqui nauiũ gubernatorib. ſi quis dicat, ut ſemper quęrant placere uectorib. & plauſu demulſi ab illis agant ut illi uelint, qui ita gubernent, non magna illis opus erit tempeſtate ut ſubuertantur. Perſępe.n. homo ruſticanus nauſeans, aut muliercula, ſi uideat petram, terram ſibi uidiſſe uř, aut portum,& obſecrat appellere. Ego vero bonũ conſiliariũ, quicq. dignus ſit præeſſe ciuitati, oportere aio ad omnia ſimpliciter eſſe inſtructũ, quę difficilia exiſtimantur, maximè aũt ad conuicia,& multitudinis iram:& ſimilem eum eſſe promontorijs portum efficientib. quæ oẽm pelagi uim excipiunt, interiora aũt immota & tranquilla conſeruant: ita & illum expoſitũ eſſe populo, etiãſi aliqñ iraſci uoluerit, etiãſi malè dicere, etiamſi quidlibet facere: nihil aũt affici ab ijs tumultib. neq; ſi quis laudib. extollat, propterea ele uari: neq; ſi contumelia affici uideatur, de animi deijci magnitudine. Quæ.n. apud uos fiunt, huiuſmodi non ſunt, neq; ego æqualiter audio remp. gerẽtes hoc hr̃e propoſitum, neq; amplius vlla rerũ eſt publicarum cura: ſed hi quidem prorſus vrgent, illi aũt obiter accedunt, negocium duntaxat attingẽtes, vt qui in fœderib. percutiendis manus admouent, haud tutũ eſſe dictẽtes ſeſe reip. conſecrare. Atqui nauem gubernare, aut fœnus exercere, aut agros colere nemo vtiq; ſufficienter queat, perfunctorium illud opus exiſtimans, rem pub. verò gerere tanq̃ dato ocio conantur,& oĩa huic proponunt rei. Nõnulli aũt ſimulac in magiſtratũ fuerint conſtituti, in eo ſolũ quærunt aliqđ attingere negociũ, vnde diſcedant glorioſiores, atq; hoc unum ſpectant. Quamobrem ad ſex menſes vobis ſe fortes præſtant viros, nonnunq̃ ne ex ciuitatis vtilitate quidẽ. Itaq; nunc quidem eſt hic, cui dicere permittitur:& huic ſtatim deinde ſuccedit alius, deinde item alius:& ante xxx. dies ſplẽdidus eſt, ſolusq. dr̃ curam gerere ciuitatis, neq; eum videas accedentẽ ad concionem. Quemadmodum, puto, inter eos qui in põpa ſe oſtentant, unuſquiſq; ſeſe ſpectari concupiſcit, ſtudetq; huic rei donec prætereat: cum ḋue paulum a turba ſeceſsit, deponit perſonam, vnusq. eſt ex alijs,& q̃uocunq; tandem recedit. Oportebat quidem eum qui conſulem agit, ſex menſes magiſtratus ſui menſuram eſſe putare,(hoc.n. lex iubet) remp. verò gerentem, beneuolentiã ergavos curamq.& ſtudiũ pro reb. cõib. nullo vnq̃ tp̃e deponere, præſertim tam breui: ſed ad hoc ipſum ſeſe exuere, ſemperq. perdurare. Nunc aũt, quemadmodum qui ventis è terra conſurgentib. immò ex caligine potius nauigant, ita ſe rimini viri Tarſenſes, neq; huiuſcemodi reipublicæ, neq; huius nauigationis firmi aut tuti habentes quicquam. Sufficere.n. uſque in oẽ tempus aut interuallum, iſtiuſmodi nequeunt impetus. Sæpenumero.n. nauem ſubmerſerunt intempeſtiuè irruentes. Oportebat aũt ciuitatem ita magnam & illuſtrẽ habere, qui uerè prouiderent. Ipſa.n. a talib. in vnum diem, tempusq. modicum durantibus oratoribus, nihil boni ſperare poteſt. De his quidem,& ſexcentis alijs, multa quis dicere queat. Quoniam aũt & ego ex eo quo huc peregrinatus ſum die, uobis factus ſum orator, præſertim talia increpans, cogor dicere quæ promiſi, quæque noui præſentibus de rebus. Et primùm quidem ea quæ ad prætorem pertinent. Eadem aũt mihi de omnibus erit oratio. Aio igitur, eos qui in tali ſunt ſtatu, quali nunc res ſunt apud omnes, ſic ſentire conuenire, vt neque omnia perferant, neque ſemetipſos ſimpliciter prębeant ad vtendum poteſtate fungentibus, quoquo modo velint:& tametſi in quod cunque contumeliarum auaritiæq; genus procedant: neq; rurſus ita anima-

Bonus conſiliarius quõ eſſe inſtructus debeat.

Rempub. ad miniſtraturi munus.

tos eſſe,vt omnino nihil laturos. Neque enim expectandum eſt, vt Minos ali *Minos.*
quis vobis nunc adueniat,qui iuſtè iudicet, dignamq́ue ueſtri gerat curam.
In omni quidem re intutum eſſe ſibi ſuccurrere,ad mancipia pertinet: & dif
ficile eſt,ſi nulla cunctatio neque ſuſpicio relinquetur iniquis & ingratis. Mul
titudinem autem exoſam haberi,& omnia inquirere,non pro vobis eſt. Si.n.
abſque ratione aliquando in iudicium vocare uideamini, quis veſtrum tan-
dem promptus ſit? Propter multas.n.cauſas hoc contingere ſolet,uereorq́ue
ne prorſus loquendi libertatem amittatis. Videte aũt eos qui circa Ioniam
habitant, qui plebiſcito ſanxerunt ne ullam ob rem magiſtratus accuſare li-
ceret. Oportet igitur eos qui ſapiunt,omnia hæc proſpicere: neque ſicuti in- *Magiſtratus*
expertos pugnæ facile armis præſentib. dimiſſis, inermes eſſe in poſterum, *accuſare pro*
ut nihil quod faciant,habeant,etiamſi quis occidat.Iſtud quidem in vniuer- *bibitum.*
ſum dico, talem euocationem nequaquam conducere,iuxta quam nihil am-
plius facere ſtatuentes,in ſuſpicionem præfectis venitis: ſed quemcunque ele
geritis,eum eximite. Et ſi videatur tam iniurius eſſe,ut prætermittere non
conducat,aduerſus eum uos accingite ut conuicturi:animumque ſtatim ha- *Prętor qua-*
betote ut aduerſus hoſtem,vobisq́ue inſidiantem. Porrò qui nulla in re iniu- *liter toleran*
riam facit,aut certè non in magnis delinquit,ut propterea inutilis cenſendus *dus.*
ſit,eum ne irritate,neque eò ducite ut ciuitati iraſcatur.Quemadmodum one
ra hæc(opinor)ſiquidem valde premant, & ſuſtinere nequeamus,quàm ocyſ
ſimè quærimus abijcere: mediocri autem moleſtia affecti,uidentesq́. neceſſi
tatem incumbere,ferre ſolemus:aut ſi hoc illo maius animaduertimus,quàm
leuiſſima ſequi. Hoc ciuitatis modeſtè ſe gerentis officium eſt. Ita & diligent *Ciuitatis mo*
uos complures,metuentq́ue omnes iniuria afficere: & non iniquam multitu- *deſtè ſe gerē*
dinem, neque turbam inconſideratam vos eſſe cenſebunt, cupiditate quadã *tis officium.*
& impetu utentem. Hoc enim quod nunc facit conſul, & omnino fatuum
erat,ſi ſtatuiſſetis accuſare. Nondum.n.opportunum, manifeſtè ita diſſidere
& prædicere. Cæterùm quoniam ueſtrorum quidam ciuium neceſſario tem-
pore ſemetipſum præbuit ciuitati, clarusq́. habitus eſt, ꝙ duos præfectos ex
ordine peregerit reos,multi cenſent tale ſibi quoddam opus cõuenire. Hoc
autem perinde eſt, ac ſi quis medicum uidens in quoddam ſalubre pharma-
cum,particulam aliquam & mortiferi miſcentem:nihilq́ue aliud ſciens, neq;
qũo compoſitum ſit,neq; quantum ſit accipiendum,vellet imitari,& rem ma
ximam ex tempore agere.Tum præeſſe ciuitati putatis cuiuſuis eſſe, qui ſpe-
rauit,quod longe a talib.remotum eſt. At ego præterea,quum & de ijs quæ
ad Malotas,aliasq́ue ciuitates attinent,dixero,finem faciam. Nam ſatis pa- *Ad pacem*
tienter mihi audire uidemini.Igitur contra hos(dico autem Malotas)ſi quid *cum Malo-*
fecerunt iniquè,ſicuti fecerunt,iram ſoluentes, & pœnam quam vobis debe *tis & reli-*
ri cenſetis,illis condonantes,de re ipſa,deque regione diſceptate. Huiuſmo- *quis vicinis*
di perferre,atque patientia contendere, magnum, ſicuti & eſt,exiſtimate, & *agēdam hor*
planè fortiorum uirorum. Atque ſi aliter res agatur a uobis,inferiores tanto *tatur.*
eritis. Neque enim eſt periculum,ne Malotis ſuperſtitibus,infirmiores uidea
mini. Neque audite hac re eos qui uos irritant: ſed maximè quidem ipſi iudi
ces facti,remque diligenter perpendentes abſque omni inimicitia,gratiaq́ue
erga eos,rem componite,non ſolum a contentione deſiſtentes, cupiditateq́.
plura ſemper habendi: ſed etiam concedentes, & dimittentes illis quod me
diocre fuerit. Quemadmodum enim & inter priuatos laudatis eos qui ſunt
æqui & benigni, maluntque damnum accipere quàm cum quibuſdam diſſi-
dere: ita & communiter huiuſmodi ciuitates laudem conſequuntur. Littora
quidem illa,& illud lacui adiacens prædium, nullius ſunt pretij. Qui enim eſt
illorum prouentus? quæ vtilitas? At verò benignos uideri & magnanimos,

dici

Virtute ceteris eſſe ſuperiorē, præclariſſima omnium uictoria.

dici non poteſt quàm ubique cenſeatur quouis precio dignum. Etenim certamen ſuſcipere cum omnib. hominibus pro iuſtitia & uirtute, & amicitiam atque concordiam inire, atque hiſce ſuperare alios & excellere, pulcherrima omnium & tutiſſima uictoria eſt. Quærere autem quouis modo pugnando uincere, Gallorum magis eſt generoſorum, q̃ virorum. Et ſi quidem propter littora illa, propterq́. eam in arena paſcuam, Tarſus maior eſſet aliquo modo futura oporteret fortaſſe rem adeò ſeriò agere. Nunc aũt pudor & riſus ſunt, pro quibus diſſidetis. Quare ergo non illi contempſerunt? Quia non ſunt vobis meliores. At uos per Ionem uultis illis eſſe meliores. Quare ego dignum duxi increpare uos ſermone, vt eos dimitteretis. Hoc.n. eſt ſuperiorũ, & prudentum. Magis autem q̃ oportet commoueri, & confugere extemplò ad poteſtatem, cenſereq. iniuriam pati, hominum magis eſt in paruis oppidis habitantium. Similiter aũt & erga alias ciuitates uos præſtate rogo manſuetos, & paterna cura affectos atque liberales, non inimicos. Sic enim ſponte oẽs uos ſequentur, admirantes & diligentes: quod maius eſt, q̃ eſſe penes uos, inque veſtro eos foro iudicari. Hæc.n. haud ullam prorſus præſtant utilitatẽ, neque ſi huc ad ſacrificium occurrant uel Adanenſes, uel Aegæenſes: ſed faſtum potius, & fraudem, & ambitionem alioqui fatuam. Beneuolentia uerò, & videri præſtare omnib. uirtute atque humanitate, hæc ſunt uerè bona. Hęc ſunt uerè æmulatione digna & ſtudio, in ea uos & oculos intendite: quandoquidem ea quæ nunc ſectamini, riſus ſunt. Et ſi uel Aegæenſes uobiſcum, ſiue Apamenſes cum Antiochenſibus, ſiue qui longius hinc diſtant, Smyrnenſes cum Epheſijs contendunt, de aſini umbra (vt aiunt) diſſident. Præeſſe enim, & imperium gerere, aliorum eſt. Cæterum etiam olim erat Athenienſib. aduerſus Lacedęmonios æmulatio, tuncque primum præfuerunt Lacones. Deinde contigit ut Græci magis ad Athenienſes inclinarent, nempe poſt Medorum bellum. Quid igitur interea curauit Lacedæmonius? Et inſularib. & Ionib. & Helleſponto relicto, ſemetipſe modeſtè compoſuit, quæque Spartæ erant inſpexit: nimirum manifeſtè ſciens, quòd legib. & bonę diſciplinæ nihil ſit præponendum. Quapropter illo tempore maximè fuerunt felices. Athenienſib. aũt contigit, ut uſq; dum ciuitates quidem erga eos familiariter erãt affectæ, cum benenolentia præfuerint: poſt hæc aũt, quum illis crimina & inuidia conflata eſſet: neq. eos amplius imperium tenere uellent, eò uenerint, ut multa & difficilia paterentur: & primùm quidem omnium amitterent laudem bonumq. nomen, deinde & robur & pecunias, & poſtremò hoſtib. ſubijcerentur. Similiter etiam Lacedæmonij, poſtquam & illi rurſus obtinuerant principatum, deſtiterantque a priore ſua ſentẽtia, in eadem mala peruenerũt. At tamen illorum res ueram habebant potentiam, magnasque utilitates (ſi oportet plura habendi cupiditates ita appellare) præſentium autem diſceptationes, cauſasque inimicitiarum ſi quis uideat, pudore ſuffundi mihi uidetur. Sunt enim conſeruorum inter ipſos contendentium de gloria & principatu. Quid ergo? Nihil ne boni eſt in hoc tempore, cui ſtudium ſit impendendum? Sunt maxima, ſolaque ſtudio digna, quæ etiam tunc erant præſtò, & nunc ſunt, ſemperque erunt: quorum nemo uidelicet habet poteſtatem uel ut alteri ea præſtet, neque auferre pôt ab eo qui utitur: ſed ſemper ſunt in eodem ſiue plebeius ſit, ſiue ciuis: de quib. fortaſſe longius fuerit apud uos loqui. Et me quidem non fugit, ꝙ multi philoſophos exiſtimant omnia diſſoluere, ſtudiaque remittere negocijs impendenda: & propterea magis obeſſe quàm prodeſſe. Quemadmodum ſi quis muſicum uellet hebere ſonos concordantem, deinde remittentem ſonorum quoſdam, & rurſum alios intendentem uideat eundem. Habẽt ucrò & ciuitatum negocia hoc modo. Praua enim & inutilia

Athenienſium cum Lacedæmonijs æmulatio.

ſtudia,& ambitiones,magis ſunt,quàm conuenit,intenſæ, & quodammodo propter eas abrumpuntur omnia,ſtudia uerò in rebus honeſtisſimis omnino ſunt diſſoluta. Confeſtim verò, ſi uultis, auaritiæ ſpectare poteritis intenſionem, necnon intemperantię. Sed longius abripi uideor, & ſicuti qui in tranquillitatibus longius prouehuntur natando, quid futurum ſit, non prouidere.

IN CAELENIS PHRIGIAE. XXXV.

NON artis cuiuſdam uobis ſpecimen daturus, o uiri, proceſſi; neq. argentum a uobis petiturus,neque laudē expectans. Noui enim,me non ſatis inſtructum,ut uobis dicendo placere poſſim; neque uos ita affectos,ut meis ſermonib. indigentis. Plurimum aūt intereſt inter ea quę vultis.& quæ ego præſtare poſſum.Ego.n.ſimpliciter ſoleo natura & male diſſerere,neque gregario quouis melius,uos aūt admirabiliter & excellenter cupitis audire,tantumq. eos ſoletis tolerare qui ualde ſunt eloquentes. Neq; huius gratia proceſſi,ut uobis ſim admirationi: nihil.n.eſt quod ego ſim uobis admirationi,neque ſi ueriora dicerē q̄ Sibylla aut Bacis;verùm ideo,ne quis in me intendat oculos, neue ab alijs ſciſcitemini quis ſim, & vnde ueniam. Nunc enim quidam fortaſſe ſuſpicantur,ex ſapientib.me quempiam eſſe, omniaq. ſcientib.ridiculo & abſurdo vſi iudicio,quod comam nutriam.Quod, ſi cauſa uirtutis foret & modeſtiæ, nulla indigerent magna neq; difficili uirtute res humanæ. Verùm ego metuo,ne nulla ſit ſtultis vtilitas in coma,ſicuti neque eſt, neq; ſi cor ipſum habeant piloſum, quemadmodum Ariſtomenem illum Meſſeniū habuiſſe aiunt,qui plurima Lacedæmonijs negotia exhibuit: & frequenter captus, aufugit ab illis. Hoc poſtquam tandem deceſſerat, ita eſſe inuentum eſt. Aio igitur nullam eſſe utilitatem militib. hiſce nudis & leuis armaturæ, ſi ſcutati ſiant, quod ſanè ad iuſtitiam & modeſtiam veram,prudentiamq̄. attinet:neq. ſi adhuc magis ſeſe exuant,circumſitentque hyeme nudi,aut Medorum aut Arabum ſtolam accipiant: quemadmodum neque tibijs canere ſcient,etiamſi ueſtimenta tibicinum induant. Neque.n.ex aſinis equi fieri poſſunt, etiamſi adhuc magis illis nares diſſecentur,mentoq; perforato armillas illis inijciant: neque ſi quis auferat ſtatuas, ſed rudent ante mœnia valde magna voce,aliaq. ſibi conuenientia facient. Itaq. nemo me habitus gratia ab ullo differre exiſtimet, neq. hoc fretum dicere,ſed contrarium quiddam uidere. Nam ſi omnino ſilentium agam, & nulli diſſeram,multo magis ſuſpicaturi ſunt homines, me propter ea quæ ſcio,grauitate induiſſe, & tanquam ſtudioſum celare; multi.n. iam propter ipſum in admiratione fuerunt ſilentium. Sin verò in medio conſtitero, nulloq. melior cauponum aut mulionum dicendo apparuero,nō fore mihi moleſtos,quum ipſi perſpicuè uiderint qualis ſim. Hoc aūt ferè & circa alios fieri uideas. Veluti quum quidam ſuſpicantur quoſdam id habere ipſum qđ quærunt, accedunt & perſcrutantur. Si ergo cooperiant,nolintq. oſtēdere, adhuc magis ſuſpicantur. Sin uerò ſtatim reuelent,fiatque manifeſtum, eos nihil habere: abeunt,ſe aberraſſe exiſtimantes. Multo igitur melius ijs qui gloria non indigent,detegi apud uulgus, & ſeſe ſermone facere manifeſtos ijs qui hominem intelligere poſſunt,qualis ſit. Arbitror.n.eos contempturos euidenter,quod mihi nunc accidit: neque intellecturos nos mutuò,neq; à me auditores,neq. me ab auditorib.dicentem. Huius autem cauſam ego ſanè me potius poſuerim,quàm uos. Vna ergo hęc mihi procedendi occaſio.

Barbam, aut comā non facere philoſophum.

Ariſtomenes hirſuto corde.

Silentio affectata grauitas.

Altera

Altera verò, ꝙ metuam, ne ipſe corrumpat propter veſtram ſuſpicionem, & reuera exiſtimem in me ipſo aliquid eſſe ſtudio dignum. Magna.n.intelligentia virtuteq́, vt̃ opus eſſe, quando admirantur vnum multi, ab alijsq. putant differre: ſi ſe modeſtè modò geſturus eſt vir ille, nihilq. ſtultum paſſurus, neque animum multorum ſermonibus ſublaturus, tanquam alis. Quemadmodum Achillem finxit Homerus, propter arrogantiam ſub armis elatum & incitatum:

Huic verò factæ ſunt alæ, alteque leuarunt
Paſtorem populi.

Quanta autem ſit vulgarium hominum potentia ad perſuadẽdum quicquid velint, maxime a pueris quis diſcat, quum hominẽ modeſtum pueruli ſequũtur, dicentes eum mente captũ eſſe. Primùm.n.abit indignans apud ſe: deinde reſiſtens ſemper, & conuicijs impetens vnumquenq; & perſequens illud ipſum patitur de mentis ſtatu deiectus, Famamq́. repreſſit Deum eſſe, eamq́. non ſolum uirorum, uerumetiam puerorum. Videtur mihi aũt & ſophiſtarum genus hinc olim creuiſſe. Quum enim multi adoleſcentes ocioſi, vnum admirantur, ſaltantes ſicuti Bacchæ circum Dionyſum: planè neceſſe eſt hunc hominem breui quodam tempore permultis alijs videri, quòd dicat aliquid. Ferè enim, quemadmodum parentes infantulos loqui docent, cũ gaudio excipienres quicquid dixerint: qui & ex hoc confidunt, magisq́. in dies accedunt, manifeſtiusq́. loquuntur, & tandem earum didicere uocem quib. cum conuerſantur, ſiue Græci fuerint, ſiue barbari: ita & ſophiſtas neceſſe eſt auditorum ſententiam recipere, vt talia & dicant & cogitent, qualeſcunq; illi tandem fuerint, Sunt aũt plures ſtolidi planè, & infelices. Hoc quidẽ fortaſſe haud magnum eſt periculum, ſiquis ſibi atq; alijs uidetur eloquens eſſe, circũ agitq́. ſtultorum hominum multitudinem, quemadmodum Orphea aiunt & quercus & ſaxa & lapides; quum uerò ille qui ipſe ſtultus ſit, & timidus, & libidinoſus, nihilq́. differat a pecudib. virtutis ſibi aliquid putat conuenire & probitatis, hoc verò prorſus intolerandum. & ſæuiſſimæ omnium dementiæ inſaniæq́. eſt. Porrò quando quis talem deprehendat famam quandam, taliſq. exoriatur ſermo qui inflare poſſit, oportet circumfuſum exilire nudũ in uias, omnibusq́. oſtendere, quòd nullo ſit melior. Et ſiquis ſubſequatur, diſcipulus eſſe cupiens, eum repellere cædendo & iaciendo glebis & lapidib. vt ſtultum & prauum. Dico aũt de omnib. Sunt.n.qui bene & utiliter negocium exequuntur, quib. oportebat libamina & thura offerre. *Verum hæc de his utcunque tandem habeant, dicta ſint. Comam aũt nutrire, non oportet prorſus credere virtutis eſſe indicium. Multi.n. iam homines, Dei alicuius gratia comam nutriunt: & ruſtici in vicis, qui philoſophiæ ne nomen quidẽ vnquam audiuerunt, atque hercle plurimi barbarorum, partim uelamẽti cauſa, partim ſe decere exiſtimantes. Horum nemo inuidioſus eſt, neque ridiculus. Fortaſſis.n.id rectè faciunt, quoniam & lepores uidetis ualde alioqui imbecilles, propter pilorum ſeruatos denſitatem; & uolucribus imbecilliſſimis aliæ ſufficiunt ad arcendm uentum & aquam, quare illis a natura datæ ſunt. Nos aũt comam quidem auferrimus, quemadmodum paſtores ſolent equabus, quas aſinis uoluerint admouere; & barbam abradimus, ſuper capita uerò teximus ſiſyras & pileos, & huiuſmodi alia conſuimus. Gallos autem gallinaceos uidemus nullo horum indigere, quo homines, neq; ſiſyris neq; pileis. Verum qualis nam fieri poſſit pileus, uel Arcadicus uel Laconicus, qui melius capiti quadret, quàm ſua coma? Et quid opus eſt (dicat aliquis) coma, quum tot ſint uelamina? Nihil ſanè diuitibus, illis enim neque manibus neque pedibus opus eſt. Ego autem uideo & hanc ciuitatem nulla

Sophiſtarũ genus quõ et unde natum.

Hic tres verſus in Græco omiſimus, non tam obſcuros quàm ineptos.

Com. homini pro pileo. Deridere uidetur ciuitatis felicitatẽ

la primarum inferiorem:& congratulor,diligoq́. Continentis.n.loca fortiſſima colitis,& pinguiſſimum campum,interq́. pulcherrimos mõtes ſiti eſtis, & fontes largiſſimos habetis,regionemq́. fertiliſſimam, vniuerſa copioſè afferentem,triticum & zeas,hordeumq́. cãdidum: multaq́. armenta,multosq́. greges paſcitis. Maxima quoq. & fructuoſiſſima flumina hinc principium & originem habent: Marſyas iſte per mediam vobis ciuitatem fluens, & Orbas,& Mæandrus, longè omnium fluuiorum diuiniſſimus iuxta ac ſapientiſſimus,qui inuoluens ſexcentas flexuras, ferè optimam Aſiæ partẽ permeat. Et ante Phrygiam conſediſtis,& Lydiam inſuper,& Cariam. Aliæq. in circuitu gentes habitant populoſiſſimæ, Cappadoces & Pamphylij, & Piſidæ: atque vos hiſce omnib. forum & conuentum præbetis,veſtram nempe ciuitatem. Et quùm multas innominatas ciuitates, tum verò multos locupletes vicos habetis ſubiectos. Indicium aũt veſtræ potentiæ maximum eſt, tributorum multitudo. Quemadmodum(opinor)ea iumenta fortiſſima videntur, quæ plurimùm trahunt: ita & ciuitates veriſimile eſt optimas eſſe, quæ plurimùm argenti ſoluunt. Adhæc iudicia alternis annis apud uos fiunt, & congregatur multitudo hominum infinita, iure agere uolentium, iudicantium, rhetorum, præfectorum, miniſtrorum, ſeruorum, lenonum, mulionum, cauponum, meretricum & opificum: vt venalia qui habent, maximo diſtrahant precio, nihilq́. ſit ocioſum in ciuitate, neque iuga, neq; ædes, neq; mulieres. Hoc autem non modicum momentum eſt ad felicitatem. Vbi enim quamplurimæ hominum turbæ conueniunt, ibi plurimùm etiam argentum neceſſe eſt confici,& locum illum ueriſimile eſt omnib. abundare: quemadmodum aiũt terram eam vbi oues ſtabulantur, optimam eſſe agricolis, propter ſtercus: paſtoresq́. rogantur a multis, ut oues apud ipſos ſtabulentur. Quapropter maximum ego reor eſſe ad ciuitatis robur, iudiciorum conuentus, & nullam ob rem omnes tantum adhibuere ſtudium. Illarum autem ius habent inſigniores ciuitates viciſſim annis alternis. Aiunt autem longius nunc tempus una in ciuitate duratura. Homines enim perferre nolle, ut aſſiduè huc illuc pellantur. Quinetiam in templis Aſiæ ius vobis eſt: ſumptus verò tantos confertis, quantos illæ ciuitates in quibus templa ſunt. Igitur ego ſanè hac nullam feliciorem noui ciuitatem, neque homines melius uiuentes, exceptis Indis. Illic enim (vt aiunt) flumina, non aquæ, vt apud uos, fluunt: ſed hoc quidem lactis, illud verò limpidi uini, alíud autem mellis, aliud olei. Fluunt autem è propinquo, è collibus, tanquam ex terræ mamillis. Omnia autem ea ab his quæ apud uos ſunt, infinitè differunt & ad uoluptatem & uirtutem. Ea enim quæ hic ſunt, tenuiter & uix ex animalibus quibuſdam & plantis proueniũt, quum arborum fructus decerpitis, & animalium eſcam mulgetis, aut fauos eximitis. Quæ autem illic ſunt, omni ex parte ſunt puriora, abſque violentia (opinor) & aſtutia. Fluunt autem flumina uno menſe Regi, & hoc illi pro tributo eſt: reliquo uerò tempore, populo. Conueniunt ergo ſingulis diebus cum pueris & mulieribus ad fontes, adque alueos fluminum, ridentes & ludentes, tanquam ad cõuiuium. Prouenit autem in ripis & lotus fortis, & propèmodum omnium ciborum ſuauiſſimus: non, ut apud nos, quadrupedibus eſca; & multa ſeſama & apia, uti quis ex ſimilitudine conijcere queat. Quod autem ad uirtutem attinet, haud digna quæ noſtris comparentur. Naſcitur illic & aliud ſemen, melior longè tritico atque ordeo eſca, magisque conducibilis. Naſcitur autem in magnis baccis, ut roſa: præſtantioris autem odoris,& maioribus. Haſce radices fructusq. edunt, nihil laborantes. Sunt autem riui multi fluentes ex fluminib. partim magni, partim parui, qui ſe commiſcent, ita ab hominib. facti, ut ipſis cunque uiſum eſt. Eos riuos facilè deducunt,

Marſyas. Orbas Mæandrus. fl.

Celenarum ſitus.

Conuentum frequentia, ciuitatib. utiliſſima.

Indorum flumina lactis, vini, mellis, olei. Schluraffen land.

Lotus qualis apud Indos.

cunt,

cunt, ut nos aquam in hortis. Sunt autem illis propè & aquę lauacra, & calida quidem argento candidior eſt, altera autem propter profunditatem frigiditatemq. cærulea. Hic natant mulieres pariter & pueri, ſpecioſi omnes. Deinde opinor recumbentes in pratis canunt, & muſicantur. Sunt aūt prata illic pulcherrima, & natura florum admiranda, & arborum præbentium umbram quidem ſupernè ex alto, fructum uerò demiſsè, ita ut attingi poſſit ab his qui ſumere uolunt, inclinantibus ſe ramis. Volucres quoque concinunt partim montib. inſidentes, ingēs multitudo, partim ſupernè ex uirgultis, uocaliores q̃ ſunt muſica apud uos inſtrumenta. Spiritus ēt ſemper mediocris pertranſit, aeriſq. temperies ſemper eadem, maximè uerò ineunti ueri ſimilis eſt. Ad hæc, & cęlum illic purius, & aſtra plura & ſplendidiora ſunt. Viuunt autem non plus quadringentis annis, omni hoc tempore formoſi & iuuenes: quin neque ſenectus apud illos eſt, neque morbus, neq. paupertas. Hęc uerò q̄uis talia ſint, tantaque ſuppetant bona, homines tamen ſunt, Brachmanes appellati, qui ualere ſinentes illa flumina, riuosq. illos fortiter auerſantes, priuatim conueniunt, ſtudentq. Labores aūt admirandos aſciſcunt corporib. nemine cogente, initiationesq. acerbas perferunt. Aiunt aūt eos habere peculiarem unum fontem, nempe ueritatis, omnium optimum & diuiniſſimum, quē nunquam guſtantij qui repleti ſunt. Sermo igitur inde promanans minimè falſus eſt. Iam.n. quidam qui illuc peruenerunt, dixerunt hoc. Perueniūt autem non perinde multi mercatus gratia. Hi commercia habent cum habitantib. iuxta mare. Hoc aūt Indorum genus contemptum habetur, alijq. eos uituperant. Hos confiteri neceſſe eſt, uobis eſſe feliciores: uos aūt alijs, præter vnum hominum genus auri ditiſſimū. Aurum autem accipiunt a formicis, quæ uulpibus ſunt maiores, cętera aūt ueſtris ſimiles. Fodiunt aūt ſub terram, ſicut cæteræ formicæ. Puluis aūt quem egerunt, aurum eſt omni auro purius & fulgidius. Sunt igitur prope ex ordine tanquam acerui quidam illius arenæ, & campus totus refulget. Difficile igitur eſt uidere ad ſolem: & multi qui uidere conati ſunt, uiſum corruperunt. Homines autem in propinquo habitantes, regione interiecta emenſa, quæ eſt deſerta, nec magna, in curribus uelociſſimis iunctis equis adueniunt meridie, quando deliteſcūt ſub terra. Dein de correpto puluere fugiunt. Illæ uerò ſentientes, perſequuntur; cumque apprehenſis pugnant, donec moriantur, aut interficiant. Fortiſſimæ enim ſunt omnium beſtiarum. Itaque quum ſciant quanti ſit aurum, non ante concedūt quàm moriantur. Age nunc, quoſnam alios noſtro tempore audimus eſſe felices? Byzantios. Illi & optimam incolunt regionem, & mare fructuoſiſſimū. Terram autem neglexerunt, propter maris uirtutem. Illa enim longo interuallo illis fructum adfert, & eum quidem laboribus partum: mare autem adfert ex ſe ſtatim, abſque labore.

Indorum prata.

Brachmanes Indorū philoſophi.

Formicæ ſeu auri cuſtodes.

Byzantij.

BORYSTHENITICA, QUAM IN PATRIA RECITAVIT. XXXVI.

Peregrinabar in Boryſthene æſtate, vt tunc eò nagaui poſt fugam: venire volens, ſi poſſem, per Scytharum regionem ad Getas, vt ſpectarem qualiter res illic haberent. Et protinus deambulabam circiter meridiem iuxta Hypanim. Ciuitas.n. nomen quidem accepit a Boryſthene, propter fluminis & pulchritudinem, magnitudinemq;: adiacet autem Hypanidi. Et ea quæ nunc eſt, quæq. fuit antea, ſic habitata eſt, non multum ſupra Hippolai cognominatum promontorium, ex aduerſo. Hæc autem regionis pars acuta

Boryſthenes.

Hypanis.

Hippolai promontorium.

acuta eſt,& ſolida, ut nauis roſtrum, circa quam flumina concurrunt. Hinc verò iam partem eam uſque ad mare ſtagnum faciunt, ad ſtadia ferè ducenta. Et fluminum latitudo hac in parte non minor eſt. Eſt autem illic pars plurima lutulenta, & tranquilla ſerenis temporibus, quemadmodum in ſtagno ſit ſtabili. In dextera apparet flumen: & conijciunt, qui nauibus illuc ſubeũt, eius profunditatem ex fluxu, unde & ſe effundit propter curſus fortitudinẽ. Quod ſi non eſſet, facile obturaretur, Noto vehementer in oſtium afflante. Reliqua pars, littus eſt limoſum,& denſum calamo & arboribus. Multæ quoque arbores in medio apparent ſtagno, ut malis nauium aſſimilari poſſint: & iam inexperti quidam peccarunt, eò tanquam ad naues accedentes. Hac autem ſalis eſt copia, unde plurimi barbari accipiunt ſalem ementes, & Grçci & Scythæ, qui in Taurica Cherroneſo habitant. Effundunt ſe autem flumina in mare iuxta propugnaculum Alectoris, quod dicitur eſſe uxoris Sauromatarum regis. Ciuitas verò Boryſthenitarum non eam habet magnitudinem, ut ueteri gloriæ reſpondeat, propter aſſiduas captiuitetes & bella: vtpote quæ in medio barbarorum habitet tantum iam temporis, eorumque bellicoſiſſimorum ferè. Semper enim bello infeſtatur, ſæpenumero autem & capta eſt. Poſtremam & maximam captiuitatem non antè plures, qnàm centum & quinquaginta annos factam eſſe dicunt. Cæperunt autem Getæ & hanc, & alias a ſiniſtris Ponti ciuitates, uſque Apolloniam. Vnde ſanè & valde afflictæ ſunt Græcorum res, illic habitantium: & horum quidem ciuitates non amplius ſunt ædificatæ: illorum autem malè, multis pariter barbaris in eas confluentibus. Multæ enim captiuitates in multis Græciæ partibus factæ ſunt, ut quæ ſit multis in locis diſperſa. Capti autem tunc Boryſthenitæ, rurſus ciuitatem inhabitare cœperunt, uolentibus (vt mihi uidetur) Scythis, eo quòd indigerent mercatura, appulſuque Græcorum. Ceſſauerunt enim eò nauigare vaſtata ciuitate, ut qui non haberent eiuſdem linguæ homines, qui ipſos ſuſciperent. Neque ipſi Scythæ dignabantur, neque ſciebant mercatum ſibi comparere Græco more. Vaſtationis autem ſignum eſt, & ædificiorum uilitas, & quòd ciuitas in breue ſpacium contracta eſt. Aliqua enim in parte ad priſtinum ambitum ædificata eſt, iuxta quam turres adhuc aliquæ non multæ permanent, non ad magnitudinem, neque fortitudinem ciuitatis. Spacium autem interiectum, obſeptum eſt circa eam partẽ, ædibus non habentibus interuallum. Mœnibus autem circundata eſt ualde humilibus & infirmis. Turres autem quædam longè diſtant ea ab parte quæ nunc habitatur, ut ne conijcere quidem poſſis, olim unius fuiſſe ciuitatis. Hæc igitur euidentia ſunt ſigna captiuitatis: & quod nulla ſtatua eſt integra in templis, ſed omnes mutilatæ, quemadmodum ea quæ habentur in domibus. Quod igitur dixi, deambulabam ante vrbem, & Boryſthenitarum exierant quidam ad me, ut ſolebant, deinde Calliſtratus in equo. Et primum quidem prætergreſſus eſt nos, extrinſecus adequitans. Quum uerò paulum præterijſſet,& deſcendit: & tradito equo pediſſequo, ipſe admodum modeſtè acceſſit, manũ tegens ſub pallio. Accinctus aũt erat magna machæra equeſtri,& fœminalia habebat, aliumq́; ueſtitum Scythicum. Supra humeros aũt palliolum paruum, nigrum, tenueq́;, vt moris eſt ferre Boryſthenitis. Vtuntur uerò & alio ueſtitu, nigro plurimum, ad exemplum gentis cuiuſdam Scythicæ: quæ ex hoc, ut mihi uidetur Melanchlæni a Græcis eſt appellata. Erat autem ferè decem & octo annorum Calliſtratus, ualde ſpecioſus & magnus, multum habens Ionicæ formæ. Dicebatur autem & in bellicis rebus ſtrenuos eſſe, multoſque Sauromatarum partim occidiſſe, partim captiuos duxiſſe. Adhibuerat autem ſtudium & circa dicendi artem, & philoſophiam, ut

Alectoris propugnaculum.

Boryſthenitarũ ciuitatis magnitudo.

Vaſtatę olim ciuitatis ſigna.

Calliſtratus.

Veſtitus Scythicus.

Melanchlęni.

mecum ēt inde ſoluere cuperet. Propter hæc ipſa ergo magnum habebat nomen apud ciues, nō minus ēt ob pulchritudinē: habebatq. multos amatores. Omnino.n. hoc illis remanſit acceptum a metropoli, ꝙ maſculos amant; ut periculum ſit, ne ēt barbarorum quibuſdam perſuadeant: non in rem bonā ſane, ſed uti illi tale efficerent, nempe barbarice, & non ſine contumelia. Quum ergo ſcirem eum Homeri eſſe amatorem, de hoc ſtatim interrogabā. Propemodum enim omnes etiam Boryſthenitæ huic poetæ ſtudium impenderunt, forſan eo ꝙ bellicoſi ſint etiamnum; niſi credibilius eſt, propter beneuolentiam erga Achillem. Hunc.n. admirabiliter colunt, & huius templum in inſula Achillis appellata, extructum eſt; illius autem, in ciuitate, ita ut ne audire quidem ſuper ullo alio uelint, q̄ Homero. Et q̄uis cætera Græce haud clare loquantur, eo ꝙ in medijs habitent barbaris; Iliaden tñ fere oēs ſciunt memoriter. Dixi igitur, iocans cum illo: Vter tibi vr̄ o Calliſtrate; melior poeta, Homerus an Phocylides? Et ille ridens dixit: At equidem poetæ alterius nomen ne noui quidem, puto aūt neq; horum quenq̄ noſſe. Neq; enim cenſemus nos alium eiſe poetam, præter Homerum. Hunc aūt ferme, neq; alius ullus ignorat. Vnius .n. Homeri mentionem faciunt illorum poetæ in poematibus. atq; alias quidem ſoliti ſunt illius carmina dicere; ſemper uerò quū ſunt prælıaturi, adhortantur illic ſuos: quemadmodum Tyrtæi in Lacedęmone recitabantur. Sunt autem hi omnes cæci, neq; putant poſſibile eſſe alium fieri poetam. Hoc quidem fructus (inquam) tulerunt illorum poetæ ab Homero, tanquam ab ophthalmia. Phocylidem aūt neſcitis, ut dicis. Fuit aūt ex ſpectabilium ualde poetarū claſſe. Quemadmodum igitur, qñ mercatorū aliquis nauigauerit ad uos, qui ante apud uos nūquam fuit, non ſtatim ignominia eum afficitis; ſed prius guſtato uino, aut ſi quid aliud apportet merciū, eius ſpecimine accepto, ſi uobis placeat, emitis: ſin minus, ſinitis: ſic (inquā) & Phocylidis poeſeos ſpecimen tibi accipere licet breuib. Non enim ex illis eſt, qui longam quandam & continuam poeſin compoſuerunt, quemadmodum ueſter ılle unam ex ordine pugnam recitat amplius quinque millib. uerſuum; ſed uerſus illi duo aut tres principium poeſeos, & finem faciunt. Quare etiam nomen ſuum ad quamque ſentētiam apponit, utpote ſeriam, magnique eam precij exiſtimans: non, quemadmodum Homerus, ſemetipſum nuſquam in Poeſi nominauit. An non meritò tibi uidetur Phocylides tali ſentētiæ & enunciationi ſuum appoſuiſſe nomen; Et hoc Phocylidis eſt:

Boryſtheni-tę Homeri-cę poeſeos ſtudioſi. Achillis inſ. et templum.

Tyrtęi carmina apud Spartanos in pręlijs vſurparı ſolita. Phocylides.

Scazontes.

» *Parua, inque ſcopulo poſita ciuitas, quaſe*
» *Gerit modeſtè, melior eſt Nino longè,*
» *Si deſipiat, & immodeſtius degat?*

An non toti Iliadi & Odyſſeæ hæc carmina æquiparari poſſunt, ab ijs qui ea non perfunctorie audiant? An magis uobis contulit, audire de ſaltationibus & pulſationib. Achillis, & quòd uoce duntaxat emiſſa in fugam uerterit Troianos? Hæccine magis uobis proſunt ediſcentib. quàm illud, quòd parua ciuitas in breui ſit ſcopulo, melior ſit & fortunatior, ſi modeſte habitetur: quā magna in plano latoque campo, ſi immodeſte & inique ab hominibus inſipientibus incolatur? Et ille non admodum libenter hæc audiens, O hoſpes, inquit, Te quidem diligimus, & ualde reueremur; alioqui ſiquidem nemo ex Boryſthenitis ſuſtinuiſſet, te hęc aduerſus Homerum atque Achillem dicentem. Hic enim Deus nobis eſt, ut uides: ille uerò, propemodum ſecundum Deos a nobis colitur. Et ego mitigare eum uolens, ſimulque ad utile aliquid perducere: Obſecro te (inquam) de Homero mihi ignoſcas, ſi quid mali nunc dictum eſt. Poſt enim aliquando & Achillem & Homerum laudabimus, in quibus nobis recte dicere uidetur. In præſentia autem cōſiderandum

dum

dum eſſet Phocilydis illud dictum, ꝙ mihi de ciuitate admodum benedicere videatur. Conſidera,inquit, poſtquam & hoſce omnes cernis cupere, ex te aliquid audire, & propterea confluxiſſe huc ad flumen: tametſi non admodũ ocioſos.& tumultu uacuos. Noſti enim uidelicet, ꝙ Scythæ heri meridie irruerunt, & ſpeculatorum quoſdam parum cautós occiderunt, quoſdam uiuos cæperunt fortaſſe. Nondum enim certum ſcimus, eo ꝙ longius aufugerint,ut qui ad nullam fugiant ciuitatem.Hæc aũt verè ita ſe habebant,portęque erant clauſæ,& belli ſignum ſublatũ erat in mœnibus. ſed tamen ita erãt audiendi cupidi, & morib. Græci, ut ferè omnes eſſent armati audire uolentes. Et ego admirans illorum alacritatem,Vultisne (inquam)hinc euntes aliquò in ciuitatẽ,ſedeamus? Forſan.n.nunc non oẽs ſimiliter audient inter eũdum: ſed qui retro ſunt,negocia habebunt,& exhibebunt ſtantib.ante ſe,ſtudentes propius accedere.Vt aũt hoc dixi,confeſtim oẽs impetu irruerunt in Iouis templum, ubi ſolebant conſultare. Et ſeniores quidem & nobiliſſimi; quique erant in magiſtratu,conſederunt ſuper gradum,in gyro:reliqua autẽ multitudo aſtabat. Erat.n.locus amplus ante templum. Oppidò igitur gauiſus eſſet aſpectu philoſophus quiſpiam, ꝙ omnes antiquum iuxta morem (vt Homerus Græcos deſcribit) comam gerebant,barbasq́. promiſerant. Vnus aũt ſolus inter eos erat raſus: & hunc conuicijs inceſſebant, oderantq́. oẽs. Dicebatur aũt non ob aliud huic rei operam dare, quàm quod adularetur Romanis,amicitiamq. erga illos ita declararet, ut uidiſſes in eo rei turpitudinem,idq. quod uiros minime deceat. Poſtquam autem factum eſt ſilentiũ, dixi illos mihi uideri rectè facere, ꝙ ciuitatem inhabitantes & antiquam & Græcam,de ciuitate audire uellent. Sic.n.pariter (inquam) & delectationẽ habere poteſtatis. Et primum quidem quid ſit illud ipſum de quo ſermo habendus, liquidò cognoſcendum eſt, & quale ſit. Multi.n.homines,inquam, ipſum nomen ſciunt & eloquuntur cuiuſque rei,rem aũt ipſam ignorant.Eruditi uerò ſtudium adhibent,ut & uim cognoſcant eius de quo dicunt,ueluti, hominẽ uocãt ἄνθρωπον omnes qui Græcè loquuntur: ſi quem aũt ex illis interroges,quid ſit homo ἄνθρωπος. aut qualis res, aut qua in re ab alijs differat, dicere non poterit: ſed duntaxat hominẽ oſtendere vel hunc vel aliũ, quemadmodũ barbari ſolent. Peritus aũt interrògranti,Quid eſt homo,rñdet, eſſe animal rõnis particeps,& mortale. Hæc.n.definitio uni homini congruit,& alij nulli.Sic igitur & ciuitatẽ aiunt eſſe,hominũ multitudinẽ eodem loci habitantiũ,a legib.gubernatã.Iam igitur palàm eſt,ꝙ hæc appellatio nulli ciuitati conueniat deſipienti,& abſq; legib.agenti .Quare ẽt de Nino,poeta non locutus eſt,ut de ciuitate: ſiquidẽ deſipit illa. Quemadmodũ.n.neque homo ille eſt,qui ſit rationis expers: ita neq; ciuitas illa fuerit,quæ legib. non gubernatur.Legib. aũt gubernari non poterit unquã,quę inſipiens & immodeſta eſt. Fortaſſis igitur quærat aliquis, quum principes & præfecti ſint prudentes & ſapientes,reliqua aũt plebs gubernetur iuxta horum ſententiam legitime & modeſte, an talem appellare conueniat modeſtam & legitimam & reuera ciuitatẽ,a gubernatorib.: quẽadmodũ chorũ fortaſſe diceremus muſicũ,in quo coryphęus muſicus eſſet: alijq. eũ ſequerentur,nihilq. extra concentũ canerẽt,aut certe modica,idq. obſcure? Bona.n.ex uniuerſis bonis ciuitatẽ,neq; quiſq̃ antea uidit factã inter mortales, neq; vnq̃ futurã in poſterũ cogitare dignũ eſt: præter eã, quã dij beati in cœlo habitant, quæ nunq̃ immobilis neq; ocioſa eſt,ſed uehemẽs, & incedẽs ducib primatibusq.dijs,abſque contentione,cladeq. Neq; enim Deos contendere,neq; cladẽ accipere fas eſt, neq; alterũ ab altero,utpote amicis,neq; ab alijs fortiorib. ſed facere abſq; impedimento ſua opera,cũ oĩ amicitia, interq́. oẽs ſemper cõi,manife-

Iouis templum apud Boryſthenitas.

Homo quid.

Ciuitas quid

Chorus muſicus.

Bona ex vniuerſis bonis ciuitas eiuſmodi.

ſtiſſimmus euntib. quibuſq. ſua via, non errantib. fruſtra fatuum errorem, ſed felicem choream tripudiantib. cum mente, ſummaq. prudentia: reliqua aũt multitudine a cõi curſu uno ducta conſilio, & cœli totius impetu. Vnam ſiquidem hanc purè beatam eſſe remp. ſiue ciuitatem appellare cõuenit, Deorum inter ipſos cõionem. Si verò omne quod ratione vtitur, quis cõponat, connumeratis cum Dijs hominib. hi vt pueri cum viris dici poterunt ciuitatis eſſe participes, natura ciues, non ſapiendo faciendoq. ea quæ ciuiũ ſunt, neq; legis cõione, quum eam non intelligant. Quamuis aũt aliæ vbiq; oẽs ciuitates ferè peccent, malæq. ſint, ſi reſpicias ad diuinæ & beatæ legis, rectęque gubernationis ſummam rectitudinem: attamen exempla nos in præſentia non deſtituent, eius quæ ſe moderatè gerat, ad penitus corruptã: ut ſi omnib. ægrotantibus, eum qui facillimè agat, ei comparemus qui peſſimè ſit affectus. Ego igitur ad huiuſmodi quiddam ſermone ferebar. Inter præſentes autem unus proloquutus eſt in mediũ, qui inter eos erat natu maximus, maximamq; habebat autoritatem. Dixit aũt oppidò reuerenter. Nequaquam, o hoſpes, ruſticanum, neq; barbaricũ exiſtimes, quod tibi dicenti ſum impedimento. Apud uos quidem nihil late fieri ſolet, eo quod magna uobis ſit philoſophicorum ſermonum copia, deque omni re quam quis deſideret, liceat ex multis audire: apud nos aũt tanq̃ prodigium hoc viſum eſt, quod ad nos perueneris. Reliqui.n. ferè huc ueniunt noĩe quidem Gręci, reuera aũt magis barbari q̃ nos, mercatores & circũforanci hoĩes, viles pannos uinumq. malũ apportantes, neq; meliora a nobis exportãres. Te aũt nobis ipſe Achilles videtur huc ab inſula tranſmiſiſſe, & te admodũ quidẽ libenter uidemus: admodũ uerò libenter ẽt audimus, quid quis dicat. Neq; verò te multũ tẽporis hic hæſurum putamus, neq; volumus: ſed te reb. ex ſententia bene confectis, domũ reuerti ocyſſimè. Nunc igitur, quoniam ſermonem ingreſſus es de diuina gubernatione, & ipſe ego mirificè ſum mente eleuatus, & hoſce uideo oẽs ad illum ſermonẽ eſſe intentos. Nam nobis uiſus es magnificè, req. non indignè, oĩa quæ dixiſti, dixiſſe: vtq. maximè nos audire vellemus. Accuratioris enim huius philoſophiæ inexperti ſumus: Homeri aũt (vt ſcis) amantes & pauci quidam Platonis, quorum in numero & me eſſe uides, illius ſcripta legentem interdũ, quantum poſſum. Quanquã fortaſſe abſurdum eſt, barbarè plus quam cæteri ciues loquentẽ, Grææ linguæ ſcientiſſimo & ſapientiſſimo gaudere & congredi: ſicuti ſiquis penè cæcus, aliam quidẽ lucem auerſetur, ad ipſum aũt ſolem reſpiciat. Noſtræ quidẽ res ſic habent. Tu uerò ſi nobis uis omnib. gratificari, ſermonẽ de ciuitate mortali differ in craſtinũ, ſi modò nobis vicini ociũ præſtiterint, neq; oportuerit cum illis inire certamẽ, vt nobis ferè conſuetudo eſt: de diuina aũt, ſiue ciuitatẽ ſiue gubernationem appellare mauis, dic, qualis & qũo habeat, q̃ poteris proxime accedens phraſi ad Platonicam ingenuitatem, ſicuti uidelicet & modò nobis facere uiſus es. Etſi enim aliud nihil, uocem tamen intelligimus ex conſuetudine; ꝙ non parum, neque adeò multum aliter ac Homerus loquatur. Ego uerò valde gauiſus ſum ſenis ſimplicitate, & ridens dixi: O chare Rhoſon, ſi tu quidem iuſſiſſes heri, irruentibus contrà uos hoſtibus, ut armis acceptis pugnarem ut Achilles: alterum quidem mihi perſuaſiſſes, nempe conatus eſſem auxilium ferre hominibus amicis: alterum autem (opinor) nunquam poſſem, tametſi maxime uellem, nempe certare ut Achilles. Et nunc, alterum ex his quæ iubes faciam: omni ſtudio dicere conabor pro mea ſapientia, quantum potero; cum uiris autem primarijs contendere nolim, neque cum Platone, neque cum Homero. Neque enim Euryto bene eueniſſe poeta ait, quòd contendit cum fortioribus. Studium tamen nullum (inquam) relinquemus. Hæc au-

Interpellatur oratio à Boryſthenita quodam ciue.

Rhoſon.

Eurytus.

tem

item ad illum dicens, nihil minus ab illo excitatus & eleuatus ſum quodammodo, mentione facta Platonis & Homeri. De ciuitate quidem ſic (inquam) audire oportet, & non eos, qui plane ſicut animal mundum eſſe vel ciuitatem nituntur demonſtrare. Contrarium enim hoc exiſtit huic ipſi ſermoni de ciuitate. Quod igitur dixi hominum congregationem eſſe definierunt. Pariter enim fortaſſe neque decens neque credibile eſt, quum mundum proprie dicimus animal eſſe, eundem deinde etiam dicere ciuitatem. Idem enim eſſe & ciuitatem & animal, haud facile qui opinor ſuſtineat credere, niſi forte propter decentem deſcriptionem: quando diſtinctum & diuiſum eſt uniuerſum in multas quaſdam formas plantarum, & animantium mortalium & immortalium, præterea & aeris & terræ & aquæ & ignis, in nullo minus naturaliter exiſtens, ſed in omnibus his quæ & anima una & potentia gubernantur: quæ ciuitati non aſſimilant, propter multitudinem in ea naſcentium que & morientium: præterea quoq; propter ordinem & decorum gubernationis. Sermo aũt hic breuib. ſtuduit conglutinare Deo humanũ genus, vnaque ratione comprehendere omne quod rõne utitur, cõionis initium iuſtitiæq; hoc unum forte atque indiſſolubile inueniens. Ciuitas igitur iuxta hæc cœleſtis dici poſſet, non uiles hercle, neque paruos ſortita ductores, neque ſub tyrannis & gubernatione populari, & decemuiralibus & paucorum dominationibus, atque alijs quibuſdam huiuſmodi morbis ac diſſidijs iugiter vexata, & ſeditionibus: ſed modeſtiſſimo optimoq; regio imperio reuera exornata, gubernataque ſecundum legem, cum omni amicitia concordiaque. Quod ſane ſapientiſſimus natuque maximus princeps & legiſlator omnibus mandat, mortalibus immortalibusque, ille uniuerſi præfectus cœli, & totius dominus eſſentiæ, ipſe ita ſemet interpretans, ſpecimenque præbens ſuæ gubernationis, felicisq. & beatæ conditionis: quem diuini poetæ a Muſis docti celebrant pariter laudibus, nominantq. patrem Deorum hominumque. Videtur enim poeticum genus non prorſus aberrare a ſacris ſermonibus, neque ex coniectura loqui huiuſmodi frequenter, neq; pure tũ horum mentionem facere, iuxta ritum legemq. initiatorum, neq. ſcire de vniuerſo, deq. ueritate manifeſtum quicquam (ut ita dicam) ſed plane uidetur ſimile eſſe myſteriorum miniſtris, qui foris ſtant prope oſtia, & ueſtibula exornant, aras que in propatulo, aliaq. ſimilia apparant, neque vnquam intro ingrediuntur. Vnde & Muſarum miniſtros eos appellant, non diſcipulos: neque aliud illis honeſtum nomen tribuunt. Proinde vti, ſicut dixi, eos qui prope myſterium aliquod commorantur, circaq; ipſos introitus, veriſimile eſt eorum quę intus geruntur aliquid ſentire, uel uerbum unum exclamatum myſticum, uel ignẽ clare apparentem: ita & poetis interdum (dico aũt de antiquiſſimis) uox aliqua ex Muſis aduenit breuis, afflatusq. aliquis diuinæ naturę & ueritatis, ueluti igne ex occulto lucente: qualia patiebantur a Muſis, & detinebantur, Homerusq. & Heſiodus. Qui aũt poſt eos extiterunt, in ſcenam & theatrum ſuam ferentes ſapientiam, prophani prophanis frequenter ediderunt imperfecta orgiorum ſpecimina. Quumq. eſſent uulgo admirationi, conati ſunt ipſi turbam initiare, reuera Baccharum ſcenas quaſdam temulentas conglutinãtes, in tragicis quibuſdam triuijs. Hi igitur oẽs poetæ iuxta hæc primum maximumq. Deum, patrem uocant, comprehenſum omnis rõne utentis gñis; præterea & regem. Vnde perſuaſi hoĩes, Iouis regis erexerunt aras: quinetiã patrem illum in precib. appellare quidam nõ cũctantur, ꝙ talis quidam principatus ſtatusq. ſit uniuerſi. Itaq; hac rõne neq; domũ cũctari mihi uidẽtur aſſerere Iouis, oẽm hunc mundũ: ſi quidẽ eſt pater illorũ in ipſo. Atq; hercle & ciuitatem, quemadmodum nos aſſimilauimus, iuxta maiorem principa-

Ciuitas & animal; an idem?

Ciuitas cœleſtis, cuius moderator Deus.

Poetarum genus diuinum.

Poetę Muſarum miniſtri.

Deus, & pater & rex.

Mũdus hic, Iouis domus & ciuitas.

T 3 tum.

tum. Rex enim ciuitatis decentius, q̃ domus, dici poſſet. Non.n. qui regem di
cunt, illi non ẽt confiterentur uniuerſa eſſe ſub regio imperio. Qui aũt ſub re
gio eſſe imperio dñt, illi non dicerent ciuili more gubernari, neq; eſſe regiã
politiam uniuerſi. Qui aũt politiam concedunt, ciuitatem non erubeſcerent

Deorum & hominũ cõmunio.

confiteri: ſiquidem hoc propè accedit ciuili gubernationi. Hic quidem eſt
philoſophorum ſermo, bonam & perhumanam eſſe oſtendens deorum com
munionem & hominum, participes faciens legis & reipub. non quælibet ani
mantia, ſed quæ participes ſunt rationis & prudentiæ: multo meliorem iu-

Laconica reſpub.

ſtioremq. rempub. introducens, q̃ Laconica legiſlatio eſt, iuxta quam Eilo-
tis non licet Spartanis fieri, vnde etiam degunt Spartæ inſidiantes. Alius aũt
ſermo in reconditis myſterijs ab hominibus. Magis canitur, admirandus, qui
Deum hunc laudibus celebrant, vt perfectum, & primum aurigam perfectiſ-

Solis currus.

ſimi currus. Solis.n. currum recentiorem aiunt eſſe, cum illo comparatũ, ut
qui appareat & vulgò, vtpote curſum faciens manifeſtum. Vnde etiam cõem
famam (vt uidetur) conſecutus eſt a primis ferè poetis, orientem & occiden
tem ſemper dicentib. & iuxta hæc omnib. enarrantibus, & coniugatos equos,

Iouis currus.

Zoroaſtres.

& ſolem ipſum currui inſiſtentem. Fortem autem & perfectum Iouis currũ
nemo laudib. extulit digne hoc modo, neq; Homerus neq. Heſiodus: ſed Zo
roaſtres, magorumq. diſcipuli canunt ab illis docti, quem Perſæ dicunt amo
re ſapientiæ iuſtitiæq. ſeceſſiſſe ab alijs ſeorſum, & in monte quodam uixiſſe:
deinde relicto monte, igne ſupernè multo immiſſo implicatum aſſiduè arſiſ-
ſe. Regem igitur cum Perſarum præſtantiſſimis propè acceſſiſſe, uolentem
Deo supplicare, & uirum ex igne egreſſum illæſum, apparuiſſeq. illis propi-
tium, confidere iubens, & uictimas offerre quaſdam, tanquam ueniente cum
in locum Deo. Conuerſatum autem eſſe poſthæc non cum omnibus, ſed
cum ijs qui belliſſime ad ueritatem eſſent natura idonei, Deumq. poſſent in

Magi Perſarum.

Neſæenſes equi.

telligere, quos Perſæ Magos uocarunt, Dei culturam ſcientes: non, ut Græci,
nominis ignoratione ſic nominant, pro veneficis habentes. Illi uerò & alia
iuxta ſacros ſermones faciunt, atque etiam Ioui alunt currum Neſæenſium
equorum. Hi autem ſunt magni, pulcherrimiq. omnium qui ſunt in Aſia: So-
li uerò vnum equum. Interpretantur aũt oĩa ſermone; non quemadmodum
Muſarum apud nos prophetæ, ſingula magna cum perſuaſione dicunt, ſed
ex ſe ualde contumaciter. Eſſe enim dicunt uniuerſitatis rerum unam uectio
nem & aurigationem, a ſumma quæ fiat experientia & robore ſemper, eamq.
inceſſabilem in inceſſabilibus ſeculi circuitib. Solis autem & lunæ curſus ue-
luti equorum, motus eſſe partium: vnde & ab ipſis clarius uideri. Vniuerſi
autem motum atque curſum haud multos intelligere, ſed illius certaminis
ignorante magnitudinem. Quæ poſt hæc ſequuntur, erubeſco dicere, de e-
quis, deque aurigatione, quõ interpretentur; non admodum curantes, vt ſi-
bi uſquequaq; imago ſimilis fiat. Fortaſſis ẽt uidear abſurde præter Græcani
ca & uenuſta cantica, barbaricorum canticum puerorum recitare: tamen au

Iouis equi.

1. dendum eſt. Aiunt equorum illum primum ſupernè, infinita differre pulchri
tudine & magnitudine, uelocitateq. ab alijs, exteriora circuncurrentem: &
longiſsimũ illi curſum eſſe, Iouis templum. Eſſe aũt alatum, & colore ſplen-
didum, puriſsimi ſplendoris. Solis aũt in ipſo & Lunæ ſigna perſpicua uideri:
quemadmodum puto in noſtris equis ſigna aliqua, partim lunari forma, par-
tim alia. Hęc aũt a nobis uideri contorta, ſicut in claro flammæ ſplendore
ſcintillæ fortes diſcurrũt. Propriũ aũt motũ per ſe & alia hẽ aſtra, per illum
apparentia, quæ uniuerſa ſint illius partes: & partim quidem circũferri cũ il
lo, unũ habẽtia motũ: partim aũt alios peragere curſus. Sortita aũt eſſe apud
homines partim quidem proprium quodq; nomen: partim verò multitudine

conſti-

conſtipata, diſtributa eſſe in figuras & formas quaſdã. Splendidiſsimus ergo equus, maximeq; uarius, ipſiq; Ioui acceptiſsimus, in hũc modum ab illis celebratur, victimasq. & honores, vtpote primus, meritò primos ſortitus eſt. Secundus aũt ab illo, qui illum attingit, illiq. proximus eſt, Iunonis cognomi natus, habenis paret, & mollis eſt: multo aũt inferior robore & uelocitate. Color verò illi natura quidem niger eſt: expolitur aũt ea ſemper eius pars, quæ ſolis ſplendore illuſtratur: quæ autem umbra tegitur, in circumferentia ſuam ipſius aſſumit coloris ſpeciem. Tertius eſt Neptuno ſacer, ſecundo tardior. Huius aũt ſimulacrum fabulantur poetæ apud homines fuiſſe, quem (ut mihi videtur) nominant Pegaſum, aiuntque eum aperuiſſe fontem Corinthi vngulæ ſcalptu. Quartus autem omnium abſurdiſſimus eſt, ſiquis eius ſimilitudinem dicat, ſolidus & immobilis: tantum abeſt ut alatus ſit, cognominatus Veſtæ. Non tamen auerſantur eius imaginem, ſed coniugatũ & hunc currui eſſe dicunt: manere autem in loco, frenum adamantinum mordentẽ. Inniti autem undiq. illi ſuis partib. duos proximos, ſimiliterq. ad illum ſe inclinare incidentes & propellentes: extremos autem ſemper circa hunc ſtantem, ad metam ferri. Plurimùm igitur in pace & amicitia degunt, ſe mutuò reuerentes. Iam olim autem in temporis longitudine & multis circuitib. fortis anhelitus primi ſupernè allatus, utpotè ferocis, calefecit alios, vehementius autem poſtremum; atq; inbam illi, qua maxime exultabat, combuſsit, omnemque ornatum. Huius autem facti ſemel Græcos mentionem facere aiunt, & Phaethonti applicare: quum non poſſint Iouis aurigationem reprehendere, Solisq. curſus nollent uituperare. Quare dicunt, iuniorem aurigam ſolis filium, concupiuiſſe difficilem inutilemq. omnibus mortalib. eruditionem: quumq; a patre impetraſſet, inſcendiſſe currum. quumque ferretur inordinatè, omnia exuſſiſſe animalia & plantas: & tandem ipſum diſperijſſe, percuſſum ab igne ſuperiori. Rurſum quoque, quum in pluribus annis Nympharum & Neptuni ſacer pullus, præter ſolitum certans & turbatus aſſutrexiſſet, multo ſudore eundem ipſum inundauit, utpote eiuſdem iugi. Expertus igitur eſt contrariam priori corruptionem, aqua multa obrutus. Et hanc quoque tempeſtatem enarrare Græcos, ob iuuentutem, infirmamq. memoriam: Deucalionemque dicunt tum regnantem, ipſis opem tuliſſe, ne omnino diſperirent. Hæc autem quum rarò accidant, uidentur quidem hominibus propter ſuam ipſorum perniciem fieri: non iuxta rationem, neque iuxta ordinem uniuerſi fugere autem eos, rectè fieri, & iuxta ſententiam ſaluantis & gubernantis uniuerſum. Eſſe enim ſimile, ut quum currus auriga equorum unũ puniat, freno trahens, aut ſtimulo tangens, is verò ſubſiliat & turbetur, confeſtim in decentem reſtitutus ſtatum. Vnam igitur hanc ſortem eſſe aurigationem, non corrupto toto uniuerſo. Rurſus autem aliam, quatuor inter ſe equorum motus & mutationis, quum alter in alterum mutatur, alterantque ſpecies, donec in vnam omnia conueniant naturam, uicta a melioribus. Attamen & hunc motum aurigationi aſſimilare audent, curruſq; impulſui, abſurdiore uſi ſimilitudine: ut ſi quis præſtigiator factis è cera equis, deinde detrahat & circumradat ab vnoquoque, apponatque alibi alteri: demum uerò in vnum illorum quatuor compingens, unam formam ex tota materia operetur. Eſſe enim huiuſmodi quiddam, quemadmodum ſi inanimis figmentis extrinſecus opifex addat, & transferat materiam. Illorum autem eam paſſionem fieri, tanquam ſi in magno utroque certamine de uictoria contenderẽt. Cedere autem uictoriam & coronam neceſſariò primo & optimo uelocitateque & fortitudine, omnique uirtute, quem diximus in orationis principio Iouis eſſe peculiarem. Hunc enim, utpote omnium robuſtiſſimum, & natura igni-

2. Iunonis equus.

3. Neptuni equus. Pegaſus.

4. Veſtæ equus.

Phaetontis incendium.

Deucalionis diluuium.

ignitum, citò conſumere alios, quemadmodum reuara cereos, haud longo in tempore, nobis autem uiſo infinito, ad noſtram ipſorum ratiocinationem: & omnium omnem eſſentiam in ſe recipere, qui longè melior ſplendidiorq. uiſus ſit prius, quando a nemine mortalium neque immortalium, ſed ipſe a ſe uictoriam maximi certaminis conſecutus eſt. Eum autem ſtare excelſum & ſuperbum, uictoria gaudentem, locique plurimum occupare: tuncque ma iore indiguiſſe loco, ob robur, animumque. Quum uerò hunc admodum nar rent de rebus, uerecundantur ipſam animalis nominare naturam. Eſſe enim eam aliquando ſimpliciter quidem aurigæ atque heri animam: magis autem id quod ſapit, animæque præeſt. Ita uerò dicimus & nos, honorantes & co lentes maximum Deum factisq. bonis & uerbis laudatorijs. Relicta n. ſola mens, locumque immenſum ſua replens uirtute tanquam dolium ubiq; diffuſum, nihil denſi in ea relicto, ſed omni obtinente raritate, unde pulcherri ma fit, puriſſimam accipiens ipſa immortalis rei naturam confeſtim, deſiderat uitam eam quam habuit ab initio. Amorem porrò concipiens aurigationis illius & principatus, concordiæq. aliorumq. trium naturam & ſolis & lunæ, aliorumq. aſtrorum, immò omnium ſimpliciter animantium & plantarũ, proceſſit ad generandum & diſtribuendum ſingula, adq; creandum eum qui exiſtit, mundum: longè a principio meliorem, ſplendidioremq; vtpote recentiorem. Totum autem quum fulgure afflaſſet, non incompoſito, neq; ſordido, quale hyemali tempore impulſis uiolentius ſæpe nubibus tranſmittere ſolet, ſed puro & defecato ab omni quod tenebricoſum eſſet, nullo negocio tranſmutauit unà cum intelligentia. Recordatus aũt Veneris, generationisq. manſuefecit atque remiſit ſeſe, multaq. luce extincta, in aerem igneum uerſus eſt, igne blandiorem: commixtusq. tunc Iunoni, factusq. abſolutiſſimi lecti particeps, captataq. requie, emiſit omnem ipſius uniuerſi genituram. Has

Iouis & Iunonis nuptię.

Iouis & Iunonis felices nuptias pueri canunt ſapienter in arcanis myſterijs.

Humida autem facta tota eſſentia, unum ſemen vniuerſi, ipſe in hoc diſcurrens, quemadmodum in genitura ſpiritus fingens, efficiensq. (tunc verò maximè aſſimilis eſt aliorum conditioni animantium, quatenus ex anima & corpore conſtare diceretur) haud auersè reliquas ſpecies facile fingit, formatq3, facilem ſibi atque mollem circunfundens eſſentiam, nulloq; omnem negocio cedentem. Opere autem facto atque abſoluto, ſpectandum prębuit hunc

Mundi creatio.

qui exiſtit mundum, a principio ſpecioſum & pulchrum, immenſum quanto ſplendidiorem, quàm qualis nunc uidetur. Omnia enim & alia opificum opera, quæq. ab arte ſtatim & facientis manibus ueniunt, meliora ſunt, ſplendidioraque. Plantæque iuuenes uirentiores ſunt ueteribus, & quæcunque germinibus ſunt ſimilia. Quinetiam animalia gratioſa & aſpectu mitia ſunt poſt natiuitatem, non ſolum pulcherrima ex illis, pulli & uituli, catulique, verum etiam beſtiarum catulus ferociſſimarum. Hominis quidem natura infantilis eſt, & aquoſa, ſimilis imperfectæ frumenti herbæ: quum autem ætatis menſuram & iuuentutem adepta fuerit, omni manifeſtè planta melius illuſtriusq; germen eſt. Vniuerſum autem cœlum & mundus, quando primùm abſolutus & exornatus eſt ab ſapientiſſima præſtantiſſimaque arte, nuperque ab artificis manibus liberatus, ſplendidus & pellucidus erat, & omni parte luminoſus. Infantilis quidem nullum tempus erat, neque debilis, iuxta humanæ & mortalis naturæ debilitatem: ſed nouus, & abſoluti roboris ab initio. Quem tum illius opifex atque pater quum uidiſſet, gauiſus quidem eſt nullo modo (hæc enim affectio humilis eſt, & de humilibus) lætatus autem eſt & delectatus ſupra modum,

Vertice quum ſummo clari ſediſſet Olympi,
Laticiaq. illi magna cor riſit amicum,

Quando Deos vidit iam omnes prognatos, & præſentes. Formam autem mundi,vt tunc fuit,& formoſitatem pulchritudinemq́.,qui etiamnum & ſemper pulcher eſt immensè, nullus hominum poſſet cogitare digne,uel dicere, neq; præſentium,neq; ſuperiorum, niſi Muſæ & Apollo diuino carmine ſynceræ ſummæq́. harmoniæ. Vnde iam & nos definimus, in præſentia pro noſtra facultate ſermonem interminatum non timentes. Si verò plane excelſa & exilis euaſit ſermonis figura, quemadmodum auguriorum periti aiunt, auem ualde ſecedentem, atque ſeſe nubibus occultantem, imperfectam reddere diuinationem: non ego ſum reprehenſione dignus, ſed Boryſthenitarum rogatio, quòd illi tunc mihi vt dicerem mandauerunt.

CORINTHIACA. XXXVII.

QVando primùm peregrinatus ſum in veſtra ciuitate annis abhinc fere vndecim, populumq́ue feci ſermonum participem, præcipuis inter vos ordinibus uiſus ſum amicus eſſe: inſuper & uobis tantum, quantũ ne Arion quidem ille Methymnæus. Arionis enim imaginem non feciſtis. Quando autem vos dico, progenitores dico veſtros,& Periandrum Cypſeli, illum ſapientem, cuius temporibus Arion uixit,& Dithyrambum primus hominum fecit, nominauitque & docuit Corinthi. Dijs enim ille ita charus erat, ut huc rediens cum magnis pecunijs, quas acquiſiuerat circa Tarentum, apudque Græcos illic habitantes, iamque præcipitandus eſſet in mare a nautis, earum ipſarum pecuniarum gratia, deprecatus ſit eos, ut ante quàm eijceretur, ſibi canere permitterent: quemadmodum cygnos aiunt morituros, mortemq́ue imminere uidentes, cantum in animam tanquam in vehiculum imponere. Ille igitur cecinit, nam tranquillitas erat, & ſilentium in mari: & cantum ſenſerunt delphini, natabantque circa nauem. Deſinente autem Arione, nautisque nihilo factis mitioribus, ſemet proiecit in pontum. Delphinus autem tergo exceptum, exportauit recta ad Tęnarum, ita ut ueſtitus & lyra inſtructus erat. Arion igitur hoc modo ſaluatus, Corinthi morabatur, hęc eadem narrans Periandro. Appellentibus autem illic & nautis, req́. in quæſtionem deducta, illi quidem morte plexi ſunt, Arion uerò (non enim Periander, ſed Arion) æreum huius rei fecit ſimulacrum, non magnum, ſuſpenditq. in Tænaro, ſe nempe delphino benefactori inſidentem. Fuit autem illis temporibus & Solon Corinthi, fugiens quidem Piſiſtrati tyrannidem, non fugiẽs autem Periandri. Neque enim ſimilis utriuſque tyrannis erat. Ille enim deſtructa populari gubernatione, ſe tyrannum fecerat Athenienſium: Periander autem patri in regno ſucceſſerat, quem Græci quidem vocabant tyrannum, dij verò regem. Nonne enim ita habet oraculum?

Arionis Methymnæi hiſtoria.

Solon Corinthi exulans.
Piſiſtratus.
Periander.

Felix hic eſt vir, noſtras qui ſcandit in ædes,
Cypſelus Eetides, Ephyra rex optimus alta,
Ipſe ſimul, gnatique ſui. —

Quorum unus erat hic Periãder, qui patri ſucceſſit. Ita ergo Periander a Deo quidem rex, a Græcis aũt declaratus eſt ſapiens: quo maius nomẽ nullus unquam rex neq; tyrannus poſſedit: ne Antiochus quidem ille qui Deus cognominatus eſt, neq; Mithridatęs ille Dionyſius. Optauit aũt & Pittacus Mitylenæus utrũq; ſimul uocari, & tyrannus & ſapiẽs: tandẽ verò alterũ nomen

Sapientis nomen præſtantiſſimum.
Pittacus Mitylenęus.

am-

amplexus,depoſuit tyrannidem.Periander ſapiens erat cum paucis,tyrannus
autem cum multis : ſolus autem utrumq; , & tyrannus & ſapiens. Ad hunc
Solon cum aſcendiſſet,rebusq. frueretur cõibus (cões enim ſunt res amicò
rum) nòn tñ ſtatuam ab eo conſecutus eſt, non ſtatuam contemnens (nam
in Salamine æneam ſibi ſtatuam erigi magni fecit) Cur ergo non etiam Co
Herodotus. rinthi in deambulatione totius Græciæ? Venit etiam ad uos Herodotus ille
hiſtoriographus,hiſtorias adferens Græcas & alias,& Corinthiacas:nondum
fallas,pro quibus putabat a ciuitate ſe mercedem reportaturum. Fruſtratus
autem hac ſpe(non enim uidebatur maioribus veſtris gloriam emere) muta-
uit ea quæ omnes ſcimus,circa Salaminem & Adimantum.Nos verò bis huc
peregre aduenientes,adeò libenter æneos erexiſtis; quandoquidem me re-
tinere maxime tentaretis,fieri autem non poſſe uideretis, corporis ſaltē ima
ginem feciſtis , eamque conſecraſtis in bibliotheca tanquam in primo con-
ſeſſu , ubi maxime putaſtis iuuenes prouocatum iri,ut ijſdem nobiſcum ſtu-
dijs incumberent . Non enim ut unùm ex uulgo, inque anno ſemel in Cen-
chręis appellentem mercatorem , aut ſpectatorem, aut legatum , aut alioqui
tranſeuntem , uixque ex longo interuallo libenter uiſum, me ſic honoraſtis.
Honor autem tanquam ſomnium auolans,auolauit: ut animi ambiguus ſim,
& apud memetipſum,& iam (per Iouem) etiam apud alios, an verè nihil ui-
derim; neque res vera, ſed ſomnium fuerit , id quod factum eſt : an eadem
fuerint omni facta diligentia, uerumq. plebis ſtudium, iudiciumq. ſenatus.
Dędali ſta- Statua autem operum Dædali erat,& clam uobis aufugit. Sed ex quo Dæda-
tuæ fugitiuę lus deceſſit, nemo in hanc vſq; diem ſuam artem aſſequi potuit, vt æs faceret
fugitiuum : ſed homines quidem incedentes bene & pulchrè faciunt, quoſ-
dam uerò & equis uectos: manent tamen huiuſmodi omnes ſuo in habitu,
locoque, niſi quis eos tranſponat. Quod ſanè ad eos attinet,æs foret arti in-
tractabile,ſi quidem pēnas haberet, quemadmodum & Pythagoræ Perſeus.
Vt autem antiquæ & Dædalææ artis fuerit,quid illi accidit, ut a ueſtra receſ-
Neptuni & ſerit ciuitate, pro qua Deos duos contendiſſe aiunt, Neptunum & Solem,
Solis conten hunc quidem ignis dominum,illum uerò aquæ? Contendentes autem, & ar-
tio de Corin bitrium tertio Deo ſeniori permittentes, cui plura ſunt capita,pluresque ma
tho. nus quàm Briareus habuit, pariter & ciuitatem & regionem tenent : quod
ſanè non modicum neque obſcurum ſignum eſt, quantum alias excellat ci-
uitates. Nam aliæ quidem ſortes ſunt,& poſſeſſiones Deorum, ſingulæ ſingu
lorum: Argos Iunonis, Mineruæ autem Athenæ, & horum ipſorum Deorū
Rhodus quidem eſt Solis,Onchiſtus uutem Neptuni; Corinthus verò ambo
rum. Coniectare autem poſſis id quod fabula obſcurè tradit, terram in me
dio ſuperi & inferi maris poſitam, Solem ſibi peculiarem excepiſſe,uolente
Neptuno. Fabula igitur & ratio hac in parte conſonant. Ad has trium Deo-
rum Gratias etiam tertia memoratur à fatidica Sibylla, quæ Dei uocem ho-
noris gratia ſortita eſt. ea admodum altè ita canit:

O Deus , hic rerum tibi quid? felix ubi collum
Oceani paruis ſpacijs, Ephyraque puellæ
Tenditur, & Lamiæ matris pater Ennoſigaus
Noſtra propoſuit primus certamina Solis,
Et tulit eximios victor tum ſolus honores.

Caſtoris & Quippe & certamen primum hic propoſitum eſſe aiunt à duob. Dijs, & viciſ
Calais certa- ſe Caſtorem quidem ſtadium,Calain autem Diaulum. Nam & Calain aiunt
men. cucurriſſe,abſtinentem a uolando. Quoniam autem cœpimus,alios quoque
Diaulum, oportet nos dicere certaminum uictores, quiq; præmia retulerunt. Vicit au-
duplex ſta- tem Orpheus cithara, Hercules omni certaminum genere,cæſtu Pollux, lu-
dium.

cta

ɑ̃a Peleus, diſco Lamon, armata ſaltatione Theſeus.

Propoſitum erat & equorum certamen: & vicit equo deſultorio quidem
Phaeton, quadrigis autem Neleus. Fuit aūt & nauium certamen, & vicit Ar-
go, & poſt hæc non nauigauit, ſed eam Iaſon hic conſecrauit Neptuno, &
Epigramma inſcripſit, quod Orphei eſſe dicunt:

Illa ego ſum nauis famoſa in fluctibus Argo.
At me Neptune fortis ſacrauit Iaſon,
Ex iſthmijs nactam pinus Nemeisque coronam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Vbi autem Dij certamina proponunt, & ſemidei vincunt & vincuntur, & re
quieſcit Argo, quemnam locum hoc honeſtiorem ipſe etiam inuenire potuiſ
ſet Dædalus alis uolans, nedum Dædali figmentum? At neque aufugit, ne-
que conatus eſt, neq; vllam de fuga curam habuit: relinquitur ergo, ipſos
Corinthios id eieciſſe, neq; iudicio propoſito, neque omnino ullam haben-
tes accuſationem. Atq; hoc perſuaſum eſt cuidā aduerſum Corinthios, quo-
rum maiores inter omnes Græcos maximè iuſtitiæ operam dederunt. An
non enim hi ſunt, qui tyrannides in ciuitatibus deſtruxerunt, popularemq;
gubernationem conſtituerunt, & Athenas a tyrannis in libertatem aſſerue-
runt, prius quidem ab Hippia, poſtea verò a Cleomene? Et poſt hæc quum
illi negocium faceſſere conarentur, ab Hippia & Iſagora? Et tyrannidem in
Græcia conſtitui primi ipſi ſenſerunt quidem, maximè autem doluerunt, at-
que alijs duces facti ſunt libertatis? Atque hunc animum non ſolum erga
Athenienſes, uerum etiam erga Lacedæmonios conſeruarunt, atque Lace-
dæmonijs pro communi Græciæ iure cum Thebanorum atque Elæorum co
pijs reſtiterunt: quo etiam oſtenderunt, ꝙ non ambitioſi eſſent, ſed ſimplici-
ter Græcorum & iuſtitiæ & libertatis amantes, & contrà prauorum tyranno
rumque oſores. Barbarorum autem oſores adeò fuerunt, ut in Thermopylas
quadringentos ſuorum miſerint, quando & Lacædemonij quadringentos.
In ſalamine autem ſe fortes præſtiterunt uiros, & uictoriæ extiterunt autores.
Herodoto enim non attendo, ſed ſepulchro & Simonidi, qui epigramma ſcri
pſit Corinthiorum deſideratis, ſepultisque in Salamine:

Corinthiorū veterū laus a reb. geſtis.

O hoſpes, Ephyren nos quondam habitauimus vrbem,
Nunc verò cum Aiace inſula habet Salamis.
At facilè victis Phœniſſis nauibus, atque
Perſis & Medis, quisquis & hoſtis erat,
Interitu diuina eiecta eſt Græcia noſtro,
Et libertatis præmia tuta capit.

Eſt autem & aliud epigramma Simonidis in ipſum ducem peculiare:

Illius (hoſpes) Adimanti hæc eſt tumba ſepulchri,
Qui duxit ciues ad fera bella ſuos.
Conſilijs cuius fruitur nunc Græcia tota,
Et libertatis ſuauia ſerta tenet.

In libertatem autem & Siciliam a barbaris uindicarunt, & Syracuſas a ty-
rannis. Licebat autem uidere Dionyſium quidem Corinthi, pulcherrimum
ſpectaculum, nullius autem dominum; attamen eum iniuria affecit nemo, ne-
moque eiecit aut expulit inde Siculorum. Dedicatam autem a ciuitate ſta-
tuam, quis ſubuertit? An ergo fuit aliqua impetuoſa procella, aut fulmen
exurens, aut numen incidens & quaſſans, fulmenque impellens? An fuit ali-
quod ſtatuæ iudicium, quale aiunt in Syracuſis factum eſſe? Quemadmo-
dum autem factum ſit, non me pigebit obiter enarrare. Syracuſios ueſtros
colonos, in multis aduerſus Carthaginienſes aliosque barbaros bellis Sici-
liam atque Italiam incolentes, æs defecit, & nomiſma. Decreuerunt igitur

Dionyſij tyranni ſtatua euerſa.

tyran-

tyrannorum ſtatuas, quæ apud eos multæ erant ærefactæ, confringere: iudicio tñ inter eas habito, quænam illarum conflari deberet, & quæ non. Et iudicio fit ſuperior (ut etiam hoc audiatis) Gelon Dinomenis: aliæ aũt omnes ſunt confractæ, præter Dionyſij ſenioris, eorum uidelicet qui Dionyſij habitu erant amictæ. An etiam apud uos tale aliquod decretum factum eſt, ut ſtatuarum cauſa tractetur in iudicio? Imò uerò ſi uultis, quaſi & hoc decretum ſit, certamenque inſtet, date mihi, date facultatem pro ea dicendi apud uos, tanquam coram lectis iudicibus. Viri iudices, omnes aiunt ſtatuas corruptionem & concisionem in longo tempore expectare debere; hæc aũt in breui huiuſmodi ſubijt periculum. Poſita quidem eſt ut Græcorum optimo, deiecta aũt ut prauiſſimi. Quòd igitur bene & iurè & utiliter ueſtræ ciuitati omnibus que Græcis erecta ſit, licet multa habeam dicere, unum tamen uobis narrare uolo, factum in ipſis Syracuſis. Etenim domeſticum uobis exemplum eſt, & ęquum fortaſſe, ut quemadmodum illi honorant metropolim, ita ut uos coloniæ ueſtræ opera, quæ rectè habent, imitemini. Illi igitur antiquis illis temporibus Lucanum quendam hominem, eo ꝗ legationem quandam ad populum expoſuiſſet Dorica lingua, delectati eius uoce, & alijs in rebus pro quib. uenerat, non fruſtratum dimiſeruut, & duob. talentis donarunt, corporisq. illius imaginem apud urbis uicinos, illosque qui ea in regione erãt Doricos, aliosque & qui in Italia habitabant, ſtatuerunt, ut bene & honeſte uiro uicẽ rependentes pro Dorico genere, cuius ille linguæ operam dederat, eo uſque eloquendi haberet facultatem. Si quis uerò non Lucanus, ſed Romanus, neque ex plebe, ſed ordine equeſtri, neque linguam ſolum, ſed & animum & uictus rationem habitumque Græcorum imitatus, præſertim ita continenter & circunſpectè, ut neque Romanorum ante ſua tempora, neque Græcorum ſuo uiuenti ſeculo (dicam enim quòd uerum eſt) concedat ulli (prętantiſſimis enim Græcorum perſuaſit, ut rebus Romanorum fauerent: præſidi autem, vt Gręcorum rebus) quique horum gratia & facultates autoritatemque quam habuit in repub. & omnia ſimpliciter amiſit, ut ſibi liceret omnibus aduerſantibus Græco & eſſe & uideri: Ergone hunc non oportebat æneum apud uos ſtare, atque hoc in ciuitate? Apud uos quidem, quod cum ſit Romanus, ad Græcorum mores tranſierit, quemadmodum ueſtra patria; apud Athenienſes aũt, ꝗ lingua utatur Attica; apud Lacedęmonios uerò, quòd exercitationum ſtudioſus ſit: apud omnes uerò, quod det operam philoſophiæ? Iamq. is Gręcorum multos induxit ut unà philoſopharentur, multosq; barbarorũ attraxit. Huc enim incubuerat, & uidetur a Dijs tanq̃ data opera inſtitutus eſſe: Gręcis quidem, ut haberent indigenę Gręcię exemplum, quòd eruditio a claris natalibus (quantum ad opinionem attinet) nihil differat: Romanis autem, ut ne ij qui propria fulgent dignitate, eruditionem prę dignitate deſpiciant: Celtis uerò, ut ne barbarorum quiſquam Græcam eruditionem contemnat, in hunc intendens oculos. Erectus eſt igitur propter tales quaſdam occaſiones; ut ne plures dicens, uidear memet in inimicitias conijcere. Non eſt aũt ſimile, ſuper imaginis erectione deliberare, & deſtructionem. Quamobrem? quia vnuſquiſque eorum qui apud vos conſecrati ſunt, & ſi peior eſt, iam tamen illi ſua ſunt aſſignata; & ciuitati conuenit eum defendere, ut donum conſecratum. Multas quis cauſas adferre queat, cur non oporteat Gorgiam ſophiſtam apud Delphos ſtare, præſertim ſublimem & aureum Gorgiã dico; vbi ſanè & Phrynes illius Theſpiadis imaginem cernere licet, eo ſtatu quo Gorgiam. Sed enim rectum eſt, & legitimum fortaſſe, & è republica. Poſt conſecrationem uerò uenire quoſdam, & conuellere conari decreta, contra rempublicam eſt, & graue, nemoque Amphictionum ſuſtinuiſſet.

Gelon Dinomenis F.

Dionyſij ſenioris ſtatua

Apologia pro ſtatua.

Alia rõne de ſtatuis erigendis, alia de tollendis deliberari.

Et

Etenim ſi erecti ſunt quos non oportuit, id quòd erecti ſunt præſumentes, iu
rè erexiſſe anteceſſores exiſtimant. Quemadmodum enim inter eos qui in an
nuum magiſtratum eliguntur, ſi quis ſit indignus magiſtratu, eum tamen an-
num in quem electus eſt, profungitur magiſtratu. Sic autem & in ſtatuis tem
pus ualere oportet, in quod poſitæ ſunt: eſt autem illud, omne reliquum ſe-
quens tempus. Alioqui quid differetis ab ijs, qui lureas ſtatuas fingũt? Quid
Honores mortales, ignominię immortales.
verò honeſti dicere habebitis ijs, qui à uobis flagitant rationem, cur honores
apud uos quidem ſint mortales, ignominię autem immortales? Si igitur neq;
turpe hoc eſt, tametſi ſit acerbum: certè ſupra modum inflatæ reipublicæ eſt,
ſtatuas eſſe annuas, tanquam fructus. Quas enim non ut confeſtim deficiant,
ſed quàm plurimum tempus perdurent, æneas ponitis, eas demonſtratis ce-
reis eſſe molliores. An ideo per Iouem, ꝙ poſtea malos eſſe eos, quorum ſunt,
compertum eſt? Si quidem poſtea mali facti ſunt, non abſoluunt ciuitatem
ab intentata lite. Neq; enim futurorum, ſed præteritorum factorum gratia
uos dediſtis honores. Si verò quis prius talis fuit, & poſtea quoque talis per
manere obſeruatus eſt; vtrum putatis magis apud Græcos uobis laudi uer-
ſum iri, an quum prius bene decreueritis facere, ut uocemini in ius ob iudi-
cium reſciſſum, an ob conſtantem in ſemel decretis perſeuerantiã? Ego equi
dem hoc poſterius puto. Illud enim eorum qui proſpera uſi ſunt fortuna, hoc
verò conſtantium hominum eſt. Nondum dico id quod maximum eſt, quod
neq; ex calumnia, ſed condemnatione: neq; ex qualibet, ſed ex maxima cau-
ſa, talem diſtributum honorem ſubuertere oporteat. Ob calumniam enim &
Calũnię uis.
Socrates eſſet adoleſcentium corruptor, omniumq. quæ apud homines ſunt
legitimorũ ſubuerſor, initio à dijs facto. Quos enim non calumnijs agitarunt
illi, qui omnia calumniantur? Nonne Socratem? Nonne Pythagoram? Non-
ne Platonem? Nonne ipſum Iouem & Neptunum & Apollinem, alioſq. deos?
Attingunt autem & fęminas, quas magis par erat quàm mares uenerari. Nũc
auditis enim quæ dicant de Cerere, de Venere, & de Aurora, Neq; à Miner-
ua abſtinent, neque à Diana: ſed hanc quidem denudant coram Actęone, &
coniungunt Vulcano, & ex uirgine propemodum matrem faciunt. Hæc quũ
ſciatis, admiramini, ſi quod iuxta hoc uituperium proditum eſt, quòd effuge-
re nemini prorſus licuit eorum qui cum gloria uixerunt? Anſam autem acce
pit ex ſermonum, ſiue uenuſtatem eam, ſiue quid aliud uocare conuenit. Hoc
cine & uos cum mulierib. & pueris approbabitis, neq; conſiderabitis? Non
recordabimini apud uoſmetipſos, nunquid tale ab illo apud uos factum ſit?
Quanquam ciuitatem habitatis inter omnes quæ ſunt, quæq. fuerunt, maxi-
Corinthus ciuitatum omnium maximè Venerea.
mè uenercam, ſed tamen nihil audiſtis: confidenter autem dixerim, quòd ne
que alius quiſpiam Græcorum. Itane ergo eum qui in Græcia cum maiori fa
cultate indulgentiaq. uixit honeſtè, Romæ apud ipſum principem legeſq. pu
tatis immutatum? Cæterum hoc eiuſmodi foret, ut ſi quis athletam diceret
apud ſe rectè ſe gerere, in ſtadio autem & circa ludorum præfectum peccare.
Libertate autem loquendi duplici utor: una, propter unum conſcium: altera,
propter ludorum præfectum, cui creditum eſt omne ſomere ſupplicium à de
linquente, & ſi quid audiret, inquirere quicquid ille feciſſet. Vos autem fi-
dem ſequimini hominum; de quibus ego nihil dicam, ut uindicans, niſi
quod iuſtius fuerat, ut illi uos ſequerentur, quàm ut uos illos. Vos enim iam
Corinthii prora et puppis Grçciæ.
eſtis, ut habet prouerbium, prora & puppis Græciæ, beati & diuites: & ſimi-
lia habetis nomina ab antiquis temporibus, à poetis & dijs attributa. Fue-
runt quidem & alij diuites & potentes: nunc autem ex quo diuitiæ defece-
runt Orchomenon & Delphos; miſericordia quidem uobis poſſunt eſ-
ſe ſuperiores, felicitate autem nemo. Et hæc quidem pro ciuilitate dicta
ſunt, quam non oportet apud Græcos turpitudinis condemnari; quan-

do eum qui à vobis deiectus eſt, omnes libenter ſuſcipiant: ſed & uocent, & legatos mittant, & honoribus eum cum alijs honorent, tum etiam imaginũ conſecratione. Pro me autem, proque imagine nunc eum dicam ſermonem, quem dixit Anaxagoras, quum filium amiſiſſet: Sciebam me mortalem genuiſſe. An nonnoueram, quòd quæq; harum ſtatutarum cõſecretur quidem vt futura æterna: corrumpatur autem alia alio fato, communiſſimo quidem & iuſtiſſimo & rebus omnibus propoſito, nempe longinquitate temporis? Poeta autem fruſtra gloriatus eſt, qui illud epigramma fecit, quod Midæ ſepulchro aiunt Inſcriptum eſſe:

Anaxagoræ apophthegma.

Aerea ſum virgo, monumenta Midæ ſuper aſto,
Ardua florebunt dum ligna, & flumina current,
Perdurans ſuper hoc perquàm lugubre ſepulchrum,
Hoſpitibus narrabo Midan hic eſſe ſepultum.

Midæ ſepulchri epigramma.

Sed ò virgo nuncia, poetam quidem audimus: te aũt quærentes, non inuenimus, neq; Midæ ſepulchrũ. Flumina aũt illa & ligna adhuc quidẽ florent, curruntq.: tpe verò hæc cũ alijs defectura vñr vt Midas, vtq; virgo. Eſt epigramma, ꝙ quatuor ſtatuas teſtaẽ eſſe poſitas, viro cuidam, & equo, & cani, & famulo. viro nomen erat Hippęmoni, equo aũt Podargo, cani Lethargo, famulo Babeti. Quis nunc Græcorũ nouit, nedum equum, ſed ipſum Hippęmona? Imò ne Magnetũ quidem quenq̃ noſſe putamus, vnde oriundus erat Hippęmon. Hic igitur ex hominib. ſublatus eſt, vnà cum Babete & Podargo. Alij aũt ſtant & cognoſcuntur, inſcriptionem aũt habent aliorum. Et factum eſt eiuſmodi, cuiuſmodi in muſicis carminib. eſt antiſpaſticũ. Epigramma quidem ad Romanam linguam cõpoſitum eſt: & quodãmodo viciſſim docent poetæ mores quidẽ Græcorũ, fortunas aũt Romanorũ. Spectaui & Alcibiadẽ illũ pulchrũ Cliniæ gnatũ, haud ſcio ubi propè ſpectauerim, in loco honeſto Græciæ, inſcriptionẽ habentẽ Aenobarbi. Alterũ aũt abſciſsis manibus, qui dicebatur Polycleti artis eſſe. Spectaculũ acerbũ, ò terra & ſol, Alcibiades mutilatus. Scio ego & Harmodion & Ariſtogitonẽ ſeruiuiſſe inter Perſas, & Demetrij Phalerei mille & quingentas ſtatuas ab Athenienſib. vna eademq; die omnes deſtructas. Auſi ſunt & Philippi regis matulas comparare. Athenienſes igitur imaginẽ eius vrina perfuderunt: ille aũt ciuitatẽ ſanguine & cinere & puluere. Quippe odioſum erat, eundẽ uirum modò inter Deos ponere, modò ne inter homines quidem pati. Ita ne ergo ego qui hęc noui, ꝙ homines ne dijs quidem parcant, ſtatuam vobis uideor curare? Et alios quidem nunc ſilentio volo præterire, ſed Iſthimium illũ ueſtrũ ludorũ præfectũ Mũmius ex fundamẽtis detraxit, conſecrauitq. Ioui (heu ruditatẽ) fratrẽ tanq̃ donariũ dicatũ: Homo ineruditus, nihilq. honeſti expertus, qui Philippũ Amyntæ, illũ ex Theſpijs acceptũ, inſcripſit: & iuuenes ex Pheneo, vnum Neſtorẽ, alterũ Priamũ. Populus aũt Rom. ſe illius gnatos videre putabat, videns Arcadas ex Pheneo. Hæc igitur & ridere licet. Res aũt ſeria mihi incidit, ꝙ Ageſilaum Lacedæmoniorum regem, beatum dicere ob ſententiã conuenit, qui nunq̃ corporis ſui imaginem neq; fictam, neq; expreſſam fieri voluit: non quia claudus erat, ut aiunt, & paruæ ſtaturæ (quid enim prohibuit, quo minus ſtatua grãdis eſſet? quid quo minus integris pedib. quemadmodum Euphranoris Vulcanus?) ſed hoc ille accuratè uidit, ꝙ non oporteat humanas fortunas extendere, neq; periculum ſubire circa corpus in lapide & ære. Vtinam enim etiam a corpore liberari poſſemus. Valeat autem Dædalus, & Dædali expreſſæ ſimilitudines. Sufficiunt illæ Promethei, ſufficit & lutum. Atqui & corpus, generoſorum quidam dicit alienum eſſe, quando quidem inter corpus & animam admodum multa innterſunt. Hoc enim non adeſt, neque curat, ſi corpus affligitur. Inſaniebat Cãbyſes, Amaſis Aegy-

Hipęmonis, Podargi, Lethargi & Babetis ſtatuæ.

Alcibiadis ſtatua.

Harmodij et Ariſtogitonis. Demetrij Phalerei. Philippi Regis.

Mummius.

Ageſilaus Rex cur ſui corporis nullam fieri imaginem noluerit.

Cambyſes. Amaſis.

gy:

gyptiorũ regis cadauer lancinans,& uirgis cędens. Aegyptij eñ dicũt, Ama ſin ex multo tempore Cambyſis ſæuitiã habuiſſe ſuſpectam: ideoque ſuũ cor pus iuſſiſſe abſcondi,aliudq; pro illo ſubijcere: atque illud eſſe, in ꝙ inciderit Cãbyſes. At ò Aegyptij & Cãbyſes,ſiue alterius cuiuſdam corpus fuit quod talia paſſum, ſiue ipſius Amaſis,forma fuit ſine ſanguine,ſine carne, ſine anima. Illam,ſi placet,trahe,& lacera,& lancina; Amaſin autem nõ cõprehendi ſti. Alius aũt quidã uiuens,ſpirans,ſentiensq; : Tunde tunde, inquit, Anaxarchi arculã: Anaxarchũ enim non tundis. Hic enim in mortarium coniectus, uerberatusq; piſtillis, ſeſe ipſe dixit non tundi,ſed id quo erat amictus: quem admodum aiunt Perſarum nobiles,plagas accipere non in corpore,ſed ueſtimento.Perſæ igitur uſq, adeò plagas ægrè ferunt, Græcus aũt uir corpus ad uerberandum præbuit tanquam ueſtimentum. Et nos non præbereinus ſtatuam ad tripudiandũ,ſi ſentiat? Nunc uerò ea melior eſt, quã ut ſentiat. Ego uero & Euripidis Laodamiam haud poſſem prodere,quanquã inanimũ amicum. Volo eum igitur tanquam ſentientem conſolari:O meorum ſermonum tacitum idolum,nõ appares? At neq; ille qui ante te fuit,Ariſteas. Sic enim et illius res habuit, qui mihi aſſimilatus eſt, ut erectus quidem ſit à Proconnẽſibus,demolitus aũt ab inimicis: ſparſusq; ſit ſermo ab illis ipſis,quod neq; uiuus neq; mortuus appareret Ariſteas. Sed & tunc & nunc, & in omne tem pus uiuebat Ariſteas. Quin etiam aliud noſtri recordari aio. Prorſus enim bene dixit Sappho, multoque melius Heſiodus:

Anaxarchi apophthegma.

Euripidis Laodamia.

Ariſteas.

Nulla perit fama omnino, quam multus ubiq;
Diuulgat populus: ſi quidem quædam dea & ipſa eſt.

Ego te erigam apud deam hanc,unde te nemo deturbabit: nõ terræmotus non uentus, non nix deſcendens,non pluuia,non inuidia,non inimicus;imo & in præſentia teſtantem deprehendo. Obliuio enim iam multos quidem alios decepit & fefellit, animus autem bonorum uirorum neminem.

Fama bonorum uirorũ immortalis.

AD NICOMEDIENSES, DE CONCORDIA

cum Nicaenſibus. XXXIII.

QVando expendo cauſas, uiri Nicomedienſes, cur me feceritis ciuem:non enim diuitias mihi uideo eſſe magnas, ut putẽ ob pecunias me à uobis fauore dignum iudicatum: neq; mihi conſcius ſum,quod ad colendas turbas ſim idoneus: neq; ad hoc me uſuri uidemini, ut appetitibus omnibus ueſtris promptè ſubſeruiam: quin etiam neq; cõpotator ſum, neq; frequens in talibus congreſſibus,ut uel ex hoc aliquã multitudini præbere poſſim uoluptatem: ſi autem à ueſtro propoſito non aberro, de me, hanc puto eſſe cauſam, ut in quibuſcunq; poſſem rebus,quàsque ſcirem,uobis eſſem utilitati. Reliquum ergo eſt, ut nihil aliud eum excitarit fauorem, quo ego apud uos factus ſum ciuis, quam ut conſulere aliquid de communibus reipublicæ commodis, magis fortaſſe quàm alij, & uelim & poſſim. Quod ſi tale non eſt, ſanè uos circa fauorem erga me erraſtis, egoque uideor fruſtra uobis obſecutus ea ſpe, ut eſſem ciuitati utilis futurus, non indigentibus uobis ea re ad quam ſolam ſum idoneus. Si autem omnibus ciuitatibus, magis uero magnis, opus eſt diuitibus ut & ſuppeditent, & prolixè iſtos legitimos ſumptus largiantur: opus eſt autem & uiris adulatoribus, ut illis concionantibus oblectentur: opus eſt poſtremo & conſiliarijs, ut ſaluentur res publicæ: & ego, quantum mihi poſſibile eſt, non cunctabor maximis de rebus conſilium adferens, prodeſſe ciuitati. Sunt quidem & alia quædam apud uos correctione digna; & pro uirili illis adferam medicinam. ſi uera dicens fidem conſecutus fuero de maioribus.

Quid autem mihi accidit. aut quid mihi uolo, quòd non prius conſilium do de minoribus? neq; in illos antea facio periculum, quàm facilè populus perſuaderi queat: ſed ſtatim uolo periclitari, de re conſilium proponens maxima? Ideo, ꝙ mihi multo uidetur facilius perſuadere de maximis, quàm minoribus & uilibus. Ea enim licet contemnere, damnumque ab illis profectum. Qui autem ea ſine quibus ille ſaluus eſſe non poſſit contemnit, denique ijs non uult perſuaderi, manifeſtum ſe facit, quòd de minoribus ne auditurus quidem ſit. Quod igitur, ſi conſultationem ſuſtinueritis, mihi obtemperaturi ſitis in his de quibus conſilium daturus adſum, ualde confido. Quàm enim hoc difficile ſit tandem uobis, ut ne graue putetis hac de re audire, neque ſuperfluum, neq; intempeſtiuum? Vt igitur mihi non hæc à uobis obijciantur. Quid tu uerò das conſilium, de quibus nos principaliter non conſultamus? Quid tu tibi dicendi copiam tradis, quam nos non tradidimus? Cur autem, quum tot in republica noſtra uerſentur homines indigenæ, poetæ, rhetores, philoſophi, ſenes, iuuenes, nullus unquam tale nobis dare conſilium auſus eſt? Petitionem hanc à uobis impetrare cupio (uiri Nicomedienſes) & donate hoc mihi, & ſuſtinete ſermonem audire ſuperfluum et intempeſtium, eumque qui uobis non ſit perſuaſurus. Neque adeò magnum exiſtimo hoc donum. Siue enim perſuadebimini, audire dignum eſt conducibilia dicentem: ſiue longè à uobis abeſt ut perſuadeamini, quàm graue & difficile hoc ſit ut uiro amico præſtetis dicendi poteſtatem, fruſtra dicere uolenti? Et quid autem tandem eſt, ſuper quo conſilium ſum daturus, cur id nominare cunctor? Nomen quidem rei non iniucundum eſt, ò uiri Nicomedienſes, neque in domibus, neque in cognationibus, neque in amicitijs, neque in ciuitatibus, neq; in gentibus. De concordia enim dicturus adſum. Nomen quidem honeſtum, & res honeſta. Si uerò ſtatim addam, quibus cum concordiam uos inire uelim, metuo ne concordia quidem per ſe honeſta uideatur: concordiam autem inire cum ijs hominibus, quibus cum ego uos oportere cenſeo, impoſſibile exiſtimetis. Hoc enim eſt, quòd uos hucuſq; in inimicitias inter uos conijcit, neq; amicitiam fieri permittit, quòd abſq; ratione perſuaſi eſtis, fieri non poſſe ut ciuitates inter ſe conſentiant. Ne tumultuemini aduerſus narrantem quæſo, ſed ſuſtinete. Aio uos, ò uiri Nicomedienſes, concordiam habere oportere cum Nicenſibus. Auſcultate uerò, & ne iraſcamini antè, quàm cauſas dixero. Neque enim ægrotans medico iraſcitur, mandanti medicinam: ſed auſcultat illum, iniucundè quidem dicentem, quòd ipſum ſecari aut uri oporteat: obedit autem nihilominus, de ſalute enim periculum eſt. Atqui cur hoc dixi. Meum enim pharmacum, quòd ciuitatibus adfero, iucundiſſimum eſt, & ſine quo nemo qui ſapiat, uiuere uelit. Volo autem diuidere orationem, & primùm de ipſa concordia in uniuerſum dicere, qualis & res ſit, & quorum cauſa: deinde e regionè ſeditionem & inimicitias componere contra amicitiam. Conſequens enim erit, quum concordia omnibus hominibus utilis eſſe demonſtrata fuerit, demonſtrare, etiam hanc harum ciuitatum concordiam, & maximè uobis neceſſariam eſſe, & utiliſſimam. Non deſiſtam autem, ſi ſacta ſit, ſit quo pacto permanere queat oſtendere. nam hoc multis uideo moleſtum eſſe. Supplico autem dijs omnibus, & ueſtris & illorum, ſi hæc ego nunc dico, motus beneuolentia erga uos ſolos, nullamque mihi propriam gloriam uenor, aut commodū, ex ueſtra reconciliatione: & ante omnia, ſi utilia ciuitati futura ſunt, ut mihi orationem hoc negocio dignam præſtent: uos autem facian, ut mihi obtemperetis, utiliaq; uelitis. Concordiam igitur omnes quidem ſemper laudauerunt, & uerbis & ſcriptis: cumq;

De maximis rebus, quam de minorib. perſuadere facilius.

Propoſitio.

Diuiſio dicēdorum.

Cõcordiæ laus in genere.

cius encomijs conſentiunt & poemata, commentariaq́; philoſophorum & quicunq; hiſtorias conſcripſerunt, in ipſorum geſtorum exemplis oſtenderunt, eam humanorum bonorum eſſe maximum. Et quum multi ſophiſtæ auſi ſint incredibiles dicere ſermones, haud tamen adeò fuerunt ve cordes, ut hoc unum in publicum proferrent, quòd concordia honeſta res non eſſet, neq; ſalutaris. Et qui eam in præſentia laudibus celebrare uolũt, ſemperq́; id facere, ijs copioſa ſermonum materia non deeſt. Nam & ſemper & plurima & optima de ea licet dicere Siue enim unde gignatur, quis curioſius uelit inquirere, neceſſe eſt ut ipſius exordium ad diuinorum negociorum maxima reducat. Ipſa enim & amicitia eſt, & reconciliatio, & cognatio, & hæc omnia comprehẽdit. Et rerum elementa quid aliud ſunt, quã cõcordia quædã. Hæc eſt, per quã cætera maxima ſeruãtur: & contrariũ, quod omnia pereũt. Si quidẽ nõ mortale eſſet humanũ genus, neq; ꝑ te rea multa quæ nos corrũpunt, nulla prorſus eſſet inter homines ſeditio, quẽ admodum neque inter deos eſt. Hoc uno nõ aſſequimur diuinã felicitatẽ, eorũq́; incorruptibilem durantionem. Hoc autem inde eſt, quòd nõ omnes concordiæ ſenſum percipimus: ſed ſunt qui & contrariam huic ament ſeditionem, cuius partes & officia ſunt bella & pugnæ: & hæc inter populos uerſantur & gentes, quemadmodum in corporibus morbi. Nam licet & ſanitatem ſciamus humanorum bonorum eſſe maximum: nihilominus tamen ei frequenter contra nos ipſos inſidias ſtruimus, hi quidem uoluptatibus obedientes, illi autem labores ad ſanitatem conducibiles fugientes, moderatamq́; uictus rationem. Si autem non hoc maximis malis ineſſet auxilium, continuò nempe inde ſequens uoluptas, omnino nihil poſſent nocere: nũc autem ipſis natura dedit, ut decipere poſſint, & oblectare eos, quos iniuria afficiũt. Et propter quòd quis maximè illis inuideat, illud eſt, quòd omnia honeſta contriſtant homines, tametſi ſciant qualia ſint. Nam ſi quis interroget unum quempiam, aut multos ſimul de nominibus ipſis, quanã in parte talia conſtituantur, bella, ſeditiones & morbi, & his ſimilia: nemo non, nihil etiam præmeditatus, reſponderet, hæc in malis conſtituta eſſe. atq; ita res habet, legibusq́; ſancitum eſt, & uocantur mala. Contraria autem his, pax & concordia atque ſanitas, nemo dixerit bona non eſſe, atq; dici. Quum autẽ adeò manifeſta ſit bonorum & malorum pugna, tamen ſunt quidam, immò multi, qui malis cõfeſſis gaudeamus. Et de naui ſanè omnes qui nauigant, ſciunt, quòd una illius ſalus eſt, ut nautæ cõſentiant, obediantq́; gubernatori. Orta autem in ea ſeditione, atq; inobedientia, quis non intelligat, in maximo eam eſſe diſcrimine? quia & ſecundi frequenter uenti in contrarium naui eueniunt, à portubusq; repellunt, licet propinquis: tamen aliquando nautæ ob inſipientiam ſeditionem mouent, & hoc eos perdit, ſcientes interitus cauſam. Et quamquam domorum ſalus ſit in dominorum concordia, obedientiaq́; ſeruorum: multas tamẽ domos dominorũ perdidit ſeditio, ſeruorumq́; infidelitas. Nam currui quæ reliqua eſt ſalus, ſi equi ſimul nolint currere? Poſtquã enim cœperint diſſidentes diſtrahere alius alio, planè neceſſe eſt aurigam magno in periculo uerſari. Nuptiæ autem bonæ quid aliud ſunt, quàm concordia uiri cum uxore: & malæ nuptiæ quid aliud ſunt, quàm horum diſcordia. Et liberorũ quæ eſt parentibus utilitas, quando ob inſipientiam aduerſus illos cœperint mouere ſeditionem. Germanitas autem quid aliud eſt, quam fratrum concordia: & amicitia quid aliud, quàm amicorum concordia: Et hæc omnia non ſolum bona ſunt & honeſta, uerùm etiam iucundiſſima: his autem contraria non mala ſolum, ſed & iniucunda: attamen hæc nonnunquam

Seditionis malum.

Honeſta omnia cõtriſtare homines.

Exempla de cõcordiæ bono. Nauigãtium.

Domorum.

Currus.

Nuptiarũ.

Liberorum.

Fratrum.

Belloru cauſſ. quam pro iucundiſsimis bonis eligimus. Bella ſanè iam quidam pro pace receperunt, quum pro magnis rebus diſsiderent: non quia pugnare melius eſſet, aut ſuauius, aut iuſtius, quàm pacem agere: ſed hi quidem pro regno, illi autem pro libertate, alij uerò ut terram poſſiderēt, nullam habentes: alij autem, ut maris dominium acquirerent: & tantis tamen propoſitis in medio præmijs, per multi bellum depoſuerunt ut malum, neq; pro maximis etiam rebus eligendum. Bellum autem gerere abſque præmijs propoſitis, atque pugnare, quid aliud quàm perfecta eſt inſania, atque per hanc malorum deſiderium? Beſtias igitur propter hoc nos homines præcipuè odimus, quòd nobis bellum aduerſus eas irreconciliabile ſemper ſit. Multi autem, & noſtrum quidam, etiam hominibus ut feris beſtijs utuntur, gaudentq; commiſſa contra ſuum genus pugna. Et ne diuina quidem ſentimus ſigna, quæ nos docent etiam laude propoſita, concordes eſſe. Etenim caduceatores à dijs miſſi dicuntur. Atq; ideo apud nos pax à caduceatoribus annunciatur: bella autem ferè pleraq; non denunciata geruntur. Et *Pax diuina. caduceatorũ immunitas.* nudi legatione funguntur ad armatos pro pace, neq; illorum quenquam iniuria licet afficere, ut qui deorũ ſint miniſtri, quicũq; amicitię nũcij ſunt. Et quum exercitus congreſſi fuerint ad prælium, ſi repentè deorum prodigia appareant, aut terræ fiat concuſſio, auertuntur ſtatim homines, atque diſcedunt alteri ab alteris, tanquam dijs prohibentibus in pugnam congredi. Belli autem ſignum diuinitùs dari, nullum eſt deprehenſum Et quæcunque hominibus iucundiſſima ſunt, atq; felicitatis ſigna, ea omnia facimus *Belli ſignum diuinitus nullum dari.* poſtquam facta eſt pax: ſertis ornamur, ſacrificamus, dieſq; feſtos agimus. Contraria uerò omnia fiunt in bellis, quemadmodum in luctibus: concludimur intra portas, metuimuſq; omnia, immò & de nobis ipſis deſperamus: tuncq; mulieres pro maritis plorãt, & gnati pro patribus, ut in maximis calamitatibus. Quando ſanè peſtilentia aut terræmotus accidit, deos accuſamus, ut qui præbeant hominibus malorum cauſas: eoſq; dicimus non eſſe æquos, neq; hominum amantes, etiam ſi maximè nos peccantes iurè meritoq; caſtigent. Tanto in odio ſunt mala, quæ diuinitus accidunt. Bellum autem quod non minus perdit quàm terræmotus, ipſi eligimus, *Bellorum autores execrãdi.* autoreſq; horum homines non accuſamus quicquam, quemadmodum deos illorum gratia: uerùm hoſce populi amantes eſſe putamus, eoſq; dicentes libentiſſimè audimus, conſulentibuſq; obtemperamus, omneſq; illis pro malis exhibemus non retributiones (retributiones enim ex paribus illis malis fierent) ſed beneficia & honores & laudes: ut oppidò eſſent ſtolidi, ſi illis parcerent, qui gratiam etiam habent pro inflictis malis. Primũ igitur, uiri Nicomedienſes, ſeditionis cauſas uideamus. Nam ſi tantæ *Seditionis cauſę.* ſunt ut dignum ſit bellum gerere, neq; id breue, quale in armis geſtum eſt, & conſolationem habuit diſcrepationis uelocitas, ſed longum & perpetuum, ut id relinquatur gnatis & nepotibus, nullaq; reconciliationis reſtet ſpes: certemus ſanè, ſeditionemq; cieamus, & alteri alteris negocia exhibeamus, quæcunq; exhibere poſſunt qui ualde ſunt offenſi, ut plura nequeamus. Sin uerò præcipuè nullum eſt huius mali propoſitum præmium, quæ autem uidentur eſſe, et parua ſunt, & uilia: & ne priuatos quidem de illis ſeditionem mouere dignum eſt, nedum tantas ciuitates: ne patiamur quæſo ſimile quid pueris inſipiẽtibus, qui pudore pleni, ne uideantur fruſtra ſuccenſuiſſe patribus matribus ue, nolunt facile reconciliari. Pro *Nicenſes cõcordię ac pacis cupidi.* terra quidem non pugnamus, pro mari autem ne contendunt quidem nobiſcum Nicenſes: ſed libenter, ut ne ullam pugnæ præbeant cauſam, uobis concedunt. Quinetiam neq; pro reditibus certamus, ſed utriſq; ſufficiunt

propria:

propria: & ſunt hæc definita & diſcreta, ſicut & alia omnia, tanquã in pace atq; amicitia. Et fructuum ſunt retributiones, nuptiarumq; coniunctiones, atq; ex his multæ iam affinitates factæ ſunt, & hoſpitia mutua habemus, priuatasq; amicitias. Deos quoq; eoſdem colitis, dieſq; feſtos complures ſimiliter agitis. Quinetiam neque pro conſuetudinibus ulla uobis pugna eſt. Quum autem hæc omnia nullam uobis inimicitiarum cauſam præbeant, ſed è diuerſo amicitiæ concordięq;, pugnamus. Et ſi quis iam adueniens uos interroget, quidnam uobis iniuriæ faciunt Nicenſes? nihil dicere habebitis. Et rurſum ſi illos roget, Quidnam Nicomedenſes uobis iniuriæ faciunt? neque illi dicere habebunt, ne unam quidem cauſam. Sed præmium eſt in medio poſitum, pro quo diſſidetis. Quod autem hoc eſt? Quæ nominatu & conſeſſu digna eſſent, quæq; pro ſe certantibus ueniam impetrare poſſent, horum unum quod oporteat, ne dici quidem poteſt, neq; confiteri, quòd rectè habeat. Talia ſunt, ita parua, ita quoque uulgaria, pro quibus ſtulti quidem fortaſſe contenderent, nemo autem qui ſapiat. Qui enim uos exhortantur ad ſeditionem, & quas ob cauſas, non meum eſt fortaſſe redarguere: ſed qui ea gaudent, hoc ſolum loquuntur, Pro primis partibus decertamus. Hoſce ego uiciſſim interrogabo, pro quibus primis partibus? & utrum opere & re traditis, an de nomine ſolum uobis pugna eſt? Et antea quoque olim audio hoc ipſum Grecæ ſeditionis fuiſſe cauſam, bellumq; geſſiſſe pro primis partibus Athenienſes & Lacedęmonios. At neq; illis profuit ſeditio & bellum: ſed inter ſe decertantes de primis partibus, perdiderunt ſe utriq;. Et uos omnes illa ſcitis, & ego fortaſſe paulo poſt de illis dicam. Quid uerò hoc, tanquam illi ſimile, prętexentes dicunt? Athenienſes pro tributis inſularium bellabant, & ut domi omnes omnium cauſas iudicarent, aduerſus ſe mutuò decertabant: & breuiter de regno illę bellum gerebant ciuitates. Nos autem, ſi accipiamus primas traditas nobis à Nicenſibus abſque pugna uerum tributa accepturi ſumus, quę nunc illi accipiunt? an ciuitates, ad illorum conuenire ſolitas iudicia, huc uocabimus? an mittemus illis prętores? an coria illis à Bithynis minus præbebimus? Aut quid tandem erit, quidq; inde nos plus conſequemur? Ego ſanè pro omnibus quę aguntur, non puto homines fruſtra ſudare, neque temere, ſed ſemper eſſe certamẽ pro re aliqua. Qui enim bellum gerit, aut pro libertate certat, alijs eum ſeruituti ſubijcere uolentibus: aut de principatu, alios in ſeruitutem uolens redigere. Qui autem mare nauigat, haud aliam uictoriam diſponit. periclitatur enim aut uitæ gratia, aut negociationis. Ne uerò omnia ſimpliciter adferam exemplá, omnia nos homines facimus propter bonum finem: fugimusque contrarias actiones, propter malum finem. Porrò abſque cauſa rem ſeriò agere, aut laborare, hoc eſt quod ſtultis duntaxat conuenit. Si enim ſeriò ſtudeat appellari rex, qui ſit plebeius, atque hoc optime ſciat ipſe apud ſe, contrarium ille quàm putat nanciſcetur: quippe erit deriſui, nomine utens falſo abſq; re. Idem eueniet & in alijs omnibus. Et ſi quis tibicen uideri uelit, tibia canere neſciens, & muſicus, nihil de muſica ſciens, & citharista, ne tangere quidem doctè lyram uolens: tales quidem nihil prohibet, quo minus mente capti uideantur. Nos autem putamus, ſicubi nos inſcribamus primos, primas habituros partes? Quales, uiri Nicomedenſes, primas partes? Etenim uos iterum atque tertiùm percunctabor, quarum quæ eſt utilitas? quarum quod eſt officium? Ex quibus an ditiores reddemur? an maiores? an potentiores? Inanis ſtudium gloriæ, etiam in plebeijs fatuum exiſtimatum eſt: eoſq; maximè deridemus & reſpuimus, & deniq; illorum

Belli cauſa, premium.

Primę part.

Athenienſiũ et Lacedęmoniorum interitus.

cõtentio omnis de re aliqua.

Finis bonus, omniũ rerũ humanarum cauſa.

Inanis glorię ſtudium.

& amat quidem neutros, uidetur autem alteros amare: iniuria autem afficit omnes. Facta autem iniuria, per eos ſolos conſeruatur, qui ſe ab eo amari putant. Damnarunt autem uos dementiæ publicè, uobisq; utuntur quẽadmodum pueris, quibus ſæpe pro maximis minima porriguntur: quique propter rerum maximarum ignorationem, propterque erga minima uoluptatem, re gaudent nihili; ita & uobis pro iuſticia, proque eo ut non ſpolient ciuitates, neque ſua hominibus auferant, proque eo ut non ſint contumelioſi in uos, proque eo ut ne debacchentur, porrigunt nomina: & ſi dixerunt uos primos, aut ſcripſerunt, deinde in poſterum periculo ſunt exempti, uobis ut poſtremis abutentes. Talia enim, de quibus gloriamini, apud omnes quidem rectè perpendentibus rem, conſpiciuntur: præcipuè uerò apud Romanos riſum mouent, & uocantur adhuc contumelioſius Græcanica delicta. Si quidem delicta, uiri Nicomedienſes, uerè ſunt, ſed non Græcanica: niſi fortè iuxta illud ea quis Græcanica dicat, quatenus illi pro gloria olim certauerunt & Athenienſes & Lacedæmonij. Res autem illorum, ut iam etiam antea dixi, non inani tantum gloria nitebantur, ſed pro uero principatu illis certamen erat: niſi quid exiſtimatis uos pro primis in comitatu locis honeſtè certare, ſicuti in myſterio quodam ludentes pro re aliena. Si autem uobis Metropolis nomen ſit peculiare, primarum uerò partium commune. quid per hoc minores efficimini? Ego enim auſim dicere. quòd tametſi ab omnib. nominibus deſiſtatis, à nulla tamen re deſtiteritis. Aut quid putatis propter hoc mare receſſurum à uobis: aut terram ueſtram fore minorem? aut reditus contractiores. Iam nuper ſpectacula recepiſtis, imò tantum non ſingulis diebus ſpectatis et tragœdos, & alios qui uidentur quidem uoluptatis & delectationis gratia in ſcenas prodire: eos autem qui intelligunt quæ aguntur, iuuant: num igitur quis illic uobis uerè uidetur eſſe rex, aut tyrannus. Atqui ita uocantur, & Menelai & Agamẽnones: & non nomina tantum deorum habent, ſed etiam perſonas, & ueſtes, multaque præcipiunt, ut illi: acta autem fabula, abeunt, nihilque ſunt. Nominari aliquis uult primus; eſto. Primas aliquis uult obtinere partes, etiam ſi alius nominet primus. Eſto. Neque enim nomina rebus fidem adferunt, ſed res nominibus. Præterea & illud expendite, quod ex concordia eſt futurum. Nunc quidem utrique ueſtros tantum uiros habetis: facta autem reconciliatione, utrique utrorumque habebitis, & publicas erogationes (oportet enim & haſce ciuitati duplicatas arbitrari) atque miniſteria. Eſt aliquis apud uos orando eloquens, is & illis proderit. Locuples aliquis apud eos eſt, ſuppeditabit ſumptus et apud uos. In uniuerſum autem, nemo neque ſi dignus ſit primas tenere in ciuitate, propterea apud uos magni fiet, quod non uerba ad illos faciat: neque apud illos, quod non ad uos: neque ſi malus ſit, pœnasque dare dignus fuerit inuentus, ſupplicium poterit effugere, diſcedens hinc illuc, atque inde huc. Vt autem res habent in præſentia, quemadmodum mutuas inter uos ciuitates ſtruitis inſidias: ita licet ijs qui alteri fecerunt iniuriam, ad alteram confugere. Cæterum facta concordia, neceſſe erit ut boni & æqui ſint uiri, aut ex tota Bithynia diſcedant. Valde uobis placetis ob magnam uulgi multitudinem: plures eritis Sufficientem habere uidemini? maiorem, quàm quæ ſufficiat, habebitis. Breuiter, omnia commixta, & fructus & pecuniæ, & uirorũ dignitates, & potentiæ, apud utroſq; duplicabuntur. Neq;, propter quam omnia homines faciunt, uoluptas omni ſermone maior, aberit. Auferri enim & excindi ea quæ dolores pariunt, & inuidiam & contentionẽ, & quæ ex his oriri ſolet, ſeditionem, mutuasq; inſidias, inſultationesq; proximorum malorum,

Græcanica delicta.

Metropolis nomen.

Res nominibus fidem facere, non cõtra.

Concordia bona.

Voluptas.

lorum, & ægritudines ex aliorum bonis:& contraria pro his ſubire in ciuitates,bonorum communionem,concordiam,& propter hæc utraq; gaudiũ, nònne hæc omnia publico diei feſto ſimilia uidentur? Expendite autem hoc modo. Si quis deorum uobis (uiri Nicomedienſes) optionem daret, ſi uel letis, ut non ſolum ueſtram haberetis ciuitatem, ſed & Nicenſium, nònne incredibile quidem ob magnitudinem uobis uideretur bonum? effunderetis autem omnes preces, ut id conſequeremini? At qui hoc incredibile uiſum, nunc fieri licet, ut & Nicæa ueſtra ſit; & quæ apud uos ſunt, ſint illorũ.

Fratrum cõcordia.

An non fratres admiramur,qui ad omnia communem habitant domum, quiq; præcipua ob tenacitatem non diuiſerunt:& illorum diuitiæ magis etiam ſunt admirationi maiores, eo quòd non ſunt diuiſæ, neq; dimidia rerum omnium pars cuiq; eſt attributa,ſed uniuerſa ſubſtantia utrorumq; eſſe uidetur: præterea omnes illos aſpiciunt ut bonos,& æquos, & reuera germanos: in ciuitatibus autem talis facta germanitas, nònne & maius bonum erit, & honeſtius, opulentiusq;? Hanc autem fieri,ęquum eſt & propter progenitores, qui communes ſunt ciuitatibus utriſq;: & propter deos, quorum & apud illos & apud uos ſimiles ſunt honores. Hoc enim eſt, propter quod maximè quis doleat: quòd quum omnia habeamus communia, & progenitores, deosq;, & conſuetudines, feſtosq; dies, multi quoq; priuatas cognationes & amicitias, tanquam Græci aduerſus barbaros pugnemus; aut,quod ueſtris factis ſimilius eſt, tanquam homines aduerſus feras. Non uos tandẽ mutuò aſpicietis? Non alteri alteros audietis? Non ſibi inter ſe ciuitates dexteras porrigẽt,uobis auſpicantibus? Non omnia quæ apud utroſq; bona ſunt, poſſidebitis reconciliati? Non illis utemini uolentes? Vtinam liceret & Epheſiorum populum nobis fieri germanũ. Vtinã & Smyrnæorũ ædificia communia nobis fierẽt. Hæc aũt omnia & tanta bona unius nominis gratia pereũt. heu quale cõmodũ, heu qualis uoluptas. Cæterum, quod ciuitatibus profutura ſit recõciliatio facta, quodq; hactenus uobis nõ profuerit ſeditio & bona ex cõcordia oritura, malaq; ex inimicitijs prouenientia, mediocriter à me dicta ſunt. Supereſt, ut dicã hęc etiã manſura eſſe, ſi recõciliemini. Iam enim quidã ſunt,qui de hoc metuant: quorũ ego iuſtũ metũ approbo, ſi quidem hoc dicũt, ipſi ex animo cõcordiã deſiderãtes, atq; metuẽtes ne diſſoluatur: et nõ è diuerſo huius gratia, ut ea omnino nõ fiat, hoc pretendunt. Maximum igitur uobis & fideliſſimum, quòd concordia mãſura ſit, pignus eſto, ꝙ ea utilis eſt, Nã ſi demonſtrata uobis oratione ſolũ quòd ſint utilia, uobis iam perſuaſa uidentur: quomodo nõ cõueniret, perſuaſionẽ ex factis ipſis fore firmiorem? Præterea etiam in bona ſpe ſum, & propter conſuetudinem haud facile uos à concordia receſſuros. Seditio enim tanto tẽpore, propter conſuetudinem duntaxat apud uos durauit, tantũ exiſtens malũ: quomodo non ueriſimile eſſet, reconciliationes, quæ & iucundæ ſunt, & iuſtiores, propter conſuetudinem longiſſimum tempus duraturas? Cauere autem parua oportebit, & in primis homines nullius autoritatis, ſi quando uos calumnijs uelint committere. Ne audiatis eos, proprium quoddam uenantes commodum, uolentesq; ſibi rurſus ueſtra ex diſſenſione gaudiũ præberi. Deniq; ꝑꝑ parua nolite eos irritare. Porrò deos ipſos ueriſimile eſt, plus ꝙ̃ oẽs, eam curam gerere, ut cõcordia fiat. Puto.n.& hoc ipſum principium ab illis introductum: neq; aliunde mihi ueniſſe in mentem, ut auderẽ tanta de re inter uos dicere, qua de nemo antea neque iuuenis neque ſenex dixit. Eſt autem dignum, rurſum eos precari. Igitur in principio eos precatus ſum, ut uos mihi præberent obſequentes: quoniam autem hoc iam facere uidemini, supereſt ut precer eos, perpetuò ea conſeruent, quæ honeſtè à uobis fuerint decreta.

Bona ex concordia etiã perpetua futura.

DE

DE CONCORDIA NICAEAE, QVVM CESSASSET SEDITIO, XXXIX.

GAudeo equidem, à uobis honore affectus: ſicuti par eſt gau-
dere hominem modeſtum, qui honore affectus ſit a bona &
præſtanti ciuitate, qualis ueſtra eſt, quæ & iuxta fortitudinẽ
magnitudinemq. nulla inferior eſt, quæcunque ubiq; gen-
tium habentur celebres. Præſtat etiam generis ingenuitate *Nicęę vrbis*
& multitudinis cohabitatione clariſsimarum familiarum: *pręſtantia.*
non aliunde alijs conuenientibus, & uilibus & paucis, ſed Græcis præcipuis,
& Macedonib. Et quod maximum eſt, Heroas Deosque habet conditores.
Decet aũt eos qui a dijs ſint huc deducti, pax & concordia, amicitiaq. inter
ſe. Turpe.n. ſi non vehementer felices fuerint, & deorum amantes, præſtite-
rintque alijs reb. ſecundis, qui uerum ſuum genus uolunt oſtendere, & non
mendacem inanemq; ſermonem. Dij.n. conditores & cognati, generisque
principes, nihil ita ſuos habere volunt, neq; regionis pulchritudinem, neque
fructuum copiam, neq; hominum multitudinem, ut modeſtiam & uirtutem,
ſtabilemq. rempublicam; & bonorum quidem ciuium honorem, malorum
autem ignominiam. Vt ego ſanè nunc lætor, vos uidens vnum habere cultũ,
vnamq; emittere uocem, eademque velle. Quod enim ſpectaculum pulchrius *Ciuitatis ſũ-*
ciuitate conſentiente? quæ auditio grauior? Quæ ciuitas melius conſultat, q̃ *mum bonum*
quæ ſimul conſultat? Quæ facilius agit, q̃ quæ ſimul agit? Quæ minus fruſtra *concordia.*
tur, q̃ quæ eadem conſulit? Quibus iucundiora ſunt bona, q̃ concordibus?
Quibus triſtia ſunt leuiora, q̃ cõiter ferentibus? Quibus rarius accidunt du-
ra, q̃ mutuò ſeruantibus? Quæ ciuitas ciuibus eſt amabilior? Quæ honora-
bilior hoſpitibus? quæ commodior amicis? quæ inimicis formidoloſior?
A quibus laus uidetur credibilior? a quibus uituperium uerius? Quinam a-
pud eos qui rerum potiuntur, maiorem naniſcuntur reuerentiam? quinam
apud imperantes magis parem obtinent honorem? Quos magis imperantes
reuerentur? quosnam ita diligunt benigni principes? Quoſnam minus con- *Concordię*
temnunt praui homines? Nonne enim conſtat, quod concordib. non ſolum *bona.*
imperium gerentes, ſed etiam Dij attendant? At uerò ſeditionem mouẽtes,
neque ſemetipſos audiunt. Neque enim diſſonantes choros facilè quis exau
dit quid dicant, neque diſcordantes ciuitates. Quæ ædificia, quanta regio,
quanta hominum multitudo fortiorem facit populum, quàm mutua concor
dia? Quot enim ſunt ciues in conſentiente ciuitate, tot oculi illius uident cõ
modum; tot aures audiunt, tot linguæ admonent, tot cogitationes cogitant:
nihilq. tam præclarum eſt, quàm ſi quis deorum ita magnæ & populoſæ ciui-
tati unam animam fecit. Vti e regione nihil neq; pecuniarum neq; hominum
multitudo, neq; alia potentia utilitatem adferre diſſidentibus poteſt: ſed in
contrarium hæc omnia, magiſq. ad detrimentum ſunt: & quo plura adfue-
rint, ad tãto maius & difficilius: Quẽadmodum (opinor) & res habet in cor- *Simile.*
poribus. Sano enim utilis eſt magnitudo, carniumque copia: ægroto au-
tem & malè affecto, periculoſiſſimus eſt talis habitus, & acutiſſimum peri-
culum adducit. Similiter autem & nauis, quæ ſi cum concordia gubernatoris
& nautarum nauiget, & ipſa ſaluatur, ſaluatq. pariter uectores: ſin minus, quã
to plura fuerint uela, tanto uehementiorem tempeſtatem, perturbationem-
que maiorem accidere neceſſe eſt. Idipſum etiam fit circa currum, ſi quidem
auriga recte imperare ſciat, & equi conſentiant, dictoq. ſint audientes, ſpes
eſt in certamine talem currum uictorem euadere, in bello autem ſaluari. Præ
ſente autem ſeditione, turbationeq. tanto maius periculum eſt, quanto equi
ſunt

ſunt fortiores atque velociores. Simili ferè modo & concordi ciuitati omnia talia vtilia ſunt, abundantia pecuniarum, atque hominum multitudo, & honores, & gloria, & potentia: ſin non concordet, inutilia & grauia. Vt ſi eodem loci verſentur multæ feræ, aut pecora, vno incluſa ſepto, atq; ſe mutuò cornibus inuadant & conculcent, inſultentque. Porrò ſi ſanus eſſem, non deſiſterem ab oratione nondum ſufficienter expoſita, iuxta meam ipſius potentiam: nunc uos autem fortaſſe alijs intenti magis eſtis: vt ego multo ſim inferior, quàm certaminis poſtulet magnitudo. Reliquum eſt ergo, ut breuiſſimum atque expeditiſſimum dicamus ſermonem, qui eſt ad Deos. Hi enim, etiam ſi qui parua utantur voce, eorum tamen norunt cogitationes. Fortaſſis enim & hoc valde beneuolentis eſt: ſicut benigni patres, quæ poſſunt, filios admonent: in quibus autem non pareant, Deos pro illis rogant. Rogo igitur & ego Dionyſium, autorem huius ciuitatis, & Herculem conditorem, & Iouem ciuilem, & Mineruam, & Venerem, & Amicitiam, Concordiamq;, & Nemeſin, aliosque Deos, ut ab hac die huic ciuitati deſiderium ſui inijciant, & amorem, vnamque ſententiam, vtque eadem velit atque ſentiat: ſeditionem autem & litem & contentionem eijciant, ut inter feliciſsimas optimasque ciuitates in poſterum numeretur.

Deos, implorãtium cogitationes reſpicere magis, quàm verba.

IN PATRIA, DE CONCORDIA CVM APAMENSIB. XL.

STatueram ò ciues, nunc ſanè, & ſi nunquam antea, omne me acturum ſilentium, poſtquam huc redij: neque attacturum ſponte uel inuitè, vllum publicum negocium. Propter vnum quidem, ꝙ multos uideam Deorum benignitate, ſemper & ſenes & iuuenes, qui velint & poſsint ciuitatis negocia procurare, rebusq; ueſtris rectè præeſſe: quibus neque in dicendo neque in agendo quicquam deeſt, præterea qui experientiam habeant reipublicæ ueſtræ, neque habeant ſuſpectum. (Verum enim dicetur, ꝙ me quidam moleſtè ferant, tanquam hoſpitem & ſuperfluum. Deinde puto & corporis aliquam curam eſſe habendam, ex multa continuaq. miſeria defatigati: & rerum domeſticarum oppidò malè diſpoſitarum, quæ tanto perditæ tempore, nullam nactę ſunt correctionem. Vbi enim peregrinatio Domini paulisper modò abſentis, magnam etiam ſubſtantiam corrumpere pōt: quid expectandum in tot exilii annis? Vnde nemo me ſperauit ſeruari poſſe, præter uos, propter excellentem beneuolentiam. Quanquam donec paupertatis ſuberat periculum nobis, nihil erat intolerandum. Non enim ſum ad hoc inexercitatus ferè, quum tantum temporis errauerim, non ſolum ædibus carens, & penatibus, ſed nec miniſtrum ullum mecum ducens. Neque filium ſperaui grauiter laturum paupertatem, qui natura me nihil eſt deterior. Quoniam autem ſermo uobis eſt de ep, ut ne quis patriam fruſtretur, neque uos pollicitatione fraudet, quam polliciti ſumus nemine cogente, haudquaquam facilem, neque paucarum pecuniarum; hoc durum arbitror, plurimaque cura dignum. Nihil enim grauius eſt, neque maiori uſura fœneratum, quam gratia. Et hoc eſt impudens illud & acerbum fenus, quando (opinor) tarditate gratia in debitum mutatur: quod omni modo acerbius exigunt, qui ſilent, quàm qui clamant. Nihil enim ita poteſt debitoribus ueſtris talia in memoriam reuocare, ut noſtra obliuio. Propter hæc igitur neceſſarium putaueră, meis rebus operam dare, ad nullamq. rem accedere publicam, ne ſermone quidem: uſq. dum intelligerem illud, quod à poeta dictum eſt.

Gratia vſura.

Aedibus in noſtris quæ ſint bene facta, ſecusue.

Antea quidem neque modicum tempus ocium egi, fortaſſis ob meam curioſitatem, quòd oporteret uos conuenire, & beneuole compellare: atque hoc duntaxat, & ſacrificare dijs, atque herclè Imperatoris literas legere; quia neceſſe erat; deinde autem ſtatim ſecedere debui, resque meas agere. Sermonem quendam feci pro opere quodam, nec me ipſo tantum, ſed etiã præſidibus operam adhibentibus, forſitan quidem uobis, forſitan autem & mihi gratificari uolentibus, ciuitatemque melius inſtruere, totamqua facere honeſtiorem. Antea enim, ut ſcitis uidelicet, in talibus inferiores fuimus vicinis.

Hunc me faciente tunc ſermonem, animos ſumpſit ex eo populus, (neque enim degeneres eſtis, neque natura ſtupidi) multique ciuium permoti ſunt ut in publicum largirentur.

Poſtea verò me rurſus rem uobis permittente, cùm ſæpe in ſenatu, tum ſæpe etiam in theatro, ut ſi non probaretis, neque velletis, nemini eſſem moleſtus (nam negocium futurum, mihi circa hæc timebam) ſæpe rata habita eſt a uobis, ſæpe a præſidibus, nemine contradicente. Poſtquam autem magiſtratum inij, quæcunque ipſe pertulerim metiens & remetiens, & ſedulò expandens, vt ne res fieret indecens & incommoda, qualia opera apud alios multa facta ſunt, utque abſque cauſa perierimus, & ut denique extra terminos turpiter ſim eiectus, quum nullius talium eſſem inexpertus, neque mihi deeſſet quod facerem, ſed alia potius facere poſſem, fortaſſe magis ſeria, ex quibus non apud uos ſolos nomen conſecuturus eram, omitto in præſentia recitare. Nihil enim mihi erat graue, ueſtri cauſa perferenti: Sermones autem facti ſunt multi, non a multis uerò, & valde iucundi, quòd ſuffoderem ciuitatem, quòd vaſtam reddidiſſem, propè expellens ciues, quòd omnia eſſent ſubmerſa confuſaque, quodque nihil reliquum eſſet. Et erant quidam, qui valde dolebant caſum illius, ægrè ferentes ſi non manerent ueteris felicitatis monimenta; tanquam loco mouerentur Athenis ueſtibula Mineruæ, aut Parthenonem, aut Sameium aut Heræum nos ſubuerteremus, aut tanquam Mileſiorum Didymium, aut templum Dianæ Epheſiæ. At nonne turpes atque ridiculæ ſunt ruinæ, multo humiliores caſis quas ſubeunt oues; paſtorum autem nullus poſſet ingredi, neque generoſiores canes? Super quibus uos quidem pudore eſtis ſuffuſi, erubuiſtisque pręſidibus ingredientibus, at illi non iucundè erga uos affecti, inſultabant, ridebantque, ubi fabris non licebat oculos attollere, ſed operabantur cernui, uidentes ea cadere & impelli, quæ ad mallei ictum tremebant & diuellebantur; attamen erant qui difficulter aſpiciebant deſtructa prioris paupertatis ignobilitatisque ſigna, non quòd illis curæ eſſent ſtantes columnæ atque ſuggrundia, ędificatæque officinæ alioqui; ſed ut nunquam uos maiores gereretis animos, quàm illi. Bene enim noſtis, quod & ædificiis & diebus feſtis, atque proprij poteſtate fori, eoque quod non cogantur apud alios pati inquiſitionem, neque contribuere, ſicuti opinor, uici; his omnibus efferri ſoleant animi ciuitatum, maiorque fieri populi autoritas, atque plus nanciſci honoris & a peregrinantibus hoſpitibus, & a præſidibus.

Porrò hæc amantibus quidem ſuam ipſorum patriam, neque metuentibus ne quando illa uideantur inferiores, admirabilem prębent uoluptatem; eos uero qui contrariè ſunt affecti, uoluntque inter infirmos multum ualere, ciuitatiſque gloriam ſuum contemptum exiſtimant, neceſſe eſt ægre ferre, & inuidioſe. Atqui calceum quidem oportet congruere pedi, & ſi uideatur maior, circumcidere; ciuitatem autem nunquam prohibere oportet maiorem fieri, nec quenquam ad ſe eam applicare, neque metiri iuxta *Ciuitatis qualis habẽda ratio.*

X ſu-

ſuum ipſius animum, ſi paruo ſit atque illiberali præditus; præſertim quum exempla præſtò ſint. Dico aũt Smyrnæorum & Epheſiorum, Tarſenſiumque illorum, atque Antiochenſium. Atque ego hæc manifeſtè ſcio, ꝙ etiam antea quidam audientes rumpebantur, moleſteque ferebant, ꝙ tales aſſuefieretis audire ſermones, atque cum tantis ciuitatibus quis auderet & veſtram nominare. Atque ita ſuper his indignabantur, taliaque dicebant, & neminẽ quicquam ſinebant dare, atque ipſis factis impediebant, vt ego inde animum habuerim, propemodum meipſum multare exilio. Namque ridiculum erat, poſt exilium ita longum, & tanta negocia, & tyrannum inimicum huc redeũtem, deque cætero priorum malorum obliuiſcerer: tanquam ex vehementi & immani pelago & tempeſtate in opina uix in terram eiectum, ob dei cuiuſdam beneuolentiam, deinde hic tanquam in portu nauali bello confligere. Vehementer autem demiror hominum quorundã maliciam, immo dementiam, in memoriam reuocans qualia ſermonibus ſparſerint. Et primùm quidem de legatione, quam miſiſtis, ut gratias ageretis. Non enim libenter eum ſuſcepiſſe legatos, ſed magis ægre tuliſſe, quòd oporteret eum in urbem occurrere, & amplecti neceſſarios, aut nondum præſentes nominare, aut percunctari de hoc & de illo quid agerent, aut quamobrem non omnes veniſſent. Alij autem ſermonibus ſpargebant, ꝙ Smyrnæis q̃ plurima dona daret, pecuniasque innumerabiles mitteret, vnà cum fœdere: atque hercle tanquam alius quiſpiam uerba feciſſet, innumerabiles illi conceſſerat ſenatores: auri quoque iuſſerat flumen in ciuitatem deriuari, & innumera quædam drachmarũ millia dederat; quorum nullum erat uerum, ut ego ſanè uolebam. Multos enim feliciter agere, & magna conſequi, nunquam ægritudine affecerit eum qui ſapiat: maximè quum & ipſe præcipua nanciſcatur, & fortaſſis etiam illis nanciſcendi præbeat anſam. Simile enim foret, ut ſi quis uni ſibi uellet ſplendere ſolem, aut Iouem pluere, aut uentos flare, aut nullum alium de fonte bibere poſſe. Attamen humaniſſimus imperator, omniumque prudentiſſimus, mihi conceſſit pro quibus rogaueram, atque aliis itidem pro quibus illi. Ob quam rem igitur omnem hunc feci ſermonem, quum uos de aliis deliberetis? Quia & hanc rem ego primus attigi, multoſque hic feci ſermones de concordia, putans hoc utile eſſe ciuitati, & melius eſſe quàm diſſidere cum vllo hominum: maximè verò cum ſic propinquis, urbique uicinis. Non ego ſanè ad illos ueni, neque dixi humani quicquam ante, quàm ciuitas publicè reconciliaretur, uosque inter uos amici fieretis. Quanquam decretum miſerunt ſtatim in principio, amicè compellantes, obſecranteſque ad ſe uenirem: & mihi multa cum illis iura intercedebant, ut alii cuilibet huius ciuitatis: attamen non ſuſtinui pro me cum illis humaniter congredi, ſed communiter uobiſcum illis uolebam fieri amicus. Vnde me ſuſpectabant, ferebantque grauiter, Et nunc auditis compoſitionibus, amicitiaq. hac inita, decretoque a uobis facto, ut uocarer fortaſſis & huius operæ gratia (forſan enim ſperatis & me conſorte omnia & faciliora & ſecuriora fore: quanquam etiam nunc fortaſſe non ſolum præſentibus, uerùm etiam mihi honorem tribuatis, perpendentes & me cum alijs ueſtrum eſſe ciuem) fortè alacriores facti ſunt erga uos. Tamẽ haud valde feſtinaui, accedere metuens, ne hoc impedimentum foret non illis, ſed quibuſdam in hac ciuitate. Fere enim ſolent plerique homines non actis, ſed agentibus inuidere: poſtquam & ſuperiore anno hoſce ad me ſermones fecerunt illorum præfecti. Et tunc licebat uobis a negocijs liberari: ſed ego metuebam, ne huius ciuitatis quidam difficulter & moroſe ferrent, ut ego ea conficerem; ideo & nunc quodammodo volens fui tardior. Quæcunque igitur & per me & per

alios

alios, confici poſſunt ciuitati,ea ego illis malo committi: ut ne quis aduerſe-retur neque contriſtetur tortus inuidia. Quæcunque autem difficulter ab alio huius ciuitatis confici poſſunt, fortè uerò & nimis difficilia ſunt, ad ea me ſemper exiſtimate intento fore animo,dum ſpirauero. Quin etiam quiſquis ad negocia ciuitatis alacris fuerit, atque aliquid nobis commodi adferre poterit, me primum habebit teſtimonium perhibentem,& cooperantem. Atque idipſum negocium quod rectè adminiſtratur, multo libentius laudauero,promptiuſque,alio agente, quàm ſi ipſe conſuluiſſem. Neque enim magni fieri cupiens,neque laudantibus indigens, neque cupiditatæ gloriæ, ſed beneuolentia erga uos, uolo fieri aliquid quod conueniat. Et deos præcor omnes, ſeneſcens ut quamplurimos uideam; me longè magis idoneos, ut commodent ciuitati. Et nunc pro his laudo & magiſtratum, & qui hoc conſilinm dedit. Omnes enim (ut breuiter dicam) inimicitiæ,omne diſſidium,cum quolibet ſuſceptum, operoſum eſt & difficile, tam ciuitati quàm priuato, quoquo modo etiam ſint affecti. Imbecilles enim multa eſt occaſio redarguere atque humiliate, ad ea quæ prius habent mala: beatis autem moleſtiam exhibere, perturbareque illorum animum. Vnde qui ſapiunt, malunt mediocribus potiri, aliqua concedentes: quàm ualde accuratè ad hęrere iuribus,& pro re quauis contendentes,nullique nihil cedentes, ſemper quoſdam habere inſidiantes,bellumque inferentes,atque nunc quidem felicitatibus inuidentes, quantumque facere poſſunt ſeſe impedimento obijcientes: nunc uerò, ſi quod accidat detrimentum (multa autem, ut inter homines,accidunt) gaudentes & aggredientes. Non enim homo ullus eſt ita imbecillis aut inualidus natura, qui non nanciſcatur opportunitatem ad inimicitias odiumq. demonſtrandum,uel per ſe,uel cum alijs,uel ſermonem aliquem dicendum qui prorſus ægritudine afficiat, negociumque concinnandum damnoſum. Neque enim morbus ullus ita non ab habentibus ſentitur, ut nunquam obſit, neque ulli impedimento ſit actioni, ſed uel uigilanti uel ambulanti obſtat: & tametſi non uehementer corporis fatigat robur, in lectum tamen eum comitatur,& diſtrahit atque corrumpit ſomnum. Sic ego aio nunquam prodeſſe, odio haberi & contendere,ne maximæ quidem ciuitati cum minimo uico, nedum cum hominibus paruam in habitantibus ciuitatem, remque publicam habentibus peculiarem, & apud præſides honorem quendam aut potentiam, ſi ſe gerant moderate. (Oportet enim uos audire uera, & non moleſte ferre, ſi quis alios laudans uobis proſit) & quod maximum eſt, cum finitimis & uicinis, & tantum non ſingulis diebus inter uos uerſantibus: cum quòd plurimis nuptiarum uobiſcum commertia ſint,tum quòd ciues quidam & ferè potentiſſimi apud uos,apud illos honorem ſunt conſecuti. Quomodo credendum eſt, haſce inimicitias iucundas & innoxias eſſe? Et nemo me hoc dicere ſuſpicetur, quòd prorſus ſuccumbere oporteat, atque illis nihil æqui decernentibus, neque moderati,eos rogare & obſecrare: uerum quum ipſi decernant,promptique ſint ad amicitiam,ut uos ad eam feramini promptiores, quodque contentionem ex diſſidio ortam ad hoc transferre multo honeſtius ſit, quo nos quàm illi æquiore mente præditi uideamur, magiſque pecuniam pluraque habendi cupiditatem contemnere. Non enim ita turpe eſt in operibus odioſis ſuperari, atque hercle in factis inimicis, ut in mediocritatis humanitatiſque officijs. Qui enim in illis ſuperatur, in opinionem uenire ſolet quòd ſit infirmior: qui uerò in his, quod ſit improbus & contentioſus. Quanto ergo melius eſt infirmum uideri, quàm prauum: tanto etiam melius eſt, poſteriores eſſe ad pugnandum, quàm ad reconciliandum. Merito autem mihi

Diſſidium omne & ciuitati et priuato operoſum.

attenderetis animum magis q̃ alijs, fortè quidem & aliud, illud autem præcipuè conſiderantes, ꝙ mea priuatim nihil referat; neque vexationem aliquã, neque ſumptum mei ipſius recuſans, propterea negligam id quod vos deceat. Quod me enim non ſitis turbaturi nolentem, neque iuſſuri ut peregrinationem ſuſcipiam, ut qui iam multum temporis apud uos verſatus ſim, perſpicuè noui. Quumque alioqui minimè ſim ocioſus, uobis conducere puto, ut neque hoc modo peregrinationem ſuſcipiam. Sed quod dixi, ſatius puto omnibus hominibus, non uobis ſolum, neque ſuſcipere facilè inimicitias nõ admodum neceſſarias: & ſi quæ prius exiſtunt, deponere quouis pacto ſi fieri poſsit: damnum ex diſſidio maius exiſtimantes, detrimento ob compoſitionem accepto. Omnis enim (vt aiunt) pax melior bello: atque omnis amicitia longè melior utiliorque mente præditis quàm inimicitiæ, & priuatim domibus, & publicè ciuitatibus. Quippe pax atque concordia vtentib. ſe nihil vnquam nocuerunt: inimicitiæ verò & contentio mirum ſi non irrecuperabilia & maxima dederunt damna. Et concordiæ quidem & nomen plauſibile, & experientia optima iuxtà & vtiliſſima eſt omnibus: ſeditionis autẽ & diſſidij, tetrica quidem & moleſta appellatio eſt, multo autem peiora ſunt facta, magisque tetrica. Etenim dicere contingit & audire multa moleſta, & multa quæ nolis & facere & pati. Diſſidium autem tam propinquorum, atq; tam finitimorum odium, nihil aliud eſſe videtur q̃ vnius ſeditio ciuitatis. vbi & nuptiarum multis eſt & commerciorum ſocietas, atque alteri veniunt ad alteros propemodum ſingulis diebus, & ſunt cognati inter ſe & familiares, hoſpitesque quodammodo omnes. Propè autem habitans ciuitas hoſtilis atque inimica, triſtis omnino res eſt, & inſociabilis: quemadmodum beneuola & amica, commoda atque chara res eſt. Cogitate autem, quanto iũcũdius ſit peregrinari ad in propinquo habitantes, familiariter & non hoſtiliter affectos: quantoque melius hoſpites aduenientes ſuſcipere, abſque ſuſpicione. Atque in communibus conuentibus, & deorum ferijs & ſpectaculis, quanto melius modeſtiusq. ſit inter ſe miſceri ſacrificantes, ſimulque precari, quam è diuerſo deuouere atque malè dicere. Acclamationes autem utriuſq; multitudinis in ſtadijs & theatris, quantum differant cum laude factæ, multoque fauore, ab iis quæ cum odio atque conuicijs? Non enim hoc eſt moderatorum hominum, neque ciuitatum honeſtarum: ſed magis inhoneſtarum meretricum, quas ex utriuſque ædibus nihil pudet quodlibet uerbum ſcurrile dicere, ut ait Homerus:

Pax omnis bello melior

Vrbium inter ſe vicinarum diſsidia cuiuſmodi.

Iliad. γ.

Quæ lite incenſæ magna, pectusque vorante,
Mutuò iurgantur ſanè, ad mediumque feruntur
Vſque forum celeres, iactantes plurima vera,
Falſaque multa ſimul: iubet autem hoc feruida bilis.

Quanti autem æſtimandum, hæc non pati? Quanto uerò pluris, non facere? Quæ autem tanta eſſe queat pecuniarum copia, aut regionis magnitudo, pro qua non conueniat hominibus mente præditis, comparare quotidianum fauorem, ut decenter quidem ludi ſpectarentur, prompte verò peregrinatio ſuſciperetur? Quin etiam ea quæ ſunt in regione, & quæ ſunt in mari, quæq. ſunt in montibus, ſemper vos in idem loci congregant, atque nolentes etiã cogunt mutua habere commercia. Illi enim indigent materia quæ apud nos eſt, alijsque multis: & nos haud quimus per alium portum nec inferre nec efferre, quæ apud nos proueniunt. Quo pacto igitur non omnium infortunatiſsimum ſit, emere unumquemque ab hominibus non amicis, uenundareque oſoribus, naues applicare apud grauatè excipientes, ſuſcipere conuiciantes, conuiuia: interdum agere cum alieniſſimis: & ſi

quis

quis nauem inſcendat, manifeſte ſcire, quòd & à gubernatore & nautis deuoueatur? Quòd autem omnium iniucundiſſimum eſt, ſemper inimicos uidere præ oculis, & nauigantes, & iter facientes: atque hos ſemper plurimos in uijs occurrere, prauum & moleſtum ſignum eſt: ut prorſus neceſſe ſit prætereuntes uel dicere, uel audire quòd mordeat. Itaque ſæpenumero mecum cogitaui nominum ruditatem, corruptionemq́ue, quòd peioribus ſint animis quàm ignobiliſſima uiliſſimaq́ue animalia. Homines enim frequenter, quum mutuò ſe conueniunt, pugnantes conuiciantèſque recedunt. Formicæ autem ita denſæ ambulantes, nunquam uexant ſe mutuò, ſed ualde manſuetè conueniunt, prætereuntq́ue, & ſuccurrunt inuicem.

Hominum inter ſe immanitas atque ferocia.

Et quidem, quod nunc accidit circa noſtram ciuitatem, reuera ſanè multos tangit, uellicatq́ue alios omnes: quòd cauſas uos ſuſcipiatis, eàſque apud uos neceſſe ſit iudicari: oportet autem propter hoc magis humaniter agere, neque facere uoſmetipſos inuidioſos. Deinde legati ad hoc delecti negocium, unde diſcedent, nònne illinc? Nònne ab inimiciſſimis huc appellent nauigantes? portùque utentur inimicæ ciuitatis? An illis circumeundum erit, quaſi ſæuum ſit & inuium mare nobis propinquum? Ego enim, ut & antea dixi, diſſidentibus cum uicinis hæc difficiliora grauioràque puto, quàm auferre arma, & incurrere in regionem, aut machinas mœnibus admouere, aut excindere arbores, aut fructibus ignem immittere. Hæc enim quum (ut opinor) acerba ſint, omni tamen ex parte acerbius eſt id quod ex inimicitijs atque odijs prouenit. Neque enim apparet, hac ex re quicquam utile aut bonum unquam proueniſſe. Inimicitiarum ſiquidem fructus ab omni parte amariſſimus & acerbiſſimis eſt: ſicuti opinor è diuerſo, beneuolentiæ iucundiſſimus atque utiliſſimus.

Inimicitiarū fructus, & contra beneuolentiæ.

Nunquam enim cedere, neque locum dare proximo (dico autem, abſque turpitudine: neque eò, ut quæ nanciſcaris ipſe, alijs dimittas) non uirile eſt, ſicuti putant quidam: neque magni animi, ſed ſtultum & agreſte. Non uidetis uniuerſi cœli, & quæ in eo ſunt diuinorum beatorumq́ue ſempiternum ordinem atque concordiam, moderationemq́ue, qua neque pulchrius neq; grauius quicquam excogitari poteſt? Ad hæc, elementorum quæ dicuntur, aeris & terræ, aquæ & ignis tutam atque æquam per ſecula harmoniam, qua cum beneuolentia & mediocritate perdurare ſoleant ſalua, ſaluentq́ue omnem mundum?

Cœleſtium corporum et elemētorum inter ſe harmonia.

Animaduertite enim, etiam ſi quibuſdam hæc oratio de ſublimibus eſſe uideatur, neque omnino ad ueſtrum affectum compoſita, quòd ea quum ſint incorruptibilia & diuina, & primi maximiq́ue Dei conſilio & potentia omne tempus gubernentur, ex mutua amicitia concordiaq́ue ſaluari ament: tametſi partim ſint fortiora maioraque, partim uerò minora uideantur. Hac autem ſocietate conuulſa, ſuperuenienteq́ue ſeditione, non ita interitus corruptionisq́ue expers illorum eſt natura, ut non conturbentur, & immenſam atque incredibilem (ut aiunt) ſuſtineant corruptionem, ab exiſtente in non exiſtens. Quæ enim apud ſapientes nominatur uiolentia ætheris, in quo regia maximèque propria animæ & potentiæ uis eſt, quem non fugiunt ignem nominare, frequenter terminoque definito & leniter naſcentem in quibuſdam conſtitutis temporibus cum omni amicitia concordiaq́ue uidebimus. Aliorum autem cupiditas & diſſidium iniquè exortum, in extremo interitus periculo eſt: qui uniuerſis nunquam continget, eo quòd inter ea ſumma pax & iuſticia, exiſtat, omniaq́ue ubique ſeruiant correſpondeatque ſibi, æquiſſimæ obedientia legi, cedentiaq́ue. Non uidetis, nunc quidem ſolem noctu excedere, dareq́ue oriendi locum obſcurioribus aſtris: nunc autem lunæ permittere, ut omnem terram illuminet,

Aſtrorum inter ſe mutuò concordia.

in defectu luminis melioris? Nunc verò ſidera locum dare ſoli, neq; arbitrati ſe quicquam pati, aut perdi, propter illius Dei potentiam? Nunc aũt ſolem medio interdum die tenebris obſcurari, luna intercedente, cui ipſe lumen miniſtrat: quinetiam ſæpe ab infirmiſſimis nubeculis abſcondi, aut aliqua rara circa lacus & flumina nebula ſtante, interdum omnino excludi, interdum verum infirmum tenuemque radium tranſmittere? Ad hæc non uidetis errãtes ſtellas irrequieta incedere chorea, & nunquam ſibi inuicem eſſe impedimẽto? Rurſus ad hæc, terra quidem infimam ſortita regionem, ſubtus manet, tanqũam nauis ſuſtentaculum. aqua verò circa hanc diffuſa eſt: ſuper autem ambabus aer mollis tacitusq; vehitur; æther autem ſupremum obtinet locum, omniaque complectitur, diuino igne in circuitu ſuper ea circumcurrente? Et hæc quidem ita robuſta & magna, ſocietatem inter ſe mutuam habẽt, aguntque ſine inimicitijs: parua uerò ita oppidula, uilium hominum, gentesque imbecilles in terræ particula habitantes, non poſſunt quieſcere, neque citra tumultum ſibi eſſe vicinæ? At volucres propè inter ſe nidos conſtruentes, non mutuò inſidiantur, neque diſsident pro eſca: neque formicæ foramina inter ſe propinqua habentes, ex eademque area ſæpe frumenta inferentes, inter ſe pugnant, ſed cedunt mutuò, eque vijs diuertunt, ſimulque operantur frequenter. Neque plura apum examina unum & idem de paſcentia pratum, neglectis operibus, pro florum rore diſsident. Quinetiam armenta boum equorumque permixta ſæpe, abſque tumultu & manſuetè paſcuntur, ut unum ex ambobus armentum uideatur. Præterea caprarum & ouium commixtæ greges in paſcuis, totumque paſti diem, facilè & manſuetè à paſtoribus diſcernuntur. Porrò homines pecoribus & beſtijs, ut apparet, peiores ſunt, ꝙ ad amicitiam attinet, mutuamque ſocietatem. Quæ enim natura fecit beneuolentiæ cauſa, ea uidere licet inimicitiarum odijque facta eſſe ſeminaria.

Planetę. *Terra.* *Aqua.* *Aer.* *Aether.*

AD APAMENSES, DE CONCORDIA. XLI.

Quod vos quidem (o ſenatores, alijque qui adeſtis modeſtiſſimi uiri) manſuete erga me & amice affecti ſitis, ſatis mihi uideor intelligere. Nam & mihi ipſi conſcius ſum, quod ueſtrã magni fecerim beneuolentiam, & nunquam quicquam contrarium neque dixerim neque fecerim: & uos, ſimulac aduení, me publice decreto honoraſtis, legatis miſſis qui reditum gratularentur, obſecrarentque peregrinari ad uos. Et fortaſſe nihil feciſtis admirabile. Non enim ſolum reliquæ ciuitates, uerum etiam plurimæ fere eiuſdem uobiſcum dignitatis, in quibus fui, & ciuitates & ſenatus primorũque me nihil rogantem honorum fecerunt participem: non inutilem forſan exiſtimantes, neque honore indignũ. Veſtrum autem factum non eſt alienũ, ſed quaſi ex patriæ beneuolentia gratiaque profectum, ſuum honorantis ciuem. Quod autem quidam ſunt apud uos, ſicut & in huius ciuitatis populo, qui non ualde propter me lætentur: non admiror, propter ciuitatum ſimultatem. Proinde liquide noui, quod neque illic omnes ciues placare poſsim: ſed quoſdam propter hoc ipſum mihi iratos, quod nimis uidear ciuitatis amans, propenſique in eam animi. Oportet autem humanum & modeſtum hominem, & hanc ſuis ciuibus concedere poteſtatem. Non licere enim in ciuitate cuiquam uni contradicere, neque reprehendere, etiamſi omnia bene gerere uideatur, non popularis eſt gubernationis, neque humanum: ſed magis ſolet hoc accidere tyrannis, quàm benefactoribus. Si igitur aliqui ſunt erga

me

me moroſe affecti, illis ego maxime credo. Manifeſtum enim, quod ideo ita ſint affecti, quod me exiſtiment meam ipſius patriam amare, omnique pacto auctam uelle. Si ergo fuerint perſuaſi, quod & iſtam meam putem patriam, proque ea facere quicquid poſſum, propenſus ſim, facile mutabuntur: meque amabunt, ſicut & al os. Quod patriam ſane plus quàm alij omnes amem, non eo inficias. Quæro autem illud, an hoc iniqui prauique uiri eſſe putent, taléque ciuem apud ipſos eſſe nolint? Quapropter licet uobis & me habere ciuem abſque ſuſpicione, aliosque quicunque optimi ſunt. Et propter hoc ipſum mihi iuſtius credere poſſetis. Quicunque enim ingratus eſt erga naturales parentes, pius eſſe non poterit erga adoptantes ipſum. Qui vero diligũt eos ex quibus ſunt procreati, nunquam illi gratiam rependere negligent parentibus adoptantibus. Naturæ enim beneficium, abſque præmeditatione datur: gratiæ autem, eſt uoluntarium. Sum equidem ciuis utrorumque, ſed illis me quidem gratiam habere non oportet hanc ob rem, uobis aũt vt benefactoribus gratiam referre æquum eſt. Nam ueſtram propter beneuolentiam atque donum ciuitatis ſum particeps. Cæterum quicunque ciuitatẽ ipſi ſunt adepti, humanitatem tantum perceperunt dono, neceſſarium autẽ illud a natura illis non adeſt. Mihi autem utraque adſunt. Auus enim meus cum matre mea, ab hoc imperatore cuius erat amicus, ſimul Romanam ciuitatem & ueſtram adeptus eſt, pater aũt a uobis: ita & beneficio & genere veſter ſum ciuis. Longius autem quàm duobus gradibus genus quærere, nequaquam humanum eſt. Nemo enim ita uerum ex ulla reperturus eſt ciuitate. Quinetiam meorum liberorum hæc patria magis eſt. Neceſſarium igitur eſt, ut liberi patrem ſequantur: multo uerò iucundius, ut pater liberos ſequatur. Ob hæc ergo uobis beneuolus ſum, ciuisq. animum gero: idq. clare iam demonſtraui. Quum enim ciuitatib. inſtaret contentio, & patria admodum quidem reuereretur inuitum me perturbare, ualde autem cuperet ut negocium ſuſciperem, hucque me honoribus prouocaret, in hoc uno non obediui, nihil alioqui illius gratia non facturus: neq; minus fortaſſe quam alij valentes efficere, quum & amici ſint non pauci, neq; impotentes (ne quid inuidioſum dicam, & quod quoſdam contriſtet) præterea neq; iter fugiens facere, quando me oporteret etiam aliò proficiſci. Quum ergo hæc ita ſint, abſtinui à negocio, non illos deſtituens, ſed reueritus uos, meq. putans utiliorem fore & illis & uobis ſi poſſem ciuitates facere amicas, liberaremq. priorib. à quæſtionibus, inq; poſterum exhortarer ad concordiam. Hoc enim in primis optimum & commodiſſimum eſt, non ſolum æqualib. inter ipſos, ſed & ſuperioribus erga inferiores. Noui equidem quàm difficile ſit contentionem ex hominib. auferre, præſertim longo tempore nutritam: quemadmodum à longo tempore agnatum morbum haud facile eſt à corpore repellere, maxime ſi quis abſq; dolorib. curare uelit. Attamen ciuitatis morib. credo, exiſtimans minimè eſſe duros & agreſtes, ſed uerè germanos, dignosq; humaniſſimis uiris, beataq; ciuitate, à qua huc miſſi eſtis, amici iam ad amicos hac in ciuitate habitantes; quæ tantum felicitate potentiaque alios ſuperat homines, & plus etiam excellit æquitate humanitateque, cum quod largiter impertit & ciuitatem & leges & magiſtratus, nihil alienum exiſtimans in dignitatibus, tum quod ſimiliter omnibus ius cuſtodit ſuum. Eam conuenit ut uos imitemini, manſuetique atque magnanimi appareatis, & id erga tam propè habitantes, & contubernales ferè, non ſæuos neque ſuperbos vicinos, quib. cum uobis & nuptiæ ſunt communes & liberi, & res publicæ, deorumque ſacrificia, & conuentus & ſpectacula, ſimulque in eodem ludo doceminipri natim, & conuiuia agitis, vosque inuicem ſuſcipitis, plurimumque tempo-ris

Patriæ amor

Propinquarum inter ſe vrbiũ amicitia.

ris inuicem conuerſamini, & propemodum vnus eſtis populus, vnaq; ciuitas, in non longo interuallo. Hæc igitur plures iſthinc & ciues fecit participes, adque gerendos apud nos magiſtratus non eſtis excluſi, nec non ad illorum honeſtorum quæ ciuitatis ſunt Romanæ ſocietatem eſtis admiſſi. Quomodo ergo par foret, priuatim quidem vnumquenque putare amicum, atque honoribus afficere: communiter autem ciuitatem inimicam exiſtimare, & vos illam, & illas veſtram? Qui enim homines diligunt, cumque his cõuerſantur, ciuesque faciunt, quid reſtat, niſi ut uel hunc oderint locum, aut (quod ne dicere quidem fas eſt) a dijs odio habeantur? Atqui omnes inimicitiæ ad omnes, laborioſæ ſunt & difficiles. Nullus enim tam infirmus eſt inimicus, qui non contriſtarit nacta opportunitate etiam eum, qui valde uiſus eſt fortis; odiumque oſtenderit aut ſermone moleſto, aut incommodo facto. Non.n. eſt (vt ita dicam) vnquam iucundus aut utilis odij fructus, ſed è diuerſo omnium triſtiſſimus atque acerbiſſimus, neque ullum onus ita graue nec laborioſum, ut inimicitias ferre. Felicitates enim perturbant, quum ſemper adſint: calamitates autem augent: eique qui alia re quapiam contriſtatus eſt, triſticiam duplicant: eos qui ſunt felices, non ſinunt gaudere pro dignitate. Neceſſe eſt enim plebem a ſe inuicem quidem incendi, apud alios verò contemni, & authoritate nihil ualere, tum ꝙ illis ſint aduerſarij, tum quòd imprudentes & contentioſos putent. Amicitia autem & concordia nihil pulchrius, neq; diuinius, & viro erga uirum, & ciuitati erga priuatum. Qui enim decentius poſſident bona, quàm amici, qui una opera ſimul ſibi acquirunt? Qui verò effugiunt mala facilius, quàm quibus amici ferunt auxilium? Quos minus attingunt moleſta, q̃ qui habent condolentes, unaque cum illis ſufferentes? Quibus iucundius eſt felicitate frui, quàm qui non modò ſemetipſos, uerùm etiam alios ſua felicitate lætificant? Itaque ego illum hominem ne felicem quidem dixerim, qui neminem habeat unà uoluptate fruentem. Quis cooperarius, quisuè conſiliarius indigentibus melior, quàm amicus fortunatus? Hic enim conſiliarius ferè non ſolum optimi nominis eſt, ſed & vtiliſſimus, & quem libenter conueniat homo beneuolus. Quæ autem ſunt odij atque inimicitiarum, ubique moleſta ſunt, & grauia. Grauis eſt in rebus ferijs, grauis & in læticia, præſens inimicus, moleſtus uidentibus, moleſtus quoque recordantibus, experientibus uerò longè omnium damnoſiſſimus.

Inimicitiæ omnes inter ſe laborioſæ.

Odij fructus ſemper iniucundus.

Amicitia et concordia nihil pulchrius

DISPVTATIO IN PATRIA. XLII.

QVidnam uos cogitetis de me, deque mea ſiue ſapientia, ſiue inſcitia, conijcere non poſſum: utrum reuera concupiſcatis orationes tanquam audituri quiddam admirandum, & quale haud ab alio huius ſeculi audiatur: an è diuerſo, tanquam redarguturi, & oſtenſuri me nihil magnum neque ſtudio dignũ nouiſſe. Si quidem ita affecti eſtis, confidenter memet uobis præbeo, ut deſiderium expleatis: ſin minus, contrarium pertimeſco opinionem, ne forte audito me, deinde non iure me contemnatis, quod non ipſi in recta de me fueritis opinione. Nunquam enim ego huc cuiquam pollicitus ſum, quod facultatem habeam dicendi aut ſapiendi, aut plus aliquid cognoſcam quàm vulgus: ſed pro hoc ipſo depugnantem, rogantibusque contradicentem, deinde me ad dicendum impellunt, & multi hoc ipſum eloquentiæ oſtenſionem exiſtimarunt. Attamen & ipſe aliorum, atque aliam ſumo viam. Quando enim in meipſum reſpicio, meamque ipſius in omnibus quidem ſimpliciter inſcitiam, maxime uerò circa facultatem dicendi, animad-

uerto

uerto me plebeium eſſe,& in poſterum plebeiam uitam uicturum ſtatuo: quã do autem frequentantes & obſecrantes intueor, ſuſpicari cogor, num quid in meis orationibus ſtudio ſit dignum, ꝙ me lateat; idemque mihi accidat quod quibuſdam animalibus,quæ hominibus quum ſint uſui,& quandam habeant in ſe uirtutem ad morborum medelam,ſiue ex felle, aut ſanguine,aut adipe,aut pilis,neſciunt: homines autem qui ſciunt,ea perſequuntur, omnique conantur pacto comprehendere,non carnium,ſed illius uirtutis gratia. Num ergo & me interdum dicere cogant, non indigentes oratione,ſed alia re quapiam. Non enim illud ſuſpicari poſſum, quòd ideo me frequentent, quod orationes meas ignorent,& nunquam audierint: quemadmodũ, uerbi gratia, multi multa propter ignorationem concupiſcunt. Omnes enim (ut ita dicam) meas orationes ſciunt, ſecumque in diuerſas partes ferunt, alius alio: quemadmodum uilia cantica pueri in ciuitatibus ad ueſperam canunt, measque orationes fere omnes inuicem recitant, non ut habitæ ſunt, ſed faciunt etiam meliores pro ſua uirtute, partim data opera corrigentes: manifeſtumque eſt,ꝙ erubeſcentes talium meminiſſe,mutant, tranſponuntque multa & meliora: partim uerò fortaſſe inuiti, eo ꝙ non perfectè meminerint; ita ut nec obolo amplius, ſicut quidam dixit locuples, ex foro mea ſapientia emeretur,ſed inclinantes ſe hunc tollant. Propemodum igitur tale quid meis orationibus accidit, quale tegulæ Tenediæ. Nam & illinc quicunque prænauigat, iniicit tegulam, nemo autem integram facile adfert; ſed multi debilem factam,aut confractam; fugitque eos,ꝙ teſtam duntaxat habeant.

Elegans ſimilitudo.

Tegula Tenedia.

POLITICA IN PATRIA. XLIII.

LYdo(aiunt)negocia non erant: is uerò egrediens emit. Proinde Lydus quidem iure negocia habebat, quum ipſe concupiuiſſet. Ego uerò non concupiſcens negocia habeo,ab hominibus inualidis & inuidis, ob nihil aliud, quàm quòd uideor amare uos. Et partim quidem beneficijs affeci patriam,primiſq. eam æqualem effeci, honoris gratia: partim autem poſtea afficiam, Deo dante. Atque hoc dixi,non alioqui arrogantiæ ſtudens (ipſi enim ſcitis,me horum in tot orationibus quas habui apud uos, nunquam meminiſſe) ſed ulciſcens eos qui pariter mihi uobiſque inuident: ut ſi fieri poſſit,dirumpantur,quod toti ciuitati commodiſſimum eſt: ſin minus, ut magis doleant. Quòd autem illi malè erga me ſint affecti, ergaque ciuitatem, ipſi teſtes eſtis, ſi uolueritis meminiſſe & eorum qui uos amant, & qui oderunt: quanquam humanius mecum agunt, quàm uobiſcum. Me enim hic accuſant, uos autem pro tribunali. Quare ſi Græcanicis, ut ſolitus,uidear uti exemplis,nolite me deridere. Non enim deſpicio patriam, neque puto uos talia intelligere non poſſe: neque ineruditum puto populum,neque ſenatum,maxime autem uos mores habere nolo Græcanicos,& neque ingratos,neque imprudentes. Sin minus,haud malum erit huiuſcemodi audire orationes, ex quibus meliores reddi poſſe uideamini. Quod igitur illud eſt exemplum? Fuit quidam homo Thebis, dictus Epaminondas. Is diligebat patriam maxime præ cæteris: acceptiſque opportunitatibus,quales tunc erant,multis magniſque eam affecit beneficijs. Pro timidis enim & inualidis, aliorumque imperio ſubiectis, primos effecit inter Græcos,utque pro principatu concertarent. Tunc enim ea erant poſſibilia. nunc autem alia ſunt tempora: niſi quòd ad beneuolentiam proditionemq.

Epaminondæ Thebani in patriam amor.

atti-

attinet, ſemper ſunt eadem. Similes enim proditores & ſycophantæ,& qui omnia facerent contra ciues, etiam tunc erant in ciuitatibus. Et nunc ſunt amantes patriæ, & qui ciues ſuos nihil maliuelint ſuſtinere, quique patrias augere ſuas contendant: tunc quidem multa & magna facientes, nunc uerò minora valentes facere bona. Ille igitur Epaminondas a diſſimilibus odio habebatur,erantque qui eum calumnijs onerarent. Populus autem, vt populus ignorabat,& perſuadebatur. Et aliquando deſperatorum & ignobiliũ quidam,qui, dum ſeruiebat ciuitas, ſubque tyranno erat,omnia contra eam fecerat,in concione Epaminondam conuicijs inceſſebat,& multa & atrocia dicebat. Omnis enim qui mentitur,non ut uerum dicat, quærit,quum nihil veri poſſit dicere,ſed vt atrox quiddam. Et ille ſurgens, de alijs quidem nihil dixit,neque defenſionem oppoſuit pro vlla re:tantum verò ad illum, (loquebatur autem Bœoticè) At tibi quidem Ceres(inquit)irata ſit. Quo audito,Thebani lætati ſunt,riſeruntque Meritò uidelicet recordantes, opinor, illius erga populum beneuolentiam,& conuiciatoris calumnias. Ego ergo,ſi quis dicat ad me quod me ſit indignum,ſiue palam ſiue figurate,ut uideatur eſſe rhetor præſertim quum non ſit, honeſte & ipſe reſpondebo ei Epaminõdæ reſponſionem. Bene autem ſcitis, quòd hæc faciant, dicantque,grauiter ferentes meam peregrinationem, & propter nihil aliud. Neque enim nlli ciuium ſtruo inſidias, neque argentum a quoque accipio, neque tributa colligere promptus ſum in veſtra regione, neque in foro cuiquam appareo moleſtus: non enim ſum rhetor. neque dixi pro ullo, q̃ pro uno homine infelici, quem prohibui a cognatis & tutoribus diſcerpi,qui literas ei antea ſubtraxerant,multaque facultatum diripuerant, nouiſſime etiam falſis opprimebant teſtimonijs. Aliam autem nullam egi cauſam,ut ob nullam rem ulli ſim grauis. Verùm,ut ſi quando ſe tempus offerat,(quale quidam optant ſimiliter, ut antea quale tamen non erit) ſed ſi ſe offerat,ne adſim pòpulo, neue a ſycophantis impetiti habeant qui excuſet,ut large neceſſaria ſuppeditet. Et propter hoc grauiter me quidam fert,peregre reuerſum.Nam & ſi plures eſſent, q̃ ſunt,nemo tamen magis contra me dicet. At ego loquendi libertatẽ apud uos habeo,quantam nullus. Meam enim felicitatẽ uobis conceſſi,infelicitatis autem ueſtræ factus ſum particeps. Et nunc oportet me peregrinari,non ut prius,abſque triſtitia,quum omnes me diligerent atque admirarentur:ſed cum inimicitiis quorundam quandoquidem ipſe nihil mali paſſus ſum: neq; enim unquam meas boues abegerunt,neque equos.Cæterum nihil admiror præſentia negocia: poſtquam & Socrates ille, cuius ſæpe facio mentionem, ſub imperio quidem triginta tyrannorum,egit omnia prò populo, & nullius mali fuit particeps:ſed etiam miſſus ab illis ad Leontem Salaminium,nõ obediuit. & tyrannos palàm conuicijs impetebat, dicens eos ſimiles eſſe malis bubulcis; qui acceptas fortes boues & multas,paucas & infirmiores redderent: attamen a populo poſtea feliciter agente,ob quẽ ille periclitatus erat, ſycophantis quibuſdam eum calumniantib. morte damnatus eſt. Erat aũt accuſator Melitus,ſtolidus homo & ſycophanta. Iniuriam facit (inquit)Socrates,iuuenes corrumpens,deos que quos ciuitas colit non colens, alia autem noua introducens dæmonia. Propemodum ea ipſa, quibus contraria faciebat Socrates. Coluit enim Deos ut nemo alius, carmenque laudatorium fecit in Apollinem & Dianam,hoc nempe quod ego nunc cano: & iuuenes uetabat corrumpi.neque hoc ſolum,ſed & ſeniores vituperabat,obijciebatque illis, ſi quis inexplebilis & libidinoſus erat; aut res ciuitatis precio adminiſtrabat,hos quidem abſoluens pro argento, illos autem calumniis onerans, quique miſeros inſulares prædæ habebat prætextu tributorum, aut militum

Epaminõdę benignũ ad calumniatorem reſponſum.

Socratis dãnatio.

recen-

recenſiones, quẽadmodũ apud vos faciunt quidã. Propterea odio eũ hñtes, dixerũt iuuenes corrũpere. Mea aũt accuſatio maior, & generoſior fere eſt, & coryphæa quædam, ut uidetur. Iniuriam facit Dion, ꝙ deos quidem non colit, neque ſacrificijs neque hymnis, ſoluitque dies feſtos patriæ; quodque perſuaſit prauo præſidi, ut populum tormentis afficeret, eijceretque q̃ poſſet plurimos; quoſdam uerò etiam occideret, præbens illis neceſſitatem, ut ſibi mortem ipſi conſciſcerent, eo quòd non poſſent iam ſenes fugere, neque ſuſtinere ut patriam relinquerent: quodque colludit & nunc in omnib. cum tyrannidem agente in deos, & ut ille bene certet, ſummisque uirib. recipiat ciuitates; & quòd populares gubernationes confirmat, quantum ſuæ facultatis eſt confirmare; & quòd etiam populum corrumpit, ipſeque urget accuſator, & ſuis verbis & lingua iniquè aduerſus ciues agit, & tribules: multaque alia facit, quæ erubeſco ſingula dicere, prauum vero exemplum ſemetipſum præbet & iunioribus & ſenioribus, egeſtatis & cibi & incredulitatis: & ꝙ decimat multitudinem, aut nemo ipſi obijciat quæ tunc facta ſunt, ſed odij & inſidiarum obliuiſcantur. Age iam ad hæc reſpõdebo, viri Prytaneis, & poſtquam audieritis, ſi uobis uidetur, condemnate me: nam & Socratem antea auditum, Athenienſes condemnauerunt.

Dion calumnijs a ſuis impetitus, Socraticis grauioribus

ORATIO BENEVOLENTIAE DEMONSTRATIVA ERGA *Patriam, honores ſibi decernentem.* XLIIII.

Mihi, ô ciues, neque conſpectus iucundior eſt veſtro, neq; vox acceptior: neque maiores vſquam honores mihi uelim, q̃ qui hic ſunt: neque vlla mihi laus ſplendidior, quàm quæ a uobis proficiſcitur: atque etiamſi me Græci uniuerſi, & cum his Romanorum populus admirarentur atque laudarent, non ita animus lætificaretur meus. Nam quum reuera multa ſapienter & diuinè dixerit Homerus, nihil tamen dixit ſapientius hac ſententia, neque uerius. ꝙ nihil patria dulcius ſit. Bene ſiquidem noſtis, quòd honores habeo omnes, & quos nunc introduxiſtis, & ſi qui alii ſunt in veſtra ſiti beneuolentia, amicitiaque: & ego nulla re alia indigeo. Hoc enim homini ſufficit humano, vt diligatur a ſuis ciuib. Et qui hoc obtinet, quid ille vltra indigeret imaginib. aut præconiis, aut primæ honore ſedis, aut ut auro cõpactus ſtet in illuſtriſſimis templis? Vnum enim verbum ex beneuolentia dictum, atque amicitia, pluris eſt, quàm uniuerſum inter homines aurum & coronæ, & alia omnia quæ ſplendida habentur. Quare auſcultate mihi, atq; ita facite. Si uerò prorſus & tales me quoſdam honores habere oportet, multi mihi & alij ſunt apud uos: partim quidem patris mei, quibus eum ut bonum virum honoraſtis, quique quoad vixit iuſtè præfuit huic ciuitati: partim aũt matris, cui uos ſtatuam erexiſtis, & templum: partim quoque auorum & aliorum maiorum, præterea & fratrum, aliorumque cognatorum. Quippe multæ ſtatuæ & publicæ ſepulturæ, & certamina ſepulchralia, aliaque multa honorabilia illis ab hac ciuitate obtigerunt: quorum nullius ego oblitus ſum, ſed in memoria quantum fieri poteſt, maximè habeo, meque pro ijs ipſe uobis gratiam debere puto: deosque rogo, ut ſoluendo ſiam. Multis quidem ſcio & illos fuiſſe dignos, & iurè omnia eſſe nactos: attamen ciuitas in omnibus modum exceſsit. Etenim quæcunque non potuerunt, licet uellent, efficere, propter fortunam aliquam, pro ijs tamen gratiam illis patria retulit. Auus

Patriâ nihil dulcius.

Hominum erga ſe beneuolentia omni auro pręſtantior.

ſanè

ſane meus, ſi pluſculũ tp̃is fruitus eſſet amicitia huius Imperat.& non oĩno breue illud fuiſſet tp̃s cogitabat,ut aiunt,libertatẽ ciuitati impetrare:&iã de hoc fecerat orationẽ.Non autem deſperandũ eſt,donec bonos munificosq́; ciuitas uiros feret,quales & nunc ſunt. Ego enim, quum in multis fuerim ciuitatibus,haud uiros ſcio meliores,quàm apud uos.Dicerem autem amplius de ſingulis,niſi ferè omnes mei eſſent cognati,eosq́; laudib.cunctarer euehere,& tanquam conuiuium illis pro honoribus in me collatis rependere. Audiui enim & hoſce, licet admodum pudore perfuſus: attamen propter illorum uituperatores,admiror uirorum animos inuidia uacuos,meíque ſtudioſos:prætereа etiam ſummam dicendi facultatem.Non mirum,ſi patriam ego talem uehementer dilexi: ut neq; Athenas, neq; Argos,neq; Lacedæmonem (quæ quidem ſunt primæ,celeberrimęq́; Græciæ ciuitates) patrias mihi eſſe uellem pro hac.atque hoc factis planum feci. Multis enim paſſim obſecrantibus me ut manerem,rebusq́ue publicis præeſſem,non modò nunc,ſed etiam antea,quando eram exul:& quibuſdam plebiſcita ad imperatorem mittentibus,quibus gratias agerent pro honoribus mihi exhibitis, nunquam ego ne ſermone quidem tale quid pollicitus ſum,neq; domum neque prędium apud alios ullum poſſedi:ut nullum ſit ſignum,me alibi patriam elegiſſe.Namq; in

Apum ingenium erga natalem locum.

tolerandum foret,ſi homines fierent apibus iniuſtiores. Nulla enim illarum, ſuo relicto alueo in alium ſe confert,aut maiorem aut fortiorem:ſed propriũ alueum implet, augetq́;, etiamſi regio ſit frigidior,& paſcua deteriora,& res minor:etiamſi opus fiat ea in regione maiori cum difficultate,etiam ſi ſit agricola negligentior. Ita nimis aũt ſeſe mutuò eas aiunt amare,& quamq; ſuum alueum,ut ſi quando foris relinquantur hyeme, aut multo uento ingruente, lapidem quæq; pedibus comprendat tanquam ſuſtentaculum, ſicq; uolantes ne præteruehantur à ſpiritu,nęue ab alueo aberrent. Quando autem quis patriam habet ita ſui ſtudioſam, atq; ita benignam, quomodo non conueniret alia omnia comtemnere præ illa? Quæ egò mecum expendens, gaudeo, uidens & filium meum,& patruelem,alioſq. adoleſcentes,(multos autem uideo diuina gratia,& omnes ex bonis prognatos parentib. boniſq. forma ſimiles) ſic affectos,ut certaturi ſint inuicem abſque inuidia & æmulatione, cumque alijs hominib.de uirtute & gloria tam ſua ipſorum quàm patriæ: & ut quiſq; primas gerat in patria,iuſticiæ ſtudio ciuitatiſq.amore,potentiaq́; bene quid faciendi patriæ,eamq́; augendi.Nequaquam enim uos latet,quòd quum nõ maxima eſſet ciuitatum,neque longiſſimum tempus habitata, multis iam notior eſt & apud alios homines,ſuoſq.iam olim tales exhibet ciues,ut qui ferè cum omnib.Græcis contendere poſſint,neq; inter nouiſſimos,neq; inter tertios,neq; inter ſecundos numerentur. Dico autem pro me ipſo hunc ſermonem. ſed pro alijs, quorum partim hinc peregrè profecti,multiſq. noti facti, claram ſibi gloriam comparatunt: partim verò hic rempublicam gerentes, manenteſq. in nullo ſunt illis deteriores, neq; in dicendi facultate,neque in

A philoſophia æque, vt ab eloquẽtia, ſpectabiles in repub. viros fieri.

reb.agendis. Cerno autem non ſolum ab eloquentia,uerùm etiam à philoſophia bonos & ſpectabiles exoriri uiros in ciuitate: de quib. ego & priuatim iuuenes,& publicè,quum fuerit opportunum, hortari non cunctabor. Et uos populum rogo,vt ea quidem quæ ab ijs qui rerum potiuntur, præſtari ſolent,ſperetis tanquam futura: optetisque obtingere uobis aut honorem aliquem, aut gloriam, aut pecuniarum facultatem: quæ aũt uobis ipſis præſtare poteſtis,ea interim præſtare ne negligatis, diſciplina longè ab alijs populis differente, pudore, atque obediendo viris bonis, operationum aſſiduitate, modeſtia circa quotidianum uictum, nullaque rerum ultro obtingentium negligentia, neque animi; quantum vnicuique ſuæ occupationes ocij tribuunt,

prompte

promptè educando liberos, & erudiendo, faciendoq. ciuitatem reuera Gręcanicam, tumultuque vacuam, moribusq. compoſitam: & aſperitatem fortitudinemq. naturæ atq; intellectum ad maiora honeſtioraq. vertendo, diſſenſionem verò & turbas mutuasq. offenſiones quantum fieri poteſt excludendo. Eſt enim, ò viri, & populi diſciplina: ſunt quoq; ciuitatis mores philoſophici & humani. Neque ſolum Lacedæmonijs, neq; Athenienſib. atque alijs quibuſdam antiquitus contigit, quum honeſtè viuerent in republica, ut ſuas ciuitates ex admodum paruis & infirmis magnas & illuſtres redderent: verumetiam nunc licet idem uolentib. His. n. quum operam dabitis, magis uobis proderit, q̄ ſenatorum multitudo, q̄ ꝙ cauſæ apud uos diſcutiuntur, q̄ ꝙ; vt extrinſecus reditus uobis aliquis pecuniarum exiſtat, cum ipſa libertate, ſi quando & hanc conſequimini. Bene enim ſcitis, ꝙ libertatem, quæ dicitur, atq; illud nomen, quod ab ijs qui rerum potiuntur, multaque poſſunt, interdum contingit, poſsidere non liceat: veram autem libertatem, & quæ facto hominibus adeſſe ſolet, & vir & vnaquæque ciuitas ex ſe accipit, magno & non abiecto animo, neque ſegniter ſua gubernans. Porrò, ut etiam aliunde ſententiam ſciatis meam, legam uobis epiſtolam, qua ipſe miſi Imperatori, quando uocabar: quandoque in ea ſupplicabam ut dimitteret ad uos, & quam ille mihi reſcripſit.

Ciuitates quomodo ex paruis et infirmis magnę & illuſtres fiant.

Libertas vera cuique ex ſeipſo.

DEFENSIO, QVI AFFECTVS FVERIT erga patriam. XLV.

RAtionem vobis, ò ciues, reddere uolo peregrinationis huius: quandoquidem non multum mihi in poſterum tempus ſuperfuturum uideo. Nam exilium quidem quõ pertulerim, non amicorum ſolitudini ſuccumbens, neq. pecuniarum egeſtati, neq; corporis infirmitati: atq. ad hæc eũ qui omnium inimicus erat, ſuſtinens, non illum aut illum, æqualium quendam, & ſimiliter loquentium, ſed fortiſsimum grauiſſimumque, atque dominum deumq. nominatum apud omnes Græcos & barbaros, reuera aũt malum exiſtentem Genium, præſertim non illi adulans, neq. recuſans inimicitias, ſed palam prouocans, q̄ q̄ malus eſſet, non hercle nunc dicturus ſum aut ſcripturus, ſed dixi iampridem, ſcripſiq., atq. illæ orationes ſcriptionesq. ubiq. ſunt: haud ob inſaniã aut arrogantiam ea facere conatus, ſed meliore fretus potentia, & auxilio, nempe a dijs, quod aſpernantur plerique, & inutile exiſtimant. De his aũt ſingulatim dicere, ſuperfluum eſſe reor. Apud alios enim hæc magis nota ſunt, gloriamque aſſequuntur & honorem erga uos. Apud uos aũt ſi recitem exilij tempus, non me forſan lamentari quis dixerit ſed magie arrogantem eſſe. Mortuo aũt illo, & rerum mutatione facta, aſcendi ad optimum Neruam. Morbo verò difficili correptus, totum illud tẽpus perdidi: ſpoliatus imperatore humaniſſimo, meq. diligente, & iam olim amico. Et deos omnes uobis iuro, ꝙ non pro ijs cõtriſter, quæ non in me ipſum, aut meorum collata ſunt quempiã, quodq. ſim ijs fruſtratus: ſed pro ijs, quæ uobis & publicè ciuitati præſtare ualebam. Hoc ego maximum numero damnum, & iacturam. Quæ enim in præſentia nacti ſumus, ea etiam tunc habere licuerat, atque hac præſenti opportunitate ad alia uti dona. Poſtquam igitur huius uigebat humanitas, ſtudiumque tale circa nos quantum norunt ſoli illi familiares, & ego ſi nunc dicam, ualde quoſdam contriſtaturus ſim: & fortaſſe ne credibilis quidem uidebitur oratio, ꝙ tantum nactus ſim honorem & familiaritatem, amicitiamque vt ne quid ultra dicam: quare omnia hæc mittere & præterire uolo, omnem hic perturbationem fugiens, defide-

Nerua Imp. opt.

ranſque ocium: haud tamen in ullum proprium commodum repoſui illud tempus, neque imperatoris beneuolentiam, ne pro partem quidem, ut uel perditas facultates recuperarē, aut acquirerem magiſtratū mihi quendā, aut potentiā: ſed oē, quicquid tandē potui, ad uos conuerti, ſolumq. ciuitatis re ſpexi cōmodum. Hæc aūt, ſi quidem ſunt vſui, magna ſunt, aut non oib. alijs collata, ſed vel vni ciuitati, quæ ēt ſit inter præſtantiſſimas in Aſia: tantumq. ad obtinendum ius habeat apud imperatorem, ꝙ Deus diuinauerit apud eos prædixeritq. illi imperium, primusq. omnium ille apertè illum deſignauerit uniuerſorū dominū fore. Non dico tale quicq̄ ꝙ vos hoc maximè deſideraueritis: tempusq. præterierit multū, quo uos promiſſis fruſtrari timuiſtis, ijsque præſidium ſolum, (non. n. priuatorū quiſq̄ ad hoc vnq̄ fœnerauit, neque promiſit) quib. excellentiſſimos multo antea ciuitatis dediſtis honores, uniuerſi vulgò ea expectantes, ſicut & in alijs hiſce ciuitatib. factum eſt. Itaque animaduertere dignū eſt, licet parua fuerint, & nullius precij, an virū generoſum, neq; odio, atq; inuidia laborantē tunc dicere oportebat, ꝙ inſaniretis; delirare tisq. talib. ita uehemēter inhærentes, colentesq. homines ita ſubmiſſe pro reb. neq; neceſſarijs neq; magnis, præſertim incertis adhuc, nihilque firmitatis habentib. Sed opinor graue illis erat, ſi uel quocunq; modo horū quid fieret. Quin ſimiliter contriſtauit quendā, ꝙ præſidib. eſſet, qui efficeret præſtaretq. & non veſtrorū aliquis ciuium. Præterea ſpes ſuberat, demulcebatq; eos, quaſi nūnq̄ ea fierent. Quanq̄ ego & hoc ex multis audiui, quod mitius quodā præſide reſcribente de gubernatione, req. negata, multi deriſerint ciuitatē, non vicini (minus. n. hoc graue foret) ſed ciues: quaſi maiora q̄ eam deceret, appeteret, nihilq. differret inſipientia a liberis regū. Et hæc dicentes, non erubeſcebant carpere ſuā ipſorū patriā, eiq. tam ſtolidè ſermonib. detrahere. Siue. n. inter primos in ea numerentur, atq; honoratos, ſibimetipſis detrahunt, infirmæ ignobiliq. ciuitati præſidentibus: ſiue ſunt ex abiectis & nouiſſimis, adhuc maiorem ſibi grauioremq. faciunt ignominiam, ꝙ nouiſſimæ ciuitatis nouiſſimi ſunt. Cæterum ne propter incidentes ſermones a propoſito repellari his qūocunq; tandem acceptis & allatis, nunc conſiderate, num cui grauis fuerim ciuium, aut priuatim pro me ipſo dicens, aut publicè proferens uituperāsq. beneficia, aut producens quoſdam quos uelle plus ualere, aut aduerſarios minus. Nonne quum centum ſenatores deligentur, alij quidem ſuos introduxerūt amicos, effeceruntq. vt habeant fautores adiutoresq; ad quæcunq; vellent: ego aūt horum nihil feci, neq. collocutus ſum tale quid ut ſe mihi adiungerent, ſi uoluiſſem, aut alteri alicui? Maximè. n. uolebam, ut neq; alius quiſpiam talē introduceret conſuetudinē, neque reſpublica per factiones gereretur, neue ciuitas diſtraheretur in partes. Si ergo ipſe abſtinui ab his delictis, ſibiq. minus q̄ oēs ualiturus fui, nullāq. mei cupiui haberi rationē, quid in his peccaui, & quid à me prætermiſſum eſt? Ius meū me hortatur ut uobis confitear, ꝙ neq; ipſe quicq̄ fecerim iniqui & præter leges, neq. alios prohibuerim, quum uno uerbo liceret prohibere, remq. in rectū reducere ſtatū, factūq. illud notū facere ſciētib. uobis atq; præſidib. Quod ſi uerò neq; uos cauiſſetis, neq; res præſides mouiſſet, nō difficile erat imperatori exequi. Hoc ergo fuit, quod ſilentium me fecit agere, ne uiderer accuſare quoſdam, atq. criminari ciuitatem, neue moleſtior eſſem ulli hic ciuium. Quod quidem ad ſenatū attinet, ita eſt adminiſtratū: alia aūt rectè. Neque. n. malos, neq. indignos uiros elegiſtis: niſi ꝙ oēs parem nacti honorem (quanquam iure nacti, & propter ſe) tamen ſicut qui ſacris initiantur, myſtagogis opus habuerunt. Ego uerò neque calculum pro ullo interpoſui ſolus, ne momentum quoddā tale præbere uiderer atq; teſtimoniū, & aliorum

Senatus electio.

qui-

quidam cunctarentur mihi contraria ſcribere & demonſtrare. Quid igitur à me actum in duobus diebus aut tribus, poſtquam facta eſt electio? Exiui, neque quicquam magis rebus uolui adeſſe geſtis, nullum habens debitorem, neque coniuratum, neque qui mihi illius rei gratiam deberet. Vobis enim, non mihi ipſi, ſenatores petij. Proinde adminiſtratione nunc primum habita, quũ magna à multis eſſem affectus iniuria (quemadmodum ueriſimile eſt affici, poſt tot exilij annos redeuntem) & aduerſus quoſdam ne iudicijs quidem opus haberem, ſed tantum dicto & mentione, de occupatis tamen apud neminem neq; mentionem neq; ſermonem feci ullum. Quanquam tot ſerui in libertatem deſciuiſſent, totq; pecuniæ eſſent ablatæ, tot deniq; prædia detinerent. Porrò etiam Vlyſſi, patrem domi relinquenti, & uxorem probam, & amicos, contigit ut contemneretur ob peregrinationem. Atq; ita quum domum reliquiſſet ſuam, quidam conuiuabantur, exhauriebantq; potantes ſingulis diebus uinum, mactabantq; pecora: deniq; neq; ab uxore abſtinebant, ſed inuitam compellebant nubere, relicto viro atq; domo. Et me non ueriſimile erat à multis huiuſmodi multa paſſum eſſe, quum omnes me deſperaſſent, nemoq; amplius ſaluum fore expectaret? Sed circa hæc fortaſſe non me ſimiliter geſſi ut cæteri, (non dico autem de priuatis ſolum: ſed etiam de multis qui philoſophi appellantur) ſed multo fui modeſtior. At ciuitatem operibus contriſtaui. De his uerò ut facta ſint, ſæpius audiuiſtis. Oportet autem & nunc fortaſſe in memoriam reuocare. Ego enim, ò uiri, quòd ciuitatem vellim ornatam & inſtructam, non porticibus ſolum & aquis, uerùm etiam, ſi fieri potuiſſet, mœnibus & portubus, naualibusq;, confiteor: atq; hunc eſſe ita apud me amorem, ſiue eum puerilem ſiue ſtultum quis dicat, haud nego. Et, quod nunc quoq; uelim à multis habitari ciuitatem, hominumq; multitudinem iu eam quantam poſſem deducere, non ſolum indigenarum, ſed ſi fieri poſsit, etiam alias huc ciuitates conuenire. Quemadmodum Epaminondas olim Bœotiam deduxit in Thebas, & Theſeus Atticam in Athenas; & Mileſij olim dicũtur, quum Aeolidem obtinerent, & loca circa Helleſpontũ & Troada, omnemque Lesbon, in unam ipſorum congregati eſſe ciuitatem. Enimuero ſciebam ſanè, animos hominum hic habitantium, meamque ipſius uirtutem & negocia, tempusque peregrinationis, quod non omnino breue fuiſſet: neque attigi idcirco ullam maius negocium, neque ſperaui. animũ duntaxat haud potui retinere meum: ſed quemadmodum amantes, de talibus ea recitant, quæ & concupiſcunt: ita & ego ſæpe eorum memini, putabamque ciuitati utilia fore apparatus & cohabitationis gratia, redituumque & multorum aliorum. Quæ, ſi quando fiet occaſio, ut perficiantur, deorumque quiſpiam ita fecerit, tum uidebitis inimicitiarum quorundam magnitudinem, atque odij in me. Vt ne hoc quoque ad uos dicam, quòd iam non ambigue, neque manſuete dicent, aut conuiciabuntur, ſed aperte atque palàm: & ſi nõ prohibere potuerunt, ſe ante ſtrangulabunt, quàm ut ciuitatem uideant, qualem dijs uolentibus non impoſsibile eſt fieri. Tunc igitur præſide ſuſcipiente mandatum, forſan & propter uos & propter me, & congregante concionem, me non præſciente, deque his legente, non potui ſilentium agere: ſed ſurrexi, & conſului, remque demonſtraui ignorantibus. Et poſt hæc, nonne uos, populus, ea concupiuiſtis opera? Eorum autem qui erant in magiſtratu, quis contradixit? Neque contradixit quiſquam, neque qui non exultaret inuentus eſt, quique non adiuuaret: ſed omnes ut in rebus bonis & utilibus, non ſermone tantum adiuuabant, ſed & contribuebant: atque ita res, ut honeſta atque magnifica, ciuitatique commoda, confecta eſt.

Vlyſſes etiã propter peregrinationes contemptus.

Epaminondas.
Theſeus.
Mileſij.

ciecerim,uel iure uel iniuria. Sum ego quidem non ſupra modum eloquens; neque etiam fortaſſe omnium poſtremus in dicendo. eſt ergo aliquis quem oratione contriſtaui, negocium faceſſens alicui quieto,aut apparans calumniam? an de facultatibus aliquem adduxi in periculum, tanquam ad Cæſarē pertinentibus? An in aduocatione prodidi quenquam? Atqui præſentis huius penuriæ nemo minus cauſam præbuit quàm ego. An ego plura frumenta quàm omnes metens concluſi, eorum augens precium? At ipſi ſcitis meorum feracitatem prædiorum, quòd admodum raró uendiderim frumentum; atque duntaxat, quando multitudine abundabat. In his autem talibus annis ne ſufficiens quidem habeo, ſed omnis mihi quæſtus eſt ex uino & pecoribus. At quum argentum dem ad uſuram, conferre nolo ad frumentorum emptionem. Ne de hoc quidem opus eſt ut dicam. Noſtis enim uos,& eos qui fœnerant in ciuitate, quique fœnerantur. Quid igitur eſt, quod ego facere poſſim, ut liberemini ab penuria, & uelim? Aut quamobrem uos ita erga me affecti eſtis? Quod hercle porticus ſub thermis ædificarim, & officinas. Hoc enim eſt, in quo me nonnulli aiunt iniuria affeciſſe ciuitatem. Et quem unquam aut uos, aut alius hominum reprehendit, qui ipſius uillam aut domum ędificaſſet? An propter hoc frumentum pluris uenit? Atqui quinque myradibus emi aream, longè maiore quàm iuſto precio. At ego erubeſco, per Iouem atque Deos, ſi quis ciuium, (neque enim ciuitas adeò flagitioſa eſt) contriſtatur & inuidet, ſi quem uideat porticum aut officinam ædificaſſe. Sanè res ipſa, cur irritati eſtis, indiget quidem cura quadam uerè: ſed non eſt immedicabilis, neque ob quam uos talia facere conueniat: Frumenti enim precium plus ſolito apud uos creuit, nec eſt ut negetur. Cæterum ſunt ciuitates, in quibus ſemper tanti eſt, quando optimè habet. Iterum tumultuamini: quaſi dicam, etiam apud uos tanti eſſe oportere, & nunquam minoris. Ego verò oportere aio curam adhibere, vt minoris fiat: & non tam amaro eſſe animo, ob id quod accidit, neque mente alienari. nam ea quæ nunc facta ſunt, non ſunt eiuſmodi, vt quæ in tali re fieri debeat: ſed ſi liberos veſtros & coniuges interfeciſſemus, nihil ſæuius facere poſſetis. Nam quòd ciuibus veſtris indignamini, iure an iniuria, omitto: ſed ciuibus, atque ijs diuitibus,& nullo inferioribus, non reddere rationem, neque accipere, ſed confeſtim lapidare & cremare ædes, vt, ſi potuiſſetis, ipſos cum liberis & vxoribus combuſſiſſetis, quorum hoc hominum eſt? Mihi quidem, per Iouem deosque, etiam ſi grauiter ſitis audituri, non hæc videntur eſſe penuria laborantium, neque non habentium neceſſaria. Penuria enim modeſtiam facit. Et hæc ſi non putatis pro uobis dici, plurimum aberratis. Nam ſi tales fueritis, vt ſi cui iraſcamini (multa autem in ciuitate contingere ſolent & æqua & iniqua) tantum vobis ſumendum eſſe uideatur ſupplicium, ut ſtatim aliquem cum liberis concremetis, hominumque liberorum vxores cogatis ſciſſis uideri veſtibus, uobiſque ſupplicare tanquam in bello: quis ita ſtultus atque infortunatus homo eſt, qui in tali ciuitate uiuere uelit unam diē? Multo enim ſatius ſit exulem eſſe, & aduenam apud ignotos, quàm talia perpeti.

Penuria homines reddi modeſtiores.

Deinde nunc etiam prætextum, qui adfertur, propter quem vos aiunt a meis ædibus dehortatos, nempe vos ſuſpectam habuiſſe angiporti profunditatem, uidere qualis ſit. Nam ſi me hoc ſeruauit, tempus eſt iam tanquam in caſtris, ut quiſque deinde in ciuitate loca occupet difficilia, & excelſa & abrupta. Atqui, per Deos, neque in caſtris quærunt, quinam alius alio ſecurius habitet: ſed aduerſus hoſtes illis cuſtodia eſt. Fortunæ ſanè ago gratias, qua eſtis dehortati, ſiue id cogitaſtis, ſiue aliud quodcunque: ſed non uerè

eſtis ſuſpicati. Non enim ego vobis repugnaſſem. Atque huius rei cauſa mul ta vobis eſt ſecuritas, quandocunque domum comburere volueritis. Sufficiebat enim mihi, accepta vxore & puero, recedere. Et nemo exiſtimet, quòd ego pro me indignans hæc vobis dixerim, magis quàm pro vobis, metuens, ne quando criminemini, quaſi violenti & iniqui. Nihil enim eorum quæ fiunt in ciuitatibus, præſides latet (maiores autem præſides dico, quàm hic ſunt) ſed quemadmodum pueros domi diſſolutiores apud magiſtros accuſant neceſſarij, ita etiam populorum delicta illis annunciantur. Hæc igitur neque honeſtè, neque vobis vtiliter facitis. Velle autem, vt fori cura geratur, vtque munera publica obeant qui poſſunt, quique nondum obierunt, aut ij quoſcunque vultis: modeſtorum hominum eſt, & in his ſanè nemo vobis aduerſabitur.

CONCIO IN PATRIA. XLVII.

PRimum quidem, ò viri, quum ſurgo ad dicendum, ne putetis plane ſermones vos audituros admirandos, neque inſignes ad voluptatem aliquam aut venuſtatem ſapientiamue compoſitos. Fortaſſis enim neque alioqui tali eramus præditi facultate: ſed fortuna quadam & vulgus omnesq. ciuitates decepimus, ſin fuimus: at nunc tamen talium ſermonum multam nobis inopiam atque obliuionem obrepſiſſe veriſimile eſt. Vt quiſque enim uixerit, atque in quibuſcunque fuerit fortunis, ijs neceſſe eſt & ſermo nes eſſe conſimiles. Nos autem iam multo tempore abiectè atque ſine gloria uiximus, atq; hoc neceſsitate cogente: ut ego antea quidem philoſophos admirabar, qui relicta ſua ipſorum patria, nemine cogente, apud alios uitam agere elegiſſent: præſertim quum ipſi docerẽt, patriam eſſe honorandam, ma ximiq; faciendam, & quod rempublicam gerere homini eſſet naturale. Dico autem Zenonem, Chryſippum & Cleanthem, quorum nullus domi manſit. Hæc ergo quum dicerent, num non ſentiebant ea quæ dicebant? Maximè, ut mihi quidem uidetur. Et honeſtum quidem exiſtimabant, & reuera beatum, ſapientibusq; uiris addecens negocium illud, ſueq; ciuitatis cura: quæ autem inerant difficultates grauitatesq;, metuebant: ſimul & horum quidem ignorã tiam, illorum autem inuidiam, aliorum verò ingratitudinem. Porrò ſi quis ſimul ſit ſapiens, poſſitq; obtinere Herculis robur atq; potentiam, illum rectè facturum, ſi rempublicam gerat. At hoc putabant fieri non poſſe. Quanquam & Herculem ipſum audimus Aegyptum obtinuiſſe, & Libyam, eosq; qui cir ca Euxinum pontum habitabant, & Thraces & Scythas, & Ilium cæpiſſe par ua claſſe appellentem, omnibusque his gentibus imperaſſe, regesque ipſum conſtituiſſe: quum autem ueniſſet Argos, Augeæ ſtercus exportaſſe, aut ſerpentes occidiſſe, aut uolucres perſecutum, ne moleſtæ eſſent agricolis in Stymphalo, aut alia huiuſmodi feciſſe uilia & humilia ex mandato: denique ad inferos aiunt eſſe miſſum, atq; ita ualde humaniter eo uſam eſſe ciuitatem. Audimus quoq;, quòd Argiui quidem & Thebani laudarint, dilexerintque Herculem, iniurijs autem affectum contempſerint. Quæ mihi animaduertiſſe uidetur Homerus, quum non ſolum bonus poeta eſſet, ſed & moribus Philo ſophus; atq; ideo omne uitæ tempus peregre exegiſſe, ut nemo illius patriam cognoſcat: maluiſſeq;, ut uериſimile eſt, quinq; & uiginti drachmas mendican do accipere, atque hoc ut mente captus, quàm domi degere. Proinde omnes poſtea de illo dubitarunt. Et nomen quidem illius apud omnes Græcos & barbaros notum eſt: Ion autem ne audierunt quidem multi prope: ſi mo

Philoſophi omnes ferme peregri nationũ ſtu dioſi.

Herculis res geſtæ.

Homerus et poeta & phi loſophus.

dò

dò fuit ex Io: deque Chij ciuitate haud multus eſt ſermo, neq; de Colophone. Pythagoras quoq; ex Samo ſponte fugit, tyrannidem patiente: apud alios autem omnes homines, præcipue uerò circa Italiam, ut Deus cultus eſt. Quid igitur? (iam olim aliquis hic ſedens dicit) tu temetipſum ad Homerum & Pythagoram & Zenonem comparas? Non ego, per Iouem. Verum hoc oſtendere uolui, ꝙ omnib. philoſophis, difficilis in patria uiſa ſit uita. Nam quid putatis? Non amauerint illi ſuam patriam? An Homerum pro Vlyſſe quidem lamentari, atque dicere, quòd ille uiſo ex Ithaca fumo confeſtim vellet defungi uita, ipſum uerò ſuam ipſius non amaſſe ciuitatem? An non potius ſuum proprium patriæ amorem, deſideriumque, ſub nomine confiteri Vlyſſis? Socrates autem, qui omnem ætatem egit in patria, id agens quod ciuibus legibusque uideretur, an valde profuerit Athenienſibus, dicere non poſſum. Iacturam autem quæ illis facta eſt, ſcio. Adhuc enim uituperantur propter Socratem, quod neque iuſte neque pie cum homine egerint; atque omnium quæ poſtea illis contigerunt malorum, eius condemnatio fuerit horrenda cauſa. Hæc quidem audiuiſtis & alias, ab homine errone & nugatore. Quod igitur dixi, deprecor uos nullam ut a me in præſentia orationem poſtuletis excelſi animi & ſapientem: ſed plebeiam, quales etiam meæ res ſunt. Optime autem noſtis, ꝙ, quemadmodum mihi propoſui ſilere, ex quo nunc redij: nullum feciſſem verbum in præſentia, niſi qua res neceſſaria contigiſſet. Ego enim negocium attigi, quod mihi multorum reipſa negociorum cauſa factum eſt, triſticiæque admirandæ; ut ego antea non nouerim, quid illud Theſſalarum facinus eſſet, quod ſuper ſe Lunam deducerent: nunc autem diligenter didici. Atque Ariſtotelem aliquando beatum eſſe dicebam, qui quum Stagirita eſſet (Stagira autem uicus erat agri Olynthiaci) captaq; Olyntho uerſaretur apud Alexandrum & Philippum, impetrauit uicum reædificari; cumque unum dicebant hanc nactum eſſe felicitatem, ut patriæ eſſet conditor. Interim autem nuper incidi in epiſtolam quandam, in qua eum eius rei cæpit pęnitentia, & lamentatur: dicitque, ꝙ illorum quidam & regem & aduenientes Satrapas corrumperent, ut nihil boni poſsit effici, neque omnino rē eo perduci poſſe, ut ciuitas inhabitaretur, nedum ut inhabitaretur ab eiectis. Et hoc contriſtare quoſdam, ꝙ quum eſſent exules & ciuitate priuati, patriā eſſent habituri, & rempublicam gubernaturi ſecundum leges in libertate; malebantque gubernari uicorum more, ut barbari, quàm formam habere & nomen ciuitatis. Nuncubi conuenit admirari, ſi quos & aliud contriſtet? Ariſtoteles igitur in ea epiſtola ita ſcripſit; ut qui de rebus deſperaſſet. ait enim, ſe tollere Idæos dactylos: id quod & me putate, & ſi qui ſunt alij. Namque plus illorum hominum obtinuit infelicitas, quàm Ariſtotelis illud ſtudium. Quare non ſinebant uiculum progredi ad ciuitatis dignitatem, atque etiam nunc non eſt habitatum. Cæterum ut ne quis ob hoc mihi ſtruat calumniā, ꝙ ego Stagira uocem hanc ciuitatem; poſſum ego iuratus dicere, nullam aliam mihi ciuitatem meliorem uiſam, etiamſi ſolum fabri illius haberet officinam, quam ego deſtruxi, is uidelicet qui ciuitates arceſque populor. Ne igitur id obliuiſcar, cuius gratia ſurrexi, peccatum fortaſſe peccaui humanū. Nunc igitur quam me uultis ſoluere mulctam pro hoc peccato? aut quid facere? Rogo uos conſulatis, utrum me uelitis opus deſtruere factum meis expenſis, atque omnia facere ſicut prius erant? At fortaſſe non potero. Aut quodnam uultis? per deos dicite mihi. Ego enim putabam, uidens in talib. alias ciuitates ſibi decus quærere, non ſolum autem eas dico quæ ſunt in Aſia & Syria & Cilicia, ſed & hac uicinas & propinquas, Nicomedienſium, Nicenſium, atque hoſce Cæſarienſes, nobiles quidem homines, & valde Græ-

cos,

Pythagoras

Philoſophis omnib. fermè vita in patria difficilis uiſa.

Socrates.

Theſſalarū incantationes.

Stagira.

Ariſtoteles patriæ conditor.

cos, multo autem minorem ueſtra ciuitatem habitantes: vt interim rempublicam in vnaquaque gerentes omittam, (nam & ſi in alijs diſſident, in his tamen idem ſentiunt) atque ipſum imperatorem talia huc fortuna quadam ſcribentem, quòd velit omni modo veſtram augeri ciuitatem. Permittite autem ut epiſtola legatur, quandoquidem Ariſtotelis legi longum & ſuperuacuum erat: putabam, inquam, & apud vos ita fore, atque ob inſtructam ciuitatem neminē contriſtatum iri. Atque hoc ſanè tale euaſit. nam & uobis ita placuerat, & multa & ſæpius ipſi contribuiſtis, & erogaſtis. Quid igitur vultis? Ego enim iuro omnes uobis Deos, quòd pro eo ut uos contriſtem, aut veſtrum quoſdam, aut vt uidear grauis, non accipere vellem Darij regis opes, aut Crœſi, aut domum priorem meam, auream reuera, & non nomine duntaxat, vt Neronis vocant. Nulla enim aureæ domus eſt vtilitas, non magis quàm ollæ aureæ, aut platani apud Perſas. Ciuitatis autē magna eſt vtilitias decenter exornatę, plusque aeris recipientis propter latitudinem: atque ęſtate umbram, hyeme uerò ſolem poſſidentis: proque uilibus & humilibus ruderibus, domicilia excelſa magnaque ciuitate digna habentis: ut quemadmodum in generoſis pullis atque catulis futuram conijciunt magnitudinem, qui vident, in in quibus membra ſunt excelſa & magna: ſi uerò fuerint humilia & parua, ſemper ea aiunt talia manſura; ita habet & circa veſtram ciuitatem. Sed quid ad me, ut de his nunc dicam? Bene me luſciniam ſophiſtarum quidam dixit, vituperare volens, propterea (ut mihi uidetur) quòd luſciniam poetæ tardilinguam appellent. Fortaſſe autem potius ſimilis eſſem cicadarum: nam & illæ ſub ſole ſitientes canunt, ob dementiam, quùm nihil proſint. Verum tamen hoc ſolum fortaſſe indignum eſſet tranſire ſilentio, nempe de monumentis ſacriſque rebus. Nam apud Antiochenſes horum nihil attingere fas eſt. Multo enim minorem locum fecerunt, quàm apud nos eſt. Quorum ſcilicet ciuitas ſex & triginta ſtadia habet longitudinis, & porticus utrinque fecerūt. Neq; Tarſenſes, neq; nūc Nicomedenſes, qui decreuerant ut monumenta trāſferrentur. At Macarinus, quem benefactorem ſcripſiſtis ciuitatis, Pruſiæ regis monumentum ex foro tranſtulit, & ſtatuam. Nemo enim eſt apud eos ciuitatis amans, neque uir qui circa Deos ſit ſolicitus. At apud uos utiq. multi erant. Verum hæc quidem fiant, utcunque uidebitur. Quid enim mihi cum huius porticu ciuitatis, quaſi non habeam, ſi quando deambulare uolo, Pœcilen Athenis, & Perſicam in Lacedæmone. easque quæ ſunt Romæ, & aureas Antiochenſium atque Tarſenſium, cum maiore honore? An ut ſolus ingrediar & deambulem, aliorumque ciuium nullus? At gymnaſium in ciuitate ſolus nemo habet, vbi ſe exerceat, neque porticum, neque balneum, neque aliud ullum publicum ædificium. An ego inflatus & fatuus ſum? Verumtamen quod rogaui, date mihi conſilium: nam ego uobis placitum facere nolens, hæſito. Nunc enim ſi tangam negocium, ſtudiumque adhibeā, ut opus perficiatur, tyrannidem me exercere dicent quidam, & diruere ciuitatem, & omnia ſacra. Manifeſtum enim, ꝙ incenderint Iouis templum, & ſtatuas ex Mydone ego liberauerim, & nunc in maximè conſpicuo ciuitatis locop oſitæ ſint. Sin autem quieſco, uolens ut nemo ſuſpiret: neue quiſquam offendatur, vociferamini uos: perficiatur opus, aut diruatur quòd factum eſt: tanquam mihi hoc obijcientes & exprobrantes. Quid ergo uultis ut faciam? Quicquid dixeritis enim, id faciam & de hoc, & de alijs omnib. Neque ſiquis opus fecit de quo rationem non reddidit, neque ſi quis nunc facit, pecuniasque ſemper ab annuis accipit magiſtratibus, tanquam in dolum inexplebile accepturus: neque ſi quid aliud fiat, ego cuiquam ero moleſtus. Quid enim mihi cum his? Nam propter porticum (clare ſcitis) non ſum ea perſecuturus:

Neronis domus aurea.

Ciuitatis decenter exornatæ magna vtilitas.

Luſcinia tardi lingua.

Cicadę.

Antiochiæ longitudo.

Macarinus.

Porticus.

rus : ſed facere uolo opus, & accedere & obſecrare proconſulem, ut manſuetè & pro viribus promiſſa exigat ab ijs qui promiſerunt. Atque hoc facere paratus ſum : neque hoc ſolum, ſed etiam ipſe pollicitationis partem conferre, aliosque releuare. Tantum vnum quippiam mandate : ſin minus, quieſcam, etiamſi vociferemini, imò abeo potius. Non enim, quemadmodum vulpes deuoratis carnibus exire de quercu non poterat, quod impleta eſſet : ita etiã mihi propterea hinc exire difficile eſt. Multo enim factus ſum macrior, quàm quum ingreſſus ſum. Et, per Des, nolite putare mihi gratificemini, de porticu ita proclamantes. Eſt enim unus uir in ciuitate ferè qui mihi gratificetur, ut ego audio, maximeque meorum commodorum curam gerat, & neque amicus neque cognatus, ita pro me eſt ſollicitus. Conſiderate autem, an uobis bene pro me res expendere uideri poſsit, meque diligere. Primum enim me putat, multis exhauſtis periculis & laborib. hic quieſcere oportere, mearumque rerum curam gerere : & neque præſides colere, neque aliud ullum negocium ſuſcipere. Deinde, quum modicam partem inuenerim facultatum, atque ad alia detrimenta, mors acceſſerit ſororis, unde nihil commodi perceperim, ſed omnia amiſerim quæ illa rerum mearum habuerat, æsque inſuper alienum conflauerim, ut & prædia uendi neceſſe ſit : id æs alienum perſoluere, & priora debita, & non porticum ædificare, neque expendere ſupra uires. Præterea quum familiaritas mihi ſit cum Imperatore, fortaſſis uerò & amicitia, cumque aliis multis, & Romanorum ferè potentiſſimis, cum illis conuerſari, ubi eſſem in honore & admiratione : & non apud uos mihi neceſſe eſſet, apud illum & illum examinari. Atque ſi prorſus peregrinatione delectarer, in maximas proficiſci ciuitates, ubi multo cum amore & publicis erogationibus deducerer, gratiam habentibus mihi omnibus ad quoſcunq; uenirem : & ut dicerem obſeruantibus, atque conſulerem, atque ad meas fores primo mane uenientibus, nihil interim me expendente, neque adijciente : ita ut admirarentur omnes, & forſan nonnulli dicerent, Dij boni, quàm hic omnib. amicus & charus eſt hominibus, in quorumcunque tandem ciuitatem populumq. veniat : & non expendere de paucis facultatibus, negociaq. obire inutilia : corpusq. iam cura multaq. attentione indigens, negligentia perdere : atque animum tanto tempore philoſophicis & huiuſmodi orbatum diſciplinis, ad illius examinationem vocari, & malè audire interdum, & morderi. Et, per Deos, qui hæc pro me cogitat, diſputatque, nonne hic omnium mihi hominum eſt beneuolentiſsimus, dignusque qui maximè a me ametur ? Quum autem audio quendam dicere ut de tyranno, inopinabile mihi eſt, & ridiculum. Ego enim noui tyrannorum facta eſſe talia : adulterio alienas polluere uxores, & corrumpere pueros, hominesque liberos verberare, flagriſque omnibus uidentibus cædere : atque hos quidem tormentis ſubijcere, atque in ahenum feruentem deijcere, alios autem pice comburere ; quorum ego nullum facio. Noui autem & mulierem tyrannidem exercentem, nempe Semiramim ; quæ iam prouectæ ætatis quum eſſet, & ſcortum, quoſdam coegit ſecum coite. Tyrannorum uerò audiui neminem talia feciſſe, licet confidentem ſenem. Quid horum ad me pertinet ? An quia domum ſumptuoſe ædifico, & cadere non ſino ? An quia ipſe purpura ſum veſtitus, & non uili palliolo ? An quia comam nutrio, barbamq. geſto ? At hoc fortaſſe non tyrannicum eſt, ſed regium. Dixit autem quidam, quod & male audire, quum bene feceris, regium ſit.

Apologus de vulpe

Tyrannorũ facta cuiuſmodi.

Semiramidis tyrannis

Malè audire cum bene feceris, regiũ.

POLITICA IN CONCIONE. XLVIII.

Varinus.

PRimum quidem, ò uiri optimo Varino gratiæ agendæ ſunt, cũ propter aliam alacritatem, quã erga ciuitatem oſtendit: tum quòd uolentibus uobis ad concionem conuenire, rurſus permiſit non ſolum promptè, verum etiam libenter. Hoc enim eius erat qui uobis crederet, ſciretque ad nihil abſurdum uos vſuros eſſe hac poteſtate.

Elegans cõparatio.

Neque enim ligna uidelicet uiridia quiſquam componit ad comburendum, quum præſciat neceſſe eſſe multum & abſurdum fumum exoriri: neque perturbatum populum in idem congregat prudens præſes, niſi ſi qua maior neceſſitas incumbat. Nunc ergo veſtrũ officium eſt, non illius conſilium fallere: verum oſtendere, quòd modeſtè & honeſtè uos in concione geratis. Et primum mihi uidetur, ornamentum nobis eſſe quærendum in mutua amicitia, concordiaque: & ſi huc ueniat accerſitus, de alijs quę clamauiſtis ſuperſedendum. Ipſe enim quæret publica negocia, etiamſi uos prohibere uelitis. In præſentia autem gratias agite, & dexteras inijcite, cunque laude & honore ſuſcipite: vt non quemadmodum medicus ad ægrotos, timide & illibenter, curæ cauſa, ſed tãquam ad bene ualentes libenter & alacriter accedat. Etenim nunc quidem diſcedit, poſt hodiernum fortaſſe diem, rediturus eſt autem paulo poſt: & tunc, ſi non ipſi antea uobis perſuadere poterimus, ſi quis quid publicarum rerum habet, iudicibus & arbitris inuicem uſi, licebit & dicere & clamare. Quippe antea eos loco pellere, neque audire & rem exquirere uelle, nalde ingratorum eſt. Nuncubi enim rem tentaſtis? aut quando petijſtis ab illis? aut quis uobis non obtemperauit? Tum laudes quibus me honoraſtis, etiam in eos rogo uertere omnes.

Simile.

Quemadmodum enim in conuiuio ualde turpe eſt, ſi unus ſolus multis diſcũbentibus bibat: atque ideo alij non ſolum pocillatori, ſed etiam bibenti indignentur: hoc ipſum & in ciuilibus laudibus eſt. Atque hæc facientes, uos

Ciuitatis ornatus max. quis.

ipſos ornabitis: ſicuti ciuitatis ornatus maximus eſt, ciuium laus. Ob quam rem enim aliam magnifice de uobis ſentitis? Nonne magnitudine quidem aliæ præſtant ciuitates? Et, per Iouem, diuitijs, abundantiaque & publicis ædificijs. Vnum autem hoc eſt, quo nobis placemus ferè apud omnes homines, quod uiros habemus idoneos & ad agendum, & ad dicendum: & quod maximum eſt, qui patriam diligant. Si quis uerò hoc uobis auferat, qua ciuitate etiam minima uidebimini meliores? Nunc enim, ſi quod uobis incidat diſsidium cum aliqua ciuitate (quod dij auertant) deinde illi ueſtros ciues conuicijs inceſſant, dicentes eſſe raptores & infideles, quomodo feretis? Nonne grauiter? Nonne ſtatim clamabitis, & conuicia iactabitis, atque ad manus forſan uenietis, quod antea factum eſt frequenter? Itane quæ alijs dicentibus audire non ſuſtinetis, ea dicetis ipſi aduerſum uoſmetipſos? Si quando incidat diſsidium, & illi uobis obijciant, hanc ciuitatem malos habere ciues, & eſſe ſeditioſos, non erubeſcitis? Ego ſanè, deos uobis iuro omnes, uehementer moleſtè tuli, dicente ad me quodam, Reconciliare ciuitatem; illique indignatus ſum. Abſit enim ut illam uideam diem, in qua uobis reconciliationibus opus ſit: ſed in inimicorum (ut aiunt) capita, talia uertantur; hoc

Getæ.

eſt, in execratos Getas, in neminem autem aliorum populorum. Quæ enim foret noſtræ peregrinationis utilitas, niſi uos ad talia perducere poſſemus obedientes, concordiæ ſemper orationem congregantes, & amicitias contrahentes in quantum poſſumus, inimicitias autem & lites & contentiones irrationabiles fatuasque auferentes omni pacto? Honeſtum enim & utile om-

nibus

nibus ſimiliter eſt, ciuitatem uideri eiuſdem eſſe ſententiæ, & amicam ſibi, & compatientem: Pulcherrimum ſpectaculum eſt, & feliciſſima omnium poſſeſſio, una omnibus de rebus inter ciues ſententia apparens: ſique ciues uituperium & laudem in idem conferant, tam bonis quàm malis certum utriſq; teſtimonium. Pulchrum eſt enim, quemadmodum in choro ordinato concinere unum idemque canticum, & non praui more inſtrumenti diſſidere, duplicibus uocibus & ſonis reſonantibus, tanquam ex confracta tibia: in quo, ferè ſita eſt contemptio & infelicitas, & ut ciuitas nihil ualeat neque apud præſides, neque apud alias ciuitates. Neq; enim à diſſonantibus choris quiſquam facilè exaudit quid dicant, neque à diſſidentibus ciuitatibus. Quemadmodum una naui uectis, non eſt poſſibile ut quiſque ſeparatim ſalutem conſequatur, ſed ſimul omnes: ita neque una in ciuitate uerſantibus. Decet autem uos, quandoquidem eruditione præſtatis & natura, & uerè pureque Græci eſtis, in hoc ipſo generoſitatem oſtentare. Multa autem de his dixiſſem opinor, pro argumenti magnitudine, niſi corpore oppidò malè affectus fuiſſem uosq; (ut dixi) non uidiſſem diſſidere. Neq; enim quicquam factum eſt, neq; naſcitur apud uos hic morbus: ſed fortaſſe breuis quædam fuit ſuſpicio quaſi ophthalmiæ, eamq; à uicinis habuimus. Conſueuit autem hoc & mari ſæpius accidere, quum profundum fortiter inundat, tempeſtasq; exorta eſt, ut eam extrà quoq; nonnunquam, & in portubus, licet incertè, ſignificet. Num putatis fori & theatri, & gymnaſiorum & porticuum, pecuniarumque aliquam eſſe utilitatem ſeditioſis? Non hæc ſunt quæ honeſtam faciunt ciuitatem, ſed modeſtia & amicitia, & ut inuicem ſibi credant. Quando autem ſenatum uituperatis, eos qui uobis præſunt, eos qui ex omnibus ſunt delecti, nònne uoſmetipſos uituperatis? Nam ſi optimi inter uos praui ſunt, quid de alijs credendum eſt? Nos ergo noſtra perdemus? Nemo hoc dicit: ſed bene noſtis, quòd in omnibus ciuitatibus ſunt publicæ pecuniæ, atque has habent aliqui, quidam per ignorantiam, quidam autem alio modo: & prouidendum eſt ut ſunt ſaluæ, at non cum inimicijs, neque cum diſſidio. Hi publicas faciunt erogationes, & frequenter uobis de ſuo contulerunt: perſuadete eos, atque rogate. Quòd ſi repugnent, iurè agite aduerſus ſolos, omni excluſo extraneo. Nònne uos eſtis qui ſæpenumero nos laudaſtis tota die, hós uocantes optimates, illos Olympios, alios ſeruatores, alios deniq; educatores? Itàne, per Iouem atque deos, uoſmet falſi teſtimonij condemnatis? Et utrum nunc hæc irati dicitis, an tunc illa adulantes? & nunc decepti magis, an tunc decipientes. Non quieſcetis ab hoc principio, & cognoſcetis, uos ualde gratioſos habere ciues, ciuitatemq; quæ poſſit eſſe beata? Ego multa poſſum, dijs uolentib. bene facere, hoſce habens auxiliatores: dicoque illud quod prouerbio fertur, Vnus uir, nullus uir. At fortaſſe indignati eſtis, quod opus non eſt perfectum. Perficitur, & ualde citò abſoluetur, maximè his incumbentibus, ſtudiumque adhibentibus, ut uoluntariè quid conferant. neque enim inuiti uobis ſunt polliciti. Quamobrem autem ab his exigitis, à me uerò non exigitis? An quia uideor uobis præſtitiſſe? Itàne putatis me hoc imputare, quòd meam patriam fecerim honorabiliorem, quandam pecuniarum occaſionem exhibens: quemadmodum à Buleuticis, atque hercle à reditibus auctis, propter gubernationem? Porrò hæc ſimilia ſunt, ut ſi precatus eſſem pro uobis, dij autem præſtitiſſent. Et quum iterum potero, iterum faciam. Potero autem ſi fuero animo tranquillo, hoſce habens amicos: & nihil uobis horum imputo Neque enim liberi parentibus pro expenſis uota imputant. Num exiſtimatis me de porticu aut alia re quadam uerba fuiſſe facturum, ſi uos uidiſſem diſſidere?

Ciuiũ inter ſe conſenſus, feliciſſima omnium poſſeſſio.

Ciuitatis honeſtas & ornatus in quo potiſs. ſita.

Vnus vir, nullus vir.

At

At hoc perinde eſſet, ac ſi quis ægrotum hominem & phreniti de laborantem, cui opinor emplaſtrum eſſet imponendum, reclinatoq. nulla irritamina adhibenda, unguento ungeret, eiq. coronam imponeret: quæ etiam bene ualentibus, nihilq. mali habentibus, ſummo in ocio adhiberi ſolent. Non putatis, Athenienſes, quando mouebant ſeditiones, hoſtesque inducebant, ſeque mutuò prodebant miſeri, & Propylæa habuiſſe, & Parthenonem, & porticus, & Piræum? At plorantibus illis, maius quiddam reſonuerunt Propylęa, & naualia, & ipſe Piræus. Quanquam magna & populoſa ciuitas, ſeditionibus uexata & deſipiens, poteſt aliquantum temporis calamitatem ferre: ſed tamen & hæc uidetis, qualia ſint. Non ſe inuicem accuſant, non expellunt, non hos quidem in ſenatum introducunt, illos autem educunt: non quē admodum in terræ motu, omnia mouentur, omniaque ſunt ſuſpenſa, & nihil firmum. huc tamen rerum uenerunt, ut non ſufficiant illis ſui ipſorum præſides: ſed quemadmodum inſanabilibus morbis, peregrinis medicis opus habent. Atque hoc eſt ꝙ ferocioribus equis fieri ſolet, quando frenum eos retinere non poteſt, armilla illis extrinſecus inijcitur. Mihi ſane in his & rerum cura veſtrarum eſt, non minus tamen & mearum. Nam ſi philoſophus, qui ad rempub. acceſſit, non potuit efficere, quo ciuitas concordiam haberet: hoc intolerandum iam, atque indeclinabile malum eſt. Vt ſi nauium fabricator nauigans, non efficiat ut oauis eat: aut ſi quis ſeſe gubernatorem dicens, ad ipſum fluctum declinet: aut domum accipiens ædium conſtructor quiſpiam, uidensq. cadentem, atque hoc negligens, dealbando & pingendo ſe aliquid putet efficere. Si mihi propoſitum eſſet in præſentia de concordia dicere, dixiſſem utique multa & de humanis & de cœleſtibus rebus, quod hęc diuina & magna concordia opus habeant, amicitiaque: quæ ſi abſint, in diſcrimine eſt pulchrum hoc ædificium, mundus ne pereat, & corrumpatur. Sed fortaſſe longior ſum quàm conuenit, quum iam eundum ſit, & aduocandus præſes. Hoc unum tantum dicam. Non turpe eſt, quum apes inter ſe concordent; & nemo unquam uidit examen mouere ſeditionem, aut inter ſe pugnare: ſimul autem opus faciunt, ſimulque uiuunt, atque ſibi ipſæ præbēt eſcam, eaque fruuntur: homines concordare non uelle? Quid ergo? Nonne & illic naſcuntur fuci quidam ſæui, & mel deuorantes? Ita per Iouem, naſcuntur quidem: attamen & hos frequenter ſinunt agricolæ, nolentes totum perturbare examen: & ſatius putant, mellis aliquid abſumi, quàm omnibus apibus inferre tumultum. Forſan apud uos nullus eſt fucus agreſtis, confractū quiddam ſonans, guſtansque de melle. Quinetiam & formicas ualde iucunde uidere licet, quomodo facile conuerſentur inter ſe, quomodo egrediantur, quomodo onera ſuſcipiant, quomodo mutuo cedant in uiis. Nonne turpe eſt, homines eſſe imprudentiores beſtiolis ita paruis, & mente carentib.? At hæc alias quodammodo dicta ſunt. Seditionem autem ne nominari quidem apud uos æquum eſt, neque quiſquam de ea dicat: ſed mihi uidetur, expiata ciuitate, non ſcilla, neque aqua, uerum re multo mundiore, nempe oratione, cætera communiter eſſe faciunda, deque ædilib. alijsq. cogitandum; aduocandumque ad hæc ſenatum, ut quemadmodum conſueuit, prouideat ciuitati. Erunt enim uobis omnia perquam facilia, Atque hæc ut diligenter faciatis, uobis dignum eſt, & propter prætorem quem feciſtis; ne hominem accipientes inexpertum, poſtea in vndis & procella relinquatis.

Athenienſium proditio mutua.

Simile.

Apum inter ſe concordia

Fuci.

Formicarū conuerſatio.

Oratione expianda ciuitas.

RE-

RECVSATIO MAGISTRATVS IN SENATV. XLIX.

Magiſtratũ gerere quatenus bonis tolerabile.

HVMANIS & eruditis hominibus neque iniucundum eſt magiſtratum gerere, neque difficile. Delectantur enim nulla re magis, quàm ut bene faciant. Magiſtratui autem ciuitatis, aut gentis, aut etiam plurium hominum, non ſolum facultas maxima eſt ad bene faciendum, ſed ferè etiam neceſſitas. Quod ſi ita non ſit animatus, non perferunt damnoſum magiſtratum, non ſolum homines, quod ſanè uidetur aſperrimum eſſe, ſed neque ſtolidiſſimæ bæſtiæ. Neque enim boues facile tolerant bubulcorum negligentiam, neque caprarum ouiumque greges paſtores ad perdendum ſtudioſos. Partim enim aufugiunt, neque obediunt: partim uero vlciſcuntur malos præfectos. Porrò equi indoctos aurigas deiiciẽtes, multo peius puniunt, quã illi cædentes ſcutica. Omnium autem horum animalium homo vehementiſſimum eſt, & plurimam habens intelligentiam. ideoque malo præſidi eſt inimiciſſimum, bono antem omnium beneuolentiſſimum. Iucundum igitur ita eſt magiſtratũ gerere ſcientibus. Difficilis autem nulla res fuerit, ab initio eam meditanti, ſeque ad eam apparanti. Qui autem uerè philoſophus eſt, is nihil aliud uidetur cogitaſſe, quã quomodo bene poſſit imperare, & ſibi & domui, & uel maximæ ciuitati, breuiterque omnibus hominibus, ſi committant: & ipſe quidem nullo indigebit imperatore, niſi ratione atque Deo. Aliorum autem ſollicitudinem atque curam gerere, idoneus erit.

Philoſophi cogitatio præcipua quæ.

Atque hoc ne reges quidem latuit, neque omnes poteſtate præditos, qui non plane fuere inſipientes. Eruditis enim opus habent maximis in rebus, ut ſibi ſint à conſiliis: quumque aliis mandata dent, ipſi ab illis mandata accipiunt, quæ facere & à quibus abſtinere conueniat. Quemadmodum Homerus Agamemnonem ait indiguiſſe Neſtoris conſilio: & quoties illi conſulenti non obtemperauit, lamentaſſe, confeſtimque pœnituiſſe.

Principibus max. eruditorum hominum vſus.

Philippus autem, qui uidetur callidiſſimus fuiſſe regum, Ariſtotelem aſciuit filio Alexandro magiſtrum & principem, eo quòd ipſe ad docendam regiam artem idoneus non eſſet: ſed aliis quidem Macedonibus & Thracibus & Illyriis, omnibuſque Græcis volebat imperare, filium autem alterius tradidit imperio erudiendum: & quum tot hominum millibus mandata daret, ſoli illi mandata dare non ſuſtinuit. Neque enim æquale ſibi diſcrimen putauit eſſe, ſi circa alios delinqueret, atq; ſi quis circa filium.

Ariſtoteles à Philippo, Alex. filio magiſter accerſitus.

Et ipſe quidẽ antea Thebis quum eſſet obſes, uerſatus erat apud Pelopidam, hominem eruditum, ita ut & illius amatorem fuiſſe Pelopidam dicant: & Epaminondæ facta uiderat, audieratque ſermones, unde & intellexit eum non abſq; cauſa tantum valuiſſe inter Græcos, tantamque rerum feciſſe mutationem, ut Lacedæmoniorum deſtrueret imperium, quod tanto tempore durauerat: ſed eum Lyſide conſuetudinem habuiſſe, Pythagoræ diſcipulo. Vnde opinor, multum præſtitit Philippus prioribus in Macedonia regib. Attamen talem nactus eruditionem, non auſus fuit Alexandrũ ipſe docere.

Pelopidas. Epaminondas.

Inuenias aũt raro Philoſophos principatum quidem obtinuiſſe inter homines: dico aũt inſignes principatus, nempe duces exercituum, aut ſatrapas aut reges conſtitutos: ſubiectos aũt plurimũ & maximum ab illis fructũ percepiſſe: à Solone quidem & Ariſtide Athenienſes, & a Pericle Anaxagoræ diſcipulo: Thebanos autem ab Epaminonda, Romanos quoque a Numa, quem aiunt quidam Pythagoricæ ſapientiæ fuiſſe participem. Italos autem, nonne

Philoſophos rarò principatũ tenuiſſe inter homines.

omnes à Pythagoricis? Atque etiam tantiſper felicitate uſi ſunt, maximaque
concordia & pace reſpublicas rexerunt, dum illi in ciuitatibus uerſati ſunt.
Et communiter fortiſſimæ gentes, quandoquidem non poſſunt ſemper à phi

Perſarū Magi.

loſophis regi, regibus hoſce aſſeſſores & principes inſtituerunt. Et Perſas, qui
dem puto eos inſtituiſſe qui appellantur Magi, quia naturæ habebant expe-

Aegyptiorū ſacerdotes.

Indorū Brachmanes.

Celtarum Druidæ.

rientiam, nouerantque quo pacto dii eſſent colendi. Aegyptii verò inſtitue-
re ſacerdotes, eadem qua magi diſciplina eruditos, qui deorum gerebant cu-
ram, norantq; uniuerſa, quà & quomodo haberent. Indi autem Brachmanas
continentia iuſticiaque excellentes, atq; erga diuinitatem amicitia: vnde ma-
gis futura ſciunt, quàm alii homines ipſis præſentia. Celtæ uerò, quos appel-
lant Druidas, & hoſce diuinationis ſtudioſos, atq; alius ſapientiæ, ſine quibus
nihil regibus licitum eſt facere aut conſulere: ut ita ſi quis uerum dicat, illi
regnent: reges autem illorum ſententiæ ſint miniſtri & ſerui, licet in thronis
aureis ſedeant, magnaſque domos habitent, & ſomptuoſe conuiuentur. Nam
& illum ueriſimile eſt omnem principatum commodiſſime gubernare poſſe,
qui difficilimum prius tractauit principatum, poteſtque ſemetipſum abſque

Philoſophi imperiū cuiuſmodi.

delicto exhibere. Philoſophus igitur ſemper ſibi imperat, quod longè diffi-
cilius, quàm omnium Græcorum uniuerſorumque barbarorum regnum ob-
tinere. Quod enim tam immane hominum genus eſt, ut ſunt iræ & inuidiæ &
contentiones, quas illum ſibi ſubiugare oportet? Quod etiam tam aſtutum
& inſidioſum, proditoriumque, ut uoluptates atque concupiſcentiæ, à qui-
bus eum nunquam uinci oportet? Quod denique tam uiolentum ac formi-
doloſum, animoſque humilians, ut timores & triſticiæ, quibus nunquam
eum cedere decet? Quæ autem arma, quæ munitiones, aduerſum hæc oppo-
ſitæ ſunt? Qualia nempe neque reges neque prætores ciuitatis aduerſus ho-
ſtes habent. Quibus autem auxiliis aut ſatellitibus aduerſus hæc uti quis
poſſit, niſi ſapientibus prudentibuſque ſermonibus? Quibus autem aliis man-
dare cuſtodiam, aut committere præſidium conuenit, uel quibus uti miniſtris
niſi illis? Nonne & illi, qui ſemper dies noctéſque ſollicitus eſt, uigilatque
eam uigiliam, ne quando ipſe uideatur aut permotus a uoluptatibus, aut per-
territus a timore, aut ſeductus a concupiſcentia, aut abiectus ab ægritudi-
ne, deſiſtere ab optimis & iuſtiſſimis factis, ſui factus ipſius proditor? Hinc
autem qui hoc imperium fortiter & moderate regit, non difficile iam eſt om
nium hominum fieri ſupremum. Quando verò hæc narro de philoſophis, ne-
mo me putet ad externum reſpicientem cultum dicere, adque nomen. Ne-
que enim vinum ex dolio iudicant prudentes. Sæpius enim inuenias in con-

Vir bonus et eruditus nō ex corporis cultu iudicā dus.

cinno dolio vinum ex cauponis in vappam degeneraſſe. Neque etiam virum
eruditum ex corporis cultu iudicare conuenit. Vulgus quidem non admiror
hac in re decipi. Nam & Vlyſſem atque Irum commiſerunt proci, propter
eundem corporis cultum, tanquam nihil inter ſe differentes. Dixit autem
pauló ante hæc tempora philoſophorum quidam non malus, Iſmenum ob

Tibicines, ſiticines.

hoc maxime indignari ſolitum, quod ſiticines appellarentur tibicines. At ne
quaquam res eſt indignatione digna, ut mihi quidem uidetur. Nihil enim
mortuis detrimenti adferunt ſiticines, neque illis ſunt moleſti. Quidam

Philoſophi officium.

verò qui ſe philoſophos ſimulant, multa prorſus mala operantur. At hoc
uerè philoſophi officium eſt, & non aliud, quam hominibus imperare. Quiſ-

Magiſtratū in patria recuſans, qualis.

quis autem cunctatur ſuam ipſius ciuitatem, uolentem, & ad hoc uocan-
tem, gubernare: ſimilis eſt, ut ſi quis ſe medicum profeſſus, ſuum ipſius cor-
pus curare nolit, alios autem homines ſanet, argentum prompte aut hono-
res accipiens: tanquam mercede alia minor ſit merces, propria ualetudo.

aut

aut, ut ſi quis ſe idoneum ferat pædagogum, aut literarum doctorem, atque alienos quidem pueros uelit docere, ſuos autem ableget ad alium quendam longe inferiorem: aut ſi quis ſuos negligat parentes, alienoſque uelit fouere, ſi eos diuitiores celebrioresue eſſe ſentiat. Neque enim iuſtius, neque iucundius, eſt neceſſariis præteritis, prodeſſe nihil ad ſe pertinentibus. Proinde conſequens iam his ſermonibus illud eſt, ut ſibi ipſi imperet qui uobis uelit imperare. At bene ſcitis, qnòd niſi hoc eſſet impoſſibile, non ex pectaſſem ut vos rogaretis: ſed ipſe rogaſſem, obſecraſſemque. Vnum enim & hoc eſt honeſtorum modeſtorumque hominum, ut petentem, & pro electione gratias habiturum, magiſtratum inter ciues gerere ſinant: non reiicientem, neque eam rem in gloriam exiſtimantem. Quid igitur eſt, quod fieri non poſſit in præſentia? Mihi & in aliis quæ dico apud uos fides eſt, nunquam enim uos decepti (ut ego arbitror) ulla in re: neque antea aliter dixi ac ſenſi, ſed ſemper in hanc uſque diem in animo habui plura negocia relinquere, ſed ea me inuitum retinuerunt. Nunc autem id non amplius ferè fieri poteſt. Neque enim mihi, neque etiam fortaſſe uobis bonum eſt, ut hic uerſer. Proinde recuſo ſuffragium. Noui enim, quòd non indiguerim inquiſitione: ſed quemadmodum antea in propatulo omnes tuliſtis ſuffragia, quando ſuſpicabamini me id uelle, ita etiam nunc feceritis. Sed non is mihi animus eſt. Verùm. ut magiſtratum quidem geram, ſcio me non fuiſſe obſecrandum: ut autem dimittar, obſecrare ego non erubeſco.

Ad magiſtratum qualis eligẽdus.

Magiſtratũ deprecatur.

DE ADMINISTRATIONIBVS IN SENATV. L.

EGO & antea uos diligebam, ò uiri, quemadmodum hominem decet humanum, & non fatuum, neque imprudentem, amare patriam, eumque qui recti tenaciſſimus ſit. Vobis autem alios præferre, perinde eſſet, ac ſi quis ſe ciuitatis dicat amantem, & domibus quidem delectaretur & officinis quæ ſunt in ciuitate, forum autem & Prytaneium & curiam & alia templa negligentius inſpiciat. Aut hercle, ſi quis Lacedæmoniorum vulgus amaſſet: reges autem & Ephoros & ſeniores, qui modeſtia aliis præſtabant, ignominia affeciſſet, per quos tota ciuitas ſeruabatur. Vbi & apud Athenienſes, qui omnium hominum maxime populare imperium erant amplexi, plurimnmque tribuebant vulgo & populatibus, nullus unquam tam confidens fuit orator, neque Hyperbolus ille, aut Cleon, aut Ariopagum, aut ſenatum, illos ſexcentos, præ populo contemneret. Cæterùm quod aſſidue mentionem facio Lacedæmoniorum & Athenienſium, ueniam mihi dent, qui ualde ſunt acuti. Nam talibus exemplis uos dignos eſſe iudico: & quum uerba faciam apud Græcos, ut opinor, non decens eſſe reor, aliorum quorundam potius mentionem facere, quàm ſummorum Græcorum. Meæ igitur erga uos beneuolentiæ fideique illud uobis eſto indicium, quod neque factione aliqua fretus, neque aliquos ex uobis habens familiares, audacter ingrediar ad vos, meq; exiſtimem nemine minus valere: uidelicet communi confiſus amicitia, beneuolentiaque erga omnes, neque violentus neque terribilis eſſe aut uideri uolens, ut propterea colar. ¶Quod autem miſeratus ſum populares, quando miſerabiles erant, & quantum poſſibile erat conatus ſum releuare, hoc nullum eſt ſignum me erga illos familiarius affectum eſſe: quando & corporis ſemper eam partem quæ laborat curamus, maiorem habemus rationem pedum quàm oculorum, quum illi dolent maleque ſunt affe-

Cum Lacedæmoniorum et Atheniẽſiũ ſubinde mentionẽ faciat.

Populares miſerabiles. ſti, hi autem ſani ſunt. ¶Quod autem dixi populares miſerabiles, nemo me ſuſpicetur dicere, quaſi iniuſta & iniqua ſint paſſi: quando & eos qui à medicis ſecantur, atque hoc pro ipſorum ſalute tolerantes, miſeramur: & lachrymantur ſuper ſectione & matres & patres, licet eam ſciant prodeſſe. Portò quòd dicebam, quòd etiam antè vos dilexerim, quàm ſufficientem animi veſtri haberem experientiam: nunc ſanè iuro Deos vobis omnes, quòd equidem non ſenatum ſolum honore & amicitia dignum iudicem, ſed etiam admirer fortitudinem veſtram, atque veritatem, libertatemque. Atque hoc modo affectus fui, ut me populo quidem perſoluiſſe debita putem pro meis viribus, vt ciuis: vobis autem debere, & nunquam veſtram poſſe beneuolentiam ſuperare. Et quod à vetuſtis quibuſdam rhetoribus dictum eſt, viſumque adulationis quandam habere excellentiam (quòd populum meritò ſanè in oculis circumferrem) hoc ego iure dicerem ad vos. Et hunc filium, ſi ſapiet, modeſtuſque fuerit, arbitror omnia vobis ex æquo repenſurum, voſque obſeruaturum non minus quàm ego. Quid factum eſt, dicet aliquis, aut qua hominum accepta experientia, ita ſupra modum contendis? Fortaſſis inſpiratio mihi quædam facta eſt diuinitùs, & impetus animi talis erga vos. Illud ſanè manifeſte ſcitis, quòd neque populum neque ſenatum, neque hominem ſatrapam, aut dynaſtam, aut tyrannum, amare, aut ſermonibus colere ego queam: niſi eum apud meipſum prius laudauerim, illiuſque animi approbauerim mores. Vos autem uideo fermè, quoties animi ueſtri licuit capere experimentum, nihil vnquam iniquum, neque ambiguum, neque humile, neque mutabile, neque ſenſus expers, uel tumultuum uel negociorum ſpecimen deſignaſſe: aut audacter ad populum dicere poſſem, Habetis vos quidem præfactos bonos, ſed neminem inter vos ipſis dignum, immò neque ſuperioribus, uel patre meo uel auo, neque alijs, qui omnes fuere boni, atque honore digni. Et nemo me hæreditate exiſtimet, quòd mihi ipſi vendicem ſenatus principatum, (ego enim ab eo ob multas cauſas: & credite me nunc uerum dicere, atque fortaſſe non meæ vtilitatis aut uoluptatis gratia) non potui autem, quam habui ſententiam celare. Et metuendum non eſt, ne quando ego vobis videar adulari: non adulatus inimico tyranno, neque uerbum illiberale aut ſeruile proferens, quando multi uita fuere contenti, quicquid etiam dicerent aut facerent. Sed mihi uidetur magnum & diuinum eſſe, quod factum eſt apud úos. Priuatim ſanè quales tandem ſitis, haud admodum accurate noui: exiſtimo autem vulgo eſſe meliores. publice autem quando huc conuenitis, aut rurſus in concionem, nihil unquam neque humile neque ſeruile dixiſſe ſcio, aut ſenſiſſe uos: non exhortationem apud uos ualuiſſe, neque pollicitationem.

Si quis ergo eiuſmodi eſt, vt fortis ſit aduerſus minas & promiſſiones, is facile virtutem tueri poteſt. Cur autem ego non dicam quæ mihi videntur? ſicuti conuenit philoſophum non praua ſolum redarguere, meliora vero abſcondere, aut veritatem non in malis ſolis utilem, ſed & in bonis, non minus, eoq; laudabilis ſit? Tu igitur, dicet aliquis, encomium vis recitare ſenatus? Cur autem intolerandum hoc ſit, ſi eſt uerum? Encomium autem hoc, ſi dictis uideamini diſſimiles, non veſtra laus eſt, ſed dicentis accuſatio. Attamen nullum talem feci ſermonem, niſi ualde dolore permotus: quemadmodum antea aliquando, quum audiſſem quod in rebus veſtris præuaricarer. Et propterea me purgaui, non deſpiciens purgationem vnquam, neque cenſens rem eſſe

longè

longè me inferiorem. Dormiturientem quidem (vt aiunt) apud iudicem, atque hercle apud tyrannum, res abiecta eſt purgatio: apud ciues uerò & cõſanguineos & amicos, quos quis putat moderatos, non abiecta eſt, ſæd æqua & iuſta, Tunc igitur recte feci; & nunc multo magis, quando uos clarius noui. Audio enim quoſdam dictitaſſe, atque ſermo diuulgatus eſt talis, ꝙ ego obſtiterim quo minus ſenatus conuocaretur: quinetiam hoc audiui, quòd omnia ſimpliciter quæ ſunt magiſtratus, iuxta meum exiſtiment fieri conſilium. Ego uerò hoc a filio quidem nõ auferrem, ut ne quid faciat me inuito, quod ex ſe facturus eſt: neque aliter quàm meæ ut ſententiæ ſectetur ueſtigia: iuro autem, me nihil unquam illi mandaſſe, dico autem de ijs quæ pertinẽt ad rempublicam: neque conſuluiſſe quæ eſſent meliora, aut uiderentur mandati habere ſpeciem. Et propter hanc ſuſpicionem aliquandiu non ueni in ſenatum. Nam habere talem filium, qui autoritatem conſecutus ſit a ciuitate, quique iam idoneus habeatur ad publice conſulendum, adque rempublicam adminiſtrandam: atque eum interea facto priuatum facere, eique poteſtatem quam ſecundum leges habet, abrogare, neque alioqui humanos, neque fortaſſe tales uiros decet.

AD DIODORVM. LI.

VEhemens me ſubit admiratio, ò uiri, quòd aliquis neque approbans neque diligens quempiam, deinde ſurgit, & oratione eum collaudare non ueretur. Quin iam quibuſdam longum recitauit, ſummaque diligentia compoſitum encomiũ. Fieri enim non poteſt, quin talis homo turpiſſimorum facinorum ſibi conſcius ſit, inuidiæ, puſillanimitatis: & quod *Seruilis*
poſtremum eſt, ſeruitutis. Dicitur igitur non abſurde a ueteribus, ſeruilem *ſermo.*
ſermonem dixiſti. Age uerò, quomodo non ſit ſeruus, qui coram tot ſimul hominibus alia, atque ſentit, facit: atque hoc non ſimpliciter, ſed adhibita cura & apparatu, atque adulatur ſæpius homini, admiraturque eum quẽ non diligit? Moderatum eſt enim, ita dicere. Atqui quòd omnes omnia apud uos laudibus euehant, ſcitis haud dubiè. Quare ego congratulor. uosq. beatos cenſeo, ſi ita omnes a nobis amantur. Hoc enim conſequens eſt. Vellem autem, ut ſicut in ſenatu & concionibus multa audire licet encomia, ita liceret etiam in foro atque alijs conuẽtibus: & quemadmodum qui ſe exercẽt, nullum locum fugiunt, ita & nos ubobique encomia aggrederemur. Nunc autem præter locum eiuſmodi ſunt dicta. Quare ſi quis in concionem ueniat hoſpitum, heroum quorundam aut ſapientum putabit hanc eſſe ciuitatem: ſi uerò ingrediatur forum, putabit quale nihil dicendum eſt. Ipſi enim noſtis. Quid igitur, dicet quiſpiam, ſurrexiſti ad obiurgandum laudantes? Non ego hercle: ſed ut, quantum fieri poſſet, non hoc in loco eſſemus humani, & bonorum amantes, ſed ſimiliter in omni loco & tempore. Huius equidem laudem ita uideo completam a uobis, ut nullum patiatur hyperbolen. Aequum eſt autem & uos laudare. Videmini enim mihi multum ab omnib. populis differre.

Atque ego hoc non dicerem, niſi etiam ſentirem ita. Alij enim ad ſolam utilitatem reſpiciunt, atque eos qui ipſis dant, aut dare poſſunt, laudant. Vos autem & propenſum animum atque uoluntatem magni facitis. Neque ego hoc dico, quòd non iſte & fecerit multa & magna (fecit enim) ſed quòd uobis ſuffecerit & illius uoluntas.

DE AESCHYLO, ET SOPHOCLE, ET EVRIPIDE, *aut de Philoctetæ arcu.* LIII.

QVum ſurrexiſſem fermè circiter primam diei horam, cum pro-
pter corporis imbecillitatem, tum propter aerem frigidiorē
ob tempus matutinum, maximeq́ue autumno ſimilem, licet
in media eſſet æſtate, memetipſum curaui, & precatus ſum.
Deinde conſcenſa rheda, circuiui in Hippodromo multos
quoſdam gyros leuiter & abſque moleſtia, quantum fieri po
terat in eunte rheda. Et poſt hæc quum deambulaſſem, requieui pauliſper,
Deinde unctus & lotus, & modico cibo ſumpto, incidi in Tragœdias quaſ-
dam. Erant autem ferè ſummorum uirorum, Aeſchyli & Sophoclis & Eu-
ripidis, omnes eiuſdem argumenti, nempe de Philoctetæ arcu. Siue factum
id furtum, ſiue rapina dicendum eſt, certè prorſus ſpoliatus erat armis Phi-
loctetes ab Vlyſſe, & ipſe ad Troiam perductus, magis quidem inuitus: par-
tim uerò & neceſſaria perſuaſione, poſtquam armis priuatus erat, quæ cum
victum illi in inſula, tum etiam audaciam in tali morbo, ſimul etiam nomen
celebre præbuerant. Proinde lætabar eo ſpectaculo, & cogitabam apud me,
quòd Athenis olim non potueram illos nanciſci uiros in eodem concertan
tes argumento. Sed Sophoclem quidem contra Aeſchylum, iuuenem con-
tra ſenem: & contra Euripidem, ſeniorem contra iuniorem certantem, ha-
bebant quidam. At Euripides propter ætatem præteritus eſt ab Aeſchylo:
eodemque tempore non frequenter fortaſſe, aut nunquam, eodem dramate,
inter ſe certarunt. Ipſe autem planè mihi videbar eſſe in delicijs, atque im-
becillitatis conſolationem habere nouam. Proinde ſuppeditaui eam mihi
admodum ſplendidè, conatusq́. ſum attendere animum tanquam iudex, pri
mis Tragicis choris. Verumtamen iuratus non poteram pronunciare quic- *Aeſchyli &*
quam, quamobrem illorum uirorum quiſquam ſuccubuiſſet. Illa enim Ae- *Euripidis*
ſchyli animi magnitudo, & antiqui mores, inſuper & inuentionis & phraſeos *collatio.*
contumacia, decere uidebantur Tragœdiam, & antiquos Heroum mores, in
quibus nihil eſſet inſidioſum, aut multiloquum, aut humile. Quoniam & Vlyſ
ſem introduxit acutum & doloſum, vt inter illius ſeculi homines, multum
autem diſtantem a præſentium malicia: vt reuera uideatur antiquus, præ prę-
ſentibus, ſimplices & magnanimi eſſe uolentibus, nihilque opus habeat mu-
tante formam Minerua, ne cognoſcatur a Philoctete qui ſit: quemadmo-
dum Homerus, eumque ſecutus Euripides, ſcripſerunt: ita vt forſan quiſpiā
hoc reprehendere queat ex illis qui hominem non amànt, quod nihil illi cu
ræ fuiſſet, quomodo probabilis foret Vlyſſes. Haberet autem defenſionem,
ut ego puto, aduerſus illum, quòd tempus forſan non erat huiuſmodi, ut non
mutaretur figura decem intercedentibus & exactis annis. Morbus autem
Philectotæ, & afflictio, & quòd in ſolitudine uixerit, fecerunt, vt hoc fieri poſ
ſet. Complures enim iam partim ab infirmitate, partim ab infelicitate idip-
ſum paſsi ſunt. Quin etiam chorus illius, ſicut & Euripidis, non eguit excu-
ſatione. Ambo enim ex Lemnijs chorum conſtituerunt. Verum Euripides,
ſtatim eum ſcripſit defendentem priorem negligentiam, ꝙ in tot annis non
acceſſerint ad Philoctetam, neque ei quicquam opis tulerint. Aeſchylus au-
tem ſimpliciter ei introduxit chorum, plane ſimplicius, magisque tragicè: cę
tera autem magis ciuiliter, atque accuratius. Etenim ſi potuiſſent omnes ab
ſurditates effugere in Tragœdijs, fortaſsis ratio poſceret vt neque hoc præ-
termiſſum eſſet. Nunc autem in vna die aduenire ſcribunt præcones pluriū

uiam

uiam dierum. Deinde, neque in uniuerſum uerum erat, neminem ad eum Lẽniorum acceſſiſſe, atq; nullam prorſus illius geſſiſſe curam. Mihi enim uidetur, annos eum decem degere non potuiſſe, nullo adiutum auxilio: ſed ueriſimile eſt adiutorium nactum fuiſſe, ſed rarò, nullumq́; magnum, à nemineq́; eum in domum receptum, ægrotantemq́; curatum ob morbi difficultatem. Ipſe ergo Euripides Hectorem introducit Lemniorum quendam, ut notum, ad Philoctetem accedentem, quiq́ue eum ſæpius conueniſſet. Non igitur ne illud quidem mihi uidetur quis iure reprehendere poſſe, quòd narratio fit ad chorum tanquam ignorantem, quòd relictus ſit ab Achiuis, & alia quæ ei contigerunt. Homines enim infortunati, ſæpius meminiſſe ſolent calamitatum: atq; ſcientibus exactè omnia, nihilq́; narratione opus habentibus, ſemper moleſti ſunt enarrantes. Quin etiam fallacia Vlyſſis, qua apud Philocteten uſus eſt, & ſermones quibus eum adduxit, non ſolum non Heroem dedecent (ſed non Eurybatem, aut Patæcionem) ſed ut mihi uidentur, etiam ſunt perſuaſibiliores. Quid enim opus erat callida arte & inſidijs aduerſus hominem ægrotantem, præſertim ſagittarium, cuius, ſi quis tantum propè aſſiſteret, inutilis erat fortitudo? Annunciare autem Achiuorum calamitates, & mortem Agamemnonis atque Vlyſſis, ob cauſam, quantum fingi poterat, turpiſſimam, totùmque breuiter exercitum perditum, non ſolum utile erat ad lætificandum Philoctetem, adq. magis admittendum Vlyſſis colloquium: quin neq; erant incredibilia quodammodo, propter belli longitudinem, propterque ea quæ nuper admodum acciderant propter iram Achillis, quodq. Hector paulominus naues incendiſſet. Euripidis autem intelligentia, diligentiaque in omni-

De Euripide.

bus, qua nihil incredibile aut neglectum ſinit, neque ſimplici modo rebus vtitur, ſed cum omnibus dicendi uiribus ex aduerſo reſpondet Aeſchyli intelligentiæ, eſtq; ciuiliſſima, maximèq. ex arte dicendi compoſita, poteſtq. plurimam legentibus præbere utilitatem. Statim igitur præfatur illi Vlyſſes, apud ſe & alia uerſans enthymemata ciuilia, & primum quidem de ſe ipſo ambigens, an uideri poſſit vulgo ſapiens quiſpiam eſſe, & intellectu præſtans, an contrarium. Quum enim liceat ſibi abſque moleſtia atque cura degere, ipſe ſe ſponte ſemper periculis atque negocijs inuoluet. Huius autem cauſam eſſe ait, nobilium & generoſorum uirorum ambitionem. Quum enim bonam glo-

Generoſorũ virorum ambitio.

riam concupiſcant, & ut apud omnes homines celebrentur, maximos difficilimoſq. ſponte ſuſcipiunt labores. Nihil igitur ita arrogans, ut homo bonæ indolis. Deinde clare atque accurate manifeſtat fabulæ argumentum, & cuius gratia uenerit in Lemnum. Ait autem, ſe immutatum à Minerua, ut conueniens Philoctetam, ab eo non agnoſcatur: imitatus in hoc Homerum. Quippe & ille, cùm alios, tum Eumæum & Penelopem conuentam ſcribit ab Vlyſſe, immutato à Minerua. Dicitq́; legationem miſſum iri à Troianis ad Philoctetam, precaturam ut ſe atq; arma illis exhibeat ad Troianum ſtabiliendum regnum. atque hic magis uariam fecit fabulam, & orationis reperit occaſiones, iuxta quas in contraria nitens copioſiſſimus, & præ quocumq; inſtructiſſimus apparet. Non ſolum autem ſcripſit Vlyſſem aduenisſe, ſed etiam cũ Diomede, Homeri more & hoc. Et in vniuerſum, ut dixi, per totam fabulam, multam in colloquijs prudentiam atque credibilitatem oſtendit, immenſamq́ue atque admirabilem in ſermonibus uim. atque Iambeia manifeſte ſe atq; iuxta naturam & ciuiliter habent: & carmina non ſolum uoluptatem, uerùm magnam ad uirtutem continent exhortationem. Sophocles autem, medius inter ambos uidetur. Neque enim contumaciam ſimplicitatemq́; Aeſchyli habet, neque diligentiam & acumen & ciuile illud Euripidis: ſeueram autem quandam & magnificam poeſin, quæ uere tragica & perſuaſibilis ſit, ut plurimam

mam

mam cum ſublimitate grauitateque oſtendat uoluptatem. Quin etiam apparatu rerum optimo, adque perſuadendum aptiſſimo vſus eſt, quòd ſcripſit Vlyſſem cum Neoptolemo aduenifſe, poſtquam in fatis erat Troiam à Neoptolemo capi, & Philoctета Herculis arcu utente. Atque ipſum quidem Vlyſſem ſeſe abſcondiſſe ſcribit, Neoptolemum uerò ab eo miſſum ad Philoctetam, quum illum inſtruxiſſet quid facto eſſet opus. Et chorum, non quemadmodum Aeſchylus & Euripides, ex indigenis fecit, ſed ex iјs qui una cum Vlyſſe & Neoptolemo eò in naui uenerant. Fecit & mores admirabiliter ſeueros & liberales, & Vlyſſis multo mitiores ſimplicioreſque quàm fecit Euripides: atque Neoptolemi ſimpliciſſimos ac generoſiſſimos, qui primum noluit dolo & fraude ſuperari Philoctetam, ſed robore propalam. Deinde perſuaſus ab Vlyſſe, eoque decepto, arcuque in ſuam redacto poteſtatem, eoque id intelligente conquerenteque, quòd fraude circumuentus eſſet, repetenteque arma, non retinet: ſed quantum poteſt reſtituere nititur, quamuis Vlyſſes interueniret atque prohiberet. Et tandem reddit arma: & poſt oratione illum eò ducere conatur, quo ſponte ſequatur ad Troiam. Quum autem Philoctetes nullo modo cederet, aut peteret, ſed Neoptolemum rogaret, ut ſicut promiſerat, ipſum in Græciam reduceret: promittit, promptùſque eſt hoc facere: donec Hercules apparens, perſuadet Philoctetæ, ut ſponte nauiget ad Troiam. Carmina uerò non multas habent ſententias, neque multum ad uirtutem exhortationis, ſicut Euripidis: uoluptatem autem admirandam, & magnificentiam: ut non fruſtra de eo dixerit Ariſtophanes, Ille uerò rurſus Sophoclis melle unctæ tanquam urnæ circumlambebat os.

Tyrãnorum facta cuiuſmodi.

DE HOMERO. LIIII.

DEMOCRITVS de Homero ita dicit: Homerus naturã ſortitus minime afflatam, omnigenorum carminum ornatum fabricatus eſt: vt fieri non potuerit, ut abſque diuina & afflata natura ita pulchra & docta carmina componerentur. Multi quoque & alii de eo ſcripſerunt, partim palàm laudibus poetam celebrantes, ſimul & exponentes aliqua ab eo dicta: partim autem iuxta hoc ipſum, illius conſilium enarrantes: non ſolum Ariſtarchus & Crates, atque alii plures, qui tandem Grammatici ſunt appellati, antea autem vocabantur Critici. Quin & ipſe Ariſtoteles, à quo aiunt artem Criticam atque grammaticam ſumpſiſſe exordium, in multis dialogis de hoc poeta diſputat, admirans eum plurimùm, & honorans. Præterea eitam Heraclides Ponticus, atque his prior Plato, eius ubique meminit, iucunditatem quidem & gratiam carminum obſtupeſcens: ſæpe uero & reprehendens in fabulis, ſermonibuſque de dijs, ut qui nequaquam hominibus conducentia ea dixerit: nempe cupiditates, & mutuas inſidias, & adulteria, & contentiones, liteſque de dijs recitans. Poſt hæc quoque noluit eum participem eſſe ciuitatis ſuæ atque reipublicæ, ſapientis (ut ipſe putabat) futuræ, ut neque hæc audirent de dijs iuuenes, quos ille conſtituit cuſtodes præſideſque ciuitatis: neque quicquam tetricum de inferis prolatum, ne molliores ad pugnandum, adque moriendum inde redderentur: neque, quemadmodum qui in male inſtituta republica verſantur, ab initio ad ea ducerentur, quæ non proſunt. De his uerò alia maior & longior, neque facilis oratio habenda eſt, an Homerus deliquerit circa

Democriti de Homero teſtimoniũ.

Ariſtotelis Dialogi.

Heraclides Ponticus.

Plato cur Homerũ excluſerit ſua repub.

hæc:

hæc: an naturales quaſdam ſub fabularum inuolucris, hominibus, ut tum moris erat, tradiderit rationes. Non eſt enim tale diſcretu facile, ſicuti opinor: nec quum duo amici ambo graues, alter alterum accuſat, unum ex ijs condemnare. Scripſit autem & Zeno philoſophus & in Iliaden & Odyſſeian, & de Margite. uidetur enim & hoc poema ab Homero eſſe factum, adhuc iuniore, atque ſuam explorante naturam ad poeſim. At Zeno nihil de uirtutibus Homeri dicit, ſed duntaxat enarrat atque docet, quod hæc quidem iuxta opinionem, illa autem ſecundum ueritatem ſcripſerit: ne uideretur cum ſemetipſo pugnare in iis quæ contrarie uidentur dicta. Hic autem ſermo Antiſthenis ante hunc fuit, quòd partim opinione, partim ueritate dicta ſint à poeta: ſed hic quidem non cum abſoluit, neque ſingula per partes explicauit. Præterea & Perſeus ille Zenonis diſcipulus iuxta hoc argumentum ſcripſit, & alij complures. Plato uerò, licet eum reprehendat, ut dixi, uires tamen eius in poeſi admirabiles eſſe pronunciat: ut qui ad omnia negocia idoneus ſit, atque omnes manifeſte emittat voces, fluminum, uentorum, & fluctuum: iubetque eum ualde pacifice lana coronatum, perfuſumque unguento, dimitti ad alios. Hoc autem mulieres in hirundinibus faciunt. Præterea & ipſe gratiam eius poeſeos collaudans, ualde uirum admiratur. Plane enim haud ſine diuina fortuna, neque abſque Muſarum & Apollinis inſtinctu, tam ſublimem atque magnificam poeſim fieri potuiſſe conſtat: ut non tantum eiuſdem linguæ homines tanto iam detineat tempore, uerùm etiam barbarorum multos: utque bilingues & mixti populi illius carminum oppido ſint gnari, multa alia Græcorum ignorantes, quidam etiam hinc ualde procul habitantes: quando & apud Indos caniaiunt Homeri poeſin, tranſlatam in ſuã ipſorum linguam & uocem. Itaque & Indi ſidera quidem apud nota, non cernunt: urſas enim apud eos aiunt non uideri: caſuum autem Priami, & Andromaches, & luctuum Hecubæ, atque lamentationum, & Achillis atque Hectoris fortitudinis, non ſunt inexperti. Tantum ualuit unius uiri muſica: & mihi ſane uidetur hac uirtute Sirenas ſuperaſſe, & Orphea. Lapides enim & plantas & beſtias mulcere atque trahere, quid eſt aliud, quàm homines barbaros, Græcæque uocis ignaros, ita vehementer in poteſtatem redigere, neque linguæ neque rerum de quibus ſit ſermo gnaros: ſed plane, ut opinor, cithara commotos? Arbitror autem ego multos & indoctiorum inſuper barbarorum, nomen quidem audiuiſſe Homeri: quid autem ſignificet non clare noſſe, an animal, an aliam rem, an plantam. Quinetiam ſunt quidam, qui & uiri uitam laudauerũt, multo magis quàm poeſin. In paupertate enim & peregrinationibus uixiſſe, & tantum ex poematibus acquiſiuiſſe ut ſuppeteret uictus, admirandæ cuiuſdam fortitudinis & magni animi eſt. Præterea nuſquam ſcriptum eſſe illius nomen, neque in ſua ipſum meminiſſe poeſi: tametſi alii omnes, qui uim aliquam habere exiſtimati ſunt, aut poeſim aut ſolutam orationem ſcribentes, & primum & ultimum ſuum ipſorum nomen inſcripſerint. Multi quoque in ipſo contextu, & poematibus: ſicut Hecatæus & Herodotus & Thucydides. Hic enim non tantum ſemel in hiſtoriæ principio, ſed ſæpius teſtificatus eſt, per ſingulas hyemes & æſtates, quòd hæc conſcripſerit Thucydides. Is autem ita ingenuus erat, & magnanimus, qđ nuſquã appareat in poeſi ſui meminiſſe: ſed reuera, quemadmodum deorum prophetæ, ex obſcuro & adyto alicunde uocem miſerit. Quod autem omnia fructuoſa & utilia ſcripſerit, & alia quidem, ſi quis recitet, multum foret laboris: quæ uero ſcripſit de uirtute & uiciis, cui non utilia eſſe manifeſtum eſt? Et de regibus, quales eſſe oporteat, breuiter ſuam declarauit ſententiam. Quem cunque

Zenonis in Iliad. Odyſſ. et Margiten Homeri Cõmentaria.

Perſeus Zenonis diſcipulus.

Homeri poeſis etiam Indis nota.

Orphei muſicam lapides et beſtias traxiſſe quid.

Autorum nomina variè in ipſorum ſcriptis exprimi ſolita.

Homeri ſcripta qualia.

cunque enim regum laudat,æqualem Ioui conſilio eſſe ait,atque Ioue educatos omnes bonos reges. Et Minoa illum, qui maximam iuſticiæ laudem apud Græcos conſecutus eſt Iouis confabulonem atque diſcipulum uocat: quòd is uidelicet primus & maximus omnium ſit rex, norit atque tradat regiam artem: quodque bonos reges eum reſpicere, & principatum iuxta illius dirigere oporteat: ut homines Deo, quantum fieri poteſt, moribus fiant ſimiles. Iouis autem mores, & regnum quale fuerit, in multis quidem & aliis declarat: quantum uero breuibus comprehendi poteſt, illius potentiam atque conſilium ſæpe manifeſtat, ſemper illum appellans, Hominumque deumque parentem: quòd uidelicet conueniat, regum curam paternam & procuratoriam eſſe, cum beneuolentia & utilitate: & quòd nunquam aliter homini conueniat præfecturam aut imperium gerere, quam ſi diligat, prouideatque, quando ne Iupiter quidem dignatur hominum pater appellari.

Minos Iouis congerro.

Iupiter regũ exemplar ab Homero propoſitus.

DE SOCRATE. LV.

HIPPIAS Elæus, & Gorgias Leontinus, & Polus atque Prodicus, ſophiſtæ aliquandiu floruerunt in Græcia, & admirandam conſecuti erant famam: non in aliis ſolum ciuitatibus, uerùm etiam Spartæ, & apud Athenienſes, pecuniaſque multas collegerunt &, publicè à ciuitatibus, & ab optimatibus quibuſdam & regibus, & à priuatis, ut quiſque dare poterat. Orationes quòque habuerunt multas: ſed mentem non habentes, ne modicam quidem. ex quibus, opinor, pecunias acquirere, hominibuſque ſtolidis placere queas, ſed nihil ad uirtutem erudiri. Alius autem uir quidam Abderites erat, qui non ſolum nullas ab aliis accepit pecunias, ſed etiam ſuas ipſius perdidit facultates, quæ maxime erant: perdidit autem philoſophando, nihil eas curans uidelicet, nullumque ſibi commodum quærens. Erat autem & Socrates Athenis, uir pauper & popularis: Ne hic quidem propter paupertatem coactus eſt aliquid accipere, tametſi uxorem haberet quæ argentum non odiſſet, liberoſque opus habentes educatione: & cum adoleſcentibus dicatur ditiſſimis habuiſſe conſuetudinem, & quoſdam (ut aiunt) nihil parſuros fuiſſe prorſus, quin illi ſua communicaſſent. Erat autem cætera moribus communis & humanus, exhibuitque ſeſe omnibus, cum ipſo conſuetudinem agere & diſputare uolentibus. Verſabatur autem plurimùm circa forum, & ingrediebatur in palæſtras, ſedebatque circa menſarios (quemadmodum qui uiles in foro merces oſtentant, circumferuntque ad oſtia) ſi quis uel adoleſcentum uel ſeniorum quid uellet interrogare, aut audire. Multi igitur potentium & rhetorum, ſimulabant ſe eum ne uidere quidem. Qui autem acceſſit tanquam qui offendunt pedem, dolentque, citò receſſit. At illorum iam admirabilium ſophiſtarum ſermones exoleuerunt, nihilque illorum præter nomina ſupereſt: Socratis verò neſcio quomodo permanent: permanebuntq; in omne tempus. quod ſanè mirum eſt, quum ipſe nihil ſcripſerit, nec reliquerit neque commentarium, neque teſtamentum. Deceſſit enim homo inteſtatus, quòd ad ſapientiam pecuniaſq; attinet. Cæterum ſubſtantiam quidem non habebat, quæ publicaretur, ſicut fieri ſolet morte condemnatis: ſermones autem uerè publicati ſunt, non hercle ab inimicis, ſed ab amicis. Qui licet etiamnum nihil minus ſint manifeſti, & honorentur: pauci tamen intelligunt, eorumque ſtudent eſſe participes.

Democritus.

Socrates.

Socratis dicta nũquam intermoritura.

DE

DE HOMERO ET SOCRATE. LVI.

διαλογισμός.

QVANDOQVIDEM videris etiam alioqui Socratis eſſe laudator, atque uir tibi ſtupori eſt, poſſes ne mihi dicere, cuius diſcipulus fuerit ſapientum? Quemadmodum Phidias quidem ille ſtatuarius Hippi, Polygnotus autẽ pictor & eius frater ambo patris Aglaophontis fuerunt diſcipuli. Pythagoræ quoque Pherecydes dicitur magiſter fuiſſe. Pythagoras autem Empedoclis, & aliorum. Ita plurimorum aliorum clariſſimorum uirorum poſſemus dicere pceptores, quo cum quiſque uerſatus clarus euaſit: præterquam Heracliti Epheſij, & Heſiodi Aſcrei. Hic enim dicit quod quum paſceret oues in Helicone, a Muſis in lauri ramo acceperit poeſin: ne laboremus, illius quærendo magiſtrum. Heraclitus uerò adhuc generoſius fecit, ipſe enim inuenit uniuerſi naturam, qualis exiſtit, nemine docente, factuſque eſt a ſeipſo ſapiens. De Homero quidem, ſicut alia quæ illi contigerunt, ita & hoc incertum apud Græcos. Socrates uerò, quòd quidem puer didicerit patris lapidicidæ artem, audiuimus: ſapientiæ autem illius magiſtrum, tam utilis tamque honeſtæ, tu nobis perſpicue ede, & ne nobis hoc dicere graueris. At ego hoc ſanè multis arbitror eſſe perſpicuum, ſi quis modo amborum uirorum habeat experientiam; quod Socrates in ueritate Homeri diſcipulus fuerit: non ut nonnulli dicunt, Archelai. Et quomodo fieri potuit, quum nunquam uerſatus ſit apud Homerum, neque unquam uiderit, ſed tot annos poſt ſit natus, ut Homeri diſcipulus eſſet? Quid ni? Num ſi quis temporibus Homeri uixit, nec tamen audiuit Homeri uerſus heroicos, aut audiens non aduertit animum, eum dicemus Homeri diſcipulum fuiſſe? Nequaquam. Non ego abſurdum. eum qui licet non conuerſatus ſit, neque uiderit, intelligat autem Homeri poeſin, totiuſque illius animi habeat experientiam, diſcipulum Homeri fuiſſe. An nullum cuiuſquam imitatorem dices, qui non eodẽ tempore vixerit? Nõ equidem. Qui ergo imitator eſſe poteſt, poteſt & diſcipulus eſſe. Qui enim rectè quempiam imitatur, nouit utique illum qualis erat: atque imitans illius facta atque ſermones, quantum fieri poteſt, ſe illius ſimilem conatur demonſtrare. Hoc ipſum autem & diſcipulus facere uidetur, imitans magiſtrum, attentumque illi habens animum, artem diſcit. Viſus autem, & vitæ conſuetudo, nihil facit ad diſcendum. Multi enim uident tibicines, cumque illis habent conſuetudinem, atque eos audiunt quotidie, neque tamen tibiam inflare poſſent: ut qui non artis gratia, neque attento animo cum illis uerſantur. Cæterùm ſi metuis diſcipulum Homeri Socratem uocare, ſed duntaxat imitatorem, nihil mea retulerit. Mihi uerò hoc non minus incredibile, quam illud uidetur. Homerus enim poeta fuit, qualis nullus alius: Socrates autem philoſophus. Eſto. ita quidem neque Archliochum diceres Homeri imitatorem, quòd non eodem vtatur metro ad totam poeſin, ſed alils ferè: neque Steſichorum, quòd ille quidem verſus fecit heroicos. Steſichorus uerò carmina. Prorſus. Hoc tamen omnes dicunt Græci, Steſichorum Homeri fuiſſe imitatorem, & ualde illius eſſe ſimilem poeſi. Socrates autem, qua in re tibi uidetur Homeri eſſe ſimilis? Primùm quidem, & maxime, moribus. Neuter enim eorum arrogans erat, aut impudens, ſicut indoctiſſimi ſophiſtarum. Homerus enim, neque unde eſſet, dicere dignatus eſt, neque quorum parentum, neque quis ipſe uocaretur: ſed quantum in illo fuit, & nomen ignoraſſemus, eius qui Iliada & Odyſſeian ſcripſit. Socrates uerò

Præceptores ignorari Heſiodi. Heracliti Epheſii, Homeri, Socratis.

Socrates Homeri diſcipulus.

Imitator idẽ qui & diſcipulus.

patriam

patriam quidem non potuit abſcōdere, propter magnitudinem, & quia Athenæ ualde erant celebres, & Græcorum imperium illo tempore obtinebant: nunquam autem quicquam de ſe magnum dixit, nullamque præſe tulit ſapientiam, licet Apollo reſpondiſſet eum omnium Græcorum & barbarorum ſapientiſſimum eſſe. Poſtremò neque ſuos reliquit ſermones ſcriptos, & hac ratione ſuperauit Homerum. Quemadmodum enim filius nomen ex aliis auditum nouimus, ita etiam Socratis ſermones ab aliis relictos. Ita nimis caſtigati erant, atque modeſti, ambo hi uiri. Deinde contempſerunt pecuniarum poſſeſſionem ſimiliter, Socrates & Homerus. Ad hæc, iiſdem pro rebus impenderunt operam, dixeruntque: hic quidē poeticè, ille uero oratione ſoluta, nempe de hominum uirtute, deque uiciis & peccatis & rectè factis, deque ueritate & errore, & quomodo opinentur plebeii, & quomodo ſciant prudentes. Quin etiam aſſimilare atque comparare peritiſſimi erant. Hoc ſanè admirabile eſt, ſi Homeri ſimilitudinibus de igne & uentis & mari, & aquilis & tauris & leonibus, atque aliis quibus exornauit poeſin Homerus, tu comparandos exiſtimaueris Socratis figulos & ſutores. Siquidem, ô beate, & Archilochi uulpem leonib. & pardalibus comparamus, & nihil aut non adeo multum inferiorem eſſe dicimus. Atqui fortaſſe Homeri quoque eiuſmodi quædam reprobas, ubi meminit ſturnorum aut graculorum, aut locuſtarū, aut torris aut cineris, aut fabarum aut cicerum, aut ubi famelicos ſcripſit homines? An hæc tibi uidentur uiliſſima eſſe apud Homerum: ſoloſq; admiraris Leones & aquilas, & Scyllas & Cyclopas, quibus ille mulcebat ſenſu carentes, quemadmodum nutrices pueros quum de Lamia narrant? Atqui ſicut Homerus per fabulas & hiſtoriam conatus eſt homines erudire, ualde ad erudiendum difficiles: ita & Socrates frequenter ſimili ratione uſus eſt. Interdum quidem profeſſus ſe rem ſeriam agere, interdum autem ſe ludere ſimulans. Huius gratia hominibus quidem aliis præfuit, forſan autem offendit fabularum hiſtoriarumq; conſcriptores. Non ergo ne illos quidem circa Gorgiam, aut Polum, aut Thraſymachum, aut Prodicum, aut Menonem, aut Eutyphronem, aut Anytum, aut Alcibiadem, aut Lachetem temere fecit dicentes, quum licuiſſet nomina ſubtrahere. ſed nouerat hoc uel maxime prodeſſe audientibus, ſi modo intelligerent. Ex ſermonibus enim homines, & ex hominibus ſermones conſiderare, haud facile eſt aliis quàm philoſophis & eruditis. Vulgus autem temere putat talia dici, & turbam alioqui atque nugas arbitratur. Socrates autem putabat, quoties arrogantem introduceret hominem, ſe de arrogantia dicere: & quoties impudentem aut nugonem, de impudentia & nugacitate: & quando ingratum & iracundum, de ingratitudine & ita dehortari, & in aliis ſimiliter affectiones & morbos, hominesque ab illis correptos affectionibus & morbis dilucidius oſtendit quales eſſent, quàm ſi ſermones nudos dixiſſet. Videtur autem & hoc mihi ab Homero accepiſſe. Quippe & ille, quum narrat de Dolone, quomodo & concupiuerit Achillis equos, & quomodo quum poſſet hoſtes effugere, ſteterit haſta propè infixa, nihilque ei profuerit uelocitas: & quomodo correptus fuerit à metu, & concuſſerit dentes, & quomodo hoſtibus non ſolum quæſita dixerit, uerùm ea quoque quæ nemo interrogauerat: nam & Thraces equos indicauit, & Rheſum, quem nemo ſciebat aduenifſe. Hæc quum adeo ualde euidenter dicat, nonne uobis de timiditate & cupiditate gloriæ uidetur diſputare? Quum uerò dicit de Pandaro, quomodo confuderit fœdera, dona ſperans ab Alexandro Priami filio, neque tamen interfecerit Menelaum, ſagitta uulnerans, licet ſagittarius peritus uideretur: & tranſgreſſus iuſiurandum,

Homerice comparationes.

Homines ex ſermonib. cognoſcendi, et contrà.

Dolon Homericus.

Pandarus.

dum. Troianos ad bellum reddiderit minus promptos, utpote ſemper memores periurii,

Iliad. x.

--- Nunc etenim nos fœdera ſancta
Tranſgreßi, fortes contra pugnamus Achiuos,
Vnde nihil nobis poßum ſperare futurum
Vtilius, mea quàm properè vt nunc dicta ſequamur.

Et quo pacto mortuus ſit non multo poſt linguam abſciſſus, antequàm uel uerbo diceret Alexander ſe illi habere gratiam: hæc ille recitans adeo diligenter: an de alia quapiam re uidetur dicere, quàm de munerum corruptione ac impietate, atque in uniuerſum de inſipientia? Ille enim ſagittis maledixit, minatuſque eſt ſe eas confracturum & exuſturum, quaſi metuerent eum ſagittæ. Quum autem de Aſio Hyrtaci filio ſcribit, quod iubenti duci extra foſſam equos relinquere, ſolus non obtemperauerit,

Aſius Hyrtaci F.

Iliad. n.

--- Sed equis ad naues irruit intrò
Excors: nam euaſurus erat crudelia nunquam
Fata, nec exultans cum curribus atque caballis,
Nauibus à celſis Troia rediturus ad arces.

In tantam locorum difficultatē & foſſæ & muri & nauium curru ingrediens, ubi ne peditibus quidem pugnare profuit, deprehenſis ab hoſte, ſed à paucis reſiſtentibus complures ſunt interfecti. Is uerò elatus propter equos, curruſque pulchritudinem, ut tunc currum egit intra foſſam, ita etiam promptus erat impellere in mare, deque curru pugnare: nunquid non de inobedientia atque arrogantia tunc dicere uidetur? Rurſum uerò his componens Polydamanta, iubentem cauere & non tranſgredi foſſam, ſimul quidem oſtendens rem eſſe periculoſam, ſimul autem & augurium ipſis datum. Alioqui enim neminem putabat laturum quod diceret, at per augurium Hectorem ſe inducere ad credendum poſſe: aut Neſtorem, Agamemnoni atque Achilli conuiciantibus ſuadentem, ab ira deſiſterent, & prædicentem manifeſte, quæ ipſis ex ſeditione eſſent oritura: & poſtea obiurgantem Agamemnonem, ut qui deliquiſſet, & cogentem rogare Achillem: aut Vlyſſem corrigentem Agamemnonis errorem, quo exercitus capere uoluit experimentum, quomodo belli moram ferret, eoque propius nihil effecit quàm ut fugam capeſſeret: nonne de prudentia, & arte imperatoria, atque diuinatione uidetur admonere? Ad hęc, opportunitatis & importunitatis ſubiicit exempla. Atque in Odyſſeia cætera quidem omitto, vnius autem duntaxat mentionem faciam, nempe Antinoi. Hunc enim deſcripſit ut arrogantiſſimum inter procos, & libidinoſiſſimum, qui primùm quidem deſpiciebat Vlyſſem, ꝗ ille quidem uilib. ipſe uero præcioſis indutus eſſet veſtimentis: biberetque ex aureis poculis, & his non ſuis: & cœnaret ſumptuoſe non ex propriis, ſed ex iis quę in domo erant, domino carente. Et dicebat ſe quidem amare Penelopen, commiſcebatur autem cum ancillis Vlyſſis: & in aliis quoq; erat immodeſtus, nō ut nonnulli noſtri ſeculi. Poſtremò conatus eſt ſagittare, quum eſſet ſagittandi imperitus, aque deliciis ita manus haberet corruptas, ut neruū nō poſſet tangere, niſi quis adipe perungeret: & hoc Vlyſſe uidente, præſenteque ea quam amabat inter tot homines: neque arcum tamen intendere potuit, neque quomodo ſtatuiſſet ſecures Telemachus intellexit. Attamen & hunc ſcripſit mortuum, non temere percuſſum per guttur, neque caſu: quemadmodum, uerbi cauſa, nec Pandarum per linguam. Nam & ſi fortuna quadam huiuſmodi accidere ſoleant, tamen circa multos dicere licet, quòd hunc quidem per ventrem percuſſum mori oportuerit, illum uero per pudenda, alium per os. Ne uobis igitur

Polydamas.

Antinous.

Ho-

Homerus quicquam fruſtra dicere uideatur. Neque Socrates aliter ſermonibus uſus eſt,& exemplis:ſed cum Angyto forte diſputans, coriorum meminit,& ſutorum:cum Lyſicle uerò,ouium & cauponum:cum Glycone autem. iudiciorũ & calumniarum,& matularum & pellium:cum Menone verò Theſſalo,amantium & amatorum. Verumtamen & aliorum interdum illi ſuppetebat exemplorum copia, amicos quidem nominans, amicitiamque, quando cum Lyſia colloquebatur:de modeſtia uero diſputabat cum Charmide. *Socratis ſermones et exẽpla.*

AGAMEMNON, AVT DE REGNO. LVII.

NVM vis de Agamemnone prudentes audire ſermones,unde *διαλεγμός.* animus fructum percipere poſſit:an ægre fers,Agamemnonẽ Atrei filium in ſermonibus nominari? Neque ſi de Adraſto Talai filio diceres,aut Tantalo, aut Pelope,modeſte ferrem, ſi inde melior futurus ſum. Atqui recordatus ſum nuper ſermonum quorundam,quos tecum conferrem,ſi mihi quęrenti uelles reſpondere. Confer,ut cum reſponſuro. Suntne aliqui hominum rectores,ſicut alii ſunt caprarum,alii porcorum,alii uero equorum,aliqui etiam boum,nempe uniuerſi qui communiter paſtores appellantur? An non legiſti illum Cratini verſum:

Eſt paſtor conſtitutus & caprarius.
Nec non bubulcus. ---

Non hercle haberem tibi dicere,an paſtores illi nominentur omnes qui animalia paſcunt. At non ſolum,ò bone,irrationabilium animalium dicuntur paſtores,uerum etiam hominum,ſi Homero de his credendum eſt. Sed cur nõ reſpondiſti ad id,quod initio quæſiui? Quòdnam? An aliqui ſint hominum rectores. Quomodo non eſſent aliqui tales? Quib. eos nominibus appellas? Non dico autem de militum rectoribus in bello, quos Imperatores nominare conſueuimus,totius exercitus præfectos: quemadmodum & per partes,ut manipulorum decanos,& cohortium centuriones: & totius claſſis & unius triremis præfectos. atque alii plures ſuas ita habent appellationes in bellis, paucorum hominum rectores,eo quòd maxima tunc prouidentia præfectura homines indigeant. Neque de chorearum coryphæis interrogo, qui uocentur, nempe qui ſigna dant canentib.& cantica dirigunt. Neque de ſympoſiorum præfectis, neque de aliis ſi qui alterius hominum cœtus, ad unam actionem aut certum tempus curam gerunt,aut alterius rei principatum accipiunt:ſed de ipſis hominum rectorib. in republica uiuẽtium, terramq; colentium (ſi ita contingat)degentiumq; ſimpliciter:ut Cyrus rector fuit Perſarũ. & Medorũ Deioces,& Græcorũ,à quib. habent nomina:ut Aeolus Aeolenſiũ. & Dorus Dorienſium,& Romulus Romanorum,& Dardanus Phrygum. At tu nihil difficile quæſiuiſti. Omnes enim iſti,quos tu nunc nominas, reges uocabantur, & erant:& principatus ipſe de quo dicis,nempe vniuerſaliter homines regere,ipſiſque imperare,à dicenda cauſa immunis,regnum uocatur. Ergo tu non regnum fuiſſe putas,imperium illud Heraclidarum, qui tot annis Lacedæmone regnauerunt? Illi.n.non omnia faciebant ut ipſis uidebatur, ſed in multis obediuerũt Ephoris, Et ante q̃ inſtitutus eſt ille magiſtratus in Sparta,regnãte Theopompo,In annum,nihilominus in ditione ſua habuerunt reges:ita ut & Pauſaniam Cleombroti filium, qui uictoriam adeptus erat in Platæis,uoluerint quidem in carcerem coniicere:fugientem autem in Mineruæ templum, illic interfecerunt. Et nihil illi profuit,neq; ꝙ ex genere erat Heraclidarum,

Paſtorũ appellatio. *Hominũ rectores.* *Reges.* *Regnum: Heraclidarũ imperium.* *Theopõpus: Pauſanias.*

neque quòd pueri erat tutor, neque quòd toti Græciæ præibat, non ſolum Spartę. Poſtea uerò Ageſilaum, bellum aduerſus Perſarum regem gerentem, & circa Sardeis iam uictoriam adeptum pugnandoque in ditionem omni inferiore Aſia redacta, miſſo miniſtro ad ſe uocarunt: atque is nullum diem diſtulit, quum tot Græcorum totque Barbarorum factus eſſet dominus. Non igitur fuit rex Spartæ Ageſilaus, qui aliis obediuit imperantibus. Et quomodo non eſſent hi reges, ad exactam regni rationem? Ergo neque Agamemnonem in Ilio dices regnaſſe ſuper Argiuos & Achiuos, quòd habebat principatus procuratorem, uirum ſenem, Neſtorem illum canum: atque illo iubente, muro circundatæ ſunt naues & foſſa circumducta ad naualis munitionem, totumque exercitum diuiſit in ordines Agamemnon? Antea enim, ut ueri ſimile eſt, temere pugnauerāt pedites equiteſque, promiſcuè omnib. commixtis, Pylijs & Argiuis, & Arcadibus & Bœotis. Neſtor autem tandem illi mandauit, exercitum ſecundum gentes diſtinguere, ut tribus tribui ferret ſuppetias, & gens genti. Ita autem (inquit) & duces cognoſces qui ſtrenuus ſit, aut ignauus. Si uerò duces, haud dubie etiam milites: ſimul docens utilitatis magnitudinem. Et quamobrem ita faciebat? Nempe, ut ſciret & ipſo mortuo, imperatoriam artem Agamemnon. Atque hic plane illic Neſtori auſcultabat, ut non ſolum ſi quid præcepiſſet præſens id prompte faceret: ſed etiam, ſi quid per ſomnium putaſſet Neſtorem dicere, neque id omitteret. Somnium igitur de pugna ita eum decepit, quum putaſſet Neſtorem ſuadere. Non ſolum autē Neſtori auſcultabat, qui uidebatur Achiuorum prudentiſſimus, ſed neque abſq; ſenioribus quicquam faciebat. Quare quum educturus eſſet exercitum, ſomnio perſuaſus, non antea eduxit, quam ſeniorum coacto cōcilio apud Neſtoris nauem. Atque experimentum quod capere uolebat de multitudine, an amplius remanere uellent, & bellum conficere, non obſtante quòd iratus eſſet Achilles: non aliter cępit, quàm re prius relata ad concilium. Multi autem oratorum, impræmeditate non cunctatur decreta ad populum ferre. Ille uerò, re prius deliberata cum ſenioribus, ſic mentionem faciebat apud vulgus de belli ſtatu. Hoc ſanè nihil eſt abſurdi, ſi quum rex eſſet, etiam aliis concedebat conſulendi copiam: & conſiliarium habebat, cui propter ſenectutem poſſet fidere. Ipſe tamen omnium rerum manſit dominus. Alioqui quamobrem hoc modo ea fecit, quæ pertinebant ad Chryſeiden, Neſtori optimo non auſcultans? Quemadmodum nempe & multi plebeii, non obedientes magiſtratibus, neque legibus, multa faciunt inique, pro quibus & pœnas luunt. Nonne perducti ad iudicium ſtatim mulctantur, prout quiſque uidetur mulcta dignus? Admodum. Quid igitur Agamemnon, non tibi uidetur illius inobedientiæ poſtea redargutus eſſe à Neſtore, quando illum accuſauit propter illud factum apud prudentiſſimos ſociorum, ipſis ducibus pœnæ æſtimationem proponens, quid pati aut pendere eum oporteret? Accuſationem fecit grauiſſimam utpote uehemens rhetor, dicens quòd grauiter affectus eſſet erga negocia.

Ageſilaus.

Agamemnō qualiter gręcis imperarit, aliquorū in terea cōſilio ſubiectus.

Iliad. 1.

Iratotu rex ex quo Briſeida Achilli
Emiſſis famulis ex papilione tuliſti,
Conſilio haud ſanè noſtro: nam plurimùm ab iſto
Ipſe dehortabar facto: tu uerò furori
Magnanimo parens, hominem fortiſſimum, ab ipſis
Dijs quoque honoratum, ſpoliaſti tradito honore.
Præmia namque illius habes, ablata potenter.
Verùm age adhuc etiam nunc conſultemus, ut illum

Placemus,

Placemus, doniſque hunc adducamus opimis,
Blandis & verbis.

Atque hercle non modo redarguit eum ſermonibus, ſed etiam mulctam intendit pro delicto omnium grauiſſimam. Iuſſit enim eum rogare Achillem, & omnia facere ut homini perſuadeat. Atque is ſibi ipſi mulctam irrogat pecuniariam primum: quemadmodum qui condemnati ſunt in iudiciis, dicunt quæ dare & pēdere poſſint pro iniuria. Præterea & iuſiurandum ſe recipit præſtiturum, quaſi victimis cæſis, de Briſeide, quòd eam ex quo acceperat, non attigiſſet. Pro eo autem ſolo quod de tentorio tranſduxiſſet ad tentorium, multum promittit aurū ſe daturum, & equos & tripodas, & lebetas, & mulieres & ciuitates. Poſtremo quaſi non eſſet ſatis; ex tribus quas habebat filiabus unius optionem dedit, qua cum degeret: quod nemo unquam ſententia iudicum coactus eſt pati pro ancilla, præſertim captiua, & cui nihil accidiſſet, ut elocaret filiam cum magna dote, abſque mutua donatione: quare hac cauſa nullā ſcimus plebeiam acerbius iudicatam. Nunquid tibi uidetur, per Deos, imperare Græcis Agamemnon, immunis à dicenda cauſa, & non plane accuratas pendere pœnas pro omnibus quæ fecit? Cæterùm de his in præſentia ſermonem omittamus, ſatis heri explicatum: ad alia autem ueniamus. Ne facito, per Deos: ſed conare omnia dicere, quæ eo de negocio dicere ſoles. Nam ego uix modo intelligo ſermonis argumentum. Arbitror enim te de principatu, aut regno, aut aliquo tali uelle dicere.

NESTOR. LVIII.

QVAMOBREM vobis tandem uidetur Homerus hoſce de Neſtore feciſſe uerſus, Agamemnonem atque Achillem docente, eiſque dante conſilium, ne inter ſe diſſiderent:

Quippe viris ego cum longe melioribus olim Iliad. a.
Verſatus ſum, quàm vos eſtis: nec tamen illi
Conſilium ſpreuere meum. Tales ego nondum
Namque viros vidi, nec ſum viſurus opinor,
Qualem Pirithoum, regemque Dryanta popelli,
Caneaque, Exadiumque, ac dijs ſimilem Polyphemum, &
Theſea, quem genuit ſimilem immortalibus Aegeus:
Robore præſtabant cunctis id temporis illi:
Robore præſtabant, & cum præſtantibus acrē
Robore pugnabant Centauris, atque ſub umbras
Horribili tandem miſerunt Marte peremptos.
His tum conuerſabar ego, accerſitus ab ipſa
Vſque Pylo terra è longinqua. namque vocarant
Ipſi, pugnabantque mea pro parte, quibus cum
Haud pugnet quiſquam nunc hoc qui tempore viuunt:
Conſilia audiuere tamen noſtra, atque libenter
Noſtris ceſſerunt verbis. at cedite & ipſi:
Quandoquidem melius longe eſt, concedere ſemper.

An non arrogantem fecit Neſtorem, de Pirithoo atque Dryante dicentem, deque aliis, quod fuerint admirabiles natura, multoque illis meliores: ipſius tamen indiguerint conſilio, uenerítque accerſitus in Theſſaliam ex Pylo, quum rogaſſent apud ipſos ut eſſet, atque diſſereret? Quippe dicens, quod fortiſſimi erant hominum, quaſi magni alicuius illis uidetur Neſtor an arrogans.

perhibere teſtimonium, quòd ipſius conſilium audiuerint, ſermonibuſq; paruerint. An hoc malum eſt, uti ferè dicimus, quod omnibus rectè dicentibus, nemo vnquam obtemperat audientium: atque idem eſt non obtemperare, quòd non audire? Age verò & alia conſideremus, vtrum rectè ſint dicta, an per arrogantiam. Certum eſt igitur, quòd fatui omnes cõtemptui habent homines obſcuros, nihilque illis attendunt, etiamſi optima dent conſilia. Quos autem uiderint honoratos à vulgo, aut à ſummis magnatibus, illis non dedignantur obtemperare. Vnius certe huius gratia Neſtor ſemetipſum cõmendat quod multis & potentibus antea potuerit perſuadere: & quòd illi, iuxta ipſorum inſipientiam, ſtupiditatemque, ſi non parerent, ſuum conſilium forent repudiaturi: non ideo, quod non de maximus etiam rebus conſilium dare poſſet. Quemadmodum igitur, ſi ſe uituperatus, dicenſque, quod nunquam quiſpiam ipſum vlla de re conſuluiſſet hortari potuiſſet Agamemnonem atque Achillem, ut ſermonibus obtemperarent, non utique cunctatus eſſet ſemet uituperare: ita ſi ſuàm ipſius laudem eo profecturam putauit, merito ſe laudauit. An non enim ſtulti hominis eſt, ſi erubeſcat ſemet laudare, quum maxime ſit profuturus? Quemadmodum opinor e regione quoq; ſtulti eſſet grauitatem præ ſe ferre, & multa de ſe dicere, quum periculum aut detrimentum adſit. Sicut igitur, quando medicus aliquem ſecare uolens aut urere, aut alicui præbere bibendum amarum pharmacum, hominem ſciens eſſe timidium & fatuum, aliorum facit mentionem à ſe ſeruatorum, ut perſuaſus ſuſtineat curationem, & nemo dicit hoc eum per arrogãtiam dicere: ita mihi uidetur, ne Neſtor quidem crimen merito incurrere arrogantiæ. Vna igitur hæc erat utilitas illorum ſermonum. Altera uero, quod ſciebat Agamemnonem atque Achillem, non aliter delinquere, quàm per ſuperbiam. Homines autem tunc maxime fere exiſtimabat contumelioſos & ſuperbos eſſe, quando alios contemnerent, multoq; ſe exiſtimarent eſſe inferiores, elati propter gloriam aut potentiam: aut certe Agamemnonem atque Achilem propterea elatos eſſe nouerat, & diffidere, ob iactantiam uidelicet vtrunque. Hic enim putabat, utpote Pelei & Thetidis filius, atque longè cæteris antecellens pugnando, ſibi conuenire, nemini prorſus obtemperare, neq; ſe meliorem quenquam exiſtimare. Agamemnoni uerò ſuperbiæ cauſa erat regni potentia, & omnium Græcorum monarchia. Quum igitur ex his eos cerneret corruptos, atque inter ſe non poſſe eſſe concordes, ſed animo tumidos, ut poſtea ait Achilles,

Simile elegans.

Agamemnonis et Achillis ſuperbia.

Aſt ira mihi cor tumet, illius memor ut ſum:

Volebat eos humiliare, aque faſtu detrahere, ſi poſſet: quemadmodum qui tumentia pungunt, aut ſtringunt. Propterea uirorum meminit celebrium, potentiumque, atque etiam (ut opinor) prioris ſeculi, ſciens neminem illorum exiſtimationem imminuere poſſe. Siquidem non illorum fecit arbitrii, quam haberent de uiris ſententiam: ſed ipſe pronunciauit aperte, quod multo fuiſſent meliores quàm illi, ſi forte poſſent faſtus aliquid atque inſaniæ remittere. Nunquid temere uobis uidetur Homerus hos attribuiſſe Neſtori ſermones, quem ait hominum eſſe eloquentiſſimum ſermonumque illius uim aſſimilat mellis naturæ quòd ſanis quidem iucundiſſimum & dulciſſimum eſt, ægrotantibus uerò & febricitantibus (ut aiunt) moleſtiſſimum: eiuſque naturæ eſt, ut hulcerosa & affecta purget mordeatque. Etenim & Neſtoris ſermo aliis ſuauis viſus, amarus viſus eſt Achilli atque Agamemnoni, ægrotantibus corruptiſque ab ira. Quare illius non auſcultarunt conſilio. Proinde ne hoc quidem fruſtra, dixit Homerus, neque fortuito, quemadmodum putant quidam.

Neſtoris Homerici eloquentia.

dam. An uidentur uobis pueri, quibus os depaſcitur & hulceribus eſt corruptum, non indignari atque clamare, ſi guſtent mel? Cæterum de his hactenus. Illud autem animaduerſione dignum ex prædictis, ſi quis cum hominibus colloquens, narret illis, quòd & antea collocutus ſit cum aliis multo melioribus, uel populis uel regibus, uel tyrannis: neque non auditus ſit, ſed habuerit obedientes & obtemperantes: an æquum ſit, ut arrogans uideatur: quaſi propterea illorum meminerit ſermonum, ut ſit admirationi, & uideatur beatus: an potius, ut obedientes habeat auditores, imitans Neſtoris doctrinam? Quippe abſurdum eſt, ſi Socrates quidem habitos in Lyceio ſermones, modicum digreſſus recitauit in Academia: habitoſque in Academia, rurſus in Lyceium ueniens non grauatus eſt diſſerere: & tantum iam tempus eſt, ex quo tot docent tragœdias comœdiaſque: nos autem abſurde uideamur facere, poſtquam ſermones vultis aliquos audire, ſi habitos apud imperatorem nunc recitemus: quaſi nihil referat ſcire, vtrum fructuoſi ſint & utiles, atque uobis aliiſque omnibus hominibus idonei, an uiles atque inutiles. Bene enim ſcitis, habitos apud plebeios ſermones, ad eos ſolos pertinere, atque paucos alios: habitos uero apud reges, publicis eſſe uotis aut execrationibus ſimiles. Vnde ego Perſam neque in aliis prudentem fuiſſe arbitror, neque in eo quòd vulgares homines in omnes emiſerit terras, quos regis appellauit aures, illiſque omnia auſcultare commiſerit: quum oportuiſſet cuſtodire regis aures, multo magis quàm auream platanum, ne quid odioſum atque damnoſum audirent. *Regis aures.*

ACHILLES. LIX.

ACHILLES olim Chironē interrogauit: Cur me (inquiens) ſagittare doces? Quia & hoc ad bellicum vſum pertinet. Nempe, inquit, ad timidorum vſum, aduerſus timidos. Quomodo, ait ille? Quod non ſinat hoſtem propius accedere, neque procul recedere fugientem ab arcu. Non, ſed ſagittarium arcu uti oportet contra fugientes, ut eos capiat. Tardius, an uelocius? Quantum fieri poteſt, quam uelociſſimè: vtrum enim currens qui ocyus capit, an uolans? At non ipſe capis. Quis igitur? Sagitta. Si vero iaculeris, quis capit? Neſcio. At tandem ipſe capis, atque occidis, quando apprehenſum diſcerpis, ut feras. An tu fortiores putas mulieres, quod propinquiſſime inter ſe pugnant, altera alteri incidentes? Achilles uero hæc audiens, ſimul furore & lachrymis oppletus eſt: atque Chironem conuiciis inceſſebat, negabatque ſe apud eum manſurum, ſed abiturum Phthiam ad patrem ut ab illo erudiretur. Multo enim Peleum eſſe Chirone meliorem: neque eſſe ſophiſtam, quemadmodum Chironem. Erat autem adhuc puer Achilles, & nondum ad pubertatem uenerat. Quomodo ergo (inquit) ſi melior eſt, non ipſe te erudit? Quia (ait) non eſt illi ocium. Quamobrem? Ob regnum. Nunquid ergo differt regnare & erudire? Multum ſanè. Tu uerò mihi dediſti cornu & neruum, ferrataſque ſagittulas contra tenuem uim, tanquam uolucres venaturo, non cum uiris aut feris pugnaturo. Cognoſcat autem quis horum armorum ſimplicitatem, ſi quando prope acceſſerint hoſtes aut feræ, cogaturque cum illis pugnare manu. Tunc enim oportebit eum aufugiendo pugnare, metuentem & cauentem ut ne conſpicuus ſit: quemadmodum malum mancipium, quod etſi quem occidat, non auſit ſpoliare tamen, neque vnquam uidebitur ab homine inimico ſanguine cruentatus. Talia me doces, ſagittare,

[illegible] *Sagittandi artis vſus.* *Achillis in Chironē ira.*

gittare, cithara pulſare: nuper autem & radices effodere, quemadmodum ſagæ, docebas. An ne equitare quidem tibi placet? interrogabat eum Chiron. Imò neque tu mihi (inquit) places, quum talis ſis. Videris enim mihi propenſior eſſe ad fugiendum, quàm ad manendum. Et Chiron iratus illi, præq; ira quaſſans iubam, fixiſque eum & acribus intuitus oculis tanquam fulgur, uixque ſe continens ne eum cæderet, quia cogitauerat ſe ab eo amari: O malum (ait) & contumax matris marinæ germen, quæ te peſſime corrupit, inflata ob genus. Multo autem hac peior eſt pater, narrans Deos ſibi nuptias ceciniſſe. Ad te uerò neque marini quicquam, neque humani pertinet. Egoque te aio bellicoſum nunquam fore, ſed duntaxat fatuis uiſum iri. Neque te vnquam exercitum ducturum, vbicunque bellum geſſeris, tametſi Thetidis & Pelei gnatus ſis. Propter temeritatem quidem, uelocitatemque & robur, adulabuntur tibi: dicentque te hominum eſſe optimum: interea tamen te ſub alterius uolent eſſent imperio, teque pugnare & pericula adire pro ſe compellent donis, inanibuſque laudibus, dum moriaris. Arbitror autem te neque à mortuis abſtenturum, uerùm etiam hos & puncturum & tracturum, quaſi rem præclaram efficientem: quemadmodum pueri infantes ſi muſcam interfecerint, in circuitù trahunt. Quumque huiuſmodi ſis, interficieris à nullo generoſorum, ut tu putas: ſed tui ſimiles quidem animoſos & ſtultos facile interficies, à uiro autem prudente & bellicoſo occideris, eum ne uidens quidem.

Chiron Achilli ſuccenſet, deque eo uaticinatur.

PHILOCTETES: EST AVTEM TRAGOEDIAE Paraphraſis. Vlyſſes loquitur. LX.

διαλογισμός.

METVO, ne quando fruſtra de me ſocii hanc opinionem uideantur ſuſcepiſſe, quaſi optimus ſim, & ſapientiſſimus Græcorum. Et quidem quæ, qualiusue ea ſapientia atque prudentia eſt, ob quam quis cogatur plus quàm alii Græci, laboris capere, communi pro ſalute & uictoria: quum liceat vnum exiſtimatum è vulgo, nullo optimatum minus, in his obtinere? At difficile eſt inuenire magnanimos ita, atque gloriæ cupidos uiros, qui non magnis & arduis in rebus uerſari uelint. Claros enim, inque magnis ſuſcipiendis audaces, ferè omnes admiramur, & reuera uiros exiſtimamus. Qua gloriæ cupiditate & ego adducor, ut plura habeam negocia, uiuamque laborioſius, quàm quiuis alius: ſemper nouum aliquod aggrediens diſcrimē, ne celebre ob priora geſta nomen diſperdam. Nunc igitur ob rem planè periculoſam difficilemque huc in Lemnum veni, ut Philoctetam, atque ſimul Herculis arcum ſociis apportem. Diuinationum enim inter Phrygas peritiſſimus Helenus Priami filius, qui prenſus captiuus detinetur, ſignificauit, abſque his ciuitatem capi non poſſe. Regibus ſanè hoc me facturum non promiſeram, ſciens hominis inimicitias, cui ipſe autor fui ut relinqueretur, quando difficili atque immedicabili à vipera morſu tactus eſt. Non igitur putabam me tantam ſuadelam inuenire poſſe, qua ille unquam commoueretur, ut manſuetus erga me foret: ſed putabam me continuo ab eo interfectum iri. Demum verò, quum me hortaretur Minerua per ſomnum ut ſolet, ut confidenter ad hominem irem: ſe enim formam immutaturam, uocemque meam ne ille me agnoſcat: ita huc iam perueni, ſumpta fiducia. Accipio autem, & à Phrygibus legatos clàm miſſos, ſi quo modo Philoctetam donis perſuaſum, pariterque inimicitiis aduerſum nos, in ciuitatem recipere poſſint: ſimulque arcum, in quo belli præmia propoſita ſunt. Quomodo non oporteret uirum promptū

Helenus Priami F. vates.

pro

pro his omnia ſubire, quum uideat hac re non acquiſita, omnia prius geſta, fruſtraneum fuiſſe laborem? Papæ: Accedit homo ipſus, ille Pæantis filius, ex calamitate notus, uix atque difficulter greſſum promouens. O ſæuum & atrocem aſpectum. Species enim ex morbo facta eſt terribilis, & ueſtitus inſolitus ferarum pelles eum uelant. At tu ò Minerua, fer auxilium, ut ne fruſtra nobis uideare ſalutē pollicita. Tu quiſquis es, ede quid tibi velis: aut qua ſumpta audacia venias huc? An rapinæ gratia uenis ad hoc inuium tugurium, en explorator noſtri infortunii? Non ſanè hominem uides ſuperbum. Neq; ſane conſueui antea talis eſſe. Sed tamen ſi malam obrem huc uenis, etiam ſi antea nō conſueuerim, nunc tamen opportune mihi ad hoc uenisti. Magnæ videris acribere inſipientiæ, quòd huc uenerim. Scito igitur, cuius gratia ueniam: & quod tibi, ſi me cognoris, non uidebor alienus. Vnde vero? Hoc enim me primùm ſcire conuenit. Argiuus ſum, ex iis qui ad Troiam nauigarunt. Vnde? dic iterum, ut clarius ſciam. Ergo iterum audi: Dico me eſſe ex Argiuis, ad Ilium in bellum profectis. Rectè plane dicis. Tu meus amicus ſis quando ex Argiuis es, mihi inuiſiſſimis? Horū igitur iniuriæ mihi confeſtim prorſus pœnas dabis. At ò per Deos quæſo, ne emittas ſagittam. Fieri non poteſt, ſi quidem Græcus es, ut non hac ipſa die pereas. At ego talia ab illis paſſus ſum, ob quæ iure mihi eſſes amicus, illis uerò hoſtis. Et quid iſtud, quod paſſus es adeo ſæuum? In exilium me ab exercitu egit Vlyſſes. Quid aūt feciſti, quamobrem hanc fortunam ſortitus es? Non tibi ignotum eſſe arbitror Nauplii filium Palamedem. Non enim ex vulgaribus erat, neque minimi precii inter eos qui ad Troiam nauigabant, habitus & ab exercitu & à ducibus. Talem igitur virū communis Græcorum corruptor perdidit. An apertè pugna uictum, an aliquo cum dolo? Proditionis inſimulans eum exercitus, contractæ cum Priamidis. Verum ne erat crimen, an falſis id paſſus eſt oppreſſus teſtimoniis? Et quomodo ab illo quicquam iuſtè fieret ex omnibus quæ facit, qui nulla re ſæuiſſima abſtinuit vnquam? O ſermone & factis hominum aſtutiſſime Vlyſſes, qualē rurſus hunc uirum perdidiſti, qui nullo minus ſociorum utilis erat. Videlicet, opinor, honeſtiſſima atque ſapientiſſima inueniens & componens, quemadmodum uerbi gratia & me expoſuit, communi pro ſalute & uictoria incidentem in hanc calamitatem, quum oſtenderem Chryſes aram: ubi ſi ſacrificarent, potituri erant uictoria aduerſus hoſtes: ſin minus, fruſtranea futura erat expeditio. Cæterùm quid ad te illius infortunium? Bene ſcis, quòd ſuper omnes illius amicos malum peruenerit, omneſque perierint qui non fuga ſibi potuerunt conſulere. Ita & ego præterita noctæ clam naue conſcenſa, ſolus huc ſaluus perueni. Propemodum equidem, qua in neceſſitate conſtitutus ſis intelligo. Si quam igitur nobis machinationem comparare poſſes, ut domum hinc abnauigaremus, nobis certe benefeceris: ſimulque nuncium ad tuos amicos dómum miſeris, de tuis hiſce præſentibus malis. At ò infelix, ad hoc alium tibi quære adiutorem. Ego enim ipſe ſum inops & deſertus ab amicis, ſordide hoc in littore proiectus, qui uix ab hoc arcu uictum & ueſtitum acquiro, ut uides. Qui enim antea ueſtitus erat, tempore conſumptus eſt. Si uerò huius nobiſcum uictus particeps eſſe uolueris hoc in loco, non grauabor tibi impertire, donec alia alicunde tibi accidat ſalus. Grauia ſanè ſunt intus ſpectacula, ò hoſpes. loca plena ſunt cruore, & alia morbi indicia. atque ipſe ego non ſum iucundus ad conuerſationem, quando dolor acciderit. Quanquam morbi iam plurimum ceſſauit tempore, in principio uero nequaquam erat tolerabilis.

Palamedis interitus autor Vlyſſes.

NES-

NESSVS, AVT DEIANIRA. LXI.

διαλογισμός.

POTESNE mihi ſoluere hoc dubium, vtrum iure accuſent hi quidem Archilochum, illi uero Sophoclem, de his quæ circa Neſſum & Deianiram contigerunt, an non? Aiunt enim hi quidem Archilochum nugari qui ſcripſerit Deianiram, quum ipſi uis inferretur à Centauro, multa ad Herculem locutam eſſe, mentionem faciens deſponſationis Acheloi, atq; eorum quæ tunc facta ſunt, ut multum fuerit Neſſo ocij ad faciendum quæ vellet. Illi autem Sophoclem aiunt ante tempus ſcripſiſſe iaculationem factã, nempe quum flumen tranſirent. Sic enim & Deianiram perire, dimiſſam à Centauro: ſed non, ſicut conſueuit multum præter opinionem dicens, & omnia potius quàm quod quis putet. Ergone iubes me tibi dicere, quæ quis rectè, an quæ quis etiam non rectè putet? Ego equidem, quæ quis rectè putet. Quales ergo vulgus habet opiniones? An non neceſſe, eum qui quid rectè enatrare uelit, præter vulgi opinionem dicere? Neceſſe. Non igitur difficulter aſſequeris, an tale ſit quod dictum eſt. Conſidera autem, an conuenienter dicatur. Dic ergo, & enarra quomodo tibi uideatur. Dico igitur tibi in præſentia, totum errorem circa fabulam in eo conſiſtere, quòd Centaurus conatus

Deianiræ & Neßi fabula explicata.

ſit rem habere cum Deianira. Non enim conatus eſt, non. An tibi uidetur credibile eſſe, in conſpectu Herculis arcum habentis, & cuius uirtutis antea cæperat experimentum, quando ſolus ipſe Centaurorum effugit à Pholoe, quũ illi nullam talem feciſſent iniuriam, ipſum conatum eſſe rem habere cum illius uxore? Habet hoc quidem dubitationem. Verùm ſi hoc mouemus, an nõ totam fabulam euertimus? Nequaquam, ſi cogitemus ut facta eſt, utque uerisimile rem eſſe factam. Sic ergo dicas. Neſſus Deianiram tranſportauit, & in tranſportando conatus eſt corrumpere ſuo modo, non (ut aiunt) uim inferens, ſed ſermones conuenientes ad eam faciens, docenſque quomodo ſibi Herculem poſſet ſubiicere, commemorans quòd nunc quidem eſſet ferox & ſæuus, atque modicum tempus apud eam eſſet uerſaturus: atque hoc cum magnis difficultatibus, propter certamina & peregrinationes, rationemque uiuendi quam elegiſſet. Si tu uerò (inquit) illi perſuaſeris partim officiis, partim oratione, ut hanc miſeriam atque hos labores remittat, uiuatque ſegniter & iucunde, tum tibi multo erit mitior, & ipſe melius uiuet, & tempus reliquum apud te morabitur. Hæc autem enarrauit illi Centaurus, inſidias ſtruens Herculi, ſi quo modo eum poſſet ad delicias perducere & ſocordiam. Nouerat enim, quòd ſimulac mutaſſet uiuendi rationem & exercitium, uincibilis eſſet atque imbecillis futurus. Deianira uerò his auditis, non perfunctorie ſermonibus attendebat, ſed cogitabat Centaurum rectè dicere quemadmodum uerisimile erat, quòd vellet maritum ſub ſe habere Hercules autem ſuſpicatus nihil ſani Centaurum dicere, ex eo quòd tam diligenter cum Deianira diſſereret, quodque ea illi attenderet, ita eum ſagitta percuſſit. Qui moriens, nihilominus iuſſit Deianiram eſſe memorem ſermonum quos feciſſet, atque ita facere ut admonuiſſet. Poſtea uerò quũ Deianira memor eſſet ſermonum Centauri, ſimulque Hercules nihil remitteret, uerùm etiam longinquiorem profectionem adornáſſet vltimam, quam, quando diruit Oechaliam, diceretur q; iam amare Iolen, putauit melius eſſe ea perficere de quibus Centaurus admonuiſſet: atque ita ei ſtruxit inſidias. Atque ut muliebre genus natura blandum eſt & aſtutum, non ante remiſit, quàm illi perſuaſit, partim conſilium

dans,

dans,partim ſe dicens illius curam gerere,ne male affligeretur,nudus hyemẽ pariter & æſtatem perferens in Leonis exuuio,ut exuuium deponeret, ueſti tum autem aliis ſimilem reciperet. Et hæc illa erat,de qua dicitur, Deianiræ tunica,quam induit Hercules.Pariter autem cum veſtitu effecit,ut & aliam ui uendi rationem immutaret, in lectiſque dormiret, neque ſub Dio humique pernoctaret multum, ut ſolitus erat antea,neque ſuis operaretur manibus, neque cibo uteretur ſolito,ſed elaborato atque dapibus & uino ſuaui,& quę cunque his ſunt conſequentia.Porrò ex hac mutatione,quemadmodum(opi nor)fieri neceſſe erat,in infirmitatem atq; languorem corporis incidit:quũ- que putaret non amplius facile fore ut, deliciis aſſuetus eam deponeret, ita ſemetipſum exuſſit:ſimul quidem ſatius exiſtimans è tali excedere uita:ſimul autem indignans,ꝙ ſe delicťis mancipaſſet. Habes iam à me ſermonem,qua- lem ego potui de fabula facere.Et per Iouem non mihi uidetur eſſe malus,ne que incredibilis. Et neſcio quomodo mihi philoſophorum quorundam ars circa ſermones,ſimilis eſſe uidetur illorum arti qui puppas fingunt. Nam & illi formam quandam ſumentes,qualecunque illi lutum impreſſerint,ſimilem formæ ſpeciem efficiunt.Et philoſophorum iam tales quidam extiterunt,qui quamcunque fabulã aut ſermonem accepiſſent,trahentes & fingentes iuxta ſuam ipſorum intelligẽtiam,utilem & philoſophia dignum reddiderunt:qua- lem in primis audimus fuiſſe Socratem.Ille enim in omnes ſermones & diſpu rationes deſcendebat,& ad rhetores & ad ſophiſtas,& ad geometras & mu- ſicos,& puerorum inſtitutores, alioſque opifices:& in palæſtris & in ſympo- ſijs nihil illi obſtitit,quin philoſopharetur ſemper & omni modo, & hortare tur ad uirtutem eos qui aderant:non proprium inferens argumentum, neq; propoſitionem meditatam, ſed ſemper præſenti utens, eamque accommo- dans ad philoſophiam.

Deianiræ tunica.

Philoſophorum ars circa ſermones qualis.

CHRYSEIS. LXII.

QVONIAM non malè laudare ſoles Homerum,neque quem admodum vulgus,credens opinioni,te ſimulas admirari : ad hæc& acutiſſimus es ad intelligendum poetæ experientiam, circa hominum affectiones: nos alia quidẽ(ſi uis)omittamus in præſentia de regibus ducibuſque,de una autem muliere ca ptiua conſideremus, qualem ſcripſerit fuiſſe ſacerdotis filiã, cuius ſtatim meminit in pœſeos principio.Agamemnon enim non ſolum ſpe ciem,ſed etiam mores laudare uidetur ancillæ. Dicit enim, mente nihil eam eſſe inferiorem ſua vxore:certum autem, quòd eam putarit prudentem eſſe. An uerò non fruſtra hoc dixerit deceptus ab amore, operæ precium eſt uide re. Atqui difficilimum eſt perſuadere amantibus.Nam ſuſpicantur plerique, & facile iraſcuntur,ſeque nunquam ſatis pro dignitate diligi aiunt ab amatis: maxime quum tanto fuerint ſuperiores,& conuerſentur cum poteſtate.Hęc autem aio contingere malis amatoribus.Si igitur uirtutis ſtudioſus fuit Aga- memnon, rectè pronunciauit de ea:ſin uero vulgi ſimilis,haud facile, ſi mala erat,placere potuit homini huiuſmodi,ut eam exiſtimaret bonam.Age uerò & alia uideamus. Et quam aliam habes apud Homerum demonſtrationem de moribus mulieris?Neque enim ſcripſit eam aliquid feciſſe, aut dixiſſe, ſed ſilentio patri redditam. Quid? An non ex iis quæ circa eam facta ſunt, quis coniiciat de illius animo,qui non ſimpliciter neque ſtolide conſideret? For- taſſe.An putamus, Chryſen inuita filia in exercitum ueniſſe, cum redemptio- nis

διαλογισμός.

Amãtibus perſuadere difficile.

Chryſes inuitane an uolente filia eã repetierit ab Agamemnone.

nis precio, deiq; inſulis, & multitudini ſupplicaſſe atque regibus, ut ea dimitteretur: an ecõtrario, ea patrem rogante, ſi quid poſſet, ferret auxilium? Nam ſi præſentia amaſſet Chryſeis, atque Agamemnoni cohabitare uoluiſſet, nunquam certè pro ea rogaſſet Chryſes, ne ſimul & filiam contriſtaret, inq; Agamemnonis ueniret odium: non ignorans, quomodo affectus eſſet erga eam. Quippe ut Chryſeis amata habitaret apud Agamemnonem, non minus & patri conducibile erat. Nam & regio & templum & ipſe in Achiuorum ditionẽ erant redacti, & ille erat ipſorum dominus. Præterea, quare non ſtatim ut capta eſt, uenit: neque de redemptione fecit mentionem, quando ueriſimile erat cum acerbius tuliſſe: tempore autem poſt, ægritudine quidem iam diminuta, conſuetudine uerò cum Agamemnone maiore facta? Decimo enim obſidionis anno hæc contigiſſe, ſcribit poeta, circa ſacerdotis aduentum, allationemq; precii liberatorii. At uerò circumiacentes ciuitates, præſertim minores, ueriſimile eſt ſtatim captas eſſe in belli principio, inter quas erat & Chryſa, & illud templum. Proinde ſermo hic multam præ ſe fert abſurditatẽ, & Chryſeidis inſipientiam, quod antea captiuitatem tolerauerit, recẽs patre & patria ſpoliata: tranſactis autem nouem annis, moleſte tulerit. Namque ſi & alia audires, quòd non uulgarem amatorem ſemel nactum, non iucundum fuerit relinquere, neque glorioſiſſimum, neque ditiſſimum, regemque omniũ Græcorum, maximamque inter eius ſeculi homines obtinentem potentiam: dominum quoque non ſolum ſuum, uerùm etiam patris & patriæ, ſperantem inſuper paruo tempore ſe in ditionem & Aſiam redacturum. Nam Ilium à multo iam tempore male habebat, atque ipſam uix ciuitatem cuſtodiebant Troiani: prodibat autem ad pugnam nemo: præterea quum rex eam non neglectim tractaſſet, ſed etiam manifeſtę eſſet confeſſus, quòd eam ſuæ præferret coniugi, quòd tanta ac talia bona uoluerit relinquere, & quod maximum eſt, amatorem non ſolum regem magnum, & fortem in primis, ſed & iuuenem & pulchrum, ut ait Homerus, Ioui eum aſſimilans: deinde in captam reuerti patriam, & cohabitare uni Agamemnonis ſeruorum, ſiquidem nuptura erat uni indigenarum: quomodo non abſurdum? Nam dicere captiuam fuiſſe, & propter hoc non amaſſe eum qui cæpiſſet, non ſatisfacit. Nã Briſeis amare uidetur Achillem, atque eum, à quo ſuum maritum & fratres refert occiſos. Agamemnon autem nihil tale geſſerat circa Chryſeida. Bene igitur his ex ſermonibus dici poteſt, quòd non uoluerit Chryſeis relinquere Agamemnonem: ſed Chryſes ea fecit ex ſeſe. aut ſi uoluit, demens fuit: tuque contrarium attuliſti ſermonem, quàm pollicitus es. At enim,

Chryſa urbs.

Heſiodi.

Tu neque de cauſa ſtatuas properantius ulla,
Quàm iudex aequus partes audiueris ambas.

Dicisne ſapientem fuiſſe Homerum? Fortaſſe. Ergo partim ipſum putato dicere, partim uero legentibus reliquiſſe intelligenda. Hoc autem ex ſermonibus non prorſus incertis colligi poteſt. Nam Chryſeis initio quidem, ut uidetur, non illibenter manebat apud Agamemnonem, propter eas quas dixi cauſas: atque diis habebat gratiam, quòd nulli daretur minus glorioſo, ſed omnium regi. Et ille non negligenter erga eam erat affectus: unde tum non egit de redemptione. Poſtquam autem res Agamemnonis domeſticas audiuit quales eſſent, & quàm afflictę, & crudelitatem Clytemneſtræ & ferociam, hic timuit uenire Argos. Et priore quidem tempore remanſit, amans fortaſſe Agamemnonem: quum autem iam propè eſſet finis belli, atq; ſparſus eſſet rumor non diutius Troianos poſſe reſiſtere, nõ expectauit Ilii expugnationẽ. Norat enim, uictores ferè ſuperbos fieri, & ſuperſtitionem circa Deum magis

valere,

ualere, dum bellum gerunt homines. Propterea tunc accerſiuit patrem, iuſſitque obſecrare Achiuos. Audiuerat enim, ut ueriſimile eſt, Atridas ſub uxorum eſſe imperio, eaſque eſſe ſuperbiores quàm uiros, non ſolum propter pulchritudinem, ſed ꝙ principatũ magis ad ſe pertinere arbitrarẽtur. Eos.n. eſſe Pelopidas, & aduenas Græciæ: ſeſe uerò Achaides, Tyndarei filias, & Ledæ.

Chryſeis quando liberari cupierit ab Agamẽnone.

Atridarum vxores imperioſæ.

Tyndareus aũt celebris erat, & rex Spartę. Itaq; ꝓp hoc & Gelenam ſibi deſponderi petebant Græcorũ optimi, & iurauerat ſe laturos ſuppetias. Ad hæc ſorores erant Caſtoris & Pollucis, qui Iouis filii ſunt exiſtimati: atq; hactenus pro diis apud oẽs habentur, ob potentiam quã olim habuerunt. Præſtabãt.n. oĩb. in Peloponneſo: extra Peloponneſum uerò maxima potentia erat Athenienſiũ: atqui & hanc uicerunt bello, regnante Theſeo.

Tyndareus.

Caſtor & Pollux.

Præterea conſobrinus illis erat Meleager, Græcorum optimus.

Meleager?

Hæc quidem neſciebat Chryſeis, ſupercilium autem audiebat mulierum: atque Helenam nouerat, quantum uiro præſtabat. Quare poſteaquam audiuerat de reb. Aſię, quòd magnæ eſſent, propter regionis fertilitatem, hominumq́ue multitudinem, pecúniarumq́ue: contempſit non ſolum Menelaum, uerùm etiam Agamemnonem, totamq́ue Gręciam, atque pro his illa elegit. At Menelaus & antea obediuit in omnib. Helenæ: & poſtea captiuam receptam obſequijs demeruit. Agamemnon uerò ob principatum eleuatus, Clytemneſtrã ignominioſe habuit: quare certum erat, quòd ſe inuicem non eſſent laturæ: ſed talia futura, qualia & acciderunt. Neque enim Chryſeis libenter audiuit Agamemnonem, dicentem præſertim palam in concione Achiuorum, quòd pluris ipſam faceret quàm uxorem, nullaq́ue in re exiſtimaret inferiorẽ. Hæc enim inuidiam & zelotypiam afferre ſciebat.

Agamemnonis mores.

Atque etiam hercle mores uidebat Agamemnonis, quòd non ſtabilis, ſed ſuperb. eſſet, & deſpector, & quid facturus eſſet ipſi captiuæ cogitabat, ſi quãdo quieuiſſet concupiſcentia: quando etiam propriæ coniugis & reginæ, ex qua liberos ſuſcepiſſet, adeo contemptim meminiſſet. Stulte quidem gaudẽt, quando ab amatorib. uident alias contemni: quæ autem ſapiunt, naturam ea facientis aut dicentis inſpiciunt. Simul autem & erga ipſam ſenſit contumelioſe eum ſe gerere: atque hoc, quum maxime amaret. Nam quòd ita crudeliter abegit Chryſen, amatæ patrem, neque illi propter eam pepercit, & non ſolum nõ conſolatus eſt ſenem, dicens nihil acerbi illius filiæ fieri ſed è cõtrario, non ſolum illi minatus eſt, ſed etiam Chryſeida ignominia affecit, dicens:

Iliad.x.

Hanc verò haud ſoluam, dum ipſam rugoſa ſenectus
Pranderit in noſtris domibus, procul à patria Argis
Texentem tales, & noſtri munere lecti
Fungentem. —— Quantæ tandem ſuperbiæ eſt? Quid enim poſtea ille feciſſet qñ adhuc amans talia de ea diſſerebat? Hęc igitur euitare & prouidere, nęquaquã malæ eſt mulieris. Manifeſtum autem fecerunt, opinor, ea quæ circa Caſſandram Argis facta ſunt, circaq́ue ipſum Agamemnonem, quod ſapuerit Chryſeis, ſemetipſam ex his malis eripiẽs.

Chryſeidis modeſtia, ac prudentia.

Quapropter ꝙ neq; amore neq́; regno, neque rebus (ut uidebantur) glorioſis atque bonis uicta, quum eſſet iuuenis, ſeſe in negocia periculoſa & conturbatam domum atq; in inuidiam & zelotypiam prodiderit, modeſtæ mulieris officium eſt: & uerè dignæ, quæ ſacerdotis filia ſit, apud Deum educata. Quid igitur, tunc ex his Agamemnonem putaſſe ais, bona eam fuiſſe mente præditam? Nequaquam. Neque enim æquum erat, ut tale quippiam illi diceret, ſed ex aliis eam ita eſſe intellexit. Quomodo ergo poeta dicit, non lætam eam abijſſe, ſed ſicut Briſeida, mœſtam. Quia & hoc modeſtiæ cauſa faciebat, ne exacerbaret Agamemnonem, neque in contentionem adduceret. Manifeſte tamen poſt lætam eam fuiſſe

dicit, ubi patri traditam ab Vlyſſe memorat, iuxta aram:

Sic ait, inque manus dat lætus ſuſcipit ille
Dilectam agnatam.——

Non enim, opinor eam mœſtam pater lætus excepit: neque dilectam dixiſſet forſan, niſi ualde dilexiſſet patrem ob ea quæ effeciſſet. Eſto. Cæterum quid ſi potius Chryſeis, ea quæ tu dicis, expendit per ſe: quia quæ ad Clytemneſtrã attinebant magis, illam uerißimile eſt agitaſſe in animo, & patri deinde eadem expendenti conceßit & obtemperauit? Ne hoc quidem malum eſt. Plurimæ enim & inſipientes magis diligunt amatores, quàm parentes. Quamobrem autem, ſi quidem fuit prudens, non prohibuit Chryſæ, ne palàm rogaret Agamemnonem, ut minus ſæuijſſet? Quia ſciebat amãtes priuatim quidem in omnib. gratificari uelle amori, turbas autem interdum uereri, deique infulas uim quandam putabat habere apud multitudinem: ſicuti & factum eſt. Cæterùm & illud cogito, quomodo & tunc Agamemnon ſacerdotis filiam, & poſtea Caſſandram diis cuſtoditam, & ſacram uirginem amauerit? Quia & hoc indicium eſt ſuperbiæ, atque deliciarum: magis concupiſcere iniqua & rara, quàm parata. Non contradico, quin fuerit prudens Chryſeis, ſi hæc ita facta ſunt. Tu uerò utrum audire uelles, ut facta ſunt prorſus, an ut debuerunt rectè fieri?

DE REGNO ET TYRANIDE. LXIII.

AEQVI ſi quis uni homini imperare non põt, præſertim ualde uicino, apud quem & uerſatur, neque rurſus unam ſuam ipſius animam tegere: quomodo ille poßit regnare ſuper multa atque innumerabilia hominum millia, ubique diſperſorũ, quemadmodum tu dicis? Quorum multi habitant in terræ finibus, quorumque plurimos neque uidit, neque unquam uiſurus eſt, neque uocem intelligit? Simile enim eſt, ut ſi quis dicat, eum qui imbecillem adeo habeat uiſum, ut neque quæ ante pedes ſunt uideat, ſed opus habeat manu ductore, uiſu pertingere poſſe ad longiſſimo diſtantes interuallo: quemadmodum qui à longe ex pelago montes atque inſulas uident. Aut ſi quis dicat, eum qui cum aſtantibus non poßit loqui ut audiant, totis populis & caſtris loqui poſſe ut exaudiatur. Namq; mens quiddam uiſui ſimile habet: & quemadmodum hic corruptus, ne propinquiſſima quidẽ uidet, ſanus uero uſque ad cœlum & aſtra pertingit: eodem modo & prudentis animus, omnes homines poteſt gubernare, at inſipientis ne vnum quidem ſuum ipſius corpus poteſt cuſtodire, neque unam domum. Plerique enim qui imperium obtinent, quia ipſis licet omnia accipere, omnia concupiſcunt: & quia in ipſorum manu eſt ius, ideo ſunt iniqui: & quia non metuunt leges, ideo neque eſſe autumant: & quia non coguntur laborare, ideo nunquam ceſſant deliciari: & quia nemo eos mala paſſus ulciſcitur, ideo nunquam affligere & malè facere ceſſant: & quia una ipſis rara eſt uoluptas, ideo nunquam implentur uoluptati dantes operam: & quia ipſos nemo uituperat aperte, ideo nihil eorum facere intermittunt, ob quæ iure male audiunt: & quia ipſos nemo vult contriſtare, ideo aduerſus omnes ſæuiunt: & quia ira commotis omnia licet facere, ideo continue iraſcuntur. Bonus autem princeps, ſicut tu, contraria ſtudet. Nihil enim concupiſcit, quòd omnia ſe putet habere: abſtinet & à uoluptatibus, quòd nulla non potiri poßit, ſi appetat. iuſtior quoque eſt quàm alii, ut qui omnibus iuſticiam exhibeat: delectatur autem labo-

Mentẽ quiddam uiſui ſimile habere.

Imperio præditorũ ingenia cuiuſmodi.

Principis boni mores.

laboribus, quòd ſponte laboret: & diligit leges, quòd non timeat. Atque hæc rectè ſibi perſuadet. Cui enim maiore opus eſt prudentia, quam qui tantis de rebus deliberat? cui accuratiore iuſticia, quàm qui eſt ſupra leges? & cui modeſtia continentiore, quàm cui omnia licent? & cui maiore fortitudine, quàm qui omnia ſalua conſeruat? Et ſanè aliorum multorum imperatori, nunc quidem quàm plurimis opus eſt ſumptibus, nunc uero exercitibus pedeſtribus atque equeſtribus, & muris & nauibus & machinis, ſi retenturus eſt ſubditos, hoſteſque repulſurus: & ſi quis deſciſcat à principatu, ad obedientiam compulſurus. imperium uero ſui ipſius, nullis indiget ſumptibus, minimique eſt negocii, periculiſque expers. Neque enim ſumptuoſa, neque laborioſa, neque periculoſa eſt hominis continentis uita. At quamuis huiuſmodi ſit, omnium tamen difficillimum eſt. Quoniam Sardanapalus ille omnibus decantatus, habebat Ninum, habebat & Babylonem, ciuitatum, quæ olim fuerunt, maximas: parebantque illi omnes gentes in altero habitantes continente, vſque ad terras inhabitabiles, quas dicunt: regnum autem ad eum nihil pertinebat, non magis quàm ad aliquem mortui putreſcentes. Conſultare, aut iudicare, aut exercitum ducere neque uolebat, neque poterat. In regia uerò, aufugiebat in mulierum conclauia, iacebatque in lecto deaurato pedibus in altum ſublatis ſub palliis & purpureis, quemadmodum defletus à mulieribus Adonis, acutiorem emittens uocem quam eunuchi: collum quidem inflectens, à ſegnicie autem & umbra albus & tremens, corpore liuidus, oculos inuertens ſicut ex ſtrangulatione, quem à pellicibus haud facilè erat dinoſcere. Atqui tempus aliquod retinuit (ut uidebatur) principatum temere adminiſtratum, quemadmodum nauim abſque gubernatore, ſæpius aberrantem, nemine retinente in pelago, ſed forte fortuna aeris tranquillitate fruentem: quam parua exorta procella, atque unus facile fluctus ſubmergit. Quin etiam currum uidere licet, nemine aurigante huc illuc diſcurrentem in certamine, qui uictoriam certe nunquam adipiſci poteſt, perturbat autem & diſperdit vicinam ſpectatorum turbam. Neque enim inſipiens unquam rex eſſe poterit, non magis quam cæcus uiæ dux fieri: neque iniquus, non magis quam regula curua & inæqualis, quæ alia opus habeat regula: neque timidus, non magis quam leo animum accipere cerui, aut ferrum ceræ aut plumbi molliciem. Cui enim fortior conueniebat continentia, quam plurimarum in medio uoluptatum uiuenti, plurimaque negocia gubernanti, minimumque agenti ocium, atque de ſummis plurimiſque rebus gerenti ſollicitudinem?

Sardanapali luxus & mollicies.

Inſipiẽs aut iniquus nullus rex: uelut neque timidus.

DE FORTVNA PRIMA. LXIIII.

HOMINES uidentur erga fortunam affecti eſſe, quemadmodum qui nauigant, erga uentos vehementes. Libenter enim in curſu perſeuerant, & quibus uentus aſpirat, illi eo quo uolunt, perueniunt, qui uero à uento relinquuntur in pelagi medio, fruſtra lamentantur. Sic etiam præſente fortuna, gaudent & lætantur homines, abſente uero, in ægritudine ſunt, & deſperatione, omniaque ex hoc Genio fiunt. Nam & impeditum expeditum uidetur facere, & infirmum firmũ, & turpe honeſtũ, & paupertatem diuitias. Si fortuna in mari fauet, nauis proſpere nauigat, ſi in aere, fortunatus fit agricola, animaque gaudet exculta à Fortuna. Si uerò fortuna relinquat, in corpore circumit tanquam in ſepulchro. Neque

Elegãs ſimilitudo.

Fortunæ uis.

enim,ſi quis dicat, nomen clarum conſequitur: neque ſi quis quid agat, fru-
ctum percipit: neque ulla eſt utilitas bonæ indolis, relinquente Fortuna. Nã
hac non præſente, non contingit eruditio, neque aliud bonum. Quin etiam
uirtus tunc factorum gratia admirationi eſt, ſi adfuerit Fortuna. Si uerò ea
ſola dimittatur, ſermo eſt honeſtæ rei inefficax. Ipſa enim bella gerentium eſt
uictoria, & pacem agentium concordia, & nuptias contrahentium beneuo-
lentia, & amantium uoluptas: & breuiter, bonus in omni re ſucceſſus. Terra,
quando reliquerit Fortuna, mouetur & tremit: quęque ſuper eam ſunt bona,
Simile. deiicit. Atque hic terræ morb. eſt, non præſente fortuna. Vt.n. nauis temerè
fertur, citoque ſubmergitur gubernatore ſpoliata, itque muri concidunt fun
damentis uitiatis: Ita & ciuitas ad corruptionem tendit, fortunæ inopia. Athe
næ quondam à rhetorib. in calamitatem ſunt deductæ, duce Demoſthene,
quum haud amplius Athenas reſpiceret. Fortuna. Mihi uidentur & homines
habere Fortunam, ſi ſerenitatem & non tenebras habeat. Cernere autẽ opor
tet, quàm facile ea quiduis efficiat. Iam enim è naui quidam ſe in mare eijciẽs,
in uita eſt conſeruatus, ueniente Fortuna. Porrò dignum eſt dictu & quod à
Apellis fortuna. Fortuna accidit Apelli pictori. Nam ferunt, quòd equum non ab opere, ſed
ex bello uenientem faciebat. Excelſus erat ceruice, & inſurgens, & aurib. ere-
ctis, & oculis acutis, tanquam ex bello ueniens, atque adhuc conceptum ex
curſu furorem in uiſu retinens. Pedeus autem in aere ferebantur, paululum
modo terram attingentes. Aurigantem frena retorquebat, & bellicum equi
impetum habena ſtringebat. Quum iam imago omnia haberet conuenientia,
deerat adhuc ſpumæ color, qualis fieret ex humido & ſanguine mixtus, iuxra
contiguam mixtionem, perſequente anhelitu oris humiditatem, ſpumanteq;
à labore ſpiritu, & ſanguine inſperſo ſpumæ ex freni uexatione elicito. Non er
go poterat pingere equi ſpumam, defatigati in certamine. Heſitans uerò ali-
quandiu, tandem dolore permotus, incuſſit circa picturę frena ſpongiam: quę
quum multis eſſet infecta coloribus cruentatæ ſpumæ ſimilib. congruum im
preſſit picturæ colorem. Quod uidens Apelles, gauiſus eſt, ob Fortunæ in de-
ſperatione beneficium: pucturamque abſoluit, non per artem, ſed per Fortu-
Herculis Fortuna. nam. Quid uerò aliud Herculem fecit maximum? Ille enim & Leonem fauces
obturans ſuffocauit, & animalia uolucria in aere eſt perſecutus, & plaudis
hydram ſuſtulit contritis ipſius capitib. nec extimuit Erymanthium aprum,
atque ad hæc in Occidentem uenit, fructumque plantæ illius terræ retulit, Ge
ryoniſque boues abſtulit pulchras, & Diomedem Thracẽ caſtigauit, ut equis
frumentum daret, non homines ad edendum: & Amazonas redarguit, quòd
eſſent mulieres. Omnia uero hæc confecit, adiuuante ipſum fortuna. Nec ma-
Fortunę imago qualis apud ueteres expreſſa. le habent circa eam & ueterum ænigmata. Hi enim eam ſuper nouacolam ſta
tuerunt, illi uero ſuper ſphæram, alii illi dederunt clauum in manus. alii por-
ro meliora pingentes, Amaltheæ dederunt cornu, plenum & exuberans om-
nium temporum fructibus, quod Hercules in pugna Acheloo defregit. Noua
cula quidem felicitatis præciſionem notat, ſphæra uero, quòd facilis illius ſit
mutatio. ſemper enim in motu eſt, quod diuinum eſt, Clauus autem, quòd ho
Fortuna nulla mala. minum gubernet uitam Fortuna. Amalthææ uerò cornu, indicat bonorum da
tionem atque felicitatem. Ne nominemus igitur malam aliquam Fortunam.
Neque enim uirtutem quiſpiam dicit malam: neque omne quod bonum eſt,
malum eſſe.

DE FORTVNA: SECVNDA. LXV.

Hominum querelæ de Fortuna.

QVAE ab hominibus Fortunæ crimina impinguntur, ea ego maxima illius cenſuerim præconia. Incertas rerum mutationes illi aſcribunt: & ſi quid peccarunt in rebus conſilio inchoatis, iis ſe ſpoliari putant à Fortuna ut quæ omnia illis acquirere poſſit, ſi uelit. Audias autem accuſantes eam agricolas & mercatores, & diuites propter pecunias, & ſpecioſos propter corpora & Panthiam propter uirum, & Crœſum propter puerum, & Aſtyagen propter cladem acceptam, & Polycratē, propter captiuitatem. Porrò & Perſæ reprehendebant Fortunam, poſt Cyri necem. Quin & quoſdam proprios caſus Fortunæ ferunt acceptos, ut Medæa amorem, Midas uotum, Phædra calumniam, Alcmæon quòd errabat, Oreſtes quòd furore corripiebatur. Dicam autem uobis, ſi vultis, & Cyprium ſermonem. Protulerunt ſuperiora ſecula etiam claras mulieres: Rhodogunen bellicoſam, Semiramim regiā; Sappho muſicam, Timandram formoſam: ſic etiam in Cypro Demonaſſa fuit rerum publicarum condendarumq́ue legum perita. Ea tres tulit Cypriis leges. Prima, ut adultera raſa proſtitueretur. Illius filia in adulterio deprehenſa eſt: quæ & ſecundum legem, coma abraſa, proſtituta eſt. Vt is qui ſemet occidiſſet, inſepultus proiiceretur. Hæc eſt ſecunda lex Demonaſſes, Tertia: Ne liceret occidere bouem aratorem. Quum autem illi duo liberi eſſent maſculi, quorum alter eo quòd bouem occidiſſet, capite damnatus eſt: alterum autē, quum ſibi mortem conſciuiſſet, non ſepeliuit. Ea hanc calamitatem aliquo uſque ſuſtinuit, orba exiſtens, & condens leges. Quum uidiſſet autem bouem pro uitulo perdito mugientem, ibi ſuam ex aliena calamitatem intelligens, in æs liquefactum inſiliuit. Eratq́ue ibi turris antiqua. æneam habens ſtatuam, in æs liquefactum immiſſam, & ad ſecuritatem ſtatuæ, & ad facti memoriam. Inſcriptum eſt autem in columna quadam propè:

Clarę mulieres.

Demonaſſę leges.

Sapiens eram quidem, ſed haud in omnibus
Felix. —

Fortunę effigies.

Age ergo, ne Fortuna quaſi deſerta cauſa condemnetur, defendamus eam, neque metuamus accuſatorum tumultum: fortaſſe enim & ipſa nobis ad bene dicendum tulerit ſuppetias. Videntur artifices primùm apparatus modo illius potentiam deſignaſſe. Primùm enim poſita eſt, ut prompta ad opera: deinde in dextera manu clauum tenet, &, ut quis dicere poſſit, nauem regit. Quid uerò hoc erat? An quod maxime nauigantes indigeant fortuna: an q; uitam nobis quaſi nauem magnam gubernet, omneſque ſaluet nauigantes? Aſſyrios quidem uſque ad Sardanapali delicias, Medos uerò uſque ad adultam Cyri ætatem, Perſas vſque ad tranſitum in Aſiam, Athenienſes vſque ad captiuitatem, Crœſum vſque ad Solonem?

Oedipus.

Erat Oedipus homo fauſtus antea ſatis.

Fortuna enim illi, efficiens ne quid pateretur, dederat ignorationem caſuum: id quod perinde erat, ac ſi nihil pateretur. Deinde ſimul & felicitatem amiſit, caſuſque ſuos cognoſcere cœpit. Ego & illius cæcitatem, felicitatem uoco. Vſque ad finem enim liberos uiderat Cydippe & Aeolus, & ſi quis alius felix fuit pater. Oedipus uerò ex cæcitate hoc lucrifecit, ne turpia cerneret ſpectacula. Altera autem manu dea paratos collectoſque tenet fructus, indicans bonorum quæ ipſa dare ſoleat multitudinem. Hoc igitur erat aureum illud genus, & beatorum inſulæ quædam,

præſentes gratis habentes eſcas, & Herculis cornu, & Cyclopum uita quia
iis qui uictum laboribus quærunt, dextra manu declarauit, ultro in poſterum
Tantalus. bonorum abundantiam accedere. Tantalus autem vſque in ſenectutem uti-
que ſegnis erat: propterea vſque ad labra erat felix, & oculis duntaxat erat
Fortunæ nomina. fortunatus. Omnia autem illa perierunt, & lacus & fructus, & eſca & potus, à
Fortuna tanquam à uento direpta. Nominata uerò eſt fortuna multis qui-
Nemeſis. buſdam inter homines nominibus. Aequale enim ipſius nomen eſt Nemeſis:
Spes, Fatũ, Fas. incertum autem, Spes: neceſſarium uerò, Fatum: iuſtum autem, Fas. Dea pror
ſus multorum nominum, multorumque morum. Huic indiderunt agricolæ
Ceres. Pan. Leucothea. Cereris nomen, & paſtores Panos, & nautæ Leucotheæ, & gubernatores
Dioſcuri. Dioſcurorum.

Heſiodus.

Nam facilè quemuis hominem ſuſtollit in altum:
Et facilè elatum deponit ad infima rurſus:
Et facilè inſignem minuit, decus addit & atro:
Et facilè prauum regit, exiccat que ſuperbum:

Iupiter Fortuna. Iupiter ergo ille erat Fortuna, tenens quidem dextra ſcutum, læua autem
ſceptrum, quia bellicoſis hominibus & regnum tribuit. Deinde Euripides,
nautam reprehendit intempeſtiuè lati fluctus ponti traiicientem: atque in ſe-
quentibus caſtigat, dicens quòd

Se ſpebus & ſua paruulis credunt nimis.

Euripides. O fili Mneſarchidæ, poeta duntaxat fuiſti, ſapiens verò nequaquam, Neque
enim pici homines ſuam uitam, neque funiculis committunt, neque eos triũ
digitorum lignum piceæ ſaluos conſeruat: ſed ſe rei committunt & firmæ &
Fortunæ uis. magnæ, nempe Fortunæ. Imbecilles enim ſunt diuitiæ, ſi Fortuna non adſit:
inſtabilis eſt amicitia, ſi Fortuna non adiuues. Ea ſaluum conſeruat ægrotan-
tem in extremis, & natantem in mari, & Agamemnonem in mille nauibus, &
Vlyſſem ſuper rate vectum. Quid metuis ò timide? Num maris longitudinem
reformidas? Videbit te quidem Neptunus, & aduocabit uentos, accipietque
tridentem, & omnes commouebit procellas, non te tamen occidet? Fortuna
enim non vult.

Sic mala multa ferens errabis per freta, donec
Mites conuenias homines, Saturnij alumnos.

Hic autem ſermo habetur à Fortuna, ſuperato illo. Certè horum & noſtrorũ
Athenienſes primi Terrigenæ. maiorum antiquum fuit genus, indigenarum (inquam) & primorum Athe-
nienſium, qui matrem quidem ſuam gloriabantur eſſe Terram nutricem au-
tem Cererem, cognominem autem & adiutricem Mineruam. Ex illis uerò
primis Athenienſibus Fortuna coloniam deduxit in Eubœam: quos illic ma
nentes, neque mare delectare, neque terra alere poterat. Neque facilè illius
rei ferebant turpitudinem, quòd ex habitatoribus continentis facti eſſent in-
Eubœa. ſulares. Fortuna ſecundò melius conſuluit. Venuſta enim eſt Eubœa uerè: ſed
quis noſtrùm ferre poſſet, ut in terra habitaret aſpera, & uicinum haberet an
guſtum mare, multaſq; toleraret rerum mutationes, quæ in fluxu rerum plu-
res accidere ſolent? Nunc enim illos oportebat ferre Bœotos, & illam Theba
norum ſtupiditatem: deinde Athenienſes, qui iam non ut cum liberis, ſed ut
cum ſeruis agebant. Propterea uos deduxit, atque hunc in locum poſuit, ex-
paſſis manibus machinata nauigationem, atque dirigens: fructus uero copio
ſe dans, donanſque. Cæterorum ſanè ſententiam coniicere difficile eſt. Ego
autem ò Fortuna (ad te enim merito fortaſſis ſermo uerteretur) ſi quis me
excelſum planè atque ſublimem ferret, uel in alato Pegaſi dorſo, uel in
alato Pelopis curru, oſtenderetque uniuerſam terram, omneſque ciuitates,

non

non mihi unquam eligerem Lydorum delicias, non frugalitatem Atticam, non paupertatem Laconicam, neque Crotonem (ſunt enim paupeſres) neque Sybarim, quia non laborant: neque Scythas, quia terram non colunt: neque Aegyptios, quia aliis colunt: neque Libyen, ubi agni ſtatim cornuti ſunt paſtorum felicitate: non Thebas Aegyptias,

Portis inſignes centum, & ſeruare ducentos Iliad. 1.
Aiunt quaſque viros, cum curribus atque caballis.

Equiſonum hæc vita, & ianitorum. Neque opes.

In Delo quanta ſunt Phœbi altaria circa.

Non ſufficit mihi ara, non habenti unde ſacrificem. Non ſufficiunt mihi plantæ, quum me alere non poſſint.

Aſpera, ſed nutrix iuuenum bona.

Neque aſpera ipſa, nec altrix iuuenum,

O domina cunctarum, & colenda ciuitas
Athenienſium. —

Ne dicas ò homo. Non iam illa domina eſt. Pulchrum ſanè illius apparet nauale: at poſt Helleſpontum atque Lyſandrum turpe eſt. Pulchet eſt & Piræus,

Adhuc videlicet eum cum mœnibus cernis.
Quæ mulier altera, nemora habuit talia
Vnquam? —

Habuit ſanè: quum autem euaſiſſet, comam abraſit, tanquam in calamitate:

Cœlique, vt aiunt, in loco degit bono.

Quomodo ergo hi fame, illi morbis laborant: & multo maior hominum pars ab aere perit, quàm ab hoſtibus? Et ne quis moleſtè ferat, quòd ita patrum feci mentionem: neque enim prima præmia conſequi poterimus, niſi certemus cum primis. Sed & antiquus quidam miles, tanquam eſſet patre melior, ſe iactabat. Quare neque Athenienſibus, licet ſint patres, turpe fuerit à filiis ſuperari. Veſtræ enim uirtutis participes erunt, licet iuxta ſuam ipſorum uincantur. Et quomodo non pro his omnibus Fortunæ haberetis gratiam? Fuit, qui illi ob genus ageret gratias, quòd nempe eſſet Pallenenſis: atque ob ſtatus mutationem, quòd ex pauperibus oriundus, diues eſſet factus. Socrates ſanè ob multa ſe beatum duxit, quòd animal eſſet ratione præditū, & quòd Athenienſis. Diogenes autem, canis agreſtis, & prorſus rerum ciuilium expers, fortunatus erat. Quanquam Fortuna multa illi tela ceu ſcopo immitteret, non poterat tamen vulnerare. Haud fero philoſophum tam temerarie loquentē. Ne quæſo mentiaris contra Fortunam. Non te quidem telo vulnerabit, quia non vult: uolenti autem fortunæ, ubique facile eſt. Et ego quidem dicta illa breuia non dico, nempe Laconica, Seruientes Perſis, &, Dionyſium Corinthi, & Socratis, condemnationem, & Xenophontis exilium, & Pherecydis necem, & felicitatem Alexandri, ſed illum ipſum difficilem tactu ſcopum, quot ſagittis percuſſit? Exulem fecit, Athenas duxit, Antiſtheni conciliauit, in Cretam venundedit, præterea tanquam cæcum baculo & pera inſtruxit. adde his & tenuem & ſimplicem uictum. Habe tamen & pro his fortunę gratiam: Illius enim beneficio philoſopharis. Fuit autem & Timotheus dux Athenienſium, qui in omnibus felix erat, atque cauillis morſus non ferebat. Is tamen quum aliquando quid contra Fortunam temere dixiſſet, cœpit infelix eſſe. Quis vnquam ſperaſſet Indis imperaturum Orea? ſuper Lydos regnaturū paſtorem? atque Aſiæ dominaturam mulierem? quodque Herculem interfectura foret tunica atque mulier, atque Alexandrum ſeruus & calix? Habet enim in ſe plurimùm

Socratis beatitudo.

Diogenem quot telis Fortuna perculſerit.

Timotheus dux Athenienſium.

Fortunæ exempla, & imperium.

Alexandri facinora. rimùm ſemper regii ingenij, eoſque qui contra naturam elati ſunt, deponit. Multa ſanè Alexander temeraria deſignauit facinora. Non ferebat audire Philippi filius, Iouem mendaciis onerabat, Dioſcuros contemnebat, Dionyſium conuiciis inceſſebat, tametſi abundè illius donis uteretur. Occidit autē & Clitum ſapientem, & Philotam formoſum, & uicinum Parmenionem, & præceptorem Calliſthenem, & Ariſtotelem occiſurus erat, deque Antipatri nece deliberauerit. Eum ergo uiuentem adegit, ut confiteretur ſe hominem eſſe. Nam vulneratus, ad amicos. At hoc, inquit, quod effluit, non eſt diuinus humor, ſed uerus ſanguis. Moriens autem plane confeſſus eſt. Fortunam magnam eſſe deam. Ille igitur quum effugiſſet & Thebanorum grauem armaturam, & Theſſalorum equeſtres copias, atque iaculatores Aetolos, Thraceſq; machæris accinctos, & bellicoſos Perſas, inuictumque Medorum genus, & magnos montes & flumina & præcipitia inſuperabilia, & Darium & Porum, atque alia multa gentium regumque nomina, in Babylone abſque pugna &

Alexandri mors & ſucceſſores. vulnerib. mortuus eſt. Quid autem dicendum eſt de regni illius ſucceſſorib. deque iis qui illos ſunt ſecuti? deque arrogantib. eorum nominib. Appellabāt enim ſeſe fulmina, & urbium expugnatores, & aquilas, atque Deos. quorum hoc quidem mors redarguit, is uero excelſiorem inuenit fortunam, tametſi

Demetrius poliorcetes. iocari ſibi uideretur. Demetrius autem urbium expugnator, captiuus factus à uino atque ebrietate, ignominioſè mortuus eſt, à fortuna expugnatus. Quid igitur tyranni gloriantur de mœnibus? Quid Amphion canebat? Quid Deioces laborabat? Quid Semiramis ædificabat? Quid Apollo mercede ſeruiebat? Quid denique Myles cum Leone mœnia circumibat? Obtinebit enim Medos Cyrus, & Babylonios Zopyrus, & Sardeis Mardonius, & Troiam equus. Ma-

Fortuna, totum momentum. gnum enim momentum, immo totum (ut quidam dixit) Fortuna eſt. Ipſa & Pindarum inuenit expoſitum in Bœotica, & Telephum in Arcadia, & Romanorum reges in Italia, & huic quidem ſubmiſit opes, illis autem paſtores, Te-

Eumenes. lepho uerò ceruam, Cyro autem uel canem uel mulierem. Eumenes erat agi-

Hercules Alexandri F. tatoris filius, attamen rex factus eſt. Hercules Alexandri filius erat, non tamē regnauit, ſed inſepultus Olympiadi allatus eſt, cumque eum luxiſſet, & ipſa

Darij mater mortua eſt, illa Dei mater. Darii autem mater & Alexandrum adorauit, &

Hannibal. quod eſt indignius, Hepheſtionem. Quid uerò Libyorū rex? Nonne quingentas Romanorum ciuitates populatus eſt? ſublatamque tunicam ſuam ciuib. oſtendit Romanorum annulorum plenam, quos habuit ex hoſtium ſpoliis ab ipſo interfectorum? Hic autem omnibus confectis, ignominioſe mortuus eſt, multum fruſtra reluctatus Fortunæ. Ideo mihi uidentur homines etiam alia omnia fortunæ committere, & ſorte tradere principatus, & exercituum præfecturas, & fratres ita ſuas diuidunt poſſeſſiones. Et Polynices recte

Plynices. feciſſet, ſortibus permittens diſceptationem de regno cum fratre. Nunc autem & ipſe mortuus eſt, fratremque una perdidit, quum rem ætati, non Fortunæ, permitteret,

Iliad. η.

Sortem nunc omnes inter vos mittite, vt vnus
Sorte legatur ad hoc. nam cui ſors ceſſerit, ille
Haud dubiè referet ocreatis commoda Achiuis.

Atque attulit etiam, qui ſorte datus erat, Hector uerò uictus eſt, quum rem conſilio, non Fortunæ crediſſet.

Iliad. ω.

Quippe Iouis duo ſtant in limine dolia, donis
Plena Deum. —

Duo Iouis dolia. In quibus uidelicet hominum theſauri à diis repoſiti ſunt. Promit eos autem fortuna, prout competere cernit & rhetori & imperatori, & pauperi et diuiti,

&

& ſeni & iuueni. Crœſo dat aurum, Candaulæ uxorem, Peleoenſem, Neſtori ſcutum, Pterilæ auream comam, Niſo capillum purpureum, Alcibiadi pulchritudinem, Socrati prudentiam, Ariſtidi iuſticiam, Lacedæmoniis Athenienſium mare. Deinde uiciſſim his aufert, atque dat aliis. Et nihil mihi uidetur hominum uita differre à pompa, in omnibus quæ nobis accidunt mutationibus.

Vita hominũ pompa.

DE FORTVNA: TERTIA. LXVI.

QVI valde Fortunæ crediderunt, eiuſque præſentia efferuntur, mihi optime ei uidentur patrocinari atque efficere, ne quis eam, ſi ſe in diuerſum transferat, iure accuſare queat. E diuerſo enim cuncti eos quos Fortuna ſuis amplectitur donis, ob conueniendi difficultatem moleſtè ferunt, eorumq́ue oderunt iniurias: quum uerò quenquã eorum relinquit, laudant, iureq́ue iis aiunt res eſſe mutatas. Oportet autem prudentes homines ita bonis uti aduenticiis, ut ſi ea adſint, nemo accuſet eos: ſi uero recedant aliquando, nemo iis inſultet, Omni enim ex parte ſatius eſt, ut quis inopia preſſus diligatur, uideaturque omnib. præter meritum Fortuna ab eo receſſiſſe: quam e regione, ut felix aliquis odio habeatur, atque etiam inſuper cauſam præbeat ut malè audiat Fortuna, quaſi malignos pro benignis, beneficiis ſtudeat afficere. Multi namque homines, eos qui ſuperbè Fortunæ donis abutuntur, prauos quidem eſſe dicunt, boniſque indignos: at non infortunatos ſoliti ſunt nominare. Mihi autem econtrario hi uidentur omnium infortunatiſſimi effecti. Ex iis enim quæ bona exiſtimantur, nihil boni percipere, ſed conuicia atque odium acquirere, atque adeo ſuam ipſorum prauitatem omnib. reddere notiorem, quomodo non magna ſit atque manifeſta infelicitas? Quamobrem opinor ſtultis utile eſſe parte ab omni, ut inopia laborent, & neque poteſtatem, neque diuitias, neque huiuſmodi vlla bona conſequantur. Quum enim ſunt humiles, latere poſſunt alios, cuiuſmodi moribus ſint præditi: in altum uero ſublati à Fortuna, inſignem faciunt ſuam prauitatem. Quemadmodum iis qui corporis aliquod habent uiciũ, melius eſt, ut in occulto ſe exuãt, & nunquam in publico, ut neminem habeant turpitudinis & uerecundiæ teſtem. Eodem arbitror modo iis, qui animum habent illiberalem atque flagitioſum, omnino prodeſſe, ut uitæ ignorantia tenebriſque Fortunæ tecti tranſeant. Inique enim mihi uidentur plerique hominum Fortunam accuſare, quaſi nihil habeat firmi & certi: ſed cito eos quos foueat, relinquat, ſeq; tranſferat ad alios. Nam ſi quidem uidere liceret, eos qui acceperunt, bonis Fortunæ plurimum rectè uti, & non è diuerſo ſtatim ſuperbiæ & inhumanitatis ferociæq́ue eſſe plenos, non hercle rectè faceret, ſi non apud eos permaneret: nunc autem, opinor, cupit vnumquenque beneficio afficere tanquam bonũ, atque ſuis donis dignum. Poſtquam autem malum ſenſerit, & abiectum, & dedecore afficientem beneuolentiam quam ab ipſa accepit, merito deficit, quæritq́ue rurſus alium, an humaniorem forſan poſſit reperire, Quum autem plurimi ſint praui, atq; humana natura raro aliquem proferat, qui idoneus ſit ad felicitatem perferendam, neceſſario continuas habet mutationes: multo autem magis propter noſtram, quàm ipſius naturam. Eſt uerò abſurdum, ſi noſtrum quiſque perferre nequit aliquos feliciter agentes, ſed pauliſper cum illis uerſatus recedit, mauultq́ue ſuam paupertatem quomodocunque fieri poſſit ferre, quàm moroſos fatuoſque tolerare mores, Fortunam autem, quæ dea

Bonis Fortunæ quomodo utendum.

Fortunæ bonis carere, quib. utile.

Fortunã iniquè accuſari.

Fortunæ mutationes neceſſariæ.

eſt,

eſt,uelit cum illis ipſis uiuere perpetuo, frequenterq́ue magnis affectam iniuriis apud nullius mancipium precii permanere. A diuitib. enim quæ in homines fit iniuria, ſales ſunt contumelioſi, uituperatio, deriſio, & plagarum frequens impoſitio: in Fortunam autem ipſam, ſuperbia, moroſitas, parcitas. Proinde iniquiſſimè mihi plerique uidentur reprehendere Fortunam. Nunc enim eam accuſant, tanquam infidam, nihilq́ue habentem firmi. Nam ſi ſemper apud eoſdem permaneret, fieri non poſſet, quin maiore atque iuſtiore digna foret accuſatione, Quando enim nunc uidetis beate uiuentes, ita prauos & ſuperbos, præſertim quum futurum ſit incertum: quantę putatis eos ſuperbiæ ferociæq́ue plenos fore, ſi in uniuerſum nullam mutationem pertimeſcerent? Multi aiunt Fortunam nullum noſſe diſcrimen, & prauos fouere homines, bonos autem negligere: & maxime quum uideant eos, qui ipſius bonis dignati ſunt, inſuaues eſſe, & inutiles, atque degeneres. Videtur mihi autem Fortuna illis iuſte reſpondere poſſe, quòd quum natura ſit hominib. beneuola, ſemper noſtrûm quibuſdam præſto ſit, neque dignos neque prauos deligens. Ad qualeſcunque autem accedat, tales eos eſſe ſemper redarguat. Oportere eos igitur ſuam ipſorum culpare naturam, non illius, quòd tales facti ſunt. Itaque qui nonnihil laborat inopia, ſtatim dignum eſſe uidetur & optimum ut is liberetur, qui uero illius poſſidet bona, flagitioſus apparet, Eſt enim ſimile, ut ſi multa uaſa ſint, & nullum integrum, uideatque quis infundentem, atque moneat, Effluit, nec implere poteris. diceret enim, At omnia ſunt huiuſmodi: dum autem uacua ſunt, latet illorum uicium. Præterea admiror, quomodo tandem plerique fortunam dicant lubricam & periculoſam eſſe, nullumq́ue illius donorum eſſe conſtans. Illa enim poſtquam alicui dat ſua bona, ut pote pecunias, robur, gloriam, honores: hiſce neminem uti prohibet iuſto modo, immo ne in tutum quidem reponere locum. Hoc autem dico, non ut intro in domum recondant, aut promptuarium, aut claues aut repagula obiiciant: his enim nullum illius donum cuſtoditur: ſed in hominum beneuolentiam, in beneficia patriæ, in amicorum auxilium. Nunquam ergo Fortuna quicquam abſtulit ab iis qui ſemel poſſederunt, atque hoc recondiderunt pacto. Hi enim ſunt theſauri ſtabiles, omnibuſque manifeſti, pro iis bonis quæ ultro acceſſerint. Si quis uerò accepta abiiciat, atque hercle male collocet, oſtiis, ſigillis & clauib. credens, nō iam opinor per illam pereunt. Vehementer autem & hoc abſurdum. Ad hoc enim quòd maledicis eam ſermonibus inſectantur, fictores quoque atque pictores illi conuiciantur: hi quidem ut inſanientem atque res temere proiicientem pingentes, illi autem ſphæræ inſiſtentem. quaſi non tuto neque abſque periculo conſiſtat: quum oporteret nos ipſos ita fingi atq; pingi, qui ita attonite atque male omnib. utimur: neque per Iouem ſphæræ, ſed dementiæ inſiſtimus: & nō Fortunam fruſtra accuſare. De omnib. quidē, ut breuiter dicam, pleriq; homines non rectè ſentiunt, maxime tamen de Fortuna falſam & erroneam habent opinionem. Aiunt enim, dare eam quidem hominib. bona, facile autem auferre: & propterea ut infidam atque inuidam conuiciis proſcindunt, Ego uerò non dare aio Fortunam horum quicquam, eo quo multi putant modo. Quo enim quiſque facultatum dominus fit, & per quod duntaxat bona poſſidere tutum eſt, id illis non dat cum pecuniis & gloria, potentiaque. Hoc autem eſt, quo ſine neque aliud quicquam poſſidere licet uerè, ſed tantum putare atque decipi. Quemadmodum neque nos, quum quempiam in ædes introducimus, aut alicui prædium aut inſtrumenta quædam præbems, confeſtim eum illorum dominum conſtituimus: ſi non id cum ſecuritate fiat quadam, aut literis. Sic etiam & Fortuna neminem facit dominum

Fortuna bonis aduerſa, malis amica.

Simile.

Fortuna lubrica & periculoſa.

Fortunæ bona quo reponenda.

Fortunæ effigies.

Fortunæ bona abſq; prudentia, mala.

num eorum quæ ipſa dedit: ſi non accedat, ut quis cordate atque prudenter
ea accipiat. Et plerique homines beatos ſtatim prædicare ſolent, quibus For
tunæ dona ſuppetere uiderint: quemadmodum nauigantibus congaudent, ſi
uentum uiderint urgentem: neſcientes, an ille ad curſum illorum faciat, atq;
an gubernatorem habeant expertum. Ego uero arbitror tunc demum bea- *Fortunę bonis præditi qui beati.*
tos eſſe iudicandos, qui copioſe fortunæ bonis ſunt ditati, quum illis adfuerit
& prudentia. Iuxta hæc enim ipſa certum eſt, quòd fatuis periculum & cala-
mitatem ſint allatura.

DE GLORIA PRIMA LXVI.

SVNT qui auaros, aut guloſos, aut uinolentos, aut circa mu-
lieres atque pueros attonitos, luxurioſos atque infelices ap-
pellent: atq; hoc cuiuſq; maximum exiſtiment opprobrium,
ambitioſos autem, & gloriæ cupidos, è contrario laudent ut
ſplendidos. Itaque & illorum quiſque qui gulæ, aut compota- *Ambitionis impudentia.*
tionib. aut cuiuſquam amori indulget, erubeſcit, operitq; in-
continentiam: gloriæ uero deditus, atque ambitioſus, hominum neminē vult
latere, ſed in medio hæc facit. Quiſque enim ex vulgo talem morbum laudib.
proſequitur, exiſtimans ipſi profuturum. Et publice omnes prpemodum ciui
tates eſcas repererunt omnifarias pro fatuis, nempe coronas, primos locos,
præconiaque. Quapropter quoſdam iam hæc concupiſcentes, miſeros atque *Gloriæ et honorum inſignia ridicula.*
pauperes effecerunt, quum nihil magnum porrigerent, neque admirandum,
ſed quoſdam fronde uiridi circumducerent tanquam oues, uel coronam ali-
quam aut mitram iniicientes. Proinde huiuſmodi homo, quum ſibi liceret
ſexcentas gratis habere coronas, non ſolum ex oliua aut quercu, ſed etiam ex
hedera atque myrto, non nunquam domum ſuam tradit & prædia, deinde cir
cumit famelicus, uilique tectus palliolo. At præconiis, aiunt, celebratur à ciui *Præconia.*
bus. Sed quemadmodum perditum mancipium. Quare meritò utuntur ad ele
ctiones fronde oleo, eo quòd natura ſit amara. Gloriæ auidos plebes ex agris
eiiciunt clamore atque ſtrepitu quemadmodum opinor ſturnos eiiciunt agri
colæ. At hi quidem ad modicum tempus cedunt: illis autem in ſua nullus pa-
tet reditus, ſed circumeunt paulo poſt mendici, quos nemo uidens amplius
compellauerit, ex his qui antea tantum non laudando ſunt dirupti. Tanta eſt
faſtus uis, ut a barbanis emas duabus aut tribuit minis pulchram purpuram, *Faſtus vis.*
ſi uero eam publicitus uelis, multis plane talentis uenalis eſt. Et mitras ex fo
ro paucis drachmis mercari poſſis: at uero ex concione, totis nōnunquam fa
cultatib. Et eos qui in foro prædicantur, cuncti cenſent eſſe miſeros, qui uero
in theatro, beatos. Et illos quidem prædicari dicunt, has aut deprædicari, ui- *Prædicari, Deprædicari.*
delicet ut propter unam ſyllabā ſit differentia. Ita ualde aūt homines à ſupe-
riorib. contempti ſunt, conſpecta eorum ſtoliditate, ut maximis pro laborib.
& plagis, folia propoſuerint. Attamen ſunt, qui horum gratia mori proponāt.
Captarum autem nulla ſeſe daret præcipitem oleaſtri gratia, ne tum quidem, *Oleæ corona.*
quum nulla ſuppeterent alia paſcua. Quanquam oleaſter non iniucundus eſt
capris, homo autem edere non poſſet. Et Iſthmicam pinum, nihil aliis viridio *Iſthmica pinus.*
rem, cum multo labore magniſque malis auferunt, plurimum nonnunquam
argenti expendentes, atque hoc, quum illa plantula nullam habeat utilitatē,
neque enim umbram facere, neque fructum reddere poteſt, foliumque eius
eſt acutum & fumoſum at pro Megarenſi pinu nemo ſe uerteret. Et ſi quiſpiā *Diadema regium.*
alius caput non confractum faſchis obligaret, derideretur, regib. autem id de

corum

Ouis aurea magnarum calamitatũ Pelopidis cauſa.

corum putant,multaque hominum millia occubuerunt pro illo linteolo. Sa-
nè quòd propter auream ouem uaſtata ſit tanta Pelopis domus,Tragœdi di-
cunt.Et iugulati ſunt Thyeſtę liberi, cũ Pelopia uerò pater rem habuit,& pro-
creauit Aegyſthum. hic autem cum Clytemneſtra occidit Agamemnonem,
Achiuorum paſtorem,illos uero Oreſtes filius,quo facto,ſtatim furore corre
ptus eſt. Hæc autem non æquum eſt, non credere,quæ & à uiris ſcripta ſunt
non vulgarib.Euripide atque Sophocle,& in medijs dicuntur theatris.Præ-
terea uidere licet & aliam domum contritam, locupletiorem illa propter lin
guam,atque hercle adhuc aliam periclitari. Quum autem talia circa gloriam
verſentur,aliaque ſexcenta abſurdiora, quomodo non omni à parte difficilio
rem habet conditionem qui ei inhiat, quàm qui ad aliud quodcunque obſtu

Glorię mancipiorum cõditio miſerrima.

peſcit? Ganeonem vnus piſcis implet, nemoque eum inimicorum lætari pro-
hibuerit, ſimiliter qui erga pueros miſere affectus eſt,ſi in Romanum incidat,
vnus eum ſanare poterit,frequẽter etiam propemodum occidit. Vinolentus
vna Thaſij amphora impleri poteſt,atque bibens dormit.Endymione iucun-
dius.Gloriæ autem cupido nemo laudans ſuffecerit,immò interdum ne mil-
le quidem. Quod quidem facilius ſit uel ſæuiſſimum adoleſcentulum uincere,
quàm modeſtiſſimam plebem, quis non dicat? Quanto enim magis proceſſe-
rit glorię ſtudium,tanto magis ſomnum capere non datur,ſed quemadmodũ
phrenitide laborantes,ita hic ſemper eſt ſuſpenſus noctu atq; interdiu, Atq;
hercle illorum unumquenq; uidere licet circa uinum & amicas atq; propinas
uerſari,tali autem nonne neceſſe eſt multa emere obſonia, multumq; uini,tũ
tibicines & mimos,& cithariſtas & præſtigiatores congregare,inſuper & pu-
giles & pancratiaſtas,& iaculatores & curſores, & huiuſmodi gentem, ſi qui-
dem multitudinem non male neque ſordide conuiuio excepturus eſt? Talis
enim nullus unquam ganeo fuit,qui concupiuerit Leonem agreſtem, aut tau
ros centum,qui uero vulgo placere uolunt,non hæc ſolum concupiſcunt,ſed
quantnm ne dici quidem poteſt. Non enim paucis(ut aiunt)funieulis,neque
duab.aut trib.meretricib.neque decem Lesbijs capitur gloria,totaque plebs
ad perſuaſionem amicitiamque ducitur,quum ſexcenti aduerſentur, ſed ne-
ceſſe eſt ut ciuitatis intemperantiam habeat, & canticorum & chorearum
amantem,& potatorem atque helluonem,atque omnia talia,non ut vnum vi
rum,ſed decem aut viginti,aut centum millia,aut iniuriam ſibi factam dicent
ab amatore ciuitatis. Semper ergo apud huiuſmodi hominem deprehendas
tibiarum atque fiſtularum ſonum, hominumque tumultum,præſtoque ſunt
menſę plenę cibi & carnium, vinum autem in craterib. afferunt pocillatores,
domuſque renidet & circumgemit aula,noctu quoque cum càſtis coniugib.
nunquàm dormiunt,etiam ſi admodum multos tapetas ſubſternant. Itaque
puerorum amatores uehementer puto ſemetipſos cenſere beatos, quum ſe
glorię comparant amatorib. quum ipſi quidem coturnices, aut bonoſas,aut
luſciniæ nidum quærant: gloriæ uerò amatoribus neceſſe ſit uiciſſim pullum
quærere, aut quempiam Olympicorum uictorem quinque conducere talen-
tis. Et illi quidem aut pædagogum aut famulum paſcunt: hi uerò niſi mini-
mum quotidie centum magnifice conuiuio accipiant,nullam conſequuntur
utilitatem. Aegrotantes ut ſilentium habeant,.procurant medici,ut dormire
poſſint:gloriæ autem amatoribus ſi contigerit ſilentium, tunc maximè ſom
num non capiunt. Qui igitur pecunias aut clarum genus nacti ſunt,aut aliqđ
corporis aut animi donum,aut loquentiam aliquam acquiſiuerunt,quaſi ela-
ti tantum non ad aſtra tolluntur, oratoreſque & hoſpitum exceptores ſophi
ſtæque appellati, plebes & ſatrapas & diſcipulos uenantur. Aliorum autem

qui

qui nihil poſſunt erogare,atque eodem tamen morbo detinentur, vnuſquiſq; circumit ad alterius uiuens nutum,& quid quiſque de ſe loquatur curans. Et ſi quis laudauerit(ut ipſe putat)beatus eſt & alacris:ſin minus,humilis & mœſtus:talemque ſe eſſe arbitratur,qualem quiſque dixerit. Et ſi iudicium arbitrarium aut legitimum cum quoquam habeat, non dignum putat arbitrum aut iudicem fidem citatis habere teſtibus, ſed ſemet pro ſe fide digniſſimum arbitratur. Quid uerò infelicius hominibus qui aliis innituntur, & quemuis obuium, dominum habent, ad quem reſpicere illis eſt neceſſe: & cuiuſque vultum conſiderare, quemadmodum ſeruis dominorum. Omnis quidem ſeruitus difficilis eſt:qui uerò fortè fortuna in eadem domo ſeruiunt, in qua duo uel tres ſunt domini,præſertim ætate & natura differentes, ut ſenex illiberalis, & huius pueri adoleſcenter, bibere & dilapidare uolentes, quis non eos cæteris ſeruis confiteatur eſſe miſeriores, quum tot oporteat dominis inſeruire, & horum, cuique aliud quid uolenti atque mandanti? Si uerò quis publicus ſit ſeruus ſenum & adoleſcentum, pauperum & diuitum, prodigorum & auarorum, qualem tandem huiuſmodi ſeruum eſſe oportere? Arbitror autem, ſi quis pecunias habens, in tali ciuitate cogatur degere, ubi liceat omnib.rapere quæ uicinus habeat,idque nulla prohibeat lex, confeſtim haud dubiè illum pecuniæ defecerint, etiamſi auaricia omnes qui vnquam uixerunt ſuperâſſet.

Seruitus alia, alia grauior.

Ambitioſorũ ſeruitus miſerrima.

Hoc autem iam circa gloriam contingit. Permittitur enim cuique uolenti damno circa eam afficere quemlibet, & ciui & hoſpiti & inquilino. Ignominia notatis, rationabiliter uita inuiſa eſſe uidetur, multoque magis mori eligunt quàm uiuere: hanc dantes pœnam, quòd cuilibet uolenti ipſos uerberare licet:& nulla hercle pœna eſt conſtituta laceſſentibus. Atqui gloriæ cupidum omnibus licet uerberare, multoque ſæuioribus plagis quàm quæ corpori infliguntur.

Quanquam ignominia notatos haud facilè inuenias à quoquam id pati, plerique enim Nemeſin atque inuidiam metuunt, poſtremo ab infirmioribus nullum illis eſt periculum. At malè dicere iis qui maxime uidentur glorioſi,nemo parcit:neque tam inualidus quiſquam eſt, qui non uerbum dicere poſſit. Quapropter modeſtus quidam ex antiquis,aſſidue quodam tales proferente ſermones. Niſi quieueris malè audies à me: Et ego(inquit)pro te male audiam. Melius autem fortaſſe erat, etiam ſi quid dixiſſet, initio diſſimulare. Seruum ſæpenumero remiſſum & ludentem, herus ſuperueniens plorare facit:eum autem qui gloriam aucupatur, omnis qui vult ab animo deiicit uno uerbo. Si quis incantationes eiuſmodi noſſet aut acceptas à Medea, aut à Theſſalis; ut uocem emittens quoſcunque uellet homines plorare faceret, & doloribus affici, nullo malo præſente, nonne uideretur tyrannis eſſe illius potentia? At aduerſus gloria inflatum, nemo eſt qui non hanc habeat potentiam. Duo enim aut tria dicens uerba, in calamitatem & triſticiam inijcit.

Quinetiam ſi quis tale corpus à Genio quodam habeat, ut quum quis ipſum execraretur, ſtatim febri laboraret, aut doleret caput: hic certè miſerrimis eſſet miſerior. Si quis etiam ita infirmum habeat animum, ut ad cuiuſque conuicia ſtatim commoueatur, ut non ſit apud ſe, quomodo non homini huiuſmodi fugienda eſſet uita? Si quis etiam quotidie iudicum ſententiis eſſet obnoxius de quacunque re, aut de uita, aut de pecuniis: nonne omni ex parte ſatius eã amittere, & non amplius in poſterum periclitari,ſi de pecuniis, pecunias:ſin uerò de uita,uitam? Quid ergo? Gloriæ certamen

Gloriæ ſtudioſi perpetuo iudicio obnoxij.

tamen nonne ſemper fatuis hominibus inſtat, qui non ſemel tantum in die, ſed ſæpius iudicantur: neque à declaratis iudicibus, ſed ab omnibus ſimpliciter, & his iniuratis, neque teſtium neque indiciorum curam habentibus. Neque enim ſcientes, neque audientes, neque ſortientes iudicant, nihilque illorum refert an bibentes an lauantes ſententiam ferant: & quòd omnium eſt acerbiſſimum, quem hodie abſoluunt, cras condemnant. Proinde neceſſe eſt hoc morbo laborantem, ſententiis omnium obnoxium circumire, & attendere unicuique, metuereque ne quem nolens aut volens offendat, & præcipue promptum aliquem, aut facetum. Nam ſi uel modicum (qualia multa vſuueniunt) quempiam offendat, is ſtatim moleſtum emittit uerbum: atque id dicens, ſi quidem aliquo modo non tetigit, minus conturbat: ſin uero tetigit viuum, confeſtim iugulauit. Multi enim ita affecti ſunt, ut ab omni ſubuertantur atque laxentur. Quinetiam interdum alia ſuper aliis plus ualent: ſicuti, opinor, puerorum quiſque ſuo modo terriculamenta metuit, atque timere aſſuetus eſt. Qui enim natura timidi ſunt, ob vnumquodque tanquam terribile oſtenſum, clamant. Verumtamen ſuper hæc maiora, iam aliqua uerba ſunt in vſu contra quoſdam. Mendicum enim arrogantem, uideriq́ue uolentem Crœſum, de mentis ſtatu deijcit Irus: & neque Odyſſeiam legit, propter illud,

Natus ad hæc cunctis venit mendicus in vrbe.

Eum autem qui natus eſt ex ſeruis, Cecrops: eum qui ſimplici eſt facie, uultuq́; eſſe pulcher, Therſites. Nam ſi in guloſum aut auarum uelis inuehi, aut cynædum, aut omnino prauum, dicaſque. Hic eſt qui obtemperantiam comam nutrit, virtutemq́ue ſibi habet addictam, totum perdidiſti. Perſeus caput Gorgus circumferens, idq́ue inimicis monſtrans, lapides faciebat: multi autem ob vnum uerbum, quòd audiunt, lapides fiunt: atque hoc non opus eſt in pera cuſtoditum circumferre. Verùm age, ſi & auium voces intelligeremus, nempe coruorum, graculorum, atque aliorum animantium, nempe ranarum aut cicadarum, haud dubiè & horum uocibus animum animaduerteremus, quidnam de nobis diceret graculus uolans, aut pica, & quam de nobis haberent opinionem. Felicitas ergo quædam eſt, quod non intelligimus. Quot uerò homines ranis ſunt inſipientiores, & graculis? illorum nos tamen uerba mouent, prorſuſque male afficiunt. At ſanè qui ſeſe manu miſit, non curat vulgi nugas, ſed illius loquacitatem deridet, iamq́ue olim ad omnes dixit illud.

Perſeus. Gorgonis caput.

Verè liberũ non curare vulgi nugas Iliad. y.

Non curo prorſus: mihi ſed tua plaga perinde eſt,
At me iaceret mulier, demenſue puellus.
Namque viri ignaui, preciique ad prælia planè
Nullius, haud lædit telum.

Herculem illum Iouis filium, quot putas eſſe execratos? Atque ab his quidem furem, ab illis autem uiolentum, ab aliis uero adulterum aut parricidam dictum? Attamen nihil horum illi curæ fuit: neque fortaſſe quiſpiam talia palàm dixit, quia ſtatim utique dediſſet pœnas. Ergo & tu, niſi contemptis aliis, tibi met ipſi credideris, nunquam ceſſabis infeliciter agere: ſed ſemper miſeram uiues uitam atque difficilem, omnibus ſubiectus qui te uolent urere: atque ita iuxta prouerbium, leporis uitam ages. At illi quidem canes & plagas & uenatores metuunt: tu uero ſermones formidans atq; tremens & circumibis, nulla te cuſtodia munire ualens, quicquid etiam facias, quomodocunque etiam uiuas. Verùm ſi aſſidue ueneris ad forum, audies forenſis & ſycophanta: ſin autem contrarium ſtudueris, atq; uitaueris illud, magiſque

Herculis magnanimitas.

Leporis vitã agere, prouerbium.

que domi manſeris, & apud tuos, timidus & plebeius, & nullius preciiaudies. Si uerò eruditionem ambieris, ſtolidus & mollis: ſin te ad opificium uerteris aliquod, cerdo. Sin ocium egeris, petulans & ſegnis, ſi ueſtitũ ſumpſeris molliorem, arrogans & delicioſus, ſi nudus inceſſeris in palliolo, dicent te inſanire. Socratẽ dixerunt corrumpere iuuenes, & impium eſſe aduerſus Deos, & non ſolum hæc dixerunt (minus enim hoc fuiſſet damni) verùm etiam occiderunt eum, pœnas ſumentes, quod nudis pedibus inceſſiſſet. Ariſtidem oſtraciſmo eiecerunt Athenienſes, tametſi optime ſcirent iuſtum eſſe. Quid opus eſt gloriam concupiſcere, quam etſi frequenter nactus ſis, non bene frequenter tamen cedit, ſed eam ſæpe uitare conuenit, quamuis facile alicui obtingere queat? Bioni viſum eſt, fieri non poſſe ut quis multis placeat, niſi placenta fiat, fatue, ut mihi videtur. Sæpenumero enim in decem hominum cœna placenta non omnibus placuit, ſed hic eam eſſe dicit frigidam, ille uero calidam, alius minus dulcem. Niſi hoc vult Bion, quod eum fieri oporteat placentam & frigidam, & calidam, marcidamque. In uniuerſum autem res ita nõ habet, neque in placenta, neque tota in pœna, uerum & unguentum oportet & tibicinas eum fieri, & adoleſcentulum formoſum, & Philippum ſcurram. Vnum autem fortaſſe deeſt quod eum fieri oporteat, qui multis uelit placere, nempe argentum. At ne ſi argentum quidẽ quis fiat, ſtatim placet, ſed perturbari oportet, & morderi. Quid igitur amplius perſequeris ò infelix, rem incomprehenſibilem? Neque enim unguentum, neque corona, neque uinum vnquam fieri poteris, neque argentum. Et ſi argentnm quis fiat, aurum tamen precioſius eſt, & ſi aurum, coqui oportebit. Hoc enim quo quiſque diuitum excellit, ſimile eſt numiſmati. Nam & hoc laudat quidem nemo, utitur autem quiſque qui accipit, deinde ac vtentib. atteritur, & poſtremo inter reprobata numeratur. Ita ergo & gloriæ cupidus tandem inter pauperes & reprobatos collocatur, nemoque talem amplius conuenit qui prius ſunt admirati. ſed neque huc redactus, glotiæ abiicit cupiditatem. Tragœdorum erinnyis gloria par eſt: nam, quod in ea clarum apparet, ſimile eſt lampadi, flagellum autem, plauſibus quis opinor & clamori vulgi comparare queat, ſerpentibus autem, eos qui interdum ſibilant. Frequenter ergo aliquem quietum, aque omni malo liberum, rapit, & flagello inſonans, in conuentum aliquem aut theatrum iniicit.

In ſocratem conuicia.

Ariſtides iuſtus.

Bonis dictũ.

Argentũ fieri oportere, omnib. placere cupientẽ.

Numiſmati ſimile, id quo diuitum quiſque excellit.

Gloria erinnys.

DE GLORIA: SECVNDA. LXVII.

QVANAM re tibi maxime uidetur uir temperatus & philoſophus, à uobis plebeiis & impetu ad quæuis raptis differre? Mihi quidem, ſi ita vtiliter atque inſcitè pronunciandum eſt, ueritate uidetur, atque ſcientia differre philóſophus, non ſolum à vulgo, ſed etiam ab admodum paucis qui beati exiſtimantur. Reuera ſanè hoc dictum & utile & inſcitum eſt. atq; hoc mihi dicas per Deos, aliane re quadam philoſophum differre ais ab aliis? Hoc quoque, quod ſingula iuxta ueritatem, non iuxta opinionem conſiderat. Malo enim, ò bone, canone prorſus id faceret, & vſquequaque curuo, atque per Iouem non vnam tantum flexuram habenti, ſed ſexcentas, eaſque omnes cõtrarias, ſi res ſtatera opinionis conaretur examinare. Vtrum igitur alia quidem omnia ad ueritatem conſiderat, opinionem nuſquam adferens, ut mendacem uidelicet, & quæ ponderari non poſſit, obſeruatque canonem ta-

δαιλογιμὸς.

Philoſophus quib. reb. ab aliis hominibus differat.

lem,qualem modo dixiſti:ipſe autem ſemetipſum hac regula,hocque perpendiculo examinari indignum putat? Non hercle.Nequaquam. Manifeſtum.n. quòd nequaquam ſemetipſum cognoſceret, ſi ita conſideraret. Neque enim ſeipſum noſcere poſſet.Itaque iam non pareret Delphico oraculo,præ omnibus iubenti Seipſum cognoſcere? Quomodo enim pareret? Proinde neque aliam rem ullam cognoſcet,ſemetipſum ignorans:neque poterit ad ueritatẽ examinare quicquã,in præcipuo delinquẽs? Omnino ſanè. Valere ergo ſinet honores & ignominias,& uituperium & laudem,à ſtolidis hominib.ſiue multi fuerint,ſiue pauci quidem,ſed fortes atque diuites. Gloriam autem,quæ dicitur,arbitrabitur nihil ab umbra differre,cernens à magnis paruam fieri,atq; à paruis magnam: frequenter etiam ab iiſdem modo maiorem,modo minorem.Nõ prorſus male mihi uidetur aſſimilare.Si quis igitur foret talis homo, qui uiueret ad ſuam vmbram,nempe ut ea aucta efferretur atque gloriaretur, diiſque ſacrificaret ipſe,& iuberet amicos:breuiore autem facta contriſtaretur,deiectiorisque uideretur animi,tantoque magis, quanto ea minor fieret, quaſi ipſe deficiens, admirabilem opinor exhiberet conuerſationem. Haud multo utique eſſet Margite ſapientior,qui ducta uxore,neſciebat ea uti oportere.Eadem enim die nunc quidem mœſtus eſſet,nunc autem gauderet. Manè quidem,quum umbram uideret matutinam ualde prolixam,atque cypreſſis turribuſque in mœnibus ferè maiorem,haud dubium quin gauderet,quaſi ipſe repentè compar factus eſſet Aloidis:atque in forum uaderet,& in theatra,inque omnia ciuitatis loca,quo ab omnib.conſpici poſſet. Circa meridiẽ uerò inciperet mœſtior ſeipſo fieri,atque ſecederet.At in meridie erubeſceret ab ullo homine conſpici,domiq; maneret clauſus, conſpecta in pedib.umbra. Poſtea uerò circa crepuſculum,rediret ad ſe,fieretque ſuperbior ſemper ad veſperam.Prorſus mihi uideris abſurdam affectionem,uirumque effingere ſtolidum.Quare is qui gloriæ animum aduertit,nihil eſt melior,ſed multo miſerior.Nonnunquam enim una die ſæpius immutaretur: neque quemadmodum ille incertis quibuſdam horis,ſed etiam mane, & circa crepuſculum,nihil prohiberet, quo minus hominum eſſet infortunatiſſimus.Nũc enim impetu ferretur,uolaretque altius nubibus, ſi qui teſtimonium illi perhibuiſſent, illumque laudaſſent:nunc autem contraheretur,abiiceretq; animum. Multoque plura incrementa atque decrementa illius ſuſciperet animus,ut mihi uidetur,quàm luna.Nonne ergo miſeriorem ſortem,fatumq; ſortitus eſt multo infelicius, quàm aiunt Meleagrum illum Altheæ & Oenei filium ſortitum fuiſſe,cui torrem quendam dicunt fuiſſe repoſitum,pro uitæ tempore:& dum ille luceret,igniſque in eo duraret,tantiſper uixiſſe illum,ac uiguiſſe:tabeſcente autem torre,& Meleagrum defeciſſe ægritudine & angore: atque tandem extincto, in fata conceſſiſſe?

Noſce teipſum, oraculum Delphicum.

Gloria,vmbra.

Margites.

Meleagri torris fatalis.

DE GLORIA: TERTIA. LXVIII.

Vulgus nulla rõne duci in reb. vel ſectãdis,uel fugiendis.

QVIBVSCVNQVE vulgares ſtudent omnes,& quęcunq; ſectantur,nihil eorum ſciunt quale ſit,quamque habeat utilitatem,ſed ab opinione,aut uoluptate, aut conſuetudine ad ea ducuntur. Neque rurſum à quibuſcunque abſtinent,quæque uitant facere, ideo uitant quòd noxia ſciant, aut quòd damnum ſoleant dare,ſed quia alios uitare cernant,aut ex cõſuetudine eo ſunt adducti ut uitent, aut quia exiſtiment iniucunda ſibi fore, & laborem habere aliquem,ſicut plurimùm hæc habent ſuſpecta. Et quod quidem

dem ad uoluptatem aut laborem attinet,omnib.commune eſt:ſed hi quidem minus,illi uero magis afficiuntur.quod autem ad opinionem, diſſimile eſt,& non idem omnib. Vnde hi quidem hæc, illi uerò alia laudant & uituperant, nonnunquam & contraria. Verbi gratia, dolet Indus & Lacon, vulneratus aut vſtus,& Phryx & Lydus:ſed illi quidem dolori nõ cedunt,eo quòd ſint exercitati:hi uero cedunt, quòd & infirmi atque inexercitati ſint. Rurſum delectari quidem reb. Venereis,ac cibis potibuſque ſuauibus neceſſe eſt & Iouem & Theſalum atque Italum,& Getam & Indum atque Spartanum:ſed hi quidem non admodum curant ſuauia, principio autem ne tentant quidem abſentia:illi uero maiore pro delectatione etiam mori eligerent. Opinionis autem res maxime uaria eſſe uidetur,& plurima atque maxima in hac eſt differentia. Et propterea in nullo animantium genere inuenias tantam ſeditionem,neq; ſibi adeo aduerſum ullum genus:nempe equorum aut canũ,aut Leonum aut ceruorum, ſed nutriuntur ſimiliter,& generant & alunt, atque eadem appetunt, atque ab iiſdem abſtinent. Vnum enim ſuaue ſectantur ferè, & triſtia fugiunt. Homo autem prudentia præditus natura eſt,ea autem deſtitutus propter peruerſitatem atque ſocordiam,opinionis & erroris intus plenus eſt,atq; in omnib. inter ſe diſſident,& de ueſtitu & de cibo,& de uenereis, deq; honore, deque ignominia, gentes & ciuitates. Pari modo & in ciuitate quiſque ſua habet ſtudia, hic quidem ut terram quàm plurimam poſſideat, ille autem argentũ, alius mancipia, alius uero hæc uniuerſa, atque hic quidem ſtudet ut ob dicendi uim ſit admirationi, atque ideo plus aliis ualeat, ille autem rurſus hoc ſolum ut eloquens ſit, atque experientiam circa rem amat, alius uero ut ob aliud aliquid multum ualeat. alius autem quam plurimis deliciis dat operam. Horum igitur (ut dicebam) nihil rectè facere poſſunt, ne hi quidem qui optimis ſtudere exiſtimantur. Non enim quicquam eligunt ſcientes quid melius aut peius ſit,aut utile. Quiſquis autem concupiuit prudentiam, idque ſtatuit, quòd oporteat ipſum ſui cura habita, atque diſciplina aliqua eruditum, bonũ fieri uirum, vulgoque præſtantiorem: hunc ego aio, bonam nactum eſſe indolem, animumque conſimilem. Spes enim eſt, quærentem, diſciplinisque uacantem, inuenturum id quod oportet, ſimulque ad aliquid oculos habentem intentos, ſpectantemque cuius nam gratia cætera omnia facere conueniat, atq; adminiſtrare. Qui autem hoc intelligit, omnia iam bene conficeret, & quę magna uidentur, & quę parua: & ſiue equeſtris rei ſtudeat certamini, ſiue Muſicę, ſiue agriculturæ nauet operam, ſiue exercitum regere uelit, aut aliis fungi magiſtratib. aut alia ad rempublicam pertinentia in ciuitate facere, rectè omnia fecerit, in nulloque errauerit. Abſque hoc autem, iuxta opera quidem ſingula interdum & ſibi & aliis apparere poterit optime facere, ut ſi agriculturę ſtudens fructus acquirat copioſos, aut equitans aliis peritior ſit, ſiue in Muſica ſatis doctus, certanſque poſſit aduerſarios uincere, in uniuerſis autem vtique erraret ad nullum bonum, neque ex operatione ullam perciperet vtilitatem. Non igitur quis poteſt feliciter agere, abſque cognito ſcopo: quemadmodum neque bene nauigare quis poteſt, neſciens quo nauiget, ſed fruſtra in pelago huc illuc rapitur, nunc quidem rectè eunte naui, ſi ita fortuna ferat, nunc uero declinante, & nunc quidem ſecundo ferente uento, rurſus autem contrario. Conuenit autem, quemadmodum in lyra medio ſono aptato, deinde ad hunc alios faciunt congruere, ſin minus, nullam vnquam harmoniam oſtentant, ita etiam in uita optimo intellecto, eoque deſignato termino, ad eum omnia facere, ſin minus, incongruam ipſis & diſſonam fieri uitam par eſt.

Opinionis uarietas & differentia.

Homines ex cæteris animantibus ſolos opinionibus duci.

Indole bona præditus quis.

DE VIRTVTE. LXIX.

INEXPLICABILE mihi uidetur eſſe, quòd homines alia quidem laudent, alia autem appetant, aliiſque ſtudeant. Laudant enim (ut ſummam dicam) omnes, diuinaque atque honeſta eſſe dicunt, fortitudinem, iuſticiamque, atque prudẽtiam, & comprehenſim omnem uirtutem. Et quoſcunque exiſtimant huiuſmodi eſſe, uel iam factos, uel propediem fore, eos admirantur, laudibuſq; celebrant: atq; horum quoſdam quidem Deos, quoſdam autem heroas eſſe pronũciant: ut Herculem, & Dioſcuros, & Theſeum atque Achillem, atque adeo omnes qui ſemidei ſunt dicti. Quibus ſi quem credũt eſſe ſimilem, illi parati ſunt omnes obedire, inſeruireq; in omnib. quæcunque præcipiat, ſuumque regem & principem deſignare contendunt. Tum ſua permittunt ei, quem temperantem & iuſtum atq; prudentem uerè deprehenderint, & breuiter bonum uirum. Quare hac in parte nemo eos reprehendere poſſet: quaſi non ſentiant quàm ſit honeſta atque honorabilis & quouis precio digna res uirtus. Virtutem honorant, attamen cõcupiſcunt omnia potius quàm boni fieri: faciuntque omnia prius, quàm ut temperanter ſe gerãt, prudenteſque fiant & iuſti, homineſque uirtutis ſtudioſi, atque ſibi ipſi præeſſe poſſint, beneque gubernare domum, beneque imperare ciuitati, & bene ferre diuitias, beneque paupertatem, & bene agere cum amicis, beneque cum conſanguineis, iuſtamque habere curam parentum, atque ut Deos colere diſcant. Alii quidam circa agriculturam ſunt occupati, alii circa mercaturam: hi ad militiam feruntur, illi ad medicinam: hi architecturam, illi artem naues fabricandi diſcunt: hi cithara, illi tibia canere: hi ſuere calceos, illi luctari: hi autem, ut eloquentes uideantur ad dicendum coram populo atque in iudiciis, omne ſtudium impendunt: illi autem, ut corpora habeant robuſta. Et negociatores quidem & agricolas, & milites & medicos, atque arthitectos & citharistas, tibicineſque & puerorum exercitores, eoſque præterea qui dicuntur rhetores, quique admodum ualidis ſunt corporibus, miſeros & infelices multos uideas, & ferme omnes. Si uerò animus prudens fiat, & mens bona, atq; idonei reddantur & ad ſua ipſorum, adque aliorum agenda negocia, hos neceſſe eſt & legitimos effectos uiros feliciter uiuere, bonumque nactos eſſe genium: diiſque eſſe amicos. Neque enim par eſt, ut alii ſint prudentes, alii autem periti rerum humanarum: neque ut alii humana, alii autem diuina ſciant: neque ut alii circa diuina ſint docti, alii autem pij: neque ut alii ſint iuſti, alii autem pij: neque ut alii ſint pij, alij uerò dijs chari: neque alij erunt dijs chari, alij autem felices: neque alii ſunt homines imprudentes, alii uerò rerum ignari ſuarum: neque qui ſuas ipſorum res ignorant, diuina nouerunt: neque qui uicioſam de diis habent opinionem, impij non ſunt: neque impij dijs poſſunt eſſe amici: neque qui diis non ſunt amici, fortunati eſſe. Qui fit igitur, ut qui felices eſſe cupiunt, nõ animum inducant tales exhibere ſemetipſos? Rurſum uerò his, quæ facientes nihil obſtat quo minus male & miſere uiuant, maximã adhibeant diligentiam? Atqui ſine tibicinibus & cithariſtis, & ſutorib. puerorumque exercitorib. & rhetorib. atque medicis, non impoſſibile eſt hominib. admodum honeſtè atque legitimè uiuere: arbitror autem ego & abſque agricolis, & architectis. Scythæ enim nihil impediuntur, neque Numidę, qui neq; domos habent, neque terram ſeminant aut plantant, quin iuſte & ſecundum leges rempublicam gubernent, abſque lege autem & iuſticia, ut homines nõ

Virtutis ſtudio pauciſſimos teneri.

malè

malè uiuant,multoq; beſtiis crudelius,fieri non poteſt.Præterea ubi mali qui quidem ſunt ſutores & agricolæ atque architecti,nihil illic contingit graue: ſed calcei fiunt peiores,& triticum ordeumque naſcitur minus.ubi uero mali ſunt magiſtratus atque iudices,legeſque,res illorũ hominum peius habent, uitaque eſt infelicior,nec non ſeditiones & iniuriæ atque contumeliæ, multumque impietatis prouenit apud illos.Præterea ei qui ipſe ſutor non ſit,prodeſt ut calceamenta ab aliis emat, & qui ipſe domum fabricare non didicerit,ut alium ad hoc conducat,quique non ſit agricola,ut frumentum emat,& legumina:ei uerò qui ſit iniquus,non prodeſt ius ſuum ab alio conſequi,neq; inſipienti,neque facinnda ignoráti,atque uitanda,etiamſi ſuper ſingulis agat pœnitentiam,ad alium ire. Ad alia enim accedit, quòd qui argento quidem indiget,aut ueſtimẽtis,aut domo,aut alio quocunq; ,& ſe indigere ipſe ſciat, quodque quærit ab habentibus poſſit accipere,qui uero mente caret,neque id ipſum ſcit quòd mentem non habeat,in aliis autem ſeſe dicit idoneum eſſe, & uociferatur,ex inſipientia omnia faciens,dicenſq; inſipienter,neque ſe dicit iniquum eſſe, neque ſtultum,neque immodeſtum,ſed quãtum fieri poſſit, in his ſufficienter inſtructum, quib.nullam tamen unquam adhibuit diligentiam,neque quicquam didicit borum gratia.Neque.n.ſcientiam eſſe cenſent, qua diſcant quid ſibi ſit faciundum, & quid non,& quomodo rectè uiuere poſſint,ſed leges ſibi ſcriptas ad hoc ſufficere.quomodo autem legibus obediant,ſponteque faciant ea quæ legib.præcipiuntur,ne curant.quidem. Verũ non minus fur eſt,qui metu à furando abſtinet, non rẽ peroſus aut damnans, quàm qui ſubtrahunt, niſi & eum qui interdiu non furatur, ſed nocte facta, non dicemus furem in die,ſed iuſtum eſſe. Delnde opus babent multis minis & pœnis,quaſi ipſi non poſſint ex ſe ab iniuriis abſtinere, uerum etiam quum ſunt domi,ſuntque tales,eligunt legum latores,legeſque punientes,quemadmodum ſi muſices imperiti eligerent muſicos, nihilque intelligentes de Geometria,geometras,quod non obſcurum eſt humanæ prauitatis indicinm. Si enim abrogarent leges, & poteſtas fieret uerberandi ſe niciſſim, & occidẽdi, rapiendique res proximi,& adulterium committendi,atq; ueſtibus ſpoliandi,quos fore putandum eſt,qui ab his abſtineant.& nõ prorſus facile promptèque omnia deſignare uelint? Itaque quòd quidem ad præſens attinet,minime obſcurum eſt,quòd cum furibus & plagiariis atque adulteris uiuamus, uerſemurque in republica,atque iuxta boc nihil ſimus beſtiis meliores. nam & illæ,ſi timeant homines cuſtodientes,aut canes, ab rapiendo abſtinent.

DE PHILOSOPHIA. LXX.

AGE, ſi quẽm audires dicentem,ſe uelle agrum colere, nihil autem eum uideres facientem quæ ad boc pertinent, neque boues ementem,alentemue,neque aratra comparantem,neque alia ad agriculturam neceſſaria inſtrumenta, neq; ipſum ruri habitantem,neque agrum poſſidentem,neque ab alio cõducentem,ſed in urbe plurimum morãtem circa forum gymnaſiumque,& compotationib. ac meretricib. & huiuſmodi ſocordiæ operam dantem,utrum crediturus eſſes illius uerbis magis quàm factis? atque utrum diceres talem hominem agricolam eſſe,atque operarium,an ocioſorum ac ſocordium qnempiam? Manifeſtum,quòd ocioſorum eſſet quiſpiam. Si autem ſe quis diceret uenatorem,atque ipſum Hippolytum ac Meleagrum animi robore,induſtriaque ſuperare,nihil autem uideretur facere ſimile,neque canes ταλαιγεωργός

poſſi-

poſſidere, neque plagas, neque equum, neque prorſus ad uenationem exire, quin neque corpus à ſole peruſtum habere, neque frigora pati poſſe, ſed nutritus eſſe in umbra, atque tener; maximeque ſimilis eſſe mulierum: poſſesne credere, ꝙ uerum diceret, atque aliquid ei rei eſſet cum uenatione? Non equidē hercle: Abſurdum enim, à ſermonib. potius quos quis faciat, quàm à factis, noſſe & coniectare cuiuſque uitam. Si quis autem profiteretur ſe muſicam optime ſcire, circaque eam uerſari, nemo autem eum unquam audiret cithara ludere, immo ne citharam quidem aut lyram habere uideret, neque ſermonem facere rebus muſicis conuenientem, ſed ſolum profiteri ſe ſcire melius Orpheo atque Thamyre canere: uideres eum autem gallinas aut coturnices colentem & uerſantem, atque cum talib. hominib, plurimùm agentem: utrū hunc ex Muſicorum numero eſſe credendum eſt, an ex illorum quib. cum uiuit, & ſimilia eademque ſtudet? Manifeſtum, ꝙ illorum. Si uerò aſtronomum ſe quis eſſe promitteret, & certiſſime noſſe ambitus & itinera atque ſpacia inter ſe quomodo habeant, ſolis & lunæ & huiuſmodi aſtrorum, cœleſteſque impreſſiones: nihil autem tale prædicet, neque circa hęc curam adhibeat, ſed magis ludat cum aleatorib. cumq; illis ſemper uiuere cōſpiciatur, hunc aſtronomum eſſe diceres, an aleatorem? Non ergo hercle putarem illi quicquam cum Aſtronomia negocii eſſe, ſed multo magis cum alea. Si duo eſſent, quorū alter diceret, ſe ocyſſime nauigaturum, multaſque lucrifacturum pecunias ex negociatione, neque tamen naues neque nautas compararet, neque ulla haberet onera, immo ne accederet quidem omnino ad portum, neque ad mare: alter autem circa hæc ſedulo ageret, nauemque proſpiceret, & gubernatorem, & pecunias imponeret: utrum ex illis diceres negociationi animum intendere? an eum qui diceret quidem minus autem faceret: an comparantem quæ ad nauigationem pertinent atque negociationem? Ego ſanè hunc. In omni igitur negocio orationem quæ per ſe habetur, nihil habens rei, irritā cenſebis & falſam: rem autem ipſam ueram & credibilē, etiamſi nullos adhibeat ſermones? Sic eſt. Vtrū igitur agriculturæ putas eſſe aliqua opera, aliquemue apparatum, & nauigationi atque uenationi competentem, aut aſtronomiæ & aliis omnibus: philoſophiæ uero nullum eſſe opus, aut negocium, aut apparatum competentem? Prorſus eſt & philoſophiæ. Sed hæc quidem quæ philoſophiæ atque philoſopho competunt, ſunt incerta: mercatorum autem & agricolarum, & muſicorum aſtronomorumque; eorumque quos nunc dixiſti, certa ſunt atq; manifeſta. Non mihi uidetur. Sed ſunt & ſermones quidam quos philoſophantem audire oportet, & mathemata quæ diſcere, & uictus ratio quam ſeruare oportet. Et in ſumma, alia uita eſt philoſophiæ dantis operam, alia hominum vulgarium. Illa. n. ad ueritatem prudentiamque ſpectat, atque deorum curam atque cultum, animique ſui frugalitatem atque temperantiā: hæc autem plena eſt arrogantiæ & erroris, ſtudiique uoluptatum. Namq; & ueſtis alia eſt philoſophantis, alia plebeiorum: tum quoque diuerſi accubitus, diuerſaque gymnaſia atque lauacra, aliaque uiuendi ratio tota. Et qui hæc ſectatur, iiſque utitur, eum cenſeri oportet, quod philoſophiæ attendat animū. Qui uerò in nulla horum à uulgo differt, neque prorſus alius eſt, pro uno ex plebeiis eſt habendus, etiamſi millies dicat, profiteaturque ſe philoſophiæ incumbere coram populo Athenienſium, aut Megarenſium, aut apud Lacedæmoniorum reges: ſed trudendus eſt hic homo in arrogantium & ſtultorum atque delicioſorum numerum. Quanquam quis muſicus eſſe poteſt, etiamſi non faciat, quæ ſunt muſici? Muſica enim non cogit ſibi animum intendere; nihilque aliud pluris æſtimare. Atque cum qui ſit aſtronomus, nihil prohibet

Vita cuiuſque non tam è uerbis quā factis eius æſtimanda.

Res oratione potior.

Philoſophiæ ſtudioſorum alia quā uulgariū hominum uita.

alere

alere gallinas, aut aleam ludere: nihil enim impedimento eſt aſtronomia, ne quis faciat quæ oportet. Atque hercle, qui eques factus eſt, aut bonus gubernator, aut geometra, aut grammaticus, nihil admirabile facit, ſi apud meretrices aut tibicinas conſpiciatur. Horum enim ſcientię nihilo meliorem faciunt hominis animum, neque dehortantur à delictis. Qui uerò philoſophiæ attendit, atque huius diſciplinæ particeps eſt, is haud vnquam defecerit ab optimis: neque his neglectis, turpe quid aut uicioſum elegerit facere, neque ocioſus eſſe, neque obſoniorum helluo, neque inebriari. Hæc enim nihil admirari, botumque cupiditatem ex animo tollere, atque è diuerſo animum in eorum odium condemnationemque perducere, philoſophia eſt. Multa autem dicere atque gloriari, ac ſemetipſum fallere, nihil fortaſſe prohibet. *Philoſophiæ materia.*

DE PHILOSOPHO. LXXI.

SVNT qui dicant, omnem philoſophum in omnib. excellere, adq; confabulandum cum hominib. aptiſſimum eſſe oportere, ſilereque nunquam, neq; inopia laborare talium ſermonem ad præſentes, qui eos ablectare poſſint: ſin minus, aiunt plebeium eſſe, qui non ita fuerit inſtructus, modicique precii hominem. Ego autem aio, partim eos iuſta & uera dicere, partim autem non. Nam quòd philoſophum ubique excellere oporteat aliis, uidentur rectè putare: niſi forte dicunt & artes illum omnes ſcire oportere, omniaque iuxta artem melius facere quàm opifices, & domos ædificantem, nauesque, artemque ferrariam exercentem, & texentem, agroſque colentem. Quemadmodum Elæus Hippias ſe putabat Græcorum eſſe ſapientiſſimum, non ſolum omnigena poemata uarioſque ſermones proferens in Olympicis, aliiſque Græcorum conuentibus, uerùm etiam alia oſtendens opera, & annulum atque lecythum ac ſtrigilem, & lorum & cingulum, quòd ipſe nimirum ea omnia feciſſet, atque ueluti ſapientiæ primitias Græcis oſtentabat. Propemodum autem & Homerus Vlyſſem fecit nō ſolum animo præſtantem, conſiliiſque in rebus, & dicendi uehementia tam in turba & ad paucos & ad unū, quàm in concione & in conuiuiis, uel ſi pro re nata cum aliquo iter faceret, & ad regem, & ad plebeium, adque liberum & ad ſeruum, adque celebrem regemque, & rurſus ad ignotum & mendicum, adque uirum ſimiliter & ad mulierem atque uirginem. Præterea & pugnandi gnarum: quin & talium omniū peritum, arthitecturæ, atque ædificationis nauium atque domorum. Quomodo enim feciſſet cubile deciſo oliuæ ramo, niſi & architecturæ fuiſſet peritus? Quomodo circumuallaſſet cubiculum, niſi & domos conſtruere nouiſſet. Et quomodo feciſſet ratem, artis nauium ædificandarum imperitus? Quæ autem ad plantationem atque agriculturam attinent, ſtatim à puero uidetur didiciſſe, à patre arbores quærens, uiteſque: & maxime quum pater eſſet agricola admodum diligens & expertus, ueriſimile erat hæc cum non ignorare, quādo & Eurymachum prouocat in metendo & arando. Dicit etiam eum taliū fuiſſe expertum culinariæ & pocillatoriæ, aliorumque omnium miniſteriorum, quæ inferiores ſuperioribus præſtare ſolent. In his igitur fortaſſe Vlyſſes & Hippias callidi erant. Ego autem aio fieri non poſſe, ut philoſophus omnes quidem artes calleat, difficile enim, & unam quampiam accurate exercere, ſed ut omnia faciat melius quæcunque facturus eſt, quàm alii homines, atque ea quoque quæ ex arte fiunt, ſi quando huiuſmodi quid tractare cogatur, nō ut ſecundum artem antecellat, hoc enim fieri non poteſt, ut rudis melius aliquid,

Philoſophus in omnib. excellere quatenus debeat.

Hippię Elęi arrogantia.

Vlyſſis Homerici omnigena peritia.

Philoſophū omnia aliis facere melius, quomodo dictum.

quid, quod ad architecturam pertinet,faciat quàm faber:aut qui agriculturæ ſit imperitus , in iis quæ ſunt agriculturæ peritior appareat quàm agricola. Vbi ergo antecellat? Vt ſiue faciat , ſiue non faciat , utiliter cedat. ut q́ue quando & ubi quicque ſit faciendum , utq́ue opportunitatem poſſibilitatemq́ue magis quàm opifex cognoſcat. Statim enim mihi Dædalus non rectè

Labyrinthus Dędali.

uidetur feciſſe Labyrinthum in Creta, quem ipſius ciues ingreſſi ingreſſæq́ue perierunt. Non enim iuſtè operatus eſt , Paſiphaes morbo ferens auxilium : neque etiam rectè.non enim profuit : neque iuſtum neque honeſtum fuit.in talibus adiuuare, machinaſque inuenire ad turpia impiaque.Neque quod

Icarus.

Icarum alis inſtruxit (ſi credendum eſt fabulis) rectè mihi eam inueniſſe uidetur machinam,Non enim poſſibilia machinatus eſt,alas homini addens.Quare & perdidit filium. Videtur autem & Homerus quendam Troianorum fabrum uituperare, quòd non bene feciſſet naues Alexandro , quibus in Græciam nauigauit, nihil eum licet in arte reprehenderet.ait enim:

Ille & Alexandro naues conſtruxerat aptas.
Principium vnde mali. ——

His enim non eum laudans ſuper nauium ædificatione,ſed multo magis uituperans,quàm ſi diceret nanes eum feciſſe tardas,aut aliud aliquod uicium habentes,accuſat circa nauium conſtructiouem . Similiter uituperat & uenatorem quendam, eius q́ue peritiam deridet, tanquam nihil ei ad neceſſaria utilem:quòd feras quidem noſſet iaculari, in bello autem nullius eſſet precii,ſed inutilis ob timiditatem, aitq́; ei tunc Dianam non ſuccurſuram. Quare ex his manifeſtum eſt,quòd prudentia & uirtute opus ſit tam ad ea quæ callent homines,quàm quæ non callent,atque ita circa omnia omnibus excellit uir moderatus,qualem philoſophum eſſe oportet,uel ſi faciat horum aliquid,uel nõ faciat,& quomodocunq; faciat iuxta artem.Quòd autem melius quis picturus ſit quàm pictores, qui pictor non ſit : aut melius quàm medici ſanaturus iuxta artem, qui medicus non ſit,aut magis muſice cantaturus quam muſici, qui muſices ſit imperitus,uel mediocriter ſaltem peritus,aut arithmeticis circa numeros,aut geometris circa geometriã peritior appariturus , aut melius nauem gubernaturus quam gubernatores:aut mactaturus citius,in parteſque ſciſſurus,quam coqui, qui hanc artem didicerunt,non eſt cogitandum.Quanquam regum huius ſeculi quidam , eiuſmodi concupiſcebat ſapientiam, ut quam plurima ſciret , non quidem talia quæ nullam habent apud homines admirationem,ſed quæ coronas adferunt:ut præconium facere,& canere ad citharam & tragœdias pronunciare, & luctari,& pancratio certare. Ferunt autem eum & pingendi fingendiq́; fuiſſe gnarum,canendique ore tibia,ſubijcientem ex illis vtrem:ut effugeret id turpe, quòd Minerua deteſtata eſt.Non igitur erat ſapiens.

Prudentia et virtute omnia rectius ac melius fieri.

Neronem innuit.

DE CORPORIS CVLTV, VEL HABITV. LXXII.

CVR tandem homines, quum uiderint aliquem tantum tunicam habentem,non attendunt , neque derident, cogitantes forſan, nauta eſt homo,quodque ob hoc non ſit deridendus, ſimiliter,ſi quem agricolæ uiderint habere ueſtem,aut paſtoris exomidem, aut renonem indutum,aut coſſymbio ſuccinctum,non indignantur:ſed diſſimulant principio, exiſtimantes hanc conuenire ueſtem ei qui tale quid agat.Caupones ſane, quos ſemper uident ante cauponas ſuccinctos,nõ derident,ſed è diuerſo deriderent,ſi nõ

ita culti eſſent, quòd ille habitus peculiaris ſit illi quæſtui quem exercent. poſt quam autem aliquem uiderint abſque tunica in pallio, comamq́; nutrientem in capite atque mento, non poſſunt erga hos quieti eſſe, neque ſilentio præterire, ſed urgent, irritantque, & uel derident, uel conuiciis proſcindunt: uel apprehenſos interdum trahunt, ſi quem uiderint non admodum ualidum, neq; aliquem præſentem qui ſuccurrat, præſertim quum ſciant eam veſtem eſſe conſuetam iis qui philoſophi appellantur, & quodam modo comprobatam. Quod autem adhuc admirabilius eſt: Hic interdum uident homines quoſdã pilea in capitibus habentes, ut nunc Thracum quidam, ut dicuntur, antea autem Lacedæmonii, & Macedones: quoſdam autem tiaram atque feminalia, quemadmodum opinor Perſæ & Bactrij, Parthique, atq; alii barbarorum multi. Alij autem adhuc abſurdius quàm hi ſoliti ſunt peregrinari, alas in capitib. habentes rectas, ſicut Naſamones. At uerò ne his quidem audent negocia exhibere, neque moleſti eſſe accedentes. Quanquam Cretas quidem, aut Perſas, aut Naſamonas partim haud multos uident, patim rarò peregrinantur. Talium autem hominum propè nunc plena ſunt omnia, pluresque ferè ſunt facti quàm ſutores & fullones & ſcurræ, & aliam quamuis tractantes artem: ut & de nobis fortaſſe merito dici queat, ꝙ omnes ſimiliter nauigent nauiculæ, & quæuis bos aret. Non ergo ex hoc ſolum familiaris illis eſt is aſpectus: uerùm & ſtatuas uident in templis, ut Iouis & Neptuni, aliorumque multorum deorum in eadẽ diſpoſitione habitus. Nam apud Aegyptios atq; Phœnices, alioſque quoſdam barbarorũ, non eadem ſtatuarum forma eſt, quæ (opinor) apud Græcos, ſed multum differens. Hic uerò eadem eſt. Et uirorum uident imagines, ciuium huius ciuitatis, & in foro & in fanis ducum atque regum, barbis ita demiſſis poſitas. Verùm quid opus eſt hæc dicere? Ferè enim plurimi Græcorum ſimiliter ad hunc modum habent: nihil tamen eos conſuetudo prohibet, quo minus ſubſannent, atque contumelia afficiant, ſimulac aliquem uiderint huiuſmodi. Dico autem de vulgarib. nullaque autoritate præditis, quos non metuunt ꝙ ſe poſſint ulciſci. Nam tales qui ſe poſſunt ulciſci, ferè reuerentur, admiranturque. Forſan ergo hoc in cauſa eſt cur fiat. Quippe à nautis & agricolis atque paſtoribus, præterea à Perſis & Naſamonibus non ſe putant contemni, neque eos habere ſermonem quem ad ipſos faciant: unde eos non curant. At à philoſophis ſe contemni ſuſpicantur, atque damnari ſuam magnã ruditatem, infelicitatemque: & quod palàm illi quidem non derideant, priuatim uero ita apud ſe ſint animati, ꝙ ineruditos omnes miſeros eſſe cenſeant, initio ſumpto à diuitibus ipſis, atque beatis à vulgo habitis: quos ipſi admirantur, paululumque ſaltem à diis differre putant ob felicitatem, quòd eos nullo dignentur honore, derideantque, ut ſumptuoſe edentes atque bibentes, molliterque dormire volentes, & cum mulieribus ſemper ſpecioſis atque pueris cubare, multaſque habere pecunias, aque multis celebrari turbis, atque ſpectabiles eſſe: quorum nihil arbitrantur magnum aut honeſtum. Propter hanc igitur ſuſpicionem ægrè ferunt eos, qui non eadem ſecum admirantur atque honorant, neq; eandem de maximis habent ſententiam. Quare præoccupant ipſi conuiciis mordentes, atq; irridentes tanquam miſeros, fatuoſque: ſcientes, ꝙ ſi illos demonſtrent inſipientes & inſanos, ſimul etiã ſeſe ſint declaraturi temperanter agere, menteque præditos, ſin uero concedant eos noſſe quæ oportet, multique eſſe precij, ſimul quoque ſeſe confeſſuri ſint infelices atque ſtupidos eſſe, nihilque prorſus ſcire, q̃ liberos homines ſcire oporteat. Præterea quoq;, ſi quem uident ut nautam cultum, ſciunt eum nauigaturum: ſi alium ut agricolam, agrum culturum: & ſi quẽ in paſtoris veſte, ſciunt

Peregrinantium diuerſus habitus.

Statuarum apud diuerſas gentes diuerſæ imagines.

Cur philoſophi magis quàm aliorũ habitus ita hominibus inuiſus.

&

& hunc ad oues abiturum,apudq́ue eas moraturum:quum ergo nulla ab illis afficiantur ægritudine,ſinunt illos. Si quem uerò habitum philoſophi habere uident, cogitant eum neque ad nauigandum, neque ad agriculturam, neque ouium cauſa ita cultum eſſe, ſed præparatum ut admoniturum homines redarguturumq́ue,& nihil cuiquam adulaturum,neque parſurũ,ſed è diuerſo caſtigaturum quàm poſſit maxime oratione,oſtenſurumq́ue quales ſint. Nequaquam ergo libenter eos uidere poſſunt, ſed aduerſantur & impugnant. Quemadmodum neque pueri libenter uidere poſſunt, quos ſciunt pædagogi cultum habere,præparatoſq́ue ita tanquam obiurgaturos ſe,neque permiſſuros ut peccent,aut ſegnes ſint.Et ſi quidem & pueris liceret hoſce irridere,&. contumelia afficere,nihil hoc prius facerent. Attamen nõ omnes hoc animo accedunt,ſuntq́ue moleſti:ſed hominum genus eſt curioſorum tali curioſitate,& quodammodo non malum. Hi accedunt ad eos,quos philoſophos eſſe ex habitu arbitrantur,ut aliquod ex eis audituri ſapiens dictũ, & quod ex alio audire non poſſent:audientes & de Socrate, quod & ſapiens fuerit,ſermoneſq́ue diſſeruerit accedentib. prudentes,& de Diogene, quòd & ipſi ad omnes ſermonum reſponſionumque ſuppeditauerit copia. Et huius quidem dicta commemorant multi,quæ partim ipſe fortaſſe dixit,partim uero & aliter cõpoſita ſunt.Sententias uerò ſeptem ſapientum audiunt, & Delphis conſecratas eſſe antea,ueluti primitias illorum ſapientiæ quaſdam; atque ſimul hominum utilitatis gratia,ut uerè diuinas,oraculiſq́; penè diuiniores, quæ Pythia in tripode ſedens reſpondet repleta ſpiritu.Quod enim illic reſponſum eſt,co quiſque audito abit, neque id conſecrat: itaque iam & omnibus hominibus nota ſunt illorum dogmata,publicata aduenientibus à diis,quòd ſimiliter omnibus utile ſit ea noſſe,atque iis obedire. Sunt autem qui & Aeſopum talem quendam fuiſſe putant,ſapientem quidem & prudentem, natura autem blandum, & ad ſermones componendos idoneum, quales ipſi libentiſſime audirent. Atq; forſan vſque quaque falſum putant,ꝙ reuera Aeſopus hoc modo homines admonere conatus ſit,atq; illis oſtendere in quibus delinquerent: quum ita maxime eum ſuſtinerent,delectati ridiculariis fabuliſque,quemadmodum pueri nutricibus fabellas narrantibus attendunt, capiuntque oblectationem. A tali opinione,tanquam & à nobis tale quid,quale dicebat Aeſopus,audituri,aut quale Socrates,aut qualia Diogenes,accedunt,atque moleſtias exhibent: neque poſſunt abſtinere ſi quem in tali uiderint habitu, non magis quàm aues ſi noctuam uiderint,de qua Aeſopus quoque talem compoſuit fabulam:ꝙ aues conuenerint ad noctuam,rogauerintq́ue,ex ædium foraminibus emigraret,adq́ue arbores, ſicut & ipſæ,harumque ramos nidum cõglutinaret, vnde clarius canere liceret. quin etiam quercui tum primùm naſcenti,quum adoleuiſſet,commode inſidere poſſe, atque uiridi frui coma. At uerò ànoctua tum àues admonitas, ne facerent, neue lætarentur ſuper illius plantæ germinatione, quæ viſcum procreare ſoleret, vnde pernicies auibus oriretur. Illas verò noctuæ conſilium non approbaſſe, ſed e regione gauiſas quercu creſcente,ſuperque adultam factam ſediſſe,atq ua ceciniſſe.Nato autem uiſco,quum iam facile ab hominibus caperentur,ſero pœnitentiam egiſſe,noctuamq; admiratas de conſilio. Atque etiamnum ita ſunt affectæ,quaſi callida ea ſit & ſapiens:& propterea illam accedunt, exiſtimantes ſe commodi aliquid ex familiaritate reportaturas. At accedunt fruſtra, accepto malo. Antiqua ſanè noctua uerè prudens erat conſiliumque dare poterat:quæ autem nunc ſunt noctuæ,alas tantum illius habent,& oculos, roſtrumque, cætera uerò imprudentiores ſunt aliis auibus. Quare neque ſemetipſis poſſunt

Non eodem omnes animo accedere ad philoſophos.

Septem ſapientum in Delphis apophthegmata.

Aeſopus.

Apologus de noctua.

prodeſſe. Neque enim apud aucupes alerentur, uinctæ atque ſeruæ. Ita etiam noſtrum quiſque ueſtem quidem habet Socratis atque Diogenis: uerum ut prudẽtia pares ſimus illis uiris, multum nobis deeſt: uel ut ſimiliter uiuamus, ſermoneſque differamus ęquales. Proinde nihil aliud quàm conſpecti tanquam noctuæ, turbam magnam congregamus uerè auium: quum ipſi ſimus ſtolidi, a quæ aliis huiuſmodi nobis exhibeatur negocium.

DE FIDE. LXXIII.

VTRVM ergo credere prodeſt ijs quibus creditur: atq; eiuſmodi eſt, quale diteſcere, & bene ualere, atque honorari: quę honoratis & bene ualentibus atque diteſcentibus ipſis, aliquam adferunt utilitatem? De hoc autem dico, ut ſi cui à ſua uel alia ciuitate credatur exercitus, aut pecuniæ, aut mœnia, ſicuti iam compluribus talia ſunt commiſſa, nonnullis autem & ipſæ ciuitates cum pueris & mulieribus, tam in pace quàm bello interdum ingruente. Atque hercle, ſi cui à rege aut tyranno credatur aurum aut argentum, aut naues, aut arma, aut arua, aut totũ imperium: quemadmodum Leptines quidem à fratre ſæpius accepit Syracuſas, Philiſtus autem a iuniore Dionyſio, Magi autem a Cambyſe Perſarum regalia, quando in Aegyptum cum exercitu profectus eſt a Dario uerò Mithranes Sardenſium accepit arcem, Perſeus quoq; ab Antigono Acrocorinthum: longe autẽ ante hoſce, Atreus ab Euryſtheo acceperat Argos, quando Euryſtheus exercitum contra Athenas duxit, quum Athenienſes tradere nollent Herculis filios. Filius quoque eius Agamemnon quando ad Troiam nauigabat, muſico homini crediderat uxorem atque domum. Hoſcene omnes quibus creditum eſt, dicere debemus boni quid a fide ipſe reportaſſe, ſimiliterque eos quibus a priuatis crediti ſunt uxores & liberi, aut totæ facultates: quemadmodum opinor multi tutores & curatores relinquunt, partim peregrinationem ſuſcipientes, partim morientes: alii autem depoſita dant abſque teſtibus, nihil metuentes ne ſibi auferantur: nonnulli legibus interdicentibus, ne relinquant hæredes quos ipſi uelint, alios relinquunt, cum mandatis, ut pecunias reſtituant ipſorum neceſſariis? His ne ergo omnibus dicere debemus rem prodeſſe, opinionemque quam de illis habent qui ſua illis committunt: maxime uero poſtremis, quibus inique uidetur credi: an è diuerſo, talem rem eſſe difficilem, multorumque negociorum atque curarum cauſam, nonnunquam & periculorum maximorum. *Credendi diuerſa ratio.*

Licet autem hæc ſtatim conſiderare in iis qui maximi habentur. Hi enim neceſſario ſua ipſorum negligunt, & pecunias & liberos, atque rebus attendunt publicis, atque toti in iis ſunt, & frequenter a ciuitatũ inſidiatoribus aut hoſtibus, aut ciuibus quibuſdam perduntur, frequenter etiam ab ipſis ciuitatibus, inique accuſati. Hi enim facultatibus ſunt ſpoliati, illis autem contigit vt & probra nanciſcerentur, furti condemnati, alii eiecti ſunt ex patria, alii de niq; ue & interfecti ſunt. *Athenienſis reipub. principes mala à populo gratia affecti. Pericles.*

Quemadmodum dicunt Priclem quidem furti condemnatum apud Athenienſes, qui honeſtiſſimè atq; optime præfuerat ciuitati, Themiſtoclem autẽ eiectum ut proditorem, qui eos acceperat, ne ſolum quidẽ patriæ habitare ualentes, ſed ipſis hoſtib. concedentes ciuitatẽ atq; tẽpla, & non modo hæc reſti *Themiſtocles.*

Militiades. fuerat, ſed etiam inſuper Græciæ fecerat principes, principatu à Lacedæmo-
niis ablato, qui antea hoc honoris poſſederant. Miltiades uerò, q primus ſolis
adiutus ciuium copiis barbaros uicerat, Perſarumq́ue quam habuerant arro-
gantiam, quaſi omnib. eſſent meliores, deſtruxerat: is non multo poſt ab ipſis
Cimon. in carcerem coniectus eſt. Atque inſuper etiam filius eius Cimon ignominio-
ſus fuiſſet perpetuo, niſi ſororem Elpinicen nuptum dediſſet homini humili,
ſed pecunioſo, qui pro eo mulctam ſoluit, quinquaginta nempe talenta. Quã-
quam Cimon poſtea Athenienſibus Cyprum acquiſiuit, & pedeſtribus ſimul
copiis & nauibus barbaros circa Pamphiliam ſuperauit: attamen licet talis uir
eſſet, & tali natus parente, niſi pecunias nactus eſſet, ignominioſus manſiſſet
Phocion. in ciuitate. Phocionem autem ſupra octoginta annos natum, quum horum
multis exercitibus præfuiſſet, ciuitatemq́ue cuſtodiuiſſet in difficillimis tem-
poribus, atque ab illis ipſis appellatus eſſet benignus, non ſatis putarunt tantũ
interficere, ſed neque mortuum permiſerunt iacere in Attica, ſed extra termi
Nicias. nos eiecerunt. Nicias quoque ille Nicerati filius, eo quòd ipſi crederetur à ci-
uibus, tametſi noſſet qualis futura eſſet expeditio in Sicilia, & à Deo, & quòd
ipſe expenderet, tamen coactus eſt eam ob fidem ſuſcipere expeditionem
ægrotans. Atq; amiſſo exercitu, aut ejus parte, ſaluus euaſit: qui ſi domum eſ-
ſet reuerſus, haud dubie perijſſet. Quia autem hoc nouerat, omni modo in bel
lo perſeuerare contendit: captuſque ab hoſtibus, id ipſum paſſus eſt. Et hæc
mihi de una dicta ſunt ciuitate, deq́ue ijs qui una in ciuitate rempublicam geſ
ſere: neque de ijs tamen omnib. ſi autem eos recitare uelim, qui apud tyran-
nos fideles habiti ſunt, qualiq́ue vſi ſint ſorte, multis fortaſſe mihi planè die-
bus opus foret. Verè enim ut gauiſi ſint illi, impoſſibile eſt. Hi enim ſi præbeãt
aduerſum ſeſe accuſationem, tãquam crimen admiſerint, propterea pereunt,
nullamq́ue licet nanciſci ueniam: illi uero ſi ſtrenui appareant viri, quiq́ue cre
dita cuſtodire queant, ſtatim quidem aliquem nanciſcuntur honorem;
at non multo poſt ob inuidiam aut ſuſpicionem pereunt. Non enim monar-
boni uiri mo narchis ſuſpecti. chis utile eſſe uidetur, quenquam bonum uirum uerſari apud ipſos, quiq́ue
uideatur magni fieri apud multitudinem. Porrò quæ creduntur à priuatis, mi
nora quidem pericula fortaſſe habent, quia & negocia ſunt minora: occupa-
tiones autem ſexcentas atque labores: atq; ſæpius nulla penitus gratia comi-
tatur. Frequenter etiam contingit, ut ab ipſis quibus benefecerunt, accuſen-
tur quòd non iuſtè neque ſyncerè omnia reſtituerint. Quam uerò ob cauſam
hæc ego recitaui? Non ſanè te admonens, aut adhortans, ne fidelis ſis. Multo
Zethus. enim eſſem Zetho peior, ſi ob talia quempiam obiurgare: ut ille obiurgauit
fratrem, non philoſophi debere putans, neque muſicæ operam impendere,
omiſſa rerum propriarum cura, dixitque eum abſurdam atque inutilem intro
ducere muſicam: quemadmodum & te quis dicere queat huiuſmodi inſtituiſ
ſe actionem, non ocioſam quidem, neque ullo modo uinoſam, attamen quæ
pecuniarum propriarum non magnam fortaſſe curam gerat; atque hercle
illum dicat uerſum.

Ob qua licebit incolere vacuas domos.

DE INCREDVLITATE. LXXIIII.

διαλογισμός.

SCISNE quoſdam damnum accepiſſe ab inimicis? Prorſus. Quid uerò ab his qui dicuntur amici,& familiaribus. aut etiã à cognatis quibuſdam: nonnullos quoque à proximis fratribus,aut filiis,aut patribus? Multos equidem ſcio. Quid igitur cauſæ,quòd non ſolum inimici inimicos iniuria afficiant, ſed etiam qui dicuntur amici inter ſe,atque hi non pauci, atque inter adeo neceſſarios? Peſpicuum, quòd hominum malicia in cauſa eſt, ex qua quiſque,opinor,& ipſe maximus eſt ſibi. Ab omnib.ergo oportet amicis æqualiter metuere: neque ideo cuipiam plus credere, quòd quis amicus aut familiaris aut conſanguineus uideatur? Ab omnibus,iuxta hunc ſanè ſermonem. Rectè proinde ſcripſit, qui hos uerſus ſcripſit.

Epicharmus. Trochaici dimetri.

Eſto ſobrius, atque nemini
Credere memento. nam inimica
In animis mortalium hærent. ---

Rectè fortaſſe. Quinetiam hic poeta non loquitur de inimicis, ſed de iis qui cenſentur amici. Neque enim quiſpiam iis contra ſe dederit nocendi facultatem, quos ſibi norit eſſe inimicos. Quomodo ergo præciperet non credere ijs,quibus nemo credit? Age verò & illud uideamus,à quibus nam plures perierint: an à cõfeſſis inimicis,an è diuerſo aſimulatis amicis? Ego enim uideo, ex captis ciuitatibus plures à proditoribus perditas,quàm ui captas ab hoſtibus: atque hominum plures omnino aduerſum amicos atque familiares conqueri,quàm accuſare inimicos,propter calamitates. Preterea aduerſus hoſtes omnib. ſunt mœnia & propugnacula comparata, atq; horum interdũ multis annis nullus eſt vſus: aduerſus autem eadem uerſantes in republica,& eorundem participes templorum, ſacrificiorum atque nuptiarum, quique inter ſe ſunt tribules & populares atque cognati, iudicia atque fora,legeſque & prætoria & ſimilia loca nunquam quieſcunt. Mixtæ igitur ſemper ſunt ciuitates accuſantibus & defendentibus,iudicantib.& iudicatis: & neque in menſium ferijs,neque fœderibus,à mutua læſione abſtinere poſſunt. Alias igitur leges ponunt de iniuriis in ferijs commiſſis,eaſque ſacras uocãt,quaſi nomen prodeſſe poſſit. At maliciæ bellum continuum eſt omnib. aduerſus omnes,abſq; fœdere & denunciatione: maxime uero, continuaẽ propinquis contra ſe mutuò. Quiſquis ergo in pace uitam vult agere, cumque ſecuritate quadam,eum uitare oportet hominum commercia & ſocietates: noſſeque hominum naturam promptam eſſe ad communicandum aliquid maliciæ,neque credere cuiquam,etiamſi millies ſe amicum eſſe dicat. Neq;. n.apud eos eſt ſolidi & ueri quicquam: ſed quem præ cunctis honorauerint,habuerintque uel uita ipſa (ſi ita contingat) chariorem, paulo poſt pro inimiciſſimo cenſent,ſæpiuſque ne à corpore quidem illorum abſtinent. Amator igitur amatum occidit,propter nimium (ut putat) amorem,exacerbatus ex leui cauſa. Alij ſemetipſos occidunt,partim quidẽ inuiti ob incontinentiã: partim uero ſponte,quum nihil illis abſurdi uitam perturbet,præter ſuam in animis prauitatem. Alia.n.nocumenta quæ ſibi quiſque infert,manifeſtum eſt recitari non poſſe. Quæ igitur, fides,aut quæ ſecuritas cum hominibus huiuſmodi? Aut quomodo me diligeret,qui neque ſeipſum diligit? Quòd enim ad Athenienſes dictum eſt,quando extremis preſſi calamitatibus, aliquid orabant de Samo: bene etiam ad eos diceretur, qui cum pernicioſis amicitiam ineunt. Qui ipſe ſeſe non

Ab cõfeſſis ne inimicis, an ſimulatis amicis,plures perierint.

Iniuriæ ſacræ.

Hominũ natura ad maliciam prompta.

amat: quomodo alium amabit, aut hoſpitem, aut filium, aut fratrem? Quid igitur faciendum, quum quis ſe amicè inſinuat, perque omnia ſacra iurat, & tantum non diſſecare ſe ſit paratus? Hi quidem iam audiendi ſunt neceſſario, atque hercle etiam iis annuendum: at ſciendum interea perſpicuè, nihil eorum eſſe ſolidum.

Amicos ſe profitētibus quatenus credendum. 1. Genere coniunctorū exempla. Electra.

Electra Oreſtem uidens lachrymantem, ipſique adductum, aliquando quidem ci remiſſionem furoris obtigiſſe putabat: ut uero illi uſquequaque crederet, longè aberat. Quum uidiſſet igitur eum paulo poſt commoueri, dicebat:

Turbantur oculi, frater, heu turſus tui,
Transſiocyus rabiem.

Similitudo elegans.

Mare interdum ita tranquillum uidere licet, ut & timidiſſimus, opinor, poſſit contemnere. Quid ergo? An propterea illi credendum eſt, & neq; anchoras, neque clauum, neque alia ad ſalutem neceſſaria aſſumere oportebit, qui ſit ſoluturus? Videbis enim (ſi ita ſors ferat) paulo poſt incumbente uento, tempeſtatem fortem, & fluctus magnos, immenſoſque, montibus pares, curuos, albeſcentes. Ita quoque eum qui modo tibi uiſus eſt manſuetus, magnamq; prę ſe ferre erga te beneuolentiam & ſtudium, leui cauſa incidente inuenies ferū atque ſæuum, & nihil nō mali facere paratum.

Medea.

Quoties putas Medeam Deos rogaſſe pro filiis, quotieſque quum morbis laborarent trepidaſſe, aut quoties optaſſe pro illis mori? Attamen ſua illos manu interfecit. At hercle dicet aliquis, ira percita & zelotypia.

Vulgi uitia.

Vulgus autem zelotypia laborare non putas? Quid? non inuidia? Quid? nō ſpe commoueri? Semper enim ferè & aſſiduè in his ſunt. Ne credes ergo iis qui ſe dicunt eſſe beneuolos: ſeque amicitiam tecum initam nunquam relicturos.

Simile.

Quemadmodum enim faſciæ quæ uentum indicant, ſemper iuxta uenti ſtatum attolluntur, nunc quidem ſic, rurſus uero in alteram partem, eo modo & malorum animus ad omnem impetum affectus eſt.

Seruis nemo credit paciſci uolentibus, eo ꝙ ſui poteſtatem non habeant: multo magis nō credendum eſt horum pactis. Omnino enim longius abſunt à libertate homines, propter maliciam. Minoribus tot annis lex non concedit contractum facere tanquam infidis: neque mulieri apud Athenienſes, niſi

Mulieri quatenus conceſſum facere contractum.

vſque ad ordei modium, propter conſilii infirmitatem. Atqui à ualde minoribus nihil differunt mali, immo neque ab infantulis, niſi potentia & aſtucia: unde minus his credendum eſt, quàm illis, Beata res foret, ſi quemadmodum puerum & adoleſcentem atque iuuenem ſenemque tempus facit, ita ēt prudentem & iuſtum fidumque faceret. Quin etiam malis mulieribus nihilo ſunt meliores uiri praui. Nam corpore differunt ab illis, non animo. Sicuti igitur lex eas ad nullas res maiores accedere ſinit, ſed definiuit, quò vſque conueniat: eodem opinor modo cum vulgaribus hominibus in minimis ſocietas

Cum uulgaribus hominibus quatenus habenda ſocietas.

habenda eſt: in actionibus autem maiorib. aut ſermonibus neceſſariis, aut uitę ſecuritate, nunquam. Etenim ſi quando à maleficiis abſtinent ob quamcunq; cauſam, procliuis tamen ad naturam reditus eſt.

Simile.

Quemadmodum feræ ſæpenumero quieſcunt, ſuntque manſuetę dormientes, aut ſaturatæ, ſuam ipſarum tamen naturam non abiecerunt: ſimiliter & illi aliquod tempus nihil nocuerunt, deinde accidente occaſione, & vſuram (aiunt) & ſortem prauitatis perſoluunt.

Laconis cuiuſdam apophthegma.

Lacon quidam in colloquio quorundam paciſci uolentium cum ipſo, atque iubentium quamcunque uellet fidem acciperet pro amicitia: unam eſſe fidem dixit, ut ſi nocere ueline, non poſſint: omnem autem aliam fidem ſtultam eſſe, & poſtremo infirmam. Hanc unam ab hominibus fidem accipere conuenit, aliam autem nullam. Quæ enim ex ſermonibus & familiaritate

&

& iureiurando atque ex genere accipitur, ridicula eſt. Atrêus frater erat *Atreus.*
Thyeſtis, eiuſque liberorum patruus, eos tamen occidit. Eteocles & Polyni- *Thyeſtes.*
ces non ſolum fratres erant ſecundum legem, ſed etiam ex filio & matre na- *Eteocles & Polynices.*
ti propinquiſſimis: ut ſi quid confert genus utilitatis, hi omnium maximè ſe
mutuo debuerint diligere: attamen alter alterum fidem habentem eiecit, pri
uauitque patria, atque poſt hæc mutuo ſe interfecerunt. Theſeus Hippoly- *Theſeus.*
tum, pater licet, & Neptuni eſſet filius, calumniis perſuaſus, occidit deuo- *Hippolytus.*
tionibus. Priamus antea felicitate præſtans, tantorumque populorum, ta- *Priamus.*
liſque loci rex,

Quot Lesbos ſuprà locupletum grata virorum
Concludit ſedes, quot & in regione morantur
Dite Phrygum infrà, & quot magnus tenet Helleſpontus,

Propter filium, eiuſque incontinentiam, omnium miſerrimus effectus eſt. Et
hi quidem ſunt inſignes. Quantam autem putas in quaque ciuitate eſſe multi
tudinem obſcurorum & plebeiorũ Atreorum atque Thyeſtarum, qui partim
clanculo occidant, partim uero in aliis ſtruant inſidias? Aeropas ſanè, & Cly- *2. Iureiurando côiunctorum.*
temneſtras atque Sthenebœas nemo dixerit. Cæterùm quæ ex genere atque
familiaritate oriuntur, talia ſunt. Videamus & de iureiurando. Pandarus iura- *Pandarus.*
uerat Menelao, quemadmodum & cæteri Troiani: ſed nihilominus vulnera-
uit eum. Tiſſaphernes uerò, nonne iurauit iis qui circa Clearchũ erant? Quid *Tiſſaphernes.*
verò rex? Nonne etiam regios Deos, dextramq; ſuam miſerat? Philippus quo- *Pilippus*
que Macedonum rex, nonne ſemper periuriis ad bella vſus eſt, ſicut alia re ad *rex.*
bellum commoda: duobuſque his cæpit ciuitates, fœdera non ſeruando, &
proditores comparando? Atque omni pacto, familiarius illo utebatur? Nam
proditoribus neceſſe erat dari argentum: dijs autem propter iuſiurandum ni
hil uolebat dare. Lyſandrum Lacedæmonium hanc ſententiam pronunciaſſe *Lyſandri dictum.*
aiunt, quòd pueros quidem talis atque globis fallere oporteret, uiros autem
iureiurando & pecuniis. Aſtuta ſanè vulpes. Porrò reſponſum quod Glauco
datum eſt, non etiam antea putas multos homines dediſſe?

Iura, quandoquidem letum quoque corripit atrum *Herodotus Erato.*
Et bene iurantem.---

Atque hos quidem prædictos, alioſque huiuſmodi, propter clades contigit
celebres fieri: at uerò amborum, nempe Pandarorum atque Glaucorum,

Plena hominum pariter fora ſunt, & compita plena.

Quare neque Apollinis neque Mineruæ conſilio opus habent ad peieran- *3 Familiaritatis et hoſpitalitatis.*
dum. At familiaritas hominibus magnam parit iuſtitiam, nequid noceant:
ſimulque ſtudia & menſæ. Eurytum interfecit is, qui ab ipſo exceptus *Herculis & Euryti.*
erat hoſpitio.

Impius haud diuum curam reuerens, neque menſam
Appoſitam, verùm pòſt paulùm occidit & ipſum.

Atque hic dijs charus habitus eſt, qui neque deorum conſiderationem
neque menſam reueritus eſt: delectatur in conuiuio, matrimonio iunctam
habens pulchris talis conſpicuam Heben. Archilocho nihil profuerunt ſal *Archilochi*
& menſa ad nuptiarum pactum, de quibus ipſe ſcribit. Lyacon fatuus ſecun- *& Lycambis. Lycaonis et Achillis.*
dò incidens in Achillem, quum ipſum oporteret aut ſtrenuè pugnare, aut
ocyus fugere, menſæ maluit recitare communionem pro conſeruanda ui-
ta, ita dicens:

Obſecro te miſerere mei, reuerereque Achilles. *Iliad. φ.*
Nam tibi iam ſupplex adſum ò diuine, & apud te
Antè cibum ſumpſi, Cereris venerabile munus.

Quapropter antea quum nondum ſumpſerat apud eum eſcas, uenundatus in Lemnum ſaluus euaſit: tunc autem captus occiſus eſt. Tantum illi profuit Ceres. Anates & Perſicas non ante mactamus, quàm apud nos paſtæ fuerint. Aegiſthus ad cœnam inuitatum Agamemnonem interfecit, ut bouem ſuper præſepi. Et à Troianis quidem nihil mali undecim annis paſſus eſt, quibus cum bellum geſſit, & nunquam illorum ædes ingreſſus eſt: in ſuas autem ædes quum poſt tantum tempus ueniſſet, diiſque ſacrificaſſet, ſuamque ipſius ad menſam ſediſſet, à propria uxore ita crudeliter occiſus eſt. Atq; poſt hæc apud inferos conuento Vlyſſe, reprehendit Clytemneſtram, ꝙ neque oculos morientis clauſiſſet: atque præterea admonet, nunquam credere mulieri, neq; recon diti quidpiam patefacere. Atqui Clytemneſtra nõ quatenus mulier erat, hæc illi fecerat, ſed quatenus praua: atq; nihilo magis mulieri blandiendum nõ eſt, quàm viro. Verùm opinor vnuſquiſq; in quæ incidit, atq; quib. aliquid mali paſſus eſt, ea maxime metuit, prædicitque aliis uitanda: ut percuſſus à uipera, ſerpentem: qui à ſcorpio, ſcorpium. Quem autem canis momordit, ſem per nideas baculum circumferentem. Ita multis quoque res habet erga homines. Cui enim quid acerbi à muliere contigit, ita exclamauit:

Aegyſthi et Agamemnonis.

Senarij.

O Iuppiter, cur improbum hominibus malum
In hoc mulieres collocaſti Apollinis
Iubar? —

Alium ſuſceptus hoſpes contriſtauit: ut Alexander, qui Menelai pecunias atque vxorem abſtulit. Ergo talis malam parauit famam hoſpitib. alius fratrib. alius filiis. Res aũt aliter habet. Neq; n. frater, neq; cognatus, neq; hoſpes naturaliter lædere ſolet: ſed prauus homo, quales ferè omnes ſunt. Cæterùm tu ſi ſapis, omnes caueto. Eſt aliquis hoſpes caueto: modeſtus eſſe fertur, magis etiam caueto. Hæc tibi lex ſit immobilis. At hercle præſe fert dextri cuiuſdã beneuolentiam. Hunc ergo approba, diis habens gratiam: atque etiam illi, ſi uis, ob ea aũt quæ futura ſunt, illum caue. Quòd. n. quidã de Fortuna dixit, multo magis de hominib. dici poſſet: nempe, neminem ſcire de quoq̃, an talis in craſtinum vſque manſurus ſit. Tranſgrediuntur igitur contractus ipſis factos, atque aliud conſulunt: aliudq; prodeſſe cenſentes, alia ſciunt. Vnde quando quis ex credulitate in aliquem inciderit moroſum, ridiculus eſt, ſi illum accuſat, & non ſemetipſum, ſiq; Deos inclamet interdũ, ab homine deceptus amico atque familiari. Dij aũt derident, ſcientes ꝙ ſemetipſum deceperit, atq; immerito aliis imponat. Qui offendunt in uijs, aut hercle in lutum aut foueam incidunt, non iraſcuntur lapidib. aut luto: nam planè eſſent attoniti, quum ſeſe accuſare debeant, ꝙ non attenderint. Quid ergo? dicet aliquis: num ferarum uita eligenda eſt, uiuendumq; in ſolitudine? Non ferarum, ſed uiri prudentis, & qui tuto uiuere norit. Multo enim tutior meliorq; ſolitudo eſt, q̃ ſocietas cum hominibus, niſi abſque timore contingat, & participum attentione. Et quemadmodum nauigantib. utilius eſt pelagus quàm terra, ſi quis in tranquillitate nauiget, & clarè norit loca: in pelago enim haud ſæpe frangitur nauis, ſed apud littora, circaque promontoria uidentur naufragia. Quapropter quũ tempeſtas apprehenderit, vnuſquiſque inexpertorum quidem deſiderat terram, gubernator autem quàm longiſſimè fugit. Quanquam portus quis inueniat tranquillos, quib. facile naues credere poſſit quantuſcunque etiam conſurgat uẽtus: homines aũt modeſtiſſimi, æſtiuis ſunt ſimiles ſtationib. quæ præſentia ſpectant: ita & illorum quiſque ad unam quampiam in uita rem manſuetus eſt, haud æquè etiã ad alia. Propter pecunias ſanè haud te affecerit iniuria (fac enim aliquem eſſe talem) ſed forſan, ſi cum ira aut ambitio corripiat,

Homines ferme omnes praui, itaq; omnes cauẽdi.

Prudentiæ danda opera.

Solitudo.

non

non agnoſcere poſſis immotum fidumque ſed tanquam à maxima affectione excitatum, ob quam quis haud firmiter illi credere queat. Quare talib. quantum adigit neceſſitas, & plane modicum utendum eſt: plurimumque quiſque uigilet, cuſtodiatque ſe, ut Hectorem ſe ab Achiuis cuſtodiſſe poeta ait,

—Aſt hic belli haud ignarus acerbi,
Taurino latos humeros ſub tegmine ſcuti
Texit, ſtridoremque ita telorumque ſagittarumque
Exiÿt, & ſtrepitum.—

Similiter etiam in uita oportet prudentiam ſcientiamq; opponere, eaque tectos ſugere, euitareque hominum maliciam atque technas, inſidiaſque quib. uti conſueuerunt. In ſumma autem admirabile eſt, ſi eiuſdem communionem menſæ obſtaculum maliciæ fore putamus, atque etiam hercle eiuſdem poculi atque unius lucernæ uſum: eiuſdem autem Solis aſpectum, atque eiuſdem nutritionem terræ, nemo prauorum cogitat: ſed diuerſorium publicum, aut hercle alia domus ex lapidibus ligniſque conſtructa, dijudicat homines, adque amicitiam perducere poteſt. quemadmodum Vlyſſes rogat,

At vos quaſo domus moueat reuerentia, namque
Omnes ſub tecto pariter verſamur eodem.

Ita tectum reuerentia dignum arbitratur, præſertim ex lignis in hoſtium regione natis factum. Vniuerſum autem cœlum, ſub quo omnes agimus à principio, nihil confert ad concordiam, neque omnium ſocietas diuinorum atq; maximorum bonorum, ſed è diuerſo rerum modicarum atque viliſſimarum ſocietas. Suus cuique pater, frequenter nullius precii ſenex, multum confert ad iuſticiam, ut ex eodem genere procreati ſibi mutuo non inſidientur: communis autem omnium hominumque deumq; pater, ex quo omnes procreati ſumus, non Lacheris aut Simonis ſimilis, non poteſt inhibere aut prohibere hominum iniquitatem. Et quidem quòd ſermonibus ſuper amicitia credendum non ſit (hoc enim reſtat) manifeſtum eſt uidelicet. Ridiculum enim, ſi credens aliquibus argentum, haud facile ſoli ſermoni fidem haber, ſed indiget teſtibus & literis, atque hæc tamen complures tranſgrediuntur: in amicitia ineunda, re omnium maxima, periculoſiſſimaque, ſolis uerbis credere. Quid? (dicet aliquis) nonne iam quidam ex ueteribus facti ſunt amici? nempe illi ſemidei, omnibus diuulgati, Oreſtes & Pilades, Theſeus & Pirithous, Achilles & Patroclus? Vt quis etiam hanc de his opinionem cõcedat ueram eſſe: manifeſtum tamen foret, tres ſolas fuiſſe amicitias in tanto tempore, quanto Solem ſæpius dicas defeciſſe. *Amicitiæ exẽpla tria tantum.*

DE LEGE. LXXV.

LEX autem eſt dux uitæ, & ciuitatum præfectus communis, *Legis definitio.* negociorumque iuſta regula, iuxta quam quicque dirigere oportet eodem modo: ſin minus, praua erit, & curua. Hanc qui obſeruant, ſalui permanent, qui autem tranſgrediuntur, primùm quidem ſe ipſos perdunt, deinde & alijs ſeſe exemplum & imitamen iniquitatis atque uiolentiæ exhibent. Quẽ *Simile.* admodum, inter nauigantes qui faces turrium obſeruant, ij maxime ſalui euadunt, portuſque inueniunt, ita qui ſecundum legem uiuunt, tutiſſime per uitã tranſeunt, commodamque ſedem nanciſcuntur. Conſiliario etenim iam quis *Lex ciuitatibus vtilior quàm mœnia.* homine uſus pœnituit eum, at non lege. Tanto autem ciuitatib. utilior eſt q̃ mœnia, quòd abſque mœnib. multæ ciuitates perdurant, abſque lege autem

nulla

Lex hominũ & deorũ regina.

nulla ciuitas poteſt habitari. Non ſolum autem conducit mortalib. uerum & diis. Nam mundus ſemper eandem legem immotam cuſtodit, nihilq́; ſempiternorum hanc tranſgreditur. Vnde puto & regina meritò hominum atque deorum uocata eſt, uiolentiam diſſoluens, iniuriaſq; deſtruens, dementiamq; ad modeſtiam reducens, & maliciam puniens, priuatimque & publicè omnes indigentes commodo afficiens, iniuriam quidem paſſis ſuccurrens: de aliqua autem re hæſitantib. iudicans quid oporteat fieri. Quum quis enim accidente ſibi re quapiam difficili, quærit quid ſit utile, nihil illi opinor opus eſt aduocare amicos aut cognatos: ſed uenire ad leges, deque eo ſciſcitari. Atque ille haud proprium conſiderantes commodum, peius illi conſuluerint, uel ignorantes quid ſit optimum, uel propter occupationes quaſdam: neque quòd illis huiuſmodi curæ non ſint, conſultores repudiauerint. Nam è diuerſo oĩum ſimiliter curam habent, uacantque ad aliorum negocia, nihilque proprium aut peculiare illis eſt. Et tanto quoq; deorum diuinationib. utilior eſt lex, quãto plures deorum reſponſa non intellexerunt: cumque ſe putarent iuxta illa facere, contrarium fecerunt, unde etiam puto in calamitates inciderunt. A lege autem nihil eſt tortuoſum aut ambiguum, ſed omnia ſimpliciter quæ indigentib. cõueniunt, eloquitur. Quumq; ſit omnium princeps & domina, abſque armis & ui ditionem retinet: ſed contra ipſa uim deſtruit, atque cum ſuadela atque ſpontaneis præſidet. Quum.n. antea perſuaſit & probata eſt, ita demum lex fit, ſuamque uim conſequitur. Tantum autem habet robur atque potentiam, ꝙ ipſa eſt quæ etiam diis fert ſuppetias. Sacrilegos.n. tranſgredienteſque erga ipſos pietatem, punit. Atque illam quidem nemo poteſt afficere iniuria. Omnis.n. quicunque legem tranſgreditur, nõ illam, ſed ſeipſum damno afficit. Tantæ autem iuſticię atque humanitatis plena eſt, ꝙ etiam infortunatis utilior fiat, q̃ genere propinqui: & iniuriam paſſis, fortior q̃ ſuum ipſorum robur: & patrib. q̃ filij, beneuolentior, & pueris q̃ parentes, & fratrib. q̃ fratres. Multi igitur à chariſſimis iniuria affecti, ad hanc confugiunt. Et tametſi lex nullo à quopiam beneficio affecta ſit, omnib. tamen benefaciens, aliis perſoluit beneficia, & parentib. à liberis mutuam refert gratiam, atq; iis quoq; qui priuatim aliquid cui benefecerunt, ab iis qui beneficia acceperunt, denique & iis qui publice erogauerunt, à ciuitate. Pulcherrimè autem & alia fecit beneficia, coronas & præconia, primaſque ſedes reperiens, quæ præbentib. nullo cõſtant ſumptu, accipientib. uero maximo digna precio exiſtunt. Quamcunque autem etiam uiliſſimam rem uoluerit, eam confeſtim magnam præcioſamque facit. Hæc eſt, quæ oleaſtrum ita magnum, tantoque dignum ſtudio reddidit, atque apia & pinum, uiridiſque frondis coronam. Hæc eſt, quæ tria illa uerba quibus quiſque prædicatur, multis bonis uiris precioſiora effecit, quàm uita eſt. Hæc eſt, quæ conuentus congregat, quæ Deos honorat, quæ uirtutem auget. Hæc eſt, quæ mare tutum, terramque pacatam facit, Iouis reuera filia, inuictam atque inſuperabilem fortitudinem habens, tãtum omnibus modeſtia & fide antecellens, ut & mulierum ſocietatem, uirginumque uenuſtatem, atq; puerorum ætatis florem, ei omnes credideritmus. Præterea ſi uirgo cauſam habeat, lex ei propter modeſtiam adeſt. Hæc eſt adiutrix ſenectutis, doctrix iuuentutis paupertatis auxiliatrix, cuſtos diuitiarum. Paci quidem aſſiſtit, bello autem aduerſatur. Quinetiam in hoc ipſo plus ualet. Nam pręconem etiam ab inimiciſſimis miſſum, hæc ſaluum conſeruat, cuſtoditque quouis thorace atq; ſcuto fortius, dans illi caduceum, quod legis ſymbolũ eſt. Propter hanc, mortuos nemo amplius in hoſtium habet numero. Qui autem inimicitiarum contumeliarumque in illorum corpora ſpecimen edunt, punit notatque ignominia.

Legum beneficia.

nia. Tanto autem ciuitatibus utilior eſt, quàm gubernacula nauibus: quòd gubernaculo amiſſo, nauis non pereat, niſi tempeſtate comprehendente: ciuitas autem ſalua eſſe non poteſt, lege abrogata, etiamſi nihil acerbi extrinſecus accidat. Quemadmodum autem hominum quiſque à ſuo ipſius animo gubernatur, ſaluaturque: huius autem diſſidium, inſaniam, mentiſque alienationem adfert: eodẽ modo ſi quis auferat legem ex hominum uita, tanquam ſi (opinor) mentem perdidiſſet, in perfectam inſaniam atq; perturbationem redigetur.

Lex vtilior ciuitatibus, quàm nauibus gubernacula.

DE CONSVETVDINE. LXXVI.

EST autem conſuetudo, ſententia utentium aliquid communiter. Eſt & lex non ſcripta uel gentis, uel ciuitatis, & ius uoluntarium, & tale quod omnibus placeat. Nullius autem hominis inuentum, ſed uitæ atque temporis. Aliæ quidem leges ſemel approbatæ robur acceperunt, cõſuetudo autem ipſa ſemper probatur. Et nulla lex ab omnib. facilè iudicatur, plurium enim opinionib. rata fit: conſuetudo autem fieri non poteſt niſi ab omnib. approbata. Atq; illa minans cogenſque rata manet: à conſuetudinib. autem perſuaſi, & honeſta atq; utilia iudicamus eadem. Quare mihi uidetur lex ſcripta haud abſurde aſſimilari poſſe potentiæ tyrannidis (metu enim quæque & cũ imperio conficit) conſuetudo autem regni potius humanitati. Sponte enim idem omnes & abſque neceſſitate cenſent. Et leges quidem multas ab iis qui tulerunt abrogatas eſſe nouimus tanquam malas, cõſuetudinem autem haud facilè quis oſtenderit abrogatam. Quin etiam plane facilius eſt, quamcunque uelis tollere legem, quàm conſuetudinem. Illas. n. ſi deleueris ſemel, in una die tolluntur: conſuetudo uerò ciuitatis, niſi in ualde longo tempore ſolui non poteſt. Et illæ quidem in tabulis aut columnis cuſtodiuntur, hæ autem ſingulæ in noſtris animis. Tutior autem, meliorque talis cuſtodia. Quinetiam ſcripta lex auſtera eſt & immitis, conſuetudine uerò nihil ſuauius. Deinde leges ex aliis ſciſcitamur, conſuetudines autem omnes nouimus. Et illarum quædã non clarè ſunt ſcriptæ, & ſubuertuntur ſæpius à rhetorum potentia: conſuetudinum autem nihil eſt ambiguum, neque tortuoſum, neq; eas ſuperare poteſt oratio. Tum illarum ſemper facienda eſt mentio, ſi iis uelimus immanere: conſuetudinum uero non poſſumus, etiam ſi uelimus, obliuiſci, ſed huiuſmodi ſunt naturæ, ut ſeſe ſemper reuocent in memoriam. In ſumma autẽ, leges quis dicat ſeruorum conſtituere rempublicam, conſuetudines uero cõcta liberorum. Illæ enim corporibus infligunt ſupplicia, uiolata autem conſuetudine mulcta eſſe ſolet pudor. Itaque illæ malorum, hæc autem bonorum lex eſt. Nam ſi omnes eſſent boni, palàm eſt ſcriptis legibus nihil opus eſſe. Et reges quidem ſunt ſupra leges, multaq; præter eas faciunt, conſuetudines autem ipſi quoque ſequuntur. Tum ſcriptarum legum nulla in bellis ualet: conſuetudines autem ſeruantur apud omnes, etiamſi ad extremas inimicitias prògrediantur. Quippe ne mortui prohibeantur ſepeliri, nuſquam ſcriptum eſt: nam alioqui circa hoc uictores ſuccumbentium parerent mandatis: ſed conſuetudo eſt, quæ defunctos facit ea humanitate potiri. Similiter quod à præconibus manus abſtinent, atque iis ſolis magna ſecuritas eſt quouis ambulẽt. Denique ex his qui legem tranſgrediuntur, nemo quempiam oſtenderit opinor manifeſtè à dijs punitum: Lacedæmonii autem poſtquàm tranſgreſſi ſunt conſuetudinem circa caduceatores, qui à rege uenerant eoſque occiderunt, ab ipſo Deo puniti ſunt.

Conſuetudo quid.

Quid à lege differat.

Leges citius aboleri, quã conſuetudines.

Leges malorum eſſe, cõſuetudines bonorum.

DE

DE INVIDIA PRIOR. LXXVII.

[illegible] Heſiodus

NVM propter hæc & ſimilia habitus eſt inter Græcos ſapiens Heſiodus, & nequaquaquam illa indignus opinione, quòd non humana arte poemata fecerit & cecinne, ſed habita cum cum Muſis conſuetudine, earumque diſcipulus factus: quòd quidem neceſſe eſt, quandoquidem ita omnia muſicè atque ſapienter prolocutus eſt, nihilque fruſtraneum aut inane, inter quæ uidelicet & illi uerſus ſunt. Quinam?

Succènſet figulus figulo, fabrique uiciſſim
Fabris, mendicus mendicoque inuidet alter,
Cantori & cantor, uiliſque poeta poeta.

Multa quidem & alia Heſiodi uidebuntur optimè ſcripta de hominibus atq; dijs, & propemodum maioribus de negociis, quàm ſunt nunc dicta. Ergone & hæc pronunciauit uerè, & iuxta humanæ experientiam naturæ? Vis igitur hæc diligentius conſideremus? Et quomodo nos tanta ſuſtinebit turba, de his differentes? Quid? nonne docta, & de doctis huc uenerũt audituri? faterentur ipſi, ut mihi uidentur. An Heſiodum malum cenſent atque parui precii? Nequaquam. Sed de inuidia atque æmulatione non libenter audient fortaſſe. An qui ſint ita mutuò contra ſe affecti, & quas ob cauſas, non illis utile eſt audire? Omnium ſanè utiliſſimum. Vtile igitur iam & periculum facere uirorum. Age uerò, propter aliud ne hoſce ait Heſiodus conſpicuos, atque moroſe mutuo affectos, quàm ꝙ quiſque minus lucri faceret ex ſua arte quamcunque facit, ſi multi eſſent ſimiles? Ob nihil aliud. Vtrum ergo figulo prodeſt nullum aliũ eſſe figulum ciuitate in eadem & uico, coquo autem illud non prodeſt? quo illi liceret carnes uendere quanticunque uellet indigentibus, etiamſi admodũ tenuis ſacrificulus aut ſeniculus emat? Perſpicuum, quòd. & coquo. Quid autem infectori, nonne ſoli melius eſt artem exercere infectoriam, quàm cum aliis eiuſdem artis æmulis, quo qualeſcunque uendat tincturas mulierculis? Contentæ enim erunt ementes, etiam ſi paulo fuerint meliores, quàm quales ipſæ ruri conſueuerunt qualitercunque inficere, neque requirent artificioſe imbuta & purpurea. Quomodo enim quærerent? Age lenoni nonne lucroſius meliuſque ad negociationem eſt, ſolum habere hanc uitæ ſpeciem, ſolumque male audire, quàm cum aliis? Vt ſolus nempe in ciuitate alat & exerceat huiuſmodi pecora, ſimiliter & in Pythæam & in alios mercatus eat & circumducat? Et lenoni ſane mihi uidetur prorſus utile eſſe, ſi rari ſint eiuſdem artis opifices. Num ergo & de omnibus ſimpliciter, qui eandem artem faciunt, ita pronunciauit, ꝙ inuicem ſibi ſint detrimento, impedimentoq; in parando uictu? De omnib. ut ueriſimile eſt. Sed non decuit opinor ſingulos commemorare. Etenim etiam in aliis moris illi eſt, de toto dicere negocio ſub uno aut trib. Verbi gratia, quum dicit, bouem non perire abſque uicini prauitate, non hoc uidelicet dicit, quòd tantum bos non pereat, niſi uicinus ſit malus: ouis autẽ non pereat, latere queat: neque capra pulchra, & abundans lactis, geminoſq; pariens: ſed manifeſtum quòd tanquam intelligentibus poemata atque legentibus ea dicat. De omnibus igitur ita eum breuibus unoque ſermone dixiſſe dicemus eiuſdem artificii æmulis, quòd neque ſe inuicem ament, neque proſint ſibi? Prorſus. Age uerò, per Deos, nauicularia ars eſt: an minus quàm figlina, aut culinaria, hoc habere nomen digna uidetur? Non minus. Fortaſſis igitur in magna naui multa habente uela, atque onera multa, & homioum vecto

rum

rum magnum cœtum, unus nauta proſperè ageret,eiq́ue prodeſſet neminem
aliũ in naui eſſe, qui nautica uel minus uel plus ſciret:ſi vero multi ſint,inuti-
les inuicem erunt,adq́ue damnum,atque propter hoc odio ſe inuicem proſe
quentur plures nautæ. Hoc quòd ad nautas pertinet,aliud eſt. At guberna-
tor opinor gubernatorem non feret,ſimul uidens nauigãtem. Verum quum
ualida fuerit tempeſtas,neque ualuerit tenere clauum uel ob ſenectutem,uel
ob maris uiolentiam, an neque tum amat alium gubernatorem neque optat
præſto eſſe aliquem ſucceſſorem,neque quum dormire illi fuerit neceſſe mul
tis exactis continuis dieb.atq; noctib.peruigilio:an etiam tunc ſimiliter odit,
ſuumq́ue exiſtimat detrimentum,ſi alius in naui eſt gubernator? Non tũc for-
taſſe odio habere poſſet. Cur.n.faceret? At nos nõ agimus de arte nautica,ne
que de reb.marinis. Eſto. At medicus ſuper terram medetur,artemq́ue exer-
cet non minorem quàm fabri lignarii. Quid igitur? Nunquid tibi uidetur ſolus
artem uelle ſcire in magna aliqua ciuitate,præſertim quum multi ægrotarent?
Quid uerò prohibet,quo minus ſolus eſſe uellet,alijs quidem fortaſſe incom
mode,qui non poſſent ab uno omnes medicinam conſequi, at illius ars ita eſ
ſet preciosior? Neque enim dici poteſt,quot quantaſque mercedes conſeque
retur,ſi ſolus inter tot ægrotantes medicinam callens uerſaretur. Cæterùm
de medico tibi dico,non mente capto. Quid tandem? Mente capti eſſe tibi ui
detur, multum honoris concupiſcere,multaſque accipere pecunias? An ſi ip-
ſe lethargo laboret, aut inſania corripiatur, gaudet quòd neminem habeat
qui curare poſſit,aut dare mandragoram ad bibendum, aut aliud pharmacũ
ſalutiferum,ut ſolus habeat in ciuitate honores atque mercedes? Si uerò una
cum ipſo & pueri ægrotent:& uxor, omneſque amici ualde periculoſe, num
etiam tunc optaret neminem alium inueniri medicum qui opem ferat: aut ſi
quis præſto ſit,ſuccenſeret illi iuxta Heſiodum, atque inimicum exiſtimaret
ſeruatorem ſuum,pariterq́ue chariſſimorum? Age, ſi talis res accidat qualis
circa Aegyptios medicos accidit. Illi enim ſanantes Darium Perſam,poſtquã *Dario talus*
ei ex equo decidenti talus emotus erat,non poterant eum ex ſua arte ſanare, *emotus.*
ſed in uigilias magnoſque dolores eum coniecerunt,trahentes articulum,ui-
que cogentes. Hos ergo iuſſit cuſtodire, ut torti interficerentur. Audiens au-
tem inter captiuos eſſe Græcum quendam mederi conantem ei uocato ex
deſperatione iuſſit,ſi quid poſſet,ſuccurreret. Erat autem Demodocus Cro- *Demodocus*
toniata,qui optimus tum temporis inter Græcos medicus habebatur, qui & *Crotoniata.*
confeſtim eum fecit obdormire,deinde cataplaſmata imponens, lauanſque,
atque alia ad curam pertinentia diligenter faciens, paucis diebus ſanum effe-
cit. Quum iuſſiſſet autem eum Darius accipere quicquid uellet,medicos roga
uit ſibi dimitti: eoq́ue rogante,dimiſſi ſunt. Verum igitur tunc inuidebant De
modoco:inimicumq́ue putabant eũ reſpectu,quo(ut Heſiodus ait)figuli & fa
bri,utile ſibi cenſentes,ſi nemo alius medicus præſto fuiſſet,regemq́ue ſanaſ-
ſet:an ualde diligebant,eiq́ue gratiam habebant? Par ſanè erat gratiam habe-
re. Atqui ſunt in ciuitatib. thoracum & galeatum fabri,atque cementarii ha-
ſtarumque artifices,aliiq; plures:an igitur his proſit, unum tantum in una ci-
uitate artis eſſe opificem,an multos,libenter ego audirem. Manifeſtum enim
ꝙ hoſtib.inuadentib.& neq; mœnibus ſtantib.neq: omnibus armatis,coge-
rentur inermes atq; mœnibus indefenſi,ſubire diſcrimen. Itaque capta ciuita
te,non fortaſſe hi interficerentur:capti autem & uincti,gratis cogerentur ho
ſtib.operari,pro eo ꝙ antea deliciantes magno vẽdidiſſent thoracas & galeas,
haſtaſque: cognoſcerentque,ꝙ non rectè neque in bonum inuidebat ſuccen
ſebatque ob artem laminarius laminario,neque faber fabro,quodque neque
me-

melius neque conducibilius erat, unum ſolum aut cũ paucis artis fuiſſe opificem. At uerò ſolis eſſe, non ſemper aliis ferè melioribus prodeſſe ait Heſiodus, ſed ſolis figulis & coquis & infectorib. lenonibuſque. Igitur æmulatio atque inuidia, atque neminem alium facere uelle idem opus, culinarium quiddam eſt, & infectorium, atque figlinarium: atque inſuper lenonibus potius cõueniensquàm medicis aut gubernatoribus, atque aliud quippiam maioris operæ facientibus. Eſto. Cæterùm ſi gubernatoribus atque medicis, aliiſque quorum fecimus mentionem, non bonum eſt inter paucos eiuſdem opificii ſectatores uiuere: an uero prudentibus ſapientibuſque uiris conducibilius, meliuſque eſt, ut ſoli uideantur? Nequaqnam.

DE INVIDIA: ALTERA. LXXVIII.

[illegible] PRAETEREA ad hoc quòd uir prudens magnanimus eſt, & ægritudine uacat, accedit, quòd etiam humanus ſit, uirtutemque ſciat ſibi prodeſſe, tam ſuam ipſius quàm proximi: & nunquam ſupra horum quenquàm, neque uiliorum quidẽ, aliud alias de ſe ſentiat, neque ſpectet quàm quæ ſunt cõmunia omnib. bona. Accedit ad hæc omnia, quòd rerum aliarum

Vir prudẽs ab inuidia alienus. propter quæ inuidia atque æmulatio mutua inter vulgares oriri ſolet, neque admiretur prorſus quicquam, neque ſtudio dignum exiſtimet: ſicuti heri de diuitiis dicebamus. Quare neque inuidere queat ulli aurum uel argentum, uel pecora, uel ædes, uel aliud horum de quibus dicebamus, ut inquit alius poeta, non ſuam ipſius ſententiã demonſtrans, ſed hominum recitans opinionẽ,

Quales & vitam bene agunt, diteſque vocantur.

Quòd nempe diuites illi uocentur tantum, ſed iuxta ueritatem non ſint. Eſto. Proinde generoſus atque abſolutus uir pecunias ſpernere nobis uidetur. At de gloria forſan contendat, aut inuideat iis quos maiorib. ã vulgo honoribus coli uideat, maioreſque laudes nanciſci? An eum non ignorare dicemus, gloriam eſſe laudem à vulgo; ſi autem à vulgo, manifeſtum quòd ab ignaris? Nequaquam ſanè par eſt hoc eum ignorare. Age, an bonus tibi uidetur tibicen lętari ob artem. & arroganter de ſe ſentire, ab artis muſiceſque laudatus imperitis? Et ſi circumſtantes eum pueri & ſubulci atque paſtores admirarẽtur, plauderentque, ob id ipſum efferri, atque illorum laudem maximo precio dignam exiſtimare? Atqui hoc manifeſtauit Thebanus ille tibicen, qui neque theatro ualde aduertit animum, neque iudicib. artis tibia canendi inexpertis; atque hoc quum de præmio uictoriaque certaret, attamen ne modicum quidem

Sibi canere, & Muſis. decentem thythmum tranſgredi auſus eſt, dixitque, ſe ſibi canere & Muſis. Quid igitur putas Orpheum illum Muſæ filium, ſi uerus eſt qui de eo fer-

Orphei cantus. tur ſermo, magis gauiſum, quum aues ad ipſum canentem aduolarent. feræque à uoce mouerentur, aſtarentque manſuete ac quietè, ſi quando auſpicaretur canere, præterea & arbores una cum fructib. atque florib. accederent, ac lapides mouerentur atque coirent, ita ut magni lapidum acerui prope ipſum coadunarentur: an magis quum hæc uideret fieri, delectatum atque gloriatũ ſe, exiſtimantem ſeſe ad muſices faſtigium perueniſſe, quàm quum mater eũ Calliope citharizantem laudauit, dixitque caput illi demulcens, ſatis muſicã didiciſſe, atque artis eſſe ſapientiſſimum. Ego enim arbitror, maluiſſe ſe uel à Philammone laudari de muſica, aut ſi quis alius erat illo ſeculo cithara canendi peritus, quàm ab uniuerſis ſimpliciter feris atque auibus: quin neq; olores ſucclamantes concordanteſque quicquam curaſſe, quòd non nouiſſent ar-

tem

tem ſcientiamque canendi. Qualem denique ſanitatis teſtem uellet aſſumere uir prudens, an medicum, & circa corporum curam expertum; an multas hominum myriades nihil intelligentium, qui eum (ſi ita res ferat) plenum uidentes ob morbum, atque tumentem & liuidum, beatum dicerent: tanquàm Polydamanta Theſſalum, & Glaucum Caryſtium, exiſtimantes eum bona corporis præſtare habitudine? Sed de arte quidem tibia aut cithara canendi, deq; præſtantia luctandi, aut cæſtibus pugnandi præ omnibus aliis, iucundiſſima eſt peritorum laus, artes ſcientibus, omnique digna ſtudio: de prudentia uero & iuſticia, omnique uirtute, poterit ne delectare uirum prudentem, illiuſque explere animum laus ſtolidorum, hominumque vulgarium? Et utrum putas architecturæ peritum, & directum quid operari uolentem, non libentius habere, & plus de rectitudine credere, ſi uni regulæ id applicet, atque una amuſſi exploret, quàm ſi multis atque in æqualibus lignis dirigat atque dimetiatur.

3. Age per Iouem, nunquid audiſti, pictoris iocoſi factum, qui picturam quãdam equi in publico propoſuerat admirabilem; atq; accurate factam? Aiunt enim eum puero præcepiſſe, obſeruaret ſpectantes ſi quid reprehenderent aut laudarent, idque retentum memoria ſibi renunciaret. Spectantium autem alium aliud dixiſſe de pictura, atque reprehendiſſe hunc quidem, opinor, caput, illum autem coxas, aliũ uero crura, ut ſi talia facta eſſent, multo pulchrius haberent. Pictorem autem his de puero auditis, aliam feciſſe picturam iuxta vulgi opinionem atque conſilium, iuſſiſſeque eam collocari iuxta priorem. Fuiſſe autem magnam inter eas differentiam. Illam enim accuratiſſimè factam in omnibus: hanc autem turpiſſimè ridiculoſiſſimequè, atque omnibus potius quàm equo fuiſſe ſimilem. Manifeſtum igitur, quòd ſi quis ualde opus habeat vulgi laude, credibiliorem exiſtimans illius laudem aut uituperium quàm ſuam ſententiam, ita ſingula facturus ſit, atque conaturus talem ſe exhibere, qualem uolet vulgus: certumque eſt, quòd ſimilis futurus ſit, pro illo priore equo doctè atque ex unius arte facto, admirabili alteri atque multorum artificum opificio, neque ipſis illis placenti artificibus, tametſi ex omnium conſilio atque arte compoſito.

De equi pictura vulgò improbata.

Quemadmodum fabula ait Pandoram non ab uno deorum formatam, ſed communiter ab omnibus, alio aliud donante & apponente: opuſque neque ſapiens neque bonum factum, ſed omnigenum variumque accipientibus eueniſſe malum. Vbi autem deorum turba atque populus communiter fingens operanſque non potuit bene atque irreprehenſibiliter operari, quid dicendum eſt de homine, uitaque ex humana opinione formata & effecta? Perſpicuum eſt igitur, hominem reuera prudentem nihil attendere vulgarium ſermoni, neq; obſeruare laudem ab illis profectam. Itaq; neq; magnam, neq; precioſam, neq; bonam (ut ſummatim dicam) exiſtimabit eam unquam. Quũ autem bonam nõ exiſtimet, ut inuideat eam habentib. impoſſibile eſt. Nequaquam igitur huiuſmodi nobis eſt uir generoſus, & temperatus, caſtigatuſque; qui diuitias & laudes, coronaſque Olympiacas atque Pythicas, & literas in columnis, ſcriptaque populorum atque regum teſtimonia perſequatur, quo ſpectabilis ſit atque notus: ſed qui frugalis ſit, & abſque faſtu (quantum fieri poteſt, uitam exigat, deiectus caſtigatuſque ipſe à ſemetipſo, atque ſuæ ſententiæ inhærens, nullo extrinſecus ornatu indigens, neque adiecto honore, neq; phaleris, neque pennis: quemadmodum mali ſtipendiarii pennas criſtaſque aſſumentes, nec non in ſcutis Gorgonas, haſtiſque ſtrepentes, deinde fugiunt paruo apprendente periculo. Quales multos uidere queas etiam inter bea-

Pandora.

Vulgi laudẽ aut iudicia nihili facere hominem verè prudentem.

tos illos exiſtimatos, hoſpitum exceptores atque oratotes, ſophiſtaſque, in theatris,& apud diſcipulos, atque in caſtris per ſingula tabernacula glorian-tes,.quando in meridie compotarint, ſe contra centum ducentoſque Troia-norum ſtaturos: hos autem ipſos unius hominis inſecutio perſecutioque uni uerſos planè in fugam agit, haud uni ex illis conferendos. Quin neque etiam uoluptates aliquas ciborum aut potus aut rerum uenerearum, aut mulieris pulchritudinem, aut pueri florentem ætatem admiratur, neque deſiderat, aut magna cenſet: neque beatos prædicat his fruentes ſatrapas atque dynaſtas: neque hercle cerdones quoſdam, atque ſub umbra uictum quærentes, ꝙ ſint locupletati partim ex arte, partim ex dominorum furtis: neque ſemetipſum miſeretur ob penuriam abſentiamque horum bonorum, quę neutiquam fe-licium eſſe arbitratur. Ergone ille ob hæc inuideat, omniq; pacto inſidietur, optetque eos perire? An concedere debemus, generoſum magnanimumque uirum canib. equiſque ſimiliter atque aliis beſtiis affectum eſſe, quæ ſe conti-nere non poſſunt, ſi aliæ ſaturentur & futuant, ſed indignantur ſæuiuntque at que iraſcuntur fruentibus, promptæque ſunt ad inſiliendum, mordendumq; atque lædendum quouis modo, adque inter ſe bellum gerẽdum? Præterea de uoluptatibus, an illud quoque ſic habere dicere debemus, quòd harum quic-

Sardanapalus. quam confiteatur ſtudio dignum: Sardanapalumque imitandum exiſtimet, qui uitam dicitur tranſegiſſe, conuiuiis atque ſtupris dans operam cum eu-nuchis atq; mulieribus: atque ob hæc illum æmuletur, ut hircorum, aſinorum-que conſequatur felicitatem? Neque enim fas eſt, talia de modeſto unquam & erudito niro cogitare. Quare ſi neqne propter gloriam, neque propter pecu nias, neque propter ciborum potuumq; aut rerum Venerearum uoluptates, ſeu el alium beatum eſſe putat, neq; omnino horum quicquam pugna dignũ, aut precioſum: non ille utique diſſideret cum quoquam ob hæc, neque cuiquã hæc inuideret, neq; arenam in littoribus, neque fluctuum ſtrepitum ſonum-que iis, qui in littoribus habitant, neque ſi cui aurum ultro è cœlo ſinum im-

Danae. pleat (quemadmodum Daneæ olim aiunt, in turri ahenea cuſtoditæ, aurum repente è ſupernis influxiſſe ob ipſius pulchritudinem) neq; ſi torrentes cui-quam irruant, aurum plurimum atque frequens afferentes tanquam limum: quemadmodum opinor Crœſo aiunt antea Pactolum per medias acceden-tem Sardeis, promptas pecunias attuliſſe, maius tributum atque uectigal quã uniuerſa Phrygia & Lydia, Mæoneſque & Myſi, atque uniuerſi habitantes in

Crœſi in Alcmæona liberalitas. tra Halyn. Neq; accipientem illud à Crœſo donum Alcmæona æmulatus eſt neque Solon, neque vllus alius illius ſæculi ſapientum uirorum: cui ferunt Ly-dum permiſiſſe, ut theſauros ingreſſus, auri auferret quantum uellet: eumque ingreſſum, admodum uiriliter ſeſe donatione regia impleuiſſe, tunicamque ta larem ſuccinctum, ſinumque expleuiſſe muliebrem laxumque, & calceamen-ta data opera magna atque caua induxiſſe. Denique & comam ampliatam, barbamque auri fruſtis atque os impleuiſſe, buccaſque utraſque, atque ita uix potuiſſe egredi tanquam canentem tibia Semeles dolorem, riſum atque ſpe-

Prudentem nemini inuidere. ctaculum Crœſo Lydiſque exhibuiſſe. Atque erat tunc Alcmæon nulla di-gnus drachma, ita ingrediens. Neq; igitur ſuper his, ut dixi, quenquam æmu-laretur: neque ſi quem uideret eſſe admirationi, laudibuſque celebrari à decẽ aut uiginti hominum millibus. Neque æmulari uellet plauſibus exceptum atque mitris, exultantemque atque ſuperbientem ſicut equum ob uictoriam, commitatuque maiori honoratum quam ſponſi honorantur: ipſe autem abie ctior eſſet mendicis, deſertiorque proiectis in uiis, nulliuſque haberetur pre-cii apud vllum, quemadmodum olim habitos aiunt Megarenſes: eo quod

non

non poſſit inſeruire, neque ad gratiam colloqui, utpote auſterus natura, ueritatiſque amicus, nihilque abſcondens. Neque ſic tamen ſimiliter afficietur figulis atque fabris, cantoribuſque: neque inuidebit ob inopiam, aut ob ignominiam, neque ſuos immutabit mores, adulator aut impoſtor factus pro generoſo ueracique. Proinde quid tandem beati quidam coli uolunt ab hominibus libertatem profeſſis, eoſque qui philoſophi nominantur ante ſuas uideri ianuas humiles & deſpectos: & non quemadmodum Circe ſuam uolebat habitationem à timidis perterritiſque leonibus cuſtodiri? Nequaquam igitur illi Leones erant eam cuſtodientes, ſed miſeri, fatuique homines, deliciis atq; deſidia perditi. Quare quum quis philoſophum aliquem uiderit circa palatia atque ueſtibula adulantem atque humilem, operæ precium erit illorum recordari Leonum, canibus ſimilium famelicis, timidiſque, rugientium acutiſſimè, utpote à pharmacis perditorum. Cæterùm iam eſt neſcio qualis huiuſmodi cupiditas. Sexcenti enim ſunt, qui ſponte adeoque alacriter diuites colant atque potentes, omneſque uincant adulatores, atque perite, & artificioſe id facientes. Itaque non erit huius rei inopia quærentibus ab hominibus bonæ indolis. Verùm hoc ſimile eſt, alii conatui hominum ualde libidinoſorum, qui licet magna mulierum ſuppetat copia, per contumeliam atque ſcelus cõ cupiſcunt ſibi mulieres ex uiris fieri, acceptoſque pueros caſtrant. Vnde multo peius, atque infelicius eunuchorum genus emergit, infirmiuſque quam muliebre, atque muliebrius. Cæterùm qui ad ueritatem robuſtus eſt atque magnanimus, nunquam tale pateretur, neque ſuam ipſius libertatem, fandique audaciam honoris ignominioſi aut potentiæ aut pecuniarum gratia proderet.

Circes domum cuſtodientes feræ quæ.

Philoſophi ſtudium cuiuſmodi.

Neque etiam inuideret immutatis aliterque cultis propter huiuſmodi donaria: ſed putaret ſimiles eſſe iis qui ex hominibus in ſerpentes aut alias beſtias transformantur: illos quidem non æmulans, neque inuidens cibum, ſed è diuerſo deplorans miſeranſque, quando propter dona tanquam pueri crines tondent, eoſque canos. Ipſe autem ſuum officium conabitur cuſtodire honeſtè atque firmiter, nunquam ſuum relinquens ordinem: uirtutem autem atque temperantiam colens ſemper atque augens, omneſque ad has inducens partim per ſuadendo & exhortando, partim conuiciando & exprobrando, ſi quem eruere poſſit ex inſipientia maliſque cupiditatibus, & incontinentia atque deliciis.

Priuatim vnumquemque cohibens, & congregatos admonens quotieſcunque opportunum fuerit, alium blandis alium ſolidis ſermonibus, donec illi (opinor) uita ſuppetet: oblectatus hominibus, non bubus, neque equis, neque camelis, neque ædibus, ſanus pariter in ſermonibus atque factis, innoxius cum uiæ comitibus, & cum quocunque mare fuerit ingreſſus: innoxius quoque in dandis conſiliis, atque bonus ſacrificantibus uiſus, nullam excitans ſeditionem neque cupiditatem, neque lites, neque inuidiam, neque turpia lucra, ſed commonefaciens temperantiæ iuſticiæque, & concordiam augens, inexplebilitatem uero atque impudentiam molliciemque eijciens quantum poſſibile fuerit: multo caduceatoribus atque præconibus, qui in bellis inducias portant, ſanctior. Vult quidem, atque magno incumbit ſtudio quantum poteſt, ſuccurrere omnibus: ſuperatur autem ab aliis interdum hominibus atque ſtudiis, nihilque paruum ualet omnino. Quòd reliquum eſt, ſuum ipſius animum ſermone expurgat, conaturque exhibere minime ſeruilem; multo magis de libertate pugnans, contraque dolores ac opiniones, omneſque homines, cum paucis quibuſdam idem uolentibus, quàm Lacedæmonij quon-

dam anguſtiis occupatis,pugnauerunt pauci numero, cõtra omnes ex Aſia, tres continuas dies atq; noctes, quo ad ex unius hominis proditione circumuenti,eodem in loco ſunt interfecti, qui Spartam uolebant liberam conſeruare mœnibus carentem. Corpus autem exercet,atque aſſuefacit pro ſuis uiribus ad perferendos labores, neque deliciari ſinit lauacris & unctionib. atq; vnguentis,dum mollius atq; debilius fiat,tanquam malum inſtrumentũ.Hæc autem nonnulli uidentes, propter ſimplicitatem atque inſipientiam eum his ſtudere aiunt. Cumque ualere ſinat diuitias & honores,perpetuaſque uoluptates:contemnunt eum,atque inſanire iudicant,afficiuntque ignominia. Is autem illis non iraſcitur,neque fert difficulter: ſed eſt,opinor,unicuique beneuolentior quàm pater, quàm fratres,quàm amici. Quin etiam ſuis ciuibus & amicis & conſanguineis reuerentiam quidem exhibet, ſed nihil abſcondit,tantò magis,quanto familiariores ſibi atque neceſſariores ducit:& quantum fieri poteſt,intendit ſermones, vehementioremque admonitionem adhortationemque & ſibi & illis adfert.Neque enim medicus,cui ſit neceſſe patrem aut matrem aut ſuos liberos curare ægrotantes, aut etiam ſeipſum propter aliorum medicorum penuriam atque abſentiã ſecare aut urere,eo quòd liberos amet,& patrem matremque reuereatur,hebetiori ſecabit ferro,neq; tepidiori igne uret:ſed contra,quantum fieri poteſt,ualenti ac uigenti.Proinde Herculem aiunt, poſtquam non potuit ſanare corpus acerbo correptum morbo,filios aduocaſſe primos,iuſſiſſeque ſe cremare clariſſimo igni.Illis autem cunctantibus,ſeque auertentibus,conuiciis eos obiurgaſſe,ut molles,ſeque indignos,matrique ſimiliores,ita dicentem,ut ait poeta:

Spartanorũ clades.

Herculis incenſa pyra morituri increpatio in filios.

Quò vertitis vultus modò ignauiſſimi,
Genereque non digni meo,ſtatuæ magis
Genetricis Aetolæ?---

Quare philoſophum primo ſecum, cumque chariſſimis atque propinquiſſimis liberrimè atque audacter agere conuenit,nihil cunctantem aut remittentem in ſermonibus.Corrupto enim & ægrotante corpore,multo peior eſt anima corrupta: non hercle à malis pharmacis aut potibus, neque à ueneno quopiam ex edente, ſed ab ignorantia atque prauitate, & ſuperbia, inuidia quoque & ægritudine, atque ſexcentis cupiditatibus. Hic morbus atque hæc affectio difficilior eſt, quàm Herculis, multoque maiore atque clariore indiget incendio. Ad cuius medelam atque liberationem abſque excuſatione hortari conuenit & patrem & filium, & cognatum & alienum, & ciuem hoſpitemque.

Animæ corruptio.

DE DIVITIIS. LXXIX.

Ciuitas quibus rebus potiſſimũ beata vulgo exiſtimetur.

AGE per Deos,ob quam rem maximè admirari, magnificamque.& beatam putare dignum eſt ciuitatem omnium maximam atque potentiſſimam? An ob legum uirtutem,& ciuium humanitatem, atque temperantiam magiſtratuum? an hæc ſunt parua, nulliuſque precii,& facilia quibuſuis? An ob hominum multitudinem,rerumque uenalium abundantiam,atque ſumptuoſa ædificia, oportet eam felicem prædicare,atque ob Syrorum Babyloniorumque texturas,& quòd domos auro ſtipent, omniaque illorum plena ſint argenti atque electri,eboriſque,quales Homerus eſſe dixit Alcinoi atque Menelai regias, plus dicens quàm uel ueritas uel potentia ferat ferè: quodque ita tota ciuitas ſit exornata, atque hercle ob picturas ſtatuaſque,

quo-

quorum nihil profuit habentibus prius? ſed à quibus illa ſunt exornata, hos
uideas ſeruos & humiles, paupereſq;? Nam ſi ulla foret æris utilitas bene tem-
perati, aut craterarum, aut altarium, aut acerrarum ſcientiſſime factarum, Co
rinthiorum utique ciuitas felix fuiſſet, multumque habitata fuiſſet temporis,
ſaluans ſuos habitatores, ciueſque. Rurſus ſi uel lapidum boni coloris, & vario
rum, aut Teiorum, uel Caryſtiorum, atque quorundam Aegyptiorum Phry-
gumque, apud quos uarii etiam montes ſunt, audioque columnas antiquiſſi-
mas eiuſdē eſſe ſaxi: attamen nemine ſunt meliores, neque feliciores antiquiſ
ſimis illis atque miſeris. Si uerò prodeſſet poſſidere aurum, nihil prohibuiſſet
Aethiopas ſupra nos habitantes beatiſſimos uideri, ubi aurum abiectius eſt
quàm apud nos plumbum: feruntque ſceleratos craſſis uinciri compedibus,
nihil tamen minus ſunt uincti atque praui & iniqui. Beatos autem dicere opu *Opulenti an*
lentos, multaſque poſſidentes pecunias, in cæteris autem nihil à planè peruer *beati.*
ſis differentes, perinde eſt, ac ſi quis illic uinctos prodire uidens admiraretur,
atque feliciſſimum omnium iudicaret maximas habentem compedes. Si uerò
ebur admirabilis res eſt, & totis uiribus expetenda, Indi longè omnium ſunt *Eboris apud*
fortunatiſſimi, optimique, apud quos elephantorum oſſa proiecta iacent, ne- *Indos copia.*
moque ad ea accedit, quemadmodum hic boum atq; aſinorum oſſa. Dicunt
que frequenter muris inædificari elephantorum caluarias, cum ipſis dentib.
Quid autem opus eſt de Celtis dicere? Vbi aiunt flumen quoddam deferre
electrum, multumque ubique iacere in ripis eiectum ſcaturigine, quemadmo- *Electrum.*
dum calculi apud nos in littoribus? Et antea quidem illo ludebant pueri, huc-
que atque illuc iactabant: nunc autem & illi colligunt, idque cuſtodiunt, à no
bis uidelicet eruditi, quòd ad felicitatem pertineat. Nunquid animaduerti-
tis, quod hi omnes (dico autem Celtas, & Indos, atque Iberos, ac Arabes, Ba-
byloniosque) tributa à uobis accipiunt, non pro regione, neque pro pecorib.
ſed pro cupiditate ueſtra atque dementia? Non enim, ſi qui armis facti ſupe-
riores, cogunt uictos ſibi argentum dependere, id ſolum dicitur tributum: ne *Tributum*
que hominum eſt admodum felicium, neque fortium, tributa præſtare aliis: ſi *quid pro-*
autem quidam, nemine inuadente militibus, neque cogente, ob fatuitatem & *priè.*
delicias, argentum, quod plurimi æſtimant præ omnibus, ſponte mittunt per
magna uiæ atque maris interualla, iis qui noſtras in terras facilè uenire non
poſſunt, nonne planè peius eſt, turpiuſque factum? Atque hoc magis, quod illi
paruos infirmoſque lapillos, atque hercle etiam beſtiarum oſſa dantes, acci-
piunt argentum & aurum, pro utilibus inutilia permutantes. Maxime autem
quoſdam frequenter admiror, quòd Medi, quondam Syrorum acceptis opi-
bus gauiſi ſint, Perſæ deinde Medorum, Macedones poſtea Perſarum accepe-
rint: tuncque putarint ſeſe felices eſſe factos, meliuſque uiuere, quando obti-
nuerant miſerorum infauſtorumque diuitias. Hæc ego uerò, haud alioqui nu
gas agens, dixi: ſed quòd huiuſmodi rerum pro quib. cuncta agunt, atque ob
quæ vulgus admiratur poſſeſſores, nulla ſit utilitas, ſed uniuerſa ne drachma
quidem una digna. Neque enim unquam felices poterunt eſſe homines ſtulti
atque inſipientes, neque ſi paradiſum in Suſis inhabitent, quæ erat (ut aiunt) *Suſarum pa*
tota ſuſpenſa. *radiſus.*

DE LIBERTATE. LXXX.

Philoſophi, ac uerè liberi hominis exercitium.

VOS quidem admiramini fortaſſe, abſurdumq́ue putatis neq; temperati uiri officium, quòd aliquis omnib. poſtpoſitis quibus vulgus ſtudet, & quodam modo curſu ſuo ferri permiſſis pecuniis & gloriis atque uoluptatibus, neque agricola neq; nauclerus neque miles, neque militum dux circumambulat, neque etiam ſutor neque faber, neque medicus, neque rhetor exiſtens, neque aliud quid familiare atque commune exercens, atque ita abſurde it reditq́ue, aſtatq́ue ubi ſibi nihil eſt negocii, ſed utcunq; fert caſus animiq́ue impetus, & curias quidem atque theatra hominumq́ue congregationes negligit, concionatur autem ſolus, ſpectatq́ue non ſaltantes neq; canentes, neque cæſtibus decertantes, neque luctantes, ſed ementes atque ambulantes, loquenteſque atque pugnantes, atque his omnibus aliquando optimè animum attendit, delectaturq́ue multo magis quàm pueri in certaminib. ac theatris, non locum præoccupans, neque peruigilans, neque preſſus à multitudine: aliquando autem neque audit quenquam, neque uidet, neque noſſe eos exiſtimat, cogitans quæ uelit, atque faciens abſq; timore. Ego autem hoc ſplendidum duco atque beatum, ſi quis inter ſeruos liber eſſe poteſt, & inter ſubiectos ſui iuris. Pro qua re multa Lydi cum Phrygibus, multa quoq; Phryges cum Lydis bella geſſerunt, multa etiam Iones atque Dores, atque omnia hominum genera. Tam ſtultus omnes amor cupiditaſque propriis uiuendi legibus, ſuique iuris eſſe, inceſſerat: quòd tamen nunquam obtinuerunt, neque quiſquam illis conceſſit, neque tum habuere quum propriis ſibi legibus uidebantur uti. Vniuerſi autem Solonis Draconiſque & Numæ & Zaleuci contendunt legibus, ut has uel non has ſequantur, quum nemo & inter illos ſtatuerit

Solonis legis.

quæ oporteret. Solonem quidem & ipſum ſciuiſſe aiunt, quòd Athenienſibus autor fuerit eorum quæ ſibi non probarentur, ſed quib. crediddiſſet eos uſuros. Certum eſt igitur, prauas eum ſcripſiſſe leges, ſiquidem ſcripſit ut prauis placituras. Attamen & ipſe iis utebatur, licet prauæ eſſent ſibiq́ue non placerent. Proinde manifeſtum, quòd horum nulli ſuo iure ſuiſque uiuebant legib. neque ſtuduerunt, neque bella geſſerunt, quo eſſent liberi. Sed enim copioſam magnamq́ue ſeruitutem intra mœnia includentes, deinde propugnaculis atque turribus teliſque propulſarunt, ne extrinſecus ad ipſos ingrederetur. Quemadmodum ſi quis naui conuulſa, fluctuq́ue intus uerſante, cuſtodiret, multumq; haberet negocii, ne deſuper incurrat. Sicut igitur Troianos aiunt obſeſſionem paſſos, interfectoſque pro Helena, quæ apud eos non erat, ſed in Aegypto: idem contigit & his qui pro libertate pugnabant atque certabant, quàm non habebant. Attamen illi dicebant ſe omnia pati pro legibus; atque etiam nunc dicunt in his uerſari cauſam, quando uel ipſi calamitate preſſi hiſtoriam conſcribunt, aut ab aliis ſimilia audiunt. Legem autem ueram atque ratam manifeſtamq́ue neque uident, neque uiuendi ducem ſtatuunt. Quapropter quemadmodum in meridie lucente ſole faces accendunt, torreſque ſuſtollunt, & diuinum quidem lumen eijciunt, ſequuntur autem fumum, modicum quendam ignis fulgorem oſtendentem.

Legis naturæ interitus.

Lex igitur naturæ amiſſa eſt, & exoleuit apud uos, ò infelices: tabulas autem & literulas atque columnas cuſtoditis, atque inutiles notas. Et Iouis quidem legem iampridem uiolaſtis: ne quis autem illius aut illius tranſgrediatur, conſideratis: atque execrationem, quam Athenienſes circa Solonis leges ſtatuerunt in abrogare uolentes,

tes,ignoratis propter illius legem magis ratam eſſe.Prorſus enim neceſſe eſt, hanc continentem legem,ſuperiorem eſſe Athenienſium legibus: niſi quòd in pueros atque genus delinquentium non animaduertit, ſicut illic, ſed ſuæ quiſque fit infelicitatis cauſa.Eum ergo,qui illam ſaluam conſeruare conatur quantum poſſit,quantumque ad ſe pertineat cuſtodire, nunquam equidem dixerim non prudentem eſſe. Vos autem multo magis admiror,miſerorque ob difficilem atque iniquam ſeruitutem,qua à uobis ipſis copulati detinemini:non uno ſolum uinculo,neque duobus, ſed ſexcentis circumdati:à quibus ſtrangulamini multo magis, quàm qui catheris aut numellis aut compedibus trahuntur.Illi enim poſſunt dimitti,aut abſciſſis uinculis effugere: uos autem magis indies uincula corroboratis:atque plura & fortiora efficitis.Nolite autem,quia non uideatis uincula, ideo hunc ſermonem falſum putare,atque incredibilem.Conſiderate autem Homerum, ueſtra ſententia ſapientiſſimum, qualibus uinculis Martem dicat retineri,

Martis uincula.

Etſi inter dives ſit velociſſimus ille.

Nempe tenuibus aranearum telis ſimilibus,quæ nemo cernere queat. Nolite ergo putare, Martem, qui & Deus eſt, & fortis,à tam tenuibus atque inconſpicuis compeditum fuiſſe uinculis:uos autem omnibus beſtiis infirmiores,nunquam inconſpicuis capi uinculis poſſe, niſi ferro atque ære fabrefactis. Corpora quidem ueſtra,utpote dura, atque penitus ferè irarum plena, talibus opus habent uinculis : anima autem inconſpicua planè, atque tenuis natura,quomodo talibus uinculis comprenderetur?Vos autem alia ſolida atque adamantina, iuxta Vulcanum ipſum,feciſtis,omni machina ad plectendum adhibita,ipſoque ſuperato Dedalo arte ſtudioque ut omnis ueſtri animi pars uinciretur,nihilque eſſet liberum atq; ſui iuris. Quid enim erat Gnoſiorum carcer,atque illud Labyrinthi perplexum,ad inſipientiæ perplexitatem, atque ueſtigandi difficultatem? Quid Sicula Attico rum captiuorum cuſtodia,quos in ſaxum quoddam coniecerant.

Labyrinthus.

Quid Laconum Ceadas, atque illa apud Perſas turris plena cineris? Aut hercle quid, quòd ſæui quidam patres (ut poetæ ferunt) carceribus ferreis puellas circum munierunt? Non mihi amplius uideor eſſe ſobrius in ſermonibus, quòd humanarum calamitatum nimiam fecerim mentionem, turpiſque atque difficilis ſeruitutis, in quam redacti eſtis omnes, unde nullis tenuibus filis nactis exire licet inſipientis puellæ auxilio, quemadmodum illum Theſea dicunt ex Creta ſaluum euaſiſſe: niſi quis Minerua etiam, opinor,aſſiſtente,atque ſaluum conſeruante euadat. Nam ſi omnes uellem carceres atque uincula dicere, mortalium atque miſerorum hominum, quibus ſua incluſi opera tenentur:an non ualde ſæuus atque peruerſus uobis poeta uiderer,in propriis Tragœdias faciens calamitatibus?Non enim ſolum,ut qui à uobis cenſentur malefici,conſtringuntur collo & manibus pedibuſque,uerùm etiam uentre atque aliis partibus, quaque proprio uinculo atque obligatione comprehenſa.

Vinculorũ, quibus homines irretiuntur, multitudo & varietas.

Vincula uerò ſunt uaria atque multiplicia:quæ ſi quis uideat,ut mihi uidetur,aſpectu delectetur,admireturque excogitationem. Prima enim domina, opinor,ad vnamquamque partem, Voluptas eſt,ſæua quidem alioqui & hoſtilis,& inſidioſa aſpectu : iucunde tamen atque Sardonium quiddam ſubridens occurrit,fertque uincula iuxta ſuam naturam,florida molliaq; primum, quibus par eſt uinciri reges aut tyrannos, & omnes quicunque beatorum dicuntur filii.His autem ſæuius nihil, neque magis inhæret aut conſtringit. Poſt hanc autem uenit alia, numellam quandam ferens auream aut argenteam:

Voluptas.

Auaritia.

team : qua collo circumpoſita, trahit plebeios per terram omnem & mare: trahit & reges, iuxta Heſiodum : trahit & ciuitatum prætores ad portas, ut aperiant, prodantque. Aiunt autem & illos ligari, quos deſtinauit perdere, quoſque beatos facere, quemadmodum Cyrus olim Aſtyagen aureis uinxit compedibus, illius ut aui uidelicet curam gerens. Magnus autem labor foret, omnes uinculorum ſpecies recitare: unum tamen dignum eſt ut non prætereatur, omnium admirabiliſſimum, maximeque uarium, quod ſæuiſſima fere domina, idque auro & argento atque omnigenis lapidibus calculiſque, animalium que cornibus atque dentibus & teſtis, præterea etiam purpureis tincturis, atque altis quibuſdam ſexcentis, tanquam precioſum atque admirandum monile exornauit, multaque in eo uehicula formaſque imitata eſt coronarũ, & ſceptra, & tiaras, thronoſq; excelſos: ſicut excellentes artifices, ſpondas aliquas, aut ianuas, aut culmina domorum fabricantes, alia quædam uideri machinantur, nempe in oſtiorum ſummitatibus, ſimiliterque columnarum, beſtiarum capita effingentes. Præterea & ſonus in eo eſt, atque uox uaria plauſuum & poppyſmorum, multumque reſonat id uinculum. Hoc inijcit oratoribus atque regibus. Cæterùm ne procul ipſi auferamur, hanc ſequentes imaginem tanquam ſermonis ſimulacrum, ſicut Homerus ſcripſit Achillem Antenoris ſimulacrum ſequentem longius abiiſſe, hæc ſufficiunt.

Ambitio & luxus.

F I N I S.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
IN DIONIS ORATIONIBVS
PRAECIPVE MEMORABILIVM.

A

ACcuſare ſępius calumnię ſignum. folio 207
Achillis querela ridicula 88
Achilles 145.148.305
Achilles cur dominari uoluerit 157
Achilles & Patroclus 319
Achillis calliditas 85
Achillis cædes 87
Achillis cum Amazone pugna 78
Achillis factum 115
Achillis & Hectoris pulchritudo 136
Achillis in Chironem ira 283
Achillis inſula ac templum 218
Achillis mors qualiter ab Hom. deſcripta. 88
Achillis ſtatua inſcriptione caruit 169
Achillis robur 86
Achillem eſſe ab Hectore interfectum 89
Achillem, qualem finxerit Homerus 213
Actæon 71
ἀκτὴ 43
Adonis 148
Adraſtus 278
Adulatio 9
Adulationem omnium uitiorum eſſe turpiſsimum 19
Adulator 159
Adulator deprehenſus odioſus 20
Adulterij impunitas 63
Aer 246
Aegæenſium æmulatio 207
Aegyptij 294
Aegyptiorum narratio de Troianis rebus. 79
Aegyptiorum ſacerdotes 266
Aegyptios poeſim tanquam uoluptatis pharmacum, expuliſſe 80
Aegyptus 199
Aegyſthi & Agamemnonis hoſpitalitas 318
Aegyſthum Agamemnoni inſidiatum eſſe, & in regem Gręcorum conſtitutum 92
Aegritudinis cauſę 121
Aegritudine affecto homine nihil abiectius. ibid.
Aeneas ab Hectore cum claſſe & magnis copijs miſſus Italiam occupauit 93
Aeolus 279.293
Aerope 117
Aeſchyli & Euripidis collatio 271
Aeſchines 127
Aeſopus 312
Aether 246
Aethra an cum Helena Troiam profecta 82
Agamemnon 80.279.313
Agamemnon Atrei filius 278
Agamemnon inobedientiæ cauſa a Neſtore redargutus 280
Agamemnon qualiter Græcis imperarit, aliquorum interea conſilio ſubiectus 280
Agamemnon nunquam milites ſuos piſcibus cibauit 14
Agamemnonis & Achillis ſuperbia 282
Agamemnonis de abducta Helena querela, & ad bellum ſuſcipiendum exhortatio 83
Agamemnonis mores 289
Agamemnonis reditus 92
Agathirus Scytha 18
Ageſilaus 280
Ageſilaus rex cur ſui corporis nullam fieri imaginem uoluerit 230
Aglaophon 102
Aiax ab Hectore interfectus 90
Aiacis intemperies 192
Aiacem quomodo poſt uictoriam Agamemnon exceperit atque tractarit 14
Alacritatem eandem eſſe debere, & uitioſa abrogandi, & auſpicandi honeſta 176
Alatus pegaſus 294
Alcmenes 102
Alcęus Hercules 168

Alcibiades 140
Alcibiadis ſtatua 230
Alcinoi rogia 13
Alcmæon 125.292
Aleatores 153
Alectoris propugnaculum 217
Alexander 140
Alexander Priami 117.124.198
Alexander Helenam ambit 80
Alexander Iouis filius dictus 194
Alexander à Philocteta ſagitta percuſſus, moritur 90
Alexander magnus Thebas euertens, cur Pindari domum cremari uetuerit 13
Alexander ſuppoſititius 30
Alexandri Priami filii arrogantia 81
Alexandri & Menelai hoſpitalitas 318
Alexandri ambitio 29.33
Alexandri Paridis ocium, atque inde ad uitia occaſio 132
Alexandri cum Diogene congreſſus 30
Alexandrinæ ciuitatis præſtantia & ſitus, folio 185
Alexandri de Homero ualde præclarum & animoſum reſponſum 9
Alexandri adhuc adoleſcentis, de Homero atque Heſiodo iudicium 10
Alexandri & Helenæ nuptiæ legitimę 81
Alexandri cum Menelao monomachia 85
Alexandri Magni facinora 296
Alexandri Magni mors & ſucceſſores ibid.
Alexandrum, alterum poema totum, nempe Iliada, multa quoque ex Odyſſ. Homeri cognouiſſe 32
Alexandrię celebritas 186
Alexandrinorum rex a Romanis reſtitutus. 191
Alexandrinorum in ſpectaculis immodeſtia taxatur 186
Alexandrinorum ſtultitia 193
Alexandrinis unde illa circa cãtus inſania. 190
Alexandrinos in ſpectaculis præ reliquis ciuitatibus ineptire 188
Amaltheæ cornu quid ſignificet 192
Amaſis 230
Antenorem Venetos ſibi ſubiecíſſe, & opt. terram circa Adriam 93
Amantibus perſuadere difficile 287
Amazones 89
Ambitionis impudentia 298
Ambitioſus 40
Ambitiorum ſeruitus miſerrima 301
Amicitia 4.25.26.233
Amicitia & concordia nihil pulchrius 248
Amicitiæ exempla tria tantum 319
Amicus 4
Amicorum omnia communia 27.226
Amicos ſe profitentibus quatenus credendum fol. 316
Amor 26
Amphion 117.189.270
Anacreon 16
Anacharſidis Scythæ elegans in Græcos ſcomma 186
Anaxagoræ apophthegma 230
Anaxarchi apophthegma 231
Anima 24
Animæ corruptio 328
Animus & incontinentia, pincernæ 153
Animum ad rationem conſuefaciendum eſſe. fol. 131
Animum prudentem & mentem bonam hominibus felicitatem afferre 306
αὐθέκαστος 219
Antigonus 313
Antilochus 148
Antilochus a Memnone interfectus 99
Antinous 57.116.278
Antiochiæ longitudo 260
Anthiſthenes tuba 64
Apellis fortuna 292
Apollo 225.296
Apollo & pullos ſuos auferri non paſſus 168
Apollodorus 17
Apologia pro ſtatua 228
Apum rex aculei expers 34
Apum inter ſe concordia 264
Apum ingenium erga natalem locum 252
Aqua 246
Aradiorum & Phœnicum muſica 202
Archelaus 35
Archilochus 197.276
Archilochi & Lycambis hoſpitalitas 277
Argentum non ſemper emolumentum poſſeſſoribns auferre 72
Argentum fieri oportere, omnibus placere cupientem 303
Argenti cauſa in Repub. quid facere, turpiſſimum 170
Argiuorum ſtulta arrogantia 75
Argo 227
Argos Iunonis 216
Argumento nonnunquam falſo & impoſſibili poſito, aliquando uerum elici poſſe 133
Arion 289.129
Arion Dithyrambum primus hominum fecit, fol. 225
Arion quibus temporibus uixerit ibid.
Arionis Methymnæi hiſtoria ibid.
Ariſtarchus 272
Ariſtides 136.265
Ariſtides iuſtus 302
Ariſtocratia 22

I N D E X

Ariſtogiton 94
Ariſtomenes hirſuto corde 213
Ariſtophanes 196
Ariſtoteles a Philippo Alexan. filio magiſter acerſitus 265
Ariſtoteles patriæ conditor 259
Ariſtotelis dialogi 272
Ariſtotelis encomium 18
Armodus 24
ἄῤῥαβον 106
Artes minus neceſſariæ quæ 60
Artium ſiue opificiorum diſcrimen 59
Aſius Hyrtaci filius 278
Aſſentari moleſtum & improbum 19
Aſſyrij 199.293
Aſtrorum inter ſe mutua concordia 245
Aſtyages 292
Aſtyanactis interitus 95
Ate Homerica 306
Athene Minerua 226
Athenarum ambitus 43
Athenæ a rhetoribus in calamitatem cur deductæ 291
Athenienſes 293
Athenienſes audiendis poetis faciles, malè erga Socratem affecti 197
Athenienſes primi terrigenæ 295
Athenienſis reip. principes mala a populo gratia affecti 313
Athenienſium imperium populare 267
Athenienſium cum Lacedæmoniis æmulatio. fol. 212
Athenienſium & Lacedæmoniorum interitus. fol. 235
Athenienſium lege ſerui è ciuium numero excluſi 118
Athenienſium multi capti in Sicilia, ſeruierunt fol. 118
Athenienſium Olympius 172
Athenienſium proditio mutua 264
Athenodorus 203
Athletarum ſtudium inter fortitudinis facta honeſtiſs. pariter & laborioſiſsimum 146
Athletica ibid.
Athletica uirtus, bellica uirtute potior 147
Attica frugalitas 294
Attonitos circa paruas res non poſſe in maioribus rectè quicquam ſtatuere 191
Atreus 75.313.317
Atridarum uxores imperioſæ 289
Auaritia etiam oraculo taxata 124
Auaritiæ malum 123
Auarus 40
Auari 153
Audaces 284
Augiæ ſtabulum 68
Aures delicatæ ab educatione 298
Autorum nomina uariè in ipſorum ſcriptis exprimi ſolita 273

B

BAbylon 43.199
Bacchæ 189
Bacides 113
Bactrij 311
Barbam aut comam non facere philoſophorum 213
Barbarum tonſura 205
Baſilea Iouis regis gnata 8
Baſileiæ ſtipatores ibid.
Battian a dijs ſepulchrum Myrhinæ uocari. 77
Bellerophon 184
Belli cauſa, præmium 235
Belli ſignum diuinitus nullum dari 234
Bellorum autores execrandi 235
Bellorum cauſæ ibid.
Bene monentis conſilium, quantumuis peregrini, non aſpernandum 206
Benefactorum meminiſſe nihil honeſtius, neque iuſtius 155
Beneficentia firmior potentia 161
Beneuoli 37
Beneuolorum cuſtodia 4
Beſtias cur homines oderunt 234
Bionis dictum 303
Bœoti ſtupidi 74
βόμβοι 106
Bonus conſiliarius quomodo inſtructus eſſe debeat 109
Boni uiri honorandi 155
Boni uiri monarchis ſuſpecti 314
Bonos uiros nihil ſimulare, aut diſsimulare. folio 160
Bona dies quomodo iudicetur 56
Bona ex concordia etiam perpetua futura. folio 238
Bona ex uniuerſis bonis ciuitas cuiuſmodi. folio 218
βοῶντες 106
Boreæ filij 39
Boryſthenes 216
Boryſthenitæ Homericæ poeſeos ſtudioſi. folio 218
Boryſthenitarum ciuitatis magnitudo. folio 217
Brachmanes Indorum philoſophi 216
Briareus 226
Briſeis 288
Buſiris 67
Byzantii 216
Byſantii ſitus 200

I N D E X

C

Κακοδαίμων 138
Caduceatorum immunitas 234
Cælenarum ſitus 215
Calais 67
Calliæ filius in Thracia ſeruiuit 118
Calliopes precibus animalia in homines mutata 190
Calliſtratus 217
Calumnia 91
Calumniæ pœna 117
Calumniç uis 229
Calypſo 13
Cambyſes 140.230.313
καταχεῖ 106
Canere in aſini aures 195
Canere per nares, extremæ procacitatis indicium 202
Canere ſibi & Muſis 324
Cantus 18
Canum ingenium 68
Capharides petræ 51
Capræ mors 187
Capti homines qui propriè 194
Caſſandra 198
Caſſandra ſacerdos Apollinis, in templo uitiata 95
Caſſandra Troianis excidium prædixit 92
Caſtor & Pollux 28
Caſtoris & Calais certamen 226
Caſtorem & Pollucem expeditioni Græcorum non interfuiſſe 84
Catena cuiuſmodi a dijs conſtricti inter ſeſe homines 151
Caua Eubœæ 49
Cauniorum & Myndiorum ad Rhodios collatio 174
Caupones in menſuris doloſe agentes, ab omni hominum commercio excludi debere 160
Cecrops 302
Celtarum Druidę 266
Centauri 184
Centaurorum genus vnde 40
Ceres 294
Ceſtuum certamen 146
χαλεπαίνοντες 206
Charidemus 148
Charidemi adoleſcentis iamiam morituri oratio 149
Charidemi indoles ibid.
Chemeræ 148
Chiron Achilli ſuccenſet, deque eo uaticinatur 284
Choreæ & populi diuerſa laus 180
Chorus muſicus 218
Chryſa vrbs 288
Cliſthenes 136
χρῆσαι & vti & petere oraculum ſignificat 71
Chryſeis 282
Chryſeidis modeſtia, ac prudentia 289
Crhyſeis quando liberari cupierit ab Agamemnone 289
Chryſes inuitane an volente filia, eam repetierit ab Agamemnone 287
Cibus primorum hominum 99
Cibi uis 134
Cicadę 260
Cimon 313
Cinyras 67
Circes domum cuſtodientes feræ quæ 32
Circes incantatio 66
Circes pharmaca 204
Circes Vlyſsis ſocios quonam alimento pauerit 48
Citharœdorum genus è canibus natum 190
Ciuium inter ſe conſenſus felicisſima omnium poſſeſsio 263
Ciuium numero adſcribendi qui 208
Ciuitas capta quæ 194
Ciuitas cœleſtis cuius moderator Deus 221
Ciuitas & animal an idem. ibid.
Ciuitas fœlix unde fiat 200
Ciuitas quibus rebus potiſsimum beata uulgò exiſtimetur. 329
Ciuitatis honeſtas, & ornatus in quo potiſs. ſita 263
Ciuitas inſipiens & immodeſta nunquam gubernari poteſt 209
Ciuitatis decenter exornatæ magna utilitas. folio 260
Ciuitatis dignitatem & magnitudinem nihil ignotum eſſe, eorum quæ in ea fiunt, permittere 160
Ciuitatis expugnatio uerè quæ. 194
Ciuitatis felicitatem deridere uidetur 204
Ciuitatis modeſtè ſe gerentis officium 110
Ciuitatis ornatus maximus quis 262
Ciuitatis qualis habenda ratio 241
Ciuitatis robur quid maximè augeat 215
Ciuitatum ſummum bonum concordia 239
Ciuitatem in omnibus quæ cui primatum dedit, cum eo qui illis ſpoliatur, iniuria pariter affici 164
Ciuitates quomodo ex paruis & infirmis magnæ & illuſtres fiant 253
Clauus fortunę quid ſignificet ibid.
κλάζοντες 106
Cleon 140
Clytemneſtra 81.117.318
Cœleſtium corporum & elementorum inter ſe harmonia 245

Co-

Coma homini pro pileo 214
Comam nutrire non prorſus uirtutis eſſe indicium ibid.
Comœdiæ veteris libertas 180
Concio in patria 258
Concordia conſtans & firma plurimum tempus requirit 208
Concordiæ bona 237.239
Concordiæ effectus 233
Concordiæ exempla ibid.
Concordia eſſe omnium humanorum bonorum maximum ibid.
Concupiſcentiæ 266
Concupiſcentiarum typus 42
Confabulari 32
Conon 112
Cononis oraculum 191
Conſiliarij boni deorum munus 181
Conſilio bono omnes & ſemper habere opus. fol. 155
Conſuetudo 132.321
Conſuetudo à lege quid differat ibid.
Conſuetudine aliquid non licere, quàm legib. eſſe prohibitum, deterius 175
Conſuetudinum malarum inſtabilitas 176
Conſultandum eſſe de his quæ non ſunt, & quę non ſubſiſtunt 141
Conſultantibus, quid neceſſariò conueniat. folio 141
Conſultare de factis & ſubſiſtentibus nullam in ſe habere utilitatem 141
Conſultare quid, & ad quæ pertineat ibid.
Conſulturus in publicum qualis eſſe debeat. fol. 209
Contentio omnis de re aliqua 235
Contumelia 9.158
Conuentuum frequentia, ciuitatibus utiliſsima 215
Corpus 24
Corporis cultus uel habitus 310
Corinthus ciuitatum omnium maximè Venerea 289
Corinthus Soli & Neptuno ſacra 226
Corinthi fons ungulę Pegaſi ſcalptu apertus. fol. 223
Corinthij prora & puppis Græcię 229
Corinthiorum ueterum laus a rebus geſtis. folio 227
Corinthiaca 225
Corybantes 189
Crates 272
Cratinus 196
Craton 177
Credendi diuerſa ratio 313
Critiæ dictum 134
Critici 273
Cræſus 74.125.292.293
Cræſi in Alcmæona liberalitas 326
Cræſi cum Solone conſuetudo 74
Crudelitas 2
Croton 200
Crotonis paupertas 294
κτύπος 106
κτίσις 4.107
Cydippe 293
Cydnus fluuius 156.200
Cygnus 26
Cymindin auem a dijs Chalcida vocari 77
Cynici 181.205
Cyrus 18.296.279
Cyrus rex 140
Cyrus Aſtyagis filius lucernarum opifex 119
κυζιθμοὶ 189

D

Dædalus 102.227
Dędali vacca 134
Dædali ſtatuæ fugitiuæ 216
Dęmon 138
Dęmon ſine genius quid 139
Dęmones 22
Demonaſſę columnæ inſcriptio 293
Demonaſſæ leges, interitus 293
Danae 326
Damis 313
Dardanus 279
Darius 33.140
Darij mater 256
Dario talus emotus 323
Debita propter uſurarum magnitudinem non iniuſtè remitti 165
Debitorum remiſsio poſt bellum conceſſa ceteris ibid.
Dedocere & dediſcere, difficilius 75
Defenſio, qui affectus fuerit erga patriam 253
Defuncti non honorandi lachrymis 148
Degener 159
Deianirę tunica 287
Deianiræ & Neſsi fabula explicata 285
Deus & pater & rex 221
Dei cognitionem etiam ad beſtias uſque perueniſſe, & plantas 100
Dei prouidentia fieri, quæcunque hominibus accidunt bona 182
Deum ſemper adeſſe Monarchis 19
Deiox Medus 18
Deioces 279.296
Delectus qualis habendis in iis quos auditurus ſit populus 198
Deliciis plures ciuitates perire, quàm machinis bellicis. 200
Delphinus Arionē in mare proiectum a tergo excepit, & recta ad Tenarū exportauit. 225

Delphos 229
Dementia 191
Demetrius Poliorcetes 296
Demetrij Phalerei ſtatua 220
Democratia 22
Democritus 275
Democriti de Homero teſtimonium 273
Demodocus Crotoniata 323
Demoſthenes 127
Deucalionis diluuium 223
Deorum cibus, doctrina, diſciplina, & veritas. fol. 32
Deorum cultus in quo ſitus 156
Deorum & hominum communio 222
Deorum inter ſe pugna 88
Deorum linguę a noſtris diuerſæ 77
Deorum opera rectè dona uocari 149
Deorum pater & rex 4
Deorum ſermones apud Homerum 77
Deorum uita 45
Deorum uoluntas quomodo accipienda. 149
Deos alia quàm homines lingua loqui 73
Deos implorantum cogitationes reſpice magis quàm verba 240
Deprædicari 299
Diadema regium ibid.
διαλογισμὸς fol. 133. 137. 139. 148. 276. 279. 283. 286. 287. 307. 315. 322. & 324
Diana obſtetrix 62
Diaulus, duplex ſtadium 226
Dicendi exercitium 125
Dicendi facultatis uſus 126
Difficilia in corporibus, abſque dolore curari nequeunt 160
Dii Homerici 76
Dii quos oderunt 198
Diis charos bonos dici & eſſe 163
Dimidium plus toto 123
Diogenes Corinthum profectus 64
Diogenes Corintho Athenas conceſsit 70
Diogenes cur canis appellatus 68
Diogenes cur diuerſa loca occupare ſolitus. fol. 43
Diogenes cur Iſthmiis ludis intereſſe ſtudue-rit 68
Diogenes fortunatus 295
Diogenes in Epicuros inuehitur 100
Diogenes primùm coronatus 69
Diogenes ueſpæ ſimilis 64
Diogenis ad Alexandrum collatio 30
Diogenis alimentum 48
Diogenis antagoniſtæ 69
Diogenis exilium 64
Diogenis libertas 46
Diogenis ſecuritas 48
Diogenis uiuendi ratio cuiuſmodi 43
Diogenem quot telis fortuna percuſſerit. 295
Diomedes domo pulſus 32. 92
Diomedes Thrax 67
Diomedis ornatus & cibus 14
Dion calumniis a ſuis impetitus, Socraticis gra uioribus 251
Dionyſius 152
Dionyſius Bach. bis natus 542
Dionyſius iunior 313
Dioniſii ſenioris ſtatua 228
Dioniſij tyranni ſtatua euerſa 227
Dioſcuri 294. 305
Diſputatio in patria 248
Diſsidium omne & ciuitati & priuato opero-ſum 243
Diſsidia, ciuileſque contentiones & externa bella unde oriantur 523
Diuina ſemper humanis meliora 98
Diuinarum rerum expreſsio pro imagine. 104
Diuites plerunque ſordidi & illiberales. 58
Diuitum iniuriæ in homines 297
Diuitias non ſolum uirtutem & gloriam ſequi, ſed etiam dignitatem neceſſariò uirtutem co mitari 97
Docere & diſcere difficile 75
Doctrinæ falſa perſuaſio 79
Dolon Homericus 277
Domus & urbes parui carceres 150
Domorum ſalus in dominorum concordia ſita. fol. 213
Donaria diis dicata 163
Donaria templorum quatenus publica 163
Donum imaginis, munerum uacationi prę̨ſtare fol. 175
Dorus 279
δοῦναι 106
Draconis è dentibus quos Iaſon ſeminauit in Colchis, prudentes nati 138
Dryas 281
Dux aut ciuitas qualis, quali præferenda. 199
Dux qualis eſſe debeat ibid.
Ducis munus 24

E

EBrioſorum hominum diuerſitas 142
Eilotę 120
Elæos Diogenes alloquitur 99
Electra 315
Electræ ſciſcitanti de fratris exilio, reſponſum non minus miſerabile datum 109
Elpinicæ Cimonis ſoror 313
Elyſius campus, Aegyptus 93
Eminentiſsimos quoſque paucos uixiſſe annos fol. 148
Enarrare rectè, qui uelit, præter uulgi opinio-nem

nem dicere debet 285
Epaminondas 136.255.365
Epaminondę benignum ad calumniatorem reſponſum 250
Epaminondæ Thebani in patriam amor. 249
Epheſiorum Dianæ templum, ęrarum publicum 163
Ephialtes 148
Ephorus 128
Ephori 267
Epicarpius 4.107
Epicharmi dictum 335
Equus Troianus 91
Equi & uirginis congreſſus 192
Equi pictura uulgò improbata 325
Equorum genus ſubuentaneum 133
Eruditio duplex 31
Eruditio diuina qualis ibid.
Eruditio humana qualis ibid.
Eruditio & ſermo unicum malis humanis datum à diis remedium 182
Eruditionis diuinę quinam facilè particeps fiat fol. 31
Eterius 4
Eteocles 124.317
Euclydis exilium 64
Eubœa 294
Eubœenſes ad Troiam malè comatos uenisse. fol. 49
Euboica, aut uenator 48
Eudorus 63
Eumæus 118
Eumęus Gomericus 57
Eumenes 270
Eunomia 8
Euphranoris Vulcanus 230
Euripides 272.294
Euripidis laus 123.126
Eurymachus 116.309
Euryſtheus 67.313
Eurytus 220
Expoſitio eorum quæ fiunt in compotatione. fol. 142

F

Fabula Libyca 40
Fabuloſis maiorum ſuorum geſtis pleroſque gloriari 76
Facta rectè aut perperam aliorum quomodo commemoranda 172
Fames opt. obſonium 44
Fama bonorum uirorum ſola immortalis. folio 231
Familiaritatis & hoſpitalitatis commoda. folio 217
Fas 294
Faſtus uis 292
Fatuorum laudationes a uituperationibus nihil differre 139
Fatuos homines etiam obſcuros contemptui haberi 281
Fatuos ſeruos eſſe 115
Fatum 294
Fœdus inter Troianos & Græcos initum. folio 91
Felicitas cuique à ſeipſo 18
Feliciter agere quomodo poterimus 302
Feliciter mori quid 145
Feliciter neminem abſque cognito ſcopo agere poſſe 305
Finis bonus omnium rerum humanarum cauſa 235
Formicæ Indicæ auri cuſtodes 216
Formicarum Indicarum magnitudo & robur. fol. 216
Formicarum conuerſatio 264
Fortiſsimus quis 66
Fortitudo & iuſtitia, regiæ in primis uirtutes. fol. 15
Fortuna bonis aduerſa, malis amica 298
Fortuna cur clauum in dextera manu teneat. fol. 293
Fortuna cur in ſiniſtra manu paratos collectos fructus teneat ibid.
Fortuna lubrica & periculoſa 298
Fortuna nulla mala 292
Fortuna totum momentum 296
Fortunæ bona abſque prudentia, mala 298
Fortunæ bona quò reponenda 298
Fortunæ bonis carere quibus utile 297
Fortunæ bonis præditi qui beati 299
Fortunæ bonis quomodo utendum 296
Fortunæ effigies 203.298
Fortunæ exempla & imperium 295
Fortunæ imago qualis apud ueteres expreſſa. fol. 292
Fortunæ mutationes neceſſariæ 297
Fortunæ nomina 294
Fortunæ nouacula quid ſignificet 292
Fortunæ uis 291.294
Fortunam inique accuſari 297
in Fortunam iniuriæ ibid.
Fortunatus uulgò quis 143
Fratrum concordia 238
Fuci 364
Fur qui cenſendus 307

G

Ganymedes 147.198
Gelon Dinomenis filius 278
Genere coniunctorum exempla 315

Ge-

Generoſi & nobiles qui 120
Generoſorum uirorum ambitio 272
Generoſitatis nomẽ in gallis gallinaceis, equis & canibus manſiſſe, quemadmodum in hominibus quoque antiquitus 120
Genius ambitioſus 32
Genius auarus 36
Genius bonus, aut malus 138
Genius voluptuarius 37
Geniorum diuerſorum in vno homine uexando intemperies 40
Genios ſecundum uiuendi rationis extare 7
Geometras acutius uoo tueri oculo 203
Germanitas 233
Geryon 67
Getæ 262
Gladiatorum ſpectacula Coryothi & Athenis cuiuſmodi 173
Gloria erinnys 303
Gloria uirtutis calcar 157
Gloria, umbra 304
Gloriæ affectator omnium miſerimus 304
Gloriæ inanis ſtudium 235
Gloriæ & bonorum inſignia ridicula 300
Glorię mancipiorum conditio miſerrima. ibi.
Gloriæ ſtudioſi perpetuo iudicio obnoxij. folio 301
Gloriam concupiſcere, ſæpe damnoſum. 302
Gloriam & honorem in adminiſtranda repub. affectantes cuiuſmodi 209
Gorgias 97.228
Gorgias Leontinus 274
Gorgonis caput 302
Gręcanica delicta 237
Græcorum auxilia cuiuſmodi 90
Gręcorum obiecta ibid.
Gratiæ 226
Gratiæ deę 160
Gratię uſura 240
Gymnaſiorum exercitia cum decoro facienda. fol. 187

H

Hannibal 140.296
Hanno 140
Harmodij & Ariſtogitonis ſtatua 230
Hecatęus 274
Hecuba in canem verſa 204
Hecuba Vlyſsi donata 95
Hector 145
Hector ante ciuitatem cur ſolus ſteterit. 157
Hectoris animoſitas 13
Hectoris & Aiacis monomachiam eſſe falſam. fol. 85
Hectoris geſta 86
Hectoris ſepulchrum 88
Helena defuncto Alexandro, Deiphobo nupta. fol. 83.91.
Helena repetita, negatur 83
Helena Theſeo rapta 80
Helenæ raptus 67
Helenus 93
Helenus Priami fil. uates 284
Heraclidarum imperium 279
Heraclides Ponticus 273
Heracliti Epheſii præceptores ignorari 275
Hercules fol. 31.42.67.81.152.157.305
Hercules Alexandri filius 296
Hercules cur terrarum & hominum ſeruator appellatus 9
Hercules propter uirtutes Iouis filius exiſtimatus 18
Hercules totius terrarum orbis rex 7
Herculis & Euryti hoſpitalitas 317
Herculis fortuna 292
Herculis in ceoſa pyra morituri increpatio. folio 328
Herculis magnanimitas 302
Herculis poſteri 92
Herculis res geſtę 258
Heſculis res geſtæ cur ἆθλα dicta 67
Herculis rerum geſtarum enumeratio ibid.
Herculis rogus 203
Herculem cur nudum finxerint poetæ, & leonis tamen exuuium habentem, atque clauam. fol. 6
Herodotus 125.127.226.274
Herodotus Erato 317
Heroes 22
Heroes admodum priſci 167
Heroum cibus 14
Heroum geoeratio cur ad Deos referri ſolita. fol. 118
Heſiodus fol. 10.59.98.288.294.312
Heſione 81
Heſperidum mala 67
ἑταίρειος 106
ἱκέσιος 107
Hippæmonis, Podargi, Lethargi & Babetis ſtatua 230
Hippias 97
Hippias Elæus 20.275
Hippiæ Elęi arrogantia 309
Hippodamiam Pelops ex Aſia ueniens duxit. fol. 80
Hippolai promontorium 216
Hippolyta Amazooum regina 67
Hippolytus 148.307.317
Hiſtoricorum lectio 127
Homerus 197.75
Homerus cur ooo ſecundum naturam orſu ſit ſuum

ſuum poema 77
Homerus & poeta & philoſophus 258
Homerus notatur 79
Homerus quomodo homines erudire conatus. fol. 277
Homero defenſio 94
Homeri de Deo ſententia 105
Homeri encomium 206.276
Homeri mendicitas 76
Homeri poeſis etiam Indis nota 274
Homeri poeſis ſola uerè regia 9
Homeri poeſis ſomnium 92
Homeri præceptores ignorari 276
Homeri pręſtantia 276
Homeri ſcripta qualia 274
Homeri uaria idiomata, & dicendi copia 105
Homerici figmenti ſumma 91
Homerica in dialectis licentia. 77
Homericę comparationes. 277
Homericæ poeſeos exordium quale 77
Homerica mendacia ibid.
Homericorum figmentorum audacia vnde. 86
Homo quid 218
Homo natura prudentia præditus 304
Homo prudentia cur ſit deſtitutus ibid.
Hominis continentis uita qualis 290
Hominis natura 224
Hominem, honoribus & beneficijs alterum meritis priuantem, dupliciter peccare 164
Homine nullum animal miſerius, quomodo ab Homero dictum 138
Homines æqualitatem probare 123
Homines beſtijs miſerius uiuere propter molliciem 45
Homines ex anima & corpore ueluti tortorib. compoſiti 150
Homines ex ſermonib. cognoſcendi, & contrà fol. 277
Homines ex cæteris animantibus ſolos opinionibus duci 305
Homines fermè omnes praui, itaque omnes cauendi 318
Homines infortunati ſæpius meminiſſe ſolent calamitatum 272
Homines in hunc mundum uenire tanquam ad conuiuium a Ioue inuitatos 152
Homines non eodem omnes animo accedere ad philoſ. 312
Homines non fortunam accuſare: ſed ſuam potius culpare naturam debere 298
Homines omni tempore deflendi 137
Homines omnes è Titanico genere procreati. fol. 149
Homines pleroſque non actis; ſed agentibus inuidere 242
Homines quænam laudare ſoleant 305
Hominum genij 35
Hominum inter ſe immanitas atque ferocia. fol. 245
Hominum laus uera quæ 185
Hominum menſos, prata & campos & ſaltus & littora eſſe 152
Hominum natura ad malitian prompta 315
Hominum erga ſe beneuolentia omni auro præſtantior 25
Hominum pleroſque erga philoſophiam affici, & ad medicorum pharmaca 143
Hominum primorum de Deo ſententia. 99
Hominum querelę de fortuna 293
Hominum rectores 279
Hominum ſtudia circa quę potiſsimum 110
Hominum temeritas vnde 45
Hominibus breuiſsimum uiuendi tempus datum 148
Honeſta omnia contriſtare homines 233
Honorem uel non conferre meritò, uel collatum auferre, æquè Indignum 158
Honore aut gratia nihil eſſe ſacrius 160
Honores ne an pœnas minui tolerabilius in Repub. 158
Honores mortales, ignominię immortales. 229
Horæ 152
Hoſpitalitas 57
Humanum genus a dijs creatum 151
Humanum corpus 104
Hymenæus 204
ὑλαγμοὶ 189
Hypanis 216
Hyperbolus 140
Hyperides 177

I

IAſon 67.122.148.227
Iatrocles 144
Icarus 39.309
Icarium mare 39
Iceſius 4
Ignorantiæ malum 113
Ignorationis & antiquitatis cauſa ſimilis. 169
Illegitimus atque inhoneſtus quinam appelletur 5
Ilium ab Hercule uaſtatum. 82
Imago 169
Imagines 163
Imitator idem, qui & diſcipulus 276
Imperatores 278
Imperatorum imagines 171
Impietas alia, alia maior 167
Impietates 156
Impij ibid.
Impij & ſceleſti qui 22

In-

Incontinentes 152
Incontinentia 122
Indocti qui 112
Indole bona præditus quis 305
Indorum Brachmanes 266
Indorum flumina, lactis, vini, mellis, olei. 215
Indorum prata 216
Inducere in errorem facile 75
Infelicis, & externos & neceſſarios contemnere 92
Infidelis 159
Ingenia imperio præditorum cuiuſmodi 90
Ingratitudo 158
Ingratus erga naturales parentes, pius eſſe non poterit erga adoptantes ipſum 247
Inimicorum confeſſorum, an ſimulatorum amicorum cauſa, plures perierint 315
Iniuria 158
Iniuriæ 156
Iniuriæ ſacræ 315
Inimicitię omnes inter ſe laborioſæ 248
Inimicitiarum fructus, & contra beneuolentiæ fol. 245
Iniquitas 9
Inſcriptionem tollere, ſumma ignominia. 167
Inſcriptione cur quędam ſtatuæ careant, & ab iiſdem, non abſtinere, ęquè impium 168
Inſignium uirorum cędes quomodo 78
Inſipientia 34
Inſipiens aut iniquus nullus rex, velut neque timidus 291
Inſipientis animus 290
Intemperantiæ ſymbola 203
Inuidia 158
Io elocuta in Aegyptum uenit 80
Iocaſtę uerba ad Eteoclem, auaritiæ deditum. fol. 123
Iouis cognomina 5.106
Iouis amicus qui dicatur 32
Iouis duo dolia 296
Iouis currus 212
Iouis equi ibid.
Iouis & Iunonis nuptiæ 324
Iouis filij qui 31
Iouis Olympij ſtatua 99
Iouis ſacellum 7
Iouis templum apud Boryſthenitas 219
Irus 301
Iſmenias 189
Iſthmica oratio 68
Iſthmica pinus 299
Italiam totius Europæ regionem eſſe beatiſsimam 93
Iucundum & moleſtum ex neceſsitate ſemper ſibi cohærere 151
Iudicium dearum ridiculum 76
Iulis uermibus ſimiles, qui magno famulitio utuntur 72
Iuno nuptiarum præſes 62
Iunonis equus 213
Iupiter cur hominum deorumque rex dicatur. fol. 106
Iupiter fortuna 294
Iupiter generationis præſes 62
Iupiter Olympius 98
Iupiter Olympius qualis a Phidia ſculptus. folio 106
Iupiter, regum exemplar ab Homero propoſitus 275
Iureiurando coniunctorum 317
Iuſtitia 8
Ixionis cum Iunone concubitus 40
Ixionis rota 39.191

L

Labor 66
Labores generoſorum antagoniſtæ 65
Labores uirtutis eſſe probationem 18
Labyrinthus Dędali 309
Lacedęmonij 310
Lacedęmonij quantum ab Alexandrinis differant 190
Lacedęmoniorum uirtus 157
Lacedęmoniorum & Athenienſium cur ſobia de mentionem faciat 267
Laconica paupertas 272
Laconica Reſp. 222
Laconici canes 65
Laconum Euboreria 15
Laconis cuiuſdam apophthegma 316
Ladon fluuius 200
Laius. & eidem redditum oraculum 74
Lamon 237
Laomedon 81.84
Laſciuia 203.96
Latronis mors quàm pro Pſaltria occumbentis honeſtior 187
Lex 21
Lex ciuitatibus utilior quàm mœnia 319
Lex hominum & deorum regina 320
Lex utilior ciuitatibus, quàm nauibus gubernacula 321
Legis definitio 319
Legeque fiunt, minus reprehendenda, quàm quæ conſuetudine 176
Leges citius aboleri quàm conſuetudines 321
Leges malorum eſſe, conſuetudines bonorum. ibidem
Legum beneficia 320
Legiſlator 102
Legitimus atque honeſtus qui dicatur 5
Leucon 18

Leucothea 294
Lenonum ſtudia improba, & in rep. non toleranda 62
Leon 296
Leones olim etiam in Europa fuiſſe 133
Leonides a Xerxe interfectus 94
Leporis uitam agere prouerb. 302
Lepores apertis oculis dormire 300
Leptines 313
Leptinæ lex 174
Liber quis dicatur. 115
Libertas 113.115
Libertas uera cuique ex ſeipſo 253
Liberum uerè non curare uulgi nugas 302
Liberorum diſsidium 234
Libyę deſerta omnifarias animalium naturas reptilium & aliarum beſtiarum producere. folio 41
Libyes 294
Limurgi 308
Logos orthos. 8
Lotus qualis apud Indos 215
Lucem a diis præberi duplicem hominibus. folio 152
Lucina humanæ natiuitati pręfecta 62
Lucri & uſus gratia a re turpi non auerti nefas 159
Luſcinia tardilingua 260
Luſciniarum luctus 137
Luctui & dolori non eſſe cuiquam concedendum 142
Luxurioſi 152
Lycaonis & Achillis hoſpitalitas 317
Lycurgus 127.136.140
Lycurgus Homeri laudatur 14
Lydi 199
Lydorum delicię 294
Lyſandri dictum 317
Lyſias 127

M

MAcarinus 260
Macedones 199.310
Magi 313
Magi Perſarum 222
Magiſtratum gerere quatenus bonis tolerabile 265
ad Magiſtratum qualis eligendus 227
Magiſtratum deprecatur de adminiſtrationib. in ſenatu 227
Magiſtratum in patria recuſans qualis 266
Magiſtratus accuſare prohibitum 110
Mala unde 182
Malè audire cum beneſeceris, regium 265
Maluiæ ſolum quis nam reus habeatur 164
de Malo homine amiſſo, non magis quàm malo cane laborundum 71
Malotarum diſsidium 207
Mandragora 118
Mardonius 296
Margites 304
Mars & Venus uulnerati a Diomede 86
Marſias fluuius 215
Mæandrus fluuius 215
Medea 122.292.293.316
Medi 199.299
Medici 202
Medici ueri munus 197
Mel Ponticum 8
Melanchlæni 217
Melancomas 144
Melancomæ fortitudo 146
Melancomæ indefeſſus labor 144
Melancomæ modeſtia 147
Melancomæ nobilitas 145
Melancomæ parens qualis ibid.
Melancomæ pulchritudo 145
Meleager 289.307
Meleagri torris fatalis 304
Melius ut deterius ſemper præſit, diuinitus inſtitutum 25
Memnon 89.145.148
Memnon ab Antiocho uulneratus, in uia moritur 90
Memnon Aethiopum rex 81
Memnonia coloſſus inſcriptione caruit 169
Menandri laus 126
Menandri & Euripidis lectio 126
Menelaus 80
Menelaus an Spartæ regnarit, Tyndareo uiuente 84
Menelai hoſpitalitas 58
Menelai ortus 14
Menelai regia 13
Menelaum in Aegypto manſiſſe 92
Mentem quiddam uſui ſimile habere 290
Mente pryditum non egere oraculis 74
Mentiendi ars 77
Mentientis propoſitum 250
Mercatuum publicorum conuentus qualis. folio 142
Meſſenij a Thebanis in libertatem uindicati. fol. 120
Metapontini 199
Metropolis nomen 237
Metus perpetuus monarcharum comes. folio 46
Midas 292
Medæ ſepulchri epigramma 230

Mi-

Militis munus 24
Milites ſi timeant præfectos, quid ſequatur. fol. 15
Militiades 313
Minos 110
Minos Iouis confabulator 32
Minos Iouis congerro 4.275
Minos omnium iuſtiſs. regum dictus 32
Minotaurus 192
Mithranes 313
Mneſtoris cædes 85
Moderatè, quod accidit, ferendum eſſe 148
Modeſtiæ crater 153
Modeſtos & ſtultos eadem ſæpe facere, ſed non eodem modo 188
Monarchi & ſemper & omnibus inuiſi. folio 47
Monarcharum & diuitum potentiam plerunque ad finem terribilem atque atrocem peruenire 133
Monarchia 22.46
Moneta homines inter ſe ludere tanquam teſſeris 153
Morbos magnos ſæpenumero difficilia auxilia poſcere 165
μόρμυροι 106
Morum leuitas & inconſideratio 161
Muliebris natura qualis 286
Mulieris modeſtæ officium 289
Mulieris officia 24
Mulieri quatenus conceſſum facere contractum 316
Mulieres in Thracia plurib. ſtigmatis notatas, honeſtiores haberi 115
Multum intereſſe, a quo quid conferatur. folio 162
Multorum dominatus ſecundum Homerū non eſſe bonum 2
Mummios 230
Mundus 152
Mundus carcer 150
Mundus hic, Iouis domus & ciuitas 221
Mundi creatio 224
Mundi forma & pulchritudo 225
Mundum eſſe factum ad diuerſorum lætitiam hominum 152
Muſæ 225
Muſæ Iouis filiæ 185
Muſarum & Apollinis dona atque cognomina. fol. 188
Muſeion 195
Muſica reges decens cuiuſmodi eſſe debeat. fol. 12
Muſicæ vſus 188
Muſicæ 389
Muſicam immutare apud Græcos religioſum. fol. 204
Myles 296
Myrtilus 191
Myſorum poſteri 179

N

NAſamones 301
Naturam dicentis aut facientis mulieres ſapientes inſpicere 289
Nauigantium concordia 233
Nauplion 52
Nectar 254
Neleus 227
Nemeſis 294
Neminem ſcire de quoquam an in craſtinum uſque manſurus ſit 318
Neptolemus 90
Neoptolemus Amazonem haſta nauali interfecit ibid.
Neptuni ara in Olympia 191
Neoptolenus ex Peloponneſo pulpus 92
Neptuni & Solis contentio de Corintho. folio 226
Neptuni templum in Iſthmo 65
Neptuni equus 223
Neronis circa Muſicæ ſtudium furor 189
Neronis domus aurea 260
Neronis εἰδωλομανία 177
Neronis uotum 310
Neroni eunuchus pro uxore habitus 234
Neſęnſes equi 22
Neſſus, aut Deianira 285
Neſtor 279
Neſtor 280
Neſtor an arrogans 281
Neſtor cum Antilocho ſepeliri uoluit 88
Neſtoris Homerici eloquentia 282
Niceæ urbis præſtantia 238
Nicenſes concordiæ ac pacis cupidi 233
Nicias 140
Nicias 314
Nilus 19
Ninus 218
Noctuna 95
Noctua aucupi utilis 97
Nomos 8
νόμος Muſicæ modus 1
Non quis, ſed quid dicatur, attendendum. folio 112
Noſce teipſum, Delphis inſcriptum 73
Noſce teipſum, oraculum Delphicum. folio 303

No-

Noſce teipſum, oraculum Delphicum 204
Noſce ſeipſum, omnium difficilimum 34
Numa 140.265
Numidæ 306
Numiſmati ſimile, id quo digitum quiſque excellit 303
Nuptiæ bonæ quid 233
Nuptiæ malæ quid ibid.

O

OBliuiſci optimorum uirorum, ac uirtutem ſuis priuare præmijs, nullum habere poſſe decentem prętextum 158
Obſcurorum & ignobilium uitia minus quàm inſignium conſpicua & turpia cenſeri. 172
Ocium illiberalium hominum maxima peſtis fol. 71
Odij fructus ſemper iniucundus 247
Odyſſeę narrationes cuiuſmodi 79
Oedipus 74.293
Oedipi cęcitas 293
Oedipi ex Tireſię diuinatione calamitates. 74
Oedipum ſoluiſſe ęnigma Sphingis 74
Oenomaus 84.191
Officij tractatio 138
Oleæ corona 299
Oligarchia 22
Olympias 31
Olympica 95
Olympica corona oleagina 178
Omoginus 4
Onchiſtus Neptuni 226
Oraculum Athenienſibus perperam intellectum 180
Opifices eſſe tertiam opinionis cauſam de Deo fol. 102
Oraculum Crœſo regi Lydorum editum 109
Oraculum de reſtituenda Theagenis ſtatua fol. 169
Oraculorum obſcuritas 73
Oratio ad Alexandrinos 180
Oratio Athenis habita de fuga aut exilio 108
Oratio beneuolentiæ demonſtratiua erga patriam honores ſibi decernentem 251
Orationis prudentum atque ſapientum nis. 1
Orationis vis 105
Oratione expianda ciuitas 264
Orator qualis maxime ciuitati amplectendus fol. 199
Orbas fluuius 215
Orchomenon 217
Oreſtes 74.75.292
Oreſtes, Pylades 319
Opifici imaginem eandem ſemper in animo permanere neceſſe eſt, donec opus abſoluerit 106
Opifici omnium rerum nullum eſſe mortalem comparandum 108
Opifices quanto poetis inferiores 106
Opinio de Deo natura omnibus inſita 99
Opinionis uarietas & differentia 305
Opum mediocrium fuis 125
Orion 148
Orpheus 129.189.227.302
Orphei cantus 324
Orphei cantu excitata animali cuiuſmodi. 189
Orphei muſicam lapides & beſtias taxiſſe, quid fol. 274
Othus 148
Otio abutentium uitia 132
Oua ſubuentanea 133
Ouis aurea magnarum calamitatum Pelopidis cauſa 300

P

PActolus fluuius 199
Palamedes ab Achiuis, quos docuerat, lapidibus oppreſſus 212
Palamedes Nauplij filius 284
Palamedis interitus autor Vlyſſes 285
Pan 294
Pandarus 277.317
Pandionis nothi 217
Pandora 326
Panthia 292
Parcæ deę fatales 62
Parcitas 158
Paridis iudicium 215
Parthenij 63
Parthi 311
Paſiphæ 309
Paſtoris opus 33
Paſtorum appellatio 279
Patroclus 87.145.148
Patroclus ſuppoſititius 88
Patrocli ſepulchrum ibid.
Patria nihil dulcius 251
Patriæ amor 247
Pauperem haberi, quàm prauum, tolerabilius fol. 173
Pauperum in ciuitatibus degentium, uiuendi ratio 39
Paupertas neque peior diuitijs, nec infelicior, aut inutilior 60
Paupertas res ſacra & tuta 49
Paupertatis vſus 59
Paupertatem plurimas ad honeſtè uiuendum occaſiones præbere 61
Pauſanias 279
Pauo 95
Pax 8

Pax diuina 234
Pax omnis bello melior 244
Pacis conditiones à Troianis propoſitę 90
Pegaſus 123
Pelops 67.84.191
Pelopis currus alatus 194
Peleus 67.227
Pellæ rudera 200
Pelopidas 265
Penæus fluuius 200
Penelope 116.57
Penuria homines reddi modeſtiores 257
Peregrinantium diuerſus habitus 310
Periander 225
Pericles 265.313.140.136
Pericles quali magiſtratu functus 270
Periclem occultè ſcuto noctuam inſculpſiſſe fol. 96
Perſæ 293.311
Perſæ & Bactriani equites 186
Perſarum eunuchi 134
Perſarum Magi 265
Perſarum ornatus 14
Perſarum regis tiara qualis 116
Perſeus 152.184.203.303.313
Perſeus Zenonis diſcipulus. 274
Perſici belli figmenta 94
Perſuadere de maximis rebus, quàm de minoribus, facilius 232
Peſtilentia 194
Peſtis & ſeditio inter Græcos 85
Phæaces 57
Phędra 292
Phaeton 227
Phaetontis incendium 223
Phaetontis interitus 5
Phalaris 17
Phidias 99.275
Phidiæ oratio 104
φίλιος 4.106
Philippus 140.317
Philippi cum Alexandro filio ſuo colloquium fol. 9
Philippi regis ſtatua 230
Philiſtus 313
Philoctetes 90.283
Philoſophia & Rhetorica pariter regi neceſſaria 12
Philoſophiæ materia 309
Philoſophiæ ſtudere quid 112
Philoſophiæ ſtudioſorum alia quàm uulgarium hominum uita 308
Philoſophiæ ueræ profeſſor quanti faciendus fol. 113
Philoſophicę adhortationes quanto poeticis Reip. utiliores. 197
Philoſophus 102
Philoſophus in omnibus excellere quatenus debeat 309
Philoſophus quibus rebus ab aliis differat. 303
Philoſophi appellatio 109
Philoſophi cogitatio pręcipuaque 265
Philoſophi habitus cur magis quàm aliorum ita hominibus inuiſus 311
Philoſophi imperium cuiuſmodi 266
Philoſophi mali officium 182
Philoſophi mentem & orationem continere difficile 101
Philoſophi officium 266.268
Philoſophi ad poetas & opifices collatio 103
Philoſophi ſtudium cuiuſmodi 327
Philoſophum omnia iuxta ueritatem, non opinionem conſiderare 303
Philoſophi in quibus differant a Rhetoribus fol. 137
Philoſophi omnes fermè peregrinationum ſtudioſi 258
Philoſophorum ars circa ſermones qualis. 186
Philoſophorum iniquorum nullus 206
Philoſophis omnibus fermè uita in patria difficilis viſa 259
Philoſophis & Rhetoribus communia quæ. fol. 136
Philoſophos omnia aliis facere melius, quomodo dictum 309
Philoſophos rarò principatum tenuiſſe inter homines 265
Phyſiognomonica 36
φύξιος 207
Phocion 314
Phocylides 218
Phocylidis poema 9
Phœnix 88
Phœnix à patre cur ad Achillem in militiam miſſus 11
Phryges augures 206
Phrygia Priami ancilla 217
Phrynes Theſpiadis imago Delphis 228
Phyxius 4
Pietatis ſtudium 13
Pindarus 12.270
Piſiſtratus 59.136.140.225
Pittacus Mitylenæus ibid.
Planetæ 246
Plato 196
Plato cur Homerum excluſerit ſua republica fol. 273
Plebeiorum inobedientia 280
Pliſthenes Sicyonij tyranni filiam etiam quoſdam ex Italiam ambiuiſſe 80
Poematum diuerſitas 9
Poeſis legumlatione antiquior 101

Poeſeos vis 105
Poeſin & legumlationem, etiam cauſas eſſe cre dulitatis de Deo 101
Poetæ Muſarum miniſtri 211
Poetæ uulgi prophetæ & aduocati 58
Poetarum genus diuinum 221
Poetica licentia 80
πολιτεύς 4.108
Politica in concione 262
Politica in patria 245
Pollinctores cur plures fiant 182
Pollux & Caſtor Iouis filij 132
Polus 97.174
Polycletus 102
Polycrates 134.29
Polydamas 278
Polygnotus 103,275.
Polynices 134.296.317
Polyxena occiſa ſuper Achillis ſepulchrum. fol. 44
Polyxenæ interitus 95
Populares miſerabiles 268
Populus 183
Populus confuſionis ſpiritu agitatus qualis. fol. 184
Populus modeſtus ibid.
Populi natura & ingenium ibid.
Porticus 260
Poſſeſsionis uarii modi 119
Poſteriorum imagines ſemper peiores & ignobiliores uideri 133
Poteſtas impotens ac imbecillis incommoda fol. 21
Prauum interdum fatuum dici 19
Præceptores ignorari Heſiodi & aliorum. fol. 276
Præconia 299
Prædicari ibid.
Præfecti boni officium 182
Præfectorum delicta diuinitus immiſsis peiora 209
Præfectos omnes honorandi neceſsitas ridicula 171
Præſides qualiter effecti in ſeditione 236
Prætor qualiter tolerandus 110
Precio a dominis empta nemini licere tollere fol. 163
Priamus 317
Priamus apud aram Iouis perfoſſus 95
Priamus poſt Alexandri mortem alius factus. fol. 90
Priamus ſuper Iouis aram interfectus 44
Priami mors 91
Priamum Herculis patrem occidiſſe 82
Primæ partes 235
Primas habere inter ciuitates quid, & quomodo eædem Nicomedienſibus amplectendæ. fol. 235
Principatus 21
Principatus naturalis exempla 22
Principi boni mores 290
Principis alicuius improbitas, multo maior, & omnibus apparentior quàm priuatorum. 5
Principibus max. eruditorum hominum uſus. fol. 265
Prodicus 275
Prodigus 130
Proditores non ſepeliri 168
Prometheus ſophiſta 67
Promethei pœna 46
Propinquarum inter ſe urbium amicitia. 247
Proteſilai cædes 84
Proteſilai nauis ab incendio ſalua manſit 89
Prudens præſes 262
Prudentis animus 290
Prudentem nemini inuidere 326
Prudentes liberos eſſe 115
Prudentiæ danda opera 318
Prudentia & uirtute omnia rectius ac melius fieri 310
Pugna acris contra uoluptatem 66
Pulchritudo bonorum omnium illuſtriſsimum fol. 145
Pulchritudo cum fortitudine & modeſtia rarò iuncta 147
Pulchritudinis pudori adiunctæ uis 135
Pulchritudinem amicos efficere 136
Puniendi & docendi ratio diſsimilis 182
Pyrithous 281
Pythagoras 259
Pythagoræ Perſeus 226

R

Ratio 151
Regia potentia 20
Regia ſigna 34
Regnare nullus conetur antequam ſapere didicerit 35
Regnum 21.279
Remedium contra malitiam duplex 182
Repetendi vſus. 128
Res oratione potior 308
Rei eiuſdem crebra admonitio, eiuſque vſus. fol. 122
Rem aliquam æſtimare quis melius poſsit. fol. 126
Res hominum quando beatæ forent 316
Res nominibus fidem facere, non contrà. fol. 237
Rerum poſt Achillis cædem geſtarum uera hiſtoria 89

Rerum elementa 23
Reipub. impenſę: eaq́ue quanto belli quàm pacis tempore maiores 170
Rempub. adminiſtraturi munus 109
Rerumpub. ſpecies 22
Rex magnus 21
Rex paſtor populorum 35
Rex potentia maximus & uerè quis 21
Rex in primis religionis & humanitatis amans ſit 2
Rex omnium qui ſit optimus cenſendus 31
Regis aures 283
Regis boni mores atque animi diſpoſitio qualis 2
Regis boni officium ibid.
Regis boni uita ſuauior quàm contrà 23
Regis oculus 28
Regis officia 22
Regis Perſarum miſeria 46
Regis proprium munus 22
Regi neceſſarię uirtutes quæ potiſsimum 23
Regi quę ſalutationes conueniant 15
Regem a quibus cantionibus ab eſſe oporteat, ibidem
Regem quis cantus deceat ibid.
Reges 279
Reges cur a Ioue nutriti Homero dicantur, fol. 33
Reges veros Ioue nutritos, & conſilio illius ſimiles eſſe 4
Regum & heroum ornatus 15
Regum inſignia 116
Regum preces ac uota qualia eſſe debeant 16
Rhea mater 62
Rhetores & Sophiſtæ hoſpitum ſeductores fol. 46
Rhetorum & poetarum laudationes cuiuſmodi 186
Rhetorum pugnam conuiciis conſtare 54
Rhetorica etiam regi neceſſaria 11
Rhodiaca 154
Rhodiorum de auferendis imaginibus inſtitutum Leptinea lege multo eſſe abſurdius. fol. 174
Rhodiorum grauitas 188
Rhodiorum honeſtatis publicę reliquię 179
Rhodiorum lex, ne unquam carnifex ingrediatur ciuitatem 173
Rhodiorum opulentia 163
Rhodiorum ſtatuę hiſtrionib. ſimiles 178
Rhodijs inter Græcos ſolis adhuc ſuperſtes autoritas 178
Rhodogune 134
Rhodus Solis 226
Rhoſon 220
Ridicula omnino eſſe, quæ de Troia capta finguntur 91
Romanorum reges in Italia 293
Romulus 279

S

Saccarum ludicrum 34
Sacra cohors apud Thebanos 136
Sacrilegium 168
Sagittandi artis vſus 283
Saltationes libidinoſas atque intemperantes, reges fugere debere 75
Satyri 189
Sapiens ſolus fœlix 137.139
Sapiens ſolus & in omnibus fœlix 138
Sapientis nomen pręſtantiſsimum 225
Sapientes omnes, ueteres amicos pluris facere, quàm nuper factos 166
Sappho 292
Sardanapalus 24.336
Sardanapali luxus & mollicies 291
Sardanapali ornatus 15
Sardonia herba 195
Sarpedon 87.145.148
Sarpedonis ſtatua inſcriptore caruit 169
Saturnus rex vinctus 116
Scamander 36
Scamandro poſt obitum Priami principatus relictus 91
Scamandrum à dijs Xanthum appellari 77
Scarabeos in Attica mel non guſtare 195
Scluraffen landt 215
Scribendi & dictandi ratio 178
Scythę 294.306
Scytharum in ſepeliendis regibus conſuetudo fol. 108
Scyrites agmen 94
Seceſſum quærere quid 130
Seditio 9
Seditionis cauſæ 234
Seditionis malum 234
Seditionem excitare, quàm ſedare iterum longè facilius 207
Segnities 122
Semidei 166.305
Semiramis 292.296
Semiramidis tyrannis 261
Senatus electio 253
Septem Sapientum in Delphis apophthegmata 312
Sepulchrale certamen 89
Sapulchrum 169
Sermonum prolixitas quatenus non improbanda 61
Seruientes an omnes ſerui, & an hi ſolùm 118
Seruilis ſermo 269

Seruis corrumpi liberos 72
Seruitus quid 113.115
Seruitus alia, alia grauior 301
Seruus quis habendus 115
Seruus proprie quis 119
Seruus malus an uendendus 72
Sibi quiſque malus uates 126
Sibylla 113
Sicilia, tumulus propè Tegeam 124
Sicyonium tyrannum Apollo latronem compellauit 21
Silentio affectata grauitas 212
Simile. fol. 66.121.179.239.249.262.264.282.292.298.301.316.319.& 320
Similitudo elegans 131.291.316
Sirenes 187
Sobrius eſto, ac nemini credere memento 315
Societas cum uulgaribus hominibus quatenus habenda 316
Socrates 18.259.275
Socrates ab Apolline & Archelao Macedonum rege ſapiens iudicatus 112
Socrates inteſtatus deceſsit 275
Socratis beatitudo 295
Socratis damnatio 250
Socratis dictum 97
Socratis dicta nunquam intermoritura 275
Socratis & Homeri collatio 276
Socratis laus ibid.
Socralis oratio in frequenti hominum cœtu qualis 110
Socratis preceptor Homerus 276
Socratis ſermones & exempla 279
in Socratem conuicia 303
Socratem cur Athenienſes occiderint ibid.
Socratica gratia 127
Solis currus 222
Solis officia 24
Solitudo 26.318
Solon 136.265
Solon Corinthi exulans 225
Solenſium & Adanenſium inimicitiæ 207
Solonis dictum, Seneſco ſemper plura addiſcens 126
Solonem apud Athenienſes debitorum remiſſiones aliquando conceſsiſſe 165
Sophiſta eunucho libidinoſo ſimilis 32
Sophiſtę 31.74
Sophiſtæ pauones 96
Sophiſtarum eruditio 32
Sophiſtarum genus quomodo & unde natū. 214
Sophiſtas tumultuari ſicut ranas in cœnoſo ſtagno, hydram non uidentes 68
Sopylus 81
Spartani ad tibiam pugnare ſoliti 189
Spartanorum clades 328
Spartanorum in citharœdum admirabile factum 190
Spectabiles in rep. uiros a philoſophia, ęquè ut ab eloquentia, fieri 252
Spectaculorum apud Alexandrinos immodeſtia 185
Spes 151.294
Sphinx inſcitia 74
Sphingis ænigma ibid.
Sphinges 41.184
Spoliantem aliquem circa rem ipſam tantum delinquere 164
Spoliantes, & accipientes ab ipſis ſpolia, æquali ſpoliatos iniuria afficere ibid.
Spoliatis reſtitutionem deberi. ibid. à ciuitatis commercio quibus recedendum ibid.
Stagira 259
Stagira Ariſtotelis patria, Philippi permiſsione inſtaurata 18
Statuæ cur non fictiles potius quàm aureę poſitę 172
Statuæ publicæ in acta relatæ 162
Statuæ quatenus ciuitatis ſint propriæ 163
Statuæ quibus erigi olim ſolitæ 166
Statuæ ueluti literæ publicę 163
Statuarum apud diuerſas gentes diuerſæ imagines 311
Statuarum apud Rhodios alijs atque alijs deſignandorum mos 155
Statuarū multitudo quid ciuitati conferat. 177
Statuarum uſus 104
Statuas ab Imperatoribus Rom. potius auferri debuiſſe 177
Statuas antiquas ſolum & nulli notas mutari, æque impium 166
Statuas non aliter dari quàm puppas pueris. fol. 178
de Statuis erigendis alia ratione, alia de tollendis deliberari 228
Stentor 205
Steſichorus 10.12.79.276
Sternutatione hominis cuiuſmodi mores deprehenſi 203
Studendo ſe nimium conflictari, & doloribus conficere, minimè eſſe neceſſarium 128
Studiorum cuiuſque ſcopus 110
Studijs ac philoſophiæ ſeceſſu quatenus opus fol. 131
Stultarum mulierum mores 289
Stultus 130
Stultus qui uideatur 164
Stuprorum licentia & turpitudo coercenda. 62
Sumptus in erigendis nouis ſtatuis 161
Superbos homines non contumelioſos 28
Supplicio affectorum nomina è publicis tabulis delendi mos

Sybarus 200.294
Syrtis Libiæ 41

T

TAntalus 48.294
Tarentum 199
Tarſenſum cum prætore contentio 207
Tarſus metropolis 203
Tarſorum petulantia atque procacitas 203.
Taurus regis typus cur melior ſit quàm leo. 16
Tegra 124
Tegula Tenedia 249
Telemachos 52.271
Tephus 296.117
Tempus opt. rerum index 75
Temporis iactura 130
Temporis rationem non minus quàm argentũ æſtimari debere 130
Temperatos & moderatos uoluptate leniter frui 153
Terra 30
Thamyris 111.307
Tharſus Ciliciæ metropolis 198
Theagenis Thaſij ſtatuæ miraculum 167
Theatrum, populi auditorum 180
Thebæ Aegyptię 294
Thebanorum laus ex tibiarum cantu 61.
Thebanorum Sparti 31
Themiſtocles 313.
Theognidis poema 9
Theophilus Alexandrinus 195.
Theopompus 127.279
Therſites 197.302.
Therſites Homericus 195
Theſeus 157.227.255.317.
Theſeus unam ex Amazonibus in uxorem duxit 80
Theſeus & Pirithous 319
Theſei ſtatua inſcriptione caruit 169.
Theſeo illatum a Caſtore & Polluce bellum. fol.84
Theſſalarum incantationes 259
Thetin è cœlo arma à Vulcano facta Achilli attuliſſe 88
Thraces 310.
Thucydides 127.136
Thurij 199
Thyeſtes 75.316
Tibicines, ſiticines 266
Timandra 292
Timarchus ad uirtutem patris defuncti hortatur 154.
Timidi ſua natura 301
Timidi hominis eſſe omnia geſtare 34
Timotheus 189
Timotheus dux Athenienſium 295
Timothei ars apud Sparthanos prohibita. fol. 204
Timothei tibicinis cantus qualis 1
Timores 266
Thiſſaphernes 317
Tragœdiarum materia 111
Tragœdijs cur pręteritorum tantum & non pręſentium fiat mentio 135
Tragici hiſtrionis in Ilienſes ſcomma 197
Triſtitiæ 266
Troia bello petita 83.
Troiæ obſidio cuiuſmodi 85.
Troiana 71
Troianæ vrbis encomia 199
Troianorum calamitates vnde ibid.
Troianam urbem a Ioue inter omnes ſub ſole ciuitates præcipuè dilectam ibid.
Troianis ſuppetitiæ ſerò latæ 89
Troili cædes 85.
Tumultationes in ſtudio 191
de Tumultu exorto in patria 355
Tyndareus 80.81.289
Tyndareum etiam abfuiſſe ab excidio Troianorum 84
Typhonis arx 7
Tyrannis 8.21.22
Tyrannidis aſſeclæ 9.
Tyrannidis non tolerandæ typus, & contrà. fol.17
Tyrannis unde 132
Tyrannus 31
Tyrannus omnibus inuiſus 48
Tyranni metus atque animi intemperies 47
Tyranni ſenectus ut rara, ita grauis 46
Tyranni uita qualis 48
Tyranno omnia ſuſpecta 48
Tyranuum gaudere cum occiditur 47
Tyranni 184
Tyrannorum facta cuiuſmodi 161.273
Tyrannus quęnam eueniant 27.
Tyrtęi carmina apud Spartanos in prælijs uſurpari ſolita 218

V

VArinus 262.
Vaſtatæ olim ciuitatis ſigna 217
Velocitas timiditatis ſignum. 70
Venatorum paupertas diuitum ſplendore liberalior 57
Venus 62
Venus aurea 44
Venerem iratam Lemnijs mulierib. corrupiſſe axillas 203
Veritas 95.

Ve-

I N D E X

Veritatem ſtultis eſſe amaram & iniucundā. 75
Veſtæ equus 233
Veſtitus Scythicus 216
Veteris diſciplinæ & modeſtiæ veſtigia 203
Victorib. & fortunatis non omnia inſidiari, ſed eos potius eſſe admirationi & timori 92
Victoria moderata 15
Victoria op tima quæ 147
Vini potum à dijs hominibus dari ad redarguendos cuiuſque mores 153
Vini natura 188
Vino ebrios aliquando liberari 153
Vir bonus & eruditus non ex corporis cultu iudicandus 265
Vir pauper non uitioſa præditus natura qualis fol. 58
Vnus vir, nullus uir 203
Vir prudens ab inuidia alienus 324
Viri officium 24
Viro prudenti nullam ob rem admittenda ęgritudo 121
Virum quàm dedeceat muliebris vox 205
Virum pulchrum rarò exiſtere, & exiſtentem à plurimis ignorari 134
Viros ſtrenuos dijs proximos eſſe 163
Virtus regi non tantum honeſta, ſed & neceſſaria poſſeſsio 19
Virtutis poſſeſsione cætera omnia vileſcere. 113
Virtutis ſigna magnifieri ab omnib. 157
Virtutis ſtudio paucisſimo teneri 306
Virtute cæteris eſſe ſuperiorem, pręclariſs. omnium victoria 212
Vita cuiuſq; non tam è uerbis quàm factis eius æſtimanda 308
Vita hominum cur difficilis reddatur 182
Vita hominum pompa 297
Vitæ tempus omne incertum 122
Viuendi rationes tres 36
Vlyſſes 116.197.202.271
Vlyſſes etiam propter peregrinationes contemptus 255
Vlyſſes legatus de pace cum Troianis facienda 90
Vlyſſes quàm ægrè tulerit patriæ deſiderium. 108
Vlyſsis ac Neſtoris eloquentia 11
Vlyſsis cunctatio reditus 93
Vlyſsis habitaculum 14
Vlyſsis Homerici omnigena peritia 309
Vlyſsis laus 198
Vlyſsis tolerantia 69
Voluptas 66.69.237
Voluptas dea 110
Voluptatis uomitus 153
à Voluptate cur multi deuincantur 131
Voluptate ebrij, nunquam liberantur 153
Voluptates 3.266
Voluptuoſus 40
Vrbis Troię expugnatio quomodo ab Homero deſcripta 78
Vrbium inter ſe vicinarum disſidia cuiuſmodi 244
Vti re, quam ignores, uelle, & difficile, & perniciosum 73
Vulgarium hominum & plebeiorum paruum eſſe Genium 18
Vulgus nulla ratione duci in reb. uel ſectandis, uel fugiendis 304
Vulgi de libertate & ſeruitute ſententia 124
Vulgi laudem aut iudicia nihili facere hominem uerè prudentem 325
Vulgi uitia 316
Vulnera contemnere, non eſse fortitudinis, ſed ignauię 147
Vxor 28

X

ires Iupiter cur 107
Xenophon 127
Xerxes 33.124
Xerxes Perſarum rex quomodo ex terra fecerit mare. 20
Xerxis exercitus 193

Z

ZEthus 67.314
Zeuxis 102
Zopyrus 296
Zoroaſtres. 222

F I N I S.